

ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์
ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544

ปริญญาณีพนธ์
ของ
วาสนา ดอนจันทร์ทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
กันยายน 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

895.913083
Q491 ก
ร.3

ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิยายสารเนชั่นสุดสัปดาห์
ช่วง พ.ศ. 2536 - 2544

บทคัดย่อ
ของ
วาสนา ดอนจันทร์ทอง

- 3 ต.ค. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
กันยายน 2546

ก ๒๑๘๗๑ ร.3

วาสนา ดอนจันทร์ทอง. (2546). ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่น
สุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์นิตยา บุญสิงห์, อาจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์.

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่อง
สั้น ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 จำนวน 380 เรื่อง และ
วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า

ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม สะท้อนให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองที่มี
ผู้คนมากมายจนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ส่วนปัญหาสังคมชนบท สะท้อนให้เห็นชีวิต
ของชาวชนบทที่เริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมเมือง รวมทั้งปัญหาภัยธรรมชาติ

ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของ
นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งคณะรัฐบาลที่ขาดความรับผิดชอบและยังได้สะท้อนภาพ
การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ล้มเหลวทำให้เกิดการปฏิวัติหลายครั้ง ความรุนแรงและ
ความโหดร้ายในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การทุจริตในการเลือกตั้งและปัญหาชายแดนไทย

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้เกิด
ปัญหาการว่างงาน ผู้คนต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้มีชีวิตรอด

ภาพสะท้อนด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของครูและผู้บริหารการศึกษาทั้ง
ด้านลบและด้านบวก ระบบการศึกษาของไทยที่ยังไม่พัฒนา ตลอดจนสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพ
ครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ครูส่วนใหญ่จึงแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้ตนเอง

ภาพสะท้อนด้านครอบครัว สะท้อนถึงปัญหาผู้นำครอบครัวประพฤติตัวไม่เหมาะสม
และขาดความรับผิดชอบ ความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวแตกแยกและ
เด็กถูกทอดทิ้ง การนอกใจคู่ครองและความสำคัญของความรักความห่วงใยในครอบครัว

ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี สะท้อนบทบาทของพระสงฆ์ในด้าน
พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมไทยที่ได้รับอิทธิพลตะวันตก
นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความเชื่อของคนที่มีความเชื่อทางทางพุทธศาสนาและไสยศาสตร์

ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สะท้อนให้เห็นปัญหาการทำลาย
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

ภาพสะท้อนด้านความรัก สะท้อนถึงความรักของหนุ่มสาว ความสัมพันธ์ทางเพศ
ระหว่างชายหญิง ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกและความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลก

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคม แบ่งเป็น 5 กลวิธี คือ การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง จาก บทสนทนา สัญลักษณ์และกลวิธีอื่น ๆ กลวิธีที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีการเล่าเรื่อง เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องได้ชัดเจนมากที่สุด

**REFLECTIONS OF THAI SOCIETY FOUNDED IN SHORT STORIES
PUBLISHED IN THE NATION'S WEEKLY MAGAZINES FROM
1993 - 2001**

**AN ABSTRACT
BY
WASANA DONJANTHONG**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Thai
at Srinakarinwirot University
September 2003**

Wasana Donjanthong. (2003). *Reflections of Thai Society Founded in Short Stories Published in the Nation's Weekly Magazines from 1993 – 2001*. Master Thesis, M. A. (Thai) Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot University. Advisor Committee : Nittaya Boonsing, Panupong Udomsilp.

The purpose of this thesis was to study the reflections of Thai society found in short stories published in the Nation's Weekly Magazines from 1993 – 2001, and to analyze the reflection used in 380 stories. The findings were as follows : There were eight categories of reflections :

Reflections of Social problems : various urban society problems which arose as a result of a large number of people living together were reflected. Whereas in the rural area, problems related to the change of life style from the rural to the urban one, including natural calamities, were shown.

Reflections of politics and government : there were reflections of unsuitable conducts and irresponsibility of politicians, government officials and the government. Moreover, the failed democracy which caused several coups d'etat, the violence and brutality in the cruel May event, dishonesty in elections and the boundary problems were illustrated.

Reflections of economy : the reflections in this respect indicated that the economic crisis had a great impact on unemployment, and that people had to struggle very hard through the difficulties.

Reflections of Education : the reflections in this respect showed both positive and negative conducts of teachers and administrators, the undeveloped education system, and teachers' low income which made most of them seek different ways to earn more money.

Reflections of Family : the problems reflects were those related to the family leader's misbehavior and irresponsibility, misunderstanding among family members, broken home, abandoned children, unfaithful spouse, and the importance of love and care in the family.

Reflections of religion, culture and custom : improper conducts of monks and western influence on Thai society were reflected. Besides, beliefs in Buddhism and occultism were show.

Reflections of nature and environmental concerns : destruction of natural and environmental resources and the importance of conservation were reflected.

Reflections of love : the reflection in this respect included adolescents' love, sexual relationship between men and women, love for off springs and love for the whole world.

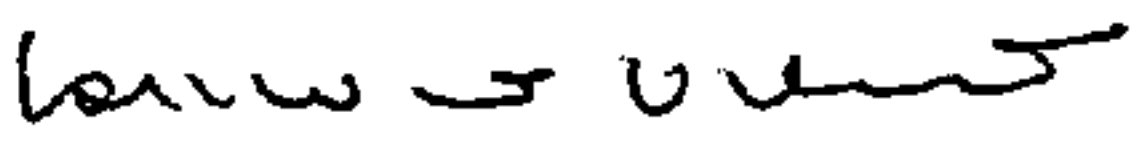
Five reflection techniques were used. There are narration, setting, conversation, symbol and others. Narration was most used because it enabled the author to tell a story according to his purpose, and this made readers see most clearly reflections from the story.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

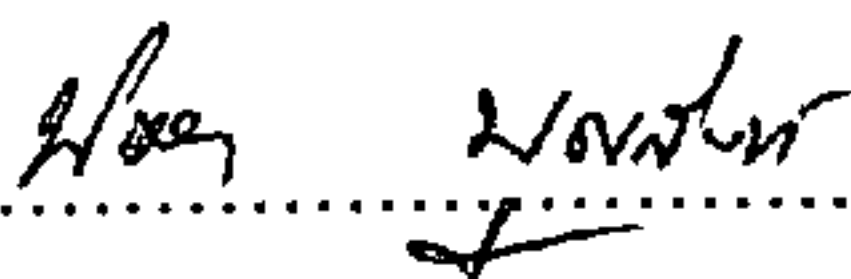
ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิยายสารเนชั่นสุดสัปดาห์
ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544

ของ
นางสาววาสนา ดอนจันทร์ทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 12 เดือน กันยายน พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน
(อาจารย์นิตยา บุญสิงห์)

 กรรมการ
(อาจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พรธาดา สุวัธนวิช)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยอย่างสมบูรณ์ เนื่องด้วยผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์นิตยา บุญสิงห์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ กรรมการ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิดและคำแนะนำที่มีคุณค่า ตลอดจนสละเวลาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์พรธาดา สุวัธนวิช และอาจารย์พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ทำหน้าที่เป็นกรรมการสอบปากเปล่าและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มอบทุนเพื่อใช้จ่ายในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณเพื่อนๆ ปริญญาโทเอกภาษาไทยทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจนคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในเรื่องต่าง ๆ เสมอมา ซึ่งมีส่วนทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ผู้มีพระคุณอย่างสูง ที่คอยให้ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนที่กรุณาอุดหนุนด้านทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัย รวมทั้งน้องสาวและน้องชายที่คอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

วาสนา ดอนจันทร์ทอง

สารบัญ

บทที่

หน้า

1. บทนำ.....	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	2
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	4
2. ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544.....	22
ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม.....	24
ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง.....	65
ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ.....	99
ภาพสะท้อนด้านการศึกษา.....	111
ภาพสะท้อนด้านครอบครัว.....	125
ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี.....	153
ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	185
ภาพสะท้อนด้านความรัก.....	192
3. กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544.....	216
การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง.....	217
การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา.....	263
การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก.....	269
การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์.....	273
การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้กลวิธีอื่น ๆ	280

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	286
บรรณานุกรม.....	297
ภาคผนวก.....	
ภาคผนวก ก. อัตราร้อยละของภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจาก นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544.....	301
ภาคผนวก ข. รายชื่อเรื่องสั้นที่ดีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544.....	304
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	328

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่สร้างขึ้นจากจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งประสบการณ์อันหลากหลายของผู้ประพันธ์ เพื่อถ่ายทอด แนวความคิดหรือทัศนะ ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆ ตามยุคสมัยนั้นๆ เพราะผู้ประพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ย่อมมองเห็นและเข้าใจความเป็นไปในพฤติกรรมของ มนุษย์และความต้องการของคนในสังคม วรรณกรรมจึงช่วยสะท้อนภาพชีวิต เรื่องราวและ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมได้ ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2530 : บทนำ) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นกระจกเงาสะท้อนภาพสังคม เป็นดัชนีกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจน เสนอให้เห็นการยัดเยียดคุณค่าของสังคมในแต่ละยุคสมัยนั้น ความเป็นไปทางการเมือง ความ เป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสะท้อนออกมาให้เราเห็น”

สังคมมีบทบาทและอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเขียน วรรณกรรมเกือบทุกเรื่อง ที่สร้างสรรค์ขึ้นจึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ทางสังคม นักเขียนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมย่อมสนใจสภาพสังคมและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วถ่ายทอดสภาพ เหล่านั้นผ่านทางวรรณกรรม

ในขณะเดียวกัน วรรณกรรมก็มีส่วนในการเสริมสร้างค่านิยมและทัศนคติของบุคคลใน สังคมเช่นกัน ทั้งนี้เพราะนักเขียนมักนำเสนอปัญหาที่เป็นจริง รวมทั้งอาจเสนอแนะแนวทาง แก้ไข ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่นักเขียนเสนอแนะไว้นั้นอาจนำมาปฏิบัติใช้ได้จริงในสังคม นอกจากนี้ เราต้องยอมรับว่าวรรณกรรมบางเรื่องที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์นั้นสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่าน หรือทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งได้ ทำให้ผู้อ่านเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ จึง อาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคมด้วยเช่นกัน ดังที่ วิภา กงกะนันทน์ กล่าวไว้ว่า “วรรณคดีเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม และผู้อ่านก็เป็นผลผลิตอย่างหนึ่ง ของสังคมและวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมจึงใกล้ชิดกันราว กับจะแยกออกจากกันไม่ได้และเป็นเรื่องที่นักศึกษาวรรณคดีจะต้องคำนึงอยู่เสมอ ยิ่งเมื่อ พิจารณาสังคมและวัฒนธรรมในฐานะเป็นแหล่งของวัตถุดิบแล้ว เราจะพบว่านักเขียนบันทึก คติร้อยแก้วสมัยใหม่ โดยเฉพาะนักเขียนเรื่องสั้นและนวนิยายมักนำวัตถุดิบมาจากสังคมและ วัฒนธรรมอย่างจงใจอีกด้วย นอกเหนือที่ได้มาโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของสังคม และวัฒนธรรมที่มีต่อตัวนักเขียน” (วิภา กงกะนันทน์. 2533 : 72) เพราะวรรณกรรมเป็นการ สร้างสรรค์ของมนุษย์ ย่อมบันทึกความเป็นไปของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเขียน จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับวรรณกรรม ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้

เมื่อนักเขียนใช้สภาพสังคมเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงานของตนแล้ว จึงพยายามถ่ายทอดความเป็นจริงของชีวิตและสังคมทุกแง่มุมออกมาอย่างชัดเจนและสมจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เห็นวิถีชีวิตของมนุษย์ สภาพสังคมและโลกอันสับสน รวมทั้งได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ถูกเขียนไม่ว่าจะเป็นนักเขียนอาชีพหรือนักเขียนหน้าใหม่นิยมแต่งเพื่อสื่อแนวคิดต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน สะท้อนเหตุการณ์ ภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของมนุษย์ได้ชัดเจน ประกอบกับเรื่องสั้นมีเนื้อหาไม่ยาวนัก นักเขียนจึงสามารถสื่อเรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ออกมาได้อย่างกระชับ ชัดเจนและรวดเร็ว สิทธา พินิจภูวดล (2513 : 7) กล่าวถึงคุณสมบัติของเรื่องสั้นที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในยุคปัจจุบันว่า “เรื่องสั้นเกิดขึ้นตามเหตุการณ์และความต้องการของมนุษย์ ปัจจุบันมนุษย์ต้องการความรวดเร็วฉับไว เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ที่สับสนมากมายและเกิดขึ้นใหม่ ๆ ชีวิตคนในปัจจุบันนี้มีเวลาน้อย เพราะมีเรื่องต้องรับรู้มากจึงต้องรีบร้อน เรื่องสั้นจึงสนองความต้องการของผู้อ่าน วารสารและนิตยสารต่าง ๆ ทั้งรายสัปดาห์ รายปักษ์และรายเดือน จึงจัดให้ตีพิมพ์เรื่องสั้นมากขึ้น อีกทั้งยังมีการวิจารณ์เรื่องสั้นเกิดขึ้นในวงวรรณกรรมอย่างกว้างขวาง และมีการมอบรางวัลแก่เรื่องสั้นดีเด่น อันเป็นแรงผลักดันสำคัญในการสร้างสรรค์งานเสริมกำลังใจให้แก่ผู้เขียนเรื่องสั้นโดยทั่วไป

เนชั่นสุดสัปดาห์เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ฉบับหนึ่งที่เริ่มตีพิมพ์ และเผยแพร่จำหน่ายในท้องตลาดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา 10 ปีแล้ว และช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจอย่างมาก เนชั่นสุดสัปดาห์จึงเป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างแพร่หลาย เนื้อหาสาระที่น่าเสนอมีทั้งข่าว สภาพชีวิตความเป็นอยู่ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนวรรณกรรมและศิลปะวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านข่าวได้หยิบยกเอาข่าวในหลาย ๆ กระแสมาเผยแพร่ความจริงและวิเคราะห์เจาะลึกในมุมมองที่ต่างไปจากนิตยสารประเภทเดียวกัน ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2536 ได้เริ่มตีพิมพ์เรื่องสั้นเป็นครั้งแรก ด้วยเหตุที่เนื้อหาของข่าวต่าง ๆ ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์เน้นในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลที่เจาะลึกและเป็นจริง จากแนวคิดดังกล่าว จึงชี้ให้เห็นว่าเรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารดังกล่าวน่าจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับแนวทางของหนังสือด้วย ประกอบกับนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์เป็นนิตยสารที่มีเรื่องสั้นตีพิมพ์ต่อเนื่องมาตลอดจนถึงปัจจุบัน และเรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์นั้นมีทั้งเนื้อหาและแนวคิดที่เกี่ยวกับสภาพสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นด้านปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลากหลายมุมมองเนื่องจากมีนักเขียนที่แตกต่างกัน

จึงมีผลงานของนักเขียนโดยทั่วไปได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนมาก ดังนั้นนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์จึงเปรียบเสมือนเวทีที่แสดงความสามารถของนักเขียนเหล่านี้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ตั้งแต่เริ่มต้นตีพิมพ์เรื่องสั้น คือ ในปี พ.ศ. 2536 – 2544 เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏจากเรื่องสั้น เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่สภาพสังคมไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นักเขียนจึงมีความคิดความอ่านที่แปลกใหม่น่าสนใจ ซึ่งสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างสมจริง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้น ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2544 และวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษารุ่นนี้ ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 ที่ปรากฏในเรื่องสั้น รวมทั้งเห็นกลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษารุ่นนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ ดังนี้

วิเคราะห์เรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2544 จำนวน 380 เรื่อง ดังนี้

เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2536	จำนวน 22	เรื่อง ฉบับที่ 59 - 81
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2537	จำนวน 45	เรื่อง ฉบับที่ 82 - 133
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2538	จำนวน 42	เรื่อง ฉบับที่ 134 - 185
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2539	จำนวน 41	เรื่อง ฉบับที่ 186 - 238
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2540	จำนวน 44	เรื่อง ฉบับที่ 239 - 290
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2541	จำนวน 44	เรื่อง ฉบับที่ 291 - 342
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2542	จำนวน 48	เรื่อง ฉบับที่ 343 - 394
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2543	จำนวน 46	เรื่อง ฉบับที่ 395 - 447
เรื่องสั้นในปี พ.ศ. 2544	จำนวน 48	เรื่อง ฉบับที่ 448 - 492

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2544
2. ศึกษาเนื้อหาในเรื่องสั้นทั้งหมดเพื่อจัดแยกกลุ่มแนวคิดตามลักษณะเด่นของแต่ละเรื่อง
3. ศึกษาสภาพสังคมไทยช่วง พ.ศ. 2535 – 2544
4. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในด้านต่าง ๆ จากเรื่องสั้นตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษาค้นคว้า
6. วิเคราะห์กลวิธีในการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้น
7. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมกับสังคม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม
4. ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทย พ.ศ. 2535 – 2544

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเขียน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2538 : 116 – 122) กล่าวถึงกลวิธีในการเขียนว่า มีหลายรูปแบบและกลวิธีที่นิยมใช้กันทั่วไป มีดังนี้

1. กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง

1.1 ผู้แต่งเป็นผู้เล่าเอง คือ ผู้แต่งเป็นผู้รู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตัวละคร ทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

1.2 ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่า ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องของตัวเอง โดยใช้คำว่า ผม ดิฉัน หนู ข้าพเจ้า ฯลฯ โดยเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตนเอง

1.3 ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่า โดยสมมุติว่าตัวละครตัวนั้นอยู่ในเหตุการณ์ หรือร่วมรู้เรื่องราวต่าง ๆ เป็นอย่างดี

1.4 การใช้กระแสจิตประหวัด คือ ให้นุชที่หนึ่งเล่าเรื่องของตนเอง โดยปรากฏ เป็นรูปกระแสความคิดประหวัดไปถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ

1.5 ใช้หลาย ๆ แบบผสมกันในการวิเคราะห์กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าต้องดูว่าผู้เล่าเรื่อง ใช้กลวิธีใดที่เป็นประโยชน์เปิดเผยให้เห็นสิ่งที่ผู้อ่านควรรู้ควรทราบมากที่สุด

2. กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง

2.1 เล่าเรื่องตามปฏิทิน

2.2 เล่าเรื่องย้อนต้น

2.3 เล่าเหตุการณ์เกิดต่างสถานที่ สลับไปมา

2.4 การผูกเรื่องให้น่าสนใจ ด้วยการสร้างความใคร่รู้เรื่องต่อไป

2.5 การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง

2.6 การใช้สัญลักษณ์

3. กลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร

3.1 ประเภทให้ความสำคัญแก่ตัวละคร

3.2 ประเภทเน้นเนื้อเรื่อง

นอกจากนี้ วิชา กนกนันทน์ (2533 : 69 – 107) แสดงความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวรรณคดีว่า ผู้ศึกษาจำเป็นต้องรู้จักกลวิธีการประพันธ์ เพราะกลวิธีการเขียนของแต่ละคนมีผลต่องานสร้างสรรค์ทั้งหมดของเขา การศึกษากลวิธีการเขียนนั้นจะต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. วัตถุดิบ (Material) หมายถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งนักเขียนจะนำมาเขียนเป็นเรื่องราวตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์แต่ละคน

2. แก่นเรื่อง (Theme) ทำให้ทราบถึงจุดประสงค์ของผู้แต่งและเจตคติที่ผู้แต่งมีต่อวรรณศิลป์ในการประพันธ์เรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้อ่านรู้ว่าควรจะได้อะไรจากงานประพันธ์บ้าง

3. โครงเรื่อง (Plot) ในการพิจารณาโครงเรื่องนั้น เรามุ่งถึงวิธีการลำดับเหตุการณ์ ความคิดหรือความรู้ในเรื่อง คือ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง

4. การสร้างตัวละคร (Characterization) จะต้องพิจารณาในด้านต่าง ๆ คือ

4.1 การเลือกประเภทของตัวละคร

4.2 แนวการสร้างตัวละคร ได้แก่ สร้างให้สมจริง สร้างตามอุดมคติ สร้างแบบเหนือจริง สร้างแบบบุคลาธิษฐาน สร้างโดยใช้ตัวละครแบบฉบับ

4.3 วิธีการสร้างตัวละคร มีวิธีการสร้างหลายวิธี เช่น ผู้เขียนบรรยายให้ผู้อ่าน

รู้จักตัวละครในเรื่อง ให้ผู้อ่านรู้จักตัวละครจากการสนทนาของตัวละครนั้น ใช้พฤติกรรมของตัวละคร เป็นต้น

5. การสร้างฉาก (Setting) โดยทั่วไปนักเขียนจะสร้างฉากให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น สร้างให้เหมือนจริง สร้างตามอุดมคติ สร้างในลักษณะของมโนทัศน์ศิลปะ สร้างให้มีลักษณะเหนือจริง เป็นต้น

6. วิธีในการเสนอผลงาน (Presentation) คือ การเสนอผลงานประพันธ์แก่ผู้อ่านด้วยวิธีการต่าง ๆ

7. กรรมวิธีเบ็ดเตล็ด คือ วิธีการอื่น ๆ นอกเหนือกลวิธีพื้นฐานของการประพันธ์ เพื่อเพิ่มคุณภาพให้กับงานประพันธ์

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวรรณกรรมกับสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร พบว่ามีผู้แสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ ดังนี้

เวลเล็ก กล่าวไว้ว่า วิธีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมนั้น เป็นการศึกษาผลงานของวรรณกรรมในฐานะเป็นเอกสารทางสังคม โดยนึกถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม เพราะวรรณคดีเป็นบางส่วนของวัฒนธรรม และอีกประการหนึ่ง "สิ่งแวดล้อม" ที่ทำให้ผลงานทางวรรณคดีนั้นอาจจะเกี่ยวกับถ้อยคำ หลักภาษาหรือขนบประเพณี เพราะอย่างน้อยวรรณคดีก็ต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ การเมือง และสถาบันทางสังคมตามความเป็นจริง วรรณคดีต้องสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์ด้วย เพราะโดยทั่วไปวรรณคดีจะกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของผู้คน ของครอบครัว บทบาทของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ การเมือง การมีและการใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง (จันทนา วงษ์วิโรจน์. 2541 : 16 ; อ้างอิงจาก Wellex. 1971 : 94 – 109)

นอกจากนี้ ยังมีผู้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ ดังนี้

กระแสร มัลยาภรณ์ และวิชุดา จิตพิทักษ์ (2528 : 101 – 102) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า

วรรณกรรมย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมกับสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคมหรือคัดค้านความคิดของสังคมของเขาเองก็ได้ เนื่องจากวรรณกรรมเป็นเครื่องสื่อสารความนึกคิดของมนุษย์อย่างหนึ่ง กวีย่อมแสดงทัศนะของเขาผ่านวรรณกรรม การศึกษาวรรณกรรมตั้งแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบันย่อมเป็นหนทางที่จะศึกษาประวัติความคิด และพัฒนาการทางสังคม วิวัฒนาการของวัฒนธรรม การศึกษาวรรณกรรมเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม อาจ

ศึกษาวรรณกรรมเฉพาะเรื่องของแต่ละยุคสมัย หรือศึกษาจากวรรณกรรมหลายเรื่องเปรียบเทียบกัน ในแต่ละยุคก็ได้

ส่วน ดรีซิลปี บุญขจร (2523 : 6 – 12) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรม กับสังคม อาจเป็นไปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรม มิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อน ประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทาง สังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้าน รูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยม ในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลในสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนาปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่กำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิ- พลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างไร และเขา มีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้วยัง เป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึง สภาพของมนุษย์และสังคม จึงไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริง เท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2523 : 56) ว่า วรรณกรรม นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของ นักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทน ความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือ รักษาความคิดของสังคม หรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมของเขาเองก็ได้ ในลักษณะเหล่านี้ กวีอาจสร้างสรรค์ความคิดใหม่ขึ้น จากการคิดและประสบการณ์ของเขาเอง หรือได้รับกระแส ความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น

ส่วน บุรฉัตร บุญสนิท (2532 : 139 – 140) เขียนถึงวรรณกรรมกับสังคม ได้สรุปว่า กวีคือผู้สร้างวรรณกรรม สังคมคือเรื่องราวของกลุ่มชนที่อยู่รวมกันภายใต้ระบบวัฒนธรรม เดียวกัน และขณะเดียวกันกวีคือหน่วยหนึ่งของสังคม สิ่งที่กวีเขียนขึ้นก็ย่อมเป็นสิ่งที่อยู่ใน สังคมหรือได้รับอิทธิพลจากสังคม สิ่งแวดล้อมและระบบวัฒนธรรมรอบตัว หรือต้องการแสดง อุดมคติหรือสิ่งที่กวีคิดว่าน่าจะมีในสังคม ไม่ว่ากวีจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม

บำรุง สุวรรณรัตน์ และชูศักดิ์ เอกเพชร (2523 : 93) ยังกล่าวว่า วรรณกรรมทุกเรื่องเป็นงานเขียนที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นเนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมจึงถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ด้วย สังคมที่สะท้อนออกมาโดยมียุคสมัยเป็นเครื่องกำหนดทิศทาง จะพบว่ามีรูปแบบและเนื้อหาไปตามสภาพของสังคมที่แปรเปลี่ยนไป

นอกจากนี้ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2521 : 95 – 96) กล่าวสรุปว่า วรรณคดีมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม ไว้ดังนี้

1. วรรณคดีสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่และค่านิยมของคนในสังคม ถ้าจะศึกษาสังคมไทยในอดีตในทุก ๆ ด้าน ศึกษาได้จากวรรณคดีไทยแต่ละสมัย
2. อัจฉริยภาพของกวีหรือผู้ประพันธ์วรรณคดีแสดงออกมาในรูปของวรรณศิลป์และความนึกคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปรัชญาชีวิตและจริยธรรมของสังคม
3. วรรณคดีให้ความบันเทิงปัญญาและความเข้าใจในธรรมชาติและมนุษยชาติ
4. การศึกษาวรรณคดีช่วยให้เกิดความเข้าใจในลักษณะของสังคมไทยทั้งแง่ดีและแง่ด้อย เกิดความเข้าใจในชีวิตและเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์
5. วรรณคดีเป็นเครื่องมือที่กวีหรือผู้ประพันธ์ใช้เป็นทางระบายอารมณ์ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสร้างสรรค์และทำลายสังคมได้
6. วรรณคดีจะทำหน้าที่เป็นมโนธรรมของสังคมและช่วยชักจูงสังคมไปในทิศทางอันถูกต้อง
7. วรรณคดีช่วยพัฒนาสังคมทั้งทางวัตถุและจิตใจ
8. วรรณคดีประเภทคำสอนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาสังคม

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียน และวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมด้วย ดังนั้น วรรณกรรมย่อมสะท้อนภาพสังคมในยุคสมัยนั้น เพราะฉะนั้นนักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ประสบการณ์และแนวคิดของเขาย่อมกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งประสบการณ์และแนวคิดของนักเขียนนั้นอาจจะเป็นความคิดเห็นที่คล้อยตามหรือขัดแย้งก็ได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมมีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

ไพโรจน์ บุญประกอบ (2526) วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคม ในช่วง 14 ต.ค. 2516 - 6 ต.ค. 2519 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และค่านิยมที่ปรากฏในเรื่องสั้น ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาเรื่องสั้น

สะท้อนให้เห็นปัญหาทางการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม แนวคิดในการแก้ปัญหา มีทั้งแนวคิดที่อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายและขัดแย้งกับกฎหมายในขณะนั้น เนื้อหาเรื่องสั้น สะท้อนภาพความยากจนซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าต้นเหตุมาจากอำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้เปรียบอยู่แล้วได้เปรียบยิ่งขึ้น แนวความคิดในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจมีลักษณะเกี่ยวกับแนวคิดในการแก้ปัญหาทางการเมือง ส่วนวัฒนธรรมและค่านิยม เรื่องสั้นเกือบทุกเรื่องมีน้ำเสียงคัดค้านวัฒนธรรมและค่านิยมที่ไม่เป็นประโยชน์ และขัดขวางการดิ้นรนเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของประชาชนผู้ทุกข์ยาก

ลาวัญย์ สังขพันธานนท์ (2529) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัยที่ได้รับการคัดเลือกและรวบรวมพิมพ์เผยแพร่ โดยกองบรรณาธิการวารสาร “โลกหนังสือ” ในระหว่าง พ.ศ. 2521 – 2524 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ผลการศึกษาพบว่า นักเขียนเรื่องสั้นกลุ่มนี้ให้ความสนใจสภาพและปัญหาของสังคมชนบทและสังคมเมือง โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง ตลอดจนสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ปัญหาการศึกษาและศาสนา โดยนักเขียนได้ใช้วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นวิพากษ์วิจารณ์สังคม รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ด้วย ส่วนคุณค่าทางวรรณศิลป์พบว่า ส่วนใหญ่มีความด้อยทางวรรณศิลป์ เช่น โครงเรื่องเนื้อเรื่อง มีแนวคิดที่ซ้ำซาก กลวิธีการเสนอเรื่องหรือแนวคิดมุ่งยึดเยียดความคิดให้ผู้อ่านมากเกินไปจนขาดศิลปะและขาดความสมจริง

เรณู มหาวนา (2529) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของ นิมิตร ภูมิถาวร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์และวินิจฉัยคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของ นิมิตร ภูมิถาวร ผลการศึกษาพบว่า เรื่องสั้นได้สะท้อนภาพสังคม 5 ด้าน คือ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา สภาพความเป็นอยู่ สภาพวัฒนธรรมและค่านิยม โดยเน้นหนักในด้านสภาพและปัญหาทางการศึกษา รวมทั้งความเป็นอยู่ของสังคมในชนบทและได้ใช้วรรณกรรมเรื่องสั้นในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมและได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไว้ด้วย ส่วนคุณค่าทางวรรณศิลป์ พบว่า ยังบกพร่องหรือหย่อนศิลปะในการสร้างองค์ประกอบอยู่บ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แต่งต้องการเน้นหนักด้านการสะท้อนภาพสังคมมากกว่าจะคำนึงถึงองค์ประกอบทางวรรณศิลป์

อรพรรณ จันลา (2529) ศึกษาเรื่องสั้นจากคอลัมน์ “วัยหนุ่มสาว” ในสตรีสาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 – 2536 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาโลกทัศน์ของนักเขียนและกลวิธีการเขียนเรื่องสั้น ผลการศึกษาพบว่า นักเขียน “วัยหนุ่มสาว” ได้แสดงโลกทัศน์ด้านจริยธรรม สังคม การศึกษา เศรษฐกิจ ศาสนา รวมทั้งการเสนอทัศนะเกี่ยวกับปัญหาของสังคมชนบทและสังคมเมือง ทำให้เข้าใจความคิดเห็นและท่าทีของนักเขียนที่มีต่อชีวิตโลกและสังคม สะท้อน

วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคมไทยโดยเฉพาะวิถีชีวิตของวัยรุ่น ส่วนกลวิธีการเขียน นิยมสร้างเรื่องด้วยบทบรรยายและแทรกบทสนทนาของตัวละครมากที่สุด สร้างความขัดแย้งอย่างสมเหตุสมผล ด้านการใช้คำและสำนวนโวหารสื่อความรู้สึกนึกคิดไปสู่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

อนันต์ เลียงเพ็ชร (2535) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากสยาม-รัฐสัปดาห์วิจารณ์ ช่วง 2520 – 2524 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น ในด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา ศาสนาและความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาของสังคมอย่างแท้จริง มุ่งเน้นภาพสังคมด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสภาพความยากจนของสังคมไทยเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นเนื้อหาสะท้อนภาพเกี่ยวกับปัญหาทางการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และนักเขียนให้ความสนใจกับสภาพปัญหาสังคมไทยที่เกิดขึ้นและได้เสนอปัญหาดังกล่าวสอดแทรกไว้ในเรื่องสั้น

สุนิสสา ศิวกุล (2541) วิเคราะห์เรื่องสั้นของ ปกรณ์ ปิ่นเจลิยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีในการแต่งเรื่องสั้น ทศนะและสภาพสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้น ผลการศึกษาพบว่า ด้านกลวิธีการแต่ง ผู้เขียนใช้ประสบการณ์ของตนในการแต่ง โดยวางโครงเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนชั้นกลางถึงระดับล่างของไทย และสร้างตัวละครที่มีอาชีพตำรวจมากที่สุด ด้านทศนะ ผู้เขียนมีทศนะว่าทั้งสังคมเมืองและชนบทต่างก็มีปัญหาเดียวกัน คือ ความยากจน ขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขาดแคลนสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ปัญหาอาชญากรรมและโสเภณี ทศนะเกี่ยวกับอาชีพของตำรวจ ผู้เขียนแสดงความน้อยใจในอาชีพของตนที่มักถูกประชาชนมองภาพตำรวจในทางลบ อันเนื่องมาจากการทุจริตในหน้าที่ ส่วนด้านภาพสะท้อนสังคมไทย พบว่า ได้สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของไทยที่เป็นถิ่นทุรกันดาร ส่วนสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ได้สะท้อนเหตุการณ์ในช่วง พ.ศ. 2489 – 2518 ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมสมัยนั้น

เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและทศนะของผู้เขียนที่ปรากฏในนวนิยาย ผลการศึกษาพบว่า นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ ได้มุ่งสะท้อนภาพสังคมของคนในเมืองหลวงเป็นสำคัญเกี่ยวกับด้านครอบครัว ด้านอาชีพ ด้านพฤติกรรมของคนในสังคมและด้านปัญหาสังคม โดยเน้นความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ สมาชิกทุกคนในครอบครัวทำหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นผลทำให้ครอบครัวมีความสุข นอกจากนี้ ผู้เขียนได้แสดงทศนะต่าง ๆ ของตนผ่านวรรณกรรม ได้ทศนะเกี่ยวกับครอบครัว โดยมองว่าครอบครัวที่มีสามภรรยา มีความรักความซื่อสัตย์ต่อกันเป็นครอบครัวที่มีความสุขที่สุด ทศนะเกี่ยวกับอาชีพ มองว่าทุกอาชีพมีความสำคัญต่อสังคมหากประกอบอาชีพเหล่านั้นด้วยความ

ชื่อสัตย์สุจริต ทักษะด้านพฤติกรรมของคนในสังคม มองว่าพฤติกรรมของคนที่มีชาติศรัทธา และความยากจนของคนเป็นต้นเหตุที่สำคัญของปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ นอกจากนี้พบว่า ผู้เขียนได้ใช้ภาพสะท้อนสังคมและทักษะของตนที่เสนอแสดงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น

ประไพ ศรีสุข (2541) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นและนวนิยายของชาติ กอบจิตติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง ด้านชีวิตความเป็นอยู่ และด้านวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ผลการศึกษาพบว่า ชาติ กอบจิตติ สะท้อนให้เห็นการเอาเปรียบของคนในสังคม ภาพสะท้อนของคนที่ยกพร่องในหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ ตำรวจ ครู พ่อ แม่ และลูก ภาพสะท้อนค่านิยมและความเชื่อ เช่น นิยมยกย่องคนที่มีฐานะ ส่วนความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ภาพสะท้อนให้เห็นคุณค่าของมนุษย์ในการที่มีน้ำใจต่อกัน ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติของมนุษย์ ความศรัทธาในศาสนา ภาพสะท้อนการเมืองการปกครอง เช่น ภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ทำงานไม่จริงจัง ภาพสะท้อนด้านการศึกษาสะท้อนปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอน และภาพสะท้อนสภาพบ้านเมืองจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม

โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์ (2542) วิเคราะห์สังคมไทยจากเรื่องสั้น ในนิตยสาร “ช่อกระเจต” ช่วง พ.ศ. 2535 – 2539 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้น ผลการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนด้านชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป สะท้อนให้เห็นชีวิตชาวชนบทที่เริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ซึ่งเป็นสังคมวัตถุนิยม ที่บุคคลดำเนินชีวิตในลักษณะตัวใครตัวมัน ภาพสะท้อนด้านครอบครัว สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครองสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของนักการเมืองและข้าราชการที่แสวงหาผลประโยชน์ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ สะท้อนปัญหาการใช้ที่ดิน ปัญหาการใช้แรงงานเด็ก ภาพสะท้อนด้านการศึกษาสะท้อนเจตคติด้านลบต่อระบบการศึกษาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีสะท้อนบทบาทของพระสงฆ์ในด้านที่ไม่เหมาะสม ภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องสั้นมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง

4. ความรู้เกี่ยวกับสภาพสังคมไทย พ.ศ. 2535 – 2544

สภาพสังคมไทย ในช่วง พ.ศ. 2535 – 2544 อยู่ในช่วงที่สับสนและเปลี่ยนแปลงมาก โดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นมีผลต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์โดยที่ปัญหาต่าง

ๆ เหล่านี้อาจปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงสภาพสังคมไทย โดยทั่วไป ใน พ.ศ. 2535 – 2544 เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์สภาพสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้น สรุปตามรายงานผลสภาพสังคมไทยของฝ่ายการศึกษาและวิจัยการพัฒนาทางสังคม กองการศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบกับปัญหาเศรษฐกิจมากมาย โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2539 เศรษฐกิจของไทยได้ชะลอตัวลง เป็นผลมาจากวิกฤต-การณ์อ่าวเปอร์เซียที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2533 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกชะลอตัวลง เศรษฐกิจของไทยได้เกิดปัญหาขึ้นหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ซบเซา ซึ่งเกิดจากการมีการลงทุนเกินความต้องการ ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวลง ทำให้รายได้ของผู้บริโภคลดลง ปัญหาเศรษฐกิจไทยได้เริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ. 2538 ขณะนั้นประเทศไทยประสบเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างหนัก สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้น ทำให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2539

ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เกิดวิกฤต-การณ์ทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่าการพังทลายของเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดได้เพิ่มสูงขึ้น เกิดภาวะเงินเฟ้อ ปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูง มีการกู้ยืมเงินต่างประเทศเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นหนี้ภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ได้มีการปิดกิจการของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กว่า 58 บริษัท รัฐบาลได้ปล่อยกู้ให้ค่าเงินบาทลอยตัว และค่าเงินบาทได้ลดลงกว่าเท่าตัว โดยรัฐบาลได้เจรจาขอความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ทำให้ประเทศไทยต้องเป็นหนี้ชาวต่างชาติ ด้วยเหตุที่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจซบเซา ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ธุรกิจหลายประเภท เช่น อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโฆษณา โรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทร้านค้าหลายแห่งต้องลดคนงาน ลดเงินเดือนและสวัสดิการ บางแห่งต้องปิดกิจการลง

สังคมไทยโดยรวมมีปัญหาทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งปัญหาที่เป็นผลมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้และอัตราความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งพบว่าปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 รายได้ของคนอีสานต่ำกว่ากรุงเทพฯ ประมาณ 12 เท่า กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ กลุ่มคนยากจนและรายได้น้อย ซึ่งต้องเผชิญกับภาวะการถูกเลิกจ้างงานอันส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว โดยต้องรับภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนมีหนี้สินและขาดรายได้

นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีก เช่น ปัญหาการว่างงาน จากแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงทำให้มีผู้ว่างงานเป็นจำนวนมาก ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้น ได้แพร่กระจายไปทั่วทั้งประเทศ คนไทยจำนวนมากต้องตกงาน ส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกเลิกจ้างงาน และผู้ว่างงานตกค้างจากปีที่ผ่านมา อีกส่วนหนึ่งคือ แรงงานใหม่ที่จบออกมาจากระบบการศึกษาระดับต่าง ๆ

2. ด้านการศึกษา

สภาพการศึกษาของประเทศไทยนับตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน มีการปรับตัวเพื่อการพัฒนาค่อนข้างเชื่องช้า ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในองค์กรภาคอุตสาหกรรม โครงสร้างครอบครัว ชุมชน รัฐบาลมีนโยบายในเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปสู่ประชาชนทั่วไป ทำให้อัตราการเรียนต่อจากประถมศึกษาไปสู่มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสูงขึ้นเรื่อย ๆ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมา แต่อัตราการเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษายังไม่สูงมากนัก ซึ่งในปี พ.ศ. 2539 คาดว่าจะมีเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาจะเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาเนื่องจากแผนการศึกษาเดิมนั้นไม่สอดคล้องกับสภาพบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้ต้องมีการปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยเตรียมความพร้อมในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ การศึกษาจึงเน้นหนักในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แนวโน้มของคนไทยจะมีความรู้สูงขึ้น เพราะคนรุ่นใหม่จะมีความรู้สูงอย่างต่ำชั้นมัธยมศึกษา จากการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ทั้งจากการขยายโรงเรียน การจัดการศึกษานอกโรงเรียน และการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน รวมทั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (เริ่มปีงบประมาณ 2539 รวม 4,000 ล้านบาท)

ในปี พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมทั้งต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ตลอดจนต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นการขยายโอกาสและศักยภาพในการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน โดยการขยายบริการการศึกษาให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทุกระดับและทุกรูปแบบ

ปัญหาอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย คือ ระบบการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบมหาวิทยาลัย นักเรียนเรียนแต่วิชา รู้แต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน จึงทำให้การพัฒนาคนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับวิธีการเรียนการสอน

ยังเป็นลักษณะแบบท่องจำ ครูป้อนความรู้ให้ศิษย์ เป็นลักษณะการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน จึงมิได้เน้นกระบวนการให้เกิดการพัฒนาในด้านการคิด รู้จักแยกแยะวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะข้างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยอีกด้วย และในขณะเดียวกัน ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน และยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู และนอกจากนี้นักเรียนยังขาดความสุขในการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมิได้สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นพฤติกรรมที่จำเจและพฤติกรรมถ่ายทอด โดยที่มีสัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิด และการอบรมป้อนน้อยกว่าการท่องจำเนื้อหา

3. ด้านการเมืองการปกครอง

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสภาพสังคมไทยอยู่ในช่วงที่สับสนและเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครอง ใน พ.ศ. 2535 ได้เกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม สาเหตุเนื่องมาจากเกิดการกระทำรัฐประหารใน พ.ศ. 2534 โดยคณะ รสช. ประชาชนและนักการเมืองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และผิดหวังกับการบริหารของคณะ รสช. ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้ และทหารที่เข้ามาบริหารประเทศไม่ยอมวางมือ พยายามรักษาอำนาจที่ได้มา โดยได้ดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ และกระทำการต่าง ๆ ที่ขัดต่อหลักการในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนไม่พอใจคณะ รสช. และผู้บริหารประเทศที่คณะ รสช. แต่งตั้งขึ้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและต่อต้านสังคมอย่างรุนแรง จนทำให้ประชาชนและนักศึกษาใช้กำลังตัดสินความขัดแย้งดังกล่าวกลายเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ทำให้เศรษฐกิจทรุด สังคมย่าแย่ การเมืองล้มเหลว รัฐบาลคืนอำนาจให้กับประชาชน มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารประเทศ มีพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียงเข้ามาจัดการรัฐบาล ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศหลายครั้ง รัฐบาลจะพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวในทุกด้าน แต่ก็มิได้ทำให้สภาพสังคมไทยที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าวดีขึ้นเลย

ปัญหาทางการเมืองของประเทศไทยที่สำคัญมี 3 ประการ คือ ประการแรก โอกาสที่คนดีมีความสามารถจะเข้าไปทำงานมีน้อย สาเหตุเนื่องมาจากการซื้อเสียงมากและการผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยคนจำนวนน้อย ซึ่งบุคคลส่วนหนึ่งอาศัยพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือและกลไกในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวก ประการที่สอง ขาดภาวะผู้นำทางการเมืองและไม่สามารถบริหารบ้านเมืองให้มีประสิทธิภาพ และประการสุดท้าย คือ

มีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ระบบการเมืองของประเทศไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

4. ด้านสุขภาพอนามัย

ในช่วงที่ผ่านมาระบบบริการสาธารณสุขของรัฐได้ครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ได้มีการสร้างหลักประกันคุณภาพให้ขยายขอบข่ายครอบคลุมมากขึ้น มี พ.ร.บ.ใหม่ ๆ เกิดขึ้น ได้แก่ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือแม้แต่ในปัจจุบันได้มีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค แต่ระบบบริการเหล่านี้ก็มีอาจแก้ไขปัญหาสุขภาพของคนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากโครงสร้างประชากรที่มีคนเมืองมากขึ้น ผู้สูงอายุมากขึ้น แรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ปัญหาสุขภาพของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับความเครียด เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ เกี่ยวกับพฤติกรรมการกิน การออกกำลังกาย การประกอบอาชีพมีมากขึ้น เช่น ความดันโลหิตสูง โรคเอดส์ ยาเสพติด โรคเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โรคพิษภัยจากสารเคมี อุบัติเหตุ ทั้งยานพาหนะ และจากเครื่องจักรในโรงงาน

ปัจจุบันสาเหตุปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของคนไทย มีหลายอย่าง เช่น การขยายตัวด้านอุตสาหกรรมของประเทศที่ผ่านมามีการเติบโตค่อนข้างสูงส่งผลต่อปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับการทำงานของคนไทย เช่น พิษภัยจากสารเคมี อุบัติเหตุจากอุตสาหกรรม หนีเสื้อจากเสียงในโรงงานงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งปัญหาด้านชีวนามัยนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นลำดับ ในขณะที่องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลในเรื่องนี้ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอในการที่จะเป็นที่พึ่งของคนไทยได้อย่างแท้จริง การคมนาคมและการสื่อสารที่ทันสมัย ส่งผลให้คนไทยต้องเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากยานพาหนะสูงขึ้น ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งสุขภาพชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสาเหตุการตายในอันดับต้น ๆ ของคนไทย และนอกจากนี้พฤติกรรมในการบริโภคที่เปลี่ยนไปของคนไทย ส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่นิยมบริโภคขนมขบเคี้ยวต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านโภชนาการและสาธารณสุข

5. ด้านสิ่งแวดล้อมและมลภาวะ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะเป็นพิษของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น จนต้องได้รับการเอาใจใส่และแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมบางด้านมีผลกระทบอย่างมากต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่นั้นเป็นปัญหาพื้นฐานที่ต่อเนื่องกันมาหลายปี จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ ต่างรู้สึกวิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย มลพิษทางเสียง ล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ต้องประสบกับปัญหา

เหล่านี้อย่างรุนแรงและปัญหานี้มิได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะเมืองหลวงเท่านั้น แต่ยังกระจายไปสู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ใน พ.ศ. 2540 ได้มีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก หรืออีสเทิร์นซีบอร์ด ที่เป็นประตูสู่ความเป็นนิคมของประเทศไทย ส่งผลให้คนในชาติต้องประสบปัญหาผลกระทบที่ตามมามากมาย เช่น นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ได้สร้างปัญหาด้านมลภาวะให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้ตั้งมาตรการในการแก้ไขปัญหานี้ เช่น มีโครงการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมากมายหลายโครงการ แต่ก็มีได้ช่วยแก้ปัญหาได้เท่าที่ควร ภาครัฐเองก็มิได้นิ่งนอนใจในการแก้ไขปัญหานี้ ต่างก็ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ค่อนข้างมาก จนมีนโยบายในการปรับปรุงกฎหมายและพัฒนาระบบการบริหารงานการจัดการสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค มีการจัดสรรงบประมาณให้เงินลงทุนในการแก้ไขและป้องกันสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเร่งด่วน รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหานี้ พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อที่จะได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังต่อไป

6. ด้านการจราจร

ปัญหาการจราจรและการขนส่งในเขตกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาเรื้อรังมานานนับวันจะพอกพูนเพิ่มขึ้นมากเป็นลำดับ ทำให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของความเจริญของประเทศ ทำให้ประชาชนจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยมุ่งเข้าสู่กรุงเทพฯ ด้วยการทำการค้า การลงทุน การหางานทำ การประกอบอาชีพ การศึกษา เป็นต้น ทำให้กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยการสัญจรไปมาของประชาชน ทั้งผู้ใช้รถใช้ถนนทุกประเภท การจราจรในเขตตัวเมืองจึงมีการติดขัดโดยทั่วไป สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและยานพาหนะ จำนวนยานพาหนะในกรุงเทพฯ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี การที่มีรถเป็นจำนวนมาก แต่ถนนมีน้อยและแคบไม่สมดุลกับรถที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดการติดขัดของจราจร การวางผังเมืองก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหาการจราจรได้ ปัจจุบันผังเมืองของกรุงเทพฯ ไม่เป็นระเบียบ การก่อสร้างต่าง ๆ ทำกันตามใจชอบ ไม่มีการวางแผนที่ดีและไม่มีการควบคุมที่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาขอบข่ายของถนนที่ไม่เป็นระเบียบและแคบ สถานที่สำคัญรวมทั้งสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ มักอยู่ติดถนนโดยเกือบตลอดแนวถนน ทำให้ขยายถนนไม่ได้ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจร ปัญหาการจราจรโดยสารประจำทาง ซึ่งมีขนาดใหญ่ การกลับรถหรือเลี้ยวรถในแต่ละครั้งมักก่อให้เกิดปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุอยู่เสมอ เครื่องควบคุมจราจร เช่น สัญญาณไฟ เครื่องหมายจราจร การตีพื้นผิวถนน การจัดช่องทางจราจร และแสงสว่างบนถนนยังไม่ได้มาตรฐาน หรือถูกนำมาใช้อย่างไม่ถูกต้อง จึงทำให้เกิดการ

ติดขัดทางจราจร นอกจากนี้ยังมีเรื่องเกี่ยวกับค่านิยมของสังคม ที่มองการใช้รถเป็นเครื่องมือ วัตถุนะของบุคคล ทำให้มีการซื้อรถคันใหญ่ ราคาแพงเกินเนื้อที่ถนนมาก และทำให้มีการใช้รถเป็นจำนวนมาก และการที่สังคมมองเรื่องการจัดงานใหญ่โตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ทำให้มีการเดินทางไปยังสถานที่ที่มีงานเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาการจราจร

การจราจรติดขัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนกรุงเทพฯ ผลของการจราจรติดขัดทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางมากขึ้น แทนที่จะใช้เวลาเหล่านั้นไปก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือใช้เวลาไปกับการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสูญเสียพลังงานน้ำมันที่ใช้ในการขนส่งเป็นจำนวนมากอีกด้วย

7. ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่พบเห็นได้เกือบทุกวัน เช่น ข่าวการลักลอบขายยาเสพติดและถูกจับได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายาเสพติดยังมีการแพร่ระบาดอยู่มาก ถึงแม้ว่ารัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันในการปราบปรามแก้ไขแต่จำนวนผู้ติดยากลับมีปริมาณเพิ่มขึ้น ประเทศไทยนับเป็นหนึ่งใน 26 ประเทศที่ถูกระบุว่าประเทศผู้ผลิตและทางผ่านยาเสพติดรายใหญ่ แม้รัฐบาลจะมีนโยบายปราบปรามจับกุม และรณรงค์ต่อต้านภัยยาเสพติดอย่างจริงจังเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ ยาเสพติดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ยาบ้า ยาอี เฮโรอีน กัญชา และยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดในตอนนี้ คือ ยาบ้า หรือ เมทแอมเฟตามีน เป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรง ประเภทกระตุ้นประสาท ปัจจุบันยาบ้าได้ระบาดไปสู่กลุ่มเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน รัฐบาลทุกประเทศได้ตระหนักถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด จึงพยายามทุกวิถีทางในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ให้แก่ประชาชนได้ทราบถึงวิธีป้องกันตนเอง และครอบครัวยุติให้ปลอดภัยจากยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในเกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทย ทั้งในหมู่บ้าน ชุมชน สถานบันเทิงต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งในสถานศึกษา วัดวาอาราม สถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ก็ยังมีการเสพยาและค้ายาเสพติดปรากฏให้เห็น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างรุนแรงของยาเสพติด ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผลกระทบที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ ผลเสียต่อสุขภาพของผู้เสพยา ซึ่งมีผลต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติ ทำให้เศรษฐกิจของชาติไม่มั่นคง รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในแต่ละปีเป็นจำนวนมากในการปราบปราม และต้องจัดหาสถานที่บำบัดรักษา เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ แทนที่จะนำเงินส่วนนี้ไปพัฒนาประเทศด้านอื่น

แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง คือ ระดับกระทรวง ทบวง กรม และในส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ มีการตื่นตัวเร่งรณรงค์ให้ความร่วมมือเร่งรัดแก้ไข ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกพื้นที่ให้เบาบาง ลง

8. ปัญหาการขายบริการทางเพศของนักเรียน นักศึกษา

ปัจจุบันปัญหานี้กำลังระบาดอย่างหนักในสังคมไทย จากการเปิดเผยของรอง ประธานมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน เกี่ยวกับการวิจัยภาคสนาม เรื่อง หญิงบริการทางเพศ สรุป ได้ว่า ปัจจุบันมีกลุ่มนักเรียนนักศึกษา รวมทั้งแม่บ้านหันมาประกอบอาชีพค้าประเวณีผ่าน ธุรกิจ “เอสคอร์ต” กันมากขึ้น และจากการประมวลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของนักศึกษา ที่มีแนวโน้มขายบริการทางเพศนั้น ก็เนื่องมาจาก นักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่มีค่านิยม ฟุ้งเฟ้อ ต้องการความสะดวกสบาย มีเงินทองใช้ และนักศึกษาบางกลุ่มเห็นว่าเรื่องนี้เป็น เรื่องสนุกทั้ง ๆ ที่มีได้เดือดร้อนเรื่องเงินทอง หรือนักศึกษาที่เข้ามาทำงานในลักษณะนี้มักเป็น เด็กต่างจังหวัด ที่อาศัยอยู่ตามหอพัก อาคารชุด ส่วนใหญ่จะมีคูรักและความสัมพันธ์ทาง เพศกันมาก่อนที่จะถูกทิ้ง ทำให้หันไปประดษชีวิตด้วยการเที่ยวเตร่กลางคืน จนไม่มีเงินเสีย ค่าเล่าเรียนการศึกษา ค่าที่พัก จึงถูกชักชวนให้หาเงินด้วยการประกอบอาชีพนี้ และใน ปัจจุบันมักจะมีกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพนี้แอบอ้างเป็นนักศึกษาเพื่อยกระดับราคาและสนองความ ต้องการของลูกค้าในกลุ่มที่นิยมชอบมีเพศสัมพันธ์กับนักเรียนนักศึกษามากกว่าหญิงขาย บริการทางเพศ

ปัญหาการขายบริการทางเพศนี้ แม้จะเกิดขึ้นมานานหลายสิบปีแล้ว แต่ก็ยังไม่มี หน่วยงานใดที่จะเข้ามารับผิดชอบดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทำให้ ปัจจุบันมีนักศึกษาทั้งหญิงและชายหันมาประกอบธุรกิจประเภทนี้กันมากขึ้นจนกลายเป็นข่าว และเป็นปัญหาในสังคม

9. ปัญหาแรงงานต่างชาติ

ปัญหาแรงงานต่างชาติที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่ ไม่ค่อยมีความสามารถ นับเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลจะต้องหันมาสนใจและเร่งดำเนิน นโยบายทางด้านแรงงานของประเทศให้เกิดความสมดุล เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม รวมทั้งการแก้ไขปัญหาการว่างงานอันเนื่องมาจากเกิดวิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจ ปัญหาความต้องการแรงงานต่างชาติในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ และความต้องการลดต้นทุนค่าจ้างแรงงานต่างชาติที่หลบหนีเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็น ปัญหาที่มีมานาน แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็มีได้ตั้งนอสนใจ ได้กำหนดมาตรการในการแก้ไข มาแล้วหลายครั้ง เช่น พ.ศ. 2535 คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดมาตรการผ่อนผันให้ผู้หลบ- หนีเข้าเมืองสามารถร้องขอใบอนุญาตทำงานในเขตพื้นที่ต่าง ๆ รวม 10 จังหวัด และต่อมาใน

พ.ศ. 2542 ได้มีมาตรการผ่อนผันให้แรงงานต่างชาติสามารถทำงานในกิจการที่ขาดแคลนแรงงาน รวม 18 ประเภท ในเขตพื้นที่ 37 จังหวัด โดยเปิดโอกาสให้มีการนำแรงงานต่างชาติมาขึ้นทะเบียนเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และดำเนินการผลักดันแรงงานต่างชาติที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนให้ออกนอกประเทศต่อไป

ผลกระทบที่เกิดจากการมีแรงงานต่างชาติเข้ามาในประเทศนั้น ได้แก่ ด้านสังคมและสาธารณสุข และปัญหาที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ เป็นต้น และปัจจุบันได้มีหน่วยงานทั้งส่วนราชการและองค์กรเอกชนหันมาสนใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาแรงงานต่างชาติกันมากขึ้น

10. ปัญหาสุขภาพจิตและการฆ่าตัวตาย

ที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2540 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทยทุกอาชีพ ทำให้เกิดปัญหาคนว่างงานจำนวนมาก ผลที่ตามมา คือ สุขภาพจิตของคนไทยเสื่อมโทรมไปตาม ๆ กัน มีคนคิดสั้นอยากฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาจำนวนมาก จากการสุ่มตัวอย่างของกรมสุขภาพจิตในการสำรวจความเครียดของประชาชนทั่วไปพบว่า ผู้มีความเครียดอันมีสาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจทั้งหญิงและชายในปริมาณที่สูง และสาเหตุความเครียดก็เนื่องมาจากการตกงานหรือมีคนในครอบครัวตกงาน ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย คนไทยส่วนหนึ่งที่ประสบปัญหาอยู่ในภาวะความเครียดทำให้เป็นโรคประสาทและก่อให้เกิดปัญหาการฆ่าตัวตาย กลุ่มที่เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายส่วนใหญ่จะเป็นชาย อายุระหว่าง 31 – 35 ปี โดยมีสาเหตุมาจากการเป็นโรคประสาท เครียด ปรับใจรับกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ เป็นต้น กลุ่มที่ฆ่าตัวตายส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับความรัก สำหรับวิธีการฆ่าตัวตายนั้น มี 2 ลักษณะ คือ ใช้ความรุนแรง เช่น ใช้ปืนหรือกระโดดตึก และ ไม่ใช้ความรุนแรง เช่น กินยาพิษ ทำร้ายตัวเอง เป็นต้น การฆ่าตัวตายด้วยการกระโดดตึกนั้น นับวันจะมีความรุนแรงขึ้น หลักจิตวิทยาถือว่าการฆ่าตัวตายในลักษณะนี้เป็นการประจานสังคมให้รับรู้ปัญหาของตนเอง รวมทั้งให้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในปัญหาได้คิดและรู้สึกอับอายต่อปัญหานี้ และผลกระทบของปัญหานี้ได้ส่งผลต่อปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา

11. ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ทำความผิด

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในหลายปีที่ผ่านมา นั้น นับว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่อยู่ในภาวะน่าเป็นห่วง เนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวหลายด้าน เช่น ทำให้เกิดปัญหาการหย่าร้างมากขึ้น หรือปัญหาเด็กเร่ร่อนและไม่ได้รับความอบอุ่น เนื่องจากพ่อแม่ต้องออกไปทำงานหาเงินจนไม่มีเวลาดูแลลูก เมื่อเด็กเหล่านี้มีปัญหาก็มักจะปรึกษาเพื่อน ถ้าเด็กเลือกคบเพื่อนไม่ดีก็จะทำให้เด็กกลายเป็นคนไม่ดีไปด้วย จากสถิติคดีที่เด็กกระทำ

ความผิดของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง จะเห็นได้ว่ามีเด็กกระทำความผิดและขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวจำนวนมากขึ้นจนน่าเป็นห่วง คดีที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ มากที่สุด และในจำนวนคดีทั้งหมดที่เด็กกระทำความผิดนั้นปรากฏว่าเป็นคดีลักทรัพย์มากที่สุด คดีรองลงมาเป็นคดียาเสพติดประเภทยาบ้าและคดีเกี่ยวกับสารระเหยและคดีอื่น ๆ อีกจำนวนมาก

12. ปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาสำคัญของประเทศและมีมานานหลายสิบปี รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสนใจกับปัญหานี้มาโดยตลอด แต่ก็มีอาจแก้ไขปัญหานี้ได้ คนส่วนใหญ่ของประเทศมีความยากจนเนื่องมาจากการได้รับการศึกษาต่ำและขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาประเทศ ปัญหาความยากจนส่วนใหญ่มักจะเริ่มในครอบครัวก่อน แล้วส่งผลกระทบไปถึงสังคมและประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรส่วนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในภาคอีสานและภาคเหนือตอนบนประสบปัญหาความยากจน และจากการที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาค่าเงินบาทลอยตัวใน พ.ศ. 2540 ส่งผลให้สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้นไม่ต่ำกว่า 15 - 20 % ประชาชนมีรายได้ลดลง ธุรกิจห้างร้านต่าง ๆ อยู่ในภาวะการขาดทุน ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้มีการเลิกจ้าง ลดเงินเดือน ลดสวัสดิการ หน่วยงานต่าง ๆ ถูกตัดงบประมาณ โดยเฉพาะด้านสวัสดิการมีการเสนอให้ข้าราชการเลือกเกษียณอายุได้เร็วขึ้น เพื่อลดจำนวนข้าราชการลง ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ค่อนข้างมาก วิกฤติการณ์เศรษฐกิจที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันทำให้สัดส่วนของคนจนเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยและคนจนมีมากขึ้น นอกจากนี้รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนมีจำนวนลดลงมาก ความยากจนของประชาชนก่อให้เกิดปัญหาทั้งตัวบุคคลและส่วนรวม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการศึกษา ปัญหาโสเภณี ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาสุขภาพอนามัย อันเป็นสาเหตุไปสู่ปัญหาอาชญากรรม

13. ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมาทุกยุคทุกสมัย เป็นปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทยมาโดยตลอด รัฐบาลได้ตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามผู้ประพฤติมิชอบในวงราชการ แต่ก็มีอาจแก้ไขปัญหานี้หรือทำให้ปัญหานี้ลดน้อยลงไปได้แต่ประการใด การฉ้อราษฎร์บังหลวงที่มีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ คือ การฉ้อราษฎร์บังหลวงในวงราชการ ซึ่งยากที่จะกำจัดให้หมดไปจากสังคม การฉ้อราษฎร์บังหลวงสามารถทำได้หลายรูปแบบและมักเกิดในสังคมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจมากและประชาชนมีอำนาจน้อย โดยเฉพาะในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงและในขณะที่สังคมขาดระเบียบ การฉ้อราษฎร์บังหลวงมิได้เกิดขึ้นแต่ใน

วราชการเท่านั้น ในวงการเมืองก็มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงเช่นกัน และในปัจจุบันปัญหานี้ นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในหลาย ๆ หน่วยงาน ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมไทยนับเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพราะในปีหนึ่ง ๆ ประเทศต้องสูญเสียงบประมาณให้แก่การ ฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นจำนวนมาก และผลกระทบจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงนี้ส่วนใหญ่ส่งผล ต่อสังคมส่วนรวม เช่น การทำลายความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ เสื่อมเสียชื่อเสียงและ ความศรัทธา เพราะการฉ้อราษฎร์บังหลวงแต่ละครั้งมักจะทำให้หน่วยงานเหล่านั้นถูกโจมตี จากสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นการบั่นทอนกำลังใจข้าราชการที่ตั้งใจ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอีกด้วย

การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นการกระทำที่ไม่สุจริตโดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่และ อำนาจที่ตนมีอยู่เพื่อประโยชน์ของตนเอง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาศัยวิธีการทางกฎหมายใน การลงโทษ และต้องให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อดูแลรักษาสีทธิของตนเองและทรัพย์สินของชาติ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหานี้ยังจริงจัง

จะเห็นได้ว่าสภาพสังคมไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีแต่ความสับสนวุ่นวาย และ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่องานวรรณกรรมทั้งในด้านบวกและ ด้านลบ ซึ่งบางส่วนของวรรณกรรมได้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่แนวคิดและปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทย

จากผลการสรุปสภาพสังคมไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้นำมาใช้ประกอบใน การศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้น ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2544

บทที่ 2

ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์

ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544

วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่เกิดจากจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งประสบการณ์อันหลากหลายของผู้ประพันธ์ เพื่อถ่ายทอดแนวความคิดหรือทัศนะ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆ เพราะผู้ประพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมย่อมมองเห็นและเข้าใจความเป็นไปในพฤติกรรมของมนุษย์และความต้องการของคนในสังคม วรรณกรรมเกือบทุกเรื่องที่สร้างสรรค์ขึ้นจึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม นักเขียนย่อมสนใจสภาพสังคมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วถ่ายทอดสภาพเหล่านั้นผ่านทางวรรณกรรม วรรณกรรมจึงช่วยสะท้อนภาพชีวิต เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี (2530 : บทนำ) กล่าวว่า “วรรณกรรมเป็นกระจกเงาสะท้อนภาพสังคม เป็นดัชนีกระบวนการทางวัฒนธรรม ตลอดจนเสนอให้เห็นการยืดหยุ่นคุณค่าของสังคมในแต่ละยุคสมัยนั้น ความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสะท้อนออกมาให้เราเห็น”

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 6 – 12) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม อาจเป็นไปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลในสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนาปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียนควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคม จึงไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบันอย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปในอนาคตได้อีกด้วย

ดังนั้นจึงเห็นว่า สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนและวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมด้วย วรรณกรรมย่อมสะท้อนภาพสังคมในยุคสมัยนั้น เพราะว่่านักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ประสบการณ์และแนวคิดของเขาย่อมกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งประสบการณ์และแนวคิดของนักเขียนนั้นอาจจะเป็นความคิดเห็นที่คล้อยตามหรือขัดแย้งก็ได้

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้นครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาโดยพิจารณาจากเนื้อหาของเรื่องสั้น และจะเลือกวิเคราะห์เฉพาะภาพสะท้อนที่ปรากฏตามแก่นเรื่องซึ่งเป็นความคิดหลักและเป็นความคิดสำคัญของเรื่อง โดยศึกษาภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ จากเรื่องสั้น ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม
2. ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง
3. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ
4. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา
5. ภาพสะท้อนด้านครอบครัว
6. ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี
7. ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ภาพสะท้อนด้านความรัก

1. ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม

วรรณกรรมเป็นสื่อสะท้อนภาพเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม เนื้อหาในวรรณกรรมจึงมักเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยผู้ประพันธ์จะนำมาตีแผ่ วิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ดังที่ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2523 : 56) กล่าวว่า

วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะว่าสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคมหรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมของเขาเองก็ได้ ในลักษณะเหล่านี้กวีอาจสร้างสรรค์ความคิดใหม่ขึ้นจากการคิดและประสบการณ์ของเขาเอง หรือได้รับกระแสดความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น

เรื่องสั้นในปัจจุบันมีเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมที่ซับซ้อนขึ้นตามสภาพสังคมที่กำลังสับสนวุ่นวายและพบเห็นโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมกับสังคมย่อมมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่าวรรณกรรมจะเป็นเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์จากจินตนาการของตนเอง แต่สภาพสังคมที่นักเขียนมีชีวิตร่วมอยู่ย่อมมีอิทธิพลต่อตัวผู้เขียน ทำให้ถ่ายทอดสภาพสังคมลงในผลงานของตนทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้นจากนิยายสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 จำนวน 380 เรื่อง พบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย เพราะช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาสังคมไทยอยู่ในช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงมาก ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมอื่น ๆ เป็นต้น ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นมีผลต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ โดยที่ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องสั้น การศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องสั้นได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมเมือง

ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นนั้น ส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครอันเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยที่เต็มไปด้วยความแออัดยัดเยียด ความสับสนวุ่นวาย การถูกเอารัดเอาเปรียบ จากการที่ภาครัฐประกาศนโยบายพัฒนาประเทศจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศที่ผลิตเพื่อการอุตสาหกรรม ทำให้

ผู้คนที่เคยทำงานในภาคเกษตรกรรมต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับยุคสมัย โดยเดินทางไปทำงานภาคอุตสาหกรรมในเมืองใหญ่หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ดังที่ เอี่ยม ฉายางาม และคณะ (2540 : บทนำ) กล่าวว่า

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะสองสามปีที่ผ่านมาอัตราความเจริญก้าวหน้าอยู่ในอัตราที่สูงมากประเทศหนึ่งในโลกโครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนจากการมีภาคเกษตรเป็นตัวนำมาเป็นอุตสาหกรรมและบริการเป็นตัวนำ ทำให้รายได้ส่วนใหญ่ของประเทศได้มาจากธุรกิจอุตสาหกรรมและบริการ ผลของความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีต่อประชากรเป็นส่วนรวมหลายรายการ อาทิ การมีรายได้เฉลี่ยสูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายขึ้น เนื่องจากมีโครงสร้างพื้นฐานดีขึ้น มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ยังอยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้การพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบ เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และมีปัญหาทางสังคมที่กลายเป็นปัญหาของประเทศซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาทางด้านจิตใจ คุณภาพชีวิต และความเป็นธรรมในสังคมในเรื่องความด้อยโอกาสและการกระจายรายได้เป็นประการสำคัญ

จากการศึกษาเรื่องสัณพบว่เนื้อหาส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ของสังคมเมือง ดังนี้

- 1.1.1 ปัญหาการอพยพเข้าเมือง
- 1.1.2 ปัญหาการจราจร
- 1.1.3 ปัญหาอาชญากรรม
- 1.1.4 ปัญหาแรงงานเด็กและเด็กเร่ร่อน
- 1.1.5 ปัญหาโสเภณี
- 1.1.6 ปัญหาโรคเอดส์
- 1.1.7 ปัญหาอื่น ๆ

1.1.1 ปัญหาการอพยพเข้าเมือง

จากการที่กรุงเทพมหานครเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นศูนย์รวมความเจริญในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ รวมถึงเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของประเทศทั้งในด้านภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ทำให้ผู้คนจากทั่วทุกภาคของประเทศอพยพหลั่งไหลเข้ามาสู่กรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ประกอบกับประชาชนในชนบทต้องประสบกับชะตากรรม แบกรับภาระความทุกข์ยาก ความยากจน รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้เนื่องจากชาวชนบทส่วนใหญ่ประสบปัญหาความยากจน ปัญหาในการประกอบอาชีพ เกิดความแห้งแล้งในท้องถื่นทำให้ชาวบ้านเกิดความยากลำบาก และเพื่อความอยู่รอดจากความทุกข์ยากของคนในชนบท เขาเหล่านั้นจึงอพยพย้ายถิ่นฐาน

จากชนบทเข้าสู่เมืองหลวง เรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ส่วนหนึ่งจึงสะท้อนภาพของ
ผู้คนที่อพยพเข้ามาสู่เมืองหลวง ดังนี้

เรื่อง **คำคืนในเมืองใหญ่** ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนภาพชีวิตของหญิงสาวคนหนึ่ง
จากภาคอีสานที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง เธอทำงานเป็นลูกจ้างในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง และ
ถูกเพื่อนชายที่ทำงานที่เดียวกันข่มขืน เธอทนความอับอายไม่ไหวจึงลาออก เพื่อนจึงชวนให้
มาเต้นโกลโกซึ่งเป็นอาชีพที่หาเงินได้ง่าย เพราะความรู้แค่ ป. 6 ไม่สามารถทำอาชีพอื่นได้
เธอต้องทำอาชีพนี้ด้วยความจำใจ ดังข้อความว่า

ออกจากโรงพยาบาล เพื่อนบ้านเดียวกันชวนมาเต้นอะโโกโก ที่แรกหล่อนจำเพื่อนไม่มีชั้นดี บอก
ว่ายังไม่สันทัดถึงขนาดไปเป็นกระหรี เพื่อนชี้แจงว่าเต้นอะโโกโกไม่ใช่อาชีพขายตัว ก็แค่แก้ม้าเต้นย็อกเย็ก
ให้คนดู ถึงแขกอยากออफถ้าเราไม่ยอมชะอย่างก็หมดสิทธิ์ หล่อนเห็นเป็นงานง่าย ๆ ไม่ต้องใช้แรงใช้
สมองก็เลยตกลงใจ...งานเบา เงินดี อาศัยแค่หน้าด้านนิดหน่อย หรือคิดเสียว่ากำลังอาบน้ำอยู่ก็สิ้นเรื่อง
(คำคืนในเมืองใหญ่. 2540 : 56)

เรื่อง **รถเข็นของนาง** ของ ไชยา วรรณศรี สะท้อนภาพหญิงสาวที่ถูกสามีทอดทิ้ง
หลังจากพากันมาทำงานในเมืองหลวง เธอต้องต่อสู้ดิ้นรนทำงานหาเงินเพื่อวันหนึ่งจะได้กลับ
ท้องถิ่นของตนโดยไม่อายใคร แต่ความฝันก็ต้องพังทลายเมื่อวันหนึ่งเธอต้องเข็นรถขายของ
วิ่งหนีเจ้าหน้าที่เทศกิจจนได้รับบาดเจ็บ ข้าวของเสียหาย ดังข้อความ

“สักครู่เสียงตะโกนลั่นบอกว่าพวกเทศกิจจะไรรั้นมาแล้ว นางตื่นจากความฝัน กลับสู่ห้วงของ
ความเป็นจริงของสังคมเมือง มันอีกแล้วหรือ...”

(รถเข็นของนาง. 2538 : 51)

เมืองหลวงมีความเจริญพร้อมทุกด้าน ทำให้ผู้คนแต่ละท้องถิ่นพากันมาแสวงหาสิ่ง
เหล่านี้ และการที่ชาวชนบทอพยพเข้ามาทำงานนั้น ทำให้มีประชากรเพิ่มเป็นจำนวนมาก
ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากร ปัญหาการข่มขืน
ดังเช่นเรื่อง **คำตอบแทน** ของ เผ่าผม สุชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของชายคนหนึ่งที่มีสภาพความ
แห้งแล้งจากชนบทเข้ามาทำอาชีพจับกังในเมืองหลวง วันหนึ่งเขาเข้าไปช่วยหญิงสาวที่กำลัง
ถูกรุมข่มขืนจนตัวเองต้องขาพิการ เช่นเดียวกับเรื่อง **บัตรประชาชน** ของ รัตน์ คำพร
เป็นเรื่องของชายคนหนึ่งที่เขามาศึกษาและทำงานในเมืองหลวง วันหนึ่งได้เข้าไปช่วยหญิงสาว
ที่กำลังถูกข่มขืนและทำบัตรประชาชนตกไว้ในที่เกิดเหตุ ทำให้ตัวเองต้องกลายเป็นผู้ผิดไป
หรือในเรื่อง **พิการ** ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนให้เห็นชีวิตของชายคนหนึ่งที่เขาเข้ามาเป็น
คนขับรถแท็กซี่ แล้วถูกโจรปล้นและยิงจนต้องพิการ ในที่สุดถูกภรรยาและลูกทอดทิ้ง

สภาพเมืองหลวงที่มีแต่ความสับสนวุ่นวาย ผู้คนหลากหลาย เต็มไปด้วยอันตรายรอบด้าน ผู้คนเห็นแก่ตัวอยู่แบบตัวใครตัวมัน ทำให้ผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงรู้สึกโดดเดี่ยว ต้องทนตรากตรำทำงาน ดังเรื่อง **คืนข้าวประดับดิน** ของ มาโนช พรหมสิทธิ์ ดังข้อความว่า

ที่นี้กว้างใหญ่ไพศาล ผู้คนมากมายอย่างเทียบไม่ได้เลยกับที่เดิม แต่สิ่งที่ดูจะกลับตาลปัตรกันก็คือ เขายังรู้สึกโดดเดี่ยวราวกับไร้ตัวตนอย่างสิ้นเชิง เขาเพียงตระหนักรู้ว่าทุกคนไม่ใส่ใจ แต่ก็อยากให้เขาอยู่ตรงนี้ เพียงเพื่อคนระดับบนหรือล่างสุดเมื่อก้าวเข้ามาที่นี่ จะได้ดักดวงความล้าพองใจของความเหนือกว่ากลับบ้านทั้งที่ต่างก็รู้ว่ามันเป็นแค่สิ่งลวง ๆ ...

(คืนข้าวประดับดิน. 2543 : 55)

จากเรื่อง หายหา ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพของนุช เด็กหญิงที่พ่อแม่ส่งให้มาทำงานที่กรุงเทพมหานคร เพราะความแห้งแล้งในชนบทประกอบกับเพื่อนบ้านหลายคนก็พากันไปทำงาน หลังจากกลับมาก็มีเงินมีทองซื้อข้าวของเครื่องใช้มากมาย “ทุกบ้านทุกเรือนให้ลูกเต๋าลงไปหาเงินกรุงเทพฯ กรุงเทพฯ พ่อได้กินอยู่พวกติดแดง ติดหวาน ไปทำงานก่อสร้าง ยังได้เงินมาซื้อมอเตอร์ไซด์ให้ลูกมันขี่...” (หายหา. 2539 : 49) เพราะความซื้อและด้วยการศึกษาทำให้เธอหลงใหลไปกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ นุชจึงได้เสียดกับเพื่อนชายรุ่นราวคราวเดียวกันจนตั้งท้อง เนื่องจากทั้งคู่ยังเด็ก อีกทั้งการงานก็ยังไม่มั่นคง ฝ่ายชายจึงพานุชกลับมาอยู่ที่บ้านของตน ส่วนตัวเองกลับมาทำงานที่กรุงเทพฯ อีกครั้ง ปล่อยให้ นุชเลี้ยงลูกคนเดียว

ส่วนเรื่อง ห้องของเรา ของ ทศนัย โคตรทม สะท้อนภาพของชายคนหนึ่งเข้ามาเสี่ยงโชคในเมืองหลวง เขาไปสมัครงานในบริษัทต่าง ๆ แต่ไม่มีการตอบรับกลับมาเลย หลายเดือนผ่านไปเงินที่เก็บไว้ก็หมด แม้แต่เงินซื้อข้าวก็ยังมี ดังข้อความว่า

“ผมยกเบียร์ที่เหลือขึ้นดื่มจนเกลี้ยงอีกครั้ง ดื่มกินให้หายอยาก แหย่หยั่นความทุกข์ยากที่เผชิญมา ตลอดห้วงเวลายาวนานในเมืองหลวง แน่ละ ผมพ่ายแพ้ ความสดใสของหนุ่มนักแสวงหาย่อมมีอยู่ในเฉพาะสองเดือนแรกเท่านั้นแหละ เสียงตอบรับอันเจี๊ยบจากบริษัททั้งหลายกระเป๋าสตางค์ที่เปล่าว่าง ความหิวและความเครียดพรากมันไปอย่างรวดเร็ว หลายครั้งหลายคราเราซดต้มมาม่ากับข้าวและ ๆ บางครั้งท้องของเราว่างเปล่าไร้แม้เศษมาม่าและข้าวสักเม็ดจนใครบางคนทนไม่ได้ต้องฝืนเดินออกไปหน้าปากซอยเอ่ยปากขอซื้อมาม่าสักกล่องข้าวสารสักลิตรกับป้าเจ้าของร้านขายของชำตรงหัวมุม บางครั้งแม้เงินค่ารถเมล์ไปสอยสัมภาระพวกเรายังต้องขอหยิบยืมจากแก”

(ห้องของเรา. 2544 : 53)

เช่นเดียวกับเรื่อง เศษสำนึก ของ ประชาคม ลุนาชัย ที่สะท้อนภาพชีวิตเด็กหนุ่มที่เข้ามาประกอบอาชีพยามรักษาความปลอดภัยและต้องพบกับความยากลำบากในการทำงาน ถูกเอาเปรียบในเรื่องค่าแรง เงินเดือนที่ได้รับแต่ละเดือนจึงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย บางวันต้องอดข้าว “ที่จริงเขานึกถึงข้าวเหนียวสังขยาในหาบของนางอยู่บ้างเหมือนกัน เพราะก่อนเข้าเวรตอนเช้า เขากินบะหมี่สำเร็จรูปเข้าไปเพียงสองซอง และตอนนี้มันก็ถูกย่อยเหลือเพียงกลิ่นความหิวในช่องท้อง หากได้ข้าวเหนียวสักห่อความรู้สึกของเขาคงแจ่มใสกว่าที่เป็นอยู่ ทว่ามันติดขัดตรงกระเป๋าสว่างเปล่าของเขา เงินเดือนสุดท้ายหมดไปเมื่อสิบกว่าวันก่อน และอีกหลายวันจะถึงสิ้นเดือน” (เศษสำนึก. 2538 : 52) เพราะความหิวทำให้เขาโกงเงินป้าขายของหาบเร่ที่เพื่อนฝากไว้ให้แก่เพื่อนำไปซื้อข้าวกิน

หรือในเรื่อง โบายบินไปเกิดความฝัน ของ จุฬา ละคร สะท้อนให้เห็นภาพนักเขียนบทกวีคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวง แต่เนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นประกอบกับยังไม่ได้รับเงินค่าเรื่องทำให้ต้องทนกับความหิว ดังข้อความ

เวลาตื่นเคลื่อนไปอย่างเชื่องช้ามาก ผมรู้สึกได้เลยว่าเหนื่อย หิว เพลีย มันเหมือนลมจะจับตลอดรอบสองเดือนมานี้มันช่างเลวร้ายสันดี เศรษฐกิจบ้านเมืองย่ำแย่ ส่งผลต่อด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ผมยอมรับว่าผมอยู่อย่างอด ๆ อดยาก ๆ มาเป็นเดือนที่สองแล้ว ไล่แห่งโอ...มันเป็นอย่างนี้เอง

“ฝันถึงคำตอบแทนบทกวีอย่างจับใจ มีอยู่สองสามชิ้นที่ได้ตีพิมพ์ แต่ยังไม่ได้รับคำตอบแทน ผมเฝ้าเที่ยวถามยอดที่ตู้เอทีเอ็มวันแล้ววันเล่า มันไม่เคยเพิ่มขึ้นเลย ยังไม่มีการโอนค่าเรื่องเข้าบัญชีให้ผมนั่นเอง ลำพังเงินผมมีติดบัญชีอยู่ไม่ถึงร้อย ผมเลิกหวัง และผมก็ไล่แห่ง”

(โบายบินไปเกิดความฝัน. 2541 : 46-47)

การเข้ามาทำงานในเมืองหลวงนั้น ถ้าไม่มีคนที่รู้จักคุ้นเคยพาไปสมัครงานอาจทำให้ถูกหลอกลวงได้ เพราะปัจจุบันสำนักจัดหางานที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่ถูกกฎหมายซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นนั้น อาจหลอกลวงให้ไปทำงานได้ เช่นเรื่อง ลูกเรือ ของ ไซยา วรรณศรี ได้สะท้อนให้เห็นชีวิตของเด็กชายคนหนึ่งเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ จนถูกหลอกไปทำงานในโรงงานนรก ดังข้อความ

“ผมเคยเข้ากรุงเทพฯ อยู่หรอก มากับเพื่อนบ้าน แต่เขาอายุมากกว่านิดหน่อย ครั้งนั้นพวกผมถูกหลอกไปอยู่ในโรงงานนรก มันช่างโหดเหี้ยมนักจิตใจมนุษย์ ทำงานไม่มีเงินเดือน วันทั้งวันกินข้าวเวลาเดียว กลางคืนก็ทำงานจนตึกตื่น ก่อนคืนถึงได้หลับนอน อยู่ในห้องคับแคบสกปรกมีคนคอยคุมตัวอยู่ตลอดเวลา ไปไหนไม่ได้ ผมสะบัดแค้นมันยิ่งนัก คิดขึ้นมาเมื่อไหร่อยากฆ่าให้ตายทั้งหมด ไอ้คนชั่ว ๆ แบบนั้น”

(ลูกเรือ. 2538 : 50 – 51)

หลังจากหนีรอดมาได้จึงรีบกลับชนบททันที แต่ความยากจนประกอบกับความแห้งแล้ง ไม่สามารถทำมาหากินได้ เขาจึงตัดสินใจกลับเข้าเมืองหลวงอีกครั้ง โดยถูกหลอกให้ไปเป็น ลูกเรือตังเก ตั้งข้อความ

“ไม่เคยคิดมาก่อนว่าในชีวิตจะต้องมาเป็นลูกเรือตังเก หลังจากที่ได้เดินทางออกจากบ้านพื้นที่ถิ่น อีสานก็เข้ากรุงเทพฯ เมืองหลวงอันกว้างใหญ่เพื่อหางานทำ ลงรถไฟที่หัวลำโพงก็เข้าสำนักงานจัดหางาน รออยู่เป็นวันจึงมีคนมาติดต่อ ทางสำนักงานจัดหางานถามว่า จะทำอะไร เป็นงานลงเรือประมง ผมก็รีบ ตอบทันทีว่า ทำ”

(ลูกเรือ. 2538 : 50)

เนื่องจากความยากจน ความอดอยาก ที่ต้องเผชิญกับความแห้งแล้งของชาวชนบท ประกอบกับกรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยความเจริญทุกด้าน เป็นศูนย์กลางของ เศรษฐกิจและพาณิชยกรรมจึงทำให้ชาวชนบทพากันเข้ามาทำมาหากินด้วยความหวังว่าจะได้มี โอกาสใช้ชีวิตอยู่ในมหานครที่เจริญรุ่งเรือง และการที่ผู้คนพากันอพยพเข้ามาทำงาน มี ประชากรเป็นจำนวนมากทำให้ทั้งเมืองเต็มไปด้วยความแออัดยัดเยียด เกิดชุมชนแออัด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนภาพของผู้คนที่เข้ามาทำงานในเมือง แล้วถูกหลอกลวง ถูกเอารัดเอาเปรียบ ต้องเผชิญกับความแออัดยัดเยียด ไร้ที่อยู่อาศัย เพราะ เมื่อเข้ามาแล้วบุคคลเหล่านั้นต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ทนอยู่กับความเห็นแก่ตัวของ คนรอบข้างที่คอยแต่จะเอารัดเอาเปรียบ นักเขียนส่วนใหญ่นำเสนอปัญหาดังกล่าวที่คล้าย ๆ กัน โดยมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาของสังคมเมืองที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น เมื่อไม่มีการบริหารจัดการที่ดีก็เกิดปัญหานี้ขึ้นได้ นอกจากนี้นักเขียนยังได้แสดงความเห็นใจ ต่อผู้คนที่ประสบปัญหาดังกล่าว แต่ก็ได้เสนอแนวทางแก้ไขใด ๆ ไว้ เพียงแต่เสนอให้เห็น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเท่านั้น

1.1.2 ปัญหาการจราจร

ปัญหาการจราจรและการขนส่งในกรุงเทพฯ เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน นับวันจะพอกพูนเพิ่มขึ้นมากเป็นลำดับ ทำให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของความเจริญทุกด้าน ทำให้ ประชาชนจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศมุ่งเข้าสู่กรุงเทพฯ ด้วยการทำการค้า การลงทุน การ ประกอบอาชีพ การศึกษา เป็นต้น ทำให้กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยผู้คนที่สัญจรไปมา ส่งผลให้ การจราจรในเขตกรุงเทพฯ คับคั่งและติดขัดเป็นเวลานาน นอกจากการจราจรที่ติดขัดแล้ว

ความบกพร่องในการบริการของ ขสมก. ที่มีรถให้บริการให้กับประชาชนอย่างไม่เพียงพอ ทำให้รถโดยสารแต่ละคันแออัดไปด้วยผู้คน ประกอบกับพฤติกรรมที่ไม่มีมารยาทของ พนักงานขับรถและการไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสารนั้น อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาการจราจร ดังนี้

ขวดยบต่อไป ของ ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง สะท้อนให้เห็นสภาพการจราจรที่ติดขัดในเมืองหลวงที่ผู้คนต่างรีบเร่ง แย่งกันขึ้นรถ และต้องทนกับความแออัดบนรถเป็นเวลานาน ซึ่งไม่รู้ว่าจะถึงจุดหมายเมื่อใด ผู้เขียนเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฝ่ายสายตาของขวดยบหนึ่งที่ถูกทิ้งบนรถโดยสาร ข้อความว่า

“...เป็นเช่นนี้ต่อไปอีกนานแค่ไหน ผู้โดยสารส่วนใหญ่กังวลกับเวลาและระยะทาง บางคนเริ่มพลิกนาฬิกาบนข้อมือขึ้นดูเป็นระยะ พร้อมตีสีหน้ายุ่งเหยิง หญิงสาวในชุดนักเรียนนั่งอยู่ริมหน้าต่างเหม่อมองออกไปสู่เบื้องนอกด้วยสายตาของความคิด เธออาจจะกำลังมองหาเส้นทางของตัวเอง แต่ก็ไม่แน่ เพราะโลกนี้ไม่มีอะไรที่แน่นอน ครู่ต่อมาเมื่อรถบนถนนไม่มีที่ท่าว่าจะขยับต่อ สาวพนักงาน-ห้างฯ ที่ยืนโหนราวอยู่กลุ่มหนึ่งเริ่มคุยฆ่าเวลาเกี่ยวกับโชควาสนาของตัวเอง”

(ขวดยบต่อไป. 2539 : 48)

ผู้โดยสารบางคนทนกับสภาพรถติดขัดเป็นเวลานานไม่ไหว จนบางครั้งผู้ที่ใช้บริการจำนวนไม่น้อยเกิดความหงุดหงิดต้องลงจากรถแล้วใช้การเดินเท้าไปยังจุดหมายปลายทางที่ต้องการ เพราะวารถเร็วกว่าที่จะรอให้รถเคลื่อนไป ส่วนคนที่จุดหมายยังอยู่อีกไกลก็ต้องทนต่อไปหรือไม่ก็ลงไปใช้บริการรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ดังข้อความ

“ไฟแดงทำให้รถเริ่มติดอีกครั้ง เพราะคราวนี้ทำท่าว่าจะติดนานกว่าเดิมเวลาที่หลายคนอาจคิดเมื่อไว้เริ่มส่งผลว่าอาจจะไม่พอ ทุกคนออกอาการอึดอัดคล้ายมีโซ่รัดอยู่ จะต่างก็แต่รัดแน่นขึ้นเท่านั้น มีบ้างที่เริ่มทยอยลงเดิน อาศัยเท้าของตัวเองชกแซกไปตามถนนและบนทางเท้า เมื่อเห็นว่าชกใกล้จะถึงที่หมาย ส่วนอีกหลายคนที่ยังอยู่อีกยาวไกลก็ต้องรอคอยต่อไป...”

(ขวดยบต่อไป. 2539 : 48)

บ้านหลังเก่า เต่า และเมืองหลวง ของ ทินกร มนเจริญ สะท้อนภาพของผู้คนที่แต่ละวันจะต้องแย่งกันขึ้นรถโดยสาร และต้องทนกับสภาพการจราจรที่ติดขัดบนท้องถนน

“พรุ่งนี้ก็ต้องรีบตื่นแต่เช้ามีติดอีกเหมือนกันเพื่อที่จะต้องรีบแย่งกันขึ้นรถเมล์ ซึ่งแออัดยัดเยียดไปด้วยผู้คน และจะต้องทนกับสภาพความอึดอัดจนแทบหายใจไม่ออก อีกนับชั่วโมงกว่าจะไปให้ถึงที่ทำงาน...”

(บ้านหลังเก่า เต่า และเมืองหลวง. 2539 : 58)

ในเรื่อง เรื่องเล่าในแท็กซี่ ของ ไสล ภูลี ที่ตัวละครแสดงความรู้สึกต่อสภาพรถติดว่า

“สำหรับความรู้สึกของสังคมเมืองหลวง เราต่างเป็นคนแปลกหน้าซึ่งกันและกันเสมอในสภาวะรถติดวินาศสันตะโรอย่างนี้ ใครสักก็คนยังคงอารมณ์ระรื่นได้ สาม – สี่ชั่วโมงบนถนนกว่าจะได้ขยับเขยื้อนสักคอกสักวา ไม่สติแตกแหกปากกู่ตะโกนก็ดีขึ้นแล้ว นี่คนขับแท็กซี่ยังไม่หนักหนาสาหัสกว่าหรือคงไม่มีอะไรดีไปกว่านั่งปล่อยอารมณ์เพร็ดไปไม่ใส่ใจกับความสับสนวุ่นวายนั้นละถูกต้องที่สุด”

(เรื่องเล่าในรถแท็กซี่. 2542 : 54)

เช่นเดียวกับเรื่อง หน้าที ของอาจินต์ ปัญจพวรรค์ เรื่อง คล้ายเคลื่อนเลื่อนลับของ รักรัษ มณีญญา และเรื่อง ยามเช้า ของ ดิเรก นนทชิต ที่สะท้อนภาพความเบื่อหน่ายต่อสภาพการติดขัดบนท้องถนน ทำให้สุขภาพจิตของผู้คนเสียไป อารมณ์หงุดหงิดง่าย

นอกจากนี้พนักงานขับรถโดยสารบางคนยังขาดมารยาท ใช้อำนาจไม่สุภาพ ในเรื่อง สุดแต่แต่ท่าน ของ พิสิฐ ภูศรี ที่พนักงานขับรถต่อวารถคันอื่น ๆ ต่อหน้าผู้โดยสารว่า

“แม่ง...ขับรถเป็นรีเปลวะ” เขาโวยวาย “ไฟเขียวแล้วยังเสือกงุ่มง่ามียกยักอยู่นั่นละ” “กูอยากลงไปจิกหัวตบเหลือเกิน ขับตามหลังผู้หญิงแล้วเป็นอย่างนี้ทุกที”

(สุดแต่แต่ท่าน. 2539 : 49)

จนทำให้ผู้โดยสารเบื่อหน่ายต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ก็ต้องอดทน ดังความว่า

“รถออกนอกเส้นทาง มารยาทคนรถกักขะเกินกว่าปกติ คำพูดหยาบคายแปร่งหูกว่าทุกครั้ง มันเหมือนขึ้นรถสายนรกของชาดานร้ายที่ร้ายมนต์สะกดให้ทุกคนต้องตกเป็นทาสของมัน”

(สุดแต่แต่ท่าน. 2539 : 49)

หรือในเรื่อง หวาด..หวาด ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์ ที่สะท้อนภาพพนักงานขับรถและกระเป๋ารถที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้โดยสาร

บรีน...บรีน...เครื่องยนต์ครางครืนเสียงหนัก เด็กหนุ่มผู้นั่งหลังพวงมาลัยมองภาพเหล่านั้นผ่านกระจกเงาบานเล็กด้วยความชินชา แล้วแลกลับไปสู่เบื้องหน้า ไม่มีคำพูดใด ๆ จากไซเฟอร์นอกจากการเหยียบคันเร่งสลับผ่อนเท้าเพื่อให้รถโยกหน้าโย้หลัง เหมือนกำลังเล่นสนุกกับตุ๊กตาไม่รู้ค่าของความตายในทุกนาทีเช่นนั้น

(หวาด..หวาด. 2539 : 48)

สภาพการจราจรในกรุงเทพมหานครนับวันจะติดขัดอยู่ในขั้นวิกฤตและกลายเป็นปัญหาระดับชาติที่ไม่อาจแก้ไขได้ สถานการณ์รุนแรงขึ้นทุกวันจนเป็นที่น่าหวาดวิตกของคนกรุงเทพฯ เรื่องสั้นจำนวนหนึ่งสะท้อนภาพเมืองหลวงที่มีสภาพการจราจรติดขัด ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้

ปัญหาการจราจร พบว่า นักเขียนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจราจรที่ติดขัดบนท้องถนน สภาพของผู้คนที่ต่างรีบเร่งแย่งกันขึ้นรถโดยสาร ความแออัดยัดเยียดบนรถโดยสาร รวมทั้งพนักงานขับรถโดยสารที่ยังขาดมารยาท ทั้งนี้ นักเขียนมองว่าปัญหาการจราจรในเมืองหลวงนั้นทวีความรุนแรงขึ้นทุกวันจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่กระทบปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้คนในสังคม

1.1.3 ปัญหาอาชญากรรม

เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยจึงเป็นศูนย์กลางทางการค้า การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ ตลอดจนกิจกรรมที่สำคัญทุกประเภทต่างก็มีศูนย์กลางอยู่ในกรุงเทพฯ เกือบทั้งสิ้น อีกทั้งยังเป็นที่อยู่รวมของผู้คนหลายชาติหลายภาษา ย่อมก่อให้เกิดการแข่งขันเพื่อการทำงานมากขึ้น ซึ่งอาจเกิดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรม เป็นช่องทางของพวกมิจฉาชีพที่คอยฉวยโอกาสที่จะใช้วิธีการอันไม่สุจริตเพื่อกอบโกยเอาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ศีลธรรมจรรยาเสื่อมโทรมลงนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม ดังที่ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2541 : 160) กล่าวว่า “ประเทศไทยจัดเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาอาชญากรรมมากที่สุดเกือบทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นประเภทลักขโมย ติชิงวิ่งราว จี้ปล้น จับตัวไปเรียกค่าไถ่ ข่มขืนแล้วฆ่า ประทุษร้ายกันและกัน แม้กระทั่งความไม่พอใจกันเพียงเล็กน้อยก็จะมีอาการฆ่ากันได้ หรือขณะที่เศรษฐกิจประเทศไทยมีเศรษฐกิจดีพอสมควรแก่ฐานะ ไม่ได้เป็นประเทศที่ยากจนข้นแค้นก็ยังมีปัญหาอาชญากรรมได้” เรื่องสั้นส่วนหนึ่งได้สะท้อนภาพปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองหลวง ไม่ว่าจะเป็นการจี้ปล้น ข่มขืน ประทุษร้ายจนถึงแก่ชีวิต ดังนี้

เรื่อง มุมมืด ของ การ์นต์ วรรณยุกต์ สะท้อนภาพเมืองหลวงที่เต็มไปด้วยอันตรายต่าง ๆ นานา มีแต่ข่าวการฆ่ากันตาย ซึ่งบางครั้งทำให้ผู้ที่เข้าไปช่วยเหลือต้องเสียชีวิต โดยชายคนหนึ่งได้ผ่านไปเห็นเหตุการณ์สะเทือนขวัญในมุมมืดแห่งหนึ่งซึ่งมีการฆาตกรรมเกิดขึ้น เขาไม่เข้าใจว่าทำไมผู้คนถึงไม่มีใครสนใจหรือเข้าไปช่วยเหลือ และเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พนักงานรักษาความปลอดภัยที่เข้าไปช่วยเหลือเสียชีวิตด้วย ซึ่งเป็นภาพที่น่ากลัว ดังข้อความ

...ภาพที่เห็นแสงไฟส่องทำให้ผมเกือบขย้อนของในท้องกลับออกมา ร่างกายของชายที่ผมเห็นในคราวแรกยับเยินจนจำใบหน้าแทบไม่ได้...

ใกล้กันนั้นร่างของพนักงานรักษาความปลอดภัยถูกของมีคมฟันยับไปทั้งตัวในสภาพไม่ต่างจากศพ
แรกมากนัก ถัดจากร่างของทั้งสองยังมีศพของเด็กวัยรุ่น คนที่ผมเห็นถือมีดดาบวิ่งออกมาลากชาย
ผู้เคราะห์ร้าย นอนคว่ำหน้าอยู่ในมือของเขายังคงกำมีดเล่มนั้นอยู่แน่น

(มมมิต. 2540 : 54)

เนื่องจากภาวะความยากจนและอดอยากหรือภาวะทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิด
ปัญหาอาชญากรรมโดยการปล้นจี้ แย่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น แล้วฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย ซึ่งเป็น
ปัญหาที่ปรากฏโดยทั่วไปในสังคม ผู้คนในสังคมต้องมีชีวิตอยู่อย่างหวาดระแวง เกรงว่าใคร
จะทำร้ายแย่งชิงทรัพย์สินของตน ซึ่งเป็นการสร้างความหวาดระแวงแก่บุคคลโดยทั่วไปใน
สังคม ดังจะเห็นได้จาก

เรื่อง เมืองที่ไม่น่าไว้วางใจ ของ คำร้อย คำเพราะ ซึ่งสะท้อนภาพการปล้น
ธนาคารในเมืองหลวงที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน จนทำให้ยามรักษาความปลอดภัยของธนาคาร
แห่งหนึ่งที่พยายามเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จนถูกยิงเสียชีวิต นักเขียนได้แสดง
ความรู้สึกต่อปัญหาที่เกิดขึ้นว่า

ปัญหาอาชญากรรมในเมืองนี้เกิดขึ้นในทุกหย่อมย่าน ไม่เว้นแต่ละวัน นำพาสู่ความหวาดผวของ
ประชาชนคนเดินดินกินข้าวแกงไปจนถึงเศรษฐีผู้มีอันจะกิน ไม่เป็นอันจะประกอบกิจวัตรประจำวัน เพราะ
ไม่รู้ว่เมื่อไหร่ เวลาไหนพวกอาชญากรที่ถูกเรียกว่าเป็นกากเดนสังคมจะลงมือก่ออาชญากรรมอีก

(เมืองที่ไม่น่าไว้วางใจ. 2543 : 54)

เช่นเดียวกับเรื่อง เกมวิสามัญ ของ รัช มนูญญา ที่สะท้อนภาพของชายคนหนึ่ง
ที่มีความสับสนในความคิดกำลังต่อสู้กับภาวะของจิตที่สับสนระหว่างอำนาจฝ่ายดีและฝ่ายต่ำ
ซึ่งในที่สุดอำนาจฝ่ายต่ำก็เป็นฝ่ายชนะ ทำให้เขาทำผิดโดยการปล้นธนาคาร ในที่สุดก็ถูก
ตำรวจยิงเสียชีวิต

ในเรื่อง ก่อนจะจ่อมจม ของ ฮอยล้อ ได้สะท้อนภาพของเด็กชายคนหนึ่งที่กำลังจะ
ไปดักชิงทรัพย์ของหญิงสาวคนหนึ่ง เพื่อนำเงินมาเปิดตู้ซ่อมรถตามความใฝ่ฝันของตัวเอง
แต่ในขณะที่กำลังจะเข้าไปชิงทรัพย์ ได้เห็นหญิงสาวถูกชายฉกรรจ์สองคนทำร้ายและจีเอา
สร้อยคอกับกระเป๋ามาไปจึงเข้าไปช่วยเหลือแทนที่จะปล้นทรัพย์ดังที่ตั้งใจไว้ในเบื้องต้น เรื่อง
เงื่อน ของ โชคชัย บัณฑิต เป็นเรื่องเกี่ยวกับชายคนหนึ่งที่ใช้บริการรถแท็กซี่ในกลางดึกคืน
หนึ่ง เขานั่งไปด้วยความหวาดระแวงเนื่องจากได้ข่าวเกี่ยวกับแท็กซี่ปล้นฆ่าผู้โดยสารแทบ
ทุกวัน

สังคมเมืองเต็มไปด้วยเหตุการณ์สะเทือนขวัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแทบทุกวัน โดยเฉพาะ
เรื่องคนเมายาบ้าจับตัวผู้หญิงและเด็กเป็นตัวประกัน เหตุการณ์เหล่านี้นับวันจะเพิ่มมากขึ้น

โดยสะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง เรื่อง ภาพเกียรติยศ ของ ชาคมน์ ลุนาชัย ซึ่งคนร้ายเมายาบ้าได้จับเด็กชายคนหนึ่งเป็นตัวประกัน และในขณะที่ตำรวจเข้าไปช่วยเหลือคนร้ายได้ใช้มีดเชือดคอเด็กจนเสียชีวิต ดังข้อความ

ชายฉกรรจ์ผิวเข้มในชุดกางเกงขาสั้นเปลือยท่อนบน แผ่นหลังและแขนอกเต็มไปด้วยรอยสักยุ่งยับ ผมเผ้ายาวรุงรัง เนื้อตัวโชกเหงื่อ แขนซ้ายของมัลลิกอกร่างเด็กชายวัยเก้าขวบในชุดนักเรียนไว้อย่างหนาแน่น มือขวากำมีดปลายแหลมจ่อเข้าที่คอหอยของเด็ก ดวงตามันแข็งกร้าว – เลื่อนลอย ส่งเสียงจิ้งจกในลำคอฟังไม่ได้ศัพท์

(ภาพเกียรติยศ. 2539 : 49)

เช่นเดียวกับเรื่อง ฝันร้ายของสายเดี่ยว ของ ทยา กิจการุณ ที่คนเมาเหล้าได้จับหญิงสาวคนหนึ่งเป็นตัวประกัน เธอรอดมาได้ด้วยการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบคนหนึ่ง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจคนดังกล่าวได้หลอกพาเธอไปข่มขืน นอกจากนี้เรื่อง ผู้สังเกตการณ์ ของ จักร กัปปวัตนะ ยังสะท้อนภาพปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในเมืองหลวง โดยเฉพาะภัยที่เกิดขึ้นกับหญิงสาว โดยให้ชายคนหนึ่งเห็นเหตุการณ์กลุ่มคนร้ายกำลังรุมข่มขืนหญิงสาวคนหนึ่ง ชายหนุ่มผู้เห็นเหตุการณ์กำลังขัดแย้งกับความคิดของตนเองว่าจะเข้าไปช่วยเหลือเธอหรือไม่ พร้อมกับนึกถึงภัยสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ดังข้อความที่ตัวละครแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ว่า

คุณไม่รู้จะทำอย่างไรในภาวะการณ์เช่นนั้น อุทิศตนเป็นพลเมืองดีเข้าไปช่วย แต่ความกลัวได้ลุกคืบเข้ามาจนอกใจสั่นไหว

ภาพคนขับสามล้อถูกแทงจนไส้ไหล ขณะช่วยเหลือแม่ค้าที่ถูกคนร้ายกระชากสร้อยทองสองสิ่งจากหน้าสังสือพิมพ์เมื่อเช้านี้ผุดพรายขึ้นมาทำให้เหงื่อภาพแตกตก

(ผู้สังเกตการณ์. 2543 : 58)

ปัญหาอาชญากรรมที่นับว่าเป็นภัยอันตรายต่อผู้หญิง โดยเฉพาะหญิงสาวที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวงและต้องเดินทางกลับบ้านในเวลากลางคืนหรือจำต้องเดินในที่มืดและเปลี่ยว อาจได้รับอันตรายแล้วโดนข่มขืนได้ ในปัจจุบันนี้ข่าวการข่มขืนมีปรากฏให้เห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์อยู่เป็นประจำ ดังเช่นเรื่อง จำเลยร่วม ของ ชัญวลี ศรีสุโข และ เรื่อง 18 วัน 5 ชั่วโมง กับ 10 นาที ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์ ซึ่งสะท้อนภัยเกี่ยวกับการข่มขืน

หรือในเรื่อง ลีลา ของ นรพัลลภ ประณูทรพาล ที่สะท้อนภาพการละเมิดสิทธิเสรีภาพของหญิงสาวคนหนึ่ง ซึ่งชายคนหนึ่งได้เข้าไปช่วยเหลือเธอในขณะที่เธอถูกชิงทรัพย์และไปะยาสลบในบริเวณลานจอดรถในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง เขาถือโอกาสพาเธอขึ้นรถไป

ยังสถานที่แห่งหนึ่ง และได้บันทึกภาพวิถีโอไร่่างกายที่เปลือยเปล่านั้นระหว่างเขาและเธอ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยเฉพาะชาวเกี่ยวกับหญิงสาวที่ถูกกระทำต่าง ๆ ในลักษณะการถูกล่อลวงและถูกละเมิดทางเพศ ดังข้อความ

ผมเดินไปเปิดตู้เสื้อผ้า ขยับวีดีโอทั้งแปดม้วนเลื่อนออกแล้วหยิบเอาอุปกรณ์ออกมาทีละชิ้น ๆ ผมวางขาตั้งในตำแหน่งเดิม จับกล้องวีดีโอขึ้นวางให้เข้าที่ ก่อนเล็งภาพโดยมองผ่านจอเล็ก ๆ ด้านข้าง ค่อย ๆ ขยับหามุมตามต้องการ ปรับระยะโฟกัสให้ถูกต้อง โดยไม่ลืมที่จะเผื่อเนื้อที่ว่างข้างเธอไว้ด้วย เธอกำลังกระสับกระส่ายมากขึ้นเรื่อย ๆ คงค่อยฟื้นคืนเต็มทีแล้ว ผมรีบจัดแจงถอดเสื้อผ้าของตัวเองออกอย่างรวดเร็วเหลือไว้เพียงกางเกงชั้นในตัวเดียวก่อนที่จะวางตัวเองลงบนเตียงเบา ๆ แล้ว ๆ คีบคลานเข้าไปนอนลงข้างเธอที่ดูเหมือนกำลังเคลื่อนไหวร่างกายอย่างไร้อารมณ์ จากนั้นจึงกดปุ่มบันทึกอัตโนมัติจากรีโมทคอนโทรลผมให้อยู่ในความไม่คล่องของตัวเองเพราะนี่เพิ่งจะครั้งที่เก่านั้น

(ลี้ก. 2544 : 54)

ในเรื่อง นกคูด ของ มาโนช นิสรา ที่สะท้อนภาพความน่ากลัวของเมืองหลวงที่เต็มไปด้วยภัยต่าง ๆ ชายคนหนึ่งพาครอบครัวมาอยู่ในเมืองหลวง เขาหวาดระแวงกลัวอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดกับภรรยาและลูก โดยเฉพาะชาวเกี่ยวกับการข่มขืนซึ่งเขาอ่านพบในหนังสือพิมพ์ว่า

เมื่ออาทิตย์ก่อนผมอ่านข่าวที่ผู้หญิงคนหนึ่งถูกข่มขืนแล้วถูกฆ่าตายในบ้านของตัวเอง สามี่ของเธอมาพบศพหลังจากผ่านไปแล้วราวสามวัน ตำรวจสันนิษฐานว่าหล่อนอาจจะนอนหลับอยู่แล้วลืมปิดประตูจนกระทั่งมีดคำ ฆาตกรจึงย่องเข้าไปโดยง่าย...

(นกคูด. 2542 : 52)

การก่ออาชญากรรมของคนในสังคมเมืองสืบเนื่องมาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว ทั้งจากการเกิดและอพยพย้ายถิ่น เมื่อคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่อยู่ในระนาบต่ำ ต่างดิ้นรนต่อสู้กับความยากจน ความอดอยาก ประกอบกับปัจจุบันคนชาติที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ขาดการอบรมและขัดเกลาจิตใจ ห้างวัด ขาดศีลธรรม คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความเจริญของวัฒนธรรมทางวัตถุมากกว่าวัฒนธรรมทางจิตใจ จึงตัดสินใจปัญหาด้วยการคำนึงถึงความต้องการของตนเป็นใหญ่ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ขาดความสำนึกผิดชอบชั่วดี ทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมได้ง่าย ซึ่งเรื่องสั้นดังที่กล่าวมานั้นได้สะท้อนภาพปัญหาเหล่านี้ได้อย่างน่าสนใจ

ปัญหาอาชญากรรมนั้น นักเขียนได้สะท้อนภาพของเมืองหลวงที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ เช่น การปล้นธนาคาร การฆ่าชิงทรัพย์ การข่มขืน โดยสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ทุกวันนี้ไม่ว่าเราจะอยู่ที่

ไหนก็ตามก็อาจจะประสบกับเหตุร้ายได้ หากเป็นผู้หญิงก็อาจจะถูกข่มขืนแล้วฆ่าชิงทรัพย์ ผู้คนในเมืองหลวงจึงขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยความหวาดระแวง เพราะไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ภัยเหล่านี้จะมาถึงตัว

1.1.4 ปัญหาแรงงานเด็กและเด็กเร่ร่อน

การใช้แรงงานเด็กในสังคมไทยเป็นเรื่องที่มีมานาน ในปัจจุบันพบว่ามี การใช้แรงงานเด็กโดยนายจ้างทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการบริการ โดยมักจะ ปรากฏในรูปของการเอาเปรียบการใช้แรงงานอย่างเห็นได้ชัดเจน แรงงานเด็กเหล่านี้ส่วนมาก อพยพมาจากชนบทซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่ ทำงานในงานอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภทมีสภาพการจ้างงานที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ทำงานเกิน เวลา ขาดความปลอดภัยในการทำงานในสถานประกอบการทุกประเภท และยังมีการจำกัด สิทธิของแรงงานเด็กในการติดต่อกับบุคคลภายนอก การออกไปเที่ยวเตร่หรือการทำธุระ ส่วนตัวนอกเวลาทำงาน รวมถึงการทุบตี ดุด่าจากนายจ้างด้วย เด็กหลายคนถูกกีดกันไม่ให้ พบพ่อแม่ทำให้เด็กอยู่ในสภาพเหมือนถูกกักขังทำงานให้นายจ้างตลอดเวลาเพราะไม่รู้จะกลับ บ้านอย่างไร

ปัจจุบันมีการใช้แรงงานเด็กอายุระหว่าง 12 – 15 ปี เด็กเหล่านี้มักถูกหลอกให้ ทำงานอยู่ตามโรงงานอุตสาหกรรม และต้องทำงานถึงวันละ 12 – 16 ชั่วโมง โดยได้รับค่าจ้าง ขั้นต่ำ จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีกำลังแรงงานวัย 13 – 14 ปี ประมาณ 7.23 แสนคน มีงานทำ 7.09 แสนคน หรือประมาณร้อยละ 98.1 ส่วนใหญ่จะเป็น แรงงานเด็กที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ เด็กจำนวนมากต้อง เข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับ และมักถูกหลอกจากนายหน้า ใบปลิว ถูกล่อลวง สำนักรจัดการงานเอกชน (สังคมไทย, 2537 : 7) ดังเช่น เรื่อง จดหมายจากชอยสิบแปด ของ ทวีสิทธิ์ ประครองศิลป์ ที่สะท้อนภาพการใช้แรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็น เรื่องของพนาเด็กชายคนหนึ่งที่เขาเข้ามาทำงานเพื่อหาเงินทำ และเห็นป้ายประกาศรับสมัคร งานบรรจุกล่องโดยมีนายหน้าเข้ามาพาไปสมัคร เขาและเพื่อนอีกหลายคนถูกนายจ้างใช้งาน อย่างหนัก กินอย่างอด ๆ อยากร ๆ กลางคืนก็ต้องทำงาน ให้พักผ่อนวันละไม่กี่ชั่วโมง เวลา เจ็บป่วยก็ไม่ได้รับการดูแลสุขภาพ คนที่ไม่เชื่อฟังก็จะถูกทำร้ายร่างกาย พนาได้แอบเขียนจด- หมายขอความช่วยเหลือฝากคนขับรถขนกล่องไปให้ตำรวจ พนาและเพื่อน ๆ จึงได้รับความ ช่วยเหลือออกจากโรงงานนรก ดังที่พนาบรรยายให้ฟังว่า

...เมื่อทุกอย่างไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผ่นโฆษณา เงินเดือนและสวัสดิการที่จะได้รับพวก ตนยังไม่เคยเห็นแม้แต่บาทเดียว ส่วนอาหารหลังจากมือแรกวันมาถึง ซึ่งค่อนข้างดี มีรสชาติและ กินอิ่ม แต่ในมือต่อ ๆ มาหลังจากนั้นไม่เป็นรสชาติ บางมื้อสุนัขที่บ้านนอกยังกินดีกว่าเสียอีก ถึง

แม้จะได้กินครบสามมื้อก็เถอะ แต่ไม่ค่อยอิ่มท้องเลย เสื้อผ้าที่แจกให้ในวันแรกคนละชุดนั้นก็ใส่กันจนขาดแล้วขาดอีก ไม่ยอมเปลี่ยนให้ใหม่ ห้องสี่เหลี่ยมที่คับแคบก็เป็นทั้งที่ทำงานและที่หลับนอน

(จดหมายจากซอยสิบแปด. 2542 : 54)

เช่นเดียวกับเรื่อง วันกลับบ้าน ของ ไซยา วรรณศรี ที่สะท้อนภาพของเด็กที่เข้าไปทำงานในโรงงานปลาทุ เพราะสภาพทางบ้านยากจน เขาอยากช่วยพ่อแม่หาเงิน จึงให้แม่พาไปฝากทำงานในโรงงานปลาทุ ทุกวันเขาต้องทำงานหนักแต่ได้ค่าจ้างต่ำ ถูกนายจ้างเอาเปรียบ

ปัญหาเด็กเร่ร่อนเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองหลวงที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างมากมาย “เด็กเร่ร่อน” นับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสังคมไทย เด็กเหล่านี้มักอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วไป กรุงเทพฯ เป็นเมืองหนึ่งที่มีจำนวนเด็กเร่ร่อนมากที่สุด เพราะกรุงเทพฯ เป็นเมืองใหญ่ มีสถานที่มากมายให้หลบพักพิง มีแหล่งบันเทิงให้สนุกสนานอยู่ทั่วไป ขณะเดียวกันเมืองใหญ่ก็มีอันตรายมากมายต่อเด็กเร่ร่อนเช่นกัน ดังที่ วลลภ ตั้งคณานุรักษ์ (2540 : 1) กล่าวแสดงความคิดเห็นว่า

เด็กได้ถูกกำหนดไว้ในกลุ่มเด็กที่ต้องการการปกป้องเป็นพิเศษและเป็นกลุ่มที่สังคมหลงลืม จึงไม่แปลกที่เด็กเร่ร่อนจะขาดโอกาสได้รับการพัฒนาตามวัย ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว มีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่าง ๆ นานา ทั้งมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดได้ง่าย ขณะเดียวกัน “เด็กเร่ร่อน” จะเป็นกลุ่มเด็กที่ไม่มีแหล่งพักอาศัยถาวร มีวิถีชีวิตที่ดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดตลอดเวลาและเปลี่ยนแปลงสถานที่ เร่ร่อนบ่อยครั้ง

จากการศึกษาพบว่า มีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตของเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานีรถไฟ ได้สะพาน ตามสถานีขนส่ง บขส. ฯลฯ เด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้ง หนีออกจากบ้านและอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และมักสร้างความเดือดร้อนให้กับคนทั่วไป

เรื่อง ลูกโป่ง ของ จรูญพร ประักษ์ประลัย สะท้อนภาพเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ตามสถานีรถไฟ โดยใช้ตุ๊กตารูปไฟเป็นที่พักพิง เด็กเหล่านี้จะร้องขอเงินจากผู้คนที่ผ่านไปมา และเข้าไปขอเงินตามโต๊ะอาหารซึ่งสร้างความรำคาญใจให้กับผู้ที่พบเห็น ชีวิตเด็กเหล่านี้ส่วนมากเป็นเด็กที่มีปัญหาและหนีออกจากบ้านมา และมักจะรวมกลุ่มกันตามสถานีรถไฟ ดังที่ผู้เขียนได้บรรยายว่า

...เด็กพวกนี้มาจากคนละทิศคนละทาง รังสิต ลาดกระบัง สนามหลวง ปทุมธานี ปากน้ำ ฯลฯ บ้างก็นั่งรถไฟมาจากจังหวัดไกล ๆ มาแล้วก็พเนจรไปเรื่อย ๆ ไม่มีจุดหมาย และไม่ยอมหวนกลับมาที่บ้านที่เต็มไปด้วยปัญหา จนในที่สุดหลายคนก็จำหนทางกลับบ้านไม่ได้ พอไม่มีที่ไปพวกเขาจะกลับ

มานอนที่หัวลำโพงจนทั้งหมดคุ้นเคยกัน และลึก ๆ แล้วพวกเขาผูกพันกัน เพราะในโลกของพวกเขา
ไม่มีใครอื่นที่พวกเขาไว้วางใจได้เท่ากับพวกเขาด้วยกันเองอีกแล้ว

(ลูกโป่ง. 2543 : 60)

บอยเป็นเด็กคนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มเด็กเร่ร่อน และมักจะเดินขอเศษเงินตามโต๊ะอาหาร
บ่อยครั้งบอยต้องทนกับความหิว ต้องอดมือกินมือ และเขาต้องยอมขายบริการทางเพศให้กับ
ชายคนหนึ่งเพื่อแลกกับสารระเหย ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ได้เกิดขึ้นในสังคมไทยและพบเห็นได้
ทั่วไป

หรือในเรื่อง ความฝันของคนโสมม ของ มาโนช พรหมสิงห์ สะท้อนภาพเด็ก
เร่ร่อนกลุ่มหนึ่งที่เป็นนักล้วงกระเป๋า เด็กกลุ่มนี้อาศัยอยู่ตามสถานีรถไฟ ไม่มีที่อยู่เป็นหลัก-
แหล่ง สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ที่ผ่านไปมาด้วยการล้วงกระเป๋า ลักเล็กขโมยน้อย เด็ก
กลุ่มนี้มีฉายาว่า “ไอ้พวกห้าร้อย หรือไอ้พวกห้ากิน” ดังเช่น ไอ้มือขาวเป็นเด็กคนหนึ่ง
อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ทุกวันเขาจะแอบแฝงอยู่ในกลุ่มคนที่สัญจรไปมาและคอยล้วงกระเป๋าของ
คนเหล่านี้ แต่วันหนึ่งรุ่นพี่ที่เป็นนักล้วงกระเป๋าด้วยกันเสียชีวิต และเพราะเขาอยากมีความฝัน
เหมือนคนอื่นจึงเลิกล้วงกระเป๋า

เรื่อง อยากร ของ อุเทน พรหมแดง สะท้อนภาพเด็กชายคนหนึ่งอาศัยอยู่ใต้สะพาน
เนื้อตัวสกปรก อาศัยเศษอาหารตามถังขยะประทังชีวิต วันไหนที่เขาตื่นสายเศษอาหารใน
ถังขยะก็จะถูกคนอื่น ๆ แย่งไปก่อน ดังที่ผู้เขียนบรรยายว่า

นอกจากขูดน้ำเปล่ามีน้ำเกือบครึ่งแล้วก็มีเพียงเศษฝรั่งเน่าชิ้นหนึ่งเท่านั้นติดมือเด็กชายขึ้นมา
แกยัดมันใส่ปาก บดเคี้ยวแล้วกลืนลงท้อง ติดตามด้วยน้ำค้างขูดรวดเดียวหมด ทรวดนั่งข้างถังขยะ วาง
ขูดเปล่าไว้ใกล้ตัว ลูบคลำท้องที่เบาโหวงป้อย ๆ เศษฝรั่งและน้ำเมื่อสักครู่ช่วยอะไรได้ไม่มากนัก

(อยากร. 2544 : 54)

เด็กเหล่านี้มักเป็นที่รังเกียจของผู้คนที่พบเห็น และเมื่อเด็กต้องอยู่อย่างอด ๆ อยากร ๆ
ทำให้เขาทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตัวเองอิ่มท้อง แม้แต่การลักขโมย ดังข้อความ

สังคมเมืองหลวงมารดาผู้ปราณีมันส์แสนสอนแกอย่างหมดไส้หมดพุงถึงหนทางที่จะดำรงอยู่ใน
สภาวะการณอย่างปัจจุบันนี้ มันยังย้ำเตือนให้จำฝังใจอีกด้วยว่า ในชีวิตไม่มีถูกไม่มีผิด จะมีก็แต่อิ่มหรืออด
เท่านั้น

(อยากร. 2544 : 54)

เรื่อง เด็กคนแรกที่ผมฆ่า ของ ภูษพงศ์ ภูแสง สะท้อนภาพเด็กขอทานที่คอย
ขอเศษเงินผู้คนที่ผ่านไปมาตามสะพานลอย เด็กพวกนี้เนื้อตัวสกปรก ร่างกายเต็มไปด้วย

บาดแผล ถ้าใครไม่ยอมให้เศษเงินพวกเขาก็จะเข้าไปกอดแข่งกอดขาจนกว่าจะได้เงินจึงยอมปล่อย ดังข้อความ

ไอ้เด็กกระยำพวกนั้นยังคงอยู่กันที่เดิม – ดินสะพานลอย คอยส่งสายตาสะหอยอ้อนวอนขอเศษเงินจากผู้คนที่เดินผ่านไปมา ถ้าเหยื่อไม่ให้ก็ผลุงเข้ากอดขากอดเอว เกือบแผลเปื่อยพองกลางเกลื่อนไปตามตัวเหยื่อ ท้ายสุดผู้โชคร้ายคนนั้นก็ต้องหย่อนเหรียญลงแกวพลาสติกันั่น อันเกิดจากเหรียญคนอื่น ๆ ก่อนหน้า

(เด็กคนแรกที่ผมฆ่า. 2540 : 60)

เรื่อง โอกาสที่ยังมาไม่ถึง ของ ปิรันธัประพาพ สะท้อนภาพเด็กจรจัดคนหนึ่งที่ต้องอยู่อย่างอด ๆ อยาก ๆ และเพราะความหิวทำให้เขาคิดที่จะปล้นเงินจากผู้คนที่ผ่านไปมา แต่ก็ไม่มีโอกาสสักทีจนพบชายชราคนหนึ่ง ชายชรา รู้จุดประสงค์ของเด็กชายจึงสั่งสอนให้เด็กชายเป็นคนดีและให้เลิกคิดในสิ่งที่กำลังจะทำ ชายชราสอนเด็กชายว่า

“หลานชายชีวิตคนเราก็แบบนี้แหละ ดุชิ...ลุงอายุมากกว่าเราตั้งหลายปี ลุงก็ยังลำบากอยู่เลย แต่ตลอดชีวิตมาลุงไม่เคยทำความชั่วหรือสร้างความเดือดร้อนให้ใครเลย ถึงจะจนก็ไม่ได้หมายความว่าเราเป็นคนดีไม่ได้หรอก เชื่อลุง...พอถึงที่สุดมันก็มีทางให้เราไปจนได้ อย่าฝืนทำความชั่วที่เราไม่อยากทำ คนที่คิดจะทำชั่วแล้วทำลงไปโดยไม่ทันยั้งคิดมันก็ช่วยไม่ได้ แต่คนที่กำลังจะทำนี่สิ ยังหยุดคิดได้”

(โอกาสที่ยังมาไม่ถึง. 2539 : 49)

เรื่อง คำตอบ ของ ภู กระดาษ สะท้อนภาพปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กถูกทอดทิ้ง ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่นับวันจะมีเพิ่มขึ้นและพบเห็นได้ทั่วไป จากสภาพเหล่านี้ทำให้ชายคนหนึ่งไม่ยอมมีลูกตามที่ภรรยาขอร้อง โดยให้เหตุผลกับภรรยาว่า

ทารกแรกเกิดนอนร้องให้อยู่ในถังขยะ เด็กขอทานเร่ร่อนสองคนเสื่อขาดรุ่งริ่งเนื้อตัวสกปรกมอมแมม นอนหนาวสั่นท่ามกลางหนาวอยู่บนสะพานลอยตรงข้ามกับที่ทำงาน เด็กหญิงเด็กชายที่เร่ขายพวงมาลัยตามสี่แยกไฟแดง นักเรียนเตรียมอุดมโตดติกสับสนฆ่าตัวตาย เพราะเครียดจากการเรียนการสอน นักศึกษาหนุ่มตกงานตัดสินใจปล้นธนาคารหลังจากเข้ามาพบผมเมื่อสองวันที่แล้ว ก่อนจะถูковиสามัญชาดกรรมตายเหมือนหมูเหมือนหมา แรงงานเถื่อนเร่ร่อน เพื่อนหมอที่เปิดคลินิกเถื่อนทำแท้ง คนตัวใหญ่กว่ากำลังทุบตีคนตัวเล็กและอ่อนแอกว่า และ...ภาพเหล่านี้ละหรือที่ทำให้ผมเกิดความคิดบ้า ๆ ที่ใคร ๆ เขาไม่คิดกัน ด้วยเหตุอันใดหรือ ผมจึงยอมให้มันมามีอิทธิพลเหนือผมโดยที่ไม่ขัดขืนมัน

(คำตอบ. 2544 : 55)

นักเขียนส่วนใหญ่ได้สะท้อนภาพของเด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน และเด็กจรจัดที่เกิดขึ้นในสังคม โดยนำเสนอสภาพชีวิตของเด็กเร่ร่อนทั่ว ๆ ไป ซึ่งเด็กเหล่านี้จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เนื้อตัวสกปรก ยังชีพด้วยการเก็บเศษผลไม้กินตามตลาดสดทั่วไป หรือไม่ก็เก็บเศษอาหารที่เหลือตามร้านอาหารกิน และรับจ้างทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อแลกกับเศษเงินหรืออาหาร บางคนก็แย่งชิงวิ่งราว ล้วงกระเป๋า ลักเล็กขโมยน้อย และอาศัยตามสถานีรถไฟ สถานีขนส่ง รถโดยสารหรือใต้สะพานเป็นที่หลบนอน สอดคล้องกับที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2540 : 19) กล่าวว่า

เด็กเร่ร่อนจะดำเนินชีวิตแบบไร้ทิศทางระหกระเหินไปตามที่ต่าง ๆ หาเศษอาหารกินตามถังขยะ ร้านอาหาร ภัตตาคาร หลับนอนตามป้ายรถเมล์ ใต้สะพาน บ้านร้างและอื่น ๆ การดำเนินชีวิตทั่ว ๆ ไปอาศัยอยู่กับครอบครัวบ้าง มีอาชีพและรายได้เล็ก ๆ น้อยๆ ประเภทชั่วคราวทำ ขายล็อตเตอรี่ หมายฝรั่ง ขายดอกไม้ หนังสือพิมพ์ ขอด่านตามถนน สะพานลอย แหล่งท่องเที่ยว การเร่ร่อนจะไปเรื่อย ๆ ตามที่ต่าง ๆ ตามความพอใจและสนุกสนาน มีการผจญภัย รักอิสระเสรีภาพ เริ่มมีกลุ่มเพื่อนที่อยู่ร่วมวัยและเพศเดียวกัน การดำเนินชีวิตจึงเน้นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการอยู่รอด

ทั้งนี้นักเขียนได้ตระหนักถึงปัญหาของเด็กเร่ร่อนจึงนำเรื่องราวของเด็กเหล่านี้เสนอไว้ในเรื่องสั้น โดยมีท่าทีที่แสดงความเห็นใจเด็กเร่ร่อนเหล่านั้นที่ต้องประสบปัญหา จึงได้นำเสนอภาพชีวิตของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกสงสารและเห็นใจต่อสภาพความลำบากที่เด็กเหล่านั้นต้องเผชิญ

1.1.5 ปัญหาโสเภณี

ปัญหาโสเภณีนับเป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมานานและเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข เพราะผู้หญิงส่วนหนึ่งหันมาเป็นโสเภณีเพราะความยากจน หรือไม่มีความรู้จึงไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ และเนื่องจากมีความคิดว่าการเป็นโสเภณีเป็นงานสบายและมีรายได้ดี ทำให้หญิงสาวที่ชอบความสะดวกสบายหันมาเป็นโสเภณีกันมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า มีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพปัญหาโสเภณี ดังนี้

เรื่อง คำคืนของคนป่วยไข้ ของ ไพโรจน์ บัญประกอบ สะท้อนภาพของหญิงสาวที่ต้องเป็นโสเภณีเพราะความจำเป็นที่จะต้องหาเงินมาเลี้ยงดูลูกสาว และเธอเองก็ไม่มีความรู้อะไรที่จะไปประกอบอาชีพอื่น จึงต้องจำใจเป็นโสเภณี เช่นเดียวกับเรื่อง คนเจ็บหู ของ ไพโรจน์ บัญประกอบ เช่นกันที่สะท้อนภาพของแม่ที่ต้องกลับมาเป็นหมอนวดอีกครั้งหลังจากเลิกอาชีพนี้มานาน เพราะเธอต้องการเงินพาลูกชายที่กำลังเจ็บหูไปหาหมอ ทั้ง ๆ ที่เธอไม่อยากทำ ดังข้อความ

หล่อนไม่ได้หารายได้พิเศษในห้องนวดมาหลายเดือน มันเบื่อมันหน่ายขึ้นมาเฉย ๆ เบื่อแม้แต่นวด แต่มันจำเป็น มันเป็นอาชีพ จำใจทำไปทั้ง ๆ ที่เบื่อเนื้อหนังผู้ชายถึงขั้นสะอิดสะเอียน นี่ถ้าลูกไม่เจ็บหู หล่อนคงไม่ต้องฝืนใจทำอย่างนี้ อารมณ์สักหยดก็ไม่มี นานจนจำไม่ได้แล้วว่าหล่อนเป็นอย่างนี้มานานเท่าไร ผู้ชายไม่สามารถปลุกอารมณ์ของหล่อนได้เลย ไม่ว่าจะหล่อเหลาหรือช่างเอาอกเอาใจขนาดไหน

(คนเจ็บหู. 2540 : 60)

เรื่อง อลิสา ของ ชชาติณรงค์ วิสตุกุล สะท้อนภาพหญิงสาวคนหนึ่งชื่ออลิสา เธอต้องมาเป็นเด็กนึ่งข้าวโม่งในคาราโอเกะหรือโสเภณีในคาราโอเกะ เธอได้เล่าเรื่องราวในชีวิตของเธอให้กับชายคนหนึ่งฟังว่า สาเหตุที่เธอต้องเป็นเด็กนึ่งข้าวโม่งในคาราโอเกะเพราะครอบครัวยากจนและมีหนี้สินมาก เธอต้องช่วยพ่อแม่แบ่งเบาภาระทางบ้านทำให้เรียนไม่จบ และหลังจากทราบข่าวว่าพ่อเธอประสบอุบัติเหตุ เธอจึงตัดสินใจประกอบอาชีพนี้

จากการศึกษาพบว่า เรื่องสั้นดังกล่าวมานั้นได้สะท้อนภาพความจำเป็นของหญิงสาวที่ต้องทำงานขายบริการทางเพศ เพราะถ้าเธอไม่ทำก็ไม่มีเงิน สาเหตุก็เนื่องมาจากความยากจน โดยนักเขียนมีท่าทีที่แสดงความเห็นใจหญิงสาวเหล่านั้นมากกว่าแสดงความรังเกียจหรือกล่าวตำหนิติเตียน โสเภณีจัดเป็นงานที่สังคมรังเกียจแต่ก็มีผู้หญิงหลายคนทำงานนี้จะเห็นว่าปัญหาโสเภณีเกิดขึ้นในสังคมไทยมานาน และถึงแม้จะมีกฎหมายห้ามค้าประเวณี มีบทลงโทษต่าง ๆ นานา รวมทั้งมีการปราบปรามอย่างจริงจังแต่ก็มิอาจทำให้ปัญหานี้หมดไปได้ เพราะปัญหานี้มีพื้นฐานมาจากเศรษฐกิจ ความยากจน ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีวิตตนเองและคนในครอบครัว ซึ่งหญิงสาวที่เป็นโสเภณีมักถูกสังคมปฏิเสธ และตราหน้าว่าเป็นผู้ที่ทำให้สังคมไทยเสื่อมชื่อเสียง

1.1.6 ปัญหาโรคเอดส์

ปัญหาโรคเอดส์นับเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมานาน โรคเอดส์ได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบันพบว่ามีผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์เป็นจำนวนมาก สาเหตุของการติดเชื้อเอดส์ที่พบมากที่สุดคือการมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนคู่นอนหลายคน และพบมากในหญิงขายบริการทางเพศ และชายนักเที่ยว ดังที่ หนังสือสังคมไทย (2540 : 7) กล่าวว่า “แม้ว่าในปี พ.ศ. 2540 จะปรากฏว่า ประเทศไทยมีอัตราการติดเชื้อเอดส์รายใหม่ลดลง เนื่องจากได้รับความร่วมมือหลายฝ่ายในการรณรงค์และป้องกันโรคเอดส์ จนทำให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ดีขึ้น แต่ถึงกระนั้นกระทรวงสาธารณสุขก็ยังคาดประมาณว่าจะมีผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวนสูงถึง 800,000 คน” จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะได้มีการจัดทำแผนป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการผนึกกำลังระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการ

แก้ปัญหาโรคเอดส์ โดยเฉพาะในด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ แต่อย่างไรก็ตามการป้องกัน และการควบคุมโรคเอดส์ในช่วงปีที่ผ่านมายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีประชาชนบางกลุ่มยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขายบริการทางเพศ กลุ่มผู้รักร่วมเพศ กลุ่มชายรักเกย์ หรือกลุ่มผู้ติดยาเสพติด จากการศึกษาพบว่า มีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ ดังนี้

เรื่อง ถ้อยคำพึมพำบนถนนสายเปลี่ยว ของ จุฬา ละคร สะท้อนภาพของชายที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวงและติดโรคเอดส์จากหญิงขายบริการ หลังจากที่ทราบว่าตนติดเชื้อเอดส์ จึงเสียใจมากและคิดจะฆ่าตัวตาย และไม่อยากจะอยู่ในเมืองหลวงอีกต่อไป จึงหนีกลับบ้านที่ต่างจังหวัดโดยไม่บอกใคร แต่เมื่อทุกคนในหมู่บ้านทราบว่าเขาเป็นโรคเอดส์ต่างพากันรังเกียจ ไม่มีใครยอมพูดคุยกับเขาและที่เขาเสียใจมากที่สุดคือหญิงคนรักที่รักกันมานานหนีไปแต่งงานกับชายคนอื่น เขาจึงหนีออกจากบ้าน ดังข้อความ

ผมหนีออกจากบ้านมาตามดึกโดยไม่ได้สังเวยใครสักคำ นอกจากญาติพี่น้องแล้ว ผู้คนในหมู่บ้านไม่มีใครทักทายและพูดคุยกับผมสักคน เพื่อน ๆ หายหน้าไกลอย่างไม่น่าเชื่อ ผมกลายเป็นเหมือนคนถูกสาปให้อยู่อย่างเปลี่ยวเหงา เหมือนมีกรรมหนักบาปหนา มันคอยหลอกหลอนผมอยู่เสมอ ภาพความชั่วร้ายนี้ซัดเจตนาจริงเมื่อชีวิต เมื่อลมหายใจใกล้สิ้นสุด หญิงสาวที่รักกันมานานก็เหมินหมางโดยสิ้นเชิง ชั่วร้ายยังซ้ำเติมด้วยวิธีการที่น่าจะทำให้ผมตายได้เร็วขึ้น โอ...หญิงสาวเธอช่างมีจิตใจที่เต็มไปด้วยความโหดร้ายนัก แต่ถึงกระนั้นกิเลสของผมก็ยังร่อนรนอยู่ไม่จางหาย ด้วยผมยังคาดหวังอยู่เสมอว่า วันหนึ่งผมต้องกลับมาหาทุกคนอันเป็นที่รักและยังหวังว่าจะได้เริ่มชีวิต

(ถ้อยคำพึมพำ. 2541 : 50)

เช่นเดียวกับเรื่อง เวลาที่เหลืออยู่ ของ เบญจมาศ จุมณี ที่สะท้อนภาพหญิงสาวคนหนึ่งที่ได้รับเชื้อเอดส์จากชายคนรัก หลังจากที่เธอทราบว่าตนเองติดเชื้อเอดส์เธอก็เริ่มห่างเหินจากเพื่อน ๆ ไม่ยอมแม้แต่จะพบหน้าเพราะกลัวเพื่อน ๆ จะพากันรังเกียจเธอ จนเพื่อน ๆ ต้องคาดกันเอาความจริงกับเธอ และในที่สุดเธอก็บอกกับเพื่อนว่า

“เออ...ถ้าพวกมึงอยากรู้ กูก็จะบอก กูไม่ไหวแล้วเพื่อน พวกมึงรู้ไหมว่าตอนนี้กูเป็นโรคที่สังคมเขารังเกียจ กูไม่อยากบอกพวกมึง เพราะกลัวว่าพวกมึงจะรังเกียจกูไม่ได้..ฮือ..ฮือ..พวกมึงเข้าใจกูหรือยังล่ะ...”

(เวลาที่เหลืออยู่. 2541 : 51)

หรือในเรื่อง โลกร้าย ของ พิสิฐ ภูศรี ที่สะท้อนภาพชายคนหนึ่งติดเชื้อเอดส์จากหญิงขายบริการและคิดจะแก้แค้นโดยการแพร่เชื้อเอดส์ให้กับหญิงขายบริการทุกคนสาเหตุที่เขาได้รับเชื้อเอดส์เพราะครั้งหนึ่งเขาไปร่วมประชุมที่ต่างจังหวัดและพากันไปเที่ยวสถานขายบริการทางเพศ โดยปกติแล้วเขาจะป้องกันตัวเองทุกครั้งที่มีความสัมพันธ์กับหญิง

ขายบริการ แต่ครั้งนี้เขาเมามากจึงไม่ยอมสวมถุงยางอนามัย ทำให้ได้รับเชื้อเอดส์จากหญิงขายบริการ หลังจากทราบว่าตัวเองติดเชื้อเอดส์ก็รู้สึกเครียดแค้นชิงชังผู้หญิงขายบริการทุกคน และตั้งใจจะนำเชื้อเอดส์ไปแพร่สู่พวกเธอ ดังข้อความ

หลังจากรู้แน่ชัดว่าตนเองติดโรคร้าย ความรู้สึกของเขามีสื่อโลกสังคม ผู้คน ก็เต็มไปด้วยความเครียดแค้นชิงชัง โดยเฉพาะความรู้สึกที่มีต่อหญิงขายบริการ เขาตั้งปณิธานอย่างแรงกล้าจะต้องหาผู้หญิงขายบริการร่วมรับชะตากรรมเดียวกันให้ได้ ก่อนที่เขาจะตายไปจากโรคนี้

(โลกร้าย. 2543 : 58)

เขาไม่สามารถทำอย่างที่เขาต้องการได้เพราะไม่มีใครยอมมีความสัมพันธ์กับเขา ถ้าเขาไม่ยอมสวมถุงยางอนามัย จนกระทั่งโรคภัยกำเริบหนัก และในที่สุดเขาก็เสียชีวิตไปอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษา นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ติดเชื้อเอดส์ส่วนมากเป็นชายที่ชอบเที่ยวและไม่ยอมป้องกันตัวเอง บางคนมองโลกในแง่ดีคิดว่าเหตุการณ์แบบนี้คงไม่เกิดขึ้นกับเรา และเมื่อเป็นโรคนี้แล้วมักจะถูกสังคมรังเกียจ บางคนคิดที่จะแก้แค้นโดยนำเชื้อไปแพร่ให้กับบุคคลอื่นโดยที่ผู้รับไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องอะไร ซึ่งถือว่าเป็นความเห็นแก่ตัวอย่างมาก และเรามักจะได้ทราบข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ทำนองนี้อยู่เสมอ โรคเอดส์เป็นโรคที่สังคมรังเกียจถึงแม้เราจะรู้ว่าโรคนี้มีได้ติดต่อกันได้ง่ายและมีวิธีป้องกันเมื่อเราต้องอยู่ร่วมกับผู้ป่วย แต่ทุกคนก็ไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้องถึงแม้บุคคลนั้นจะเป็นญาติพี่น้องของตน และปัญหานี้ก็นับได้ว่าเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่รัฐบาลพยายามเข้ามาแก้ไข แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2536 : 4) กล่าวว่า

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการต่าง ๆ ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ายังขาดการประสานงานขององค์กรต่าง ๆ ขาดการทำงานที่เป็นระบบและยังเข้าไม่ถึงแก่นแท้ของปัญหา เช่น การรณรงค์ให้ใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเน้นที่โสเภณีนั้นยังไม่ได้ผลมากนัก เพราะอำนาจต่อรองอยู่ที่ชายนักเที่ยวมิได้อยู่ที่ตัวโสเภณี ค่านิยมของการขายและซื้อบริการทางเพศยังคงมีอยู่เป็นปกติของสังคมไทย ประกอบกับโสเภณีแฝงยังหาได้ง่ายในหลากหลายรูปแบบและราคา

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ยังอยู่ในภาวะที่น่าเป็นห่วง จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นที่ประจักษ์กันแล้วว่ากระบวนการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่สำคัญคือการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงและรักร่วมเพศ แม้ว่ารัฐบาลจะดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังเพียงใดก็ตาม ก็มิอาจทำให้ปัญหานี้หมดไปจากสังคมได้

1.1.7 ปัญหาอื่น ๆ .

สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเมื่อเกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมและสังคมไทยมีความสับสนวุ่นวายและดิ้นรนเพื่อปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และจากการที่สังคมไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนไทยในสังคมมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น โดยก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เช่น การเอาวัดเอาเปรียบกัน ขาดระเบียบวินัย ขาดศีลธรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ดั้งเดิมของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากการวิเคราะห์เรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ พบว่ามีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพปัญหาอื่น ๆ ดังนี้

1.7.1.1 ความไร้น้ำใจ จากการที่ประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ของสังคมอย่างมากมาย ผู้คนต่างดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเป็นเหตุให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ไร้น้ำใจ เจอเมยต่อความเดือดร้อนและความทุกข์ยากของผู้อื่น เรื่องสั้นบางเรื่องได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม การเห็นแก่ตัวของคนในสังคมเมืองที่ต่างคนต่างเร่งรีบโดยสารรถประจำทางเพื่อไปประกอบภารกิจต่าง ๆ โดยไม่สนใจที่จะสละที่นั่งให้แก่เด็กและคนชรา ในเรื่อง ผู้เสียสละของ เนตรา นภิศ ที่สะท้อนพฤติกรรมของผู้โดยสารบนรถประจำทางสายหนึ่งที่เห็นหญิงชราขึ้นมาบนรถโดยสาร ทุกคนที่เห็นต่างนั่งหลับไม่มีใครสนใจที่จะสละที่นั่งให้กับหญิงชราเลย จนพระภิกษุรูปหนึ่งทนเห็นสภาพความไร้น้ำใจของผู้โดยสารบนรถไม่ไหวจึงลุกให้หญิงชรานั่ง และเดินลงจากรถไป หรือในเรื่อง บนเส้นทาง 123 ในเช้าวันหนึ่ง ของ ด็ก วงศ์รัฐฯ ที่สะท้อนพฤติกรรมของผู้โดยสารบนรถประจำทางที่ไม่มีใครลุกให้หญิงท้องแก่ที่นั่ง ดังข้อความ

เขานั่งริมหน้าต่างตอนท้ายรถ แต่ก็พอมองเห็นคนท้องอยู่ท้ายแถวขึ้นมาบนรถที่ประตูหน้า
นาที่ตอนานที่ผ่านไป แต่ก็ยังไม่มีใครลุกให้ที่นั่งแก่เธอ...

มันเป็นภาพชินตาไปแล้วในทุกวันนี้

เคยคิดอยู่ว่า ชสมก. ไม่จำเป็นต้องเสียเงินทองซื้อสิสเปอร์ย์พ่นประกาศ ให้โปรดเอื้อเฟื้อแก่
เด็กและคนชรา สตรีมีครรภ์อีกแล้ว พาราสาวัตต์ดีตัวใครตัวมัน

(บนเส้นทาง 123 ในเช้าวันหนึ่ง. 2539 : 50)

เช่นเดียวกับเรื่อง สัตว์แปลกหน้า ของ พิสิฐ ภูศรี และ รถเมล์สายปารารถนา 2541 ของ “แก่นทอง” สะท้อนภาพพฤติกรรมของผู้คนบนรถโดยสาร ที่บางคนชอบแกลังนั่งหลับเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียสละที่นั่งให้กับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นร้วของชาติซึ่งมีหน้าที่เสียสละ แต่แค่ที่นั่งบนรถประจำทางก็มีอาจเสียสละได้ ดังความว่า

“หันไปดูเพื่อนร่วมทางที่ได้นั่ง ปรากฏว่าเป็นหน้าเดิม ๆ ทั้งนั้น ตั้งหน้าตั้งตาหลับกันสุดฤทธิ์ อดหลับอดนอนมาจากไหนกันนะพวกนี้ ดูลิ พืทหาร เป็นทหารที่ใจแคบที่สุดที่ฉันเคยเห็นมา ถ้าเค้าได้นั่งแล้วไม่ว่าใครก็ทำให้เค้าหลับได้ไม่ได้ คิดเอาเองแล้วกัน ขนาดคนหาพิการยืนถือไม้เท้ามาเกาะข้าง ๆ เบาะที่เค้านั่ง พืแกยังหลับได้หน้าตาเฉย ๆ ทั้ง ๆ ที่สวมชุดทหารเขียวอย่างนั้น นายแน่มาก”

(รถเมล์สายปรารณา 2541. 2542 : 50)

นอกจากสภาพความไร้น้ำใจของผู้คนบนรถโดยสารที่มีให้เห็นแทบทุกวันจนกลายเป็นเรื่องปกติไปแล้ว ยังมีความไร้น้ำใจของผู้คนที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกันอีก เช่น เรื่อง คีนเปลี่ยว ของ สังคม เกสซ์มาลา ที่สะท้อนภาพของเพื่อนมนุษย์ที่นับวันจะกลายเป็นคนไร้น้ำใจ โดยเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งประสบอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ล้มในกลางดึกคืนหนึ่ง เขาพยายามขอความช่วยเหลือจากผู้คนที่ขับรถผ่านไปมา แต่ไม่มีใครหยุดรถช่วยเหลือเขาเลย ดังข้อความ

...ประสาทุกส่วนผมตื่นปีบเมื่อแสงไฟสาดเป็นลำขึ้นมาจากด้านหลัง ผมวิ่งออกไปที่ถนนโบก
ไม้โบกมือ...

ฉลุย...

ผ่านไปชนิดไม่มีชะลอ ไม่มีอะไรทั้งสิ้นนอกจากจะชนผมกระเด็น หากไม่กระโดดหลบเมื่อก็
กลับมา นั่งอยู่ข้างถนน สิ้นหวังเปล่าเปลี่ยว เมื่อรถบรรทุกปรากฏขึ้นจากด้านล่าง – แสงไฟเงยลำขึ้น
มา ผมก็ลุกขึ้นไปเผชิญมันอีกครั้งหนึ่ง – โบกมือและร้องตะโกน แล้วมันก็ผ่านผมไปอย่างช้า ๆ ...

ในโลกที่เต็มไปด้วยความหวาดระแวงเช่นนี้ มีหรือคนจะหยุดรถมาถามไถ่...

(คีนเปลี่ยว. 2538 : 50)

เรื่อง ไ้ยยอด ของ วาด ระวี ที่สะท้อนภาพความไร้น้ำใจของเพื่อนมนุษย์เพราะ
ความเข้าใจผิด ยอดได้รับมอบหมายจากหัวหน้าให้นำกล่องซึ่งบรรจุของที่มียาพาไปซ่อม
ระหว่างทางเขาประสบอุบัติเหตุเรือล่มกลางแม่น้ำ เขาพยายามรักษากล่องใบนั้นไม่ให้ตกน้ำ
โดยนำกล่องวางไว้บนห่วงยางที่คนบนฝั่งส่งให้ ส่วนตัวเองว่ายน้ำกลับเข้าฝั่ง เมื่อถึงฝั่งคนบน
ฝั่งกลับใช้เท้าผลักเขาตกน้ำอีกครั้ง หาวว่าเขาว่ายน้ำเป็นแล้วยังจะนำห่วงยางมาบรรจุทุกกล่อง
ทั้ง ๆ ที่สิ่งที่ยอดทำไปนั้นเพียงเพื่อทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดเท่านั้น

นักเขียนนำเสนอภาพพฤติกรรมของคนบนรถโดยสารที่ขาดน้ำใจ เช่น ไม่มีใครยอม
สละที่นั่งให้แก่คนชราหรือหญิงมีครรภ์นั่ง แม้กระทั่งคนที่เป้นทหารก็ยังไม่ยอมสละที่นั่งของตน
โดยนักเขียนมีท่าทีที่ประชดประชันและกล่าวดำเนินคดีต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าว
นอกจากนี้ยังได้นำเสนอภาพความไร้น้ำใจของผู้คนที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ทั้งนี้แสดงให้เห็น
ว่านับวันสังคมไทยมีแต่ผู้คนที่ไร้น้ำใจ เห็นแก่ตัวเพิ่มมากขึ้น และสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราพบ

เห็นแทบทุกวัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวพฤติกรรมของคนบนรถโดยสารประจำทาง ทั้ง
สุภาพบุรุษ สุภาพสตรีล้วนแต่ขาดน้ำใจไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

1.7.1.2 ด้านพฤติกรรมทางเพศ วัยรุ่นมักได้รับอิทธิพลเรื่องเพศ

จากวัฒนธรรมตะวันตก โดยไม่เห็นความสำคัญของจารีตประเพณีไทยในเรื่องที่ผู้หญิงต้องรัก
นวลสงวนตัว การมีเพศสัมพันธ์กันโดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นจะมีครอบครัวแล้วหรือยัง เมื่อชอบ
พอใครก็ไปอยู่ด้วยกัน ผู้คนขาดจริยธรรม เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์กันเป็นเรื่องธรรมดา
กล่าวคือ รักกันชอบพอกันก็อยู่ด้วยกัน หากไม่พอใจก็เลิกกัน นักเขียนได้สะท้อนภาพพฤติ-
กรรมทางเพศในด้านต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม ดังนี้

เรื่อง **ดึกตื่นคืนนั้น** ของ ศิริวัฒน์ นวบุตร ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
เสรีภาพทางเพศของหนุ่มสาวในปัจจุบันที่คิดว่าตนมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
เมื่อเกิดความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กัน แต่ถ้าวินหนึ่งส่ายไยต่าง ๆ ขาดสะบัดลงก็เลิกล้าง
กันโดยไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น ดังข้อความ

“...คนเดี๋ยวนี้นั้นมีเสรี มีกันมากจนเกินเลย คิดถึงแต่ความมันส์เวลาเล่นบทธัจจรรย์ยามคำคืน
เท่านั้นเอง ๆ หึ ๆ ต่างเกี่ยวกระหวัดพันดู สอดไล่นุ่มเนียนแผ่วเบา โลมลูบวาบหวามซาบซ่าน ปล่อย
ปีกอารมณ์ให้ให้โลดแล่นไปกับรสสัมผัส กรุ่นกลิ่นอายอ่อนเนื้อหนุ่มสาวทาบทัບเกยกายเนิ่นหนึ้นเนิ่น-
นาน ค่อย ๆ ถึกระชั้นกระสันต์สุขจนหอบเหนื่อยหมดเรี่ยวแรง แลกเปลี่ยนสุขชั่วครู่ชั่วคราว นาน
เข้าก็เบื่อหน่าย สุดท้ายต่างคนก็ต่างไป หึ ๆ นั่นคือสิทธิเสรีที่พึงมีของแต่ละคนในยุคนี้ ทั้งหญิงทั้ง
ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน มันแปลกใจนะพ่อหนุ่ม แม้นว่าจะมีส่ายไยคล้องใจกันแล้วก็ไม่วายยังทิ้งร้าง
กันไปได้ ...”

(ดึกตื่นคืนนั้น. 2541 : 50)

เช่นเดียวกับเรื่อง **ทาง** ของ ชลัมพู ณ ชเลล้า ที่สะท้อนการมีอิสระเสรีภาพทาง
เพศและค่านิยมทางเพศของกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะนิสิต นักศึกษา ที่ยอมพลีร่างกายให้ใครก็ได้
เพียงเพื่อขอให้ได้ดื่มกินและเที่ยว และจบลงด้วยการมีเพศสัมพันธ์กันโดยที่ไม่มีความผูกพัน
กันเลย ดังข้อความ

“...ผมสนุกกับการได้ขี่จักรยานยนต์จวดเจวียนโอบเจี้ยวเด็กสาวรุ่นราวคราวเดียวกันหรืออ่อน
กว่า ที่ยืนรอขายทั้งหนุ่มและแก่ ที่มาพร้อมยานพาหนะ-สัญลักษณ์ที่รับประกันได้ว่าหากเธอปลงใจ
ไปด้วยกันกับเขาแล้ว คืนนี้ทั้งคืนพวกเธอจะได้ดื่มกินอย่างเต็มคราบและติดดินกันอย่างสุดเหวี่ยง
เธอทุกคนเต็มใจที่จะหาความสุขให้กับตัวเองผ่านพ้นไปคืน ๆ หนึ่งโดยไม่คิดอะไร เข้าขึ้นก็แต่งตัวไป
เรียนหนังสือ ตกเย็นก็ออกเที่ยว หมุนเวียนกันเป็นวัฏจักร”

(ทาง. 2541 : 50)

เรื่อง เสี่ยงเปรี้ยวจากจิตใต้สำนึก ของ โดม วุฒิชัย ที่สะท้อนภาพนักเขียนสาวคนหนึ่งที่ยอมให้ผู้ชายคนหนึ่งที่พักันครั้งแรกจูบกอดตัวเธอ ทั้ง ๆ ที่เธอก็มีคนรักรออยู่ที่ห้อง แสดงให้เห็นถึงเสรีภาพทางเพศของคนยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจน หรือ เรื่อง เยวชน ของ ทยา กิจการุณ สะท้อนภาพการขายบริการทางเพศของนักศึกษาและการมีอิสระทางเพศโดยพลอยเด็กสาวที่พ่อแม่แยกทางกัน และมีฐานะร่ำรวยอาศัยอยู่ในคอนโดมีเนียมเพียงลำพังทุกคืนพลอยจะไปเที่ยวและพาเพื่อนชายมาค้างคืนที่ห้องเป็นประจำ ในขณะที่เดียวกันเธอก็ขายบริการทางเพศให้กับนายทหารคนหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นความมั่งคั่งในการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันที่นำไปเพื่อสนองความฟุ้งเฟ้อของตนเองเท่านั้น

นอกจากนี้ยังปรากฏภาพสะท้อนด้านพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศไว้ในเรื่อง รักวิปริต ของมนุษย์คนหนึ่ง ของ อ. นิกรู๊ กี้ ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งแอบชอบรุ่นน้องที่เป็นผู้หญิงด้วยกัน แต่รุ่นน้องกลับไปชอบเพื่อนชายต่างโรงเรียนคนหนึ่ง รุ่นน้องฝากเธอซื้อดาวเรืองแสงเพื่อนำไปให้เพื่อนชาย หญิงสาวเสียใจมากแต่ด้วยความรักที่มีต่อรุ่นน้องผู้หญิงเธอจึงยอมทำทุกอย่างแม้ว่าตัวเองจะต้องเจ็บปวด แต่แล้ววันหนึ่งรุ่นน้องผู้หญิงก็ถูกเพื่อนชายทอดทิ้ง เธอดีใจมากที่รุ่นน้องกลับมาหาเธออีกครั้งหนึ่ง ดังข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อความรักที่ผิดปกติวิสัยจากหญิงสาวทั่ว ๆ ไปว่า

ฉันเป็นเลสเบียน น้องคนนั้นเป็นผู้หญิงที่ฉันรัก ฉันเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง จะว่าวิปริตได้รึ ความรักนี้มันห้ามกันได้อยู่หรือ ฉะนั้น จะไปห้ามไม่ให้ฉันรักผู้หญิงด้วยกันได้อย่างไรมาว่าฉันวิปริตฉันวิปริตเพราะฉันมีรัก ฉันมีรักที่ฉันรู้ดีว่ามันนำความสุขเสียมาให้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ก็ปีแล้วละที่ฉันได้รักกับน้องคนนั้นที่เธอรักฉันเหลือเกิน แต่เวลาผ่านไป เธอเปลี่ยนไป ทุกคนก็เหมือนกัน เวลาใดเวลาหนึ่งแห่งความรักของมนุษย์มันจะนำความเจ็บช้ำและสูญเสียมาให้

(รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง. 2540 : 57)

เช่นเดียวกับเรื่อง คนสวยตกส้วม ของ อ. นิกรู๊ กี้ ที่สะท้อนภาพพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของคนในสังคมที่ยอมแปลงเพศตัวเองเพื่อต้องการให้คู่รักพอใจ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายหญิงสองคนเป็นคู่รักกัน แต่ฝ่ายหญิงไปมีคู่รักใหม่เป็นผู้หญิงด้วยกัน ทำให้ฝ่ายชายโกรธแค้นมาก เขาเสียใจมากที่ต้องเลิกกันไปทั้ง ๆ ที่ยังรักกันอยู่เพียงเพราะฝ่ายหญิงชอบเพศเดียวกัน และด้วยความรักที่มีให้กับฝ่ายหญิงมากจึงทำให้เขายอมแปลงเพศเป็นหญิงเพื่อให้ฝ่ายหญิงหันมารักตน ส่วนฝ่ายหญิงก็ยอมแปลงเพศเป็นชายด้วยคำท้าของเขา ทั้งสองจึงอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขตามความต้องการในสิ่งที่ตนอยากเป็น

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นเสรีภาพเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ของชายหญิงในยุคปัจจุบันที่คิดว่าตนมีเสรีภาพเท่าเทียมกันในเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ โดยเน้น

ถึงค่านิยมในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ นักเขียนนำเสนอถึงปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของกลุ่มวัยรุ่นยุคปัจจุบันว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรกระทำ โดยมีท่าทีที่ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ นักเขียนส่วนใหญ่เห็นเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ได้มีท่าทีต่อต้านหรือกล่าวตำหนิแต่อย่างใด เพราะมองว่าปัจจุบันคนส่วนใหญ่ในสังคมมีการยอมรับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไป

1.1.7.3 ปัญหาด้านคุณธรรมในการดำรงชีวิต สภาพสังคมเมืองในปัจจุบันมีอัตราการเพิ่มของประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผู้คนต่างดิ้นรนทำมาหากินด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดในสังคม สังคมจึงเต็มไปด้วยการแข่งขัน แก่งแย่ง ทำให้เกิดการเห็นแก่ตัวมากขึ้น ผู้คนมีจิตใจเสื่อมทรามลง ขาดระเบียบวินัย จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพปัญหาด้านคุณธรรมในการดำรงชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ดังนี้ --

เรื่อง **ตำนานแห่งมนุษยธรรม** ของ เชียงชัน บาเรียน สะท้อนภาพความขัดแย้งในใจระหว่างจิตสำนึกฝ่ายดีกับฝ่ายชั่วของชายชราคนหนึ่งที่พักพิงพิศ โห เขาต้องต่อสู้ระหว่างศีลธรรมและความถูกต้อง เมื่อเขาได้พบเด็กหญิงร่างเปลือยเปล่าสองคนที่วิ่งเล่นอยู่ ชายชราคิดที่จะเข้าไปข่มขืน เขาเกิดความสับสนระหว่างความดีกับความชั่วว่า

“เขาย่างสามขุนเข้าหาสองเด็ก ด้วยใบหน้าอันบูดเบี้ยว – เพราะเกิดการต่อกระหว่างศีลธรรมกับความริยา จนปั่นป่วน บางครั้งราวจะมีภาพแห่งความดีพยายามแทรกเข้ามาแวบหนึ่ง – โนมโนซึ่งก็เพียงแวบเดียวจริง ๆ จึงมีอาจณุดั้ง – กลับคืน

โนมโนวิญญานจึงมีเพียงการทนทุกข์ทรมานอยู่ในคุก เป็นเวลายาวนาน แล้วการได้รับอภิโชนเมื่อทางราชทัณฑ์เห็นว่า เขาน่าจะกลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่ได้... ดวงตาของเขาคล้ายจะมีเพลิงนรกลุกโชนอยู่ มิใช่ดวงตาของมนุษยธรรมตาแน่”

(ตำนานแห่งมนุษยธรรม. 2539 : 49)

เรื่อง **คำเตือน** ของ การ์นต์ วรรณยุกต์ สะท้อนภาพพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันที่เห็นแก่ตัว แก่งแย่งเอาเปรียบกัน โดยเสนอผ่านกิลเลสที่อยู่ในตัวมนุษย์คอยกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ระวังในสิ่งที่ตนกระทำ ดังข้อความ

ผมกล่าวไม่ผิดหรอก ยอมรับซะเถอะ คุณคนหนึ่งพยายามมุ่งมั่นทำงานอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อก้าวไปข้างหน้า ก้าวไปสู่ความมั่งคั่งร่ำรวย โดยไม่สนใจว่าจะเหยียบหัวใครไปกี่คน คิดแค่ว่าคุณสุขสบายก็พอ ทีนี้พอมีคนแบบคุณหลายคนเข้า พวกคุณก็ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่เหลียวหลังไปมองอดีต ไม่เคยมองสิ่งรอบกาย เพราะต่างคนต่างก็คิดแต่เรื่องของตัวเอง จนแก่งแย่งกันเอง เป็น

ผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกต้องล้มละลาย เล่ห์เหลี่ยมของพวกคุณทำให้มีคนจนเพิ่มขึ้น แต่พวกคุณจะสนอะไรจริงมั๊ย แค่พวกคุณสุขสบายก็พอแล้ว ที่นี้พอพวกคุณรวย ใช้พลังงานทุกอย่าง เครื่องอำนวยความสะดวกนานัปการ ผลคือพลังงานหมด น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรม ก่อเกิดอาชญากรรม โสเภณี แรงงานเด็ก ยาเสพติด ปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย หากคุณคิดว่าผมไม่รู้ ผมไม่เห็นคุณรู้จักผมน้อยไป

(คำเตือน. 2541 : 51)

ในเรื่อง กล้านอกเตา ของ ฮอยล้อ สะท้อนภาพความขัดแย้งทางความคิดของผู้คนกลุ่มหนึ่งที่ต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของตน แต่เขาเหล่านั้นก็มีโอกาสอำนาจเงินได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องของหัวหน้าแกนนำในการประท้วงเรื่องการย้ายตลาดสดแห่งหนึ่ง ซึ่งเขาและพ่อค้าแม่ค้าในตลาดไม่ยินยอมให้ย้ายตลาดสดไปที่แห่งใหม่ จึงพร้อมใจกันเรียกร้องความเป็นธรรม โดยทุกคนมอบความหวังทั้งหมดไว้ที่หัวหน้าแกนนำ แต่แล้ววันหนึ่งหัวหน้าแกนนำได้หายตัวไปพร้อมกับเงินสามล้านบ้านที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวนำไปมอบให้

เรื่อง อนารยคติ ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนภาพสังคมยุคปัจจุบันให้เห็นว่าผู้มีเงินกลายเป็นผู้มีอำนาจ เงินสามารถซื้อทุกสิ่งทุกอย่างได้และสามารถเปลี่ยนสถานภาพให้บุคคลกลายเป็นผู้กระทำ หรือเลือกทำในสิ่งที่ตนต้องการโดยไม่สนใจว่าผู้ถูกกระทำจะรู้สึกเช่นไร ดังที่ชายหนุ่มคนหนึ่งอยากรู้ว่าเงินสามารถซื้อทุกสิ่งทุกอย่างได้จริงหรือไม่ เขาจึงใช้เงินจำนวนหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวหญิงขายบริการในสถานอาบ อบ นวดแห่งหนึ่ง ซึ่งได้มีแขกประจำจองตัวเธอไว้แล้ว ชายหนุ่มขอติดตามร่างกายของหญิงสาวที่ละส่วนโดยให้เงินกับเธอจำนวนหนึ่งซึ่งเธอก็ยอม ร่างกายของเธอเต็มไปด้วยเลือดและเงินซึ่งตกอยู่ทั่วห้อง ชายหนุ่มใช้เงินจนหมดเพื่อความพอใจของตัวเองและเพื่อต้องการรู้ว่าเงินสามารถซื้อทุกสิ่งทุกอย่างได้จริงหรือไม่ เขาเหลือเพียงเศษเหรียญเพียงไม่กี่บาทและคิดว่าต่อไปนี้เขาต้องเปลี่ยนสถานภาพกลายมาเป็นผู้ถูกกระทำบ้าง ดังคำสนทนา

“พี่คงรายน่าดูนะ ถึงกล้าทำอย่างนี้” พุดพลางแกะปมเชือกออกช้า ๆ

“ก็แค่อยากรู้ว่าเงินสามารถซื้อทุกอย่างได้ไหม” ผมต่อคำ

“เงินซื้อบางอย่างไม่ได้หรอก” เธอพิมพ์เบาจนเกือบไม่ได้ยิน

“ไม่เชื่อ” ผมหัวเราะเสียงขึ้นจมูก กางมือบีบแก้มเธอค่อนข้างแรงยกให้หน้าเซิดขึ้นมองหน้าผม

“เงินต้องซื้อทุกอย่างที่ต้องการได้” ผมปล่อยมือออก “อย่างฉันอยากตบหน้าเธอ ถ้าเธอไม่ยอม ฉันให้เงินเธอสักแสนบาท เธอจะยอมมั๊ย”

“พี่พูดเป็นเล่น ใครจะยอมเสียเงินขนาดนั้น”

นี่คือคำตอบรับ – ผมคิดอย่างนั้น ฟาดฝ่ามือใส่หน้าเธออย่างเต็มแรง เธอหน้าสะบัดไปตามแรงตบ รอยฝ่ามือประทับเป็นปื้นแดง เลือดไหลซึมริมฝีปาก ผมหัวเราะพึงใจ โยนเงินจำนวนดังกล่าวลงบนตักเธอ

(อนารยคติ. 2539 : 58 – 59)

เรื่อง ของง่าย ของ ยอดดา สะเซ็มเซ็ง สะท้อนภาพพฤติกรรมของทนายความคนหนึ่งที่ไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เขารับว่าความให้กับลูกค้าหลายคนและทำงานอื่นในเวลาเดียวกัน เมื่อลูกค้าถามถึงความคืบหน้าในเรื่องคดีความ เขาจะบอกว่าไม่มีปัญหาเขาเตรียมทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว แต่แท้จริงแล้วเขาไม่ได้ทำอะไรเลย และเมื่อถึงวันว่าความเขาจะขอร้องให้หม้อออกไปรับรองแพทย์ว่าตนป่วย ไม่สามารถไปว่าความได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ดังข้อความ

“ผมถอนหายใจรดตัวไปอีกครั้ง ลูกค้าคนนี้มีมอบหมายงานให้ผมตั้งแต่ปลายเดือนที่แล้ว และเร่งรัดให้ผมหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้โทรมาทวงก็นับครั้งไม่ถ้วน แต่ผมก็ผลัดมาได้ด้วยเหตุผลเดิม ๆ ว่าติดขึ้นศาลอื่น นั้นกลับยิ่งทำให้ผมน่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะกลายเป็นว่างานคงจะล้นมือจนทำไม่ทันจริง ๆ แล้วไม่เลย พรุ่งนี้ผมมีคดีที่ศาลนัดสืบพยานก็จริง แต่ยังไม่รู้ทางอะไรอยู่ในสมอของผมแม้แต่หน่อย ทั้งที่ผมควรจะหาทางคิดให้ออกเสียได้แล้ว อย่างน้อยก็ภายในคืนนี้เป็นอย่างช้า”

(ของง่าย. 2542 : 55)

เรื่อง หรีดของนาย ของ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ สะท้อนภาพความไม่จริงใจของคนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องราวของเจ้านายคนหนึ่งที่มีมอบหมายให้คนขับรถส่งจอบหวงหรีดเพื่อนำไปร่วมงานศพแม่ของหญิงสาวที่เขาแอบสนใจอยู่ ระหว่างทางไปงานศพเขานั่งท่องประโยค “คนเราเกิดมาแล้วต้องตาย ไม่มีใครหนีพ้น ชีวิตทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุด” เพื่อปลอบหญิงสาว เมื่อไปถึงงานศพเขาแสดงความเสียใจกับหญิงสาวพร้อมกับท่องประโยคที่นั่งท่องมาในรถ ดังข้อความ

เจ้านายผวาประคองเธอไว้ โนมหัวเธอมาแนบอก เธอเบนหน้าห่างออกนิดหนึ่ง เจ้านายประคองศีรษะเธอตั้งตรง เขยคางให้หน้าเซิด ผมเห็นแววตาเธอหลุบต่ำลง เธอคินหน้าแนบอกเจ้านาย น้ำตาพลันหลั่งพร่างพรู ผมไม่เห็นแววตาเจ้านาย ได้ยินแต่เสียง

“คนเราเกิดมาแล้วต้องตาย ไม่มีใครหนีพ้น ชีวิตทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุด”

เจ้านายพูดได้ดีกว่าที่ซ้อมมาบนรถ ทำให้ผมได้กลิ่นความตาย มือของเจ้านายประคองหัวน้อย ๆ ของคุณณัฐไว้ นิ้วสีทองเกลี้ยงไฉ่เรือนผมเธอ จมูกเจ้านายเคลียใกล้แก้มหญิงสาว ผมมองไปยังหรีดของเจ้านายอีกครั้ง

(หรีดของเจ้านาย. 2537 : .55)

เรื่อง ชีวิตป่วยไข้ ของ จุฬา ละคร สะท้อนภาพสัจธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือเวลาสามารถเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างได้และยากที่จะตัดทาน สภาพจิตใจของผู้คนในปัจจุบันที่มีแต่ความหลอกลวง ไม่มีความจริงใจเพราะจิตใจของมนุษย์ที่เสื่อมลง ซึ่งชายคน

หนึ่งรู้สึกถึงความโดดเดี่ยวและการถูกทอดทิ้งจากคนรอบข้างที่ขาดความรักความศรัทธาไว้ซึ่งความอาทร ดังข้อความ

“...กาลเวลาเปลี่ยนแปลงได้แม้กระทั่งจิตใจของผู้คน ผมได้เรียนรู้ประสบการณ์และทฤษฎีแห่งกาลเวลา ทฤษฎีแห่งการเปลี่ยนแปลง และผลคือความปวดร้าว แท้จริงแล้วกาลเวลาได้จุดประกายความดีงามของผู้คนไป จุดประกายความรักความศรัทธาและความเข้าใจ แท้จริงแล้วกาลเวลสนับสนุนให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงสู่ความทะเยอทะยาน ลุ่มหลงตัวเอง พร้อมกับการละเมิดต่อผู้อื่นด้วยความรู้สึกเห็นกระหาย เหยียบย่ำทำลายความรัก ศรัทธาและความเข้าใจ สร้างความหม่นเศร้าให้กับหัวใจตัวเอง”

(ชีวิตป่วยไข้. 2540 : 54)

เรื่อง คนบ้าแห่งทศวรรษ ของ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ สะท้อนภาพของผู้คนในสังคมที่ขาดระเบียบวินัย ชายคนหนึ่งพยายามสร้างระเบียบวินัยให้กับผู้คนในบ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง เขาอยากเห็นสังคมที่มีระเบียบวินัย จึงเป็นผู้นำยื่นเข้าคิวรอรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างที่รับ – ส่งคนเข้าหมู่บ้าน แต่ไม่มีใครปฏิบัติตามเขาเลย ทุกคนแย่งกันแข่งคิว ดังที่เขาแสดงความรู้สึกต่อความมีระเบียบในสังคมปัจจุบันว่า

“...ไอ้ฉันเชื่อว่าคนเนี่ย มันมีความเห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งนั้นแหละ ผมรู้ ดังนั้นเมื่อคนมารวมกันเป็นหน่วยของสังคมขึ้นมา สังคมจึงต้องมีการวางกรอบกติกาในการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นกฎระเบียบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำสืบต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมพื้นฐานเบื้องต้นทางสังคม ไม่ว่าที่ไหนก็ตาม ผมว่าน่าจะเป็นการเข้าคิว แต่ที่นี้ไม่..พอรถมอเตอร์ไซด์มาจอดทุกคนต่างแย่งกันขึ้นไปนั่งโดยไม่รู้ว่าใครมาก่อนมาหลัง ใครไวกว่าแข็งแรงกว่า หน้าด้านกว่าก็เป็นผู้ชนะ...”

(คนบ้าแห่งทศวรรษ. 2537 : 50)

เรื่อง จิตานุวัตร ของ อนุสรณ์ มาราสา สะท้อนภาพของมนุษย์ที่เอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เอาเปรียบแม้กระทั่งเพื่อนรักที่คบหากันมานาน ความร่ำรวยทำให้เพื่อนกลายเป็นคนใจดำ โดยเป็นเรื่องราวของกำพลที่เข้าไปขอยืมเงินเพื่อนรักที่มีฐานะดีกว่า ความร่ำรวยทำให้เขาเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อเพื่อนขอยืมเงิน 5,000 บาท เขาให้เพื่อนทำหนังสือสัญญาเงินกู้ กำพลรู้สึกเสียใจกับการกระทำของเพื่อนที่เขาเคยยกย่องในการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อและเสียสละต่อเขามาโดยตลอด และไม่คิดว่าความร่ำรวยจะทำให้เพื่อนเปลี่ยนแปลงไปถึงขนาดนี้ โดยกำพลได้แสดงความรู้สึกว่า

“...ผมยังโง่เง่าเกินกว่าจะคิดให้ดีกว่า ทำไมเขาถึงได้เปลี่ยนไปเพียงในระยะสองปี สองปีที่เขาเห็นห่างไป ซึ่งมันรวดเร็วราวกับพริบตาเดียวในความรู้สึกผมเหลือเกิน ผมคงพ่ายแพ้ต่อการใช้ความคิดอ่านของตัวเอง เพราะสมองคงไม่มีความสามารถที่จะคิดไปถึงความเป็นจริงอะไรได้อีก มันคงยังครอบคลุมผมอย่างซมุกซมัว ไม่ชัดเจนอยู่ดังเดิม ผมจากเขามาด้วยความเหนื่อยแรง อยากพูดอยากคุยเป็นที่สุดเลยว่าผมอยากได้ความรู้สึกดี ๆ ที่เคยมีดินมามากกว่า จิตใจอันโอบอ้อมอารีที่กวัดไกวไปมาพร้อมปากกาตำสืทอง และจำนวนเงินห้าพันบาทของเขา แต่ผมพูดไม่ออก พูดไม่ออกจริง ๆ”

(จิตานุวัตร. 2537 : 53)

เรื่อง โลกของนะดี ของ ละเวง ปัญฺจสุนทร สะท้อนภาพของสาวประเภทสองคนหนึ่งที่มีความสุขต่อการพูดคุยผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ เพราะเธอคิดว่าเธอสามารถเป็นอะไรก็ได้ในสิ่งที่อยากเป็น ถึงแม้มันจะตรงข้ามกับความเป็นจริงในขณะนั้นแต่มันก็ทำให้เธอมีความสุข และเธอก็ยอมรับกับสภาพที่เป็นอยู่ ดังข้อความ

“ทุกครั้งที่นั่งอยู่หน้าจอสีเหลี่ยม นะดีรู้สึกเป็นสุขใจ หล่อนเป็นใครก็ได้ที่อยากเป็น จอสีเหลี่ยมเล็ก ๆ ในความหมายของคนอื่น อาจคือโลกกว้างที่ไร้พรมแดน แต่สำหรับหล่อนมันคือโลกอันแสนจะเป็นส่วนตัว หล่อนเป็นได้ในสิ่งที่อยากเป็น”

(โลกของนะดี. 2544 : 54)

เรื่อง มารยา ของ แสนคำ อภิวัฒน์ ได้สะท้อนภาพของหญิงสาวคนหนึ่งที่ยพยายามเข้ามาสนิทสนมกับชายหนุ่มข้างห้องที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่เพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง การกระทำของเธอไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรื่องราวที่น่าสงสารของตนให้ชายหนุ่มฟัง การดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับเรื่องอาหารการกินหรือในเรื่องอื่น ๆ การแหวะเวียนมาเป็นเพื่อนคุยในช่วงกลางคืน และคอยห่วงใยในฐานะเพื่อนข้างห้องนั้น ในช่วงแรกชายหนุ่มไม่พอใจกับการกระทำของเธอและเมื่อทราบว่าเธอทำงานกลางคืนด้วยแล้วทำให้ชายหนุ่มมองเธอในด้านลบมากขึ้น แต่เธอก็สามารถทำให้ชายหนุ่มไว้วางใจในตัวเธอ คิดว่าเธอเป็นคนดี มีความจริงใจ ซึ่งความจริงแล้วการกระทำทั้งหมดเป็นแผนการของเธอที่จะเข้ามาสนิทสนมกับชายหนุ่มจนชายหนุ่มหลงกลในการกระทำของเธอ

เรื่อง คำคืนหนึ่ง ละอองฝนและบ้านในซอย ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม สะท้อนปัญหาน้ำท่วมขังตลอดปี โดยที่ชาวบ้านไม่ทราบว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และผู้คนในหมู่บ้านต่างพากันร้องเรียนละอองซึ่งเป็นกรรมการสุขาภิบาลให้เร่งแก้ไขปัญหา ละอองพยายามอธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้น บ้านของละอองประสบปัญหาเช่นเดียวกัน สุดท้ายละอองทราบความจริงว่าสาเหตุที่น้ำท่วมหมู่บ้านนั้นมาจากผู้ใหญ่บ้านที่เป็นศัตรูของละอองกลั่นแกล้งโดย

ใช้ผ้าใบปิดท่อระบายน้ำไว้ เธอรู้สึกเสียใจกับการกระทำของผู้ใหญ่บ้านมาก โดยคิดไม่ถึงว่า ผู้นำหมู่บ้านจะทำได้ถึงเพียงนี้

ความเจริญด้านเทคโนโลยีทำให้สภาพสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางก้าวหน้า แต่ในขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมลงด้วย โดยเฉพาะความเสื่อมในด้านจิตใจของผู้คนในสังคมทำให้ศีลธรรมของคนในสังคมเสื่อมลง จึงเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลดีตรงที่ทำให้สังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้นก็จริง แต่เราต้องยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีผลเสียทำให้จิตใจของผู้คนในสังคมมีลักษณะเสื่อมโทรมยิ่งกว่าเก่า สังคมไทยปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่มีความเจริญด้านวัตถุแต่ผู้คนกลับไร้หัวใจ มีจิตใจที่เห็นแก่ตัว คิดแต่ผลประโยชน์ของตนเท่านั้น

ปัญหาด้านคุณธรรมในการดำรงชีวิตนั้น นักเขียนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ การเห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ไร้ระเบียบวินัย ขาดความจริงใจ การเอาัดเอาเปรียบของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นึกถึงแต่ตัวเองโดยไม่เห็นใจผู้อื่น น้ำใจไมตรีเป็นสิ่งที่หายาก นักเขียนได้เสนอภาพสะท้อนเหล่านี้ไว้ในเรื่องสั้นโดยชี้ให้เห็นถึงสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการเห็นแก่ตัวของผู้คนในสังคมแทบทั้งสิ้น และยังสะท้อนให้เห็นอีกว่าหากสังคมยังเต็มไปด้วยผู้คนที่เห็นแก่ตัว สังคมไทยคงจะไม่ก้าวหน้าและไม่มีความสุขแน่นอน

1.2 ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมชนบท

สังคมชนบทเป็นสังคมที่ห่างไกลความเจริญ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ทุ่งนา ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง ชาวบ้านรู้จักคุ้นเคยกันแบบญาติพี่น้อง คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังที่ ทศนีย์ ทองสว่าง (2537 : 1) กล่าวว่า สังคมชนบท ได้แก่ ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในชนบทหรือนอกเขตเทศบาล เรียกว่า “ชาวชนบท” มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จที่มีเศรษฐกิจและความต้องการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านนั้น ประชากรในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง ฯลฯ

จากการศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนของชาวชนบทที่ปรากฏในเรื่องสั้นส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นปัญหาของชาวชนบท เช่น ปัญหาภัยธรรมชาติ ความยากจน ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการแผ่ขยายความเจริญจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท ปัญหายาบ้า เป็นต้น

1.2.1 ปัญหาภัยธรรมชาติ

1.2.2 ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการแผ่ขยายความเจริญจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท

1.2.3. ปัญหายาบ้า

1.2.4 ปัญหาด้านความยากจน

1.2.5 ปัญหาด้านสาธารณสุข

1.2.1 ปัญหาภัยธรรมชาติ

ปัญหาภัยธรรมชาติเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคนในชนบท เพราะคนในชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะชนบทในภาคอีสานที่ต้องประสบกับปัญหาความแห้งแล้ง ไม่สามารถทำมาหากินได้ เมื่อชาวนาต้องประสบกับปัญหาภัยทางธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม จนไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ เมื่อเกิดภาวะเช่นนี้ติดต่อกันหลายปีก็จะหาทางออกโดยการขายที่ดิน เช่นเรื่อง **ทุ่งนาสีฟางแห้ง** ของ มานพ ถนอมศรี สะท้อนภาพของชาวนาที่ประสบปัญหาความแห้งแล้ง จนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ดังข้อความ

“...นับวันทุกสิ่งทุกอย่างมีแต่เลวร้ายมากขึ้น ฟ้าฝนวิปริตแปรปรวน ไม่ตกต้องตามฤดูกาล จากนั้นก็แห้งหายกลายเป็นความแห้งแล้งติดต่อกันหลายปี จนมาถึงวันนี้ ที่นา 50 ไร่ของเขาก็กลายเป็นทุ่งนาสีฟางแห้ง”

(ทุ่งนาสีฟางแห้ง. 2536 : 53)

ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาภัยแล้งมานาน สร้างความเดือดร้อนให้กับพี่น้องชาวเกษตรกรรม ส่งผลให้ผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ ประกอบกับราคาพืชผลทางการเกษตรที่เอาน้ำเอานอนไม่ได้ยังทำให้ชาวนามีความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่ มีชีวิตที่แร้นแค้นเป็นหนี้เป็นสินมากมาย และความยากจนทำให้ชาวนาต้องนำข้าวที่เก็บไว้กินแบ่งขายเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ดังเช่น เรื่อง **ฝนหลงฤดู** ของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนภาพของชาวนาที่ต้องนำข้าวเปลือกแบ่งขายเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ดังข้อความ

ก่อนข้าวเปลือกจะถูกบรรจกระสอบนำมาวางไว้ตรงนี้ นางกับสามีตกเตียงกันอยู่หลายวัน ในที่สุดก็เห็นรวมกันว่า มันต้องแบ่งขายอยู่ดี หลายปีแล้วที่นางกับลูก ๆ ต้องทนใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ นอนข้างกองไฟในหน้าหนาว ของใช้จำเป็นก็ขาดแคลน ทำงานหนักมาหลายปี แต่ไม่เคยได้รับรางวัลที่น่าชื่นใจเลยสักครั้ง

ปัญหาข้าวไม่พอกินถึงหน้าเก็บเกี่ยวนั้น นางกับสามีตกลงกันว่า ค่อยหาทางแก้ไขเอาภายหลัง

(ฝนหลงฤดู. 2538 : 50)

ปัญหาภัยแล้งได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวนา ทำให้คนในครอบครัวต้องอยู่อย่างอดอยาก ข้าวปลาอาหารนับวันจะหายากขึ้นเรื่อย ๆ สร้างความลำบากให้กับผู้นำครอบครัวที่มีหน้าที่ออกไปหาอาหาร ดังเช่นเรื่อง **ทางผ่านแห่งความเจ็บปวด** ของ กานติ ณ ศรัทธา

และ เรื่อง เทา ของ ประเสริฐ จันดำ ที่สะท้อนภาพผู้นำครอบครัวที่ต้องออกไปหาอาหารท่ามกลางสภาพความแห้งแล้ง ส่งผลให้อาหารการกินลดน้อยลง ดังข้อความ

“ในหนอง ในบ่อ ถึงจะมีน้ำอยู่บ้างตามสมควร แต่ว่าไม่มีปลา เขาพูดกันว่า ฝนใหม่ น้ำใหม่ ปลาจะแหวกว่ายมาจากไหนให้เป็นอาหารคน จะมีกุ้งมีชิวก็แสนจำกัด จำเขี่ย คนเสาะหากันทุกวิทุกวัน แทบจะเดินชนกันตาย ได้มากอบหนึ่งฝายมือเดียว ดีใจกันจนเนื้อเต้น โอโฮ”

(เทา. 2536 : 52)

ภัยจากน้ำท่วมก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สร้างปัญหาให้กับคนในชนบท ในเรื่อง น้ำโท ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ ได้สะท้อนภาพชาวนาที่ประสบปัญหาน้ำท่วมจนพืชผลทางการเกษตรเสียหาย และต้องรอคอยความช่วยเหลือจากทางราชการ ซึ่งบางครั้งความช่วยเหลือก็เข้ามาไม่ถึง สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน ดังข้อความ

“อ้าเมอเขาเอาข้าวมาไว้ที่บ้านผู้ใหญ่ เมียผู้ใหญ่ก็ช่างกระไร ทำอย่างกะเป็นข้าวของตัว กว่าแจกออกมาแต่ละถุงบ่นว่าอยู่ได้สักกระบุงโกย เหมือนกับขอมันกินก็ไม่ปาน ผู้หลักผู้ใหญ่ไม่เห็นมาดูแล ปล่อยให้มันจิกหัวชาวบ้านอยู่ได้ ฟังจากวิทยุหลวงก็ช่วย คนในเมืองที่เหลือกินเหลือใช้เขาก็บริจาคมา ออกข้าวกันระเบ็งเซิงแซ่ ฟังดูเหมือนจะอุดมสมบูรณ์ขนาดกินใช้กันไปถึงปีหน้า มันยังได้ แต่ทำไมข้าวของพวกนั้นไม่ค่อยจะมาถึงที่นี่ หรือเขาลืมหมู่บ้านนี้ไป ป้าบว๋อยากขอร้องให้ใครสักคนไปช่วยเตือนความจำคนของหลวงและคนในเมืองว่าหมู่บ้านนี้ถูกน้ำท่วมขังจนไร่นาเสียหายหมดเหมือนกัน”

(น้ำโท. 2537 : 50)

นอกจากปัญหาความแห้งแล้งแล้ว ชาวชนบทยังพบกับผลกระทบที่เกิดจากที่ดินเสื่อมสภาพเนื่องจากการใช้สารเคมี ดังเช่นเรื่อง คำถาม...ที่รอคำตอบ ของ นรุตม์ อุทธา ที่สะท้อนภาพชาวนาที่นิยมใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์แทนปุ๋ยทางธรรมชาติทำให้ที่ดินเสื่อมสภาพ และยังต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาซื้อปุ๋ยวิทยาศาสตร์ช่วยเพิ่มผลผลิต อีกทั้งผลผลิตที่ได้ในแต่ละปียังถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวนาอย่างมาก ดังข้อความ

“ย้อนกลับไปสมัยก่อน ชาวนาชาวไร่อยู่ได้อย่างไรโดยไม่กู้เงินไม่มีหนี้สิน เดียวนี้ยังทำนาอย่างจนดินเคยอุดมสมบูรณ์หวานพีชใดก็งอกงาม เดียวนี้ต้องเร่งปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นทุกปี ปุ๋ยขี้นวัวที่ควายมันไม่ทันใจดินมันจึงเสื่อมเร็ว รุ่่นลูกรุ่นหลานคงเหลือแต่ที่ดินปลูกอะไรไม่ขึ้น”

(คำถามที่รอคำตอบ. 2536 : 53)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่นักเขียนนำเสนอไว้นั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะปัญหาความแห้งแล้งจนไม่สามารถทำมาหากินได้ สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวนา และปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลให้ผู้คนยากจน อยู่อย่างอด ๆ อยาก ๆ รวมทั้งปัญหาน้ำท่วมที่สร้างความเสียหายให้กับพืชผลทางการเกษตร โดยนักเขียนได้นำเสนอปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขไว้ในเรื่องสั้น และยังชี้ให้เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับภัยธรรมชาตินั้น นับเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศเพราะชาวชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ชีวิตของพวกเขาจึงขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของธรรมชาติ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาแม้ว่าหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ แต่ก็มีอาจแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติได้

1.2.2 ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการแผ่ขยายความเจริญจากสังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท

เมื่อความเจริญด้านวัตถุแผ่ขยายเข้ามาในชนบท สภาพความเป็นอยู่และค่านิยมต่าง ๆ ของผู้คนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ที่ยึดง่าย สงบสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ก็เริ่มเปลี่ยนไป และเนื่องจากความเจริญแบบทุนนิยมที่แพร่กระจายเข้าไปในหมู่บ้านหลาย ๆ ท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหามากมาย เช่น ปัญหาความไม่สงบสุข ปัญหาการหนี้สิน ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น

เรื่อง ไร่ตัวร้าย ของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนค่านิยมการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในการอำนวยความสะดวกโดยไม่คิดถึงรายได้ของครอบครัว และก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในบ้านเริ่มมีมากขึ้น จากเดิมที่ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แต่เมื่อเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ปรากฏขึ้นในบ้าน ทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป และในที่สุดก็ต้องขายสิ่งเหล่านี้ไป ดังข้อความ

โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ตู้อบ เต้าปิ้ง รวมทั้งของที่วิบวับอยู่บนคอกและข้อมือแม่...ผมกับน้องร้องไห้เมื่อมุมห้องโถงของเราว่างเปล่า...พ่อบอกว่ามันคือไร่ตัวร้าย ทุกอย่างมาเพราะไร่ตัวร้าย ในที่สุดก็ติดตามไร่ตัวร้ายไป

(ไร่ตัวร้าย. 2537 : 55)

เมื่อความเจริญด้านวัตถุแผ่ขยายเข้าไปในท้องถิ่น ความสะดวกสบายของผู้คนมีมากขึ้น วิถีชีวิตของผู้คนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป พ่อค้าต่างพากันเข้ามาขายสินค้าในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นข้าวสารอาหารแห้ง ของใช้จำเป็น มีทุกสิ่งทุกอย่างให้เลือกซื้อกันอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ส่งผลให้วิถีชีวิตบางอย่างของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนไป ดังเรื่อง ชื่อแล้วกินได้โลด ! ของ สมคิด สิงสง ได้สะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เริ่มเปลี่ยนไป หมู่บ้านในชนบทก็มีพ่อค้า

สินค้าต่าง ๆ มาขายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับชาวบ้าน ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป ดังข้อความ

“ตกมาถึงยุคนี้ อย่าว่าแต่ครกกระต๋องหรือครกมองตำข้าวเลย แม้แต่เสียงครกกะบากสาบสะเบือ ตำพริก ก็แทบจะไม่ได้ยินแล้ว มีแต่เสียงรถเร่โฆษณาขายสินค้า ดังระงมชมแซวอยู่ตามถนนหนทาง ทุกตรอกซอกมุมของหมู่บ้าน อันนอกเหนือจากภาพและเสียงโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์และสื่ออื่นๆหลากหลาย”
(ซื้อแล้วกินได้โลด. 2542 : 50)

บางครั้งความเจริญก็เกิดผลเสียต่อผู้บริโภครู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เรื่อง เกมก็กก๊อของ เราส์ มหาราชย์ สะท้อนภาพความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้านที่นิยมบริโภคปะหมี่กึ่งสำเร็จรูปจนชาวบ้านได้รับสารพิษจากอาหารเหล่านั้น

เรื่อง ความตายของชายชรา ของ วีระ สุตสังข์ สะท้อนภาพความเจริญทางวัตถุที่แผ่ขยายเข้าสู่หมู่บ้าน เมื่อคนในหมู่บ้านต้องการพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญโดยการของบประมาณสร้างถนน เมื่อถนนหนทางเจริญขึ้นทำให้วัยรุ่นในหมู่บ้านขับรถจักรยานยนต์แข่งกันทำลายความสงบสุข และสร้างความรำคาญให้กับคนในหมู่บ้าน ดังข้อความ

ถนนราดยางจากตัวอำเภอ ผิวถนนยังราบเรียบ ดินดีก็คืนนี้ก็เหมือนคืนที่ผ่านมา มีหนุ่มวัยรุ่นของหมู่บ้านควมมอเตอร์ไซด์แผดเสียงทำลายความเงียบสงบ ทุกคนไปรวมกันที่ศาลาข้างถนนตามเวลานัดหมาย บางคนกำลังดื่มกาไว บางคนเมาฤทธิ์ยา เมามาแล้ว ยาเสพติดเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้จิตใจอีกเหิม บ้าบิ่น กล้าควมมอเตอร์ไซด์ บิดคันเร่งเพิ่มความเร็วให้เต็มพิกัด เพื่อชัยชนะที่รออยู่ข้างหน้า โดยไม่คำนึงว่าเสียงเครื่องยนต์เหล่านี้จะไปรบกวนหูและประสาทใครในยามดึก เวลาหลับนอน

(ความตายของชายชรา. 2540 : 58)

เรื่อง งานอดิเรกของพ่อ ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางภาคใต้ ซึ่งมีปัญหาเรื่องจอมปลวกขึ้นในที่นา พ่อซึ่งมีอาชีพเป็นครูได้ใช้เวลาว่างหลังเลิกงานขุดจอมปลวก และปลุกต้นตาลในที่นาเพื่อใช้ประโยชน์ เวลาผ่านไปต้นตาลมีจำนวนมากขึ้นและก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย หมู่บ้านซึ่งเคยมีที่นาสำหรับปลูกข้าวเริ่มเปลี่ยนไป ที่ดินเสื่อมคุณภาพ ความเจริญเข้ามาในหมู่บ้านทำให้อาชีพของคนเปลี่ยนไป ความเปลี่ยนแปลงกำลังจะเกิดในหมู่บ้านแห่งนี้เพราะความเจริญที่เข้ามาในหมู่บ้าน โดยไม่หลงเหลือวัฒนธรรมเก่า ๆ ไว้เลย

เช่นเดียวกันนี้เรื่อง ท้องทุ่งและถนน ของ เอื้อ อัญชลี ยังสะท้อนภาพความรู้สึกรักของเด็กชายคนหนึ่งที่เห็นความเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเกิด สถานที่ที่เคยเป็นทุ่งนาได้แปรเปลี่ยนไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม มีการตัดถนนหนทางเข้าถึงหมู่บ้าน ที่ดินแถว

ซานเมืองที่เคยเป็นทุ่งนาหรือทุ่งหญ้าโล่ง ๆ ก็เปลี่ยนสภาพกลายเป็นหมู่บ้านจัดสรร โรงงาน อุตสาหกรรม แต่เขากลับนึกถึงอดีตที่มีแต่ท้องทุ่ง ดังข้อความ

บนถนนสายเดิม เขากำลังจะกลับไปที่นี่อีกครั้งตามสองข้างทางที่มีบ้านเรือนผุดพรายเป็น หย่อม ๆ บัมน้ำมันใหม่ ๆ ดวงตาเขามองไป แต่กลับเห็นภาพของท้องทุ่งอยู่ในห้วงคำนึง เขามองท้องฟ้า ห้วงเวลาอันงดงามนิ่งตรึงอยู่ที่นั่น เสมือนความฝันที่ไม่มีวันอันตรธานหายไปพร้อมกับการล่วงผ่านของ วันคืน

(ท้องทุ่งและถนน. 2543 : 57)

เรื่อง พญาแร้งกับมนุษย์ปักผี ของ ภูวนัน พันฉาย และเรื่อง บทสวดและเสียง ร้อง ของ ไชยา วรรณศรี ที่สะท้อนภาพความเจริญที่เข้ามาสู่หมู่บ้านจนทำให้วัฒนธรรม ต่าง ๆ ของคนในหมู่บ้านเริ่มเลือนหายไป ดังข้อความ

“การแต่งตัวแบบชาวพื้นเมือง ทุกอย่างกำลังจะเป็นรุ่นสุดท้าย และมันกำลังจะหมดไป – หมดไปพร้อมกับป่าไม้ ภูเขา หรือแม้กระทั่งชายหาดสีขาวบริสุทธิ์ เกาะกลางน้ำที่เห็นลิบ ๆ โน่น เมื่อก่อนมันเคยเป็นของทุกคน บัดนี้มันเปลี่ยนมือไปแล้ว...”

ต่อไปมันคงจะเป็นรีสอร์ทและมินิกอล์ฟหลายชั้น มันคงขึ้นมาโดดเด่นแทนต้นไม้ที่หมดไป และเด็กหนุ่มเหล่านั้นก็ต้องอพยพหนีหาย เรือกอและ ต้องจอดกลายเป็นซากเน่า ๆ”

(บทสวดและเสียงร้อง. 2539 : 49)

เมื่อความเจริญทางวัตถุแผ่ขยายเข้าไปถึง ทำให้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ขาด ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการอพยพย้ายถิ่น ฯลฯ

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องสั้นที่มีเนื้อหากล่าวถึงความมีน้ำใจของชาวชนบทในเรื่อง ตาม่มอย ของ จำลอง พังชลจิตร เนื้อเรื่องกล่าวถึงตาม่มอยที่แอบเก็บเงินไว้ในขวด น้ำยาไฮเตอร์และเก็บไว้ได้หลังคา แต่ภรรยาไม่รู้จึงเก็บขวดไปทิ้ง ลูกชายจึงไปบอกให้ ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมชาวบ้านให้มาช่วยกันค้นหาขวดไฮเตอร์ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถี ชีวิตของชาวชนบทที่ยังคงมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ว่าใครจะทุกข์ร้อนเรื่องอะไรก็ตาม

นักเขียนส่วนใหญ่ได้สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อความเจริญด้านวัตถุ แพร่ขยายเข้าไปสู่สังคมชนบท ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญบางอย่าง ได้ทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม รวมทั้งค่านิยมของผู้คนที่หันมาใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความไม่สงบสุข ปัญหาภาระหนี้สิน ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาความฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น

1.2.3 ปัญหายาบ้า

ยาเสพติดนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่พบเห็นได้เกือบทุกวัน เช่น ข่าวการลักลอบขายยาเสพติดและถูกจับได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายาเสพติดยังมีการแพร่ระบาดอยู่มาก ถึงแม้ว่ารัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันในการปราบปรามแก้ไขแต่จำนวนผู้ติดยากลับมีปริมาณเพิ่มขึ้น ประเทศไทยนับเป็นหนึ่งใน 26 ประเทศที่ถูกระบุว่าเป็นประเทศผู้ผลิตและทางผ่านยาเสพติดรายใหญ่ แม้รัฐบาลจะมีนโยบายปราบปราม จับกุม และรณรงค์ต่อต้านภัยยาเสพติดอย่างจริงจังเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ ยาเสพติดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ยาบ้า ยาอี เฮโรอีน กัญชา และยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดในตอนนี้คือ ยาบ้าซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรงประเภทกระตุ้นประสาท ปัจจุบันยาบ้าได้ระบาดไปสู่กลุ่มเยาวชนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน รัฐบาลทุกประเทศได้ตระหนักถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติดจึงพยายามทุกวิถีทางในการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ให้แก่ประชาชนได้ทราบถึงวิธีป้องกันตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัยจากยาเสพติด จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหายาเสพติดดังนี้

เรื่อง บาปสีขาว ของ นิราศ นิรันดร สะท้อนให้เห็นปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียน เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของนักเรียนชายคนหนึ่งถูกเพื่อนชวนให้สูบบุหรี่และถูกอาจารย์จับได้ขณะแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำ วันรุ่งขึ้นเขาและเพื่อน ๆ ถูกตรวจปัสสาวะและพบสารเสพติดซึ่งทำให้แม่เสียใจมาก ดังข้อความ

ผมรู้ว่าเพื่อนหลายคนกำลังหลงทางผิด นำพาชีวิตลงสู่เหวนรก หลงลืมไปว่าตัวเองกำลังลองเล่นอยู่กับไฟอันตราย ที่ทำลายล้างชีวิตให้สิ้นสูญ ผมเป็นคนหนึ่งในจำนวนนั้น กำลังร่วมทางไปบนถนนแห่งความชั่ว ผมนี่เองโทษตัวเองที่คบเพื่อนแบบเกกมะเหรกเกรง ผมไม่รู้ว่าเขาติดยามาก่อน แถมเคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนอื่นมาแล้ว เขาได้ยาบ้ามาอย่างไรผมไม่ทราบ รู้แต่ว่าเขารับมาจากวัยรุ่นแถบบ้านด้วยกัน แล้วนำมาปล่อยในโรงเรียน ผมปฏิเสธไม่เล่นด้วยในตอนแรก ๆ ที่เขาชักชวนให้เสพ เพราะรู้ถึงพิษภัยของมันอยู่เต็มอก แต่พอเขาจะยั่วยุหลายครั้งเข้าใจผมก็เริ่มแกว่ง จะลองดีไหมหนอ? ความรู้สึกตอนนั้นเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นเร

(บาปสีขาว. 2542 : 50)

ทางโรงเรียนส่งเขาและเพื่อน ๆ ไปบำบัด เขาสำนึกได้และสัญญาว่าจะไม่ทำแบบนี้อีก วันสุดท้ายของการรักษาพ่อกับแม่มารับพร้อมกับให้อภัยและบอกให้เขาเริ่มต้นชีวิตใหม่

เรื่อง ชิงมรณะ ของ ภู แลนคา สะท้อนภาพปัญหายาเสพติดในชนบทที่แพร่ระบาดในหมู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นเรื่องราวของจอมที่ขอให้แม่ซื้อรถมอเตอร์ไซด์ให้ แต่แม่เห็นว่ายังไม่จำเป็นโดยสัญญาว่าจะซื้อให้ จอมกับใจเข้าไปทำงานกับพี่สาวในกรุงเทพฯ พี่เขยจึงซื้อรถ

ไว้ให้ใช้งาน จอมกับพี่ชายขับรถกลับบ้านและได้รับการต้อนรับจากเพื่อนฝูงเป็นอย่างดี แม่เป็นห่วงจอมมาก เฝ้าเตือนระวังในการคบเพื่อน การขับรถ และยาเสพติด แต่จอมก็ไม่เชื่อ แอบสูบบุหรี่จนในที่สุดเขาก็ติดยาและประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต ทำให้พ่อกับแม่เสียใจมาก ดังข้อความ

“มันจะอะไรซะอีกเล่า..ยาม้า ยาม้าไล่ที่พามันหื้อ” ลุงสีเพ็งนึกขึ้นสว่างโพลงในบัดนั้น

“ใช่แล้ว..ยามม้า ยาม้ามหาภัยมันฆ่าลูกฉัน...” ป้าแสงสะอื้นขึ้นในอกติด ๆ กัน นัยต์ตาเหลือก ค้างเบิกโพลง ลำตัวเกร็งแข็งทื่อ หายหลังล้มทั้งยืน

(ชิงมรณะ. 2537 : 55)

เรื่อง ทางน้ำไหล ของ ชม นวนมุสิก สะท้อนให้เห็นปัญหาของยาบ้าที่กำลังระบาดในสังคมและเรื่องการหักหลังธุรกิจการค้ายาบ้า การขายยาบ้าที่นั่นแม้จะทำให้คนขายร่ำรวยเพียงใดก็ตามแต่สุดท้ายแล้วก็มิอาจอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเรื่องราวชายชราคนหนึ่งนั่งคิดถึงลูกชาย ซึ่งมีความฝันที่จะมีรถยนต์เหมือนผู้ใหญ่บ้าน หลังจากลูกชายเรียนจบ ป. 6 ก็ไม่ได้เรียนต่อจึงไปทำงานกับญาติในเมือง ลูกชายกลับมาบ้านหลายครั้งพร้อมกับนำเงินจำนวนมากมาให้พ่อแม่ ทุกคนสงสัยว่าเขาทำงานอะไรถึงได้มีเงินมากมาย วันหนึ่งภรรยาพาลูกชายมาให้อุ้มกับย่าเลี้ยงและเล่าความจริงให้ฟังว่า สามียูกยิงเสียชีวิตเพราะถูกหักหลังธุรกิจยาบ้า ตลอดเวลาเขาโกหกถึงงานที่ทำ แท้จริงแล้วเขาร่ำรวยจากการค้ายาบ้า ดังข้อความ

“พี่เขาถูกหักหลังเรื่องธุรกิจยาบ้า โดนพวกเดียวกันฆ่าตาย”

.....

“พี่เขายึดอาชีพขายยาบ้า” หล่อนหยุดคิดหนึ่งเพื่อถอนหายใจ “เขาโกหกพ่อกับแม่ว่าทำงานโฆษณา โกหกพ่อกับแม่ว่าจะเปิดร้านเอง เขาโกหกทุกอย่าง” หล่อนเหมือนจะร้องไห้

“ทำไมเขาถึงทำอย่างนั้น”

“พ่อไม่คิดสงสัยบ้างหรือว่าเขาทำงานอะไร ทำไมเวลาเพียงไม่กี่ปีเขาสามารถทำงานเก็บเงินให้พ่อใช้หนี้เป็นหมื่นเป็นแสน”

(ทางน้ำไหล. 2544 : 54)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นภัยของยาบ้าที่แพร่ระบาดในโรงเรียนและปัญหาของยาบ้าที่กำลังระบาดในสังคม รวมทั้งเรื่องการหักหลังธุรกิจการค้ายาบ้า โดยชี้ให้เห็นว่าปัญหายาบ้าที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในเกือบทุกพื้นที่ของประเทศไทย ทั้งในหมู่บ้าน ชุมชน สถานบันเทิงต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งในสถานศึกษา วัดวาอาราม สถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ก็ยังมีการเสพย์และค้ายาเสพติดปรากฏให้เห็น จากสถาน-

การณ์การแพร่ระบาดของยารุนแรงของยาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผลกระทบที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ ผลเสียต่อสุขภาพของผู้เสพย์เอง ซึ่งมีผลต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจและอารมณ์ และยังก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรมซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสียหายแห่งชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติ ทำให้เศรษฐกิจของชาติไม่มั่นคง

1.2.4 ปัญหาด้านความยากจน

ปัญหาที่สำคัญที่สุดของประชาชนในชนบทคือ ความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทยมาช้านาน และปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ยังคงมีความรุนแรง ความอดอยาก ความหิวโหย เป็นสถานการณ์ที่โหดร้ายสำหรับคนจน และเพราะความยากจนทำให้ชายชราคนหนึ่งยกหลานสาวที่มีวัยเพียง 5 ขวบให้ทำงานในร้านอาหารแห่งหนึ่งในเรื่อง เด็กหญิงที่ร่าเริงเหมือนนกเด็กระบำ ของ ชัชวาลย์ โคตร-สงคราม ซึ่งเป็นเรื่องราวของเจ้าของร้านอาหารแสงจันทร์ต้องการลูกจ้างมาช่วยงานที่ร้านเพราะภรรยาทำงานไม่ไหว วันหนึ่งชายชราได้พา หลานสาวอายุ 5 ขวบให้มาทำงานในร้าน ชายชรารู้สึกเสียใจมากแต่ก็ต้องทำเพราะความจำเป็น ดังข้อความ

“ขอบใจมากหลานฉันทำงานอย่างนี้ได้ มันคงจะคิดถึงพ่อแม่ที่อยู่ห่างไกลออกไปอีกอยู่บ้าง แต่คงจะน้อยลง ฉันไม่เคยไป เงินที่กู้มาก็เสียค่ารักษาตัวเองจนหมด ใคร ๆ ก็ไม่เข้าใจหรอก ว่าร่างกายฉันหายจากเจ็บไข้ แต่จิตใจฉันกำลังย่ำแย่ รับไว้เถอะนะ เดือนละเท่าไรก็คงพอได้ ล่วงหน้าสักหน่อยจะเป็นไรเล่าฉันรับรอง”

(เด็กหญิงที่ร่าเริงเหมือนนกเด็กระบำ. 2538 : 51)

เรื่อง สงสาร ของ วงเดือน ทองเจียว สะท้อนภาพความยากจนของครอบครัวหนึ่งที่มีลูกหลายคน โดยลูก ๆ ต้องช่วยกันทำมาหากิน ปรางทองลูกสาวคนหนึ่งรับจ้างทำงานบ้านให้กับครูในหมู่บ้าน เธอขยันทำงานบ้าน ระหว่างที่ทำงานอยู่ที่บ้านครูทางบ้านเธอกำลังเดือดร้อนอย่างหนัก ดังข้อความที่สะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากของชานา

สองเดือนผ่านไป ความแปลกหน้าระหว่างเราแทบไม่เหลือ เธอบอกว่า เดียวนี้ทางบ้านกำลังถูกคุกคามด้วยปัญหาร้อยแปด สิ่งที่หมดลงทุกวันคือข้าวสารในหม้อ แต่สิ่งที่เพิ่มขึ้นคือดอกเบี้ยเงินกู้ไม่กี่พัน ซึ่งพ่อแม่นำมาพยุ่งร้างและชีวิตอันฝืดเคือง เพื่อดำรงความเป็นชานา ภายในเดือนหกปีนี้ ถ้าไม่มีคำอำนวยพรจากสวรรค์ สิ่งที่จะหลุดลอยไปจากการครอบครองตลอดชีวิตคือ ที่นาแปลงสุดท้ายที่เหลืออยู่ 8 ไร่เศษ

เธอบอกว่า น้องชายคนเล็กไม่ยอมไปโรงเรียน เพราะอายุสี่ห้าเก้าและขาด พี่สาวไปรับจ้างตัดอ้อย พี่ชายไปทำงานสวนที่ตลิ่งชันได้เดือนเศษ ส่วนแม่กับพ่อไปช่วยกันปั้นคันทนาอยู่กลางแดด

เพื่อรอฟ้าฝนในฤดูกาลใหม่ แล้วกลับมาอนชมด้วยอาการป่วยไข้ไม่มีวันเลิกลา ทุกชีวิตยังไขว่คว้าหาความหวังทั้งกลางวันกลางคืน ผมนั่งฟังละครชีวิตจากเด็กสาวด้วยความเห็นใจ โดยไม่รู้ว่าจากอวสานของบ้านหลังน้อยนั้นจะผงาดขึ้นหรือพังทลายลงอย่างไร นี่คือชะตากรรมที่ไม่อาจฝ่าฝืนหรือว่าโอกาสแสนงามสำหรับพวกเขาที่จะดำรงสถานภาพ “เก๋แก่” ได้หมดสิ้นลงแล้ว

(สงสาร. 2542 : 55)

วันหนึ่งพี่ชายพาปรางทองไปทำงานบ้านให้กับนายจ้างของตนเองเพราะรับเงินจากนายจ้างมาแล้ว เด็กสาวต้องจำใจ นายจ้างคนใหม่ใช้งานเธอหนักจนไม่มีเวลาพักผ่อน เธอจึงขอกลับมาทำงานกับครูอีกครั้ง แต่ครูได้รับลูกจ้างคนใหม่มาแล้ว ชีวิตของปรางทองยังคงน่าสงสารต่อไป

เช่นเดียวกันนี้ในเรื่อง สมหมาย ลูกเมีย และหมา ของ เพี้ย คำปัน ยังสะท้อนภาพความยากจนและความทุกข์ยากของคนในชนบท และน้อยใจในโชคชะตาของตน ซึ่งเป็นเรื่องราวของสมหมายกับคำผงสองสามีภรรยา มีลูกสองคน สมหมายมีอาชีพขุดต่อไม้เฒ่าถ่านขาย ครอบครัวของสมหมายยากจน เขาต้องทนทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ยายแป้งซึ่งเป็นเจ้าหนี้ออกเงินกู้ตามทวงดอกเบี้ยสมหมาย แต่เขายังไม่มีให้และผัดผ่อนไปหลายครั้งทำให้ทั้งสองมีปากเสียงกัน สมหมายน้อยใจในโชคชะตาของตนที่เกิดมายุากจนจึงไปดื่มเหล้าจนเมา หลังจากที่เมากลับบ้านสมหมายใช้มีดฟันลูกชายตัวเองที่คลานออกมาข้างนอก เพราะคิดว่าเป็นหมาที่แอบขึ้นมากินข้าวของในครัว

ปัญหาด้านความยากจนนั้น นักเขียนสะท้อนภาพความยากจนที่เกิดขึ้นกับชาวชนบท ซึ่งทำให้หลายครอบครัวต้องประสบความทุกข์ยาก ความอดอยาก โดยนักเขียนได้แสดงความเห็นใจต่อบุคคลเหล่านั้น นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าปัญหาความแตกต่างของรายได้ระหว่างชนชนบทกับคนเมืองซึ่งต่างกันมากได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาภายหลัง อาทิ ปัญหาโสเภณี ปัญหาแรงงานเด็ก ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.2.5 ปัญหาด้านสาธารณสุข

ประชาชนในชนบทห่างไกลยังขาดการได้รับบริการด้านสาธารณสุข เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยแต่ละครั้งต้องเดินทางมารักษาในตัวเมืองซึ่งเป็นระยะทางที่ค่อนข้างไกล ดังปรากฏในเรื่อง หมาบ้า ของ วัชร เพชรพรหมศร สะท้อนให้เห็นความยากลำบากของคนในหมู่บ้านที่เจ็บป่วยแต่ละครั้งจะต้องไปหาหมอในตัวเมือง เพราะในหมู่บ้านมีเพียงสุขศาลาซึ่งรักษาได้ในยามป่วยไข้เล็ก ๆ น้อยเท่านั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของลูกสาวของเจียวที่ถูกหมาบ้ากัด จึงต้องพาไปหาหมอในเมือง ดังข้อความ

“รีบเหอะ” เคียร์แนะ “ตัดหัวมันแล้วรีบพาอัสสาวไปหาหมอในเมือง”

“ในเมือง!? เจียมโพล่งออกมา “ต้องไปถึงในเมืองเชียวหรือ”

ดูเป็นเรื่องใหญ่โตเมื่อใคร ๆ ลักคนเอ๋ยถึงเมืองใหญ่ในตัวจังหวัดขึ้นมา หมู่บ้านแห่งนี้รู้สึกเข้าไปในดงขุนเขา แทรกตัวตามแนวป่าหนาทึบ ทางคดเคี้ยวบนภูเขาที่ทอดตัวสลับซับซ้อน ทำให้ระยะทางสู่เมืองซึ่งไกลโขอยู่แล้ว ยิ่งลำบากหนักหนาขึ้นไปอีก ที่นี่มีเพียงสุศาลาเล็ก ๆ เท่านั้นที่พึ่งได้ แต่หากใครเป็นอะไรร้ายแรง มักจำเป็นต้องดันดันไปรักษาในตัวเมืองเป็นทางเลือกสุดท้าย.....

(หมาม้า. 2542 : 54)

เจียวเช่ารถของคนในหมู่บ้านและพาครอบครัวไปด้วย รวมทั้งคนในหมู่บ้านอีกหลายคนขอไปด้วยเพราะอยากไปชมความเจริญในเมือง เพราะความคดเคี้ยวของถนนขรุขระทำให้เกิดอุบัติเหตุ ทุกคนที่ไปเสียชีวิตหมด

นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาเกี่ยวกับสภาพโรงพยาบาลประจำอำเภอและการบริการของพนักงานที่ไม่อำนวยความสะดวกกับประชาชนในเรื่อง นางฟ้า นักเขียน กับหญิงเฒ่าของ วัชรระ เพชรทอง ซึ่งสะท้อนสภาพของโรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง ดังข้อความที่ผ่านความคิดของตัวเองละคร ว่า

เมื่อเห็นคนไข้ในโรงพยาบาลของรัฐแล้ว ไม่นึกอยากจะเสียภาษีเลยแม้สักบาทเดียว! ไ้อ้หอกเอ๊ย! เห็นชีวิตคนจน ๆ ไม่มีค่าอะไรวะ เขานึกคิดเอามันตามสมมติฐาน ๆ

(นางฟ้า นักเขียน กับหญิงเฒ่า. 2538 : 51)

เช่นเดียวกับเรื่อง ในห้องของผู้ป่วยรวม ของ สกนธนาถ เลิศศาตร์ไพศาล สะท้อนให้เห็นสภาพของโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเป็นภาพของผู้ป่วยรวมที่มีให้เห็นเกือบทุกโรงพยาบาล และผู้ป่วยส่วนมากมักจะมีฐานะยากจนซึ่งมักจะไม่ได้ได้รับการบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของผู้ป่วยคนหนึ่งนอนรอผลการตรวจโรคในโรงพยาบาลมา 3 วันแล้ว เพื่อนฝูงพากันมาเยี่ยม เขาเบื่อสภาพห้องผู้ป่วยรวมที่มีแต่กลิ่นยา เสียงเด็กร้อง มองไปทางไหนก็พบแต่คนเจ็บป่วย เจ้าหน้าที่แต่ละคนหน้าตาบูดบึ้งทั้ง ๆ ที่งานที่รับผิดชอบก็ไม่ได้มากมาย ดังข้อความ

หน้าตาพวกนางดูจะเคร่ง ๆ เหมือนกับงานที่ต้องรับผิดชอบเป็นงานที่หนักหนาสาหัสสาครรจ์ ไม่มีเวลาหลับนอนเสียเลยอย่างนั้น หน้าตาพวกเธอก็ไม่ชอบเชียวสักนิด แค่มองก็ชั่วโม่งที่พวกเธอมาประจำอะไรทำให้เกิดท่าทีเนือย ๆ อีกไม่นานก็มีเด็กใหม่มาประจำที่ และเวลาพักผ่อนที่เป็นของพวกเธอก็จะเป็นของพวกเธออีกหลายชั่วโม่ง

(ในห้องของผู้ป่วยรวม. 2544 : 57)

ปัญหาด้านสาธารณสุขนั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าในชนบทห่างไกลความเจริญยังประสบปัญหาด้านสาธารณสุข รวมทั้งยังเสนอภาพผู้ป่วยที่มีฐานะยากจนที่มักไม่ได้รับการบริการที่ดีจากโรงพยาบาลของรัฐ อีกทั้งสะท้อนให้เห็นการบริการของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลที่บกพร่อง โดยไม่อำนวยความสะดวกต่อประชาชน

2 ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสภาพสังคมไทยอยู่ในช่วงที่สับสนและเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครอง ใน พ.ศ. 2535 ได้เกิดเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ในวันที่ 17 – 20 พฤษภาคม สาเหตุเนื่องมาจากเกิดการกระทำรัฐประหารใน พ.ศ. 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ประชาชนและนักการเมืองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและผิดหวังกับการบริหารงานของคณะ รสช. ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหามันเมืองได้ และทหารที่เข้ามาบริหารประเทศไม่ยอมวางมือ พยายามรักษาอำนาจที่ได้มา โดยได้ดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ และกระทำการต่าง ๆ ที่ขัดต่อหลักการในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนไม่พอใจคณะ รสช. และผู้บริหารประเทศที่คณะ รสช. แต่งตั้งขึ้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างประชาชนกับคณะ รสช. จนทำให้ประชาชนและนักศึกษาใช้กำลังตัดสินความขัดแย้งดังกล่าว กลายเป็นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ภายหลังจากเหตุการณ์นี้ทำให้เศรษฐกิจทรุด สังคมย่ำแย่ การเมืองล้มเหลว รัฐบาลคืนอำนาจให้กับประชาชน มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารประเทศ มีพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากเข้ามาจัดการรัฐบาล ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศหลายครั้ง แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในทุกด้าน แต่ก็มิได้ทำให้สังคมไทยที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าว ดีขึ้นเลย

จากการศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 ปรากฏภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง ดังนี้

- 2.1 ภาพสะท้อนการทำการปฏิวัติรัฐประหาร
- 2.2 ภาพสะท้อนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
- 2.3 ภาพสะท้อนด้านบทบาทของนักการเมืองและรัฐบาล
- 2.4 ภาพสะท้อนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 2.5 ภาพสะท้อนด้านสงครามและปัญหาชายแดนไทย

2.1 ภาพสะท้อนการทำการปฏิวัติรัฐประหาร

การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน พ.ศ. 2475 ได้พัฒนาปรับเปลี่ยนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 15 ฉบับ และมีการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองของกลุ่มผู้มีอำนาจทั้งหมด 18 ครั้ง รวมทั้งครั้งล่าสุด คือ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งผู้นำในการยึดอำนาจการปกครอง คือ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย แต่จากข้อเท็จจริงที่มีการปฏิวัติรัฐประหาร การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการยึดอำนาจ การปฏิวัติเหล่านี้ล้วน

แสดงให้เห็นว่าการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยของประเทศยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเพราะมีการทำการปฏิวัติยึดอำนาจของกลุ่มผู้มีอำนาจหลายครั้ง จากการศึกษาพบว่ามีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพการทำการปฏิวัติรัฐประหาร ดังนี้

เรื่อง ยิ่งเติร์ก ของ ทวีสิทธิ์ ประครองศิลป์ ได้สะท้อนภาพการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ล้มเหลวเพราะรัฐบาลทำงานไม่มีประสิทธิภาพ รัฐมนตรีต่างทะเลาะเบาะแว้งแย่งชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน หลายคนมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ ทำให้นายทหารระดับสูงหลายท่านไม่พอใจการบริหารงานของรัฐบาล ส่งผลให้มีการทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองโดยกลุ่มทหารผู้มีอำนาจ ดังข้อความ

เช้าวันนี้บนกองบรรณาธิการดูจะคึกคักและมีชีวิตชีวาว่าทุก ๆ วัน นักข่าวกว่าสามสิบชีวิตต่างมารวมกันที่โรงพิมพ์อย่างไม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้มาก่อน เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเกิดมีข่าวลือออกมาว่ารัฐบาลชุดนี้กำลังเข้าสู่ยุควิกฤติ รัฐมนตรีต่างทะเลาะเบาะแว้งแย่งชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน หลายคนมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ รัฐมนตรีบางท่านก็ทำตัวเป็น “เกาเหลา” ทำงานแบบ “วันแมนโชว์” แม้นายกรัฐมนตรีจะพยายามเข้าไปประสานรอยร้าวก็ไร้ผล

รัฐบาลชุดนี้เริ่มจะปริร้าแล้ว

และเหตุการณ์ทำท่าจะบานปลายเมื่อยิ่งเติร์กระดับบิ๊กหลายคนต่างไม่พอใจบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล แต่ก็ยังนั่งดูการทำงานอยู่อย่างเงิบ ๆ ด้วยบรรยากาศที่อึมครึมไม่น่าไว้วางใจ...

(ยิ่งเติร์ก. 2542 : 54)

เช่นเดียวกับเรื่อง หน้ากากเสือ ของ พิสิฐ ภูศรี ที่สะท้อนภาพการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศด้วยอำนาจเผด็จการ เพราะผู้นำการปฏิวัติไม่พอใจการทำงาน of รัฐบาลและต้องการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของประชาชนและแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น โดยผู้นำการปฏิวัติบังคับให้ทุกคนสวมหน้ากากสัตว์สารพัดชนิด แล้วแต่ใครจะเลือกได้สัตว์อะไร ส่วนผู้นำการปฏิวัติสวมหน้ากากสิงโต ทหารสวมหน้ากากเสือ ประชาชนทั้งประเทศกลายเป็นมนุษย์หน้ากาก โดยไม่อาจรู้ได้ว่าแต่ละคนรู้สึกอย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ เพราะทุกคนซ่อนความรู้สึกไว้ในหน้ากาก ผู้เขียนได้ให้ตัวละครผู้เป็นประชาชนแสดงความรู้สึกต่อการปฏิวัติว่า

เกิดการปฏิวัติขึ้นอีกแล้ว !

เอาอีกแล้วหรือนี่ ประเทศที่รักของผม ไม่นึกว่าเหตุการณ์อย่างนี้จะเกิดขึ้นอีก นับแต่การปฏิวัติครั้งสุดท้ายเมื่อหลายปีก่อน เหตุการณ์ครั้งนั้นบานปลายเป็นการนองเลือด ประชาชนหลายแสนคนลุกฮือขึ้นขับไล่ผู้นำการปฏิวัติ ทั่วโลกต่างรุมประณามและคว่ำบาตรประเทศของผม ว่ากันว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้กลุ่มทหารอาชีพรู้สึกอับอายขายหน้า ที่ต้องคอยถูกผู้คนรังแกและสาปแช่งไปหมด ทั้งที่พวกตนไม่เห็นด้วยกับการทำงานของทหารอีกกลุ่มหนึ่งส่วนกลุ่มอำนาจเก่ารู้สึกที่พวกตน

พ่ายแพ้ และประชาชนก็ยังคงแคลงใจว่าไม่ได้รับชัยชนะอย่างแท้จริง...

(หน้ากากเสือ. 2538 : 50)

ในเรื่อง ปฏิวัติครั้งที่ 1001 ของ นิวัต พุทธประสาท สะท้อนภาพการปฏิวัติของกลุ่มผู้มีอำนาจ คือ นายทหารระดับสูง แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะยุคสมัยใดทหารก็ยังคงมีอำนาจเหนือระบอบประชาธิปไตย ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้พลเอกจุฑา ซึ่งเป็นนายทหารระดับสูงยึดอำนาจรัฐบาลโดยร่างกฎหมายขึ้นเอง หลังการปฏิวัติประชาชนไม่มีปฏิกิริยาอะไรเลย เพราะส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ พลเอกจุฑากลายเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศ หลายปีผ่านไปทหารยังคงยึดครองเมืองไว้ได้ แต่วันหนึ่งประชาชนต่างลุกขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยเพื่อให้พลเอกจุฑาคืนอำนาจให้กับประชาชน มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก กลุ่มประชาชนสามารถยึดอำนาจคืนได้ พลเอกจุฑาหลบซ่อนตัวอยู่ในตึกบัญชาการ พร้อมรอการยึดครองอำนาจอีกครั้ง ดังข้อความ

“เรากำลังยึดนครทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง” พลเอกนิก พร้อมมองไปยังหน้าต่างเบื้องนอก

“เพื่ออำนาจ” พลเอกจุฑาตะโกนขึ้น

“เพื่ออำนาจอมตะนิรันดร์กาลของเรา”

วันสุดท้าย วันซึ่งสิ้นสุดการกักขังตัวเองอยู่ในห้องบัญชาการอันเดียวดายได้มาถึง แม้ไม่มีผู้ใดจดจำพลเอกได้มากไปกว่าสุนัขขราตัวหนึ่ง แต่เผ่าพันธุ์ของท่านยังไม่สิ้นสุด สปีชีส์ที่คงทนถาวรต่อดินฟ้าอากาศแปรปรวน โครโมโซมที่ไม่มีสิ่งใดกัดกร่อนทำลายล้าง ลมหายใจผู้คลั่งบ้าอำนาจของพลเอกจุฑา ได้เริ่มต้นปฏิเสศ ผลของมันคือ การผลักดันให้เกิดการปฏิวัติครั้งที่ 1001

ประชาชนยึดอำนาจได้ไม่นาน ยุคพันปีแห่งการปฏิวัติไม่สิ้นสุดก็เดินทางมาถึงอีกครั้ง

(ปฏิวัติครั้งที่ 1001. 2537 : 57)

จากการศึกษาพบว่า เรื่องสั้นได้สะท้อนภาพการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองของกลุ่มหรือคณะผู้มีอำนาจซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกทหาร สาเหตุการปฏิวัติก็เนื่องมาจากไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลในขณะนั้น และต้องการเข้ามาบริหารประเทศเอง โดยไม่คำนึงถึงหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันมีการปฏิวัติยึดอำนาจของกลุ่มผู้มีอำนาจถึง 18 ครั้ง ดังที่ คามहुโน (2534 : 36) กล่าวว่า

เมืองไทยมีการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองรัฐของกลุ่มผู้มีอำนาจทั้งหมด 18 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2475 เป็นต้นมา รวมทั้งครั้งหลังสุดคือเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์นี้ด้วย ถ้าถือว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งแรกในเมืองไทย เมื่อปี 2475 เป็นการเริ่มต้นของการมีระบอบประชาธิปไตย ระบอบนี้ก็หยุดหายใจ 17 ครั้ง รวมทั้งครั้งนี้ด้วย การหยุดหายใจแต่ละครั้งของระบอบประชาธิปไตยหมายถึง

การที่ผู้มีอำนาจรวมกลุ่มกันใช้อำนาจเข้ายึดอำนาจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งกินเวลา
 มากบ้างน้อยบ้าง เป็นเหตุให้ประชาธิปไตยชะงักงันเป็นพัก ๆ และทำให้ประชาชนห่างเหินความ
 คั่นเคย บรรยากาการปกครองประชาธิปไตยเป็นพัก ๆ เช่นเดียวกัน

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนภาพการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ที่ล้มเหลว เพราะรัฐบาลขาดประสิทธิภาพและการใช้อำนาจเผด็จการกับหมู่ประชาชน โดย
 นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าจะยุคใดสมัยใดทหารก็ยังคงมีอำนาจเหนือระบอบประชาธิปไตย
 จากเรื่องสั้นดังที่กล่าวมานั้น นักเขียนได้แสดงความไม่พอใจต่อการทำงานของกลุ่มผู้มีอำนาจ
 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกทหารที่ต้องการเข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศเอง โดยไม่คำนึงถึงหลักการ
 ปกครองระบอบประชาธิปไตย

2.2 ภาพสะท้อนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สภาวะด้านการเมืองและการปกครองของไทยอยู่ในช่วง
 ของการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เป็นผลมาจากการยึดอำนาจการปกครองของคณะรักษาความสงบ
 เรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล พล.อ. ชชาติชาย ชุณหะวัณ ใน
 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ผู้นำในการยึดอำนาจ คือ พล.อ. สุจินดา คราประยูร โดยให้สัญญา
 แก่ประชาชนว่าจะไม่ใช้อำนาจและจะให้มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่
 สามารถรักษาคำสัญญาดังกล่าวได้ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจโดยเรียกร้องให้ พล.อ. สุจินดา
 คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งการเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ปะทะกันบริเวณ
 ถนนราชดำเนินระหว่างทหารกับประชาชนในวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 พล.อ. สุจินดา
 คราประยูร ได้ตอบโต้การชุมนุมประท้วงโดยการสั่งให้กองทัพบกสลายการชุมนุมด้วยการยิง
 ปืนเข้าใส่ฝูงชน เกิดการบาดเจ็บและล้มตายเป็นจำนวนมาก ในที่สุดก็เกิดการสังหารหมู่
 ประชาชนกลางเมืองกรุงเทพฯ เหตุการณ์รุนแรงได้เกิดขึ้นต่อเนื่องมาหลายวัน การประท้วง
 ครั้งนั้นเกิดเหตุการณ์นองเลือดอันเป็นที่มาของเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” และผลของ
 เหตุการณ์ทำให้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร จำต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในวันที่
 24 พฤษภาคม 2535 จากการศึกษาค้นคว้ามีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ”
 ดังนี้

เรื่อง รอยอดีต - ปรีดิยุบัน ของ แสงดาว ศรีทวิชมัน ได้สะท้อนภาพการชุมนุม
 ประท้วงของกลุ่มประชาชน นักศึกษา ที่เรียกร้องประชาธิปไตยตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม
 2516 ถึง 17 พฤษภาคม 2535 ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเล่าถึงเหตุการณ์ในวันที่
 14 ตุลาคม 2516 และกล่าวถึงความรุนแรงในเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ที่ทหารใช้ความ
 รุนแรงเข้าปราบปรามประชาชนราวกับว่าประชาชนเป็นสิ่งไม่มีชีวิต และคนเหล่านั้นก็ยังคงใช้

ชีวิตอย่างสุขสบายในสังคมโดยไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ เลย โดยแสดงภาพความโหดร้ายในเหตุการณ์นองเลือดว่า

และเมื่อหนึ่งขวบปีที่ผ่านมา...เดือนพฤษภาคมหาโหด ฉันจำได้... ภาพคนในเครื่องแบบ สีกากี สีเขียว และสีปลอมปน ฯลฯ โดยคำสั่งของผู้เผด็จการบ้าอำนาจในระดับต่าง ๆ ได้ทำการก่อ อาชญากรรมโหดเช่นฆ่าไล่ล่าประชาชนผู้รักประชาธิปไตยบนท้องถนนราชดำเนินและตามตรอกซอก ซอย พวกข้าลาดดาขาวทำการเช่นฆ่าไม่เว้นแม้แต่เด็กและผู้หญิง จนบัดนี้ฆาตกรมือเปื้อนเลือดยัง ลอยนวลมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขหน้าชื่นตาบาน กับโคตรเหง้าเหล่ากอและพรรคพวก..นักการเมือง ผล ประโยชน์กัณฐินที่มีส่วนร่วมก่อให้เกิดอาชญากรรมอันชั่วร้ายนี้ก็ยังคงเชิดหน้าชูตาอยู่ในสังคมได้ อย่างไร่างอาย

(รอยอดีต - ปรีดิยุบัน. 2536 : 53)

เช่นเดียวกับเรื่อง พี่ชายของฉันยังไม่กลับมา ของ แพร จารุ สะท้อนภาพเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ว่ามีแต่ความโหดร้าย น่ากลัว สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ผู้เขียนสร้าง ให้ตัวละครในเรื่องที่อยู่ในเหตุการณ์เห็นถึงความโหดร้ายจนไม่อยากให้มีเหตุการณ์ดังกล่าว เกิดขึ้นอีก ดังที่ตัวละครได้แสดงความรู้สึกของตนว่า

นั่นเป็นครั้งแรกที่ฉันเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ มันเป็นความโหดร้ายที่ไม่อยากพบเห็นอีกแล้ว มันเป็นความเศร้า ความทุกข์ที่ต่างออกไปจากความเศร้าความทุกข์อื่น ๆ ฉันยังจำได้ถึงความวังเวง ในยามเช้า วันหลังจากที่เหตุการณ์สงบเพียงคืนเดียว ยังจำเสียงใครคนหนึ่งพูดกับเพื่อนว่าอยากให้ รถติดบนถนนราชดำเนินเหมือนกัน ไม่อยากเห็นถนนว่าง ๆ อย่างนี้

ก่อนหน้านั้นฉันฟังอย่างไม่รู้สึกระไรด้วย แต่หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬผ่านไปฉันเริ่มเข้าใจเริ่มรู้สึกกับคำพูดที่ว่าเกลียดสงครามหรือชาตินี้ไม่อยากเห็นสงครามอีกแล้ว เพราะทุกครั้งที่เกิดถึง เหตุการณ์ในช่วงพฤษภาคมความรู้สึกวูบหววเข้าไปในหัวใจเกิดขึ้น และฉันก็ไม่อยากให้มีเหตุการณ์ อย่างนั้นเกิดขึ้นอีก

(พี่ชายของฉันยังไม่กลับมา. 2543 : 56 – 57)

ในเรื่อง แผลเป็น ของ โชคชัย บัณฑิต ได้สะท้อนภาพความรู้สึกของผู้เข้าร่วมเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ว่าผู้เข้าร่วมเหตุการณ์ในวันนั้นมีอาจลึมเลือนภาพความทรงจำอันโหดร้ายนั้นได้ ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครเล่าความหลังเกี่ยวกับแผลเป็นของตัวเองตั้งแต่ เด็กจนถึงปัจจุบัน และคิดว่าแผลเป็นของตนคงไม่น่าจดจำเท่ากับความรู้สึกของเพื่อนผู้ผ่าน เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ว่า

แต่ทว่าได้มีโอกาสนำเรื่องแผลเป็นให้เพื่อนผู้เคยผ่านเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม ปีสองห้า-สามห้าฟัง เพื่อนกลับเอาแต่ยิ้ม ฉันรู้ว่าเพื่อนไม่เคยถูกคมกระสุนเหมือนผู้ร่วมเหตุการณ์ในวันนั้น

เพื่อนจึงไม่มีแผล แต่จะอย่างไรเพื่อนก็เห็นเหตุการณ์ทุกอย่างเท่าที่เพื่อนเห็นหรือการที่เพื่อนไม่มีแผลเป็นจึงเป็นการยากที่เพื่อนจะลบล้างและทบทวนความจำในอดีต ไม่อีกทีแผลนั้นอาจเป็นนามธรรมเกินไปจนเกินกว่าจะจับต้องได้แม้ในความคิดคำนึง

หรือแผลอาจจะกว้างและยังไม่แห้งสนิท...

ข้อนี้ฉันเองก็ยังไม่แน่ใจ คงต้องรอจนกว่าเพื่อนจะพร้อม เมื่อแผลตกสะเก็ด

บางทีแผลเป็นตลอดชีวิตที่ผ่านมาของฉันอาจเป็นเพียงเรื่องไร้สาระถ้านำมาเทียบกัน

(แผลเป็น. 2544 : 55)

หลังจากเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ผ่านพ้นไปแล้ว ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและเลือดเนื้อ และความโหดร้ายของการเรียกร้องประชาธิปไตยทำให้มีผู้ได้รับผลกระทบจนขาพิการ โดยมี อาจสร้างความฝันของตนให้เป็นจริงได้ ในเรื่อง ความหลังที่ขาดหาย ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนภาพผู้ที่ได้รับผลกระทบในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ดำเนินเรื่องโดยให้นักกีฬาตะกร้อผู้มีอนาคตไกล และมีความหวังในการติดทีมชาติไทยกลายเป็นคนพิการขาขาด เนื่องจากถูกยิงในเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ดังข้อความ

ผมอายุที่จะบอกว่าขาผมขาดเพราะถูกยิง ขาข้างขวาที่ครึ่งหนึ่งเคยเหยียดขึ้นป้องกันลูกพิฆาตของเขานั้นแหละ มันถูกกระสุนปืนแหลกกระจุยจนต้องตัดทิ้งไปแล้ว เหตุการณ์เกิดขึ้นในคืนทะเลมึนของเดือนมิถุนายนสายใหญ่กลางกรุงในคืนนั้น กระสุนปืนมันปลิวมาราวกับห่าฝน หลายคนโชคร้ายต้องรับชะตากรรมเดียวกันกับผม หลายคนโชคดีที่คมกระสุนนำพาวิญญาณเขาหายไปจากโลกนี้ในพริบตา

ผมจะกล้าบอกเขาหรือ...ว่าคนชาติเดียวกับผมนี้แหละที่ทำร้ายผม

(ความหลังที่ขาดหาย. 2538 : 55)

นอกจากนี้ ฟอน ฟาฟาง ยังสะท้อนภาพการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ในเรื่อง นายกรัฐมนตรีที่หุ่นยนต์ต้องการ โดยเป็นเรื่องราวของพรรคการเมืองเก่าแก่ที่สุดพรรคหนึ่งปกครองประเทศมาหลายปี เขาส่งเสริมให้มีการนำหุ่นยนต์มาใช้งานแทนมนุษย์และให้นักวิทยาศาสตร์ผลิตหุ่นยนต์เอง หลังจากการเลือกตั้งเสร็จและกำลังจัดตั้งรัฐบาล หุ่นยนต์ในประเทศพากันประท้วงเพื่อเรียกร้องในการมีสิทธิปกครองประเทศและไม่ต้องการนายกรัฐมนตรีที่เป็นมนุษย์อีกต่อไป นายกรัฐมนตรีส่งคนไปเจรจาแต่ก็ไม่ได้ผล เขาตัดสินใจไปเจรจาเองและพบว่าลูกพรรคทุกคนกลายเป็นหุ่นยนต์ไปหมด เขารู้สึกเสียใจเพราะสิ่งที่สร้างมาจากน้ำมือของมนุษย์กลับมามีลายมนุษย์เอง

ภาพสะท้อนด้านเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นักเขียนได้สะท้อนภาพความรุนแรงและโหดร้ายเกี่ยวกับการเรียกร้องประชาธิปไตย จนกลายเป็นเหตุการณ์นองเลือด เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและเลือดเนื้อ เรื่องสั้นดังกล่าวได้เสนอภาพไว้อย่างสมจริง ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นถึง

ความขัดแย้งระหว่างประชาชนและระบบการบริหารของผู้ปกครองในชว่งนั้น ทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อจะได้มาซึ่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และเหมาะสมกับสังคมไทย

2.3 ภาพสะท้อนด้านบทบาทของนักการเมืองและรัฐบาล

2.3.1 ด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักการเมือง

นักการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชนมีหน้าที่บริหารประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน แต่ปัจจุบันกลับพบว่านักการเมืองส่วนมากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม บุคคลเหล่านี้มักหวังกอบโกยผลประโยชน์จากประชาชน อีกทั้งยังใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองหาผลประโยชน์เพื่อความก้าวหน้าของตนและพวกพ้อง ดังที่ ประหยัด หงษ์ทองคำ (2539 : 17) ให้ความหมายของนักการเมืองและพฤติกรรมของนักการเมืองว่า

...นักการเมืองโดยทั่วไปเป็นบุคคลที่มุ่งจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเพียงเพื่อให้ประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้องทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม ประเทศชาติ และประชาชนโดยทั่วไป เพราะนักการเมืองประเภทนี้มักจะคำนึงถึงแต่การให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ถูกหรือผิด ดังนั้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจึงต้องมีการใช้ทรัพยากรทุกรูปแบบอย่างมากมาย นักการเมืองดังกล่าวจึงใช้อำนาจและโอกาสทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาทรัพยากรอันจะใช้ประโยชน์ทางการเมือง คือ การได้ชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งหน้า...

จากการศึกษาเรื่องสั้น พบว่า นักการเมืองหรือผู้มีหน้าที่ในการบริหารงานของประเทศยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน หลังจากได้รับเลือกตั้งเข้ามาแล้วมักจะละเลยในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ดังปรากฏในเรื่อง เรื่องของหมา ของ ทศนาวิดี ที่สะท้อนภาพนักการเมืองที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงชาวบ้านให้เลือกตน และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่ยอมทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านพากันไปขอความช่วยเหลือก็ไม่ยอมออกมาพบตามที่นัดไว้ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกผิดหวังต่อคนที่พวกเขาได้เลือกเข้าไปทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงแทนชาวบ้าน ดังข้อความ

“ทำไงได้วะ เลือกเขาเข้าไปแล้ว”

ผู้ใหญ่ทองท่าหน้าใจ อันที่จริงเวลาหาเสียงก็แก่นั่นแหละที่เป็นหัวคะแนนวิ่งหน้าวิ่งหลังไม่รู้ว่าจะได้ผลตอบแทนสักเท่าไร ผู้แทนก็ช่างแสนดี มีวิธีหลอกที่เจ็บแสบเหลือเกิน ทำตัวเข้ากับชาวบ้านได้อย่างแนบเนียนทีเดียว เริ่มจากแต่งชุดขาวนาผ้าขาวม้าคาดพุง เดินอู้อ้อยลงมาจากรถ ยกมือไหว้กระทั้งไ้หมายผีบ้าที่เดินเตรไปเตรมาแถวศาลากลางบ้าน ชักถามทุกข์สุขของชาว

บ้านอย่างสนอกสนใจ แถมยังนั่งฟาดข้าวเหนียวจิ้มปลาร้าทำหน้าเหยเก ชาวบ้านก็หลงชอบหลงรัก
สุดท้ายก็แจกเงิน และผลก็คือ ตำแหน่งผู้แทน...

(เรื่องของหมา. 2537 : 55)

เรื่อง **บนเส้นทางสายนักปฏิวัติ** ของ ไชยา วรรณศรี สะท้อนให้เห็นพฤติกรรม
ของนักการเมืองว่าเป็นบุคคลที่เราไม่ควรจะคาดหวังว่าจะช่วยชาติบ้านเมืองให้ประชาชนอยู่
อย่างเป็นสุขได้ เพราะนักการเมืองส่วนมากเป็นบุคคลที่หาความจริงใจไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นในอดีต
หรือปัจจุบันนักการเมืองก็ยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหมือนเดิม ประชาชนส่วนใหญ่จึง
มีความไม่มั่นใจต่อระบบการเมืองการปกครองของไทยมากนัก เพราะฉะนั้นเมื่อมีข่าวว่า
นักการเมืองจะกลับมาอีกครั้งหนึ่งจึงทำให้ประชาชนไม่รู้สึกตื่นเต้นหรือยินดี ดังข้อความ

จึงเมื่อข่าวว่านักการเมืองจะกลับมาอีกครั้ง พวกเราจึงไม่ตื่นเต้นยินดี นอกจากนึกขำหน้า
พวกเราอยากให้เส้นที่ที่นักการเมืองมาสู่ชาติหาย ให้สิ่งของที่นักการเมืองนำมาสูญสลายลงโดย
พลัน ไม่อยากให้มีมาก่อกำเนิดให้พวกเรา ไม่ว่าจะเป็นโครงการสร้างเขื่อน, ปลุกมะม่วงหิมพานต์,
ปลูกยางพาราทางภาคอีสาน, แม่พันธุ์สัตว์พลาสติก หรือว่าสวนปาล์มคาลิปดัส แม้ว่าพวกนักการเมือง
จะสวมใส่เสื้อผ้าในราคาแพงลิบลွ่และมีกระเป๋าใบใหญ่มากก็ตาม...

(บนเส้นทางสายนักปฏิวัติ. 2541 : 50)

เช่นเดียวกันนี้ ไชยา วรรณศรี ยังสะท้อนให้เห็นภาพนักการเมืองที่จะเข้ามาสร้างความ
ความเสียหายให้กับประเทศ โดยแสดงผ่านสัญลักษณ์ในเรื่อง **นกแสก - ตะกวด** ซึ่งเป็น
เรื่องราวของชายคนหนึ่งรู้สึกเบื่อหน่ายกับข่าวการเมืองที่ซ้ำซาก รัฐบาลไม่สามารถแก้ไข
อะไรให้ดีขึ้นได้ ทุกครั้งที่เขาหลับมักจะฝันถึงนกแสกบินเต็มท้องฟ้าและฝันเห็นตะกวดเต็ม
ท้องถนน ผู้คนต่างพากันวิ่งหนี เขาคิดว่าคงจะเกิดอาเพศอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะตะกวด
และนกแสกในความรู้สึกของเขา คือ ที่มาของความล่มจม ตะกวดเป็นเหมือนสัตว์ที่กระหาย
อำนาจ บ้าเลือด และไม่มีใครกล้าไล่มันไป เขาสะดุ้งตื่นพร้อมกับพบข่าวทหาร ประชาชน
องค์กรต่าง ๆ ยืนดอกไม้ให้แก่นักทุกคนมีความสุข แต่ภาพตะกวดกับนกแสกแทรกเข้ามา
และดูน่ากลัว ดังข้อความ

เสียงครี๊ด..ครี๊ด แผ่นดินเหมือนจะแยกจากกัน ผมผวาเข้าเกาะที่หน้าต่าง พระเจ้านั้นพวก
มัน แต่มันไม่ใช่คนมันเป็นคนเป็นตะกวด เต็มไปหมดมากกว่านกแสกแต่มันมากับพื้น เสียงจึงเลื่อน-
ลั่น สะท้านก้อง เสียงหวีดร้องของผู้คนเริ่มแตกตื่น วิ่งหนี พวกมันดูขยะแขยงเสียจริง เสียงร้องขู่
ออกมาจากปากแหลม ๆ ของมัน ฟังพิกล พวกเขากลัว ผมกลัว ทำไมพวกมันถึงต้องมามากมาย
หรือจะเกิดอาเพศอย่างใดอย่างหนึ่ง พวกมันคือที่มาของพวกจิบหายล่มจม ใครจะหาญออกมาไล่

พวกมัน ไม่มีใครเสี่ยง

.....
นี่นกแสกกับตะกวดจะเข้ามาครอบครองเมืองเราแล้วหรือนี่

(นกแสก - ตะกวด. 2537 : 52)

ในเรื่อง ผู้นำทางการเมืองและเจ้าพ่อศาลพระภูมิ ของ ไชยา วรรณศรี เช่นเดียวกันที่สะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองต่างหากเป็นสิ่งประชาชนควรกราบไหว้เพื่อขอในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งกำลังหาเงินเพื่อสร้างศาลพระภูมิประจำบ้าน ตามคำแนะนำของพระและหมอดู ต่อมาเขาได้เป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมืองคนหนึ่งจนสามารถมีเงินสร้างศาลพระภูมิ ในวันตั้งศาลมีผู้มาร่วมงานมากมายรวมทั้งนักการเมืองคนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้นำด้วย เขาได้รับเชิญอย่างมีเกียรติ ข้าราชการ ชาวบ้านต่างยกมือไหว้ขอความช่วยเหลือ เมื่อผู้นำต้องการอะไรชาวบ้านจะรีบหามาให้ วันหนึ่งผู้นำมาเยี่ยมชาวบ้านทุกคนดีใจที่ได้ใกล้ชิดผู้นำต่างเข้ามากราบไหว้ บางคนนำสิ่งของมาให้ ผู้นำกล่าวกับตัวเองว่าเราต่างหากที่เป็นศาลพระภูมิตัวจริงและเป็นผู้นำ ดังข้อความ

ชาวบ้านต่างมาในงานกันหนาตา พวกหนึ่งยong ๆ พนมมือไหว้แต่ กลิ่นหอมของธูป เทียน ดอกไม้และกลิ่นของอาหาร ใบหน้าของเจ้าของบ้านดูอึดอัด นักการเมืองก็ยิ้มแย้ม เขามองเข้าไปในศาลพระภูมิ เขาพบว่าตัวเองนั่งเด่นเป็นสง่าอยู่ในนั้น มีผู้คนมานั่งกราบไหว้ ต่างพากันมาให้เขาช่วยเหลือ บางคนมาอ้อนวอนอย่างฟุ่มเฟือยเขาคือเจ้าพ่อตัวจริง

.....
ชาวบ้านดีใจที่ได้ใกล้ชิดผู้นำ พวกเขามากราบไหว้อย่างนอบน้อม บางคนยกเท้าของผู้นำขึ้นมาเลียด้วยลิ้นที่สะอาด ผู้นำยิ้มอย่างมีความสุข หลายคนเอาสิ่งของมามอบให้ผู้นำ ผู้นำรำพึงกับตนเองว่า เขาต่างหากที่เป็นศาลพระภูมิตัวจริง และเขาคือผู้นำ

(ผู้นำทางการเมืองและเจ้าพ่อศาลพระภูมิ. 2539 : 51)

ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนมากก็ยังคงหวังพึ่งพานักการเมือง โดยคาดหวังว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถช่วยเหลือพวกตนให้หายเดือดร้อนได้ หรือบันดลในสิ่งที่ปรารถนา โดยเปรียบเทียบกับความศักดิ์สิทธิ์ของศาลพระภูมิ

เช่นเดียวกับเรื่อง ผมไม่ลงคะแนนให้พ่อ ของ โชติ ศรีสุวรรณ สะท้อนภาพนักการเมืองที่ไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับชาวบ้านในตอนที่ได้หาเสียง ซึ่งเป็นเรื่องราวของนักการเมืองคนหนึ่งที่เคยให้สัญญากับชาวบ้านตอนหาเสียงเลือกตั้งว่าจะพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ แต่เมื่อได้รับเลือกเข้าไปแล้วกลับนิ่งเฉยหายหน้าหายตาไปจากหมู่บ้าน ทั้งลูกทึงเมียไปมีครอบครัวใหม่ โดยลืมสัญญาที่เคยให้ไว้กับชาวบ้าน เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งใหม่เขาก็กลับมาลงรับ

สมัครรับเลือกตั้งอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เขาไม่ได้รับคะแนนเสียงจากชาวบ้านเลย แม้แต่ลูกชายก็ไม่ยอมลงคะแนนให้เขา ดังข้อความ

พ่อมิใช่ทำกับแม่และผมเท่านั้นหรอก แม้กับชาวบ้านที่พ่อเคยให้สัญญากับพวกเขา พ่อก็ไม่เคยหันกลับมาเหลียวแล พ่อจึงไม่ควรจะได้คะแนนกับการใช้สิทธิใช้เสียงเลือกตั้งครั้งแรกของผม

.....

เกือบปีที่พ่อไม่กลับบ้าน พ่ออ้างกับแม่และประชาชนของพ่อว่า งานบ้านงานเมืองยุ่งจนไม่มีเวลามาเยี่ยม พ่ออยู่เพียงข้ามคืนก็กลับหายไปอีก ครบครวัเราเฝ้าคอย ชาวบ้านตำหนิความหวังที่พ่อสัญญาไว้ ถนนหนทางเป็นโคลนเลนหลุมลึก ก็ยังคงอยู่ผู้แทนของท้องถิ่นวันแล้ววันเล่า

(ผมไม่ลงคะแนนให้พ่อ. 2538 : 51)

หรือในเรื่อง หมิ่น ของ วีระ สุตสังข์ สะท้อนภาพนักการเมืองที่ปากกันโก่งกินบ้านเมืองจนประเทศชาติต้องเดือดร้อน และยังรณรงค์ให้ชาวบ้านช่วยกันประหยัด โดยออกคำขวัญ “ไทยช่วยไทย ใช้ของไทย กินของไทย เทียวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด” ทั้งที่จริงแล้วพวกนักการเมืองเป็นผู้ทำเสียเอง จนอดีตผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งไม่พอใจคำขวัญดังกล่าว จึงทำลายป้ายคำขวัญและต่อว่าพวกนักการเมืองว่า

“มันกินบ้านกินเมืองจนกระเป๋าแบนอยู่แล้ว ยังมีหน้ามาบอกให้ไทยช่วยไทย ใช้ของไทย เทียวเมืองไทย ร่วมใจประหยัด”

“กูเกิดมาแต่น้อยจนใหญ่ ของนอกเป็นอย่างไรกูไม่เคยรู้ กูกินแต่ผักหญ้าอาหารในป่าในดงของใช้ก็ล้วนแต่กูทำเอง กูจะไปเทียวที่ไหนกัน พวกมึงนั่นแหละตัวดี กูเคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน กูรู้ว่าพวกมึงกินกันอย่างไร ไอ้ระยำ”

(หมิ่น. 2541 : 50)

นอกจากนี้ในเรื่อง ค่าของยาย ของ สังคม เกสัชมาลา ยังสะท้อนให้เห็นความเจ้าเล่ห์ของนักการเมืองบางคนที่หลอกใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อหาชื่อเสียงให้ตนเอง จนชาวบ้านบางคนหลงเชื่อและถูกหลอก นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นความไม่จริงใจ ปลิ้นปล้อนหลอกลวงต่าง ๆ ของบรรดานักการเมือง ดังข้อความ

ด้วยเหตุนี้จึงมีนักการเมืองบางคนหลอกใช้น้ำเพราะจับเส้นถูก เช่น กรณีการสร้างเขื่อน น้ำอุปโลกน์ให้เป็นประธานผู้จัดการหาแหล่งน้ำประจำอำเภอ แกต่อสู้อาเป็นเอาตายกับมัน ถูกนักการเมืองหลอกให้ไปนอนข้างๆ รัฐสภาหลายครั้ง ๆ พอ ๆ กับที่ต่อมาซื้อน้ำเลียนหายไปจากรายนามผู้นำจัดหาแหล่งน้ำกลายเป็น “ผมและผม” ของนักการเมืองเจ้าเล่ห์ไปในที่สุด เขื่อนเปลี่ยนจากน้ำไปเป็นประเด็นทางการเมืองที่มีทั้งฝ่ายสนับสนุนและคัดค้าน นำหัวเราะที่สดคือนักการเมืองคนหนึ่งแสดงทัศนะหรือปราศรัยทั้งสนับสนุนและคัดค้านในเรื่องเดียวกัน แต่หาใช้ในเวลาและสถานที่เดียวกัน

ขณะยืนอยู่ต่อหน้าประชาชนฝ่ายต้องการเชื่อนจะตะโกนด่าปาไม้และเจ้าหน้าที่อนุรักษ์อย่างสาหัสเสีย
เทเสีย แล้วบอกว่าตนคือคนเสนอเรื่องของบประมาณการสร้างเขื่อนต่อรัฐบาล ตรงข้ามกับวันที่พูด
ให้กลุ่มต่อต้านฟัง พูดหน้าตายว่าเขาคือนักอนุรักษ์ด้วย คือผู้ต่อต้านการสร้างเขื่อนเสมอมา
(คำของยาย. 2541 : 50)

เนื่องจากนายชายเป็นคนมีความทะเยอทะยานสูง วันๆ ไม่ทำอะไรนอกจากเดินขบวน
อบรม สัมมนา ปราศรัย ฯลฯ เพราะหลงเชื่อนักการเมืองบางคนที่หลอกใช้ และในคราวที่
นายชายลงรับสมัครเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำงานยิ่ง
ทำให้เห็นความปลิ้นปล้อนของบรรดานักการเมืองมากขึ้น

เรื่อง ฯ พณ ฯ กับกระเป๋าเจมส์บอนด์ ของ วิฑูรย์ ทองแท้ สะทอนภาพ
นักการเมืองที่ใช้หน้าที่ทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ
ต่อประเทศชาติและประชาชนทั้งนี้เพื่อเป็นการถอนทุนคืนจากการใช้เงินมหาศาลในการซื้อ
เสียง โดยเป็นเรื่องราวของรัฐมนตรีท่านหนึ่งที่ชอบเดินทางไปติดต่อกับนายเจมส์บอนด์ไม่ตรี
ตามหน้าที่ แต่แท้จริงแล้วเบื้องหลังของการไปต่างประเทศแต่ละครั้งคือการค้ายาเสพติด
รัฐมนตรีจะถือกระเป๋าเจมส์บอนด์ไปด้วยทุกครั้งที่เดินทางไปต่างประเทศ เนื่องจากท่านเป็น
บุคคลสำคัญจึงได้รับการยกเว้นในการตรวจสอบของในกระเป๋า จนหนังสือพิมพ์ลงข่าวว่ามี
รัฐมนตรีในคณะรัฐบาลค้ายาเสพติด ซึ่งหลายประเทศสั่งห้ามเข้าประเทศ เป็นการสร้างความ
อับอายแก่ประเทศชาติ

ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน แต่นักการเมืองส่วนใหญ่ยังคง
แสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและชื่อเสียง แต่เมื่อวันหนึ่งบุคคลเหล่านี้หมดอำนาจลงย่อมไม่
มีใครเหลียวแล ดังที่ เยี่ยม ทองน้อย ได้สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่
แน่นอน และบนเส้นทางทางการเมืองนั้นไม่มีมิตรและศัตรูที่ถาวรไว้ในเรื่อง คนหลงสมัย
ดังที่นักการเมืองคนหนึ่งซึ่งเคยมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ในอดีตเขาเคย
เป็นนักการเมืองที่มีอุดมการณ์ มีความสามารถ รับผิดชอบต่อประชาชนด้วยความซื่อสัตย์ ทำให้ได้รับ
การเลือกตั้งหลายสมัย ด้วยความสามารถทำให้เขาได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่ง
หนึ่ง หลังจากเริ่มมีอำนาจ มีบารมี เขาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของหัวหน้าพรรคการเมือง
ใหญ่ มีปัญหากับหัวหน้าพรรค และเมื่อรัฐบาลประกาศยุบสภาเขากลายเป็นนักการเมืองสอบ
ตกมาโดยตลอด ชีวิตเขาดกต่ำกลายเป็นเพียงทนายความประจำซอยข้างวัด เพื่อนฝูงเริ่มห่าง
หาย มีเพียงคนซี้สามล้อเท่านั้นที่คอยดูแลในยามที่เขาดื่มเหล้าเมาเพื่อต้องการลืมเรื่องราวใน
อดีตที่ผ่านมา แต่เขาก็มีความหวังว่าวันหนึ่งเขาจะต้องหวนคืนเวทีรัฐสภาอย่างองอาจเหมือน
ที่ผ่านมา ดังข้อความที่เขาแสดงความรู้สึกว่า

เขาไม่ได้คาดคิดมาก่อนเลยว่า นักการเมืองที่มีอุดมการณ์อย่างเขาจะตกต่ำถึงเพียงนี้ แม้จะรู้ซึ่งในความจริงที่ว่าบนถนนการเมืองไม่มีมิตรและศัตรูที่ถาวร แต่เขาก็กังหวั่งว่า สักวันหนึ่งเขาจะต้องหวนคืนเวทีรัฐสภาอย่างองอาจ

แม้ว่าวันคืนจะมีดมืดสีกเท่าใดก็ตาม ความใฝ่ฝันของเขามีได้สูญสลาย

(คนหลงสมัย. 2538 : 51)

นอกจากนี้ พิสิฐ ภูศรี ยังได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของลูกขายนักการเมืองที่ใช้อำนาจอิทธิพลของผู้เป็นพ่อที่เป็นนักการเมืองในทางที่ผิด และสืบทอดนิสัยที่ไม่ดีของพ่อไว้ในเรื่อง **ผู้สืบสันดาน** ซึ่งเป็นเรื่องราวของครอบครัวนักการเมืองคนหนึ่งมีลูกชาย 3 คน คนโตเป็นนักการเมืองเหมือนพ่อ มีนิสัยเกเร ลูกชายคนรองไม่เคยมีเรื่องกับใคร แต่ชอบทำร้ายร่างกายผู้หญิงและทำให้วงศ์ตระกูลเสื่อมเสียชื่อเสียงบ่อย ๆ ลูกชายคนเล็กมีนิสัยต่างจากพี่ ๆ โดยมีอาชีพเป็นนักหนังสือพิมพ์ และตอนนี้ลูกชายคนโตกำลังถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจในข้อหาทำร้ายร่างกาย ซึ่งสื่อมวลชนกำลังให้ความสนใจ ทุกคดีความที่เขาเคยก่อขึ้นก่อนหน้านี้ล้วนชนะความเพราะบารมีของพ่อ แต่คดีนี้คงจะไม่จบลงง่าย ๆ เพราะสื่อมวลชนลงข่าวใหญ่โต คาดว่าจะชนะยาก ครอบครัวของเขา กำลังถูกโจมตีจากสื่อมวลชนด้วยเหตุที่ชอบใช้อำนาจในทางที่ผิด วันหนึ่งพ่อได้เสนอให้ลูกชายคนเล็กเปิดกิจการหนังสือพิมพ์เองโดยจะออกทุนให้และประกาศเลิกเล่นการเมือง

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนส่วนใหญ่แสดงออกถึงความไม่พอใจในพฤติกรรมของนักการเมือง จึงได้สะท้อนภาพพฤติกรรมด้านที่ไม่เหมาะสม เช่น นักการเมืองที่มักใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงประชาชนให้เลือกตน หลังจากที่ได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน โดยสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่หาความจริงใจไม่ได้ จึงไม่ควรจะคาดหวังกับบุคคลเหล่านี้ว่าจะเข้ามาพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขได้ และบุคคลเหล่านี้ยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชน เรื่องราวต่าง ๆ ที่นักเขียนได้นำเสนอไว้นั้นเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไปในระบบการเมืองไทย

2.3.2 ด้านการทำงานของรัฐบาล

การบริหารประเทศของรัฐบาลไม่ว่าจะยุคใดสมัยใดก็มีอาจประสบผลสำเร็จในการบริหารประเทศให้ดีขึ้น มักจะเกิดการทะเลาะวิวาทและแย่งชิงอำนาจกันเองต่างกอบโกยผลประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่แก้ไขปัญหอย่างจริงจัง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย นิวัต พุทธประสาท ได้สะท้อนภาพดังกล่าวไว้ในเรื่อง **สถานการณ์สุดท้าย** โดยให้เรศนักการเมืองหนุ่มคนหนึ่งฆ่าตัวตายอย่างเป็นปริศนา ก่อนที่เขาจะฆ่าตัวตายเขาได้อธิบายในที่ประชุมต่อว่าความล้มเหลวของการปกครอง รัฐธรรมนูญที่เต็มไปด้วย

ระบบเผด็จการ การคอร์รัปชัน การค้าอาวุธ ค้ายาเสพติด ฯลฯ ทุกสิ่งทุกอย่างถูกเปิดเผยอย่างหมดสิ้น นอกจากนี้เขายังได้ทำพินัยกรรม 3 ฉบับและเขียนจดหมายทิ้งไว้ ข้อความในจดหมายแสดงความรู้สึกผิดหวังต่อการทำงานของรัฐบาล นักจิตวิทยาได้วิเคราะห์สาเหตุการตายของเขาว่า

...มันเป็นความผิดหวังต่อระบบการเมืองที่ไม่โปร่งใส การแย่งชิงอำนาจทางการเมือง การกอบโกยผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ กระทั่งความล้าหลังทางความคิด และสามัญสำนึกขั้นพื้นฐานต่างถูกบดเบียนไป ส.ส.ไม่จริงใจกับการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ การพัฒนาที่ขาดความร่วมมือจากราชการ ปัญหาทั้งหลายสะสมขึ้นมาจนเป็นปมทางความคิด...

(สถานการณ์สุดท้าย. 2538 : 53)

นอกจากนั้นเรตยังกล่าวแสดงความรู้สึกต่อการทำงานของรัฐบาลว่า

"รัฐบาลไม่มีผลงาน แก้ไขปัญหาอะไรก็ไม่ได้ อุบัติเหตุทางการเมืองก็ประเดประดังเข้ามา ราวพายุใบไม้ แต่รัฐบาลยังคงเฉยชาและพร้อมจะกลิ้งกลอกเล่นเล่ห์ทางการเมืองต่อไป"

(สถานการณ์สุดท้าย. 2538 : 53)

เรื่อง บทเพลงของนกกกระจิบ ของ เยี่ยม ทองน้อย ได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานของรัฐบาลซึ่งเป็นความล้มเหลวทางการเมืองการปกครองของไทย อันเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวของรัฐบาล แต่ประชาชนยังคงนิ่งเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ปล່อยให้บุคคลเหล่านั้นเข้ามากินบ้านกินเมือง ประชาชนกำลังจะกลายเป็นมนุษย์สำเร็จรูป รัฐบาลพยายามนำความเฟื่องฟูของอารยธรรมสมัยใหม่มาให้ประชาชนและต้องการผลิตอาวุธให้ทันสมัยโดยใช้วัตถุดิบจากเมล็ดข้าวของชาวนาซึ่งทำให้ชาวนามีสภาพชีวิตดีขึ้น อาวุธที่ผลิตขึ้นนี้ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล นอกจากนี้รัฐบาลยังผลิตสารยับยั้งโรคปฏิวัติรัฐประหารเพื่อให้ทหารกิน รัฐบาลพากันกินบ้านกินเมือง ทำลายประเทศชาติ ประชาชนไม่เคยรู้สึกต่อการกระทำของรัฐบาลเลย ยังคงปล່อยให้บุคคลเหล่านั้นนำความหายนะมาสู่ประเทศชาติ ดังข้อความที่ชายคนหนึ่งแสดงความรู้สึกผิดหวังกับประชาชนที่นิ่งเฉยต่อการกระทำของรัฐบาล

ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะทนอยู่ต่อไปไม่ได้แล้วจริง ๆ เหตุการณ์และเรื่องราวของผู้คนประเทศนี้ช่างลึกลับซับซ้อน มองหาความชัดเจนไม่ได้สักอย่างเดียว พวกท่านรู้หรือเปล่าว่า พลเมืองประเทศนี้ถูกหลอกลวงด้วยถ้อยคำโฆษณาชวนเชื่อ เปโรปรนด้วยน้ำคำหวานละมุนของนักการเมืองประเภทนกขุนทอง พลเมืองประเทศนี้เป็นเหมือนนกเลี้ยงเชื่อง ๆ และพากันป่วยไข้ทางจิตวิญญาณ พวกเขา

ถูกฝึกฝนและเลี้ยงดูจนเชื่อง อดทนและยอมจำนนมองเห็นทุกอย่างเป็นเรื่องธรรมดา ไม่รู้สึกรู้สึกรู้สา
ห้วงหาอาหารอะไรกันเลย

(บทเพลงของนกกระเจิบ. 2537 : 53)

เช่นเดียวกันนี้ ไชยา วรรณศรี ยังสะท้อนภาพการแย่งชิงอำนาจของรัฐบาลไว้ใน
เรื่อง หนึ่ง – รัฐบาลรักษาการณ์ โดยสะท้อนผ่านการฉายหนังการเมืองเรื่องหนึ่ง เป็น
เรื่องราวของการแย่งชิงอำนาจของฝ่ายเทพ ฝ่ายมาร และทูต ผลปรากฏว่า ฝ่ายเทพที่
แยกตัวเข้ากับฝ่ายมารและทูตเป็นฝ่ายชนะ ส่วนหัวหน้าฝ่ายเทพเป็นฝ่ายแพ้และอับอายขาย
หน้ามาก โดยยอมเป็นเสียงข้างน้อยไปก่อนและหาโอกาสยุบฝ่ายเทพเพื่อรักษาการณ์ หนึ่ง
เรื่องนี้ฉายไปเรื่อย ๆ เล่าถึงความเป็นมาย้อนอดีต คนดูเริ่มเบื่อหน่ายเพราะสามารถเดาเรื่อง
ตอนจบได้ว่า ทำยสุดแล้วก็ต้องประกาศยุบสภา รัฐบาลหัวหน้าเทพเป็นรัฐบาลรักษาการณ์

เรื่อง เขาต้องการรัฐบาลของประชาชน ของ ไสล ภูลี สะท้อนภาพการทำงานของ
รัฐบาลที่ไม่พัฒนาประเทศชาติ หวังแต่จะเข้ามากอบโกยผลประโยชน์ บ้านเมืองประสบ
ปัญหามากมายแต่รัฐบาลกลับนิ่งเฉย ไม่แก้ไขปัญหาอะไร ปลอบให้ประชาชนทั้งประเทศเป็น
ผู้รับปัญหาทั้งหมด ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้นักธุรกิจหนุ่มคนหนึ่งที่ผิดหวังกับการบริหารงาน
ของรัฐบาลที่เข้ามากอบโกยผลประโยชน์ของประเทศ เขาจึงขึ้นไปประท้วงบนอนุสาวรีย์รัฐ-
ธรรมนูญ เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกและปฏิรูปการเมือง และได้พุดปลุกใจประชาชน
ทั้งประเทศว่า

“พี่น้องเอ๋ยเราถูกมอมเมาด้วยเครื่องมือรัฐมานานักแล้ว ทุก ๆ วันมีแต่รายการบันเทิงหลอก
เราว่าบ้านเมืองไม่มีปัญหา แต่ความจริงก็คือความจริงอยู่วันอย่างคำ เราปล่อยให้พวกมหาโจร คือ
พวกรัฐมนตรีสมคบกับกลุ่มนักธุรกิจมาปล้นความมั่นคงใส่ตัวเองเห็นมัยเล่าตื่นกันได้หรือยังประชาชน
รอพรุ่งนี้ พรุ่งนี้ และพรุ่งนี้ ยังมองเห็นอนาคตร้ายอีกหรือเล่า”

“นี่แหละพี่น้องร่วมชาติทั้งหลาย อย่ามัวหลับใหลอยู่ใอัย พวกนักการเมืองมักอาศัยอ้างมา
จากการเลือกตั้งว่า “ชอบธรรม” แต่เมื่อเข้ามาบริหารประเทศแล้วไม่เห็นทำอะไรให้กับประชาชนมี
อนาคตเลย พอได้เป็น ส.ส. แล้วก็แย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกันวุ่นวาย คิดบ้างไหมพี่น้อง ภายใต้
เก้าอี้รัฐมนตรีนั้นมีอะไรซ่อนอยู่...มีโครงการนับพันนับหมื่นนับแสน ๆ ล้าน”

(เขาต้องการรัฐบาลของประชาชน. 2539 : 51)

ในเรื่อง จดหมายถึงพ่อ ของ ฟ้าใส เมียสุวิทย์ ได้สะท้อนภาพความผิดหวังในการ
ทำงานของรัฐบาล นักการเมือง และข้าราชการที่ไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาของ
ประเทศ ดังที่ลูกสาวคนหนึ่งเขียนจดหมายเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปี 2000 ให้พ่อฟัง
โดยเธอรู้สึกซาบซึ้งถึงพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงที่ทรงมีพระราชดำริในการสร้างเขื่อนป่า
สักชลสิทธิ์ ซึ่งมีประโยชน์ต่อประชาชนมากมาย และทรงสอนให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองว่า

...ในหลวงสอนให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง โดยไม่หวังพึ่งข้าราชการและนักการเมือง เพราะที่ผ่าน ๆ มาข้าราชการและนักการเมืองไม่ได้ช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ โดยมากช่วยด้วยความจำใจ มันก็เลยทำให้ประชาชนเจ็บใจ เลยเกิดการเดินขบวนกันยกใหญ่ ไม่ว่ารัฐบาลไหนก็มีทุกรัฐบาลที่เป็นแบบนี้ เท่าที่หนูสังเกตมา แล้วต่างก็โทษกันไปโทษกันมา มันเป็นธรรมดาของโลกแล้วละพ่อ เพราะเมื่อมีการงานอะไรก็แล้วแต่ มันก็ต้องมีคนรับผิดชอบ แต่คนมักจะรับชอบรับผิดชอบไม่ค่อยมี นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเมืองไม่ก้าวหน้า ประชาธิปไตยไม่เต็มใบ อีกอย่างคนขาดความรู้ เพราะหวังพึ่งคนอื่น เช่น เวลาถึงฤดูเลือกตั้ง มีการแจกเงินแจกของ ประชาชนส่วนใหญ่ชอบที่จะรับของแจกพวกนั้น

(จดหมายถึงพ่อ. 2543 : 59)

นอกจากนี้ พันธกานท์ ตฤณราชบุรี ยังเสนอสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหายางพารามีราคาตกต่ำเพราะตลาดการแข่งขันในระหว่างประเทศที่ผลิตยางมีมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลไม่มีความจริงใจที่จะช่วยแก้ไขปัญหาค่าให้ราคายางตกต่ำมากไว้ในเรื่อง จะเลือกท่านเป็นผู้แทนฯ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของนาเชอร์ซึ่งมีอาชีพกรีดยางพารา ช่วงที่รัฐบาลประกาศขึ้นราคายางพาราทำให้เขาดีใจ แต่ก็ดีใจได้ไม่นานเมื่อยางพารามีราคาต่ำลงมาก ลูกชายเขากำลังจะเข้าเรียนชั้น ม.1 ในปีหน้า แต่ราคายางที่ตกต่ำทำให้เขาหมดหวังที่จะส่งลูกชายไปเรียนหนังสือต่อในเมือง วันหนึ่งเขาผ่านไปเห็นป้ายประกาศหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ของผู้ลงสมัคร 2 คน ในข้อความเขียนว่า “เราจะทำให้ราคายางสูงขึ้น ขายได้ราคาดียิ่งขึ้น” ทำให้นาเชอร์มีความหวังและตั้งใจจะหยุดกรีดยางเพื่อไปเลือกผู้ลงสมัครทั้ง 2 คน ชาวบ้านต่างมีความหวังและคิดว่า ส.ส. จะทำให้ราคายางพารามีราคาสูงขึ้น

ผู้เขียนสะท้อนภาพของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในภาคใต้ที่หวังหาโอกาสฉ้อฉลมากกว่าที่จะเสียสละเพื่อประชาชนส่วนรวม ผู้รับสมัครมักหาผลประโยชน์จากการเข้ามาเป็นผู้แทนราษฎรในสภา นอกจากนี้รัฐบาลจะเข้ามาแทรกแซงราคายางเพียงเพื่อหาคะแนนเสียงจึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างแท้จริง

ในเรื่อง โปสเตอร์ท่อก๊าซ ของ ปรีทรรศ หุตางกูร ได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานของรัฐบาลในเรื่องการสร้างท่อก๊าซ ปตท. เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของบริษัทแห่งหนึ่งที่กำลังคัดเลือกโปสเตอร์เพื่อต่อต้านการสร้างท่อก๊าซ มีผลงานของศิลปิน 3 คน โดยผลงานของคนแรกเป็นภาพนายกรัฐมนตรีใส่สูทจับมือกับผีดูดเลือดไฟก้านงูโสร่ง ผลงานของคนที่สองเป็นภาพคน 4 คนเอาหัวทิ่มลง ซึ่งเป็นตัวแทนของนายกรัฐมนตรี ผู้ว่าเมืองกาญจนบุรี ผู้ว่า ปตท. และคุณอนันต์ ผลงานของคนที่สามเป็นรูปประธานาธิบดีนายคลินตันนอนขวางท่อก๊าซโดยมีข้อความ “ไอชอค้านท่อก๊าซ” ระหว่างการตัดสินใจว่าจะเลือกภาพใด กรรมการชาวต่างชาติคนหนึ่งได้นำเสนอภาพพี่น้องคิโอะมูกยาว สวมหมวกสัญลักษณ์ ปตท. สวมเสื้อลายธงชาติ

ถือเลือกไฟฟ้า ซึ่งสะท้อนการทำงานของ ปตท. ที่หลอกลวงประชาชนไว้หลายเรื่อง เช่น เรื่อง พม่ากำหนดแนวท่อ เรื่องโรงไฟฟ้าที่ราชบุรี ภาพของกรรมการชาวต่างชาติคนดังกล่าวได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการทุกคน

นอกจากนี้ วัชระ เพชรพรหมศร ยังสะท้อนภาพความล้มเหลวของรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างจริงจัง ทำให้เกิดปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมายไว้ในเรื่อง วิทยานิพนธ์ดีเด่น เรื่องนี้เป็นเรื่องราวสมบุรณ์นักศึกษาปริญญาโทที่ลี้ภัยหนีจากบ้านเกิดไปอยู่ในตุรกีสาธารณะแห่งหนึ่ง มีชายเร่ร่อน 2 คนเก็บได้ สมบุรณ์กลุ่มใจมากไม่รู้จะเข้าไปเอาต้นฉบับคืนได้อย่างไร เพราะตอนหัวค่ำเขาได้มีเรื่องกับชาย 2 คนนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับคำชมจากอาจารย์และคาดว่าจะได้เป็นวิทยานิพนธ์ดีเด่นด้วย สมบุรณ์ไม่รู้จะทำอย่างไร พร้อมกับโทษความล้มเหลวของรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างจริงจัง และทำให้มีปัญหาสังคมเกิดขึ้น โดยเฉพาะคนเร่ร่อนพเนจรไร้ที่อยู่อาศัยซึ่งกำลังสร้างปัญหาให้กับเขาดังข้อความ

ใครละเป็นผู้ก่อปัญหาที่แท้จริงขึ้นมา ไ้พวกบ้าเหล่านั้นคือจำเลยที่หนึ่งอย่างไม่ต้องสงสัย แล้วใครละที่ปล่อยพวกมันออกมาเพ่นพ่านในเมืองนี้ มันคือภาพที่แปลกแยก ที่ไม่ใช่พื้นที่ของพวกเขา นี่แหละ คือผลพวงแห่งความล้มเหลวของนโยบายรัฐ รัฐไม่จริงจังต่อการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง ทั้งที่คนส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพเกษตรกรรม แต่รัฐกลับมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งผลประโยชน์ตกอยู่ในมือของนายทุนเพียงไม่กี่คนสุดท้ายแล้วภาคเกษตรก็มีอันต้องล่มสลาย พืชผลราคาตกต่ำ เกษตรกรเป็นหนี้เป็นสินมากขึ้น คนว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยวมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เมื่อพื้นที่บ้านหมดหนทางทำมาหากิน ชาวบ้านก็จำต้องอพยพเข้ามาหางานในเมือง เมื่อเข้ามาก็เกิดปัญหาคนล้นงาน หลายคนถึงกับต้องปล้นชิงวิ่งราว หลายคนร่อนเร่พเนจรไร้ที่อยู่อาศัย จะกลับบ้านก็ไม่มีปัญญา กลับกลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากจะแก้ไข ไข้แล้ว ทุกอย่างล้วนเชื่อมโยงร้อยรัดกันจนเป็นปัญหา

เขาทอดถอนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นเลื้อยไปมองอีกฟาก พวกมันก็เป็นผลพวงหนึ่งของปัญหาต่อไปรัฐต้องกลับมาคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะผลักดันคนเหล่านี้กลับสู่บ้านเกิดของตัวเอง เพื่อลดปัญหาตรงนี้ลง

(วิทยานิพนธ์ดีเด่น. 2544 : 54)

ชายเร่ร่อนสองคนได้สร้างความเดือดร้อนให้กับสมบุรณ์ เพราะทั้งสองได้นำวิทยานิพนธ์ของเขาไป โดยที่สมบุรณ์ไม่รู้ว่าจะเข้าไปเอาวิทยานิพนธ์ของตนคืนได้อย่างไร จึงกล่าวโทษรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขปัญหาสังคมจนทำให้มีคนเร่ร่อนไร้ที่อยู่อาศัยเต็มไปหมด

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนแสดงออกถึงความไม่พอใจในการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่บกพร่องต่อหน้าที่ ทำงานเชิงซ้ำไม่ทันเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลชุดไหนก็ปฏิบัติเช่นนี้เหมือนกัน หวังแต่จะกอบโกยผลประโยชน์ของประเทศชาติ แย่งชิงอำนาจ

ทะเลาะกันเอง นี่เจตนาต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่แก้ไขปัญหาย่างจริงจัง จึงทำให้ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร

2.3.3 การทุจริตในการเลือกตั้ง

การทุจริตในการเลือกตั้งเป็นอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ปัจจุบันนักการเมืองมีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มากมายเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง การใช้เงินซื้อคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกัน ดังที่ วัชร ไชยสาร (2541 : 45) กล่าวว่า

จากข้อเท็จจริงนับตั้งแต่ที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยปกครองประเทศ กลวิธีในการให้ได้รับคะแนนเสียงโดยการซื้อคะแนนเสียงได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจ่ายเงินให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นรายบุคคลอย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นวิธีหลักเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งของสังคมไทย และเป็นประเพณีในเทศกาลเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งถึงกับจะกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีผู้รับสมัครเลือกตั้งคนใดที่ได้รับการเลือกตั้งโดยปราศจากการซื้อ - ขายเสียง

จากการศึกษาพบว่ามีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพการทุจริตในการเลือกตั้ง ดังนี้
เรื่อง คนโง่ประจำหมู่บ้าน ของ วีระ สดสังข์ ได้สะท้อนให้เห็นการซื้อเสียงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล หรือระดับประเทศ หากผู้สมัครคนใดไม่ซื้อเสียงก็จะไม่ได้รับเลือก กลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหมู่บ้านไปแล้ว และแม้แต่การเลือกตั้ง ส.ว. ที่รณรงค์ห้ามซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเด็ดขาดนั้น ชาวบ้านเชื่อว่าพวกเขาจะต้องได้รับเงินอย่างแน่นอน ดังข้อความ

“มันบ่อยู่แล้ว อ.บ.ต. เสรีจก็ ส.จ. ต่อจากนั้นก็ ส.ส. แล้ว อ.บ.ต. ก็เวียนกลับมาอีก นี่ยังไม่นับเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนะโว้ย เลือก ส.ว. กูก็เชื่อว่าต้องมีแจก”

คนที่หนึ่งพูดด้วยความมั่นใจ

“บ๊ะ เป็นประชาชนคนไทยนี่มันดีโว้ย น่าจะมีเลือกตั้งทุกวัน จริงไหม สมชาย”

.....

ในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไปใคร ๆ ในหมู่บ้านก็จะได้รับเงินซื้อเสียงกันอีก โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเดียว เบอร์เดียว เชื่อแน่ว่าต้องมีการแจกเงินมากกว่าเดิมถึงสามเท่า ทุกคนแลบลิ้นรอดด้วยความกระหาย

(คนโง่ประจำหมู่บ้าน. 2542 : 55)

ในเรื่อง คนหลอกผี ของ อุตฺร ทองน้อย ได้สะท้อนภาพทุจริตในการเลือกตั้ง โดยมีหวัคะแนนนำเงินมาแจกให้กับชาวบ้าน และเข้าไปกาบัตรเลือกตั้งแทนชาวบ้านที่ไม่มาใช้สิทธิ กรรมการเลือกตั้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น หลังจากมีข่าวแพร่ออกไปว่าหมู่บ้านนี้มีการทุจริตในการเลือกตั้ง และผู้ใหญ่บ้านได้เปิดเผยเรื่องทั้งหมดให้กับนักข่าวฟัง ทำให้เดือดร้อนกันไปทั่วทั้งจังหวัด นายอำเภอเข้ามาขู่สารพัดจนผู้ใหญ่บ้านกลัวและหนีเตลิดเข้าป่าหายตัวไปอย่างลึกลับ ดังข้อความที่ผู้ใหญ่บ้านให้สัมภาษณ์กับนักข่าวว่า

หลังการเลือกตั้งเกิดมีเด็กหนุ่มนักข่าวจากหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งไปขอสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านบะอิจิม ในฐานะที่ดูแลหน่วยเลือกตั้งได้รู้ได้เห็นที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ พาซื้อตบนักข่าวไปว่าเห็นมีหวัคะแนนของนักการเมือง (ระบุชื่อ) ไปเอาเงินจากเขามาแจกชาวบ้านหวัละห้ำสืบบาท ซึ่งการแจกก็คือการซื้อสิทธิ นอกจากนี้ยังพาซื้อต่อไปว่าคณะกรรมการหน่วยเลือกตั้งทำเอาหูไปนาเอาตาไปทุ่งเสียตอนที่มีการกาบัตรที่เหลือ เพราะชาวบ้านที่มีชื่อไม่มาลงคะแนนใช้สิทธิก็เลยใช้สิทธิให้

(คนหลอกผี. 2537 : 65)

เรื่อง หญิงสาวในภาพวาดที่ไม่สมบูรณ์ ของ สังคม เกสัชมาลา ได้สะท้อนภาพผู้ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงและต้องการปลุกจิตสำนึกที่ดีในหมู่ประชาชน แต่แล้วอุดมการณ์ต่าง ๆ ของเขาก็ไม่สามารถสู้อำนาจเงินและอิทธิพลของบรรดานักการเมืองได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายนักวาดภาพคนหนึ่งที่เป็นผู้มีอุดมการณ์ทางการเมืองสูงและต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงโดยเดินทางไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อปลุกจิตสำนึกประชาชนให้ตระหนักถึงปัญหานี้ ดังข้อความ

วิญญานเก่าครั้งที่เป็นักศึกษาหวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งที่ไม่ค่อยมั่นใจเท่าไร เรามิใช่เพียงต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง แต่เราต้องการปลุกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ให้เขารู้ว่าตัวเองมีส่วนร่วมในการปกครองเพียงไร อนาคตประเทศอยู่ในกำมือพวกเขาแล้ว พวกเขาต้องการอ้อมเพียงมือ หรือต้องการเป็นผู้มีพลานามัยสมบูรณ์ตลอดไป แต่อย่างว่า งานนี้เหมือนเล่นซ่อนหา เราเขียนเขาลบ พวกนักการเมืองอาศัยช่องว่างแห่งความจนของประชาชน เต็มความน่าเชื่อถือลงไป พวกเขาไม่จำเป็นต้องคิด ไม่จำเป็นต้องไปบอกกับประชาชนหรือกว่าหน้าที่ที่จะเข้าไปทำงานในสภานั้นมีอะไรบ้าง นโยบายของพรรคเขียนไว้อย่างไร ไม่ต้องทำอะไรเลย

นอกจากขนเงินมาหว่านลงไป

(หญิงสาวในภาพวาดที่ไม่สมบูรณ์. 2540 : 64)

ในระหว่างออกไปพูดคุยชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้ชาวบ้านฟัง เขาได้รู้จักนักร้องสาวในร้านอาหารและรับปากว่าจะวาดภาพให้เธอ เขาเริ่มวาดภาพเธอได้เพียงบางส่วน ก็ต้องทิ้ง

เอาไว้เพราะต้องวาดภาพโปสเตอร์ให้กับนักการเมืองที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เขาไม่อยากรับงานนั้นแต่ต้องทำเพราะคำขู่และอำนาจเงิน

เช่นเดียวกันนี้ ไชยา วรรณศรี ยังสะท้อนภาพการเลือกตั้งแต่ละครั้งว่าเป็นเสมือนงานประจำปีของทุกคน ในเรื่อง ร่างทรง เป็นเรื่องราวของขบวนการเลือกตั้ง ส.ส. ที่เปรียบเสมือนงานประจำปีของทุกคน เพราะภายในงานประจำปีชาวบ้านจะมาราบไหวรูปภาพของเทพเจ้าหรือเทวดาเพื่อขอบางสิ่งบางอย่าง รูปภาพจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภายในงานมีของแจกของแถมมากมายทุกคนจึงรอดอยงานนี้ ดังข้อความ

บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นแล้ว... ชาวบ้านไม่เข้าใจว่ารูปรอยแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ตัวแทนแห่งความดีของผองชนที่กราบไหวในงานรื่นเริงประจำปีนั้น, ไฉนปีนี้รูปทรงอันเลื่อมใสจึงมีแต่เงาหรือร่างทรงของพระเจ้าหรือเทวดาองค์ไหนมาทาบบดบังรัศมี..

ชาวบ้านรู้เพียงว่า ไฉ่หน้าตาคุณ ๆ นี้เองที่รูปแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของผองชนได้หอบผ้าหอบผ่อนหนักตามกันไปอาศัยอยู่ด้วย คุณงามความดีของเจ้านายหรือรูปภาพศักดิ์สิทธิ์ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเงาอันเลือนลางที่อืแอบอยู่นี้คงดีไม่แพ้กัน

ไฉนเลยต้องคิด เสียงเพลงบรรเลงกระชั้นถี่เข้ามาแล้ว งานรื่นเริงกำลังจะเริ่มต้น

"ไม่เป็นไรหรอก...เพียงเจ้านายทำตามที่สัญญาไว้ก็พอ..."

(ร่างทรง. 2544 : 56)

นักการเมืองนิยมซื้อเสียงในการเลือกตั้ง โดยทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ส่วนมากมักจะจ่ายเงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไปสู่ประชาชน ประชาชนก็ยอมขายสิทธิ์ขายเสียง พวกเขาจึงเป็นเครื่องมือของบรรดาเหล่านักการเมืองที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ สร้างความร่ำรวยให้กับตนเอง เป็นการถนอมทุนไปในตัว ดังที่ วัชร ไชยสาร (2541 : 60) กล่าวว่า

พฤติกรรม การเลือกตั้งเบี่ยงเบนและเทคนิคและวิธีการโกงการเลือกตั้งได้ถูกใช้มาเป็นกลยุทธ์ในการเลือกตั้งและสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองในเชิงลบแก่ประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งและประเทศชาติ เมื่อพฤติการณ์การเลือกตั้งในประเทศไทยเป็นเช่นนี้จึงยากที่จะเห็นการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายในระบบรัฐสภา เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยการ "ลงทุน" ซื้อคะแนนเสียงเหล่านี้จะต้องหาหนทางที่จะ "ถนอมทุน" โดยพยายามทุกวิถีทางให้ได้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีหรือตำแหน่งการเมืองอื่น ๆ ในภาครัฐวิสาหกิจที่มีประโยชน์อีกด้วย

ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง นักเขียนสะท้อนภาพการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยการแจกสิ่งของ แจกเงินซื้อเสียงผ่านหัวคะแนน กำนัน

ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นฝ่ายตนหรือใช้ผู้อื่นกาบัตรเลือกตั้งแทนชาวบ้านที่ไม่มาใช้สิทธิ โดยมีข้าราชการบางคนให้ความร่วมมือด้วย และประชาชนเองก็ยอมขายสิทธิขายเสียงให้บุคคลเหล่านั้น นอกจากนี้ยังเสนอเรื่องราวในการรณรงค์ห้ามซื้อสิทธิขายเสียงโดยการปลุกจิตสำนึกให้กับประชาชนแต่ก็ไม่สามารถสู้อำนาจเงินและอิทธิพลของบรรดานักการเมืองได้ นักเขียนได้เขียนถึงปัญหาดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้จริงในระบบการเลือกตั้งทั้งในอดีตและปัจจุบัน จึงแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะยุคสมัยใดภาพการทุจริตในการเลือกตั้งก็มีอาชญากรรมไปจากสังคมไทยจะแตกต่างกันก็แต่เพียงกลวิธีและวิธีการที่ใช้ในการทุจริตเท่านั้น

2.4 ภาพสะท้อนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.4.1 ข้าราชการมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวง

การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาช้านาน ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรในระบบการเมืองไทย ระบบราชการ ฯลฯ เป็นบุคคลที่รักษาแต่ผลประโยชน์ของตนเองจนลืมคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ ดังที่ สรรวญ ลาชโรจน์ (2534 : 144 – 145) ได้ให้ความหมายของการฉ้อราษฎร์บังหลวงว่า

มีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มคน ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ในองค์กรชุมชน และประชาชนทั่วไปที่มีพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นพฤติกรรมซึ่งโดยทั่วไปผู้ประพฤติปฏิบัติต้องการที่จะปกปิดซ่อนเร้น เนื่องจากทราบเป็นอย่างดีว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ หากบุคคลอื่นได้ทราบจะเสื่อมความเชื่อถือศรัทธา เสื่อมความไว้วางใจ ทำให้เสื่อมเกียรติ เสื่อมยศหมดอำนาจหน้าที่ เป็นที่น่ารังเกียจชิงชัง ทำให้ผู้ที่ได้รับทราบความจริงมีความรู้สึกว่ามีการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ มีการกระทำที่ไม่สมควร ไม่เป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องหรือบุคคลทั่วไป คำว่าคอร์รัปชันในที่นี้จึงมีความหมายครอบคลุมพฤติกรรมที่มีขอบเล็กน้อย ทั่วไป จนถึงการมัวเมาหลงใหลใฝ่อำนาจ ซึ่งทำให้เกิดผลเสียหายแก่ตนเอง หมู่คณะตลอดจนประเทศชาติ

จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพข้าราชการที่มีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวงดังนี้ เรื่อง ผิดตัว ของ วิชาญ อัยรักษ์ สะท้อนภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รู้เห็นเป็นใจให้ผู้อื่นเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องราวของการก่อสร้างถึงน้ำปะปาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง และดำเนินการก่อสร้างไม่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ครูครั้นซึ่งได้รับมอบหมายให้คุมงานก่อสร้างนี้ตรวจสอบและพบว่า การก่อสร้างมิได้เป็นไปตามแบบแปลนและไม่ได้มาตรฐานจึงทักท้วงกับหัวหน้าคนงาน แต่หัวหน้าคนงานอ้างว่า

“ไม่เป็นไรหรอกครู ขาดเหลือไปบ้างเล็กน้อยไม่มีใครรู้หรอก เทฐานรากหล่อต่อหม้อเสร็จก็กลับเสีย อย่างดีครูนี้แหละที่รู้ ส.จ. ท่านคุยกับกรรมการและผู้ใหญ่ทุกระดับกันแล้ว คงไม่มีปัญหาหรอก”

(ผิตัว. 2544 : 55)

นอกจากนี้หัวหน้าคนงานยังแสดงความคิดเห็นอีกว่า

“...ประเทศก็อย่างนี้แหละครับ ครูจะเอาอะไรกันนักหนา ครูทำใจเสียบ้างเถิด ตัวใหญ่ ๆ เขาฉ้อโกงกันมากกว่านี้หลายร้อยเท่า ไม่เห็นเป็นอะไร”

(ผิตัว. 2544 : 55)

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐโดยได้รับการสนับสนุนกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง ซึ่งมีส่วนรู้เห็นและเป็นใจให้ผู้รับเหมาก่อสร้างฉ้อโกง การก่อสร้างไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะได้รับสินบนหรือได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากผู้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

เช่นเดียวกับเรื่อง ขายมนุษย์ ของ อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง สะท้อนภาพพนักงานของรัฐที่ละเลยหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับการต่อเติมอาคารเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยเจ้าของตึกเป็นนายทุนใหญ่และเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงินของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง นายทุนคนนี้จึงมีเส้นสายและมีอิทธิพลมากพอที่จะติดสินบนเจ้าหน้าที่เรื่องการตรวจสอบมาตรฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตกเป็นทาสรับใช้ของพวกนายทุนผู้เห็นชีวิตผู้อื่นมีค่าน้อยกว่าผลประโยชน์ของตน และแสดงถึงความไม่รับผิดชอบต่อนหน้าที่ของเจ้าหน้าที่บางคน

เรื่อง อำนาจประชาชน ของ เฉลิมศักดิ์ แหวมงาม ได้สะท้อนภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แสวงหาผลประโยชน์จากรัฐเอง โดยผู้ว่าราชการคนหนึ่งให้บริษัทในเครือของตนเข้ามารับเหมาโครงการพัฒนาจังหวัดอย่างลับ ๆ ซึ่งมีปลัดจังหวัดเป็นผู้ช่วยในการแสวงหาผลประโยชน์ครั้งนี้ ดังข้อความ

“โครงการพัฒนาจังหวัดปีนี้ ห้าร้อยหกสิบล้านบาทครับ ท่านผู้ว่า เมื่อรวมทุกหน่วยงานแล้ว”

เขาขยับแฟ้มเข้ามาจนใกล้ เอาแว่นขึ้นมาสวม เพ่งตามองข้อมูลอ่านดูจนเข้าใจยิ้มพราว

“ทุกกระทรวง” เขาถามย้ำ

“ครับ” กัมศิระ

“ไม่มีใครขัดนะ”

“ใครจะกล้าขัดท่านผู้ว่า”

“อย่างนั้น ส่งแบบรายละเอียดโครงการต่าง ๆ แบบไม่เป็นทางการไปให้บริษัทในเครือของผม เข้ารับเหมาทุกโครงการ เข้าใจนะ ทำอย่างลับที่สุด ท่านปลัด”

ปลัดไค้งค่านับ ก่อนถอยหลังกลับออกไปจากห้อง เสียนบุญชัยยิ้มปลื้ม ผลประโยชน์และ
อำนาจกำลังเริ่มต้นแล้ว...

(อำนาจประชาชน. 2537 : 53)

เรื่อง นักแข่งลี ของ สะมะพร สะท้อนภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับสินบนจากผู้แสวงหา
ผลประโยชน์จากประเทศด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ผู้เขียนดำเนินเรื่องโดยให้ชายคนหนึ่งทน
เห็นสภาพการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจแห่งหนึ่งไม่ไหว จึงคิดที่จะซื้อสถานีตำรวจและเปิด
บ่อนการพนัน โดยใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้คุมบ่อน ซึ่งสร้างรายได้ให้เขาอย่างมากมาย มีผู้
ร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เรื่องสถานีตำรวจกลายเป็นบ่อน เขายอมจ่ายเงินจำนวนมาก
ให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงหลายท่านเพื่อให้เรื่องเงียบ ดังข้อความ

อีก 1 เดือนต่อมาผู้บังคับการรู้ว่ามีการแข่ง สน. เปิดเป็นบ่อน ผมต้องจ่ายเงิน 30 ล้าน
สำหรับงานนี้ มันน้อยไปหน่อยสำหรับคนที่คุม สน. หลาย สน. แต่ผมก็ต้องจนสำเร็จผมมีการ
ต้องจ่ายอีก ซึ่งเป็นไปตามคาด อีก 1 เดือนอธิบดี ก็ได้รับรายงานจากรองอธิบดีเรื่องบ่อน ผมต้อง
จ่ายเงินอีก 100 ล้านบาท น้อยไปอีกเช่นกัน แต่ผมก็ต้องรอด

3 เดือนต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็ได้รับร้องเรียนจากประชาชนว่า เรื่อง สน.
กลายเป็นบ่อน ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องยากที่จะแก้ไข ผมเปิดบ่อนทั้งวันทั้งคืน บั่นเงินด้วยสารพัดวิธี ผมจ่าย
ให้รัฐมนตรีไป 300 ล้าน และรับปากจะจ่ายให้อีก 200 ล้านบาท ตอนเลือกตั้ง

(นักแข่งลี. 2539 : 58)

เรื่อง ผู้ถูกลบสิทธิ์ ของ คำร้อย คำเพราะ (รวี) ผู้เขียนได้สะท้อนภาพปลัดหนุ่มผู้
มีอุดมการณ์หวังจะให้ประชาชนในหมู่บ้านอยู่ดีมีสุข เขาปฏิบัติตามคำสั่งราชการอย่างเคร่ง-
ครัดอยู่ในระเบียบปฏิบัติจนถูกกลั่นแกล้ง และลาออกจากราชการก่อนที่จะถูกตรวจสอบวินัย
เรื่องการจ้างผู้รับเหมาจากจังหวัดอื่นมาทำงาน เขาถูกกล่าวหาว่านำคนรู้จักมารับเหมางาน
แต่เขาก็ไม่ใช่คนผิดเพราะอำนาจการจัดซื้อจัดจ้างอยู่ที่ประธานบริหารท้องถิ่น ส่วนเขาไม่มี
อำนาจใดเลย เขาเพียงปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น วันแรกที่เขามาทำงานในอำเภอที่เขาพบแต่
ความกันดารแต่เพราะการพัฒนาทำให้หมู่บ้านที่เคยอยู่กับธรรมชาติแปรเปลี่ยนเข้าสู่ยุคบริโภคนิยม
วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไป แต่เขาก็มีอะไรทำอะไรได้ ทำได้แต่เพียงปฏิบัติตาม
หน้าที่เท่านั้น ดังข้อความที่เขาแสดงความรู้สึกต่อผู้หวังผลประโยชน์ของบ้านเมืองว่า

สภาท้องถิ่นแห่งนี้เหมือนต้องคำสาป สมาชิกทุกคนที่มุ่งมาสู่จุดหมายนี้ต่างพกพาความมุ่งหวัง
เพียงเข้ากอบโกยผลประโยชน์เฉพาะหน้าเพื่อตนและพวกพ้อง หมายรุมทั้งเข้าแย่งยึดเอางบประมาณ
รายจ่ายที่มีอยู่เพียงน้อยนิดเหมือนอีแร้งตัวผอมโซที่กระหายหิวเหยื่ออันโอชะพร้อมฉีกเนื้อเลือดเนื้อ
ด้วยจะงอยปากที่แหลมคม ไม่เว้นแม้กระทั่งซากสัตว์เน่าเปื่อยก็ยังทะเลี่ยมจนหมดเกลี้ยงไม่เหลือให้

เห็นแม้แต่เพียงร่องรอย แล้วจากไปอย่างไม่เหลือไยดีและไม่มีคำกล่าวใด ๆ ทั้งที่ระยะเวลาการก่อเกิดของสภาท้องถิ่นแห่งนี้ หากนับอายุได้เท่ากับเด็กทารกที่เพิ่งหัดเดิน

(ผู้ถูกลงทัณฑ์. 2542 : 54)

เรื่อง ผู้ซื้อสัตย์ ของ สังคม เกสัชมาลา ได้สะท้อนภาพการฉ้อราษฎร์บังหลวงของหัวหน้าสหกรณ์ครูในเรื่องการจัดซื้อที่ดินจัดสรรขายให้ครู ดังข้อความ

...ข่าวอื้อฉาวสหกรณ์ครูจังหวัดกระฉ่อนไปทั่วประเทศ ซึ่งก็ลั่นกล่าวถึงหัวหน้า หัวหน้าเป็น ตัวตั้งตัวตีในการจัดซื้อที่ดินมาจัดสรรขายให้ครูสมาชิก ที่แห่งนั้นเป็นโคกป่า ความเจริญใด ๆ ยังไม่ผ่านไปถึง พุดยังงี้ก็คงยังไม่มีใครเชื่อว่าที่แห่งนั้นไร่ละล้าน 84 ไร่ ก็ 84 ล้าน เงินสด ๆ ที่ต้องจ่ายออกไปจาก สหกรณ์ครั้งนั้นมีมูลค่าถึง 84 ล้าน เป็นแปดสิบล้านที่เต็มไปด้วยเลศนัย เมื่อนำมาขายก็ขายแพงถึงตารางวาละ 2,000 บาท 387 แปลงเป็นเงินเท่าไร แต่ความไม่เท่าไรของมันนั้นหยุดชะงักลงในทันทีเมื่อข่าวนี้ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ว่า การซื้อขายไม่ถูกต้องตามหลักสหกรณ์ คณะกรรมการไม่น่า "โครงการ" เข้าที่ประชุมใหญ่เพื่อขออนุมัติ เมื่อเป็นเช่นนี้ที่ดินที่ซื้อมาในราคาแสนแพงก็นอนนิ่งไม่ไหวติง ไม่สามารถที่จะขายได้ตามเป้า กรรมการชุดดังกล่าวก็ยิ่งถูกโจมตีหนักเข้าไปอีก ในที่สุดก็ต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีการแจกแถม सबัด

(ผู้ซื้อสัตย์. 2537 : 55)

นอกจากนี้ ประชาคม ลุนาชัย ยังสะท้อนภาพข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวง การทุจริตในระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทุจริตในการจัดซื้อนมโรงเรียน เรื่องการสั่งซื้อยาในกระทรวงสาธารณสุข หรือตำรวจที่ดีแต่ถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอิทธิพล และการคดโกงของข้าราชการบางคนไว้ ในเรื่อง เมืองวิปริต กล่าวถึงเวกเป็นชายหนุ่มผู้มีอุดมการณ์และอยากเห็นสังคมมีแต่คนดี พ่อของเขาเป็นนายแพทย์ถูกยิงเสียชีวิต เนื่องจากพบเห็นการทุจริตเรื่องซื้อยาในโรงพยาบาล แม่เป็นเกสัชกรและลาออกจากหลังจากพ่อเสียชีวิต เวกเรียนนิติศาสตร์และร่วมกับเพื่อน ๆ เขียนบทความ บทกวีเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย จนต้องหนีเข้าป่าเพราะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ หลังออกจากป่าเขาไม่สนใจตัวเอง เพื่อนบ้านคิดว่าเขาเป็นบ้า บ่อยครั้งมักจะมีคนหนุ่มสาวแหวะเวียนมาหาเขา ครั้งหนึ่งมีตำรวจคนหนึ่งมาปรึกษาเรื่องที่ดินเองกำลังถูกย้ายและสอบสวนทางวินัยเพราะไปจับกุมลูกชายผู้มีอิทธิพล วันต่อมามีครูคนหนึ่งมาหาเล่าเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตในระบบราชการ โดยเฉพาะเรื่องทุจริตเกี่ยวกับนมโรงเรียน ผู้ปกครองถูกยึดเยียดให้ซื้อหนังสือที่ได้มาจากการคดโกงของข้าราชการบางคน และเรื่องหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่ร่วมกันต่อต้านยาเสพติด ทั้ง ๆ ที่พวกตนล้วนเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง แม่ของเวกทนเห็นลูกชายที่มีความคาดหวังให้คนในสังคมเป็นคนดีมานานหลายปี แต่มันก็ไม่มีอะไรดีขึ้น เธอไม่อยากเห็นความเจ็บปวด

ของลูกอีก จึงนำยาพิษใส่เกล้าให้ลูกชายกินและตัวเองกินจนเสียชีวิตทั้งสองคน ดังข้อความที่แสดงให้เห็นการทุจริตในเรื่องต่าง ๆ

"อาจารย์มีความจริงที่น่าขมขื่นมากมายในเมืองนี้ ผมรู้เต็มอกแต่บางทีพูดไม่ได้ ตั้งแต่เรียนมโรงเรียนมาแล้ว ผมเจ็บปวดทุกครั้งที่ได้เห็นพวกเด็ก ๆ ต้องกินนมเลี้ยงสัตว์ มาถึงหนังสือเรียน นักเรียนและผู้ปกครองถูกยัดเยียดให้ซื้อหนังสือเล่มที่ได้มาจากการคดโกง ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงร่วมมือกับสำนักพิมพ์บางแห่ง เรื่องยาเสพติดนี้ก็เหมือนกัน งานที่กำลังจัดขึ้นมันก็พาหิของพวกอาชญากรดี ๆ นี่เอง"

.....
ไม่ง่ายเลยที่เขาทำกับเพื่อนเพียงไม่กี่คนจะต่อสู้กับขบวนการทุจริต ไม่เพียงระดับโรงพยาบาล ดันตอมานักการเมืองและข้าราชการระดับสูงในกระทรวงสาธารณสุข พวกเขาปล้นงบประมาณที่ควรเป็นอุปกรณ์การแพทย์ไปจากมือประชาชน ยัดเยียดยาคุณภาพต่ำแต่ราคาแพงเกินจริงให้กับคนป่วย ประชาชนที่ไม่รู้อะไรเลยกลายเป็นเหยื่อความฉ้อฉล เขากับเพื่อน ๆ ตั้งคำถามต่อหน้ากัน และกันว่าทำไมชาวบ้านต้องซื้อยาราคาแพง ทำไมงบประมาณด้านสาธารณสุขแต่ละปีไม่ถึงมือชาวบ้าน ทำไมโรงพยาบาลในชนบทจึงถูกปล่อยปละละเลย

(เมืองวิปริต. 2543 : 54, 56)

ภาพสะท้อนข้าราชการที่มีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น นักเขียนได้สะท้อนภาพของข้าราชการบางคนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว โดยสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีการรับสินบนจากผู้แสวงหาผลประโยชน์จากประเทศชาติ ข้าราชการบางคนมีพฤติกรรมการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์แสวงหาผลประโยชน์จากรัฐในทางผิดกฎหมาย ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ นักเขียนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ไว้ในเรื่องสั้นซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย จากปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะเรื่องการทุจริตในการจัดซื้อนมโรงเรียน การสั่งซื้อยาในกระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ นักเขียนได้นำเสนอให้เห็นถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

2.4.2 การปฏิบัติงานและพฤติกรรมของตำรวจ

จากการศึกษาเรื่องสั้นพบภาพสะท้อนด้านการปฏิบัติงานของข้าราชการ โดยเฉพาะตำรวจ ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นว่าตำรวจคือที่พึ่งของประชาชนยามทุกข์ยาก ต้องคอยดูแลทุกข์สุขของประชาชน แต่บางครั้งตำรวจกลับนิ่งเฉยไม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์ของประชาชน ดังเช่นเรื่อง ความฝันสุดขอบฟ้า ของ พิสมัย ประภัสสร สะท้อนภาพการทำงานของตำรวจที่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนผู้ทุกข์ร้อน และไม่ยอมแก้ไขปัญหที่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างจริงจัง เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของครูหนุ่มคนหนึ่งซึ่ง

รถจักรยานยนต์หายและไปแจ้งความกับตำรวจที่ตู่ยาม 191 แต่ตำรวจประจำตู่ยามกลับบอกให้ไปแจ้งความที่โรงพักดีกว่า เพราะที่นี่มีรถหายเกือบทุกวัน ครูหนุ่มแสดงความรู้สึกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า

ผมรู้สึกผิดหวังมากขึ้นไปอีก เพราะแทนที่ตำรวจจะทำอะไรสักอย่างให้ประชาชนอุ่นใจ เช่น ไปดูที่เกิดเหตุอย่างฉับพลันให้สมกับเป็น 191 ของจังหวัด หรือหามาตรการป้องกันในรูปของการออกตรวจ หรือออกประกาศให้ประชาชนระวังรถหาย แต่ก็ทำอะไร ปละยปัญหาให้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนั้น ผมจึงตัดสินใจจะไม่ไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ เพราะคิดว่างคงไม่มีประโยชน์อะไร แต่เพื่อนก็รบเร้าให้ไปพึ่งพาผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จะดีกว่า

...เขาไม่มีทางมาแจ้งความกับตำรวจให้โง่หรอก เพราะเขาเข้าใจดีมานานแล้วว่า ตำรวจไม่เคยเป็นที่พึ่งอะไรของเขาได้ มีแต่จะเพิ่มทุกข์ให้เขาเสียละไมว่า

(ความฝันสุดขอบฟ้า. 2537 : 55)

เช่นเดียวกับเรื่อง ไม่เคยได้มาด้วยการขอร้อง ของ สนั่น ชูสกุล สะท้อนภาพของตำรวจที่เห็นเรื่องทุกข์ร้อนประชาชนไม่สำคัญ ไม่เข้ามาช่วยแก้ปัญหาของผู้เดือดร้อนอย่างจริงจัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นคดีที่ตำรวจไม่ได้รับผลประโยชน์ ดังข้อความ

เพื่อนร่วมงานคนหนึ่งออกไปแจ้งความที่สถานีตำรวจ แล้วกลับมาบอกว่า ตำรวจรับแจ้งความแต่ไม่ยอมลงบันทึกประจำวัน เพราะเห็นว่าเรื่องนี้ไม่มีผู้ต้องหาชัดเจน ข้าพเจ้าไม่ค่อยรู้เกี่ยวกับระบบระเบียบการทำงานของตำรวจนักหรอก แต่ก็อดโมโหขึ้นมาไม่ได้ เวลาผ่านไปขนาดนี้แล้ว ยังไม่เห็นมีความกระตือรือร้นที่จะมาช่วยแก้ปัญหาของเราบ้างเลย นี่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนนะ ถึงคราวที่มีเรื่องราวเฉี่ยวชนกันละก็ตำรวจจะรีบไปทันที เพราะเรื่องแบบนั้นเขาจะได้เงิน

(ไม่เคยได้มาด้วยความขอร้อง. 2538 : 50)

ในเรื่อง ปีกแห่งอาชญากรรม ของ นิวัต พุทธประสาท สะท้อนภาพการทำงานของตำรวจว่า บางครั้งตำรวจอาจไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่เต็มที่เพราะผู้เกี่ยวข้องในคดีความเป็นผู้มีอิทธิพล ดังข้อความ

ดูเหมือนจะไม่มีอะไรเกิดขึ้นเป็นชิ้นเป็นอันนัก ตำรวจท้องที่ดูเหมือนจะไม่มีควมคืบหน้าในการสอบสวนสาเหตุการถูกสังหาร มากไปกว่าคาดเดาไปว่าสาเหตุฆาตกรรมน่าจะมาจากการขัดผลประโยชน์ทางการเมือง หรือไม่ก็เรื่องผลประโยชน์ในอาชีพการงานของเขา ทว่าไม่มีใครสรุปชี้ชัดลงจนกว่าจะรอการสอบสวนอย่างเป็นทางการจะเกิดขึ้นและเมื่อไหร่จะมีการสอบสวนอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง

การสืบสวนคงจะไม่คืบหน้ากว่าที่เป็นอยู่มากนัก ด้วยระบบราชการอันน่าผิดหวัง และนี่เป็นการสังหารซึ่งผู้อยู่เบื้องหลังมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ อย่างว่าแต่จับมือผู้บงการเลย แม้แต่เมื่อ

สังหาร เห็นที่ตำรวจก็ไม่อาจนำตัวมาลงอาญาได้

(ปีกแห่งอาชญากรรม. 2542 : 50)

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าบางครั้งตำรวจก็มีอาจสืบสวนคดีความบางคดีให้คืบหน้าได้ เพราะกลัวอิทธิพลมืดบางอย่าง โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีเป็นผู้มีอิทธิพล

ในเรื่อง **ต้องเลือก** ของ สัจภูมิ สะอ อสะท้อนภาพพฤติกรรมของตำรวจที่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนในทางที่ผิดด้วยการทำร้ายผู้ต้องหาอย่างทารุณ เมื่อผู้ต้องหาได้รับสารภาพก็ถึงจนเสียชีวิต เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของตำรวจที่ไล่จับโจรวิ่งราว 2 คน ตำรวจยิงถูกโจรคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ และถามชื่อที่อยู่ เมื่อโจรไม่ยอมบอกก็ทำร้ายอย่างทารุณ แต่หลังจากที่ตอบคำถาม ตำรวจกลับยิงเขาจนเสียชีวิตและนำปืนอัดใส่มือ โจรอีกคนหนึ่งหนีรอดไปได้ขอร้องให้เพื่อนที่เป็นตำรวจเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับเพื่อนที่ถูกยิงเสียชีวิต ดังข้อความ

“มันไม่มีทางเลือก” สวนนอกเกือบจะทันที

“กูหมอบอยู่ใกล้ ๆ นั้นแหละ มันเอารองเท้าขว้างเข้าหน้าผากไอ้โก๊ะ ถามชื่อที่อยู่ ไอ้โก๊ะไม่บอก มันก็รุมตบตียิ่งกว่าหมา พอไอ้โก๊ะบอกมันก็ยัง... แล้วเอาปืนอัดใส่มือ”

(ต้องเลือก. 2536 : 65)

ในเรื่อง **อาชญากร** ของ ประชาคม ลุนาชัย ยังสะท้อนภาพของตำรวจในด้านการปฏิบัติหน้าที่ โดยจับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดีและยังบังคับขู่เข็ญทำร้ายร่างกายด้วยวิธีทารุณเพื่อให้ยอมรับสารภาพในความผิดนั้น ๆ ดังข้อความ

“ลื้อจะไม่ต้องโทษหนัก หากให้การเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี สารภาพซะ”

พวกมันผลัดกันเข้ามาถามบ้างขึ้นเสียงตะคอก บ้างตบศีรษะผมค่อนข้างแรง ผมหนึ่งนั่งสบตาพวกมันอย่างขึงโกรธ ผมไม่ยอมพูดอะไรออกมาอีก เพราะคิดว่าปวดยการที่จะพูดกับพวกมัน

“ต่อนี้หว่าไอ้เนี๊ยะ ไม่ยอมร่วมมือซะม๊าย” ปากหนดตะคอกเสียงดัง

พวกมันสี่คนเข้ามารวบตัวผมไว้ แล้วยกตัวขึ้นมาวางบนโต๊ะไม้เตี้ย ๆ ถกร่างท่อนบนของผมนอนราบสะโพกติดอยู่กับขอบโต๊ะ ขาสองข้างห้อยลง เมื่อกางเกงถูกรูดลงถึงหัวเข่า ไอ้ตัวร่างใหญ่ ขยับเข้ามาเงื้อเท้าสูงแล้ววางลงเหยียบอวัยวะเพศของผมไปมา เท้าของมันกดหนักขึ้นเรื่อย ๆ ผมกัดฟันกรอด น้ำตาเล็ด สองเท้าบิดเกร็ง

“นี่แค่เบาะ ๆ หากยังปากแข็งมึงต้องเจอขบวนท่าสุดท้าย” ร่างใหญ่พูด

ผมลืมตา แลเห็นชายร่างใหญ่หยิบซี่ไม้ไผ่ซึ่งเหลาเรียวไว้อย่างดีนั้นด้วยมือซ้าย มือขวาจับช่วงปลายรังเข้าหาตัว มันจ้องเข้ามาที่หว่างขาของผม ผมสะดุ้งเฮือกติด ๆ กันหลายครั้ง เนื้อเยื่อและเส้นเอ็นในร่างคล้ายถูกร้อนละลายลงอย่างรวดเร็ว เผลอปากกรีดร้อง ทว่ามือสากหนาของพวกมันปิดกั้นไว้แน่น

ผมจำไม่ผิดหรอก ผมเป็นคนสังหารเขา ชายวัยกลางคนผู้เคราะห์ร้าย ผมใช้ปืนพกขนาด

.357 มม. ดบขมับเขา แล้วตามเข้าไปยิงกรอกปากจนเขาขาดใจตายไปต่อหน้า กระนั้นยังไม่พอใจ ผมยังตามกระหน่ำซ้ำจนร่างผู้ตายพ่นไปด้วยกระดูกกระสุน ผมถูกจับตัวได้พร้อมของกลาง นอกจากทรัพย์สินของผู้ตายหลายจำนวนแล้ว ยังมีอาวุธปืนที่ใช้ทำความผิด

บัดนี้ผมกลายเป็นอาชญากรไปแล้วโดยสมบูรณ์ ความอামหิตของผมเป็นที่กล่าวขวัญไปทั้งเมือง ในวันที่ผมถูกควบคุมตัวไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ผู้คนแห่แหนมามุงดูกันอย่างล้นหลาม พวกเขาส่งเสียงสาปแช่ง และด่าทอผมด้วยคำหยาบคาย

หลักฐานมัดตัวแน่นหนาไม่มีทางดินหลุด โดยเฉพาะปืนกระบอกนั้นผ่านการพิสูจน์แน่ชัดเป็นหลักฐานยืนยันว่าเป็นอาวุธที่ผมใช้สังหารผู้ตายอย่างไม่มีทางโต้แย้ง

(อาชญากร. 2538 : 60)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนส่วนใหญ่ได้วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าส่วนมากมักละเลยไม่ค่อยรับผิดชอบต่อหน้าที่ เห็นความเดือดร้อนร้องขอของประชาชนเป็นเรื่องไม่สำคัญ ning เจยต่อเรื่องร้องเรียน ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยประชาชนแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง หรือบางครั้งยังข่มขู่ ทำร้ายผู้ต้องหาอย่างทารุณ รวมทั้งยังยึดเยียดข้อหาให้อีกด้วย

2.4.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาเปรียบประชาชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนมากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ร่วมมือกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลใช้เล่ห์เหลี่ยม กลอุบายบิดเบือนกฎหมายเพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์และสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง พรรคพวก พี่น้อง หรือผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นการเอารัดเอาเปรียบประชาชน ผู้ไม่รู้จักกฎหมาย เช่น ในเรื่องที่ดินทำกินของชาวบ้าน ดังเรื่อง บรรณาการ ของ อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง สะท้อนภาพการไล่ที่ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชาวบ้าน เนื่องจากเจ้าหน้าที่เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตป่าสงวน ถ้าใครไม่ยอมย้ายออกจะไม่ได้ที่ทำกินผืนใหม่และโดนปรับติดคุก ชาวบ้านจึงรีบพากันย้ายออก ดังข้อความ

บุญนำจำได้ดี สายวันนั้นเจ้าหน้าที่หลายคนเข้ามาในหมู่บ้าน บอกกับชาวบ้านว่าที่ดินที่พวกเขาอาศัยทำมาหากินแต่ครั้งปู่ย่านั้นเป็นที่ป่าสงวน ให้อยู่อาศัยทำกินเพราะยังหาที่ทำกินใหม่ไม่ได้เวลานี้หาที่อยู่ใหม่ได้แล้ว ชาวบ้านทุกคนต้องย้ายออกไปจากป่าสงวน เพราะผิดกฎหมาย ถ้าหากใครไม่ยอมย้ายออกไปก็จะโดนปรับขังคุก และจะไม่มีสิทธิ์ได้ที่ทำกินผืนใหม่ที่จัดให้ ทุกคนในหมู่บ้านรวมทั้งบุญนำ เมื่อได้ยินดังนั้นต่างก็รีบย้ายออกมา เพราะกลัวว่าจะไม่มีที่อยู่ทำมาหากิน

(บรรณาการ. 2537 : 54)

แต่หลังจากที่ชาวบ้านพากันย้ายออกไป พื้นที่ป่าสงวนก็เปลี่ยนแปลงเป็นสถานที่พักผ่อน สนามกอล์ฟ รีสอร์ท ของพวกนักธุรกิจ นักการเมือง อันเป็นการสะท้อนถึงความไม่ยุติธรรมของการใช้กฎหมาย มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันในสังคม

สภาพดังกล่าวเป็นการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้าน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก “โครงการจัดที่ดินทำกินให้กับผู้ยากไร้ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม” (คจก.) โดยคณะ รสช. จากข้อเท็จจริง ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น ปรากฏว่าทางราชการได้จ่ายเงินสดจำนวน สามพันสี่ร้อยบาทเป็นค่าชดเชยขนย้าย พร้อมด้วยข้าวสาร 1 กระสอบ และปลากระป๋องอีกจำนวนหนึ่ง (คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา. 2542, 163)

เรื่อง บ้านในเมือง ของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนภาพชาวบ้านในภาคอีสานร่วมกันประท้วงเรียกร้องค่าตอบแทนเรื่องการสร้างเขื่อนปากมูล ซึ่งเรื่องดังกล่าวได้เกิดขึ้นในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2536 ได้มีการชุมนุมประท้วงของราษฎรในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล เนื่องจากเกรงว่าการสร้างเขื่อนจะส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม และส่งผลกระทบต่อพันธุ์ปลา ชาวบ้านได้รับค่าเวนคืนที่เพียงเล็กน้อยซึ่งไม่เพียงพอ ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการชุมนุมเพื่อเรียกร้องค่าชดเชยในการสร้างเขื่อนของชาวบ้านไม่ได้ผล เพราะถึงอย่างไรทางรัฐบาลก็ไม่ยอมจ่ายเงินค่าชดเชยให้กับชาวบ้านอยู่ดี ดังข้อความ

लगแห่งความพ่ายแพ้มีให้เห็นอยู่ทุกช่วง แกนนำหลายคนถูกตำรวจจับกุม แนวนร่วมอีกหลายคนหายหน้าหายตา คำตอบจากรัฐบาลไม่เคยชัดเจน และดูเหมือนมันจะลอยตามลมไกลออกไปเรื่อย ๆ ...

.....
...เสียสละจนไม่มีบ้านอยู่และที่ทำกิน ถูกทางการหลอกต้มไม่รู้จักจบสิ้นและเป็นฝ่ายรองรับความเจ็บปวดเสมอมาแล้วในบัดนี้...

(บ้านในเมือง. 2540 : 67)

นอกจากนี้แนวนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลยังเอื้อให้บุคคลบางกลุ่มเอารัดเอาเปรียบประชาชนผู้ยากไร้ ในเรื่อง สงกรานต์ขม ของสังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพเจ้าหน้าที่เอาเปรียบประชาชนด้วยการให้ชาวบ้านเข้าร่วม “โครงการหลวง” และจะได้รับเงินค่าที่ดินในการปลูกต้นสะเดา และบังคับให้ซื้อพันธุ์สะเดาจากพรรคพวกของตน ทั้งที่ก่อนหน้านี้ได้บอกให้ชาวบ้านช่วยกันเพาะกล้าสะเดาไว้ขาย แต่เมื่อถึงเวลาจริงก็บังคับให้ชาวบ้านซื้อต้นสะเดาของพรรคพวกตนเอง ดังข้อความ

ผืนไร่กร้าง ได้กลายมาเป็นแปลงต้นสะเดาตามโครงการหลวง นางปลูกอยู่สามวันก็แล้วเสร็จ นึกว่าจะได้เบิกเงินเดี๋ยวนั้น กลับถูกชี้แจงว่าต้องดูสักระยะหนึ่งก่อน ว่ามันจะติดหรือไม่ติด รอกีรอมาถึงปานนี้แล้วทำอะไรได้ ระหว่างนั้น รถขนต้นสะเดาเข้ามาขายให้ “ผู้ร่วมโครงการ” วันละหลายเที่ยว นางทราบมาว่าเป็นกล้าสะเดาของเครือญาติป่าไม้อำเภอ ที่อยู่บ้านหนองหอย เขาเพาะกล้า

เป็นแสน ๆ ขายกันตันละสองบาทขายทั่วอำเภอไม่มีคู่แข่ง อย่างนี้ต่อให้หัวขี้เลื่อยกว่านาง ล้าสมัยกว่า ก็พอมองออกกว่ากำไรเนื้อ ๆ ขนาดไหน ดีกว่าพวกนางคนปลูกหลายร้อยเท่า แต่เรื่องพรรคนี้ จะทำเป็นฉลาดกว่านายไม่ได้หรอก ประเดี๋ยวถูกปลดออกจากสมาชิกโครงการราย ๆ

(สงกรานต์ชม. 2538 : 51)

ชาวบ้านรอเงินที่จะได้รับ แต่หลายเดือนผ่านไปเรื่องยังคงเงียบ และเมื่อมีเจ้าหน้าที่ มาตรวจไร้สะเดา พวกชาวบ้านยังต้องหาข้าวปลาหาอาหารไว้ต้อนรับซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน แถมเงินที่คาดว่าจะได้รับก็ยังไม่ใช่เงินให้เปล่าแต่เป็นการให้ยืมระยะยาว ชาวบ้านต้องนำเงินไปใช้หนี้

นอกจากจะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เอาเปรียบประชาชน แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นภาพความไม่จริงใจของข้าราชการ โดยใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการสร้างชื่อเสียง ซึ่งสร้างความเข้าใจผิดให้ผู้นำในหมู่บ้านเพียงเพราะอยากได้ผลงานไว้ในเรื่อง หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม ของ อุตการ บำรุง ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายสองคนที่เป็นเพื่อนรักกันและมีตำแหน่งเป็นसारวัตรกำนัน คือสมพงษ์และโชติ ในการประชุมประจำเดือน นายอำเภอสั่งให้ทุกหมู่บ้านติดป้าย “หมู่บ้านนี้ปลอดการชื่อเสียง” การประชุมครั้งนี้สมพงษ์เข้าใจผิดคิดว่าโชติกลั่นแกล้งตน ความเข้าใจผิดของทั้งสองมีผู้อยู่เบื้องหลัง วันหนึ่งสมพงษ์มีโอกาสดูกับโชติจึงเข้าใจว่าเพราะมัวคิดแต่จะแข่งขันกันทำให้ลืมความเป็นเพื่อน ดังข้อความที่แสดงให้เห็นถึงความไม่จริงใจของบรรดาข้าราชการ

“ที่นั่นแล้ว...” โชติ กิจชัย สุดวันเข้าเต็มปอดพลางจ้องหน้าเขา “มันทำให้เราเชื่อในสิ่งที่เขาโกหกมาและเราช่วยกันโกหกขึ้น...มึงลองไล่มาดู ตั้งแต่ป้ายแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ป้ายหมู่บ้านนี้ปลอดคนไม่รู้หนังสือ แล้วก็ป้ายหมู่บ้านปลอดอาชญากรรม หลังสุดนั้นป้ายรักในหลวงห่วงลูกหลานช่วยกันต้านยาเสพติด ที่มึงกับกูต้องรีบขึ้นกันกลางดึกจนต้องส่องไฟ...เพราะผู้ว่าจะมาตรวจ..มาวันนี้มึงกับกูยังจะต้องไปขึ้นป้ายโกหกนั้นกันอีก.. มึงน่าจะจำได้.. ปีนั้นที่เราช่วยกันแบกศพไร้ญาตินั้นไปทิ้งไว้ในเขตหมู่สาม เพื่อให้หมู่ของเราได้รับรางวัลหมู่บ้านปลอดอาชญากรรมร้อยเปอร์เซ็นต์...มึงกับกูไม่ทันได้ล้างมือ ไอ้พวกหมู่สามกลับช่วยกันหามผืนนั้นมาทิ้งคืนในแดนเราพร้อมไปตามไอ้ปอเด็กตั้งมาถ่ายรูป-แล้วไอ้เย็ดแม่งไหนไม่รู้ แต่งเรื่องขึ้นว่ากูแอบไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อให้พี่เมียกูได้สองชั้นแทนกำนันเรา...

(หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม. 2543 : 56)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนแสดงความไม่พอใจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เอาเปรียบประชาชน จึงได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประชาชนที่ถูกเอาเปรียบในเรื่องที่ดินทำกินของชาวบ้าน โดยเฉพาะพื้นที่เขตป่าสงวนที่มักจะตกเป็นของผู้มีอิทธิพล รวมทั้งความไม่จริงใจของข้าราชการที่ใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการสร้างชื่อเสียง นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าเจ้า

หน้า-ที่ของรัฐส่วนมากยังมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ร่วมมือกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลใช้เล่ห์เหลี่ยม กลอุบายบิดเบือนกฎหมายเพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งเป็นการเอาเปรียบประชาชนผู้ไม่รู้กฎหมาย ปัญหาดังที่กล่าวมานั้นเป็นเรื่องที่พบเห็นได้จริงในสังคม

2.6 ภาพสะท้อนด้านสังคมและปัญหาชายแดนไทย

จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่ปรากฏภาพสะท้อนของสังคมและปัญหาชายแดนไทย ดังนี้

2.6.1 ด้านสังคม

เรื่อง คีนสังหาร ของ ตีเรก นนทชิต สะท้อนภาพผลของการทำสงครามที่ส่งผลต่อจิตใจของผู้เข้าร่วมรบในสงคราม ความโหดร้าย ความหวาดระแวงต่าง ๆ ได้ทำลายความเป็นมนุษย์ของคน และเพราะความหวาดระแวงที่ได้รับจากการเข้าร่วมสงคราม ทำให้เพื่อนรักต้องฆ่าเพื่อน เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่งมีพ่อที่พิการเพราะขาขาดจากการทำสงคราม พ่อมีเพื่อนรักที่ร่วมทำสงครามมาด้วยกัน คือ อาสุนทร อาสุนทรเคยช่วยชีวิตพ่อไว้ในระหว่างสงคราม ทุกคนในครอบครัวจึงรักเขามาก แต่สงครามทำให้อาสุนทรมีความหวาดระแวงต่อสิ่งรอบข้างอยู่ตลอดเวลา โดยมักจะคิดว่าเพื่อนรักเป็นข้าศึกที่เข้ามาแย่ง-ชิงบ้านเมือง จนทำให้เขากลายเป็นฆาตกรฆ่าเพื่อนรัก ดังข้อความ

... แต่ก็นั่นแหละเขาเป็นสัตว์สงคราม ประกายหวาดระแวงเปล่งวูบอยู่ตลอดเวลาในแวตตาของเขา เขาคงเป็นบ้าไปและคิดว่าพ่อเป็นข้าศึก พ่อบุกขึ้นมายแย่งชิงบ้านเมืองของเขา เลือดรักชาติพลุ่งพล่านอยู่ในเส้นเลือด แล้วผลักดันให้เขาก่อการฆาตกรรม... ฉันคิดไกลเกินไปแล้วสินะ ตอนนั้นฉันไม่ได้คิดอะไรมากไปกว่าเกลียดและกลัวเขา เขาไม่ใช่คนดีของฉันอีกต่อไป เขาเป็นคนชั่ว...

(คีนสังหาร. 2537 : 57)

ทุกคนในครอบครัวโกรธแค้นเขามาก และวันหนึ่งเขาก็เสียชีวิตเพราะถูกรถไฟทับ และผลของการทำสงครามทำให้ผู้นำครอบครัวต้องสูญเสียขาข้างหนึ่ง กลายเป็นคนพิการ เกือบเอาชีวิตไม่รอด ภรรยาและลูก ๆ ต้องลำบาก ดังข้อความ

แม่ปึกใจเชื่อและชอบพูดอยู่เสมอว่าขาที่ห้อยอยู่บนกิ่งไม้ นั่นแหละ มันนำพาความสุขทั้งหลาย แห่ลที่แม่เคยมีไปจนหมดสิ้น ความคับแค้นอันทุกข์ทรมานคือ เหยียดลูก้าหาญ ซึ่งพ่อได้รับจากสงครามและนำมาฝากแม่เป็นของขวัญในวันกลับบ้าน กลับอวบน้ำแห่งชีวิตของแม่เหี่ยวเฉาโรยรา ผู้หญิงคนหนึ่งต้องทำงานหนักทดแทนขาข้างหนึ่งของผู้ชาย แม่อุ้มท้องพี่ชายคนรองข้ามภูเขามาไปรับจ้างเกี่ยวข้าว ในที่สุดก็คลอดเขาได้เพียงพักบนคันนา...

(คีนสังหาร. 2537 : 57)

ความหิว ความลำบาก ความหวาดกลัวและหวาดระแวงจากภัยรอบข้างของผู้เข้าร่วมรบในสงครามทำให้เขากลายเป็นคนโหดเหี้ยม ฆ่าได้แม้กระทั่งเพื่อนรักเพื่อนกินเนื้อของเพื่อนประทังความหิวในเรื่อง เพื่อน ของ ไชยา วรรณศรี ซึ่งเป็นเรื่องราวของทหาร 2 คนไปรบและติดอยู่ในป่า เวลาผ่านไปหลายวันยังไม่ได้รับความช่วยเหลือ เพื่อนคนหนึ่งบาดเจ็บสาหัส ประกอบกับความหิว ความกลัว ความลำบาก ทำให้ทั้งสองกำลังจะเป็นบ้า และเพราะความหิวมากจนทนไม่ไหวทำให้ทหารคนหนึ่งฆ่าเพื่อนที่กำลังบาดเจ็บเพื่อนำมาเป็นอาหารประทังชีวิต

นอกจากนี้ บัญชา ทรายทอง ยังสะท้อนให้เห็นผลของการทำสงครามซึ่งฝังลึกอยู่ในจิตใจของชายชราผู้เคยต่อสู้ในสงคราม โดยเรียกร้องให้คนสนใจและเห็นคุณค่าของสงครามไว้ในเรื่อง คนโง่คนสุดท้ายที่เหลืออยู่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายชราคนหนึ่งคอยเล่าเรื่องเกี่ยวกับสงครามให้ผู้คนที่ผ่านไป-มาฟังที่ป้ายรถโดยสารประจำทาง ทุกคนคิดว่าเขาเป็นคนบ้า แต่ความจริงแล้วเขาต้องการให้ผู้คนที่เห็นความสำคัญและคุณค่าของสงคราม แต่ดูเหมือนว่าไม่มีใครสนใจ ดังข้อความที่แสดงให้เห็นผลดีของสงคราม

“มีอย่างไหน... ภูมิอกภูมิใจหนักหนาว่าประเทศของตัวเองนั้นมีเอกราช แต่กลับบอกว่าสงครามนั้นไม่ดี ก็ไม่ใช่สงครามหรือกระไรที่ทำให้เรามีเอกราชอยู่จนทุกวันนี้ สงครามทำให้เราเข้มแข็ง-ยืนหยัดต่อสู้อย่างไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตราย และยังสอนให้เรามีความรัก มีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน...แต่ดูทุกวันนี้สิ-ความเข้มแข็งอีกเหิมไม่รู้หายไปไหน มีปืนอยู่ในมือก็ยืนถือห้อย – อย่างซังกะตาย, เกิดความผิตหวังนิดหน่อยก็ไม่อยากมีชีวิตอยู่...ป้อนยาพิษเพื่อตาย – อย่างไร้ค่า...ช่างอ่อนแอเหลือเกิน ถ้าเป็นอย่างนี้อยู่อย่างไม่ต้องแก้ไขปรับปรุง ก็คงอีกไม่นานหรอก...ประเทศชาติของเราที่หลงภูมิใจนักภูมิใจหนา อาจจะโดนคนอื่นที่เข้มแข็งกว่าเข้ามายึดครอง..กว่าจะรู้ตัวก็สายเกินแก้ แล้วที่นี้จะมาร้องแกล้งเหกกะเซอเพื่อเอกราช ก็ไม่รู้จะเริ่มตรงไหน หรือจะให้สมเด็จพระนางเจ้ามาประกาศอีกครั้งหนึ่ง”

(คนโง่คนสุดท้ายที่เหลืออยู่. 2538 : 50)

วันหนึ่งเขาได้ปลุกฝังความคิดดังกล่าวให้กับเด็กชายคนหนึ่ง และสอนเด็กคนนั้นว่าการทำสงครามเมื่อชนะแล้วจะได้ทั้งความภาคภูมิใจ เกียรติยศต่างจากการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่เด็ก ๆ ชอบ เด็กคนนี้เริ่มเห็นด้วยกับความคิดของเขา เมื่อพ่อแม่ของเด็กทราบจึงพาตำรวจมาจับชายชราไป

จากการศึกษาเรื่องสั้นจะเห็นว่าในการทำสงครามนั้นก่อให้เกิดความสูญเสีย และผลของสงครามยังทำให้หลายคนได้รับความเจ็บช้ำ เสียขวัญ สูญเสียบุคคลที่รัก และนอกจากนี้การทำสงครามยังส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจของผู้เข้าร่วมรบในสงครามทำให้เป็นคนหวาดระแวง หวาดกลัวสิ่งต่าง ๆ รอบข้าง และมักกระทำในสิ่งที่ไม่คาดฝัน บุคคลในครอบครัวได้รับความลำบาก

2.6.2 ด้านปัญหาชายแดนไทย

ปัญหาชายแดนไทยระหว่างประเทศไทยกับพม่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมายาวนานในประวัติศาสตร์ นับเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า โดยเฉพาะพวกชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย

นโยบายการปราบปรามชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลพม่าบริเวณชายแดนไทยพม่าส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศตลอดมา แต่ปัญหานี้ก็มีอาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับพม่าเลือนหายไปได้ ดังที่ บรรณากร กลั่นขจร ได้สะท้อนภาพความผูกพันระหว่างคนไทยกับพม่าตามแนวชายแดนไทยไว้ในเรื่อง **พรมแดน** ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายหญิงคู่หนึ่งไปเที่ยวประเทศพม่า ได้พบกับป้าขี้เมาแม่ค้าขายดอกไม้ ซึ่งเป็นคนไทย สามี้แกเป็นคนพม่า ป้าขี้เมาเล่าเรื่องวิถีชีวิตของคนพม่ากับคนไทยให้ฟัง สามี้ของแกถูกพวกกะเหรี่ยงยิงเสียชีวิตเพราะคิดว่าเป็นหน่วยสอดแนม พวกนักเรียนผ่านมาพบจึงนำดอกไม้วางบนศพ ตั้งแต่นั้นมาป้าขี้เมาจึงขายดอกไม้มาตลอด

หรือในเรื่อง **“ใต้เงาสงคราม”** ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม สะท้อนภาพปัญหาการสู้รบระหว่างพม่ากับกะเหรี่ยงซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยให้ได้รับความเดือดร้อนจากการสู้รบ เพราะพม่ากล่าวหาว่าไทยให้การสนับสนุนกะเหรี่ยง ดังข้อความ

ตลอดแนวถนนไม่ต่ำกว่าสองร้อยเมตร อดีตคือคูหาร้านขายของชำจิปาละ ณ ที่นี้คือตลาดการค้าริมฝั่งเมย ค้าขายระหว่างกัน ไทยกับกะเหรี่ยง มันคือห้องแถวไม้ หลังคาสังกะสี ไฟไหมกระพือเป็นพายุลูกกราดเกรี้ยว...มันคือฝีมือของรัฐบาลทหารพม่า ด้วยข้อหาที่ว่า ฝ่ายไทยให้การสนับสนุนทหารกะเหรี่ยง ค้าขายกับกะเหรี่ยง ห้ามก็ไม่เชื่อ ขอความร่วมมือก็ไม่สนใจ ทางเดียวเท่านั้นที่จะยุติการรุกรานของกองกำลังกะเหรี่ยง นั่นคือใช้ระเบิดทำลายล้างผลาญให้สิ้นซาก ไม่ว่าวังแก้ว วังข้า จึงราบพนาสุรย์ เหลือเพียงซากเสาบ้านดำเป็นตอตะโก กับเศษสังกะสีคราบเขม่าจับคลัก ประจานผลพวงแห่งสงครามที่ไม่มีวันจะสิ้นสุดลงวันใด...หรือว่ามันจะต้องดำรงอยู่เช่นนี้ตลอดไป

(ใต้เงาสงคราม. 2537 : 54)

ปัญหาการสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกับพม่าตามแนวชายแดนไทยนั้นส่งผลกระทบต่อชาวบ้านตามแนวชายแดน ดังที่ สมโชค สวัสดิรักษ์ (2540 : 157) กล่าวว่า

เมื่อใดที่มีการสู้รบรุนแรงระหว่างพม่ากับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ บริเวณชายแดนไทยพม่าจะมีกระสุนปืนใหญ่ฝ่ายทหารพม่าตกในเขตประเทศไทย ทำให้สถานที่ราชการ ตลอดจนบ้านเรือนราษฎรและทรัพย์สินของราษฎรไทยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนด้านตะวันตกได้รับความเสียหาย บางครั้งเมื่อมีการสู้รบติดพันทหารพม่าจะลอบข้ามเข้ามาในเขตประเทศไทยเพื่อโจมตีโอบล้อมค่ายกะเหรี่ยงที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเมยใกล้เขตประเทศไทย จนเป็นสาเหตุให้รัฐบาลไทยต้องตัดสินใจส่งกำลังทหารและ

ตำรวจตระเวนชายแดนผลักดันทหารเข้าตีออกไป ทำให้สถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า ตั้งเครียด
อยู่เนือง ๆ

จากปัญหาดังกล่าวนี้นำมาซึ่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชาติ จากเรื่อง ใต้เงา
สงคราม นั้นทำให้ผู้เป็นพ่อไม่สามารถพาลูกชายที่เกิดจากหญิงชาวไทยใหญ่กลับประเทศไทย
ได้ นาครบรักกับมะชินยาในหมู่บ้านชนกลุ่มน้อยที่กำลังทำสงครามกับประเทศไทย ทั้งสอง
ได้เสียกันและมะชินยาดังต้อง นาครบต้องกลับกรุงเทพฯ โดยด่วน เขาหายไปหลายปีจึง
กลับมารับเมียและลูก แต่เขาพบแต่ลูกชาย ส่วนมะชินยาได้หายสาบสูญไปหลายปีแล้ว
นาครบตั้งใจพาลูกชายกลับเมืองไทย แต่นายทะเบียนอ้างว่าเด็กมีเชื้อสายไทยใหญ่ พูดยไทยไม่
ชัด หน้าตาเหมือนพม่า ถึงปล่อยไปตำรวจตรวจคนเข้าเมืองก็จับไว้เท่านั้น ควรหัดให้เด็ก
พูดยและเขียนภาษาไทยให้ชัดก่อน เขาจึงหมดหวังที่จะพาลูกชายกลับประเทศไทย ดัง
ข้อความ

นายทะเบียนหันมาจ้องใบหน้านาครบนิ่ง สายตาบ่งการใคร่ครวญและหยั่งคะเน ทว่าถึงที่สุด
ก็ส่ายหน้าช้า ๆ

“ปล่อยไปตำรวจตรวจคนเข้าเมืองก็จับเอาเท่านั้น เด็กพูดยไทยไม่ได้ หน้าตาก็กระเดียดไปทาง
พม่า ไม่ได้หอรอกคุณนาครบ อย่างน้อย ๆ คุณต้องหัดให้เขาพูดยไทย เรียนหนังสือไทยให้ได้เสียก่อน
คุณเข้าใจไหม”

นาครบอึ้ง กัดริมฝีปากอย่างสุดฝืน

เลือดเนื้อเชื้อไขของเขาเป็นคนไทย...เชื้อชาติไทยอย่างแท้จริง เขาเชื่อมั่นเช่นนั้น แต่ทำไม..

ทำไมเขาจึงไม่สามารถเอาสิ่งผูกพันเลือดผสมระหว่างมะชินยากับเขากลับสู่แผ่นดินเกิดได้

แผ่นดินต่างกันที่ตรงไหน

อะไร...คือความแตกต่างความเป็นคน

เขาถามตนเองอย่างปวดร้าว...เมื่อก้าวลงจากสำนักทะเบียนโอบบ่าลูกชายอย่างสิ้นหวัง

(ใต้เงาสงคราม. 2537 : 54)

ปัญหาความรุนแรงในสี่จังหวัดภาคใต้ยังคงมีอยู่ตลอดมา ดังที่ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์
นำเสนอไว้ในเรื่อง พ่อยังไม่กลับมา ซึ่งสะท้อนภาพปัญหาการเผาโรงเรียนในสี่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นปัญหามานานทำให้โรงเรียนหลายแห่งถูกเผา ครูตามโรงเรียนต่าง ๆ
ไม่ได้รับความปลอดภัย เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของเด็กหญิงคนหนึ่งกำลังเฝ้ารอคอยพ่อกลับบ้าน
พ่อถูกกำนันพาตัวไปโรงพัก เด็กหญิงไม่รู้ว่าเกิดเรื่องอะไรขึ้น และทำไมพ่อถึงยังไม่กลับบ้าน
ก่อนไปพ่อสั่งให้ดูแลน้อง ๆ ให้ดี เมื่อต้นเดือนก่อนโรงเรียนใกล้บ้านเด็กหญิงถูกเผา ครูต้อง
หยุดการเรียนการสอน ดังข้อความ

ยายกัมหนานิ่งครูใหญ่แล้วค่อย ๆ เงยหน้าขึ้นมองไปทางซากโรงเรียนที่ถูกเผา เสียงแพะร้อง
แม ๆ อยู่ข้างซากเถาเถาทำให้เด็กหญิงสะทกสะท้านขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก รั้วบ้านเธอติดกับกำแพง
โรงเรียน เมื่อต้นเดือนก่อนโรงเรียนถูกเผาอดไปทั้งหลัง สิ่งที่เหลืออยู่ได้แก่เถาเถา และซากไม้ที่
ไฟยังไหม้ไม่หมด ทางการสั่งปิดโรงเรียนไม่มีกำหนด ครูหายหน้าหายตาไม่มีใครกล้ามาสอนนักเรียน
พ่อเคยเล่าให้ฟังว่า ครูไปรวมตัวกันอยู่ในเมือง แม้แต่ครูคนใหม่ที่เพิ่งมาสอนก็หายหน้าหายตาไปด้วย
วันแรกที่โรงเรียนถูกเผา เด็ก ๆ ร้องไห้ระงมไปทั้งหมู่บ้าน พ่อยังยืนน้ำตาซึมเงียบกริบ

“เผาทำไม ทำไม...”

(พ่อยังไม่กลับมา. 2536 : 53)

จากการศึกษาพบว่า นักเขียนได้สะท้อนภาพความขัดแย้งปัญหาชายแดนไทยกับ
ประเทศเพื่อนบ้านคือประเทศพม่า โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการสู้รบระหว่างพม่ากับ
กะเหรี่ยงหรือชนกลุ่มน้อยซึ่งส่งผลต่อประเทศไทย โดยเฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามเขต
ชายแดนไทย – พม่า และยังได้กล่าวถึงปัญหาในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกี่ยวกับเรื่องการ
เผาโรงเรียน ซึ่งนับวันปัญหานี้ได้ก่อความรุนแรงขึ้น ทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณ
ดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน

3. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาเศรษฐกิจมากมาย โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2535 – 2539 เศรษฐกิจของไทยได้ชะลอตัวลง เป็นผลมาจากวิกฤตการณ์อ่าว-เปอร์เซียที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2533 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกชะลอตัวลง ประเทศไทยเกิดปัญหาขึ้นหลายด้าน โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจในด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เริ่มซบ-เซา ซึ่งเกิดจากการมีการลงทุนเกินความต้องการ ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวลง ทำให้รายได้ของผู้บริโภคลดลง ปัญหาเศรษฐกิจของไทยได้เริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ. 2538 ขณะนั้นประเทศไทยประสบเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างหนัก สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาสูงขึ้น ทำให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2539

สังคมไทยโดยรวมประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการกระจายรายได้และอัตราความยากจนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งพบว่าปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 รายได้ของคนอีสานต่ำกว่ากรุงเทพฯ ประมาณ 12 เท่า กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดคือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วคือกลุ่มคนยากจนและรายได้น้อยต้องออกจากงานอันส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว โดยต้องรับภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนขาดรายได้และมีหนี้สิน

นอกจากนี้สภาพเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีก เช่น ปัญหาการว่างงาน จากแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงทำให้มีผู้ว่างงานเป็นจำนวนมาก ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นได้แพร่กระจายไปทั่วทั้งประเทศ คนไทยจำนวนมากต้องตกงานเพราะหน่วยงานหรือบริษัทต่าง ๆ เลิกจ้างคนงานและผู้ว่างงานตกค้างจากปีที่ผ่านมา รวมทั้งแรงงานใหม่ที่เพิ่งจบออกมาจากระบบการศึกษาระดับต่าง ๆ

จากการศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 ปรากฏภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

3.1 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

3.1 ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ

ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจหรือที่เรียกว่าการพังทลายของเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เกิดภาวะเงินเฟ้อ ปัญหาอัตราดอกเบี้ยสูง มีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นหนี้ภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มากกว่า 58 บริษัทต้องปิดกิจการ

รัฐบาลได้ปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัวและค่าเงินบาทได้ลดลงกว่าเท่าตัว โดยรัฐบาลได้เจรจาขอความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ทำให้ประเทศไทยต้องเป็นหนี้ชาวต่างชาติ ด้วยเหตุที่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ธุรกิจซบเซา ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ธุรกิจหลายประเภท เช่น อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโฆษณา โรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทร้านค้าหลายแห่งต้องลดคนงาน ลดเงินเดือนและสวัสดิการ ธุรกิจบางอย่างต้องปิดกิจการลง จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจ ดังนี้

3.1.1 การเลิกจ้างงานและปัญหาการว่างงาน

เรื่อง เสงช่วย ของ วัชรพงษ์ กฐินหอม สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้บริษัทต้องเลิกจ้างคนงานและลดเงินเดือน ทำให้ผู้คนเกิดความเครียดเป็นเหตุให้หญิงสาวคนหนึ่งคิดจะกระโดดตึกฆ่าตัวตาย ดังข้อความ

“ใช้สิ ฉันตกงานมา 4 เดือนแล้ว บริษัทเขาปลดพนักงานที่มีประสบการณ์น้อยออก เอาคนที่คิดว่ามีประสบการณ์มากไว้เพียงไม่กี่คน ผู้จัดการอ้างว่าไม่มีเงินเดือนจะจ้าง บริษัทขาดทุน”

กานดาจิต เธอเรียนจบระดับปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับสองจากมหาวิทยาลัยชื่อดังของประเทศไทยเข้ามาทำงานในบริษัทแห่งหนึ่งได้เพียงปีเศษ ก็เจอกับภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ความหวังที่จะส่งเงินที่ได้จากการทำงานไปให้พ่อแม่ เพื่อตอบแทนที่พ่อแม่ทนลำบากส่งเธอเรียน ความหวังที่จะช่วยส่งน้องชายเรียนให้จบสูง ๆ พังทลายลง ชั้นแรกเธอถูกบริษัทลดเงินเดือนลง 10 % ของเงินที่ได้รับอยู่เพียงไม่กี่พันบาท

(สงช่วย. 2542 : 56)

และได้มีชายหนุ่มคนหนึ่งแกล้งเป็นคนเมายาบ้า ซึ่งเขาเองก็กำลังตกงานเหมือนกัน ขึ้นไปบนตึกพร้อมกับเธอและทั้งสองเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำ โดยกล่าวหารัฐบาลว่า

“ใช้รัฐบาลสงช่วย ห่วยแตก ไม่จันเศรษฐกิจของชาติคงไม่ล่มจม ฉันคงไม่ตกงาน เป็นเพราะรัฐบาลเอาแต่โกงกิน สงช่วย”

(สงช่วย. 2542 : 57)

เช่นเดียวกับเรื่อง เสาในร่าง ของ จาริ จันทราภา สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของบุคคลทั่วไป สินค้ามีราคาแพงขึ้น ปัญหาคนตกงาน ปัญหารายได้กับรายจ่ายไม่สมดุลกัน ทำให้คนเกิดความเครียด และหาทางออกด้วยการกระโดดตึกฆ่าตัวตาย เรื่องนี้

เป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่มีประสบปัญหาเศรษฐกิจและถูกลูกเมียทอดทิ้ง เขากลุ่มใจที่ชีวิตต้องทนลำบากจึงคิดฆ่าตัวตาย ดังข้อความ

“ชีวิตผมทำไมมีแต่คนหลอกหลวง มีเพื่อนก็เพื่อนกิน เพื่อนเฮงช่วย เพื่อนล้าลงผลาญ ตอนผมตกงานครึ่งปี แม่ ! ไม่มีมาเยี่ยมมาเหยียบบ้านผมสักตัว... โทรศัพท์ชักกริ่งก็ไม่มี... พอผมได้งานทำ แม่ ! จมูกไว สันดาน แม่บอกว่าอย่างนี้ต้องฉลอง แม่ ! ผมได้แ่งงานธุรการเก็บเอกสารเงินเดือนพ่อแม่ลูกสามคนยังไม่พอแตกเลย ตลอดครึ่งปี คุณรู้มั๊ย... ผมแตกอะไรวัน ๆ ผมยึดแต่พวกบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป บางมื้อสามคนแตกหมูปิ้งสองไม้ วันหนึ่ง ๆ ผมต้องลดเหลือสองมือ น้ำหนักผมหายไปสิบห้าโล ผมต้องอดเพื่อให้ลูกมีค่าเทอม.. คุณเป็นผม คุณจะทำยังไง” ชายผู้นั้นยื่นร้องให้อย่างเด็ก ๆ

(เงาในร่าง. 2537 : 50 – 51)

เรื่อง ศิลปิน ของ นรพัลลภ สะท้อนภาพของคนที่ยากจน เนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดีทำให้ชายคนหนึ่งต้องประกอบอาชีพที่สังคมดูถูกเหยียดหยาม เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ใช้คร่ำไ้ให้ถูกออกจากงาน และหันมาประกอบอาชีพขอทานด้วยการแต่งตัวแปลกและแสดงท่าทางต่าง ๆ โดยมีอุปกรณ์ต่างชนิดกันให้ผู้คนที่เดินผ่านไปมาดู รายได้ของเขาก็คือเศษเงินที่คนดูโยนให้ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับเขาเป็นอย่างมาก แต่แล้ววันหนึ่งก็มีคนมาเลียนแบบการแสดงของเขา ทำให้รายได้ของเขาลดลงมาก

เรื่อง ข่าวดาวของหนุ่มสาวยุคใหม่ ของ พงษ์เฝ้า เทพอารักษ์ สะท้อนภาพผู้ที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจและหาทางออกโดยพากันมาทำมาหากินที่บ้านนอก โดยเป็นเรื่องราวของสองสามีภรรยาคนหนึ่งที่มีประสบปัญหาเศรษฐกิจ ธุรกิจพังทลาย ภรรยาต้องออกจากงานบ้านและรถโดนยึดจึงพากันมาทำมาหากินที่บ้านนอก ดังข้อความ

สาเหตุที่นายถาวรได้ชวนภรรยามาอยู่บ้านนอกบ้านนาเช่นนี้ก็เพราะว่า ธุรกิจที่นายถาวรทำอยู่นั้นบัดนี้ได้พังพาบไปตามสมัยนิยมยุคไอเอ็มเอฟเรียบร้อยแล้ว ส่วนภรรยาก็โดนเขาไล่ออกจากงานเพราะบริษัทหมดเงินจ้างเหมือนกัน การที่จะอยู่กรุงเทพฯเพื่อหางานใหม่ ในยุคข้าวยากหมากแพง เงินทองขัดสนไปทุกหนทุกแห่งอย่างนี้นั้นก็อย่าไปหวังอีกเลย...

(ข่าวดาวของหนุ่มสาวยุคใหม่. 2541 : 46)

จากเนื้อเรื่อง ทั้งสองกำลังจะมีลูกจึงคิดถึงลูกที่จะเกิดมาลำบากในยุคที่เศรษฐกิจไม่ดีจึงน้อยใจในโชคชะตาที่ไม่ได้เกิดมาร่ำรวยเหมือนพวกนักการเมือง ส่วนสาเหตุที่ทั้งสองและคนไทยทั้งประเทศต้องประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้ก็เพราะพวกนักการเมืองที่พากันโกงกินบ้านเมือง นอกจากนี้ทั้งสองก็ได้ข่าวว่าเพื่อน ๆ ที่อยู่ในกรุงเทพฯ กำลังจะพากันมาทำมาหากินในชนบทซึ่งเป็นบ้านเกิดของตนเช่นกัน

เรื่อง บ่อน้ำกับความหลัง ของ สมใจ สมคิด สะท้อนภาพหนุ่มสาวที่พากันไปทำงานในเมืองหลวง หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ จึงพากันมาอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย โดยที่ไม่รู้จะประกอบอาชีพอะไร นอกจากนี้สินค้าประเภทต่าง ๆ ทั้งประเภทอุปโภคและบริโภคมีราคาสูงขึ้น ทำให้ผู้คนที่มีความเป็นอยู่ที่ย่ำแย่อยู่แล้วต้องลำบากมากขึ้นอีกด้วยที่พ่อเผ่าคนหนึ่งได้พูดถึงความลำบากของตนว่า

"เงินที่เก็บออมไว้ให้หลานสาวได้ร่ำเรียนต้องเจียดมาใช้จ่ายซื้อกับข้าวจนร่อยหรอลงทุกวัน เพราะข้าวสารปลาปูแพงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่รายได้จากผลมะพร้าวเพียงแปลงเดียวในบริเวณบ้าน ซึ่งต้องรอถึงสี่สิบห้าวันจึงจะสอยได้สักรอบ แถมราคาก็ยังคงเหมือนเมื่อสามสี่สิบปีก่อน

แต่ทว่าที่แกกำลังกังวลอยู่ตอนนี้คืออาหารการกินเพิ่มขึ้นจากสองปากเป็นสี่ปากด้วยหลานชายกับหลานสะใภ้ โบกมืออำลาเมืองหลวงมานั่ง ๆ นอน ๆ กินอยู่ที่บ้านเกือบสองเดือนแล้ว เหมือน ๆ กับลูกหลานของคนในหมู่บ้านอีกหลายคนที่ลาออกจากงานมาอยู่บ้านเฉย ๆ โดยไม่คิดทำงานทำการอะไรเช่นเดียวกัน"

"ผมออกจากงานแล้วปู่ไม่ไหวทำงานไม่ได้รับเงินเดือนอยู่สามเดือน" คำพูดของหลานในวันแรกที่มาถึงยังก้องอยู่ในหูแก

(บ่อน้ำกับความหลัง. 2542 : 55)

เมื่อผู้คนถูกเลิกจ้างงานจึงก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานตามมา ดังปรากฏในเรื่อง **เรื่องที่เกิดขึ้น** ของ สกนธนาถ เลิศศาสตร์ไพศาล สะท้อนภาพปัญหาการว่างงานและการแสวงหางานทำของคนหนุ่มสาวที่เพิ่งจบการศึกษา ซึ่งต่างคนต่างดิ้นรนเพื่อให้ได้งานที่มั่นคง แต่สภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ทำให้มีการจ้างงานน้อยลง เกิดการแข่งขันกันสูงขึ้น เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ต้องผิดหวังกับการสอบเข้าเป็นพนักงานของธนาคารออมสิน หลังจากที่เขาผิดหวังจากการสอบเข้าทำงานในสถานที่ต่าง ๆ มา และไปสมัครงานที่ไหนก็ไม่มีใครรับ อ้างว่าไม่มีงบประมาณในการจ้าง ทำให้เขาคาดหวังกับการสอบครั้งนี้มาก แต่ก็มีผู้คนที่กำลังรอกงานทำมากมายไปสมัครสอบเช่นกัน ดังข้อความ

นับตั้งแต่วันแรกที่รู้ข่าวว่าธนาคารออมสินจะเปิดรับลูกจ้างใน "โครงการธนาคารประชาชน" ผมก็เฝ้าติดตามข่าวอย่างใกล้ชิดชนิดที่เรียกได้ว่าเกาะติด และรอวันเปิดรับสมัคร จำได้ว่าวันที่เดินทางไปสมัคร วันนั้นด้านหน้าของอาคารที่เปิดรับสมัครอัดแน่นไปด้วยบัณฑิตทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่ ผู้ที่ทำงานมาแล้วที่ถูกเลิกจ้าง ผู้ที่อยู่ในช่วงรอกงานก็มาก ผู้ที่มีงานแต่ก็อย่างเปลี่ยนงานก็เยอะ เพราะงานใหม่นี้หากสอบได้หน้าที่การงานก็ถาวร แม้จะเป็นเพียงตำแหน่งลูกจ้าง หน้าตาแต่ละคนดูจะกระฉิบกันถ้วนทั่วประสพการณ์จากการทำงานมาทั้งนั้น เว้นแต่เฉพาะบัณฑิตใหม่ที่ยังอยู่ระหว่างการหางานเท่านั้นประสพการณ์ด้านการงานยังน้อย

(เรื่องที่เกิดขึ้น. 2544 : 57)

นักเขียนได้นำเสนอเรื่องราวของผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้บริษัทและห้างร้านต่าง ๆ ประสบปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ธุรกิจขาดทุน ต้องหาทางออกด้วยการลดพนักงานและลดเงินเดือน รวมทั้งยังได้เสนอเรื่องราวของคนชนบทที่เข้ามาทำงานในเมืองแล้วประสบปัญหาดังกล่าว ส่วนใหญ่หาทางออกโดยพากันกลับถิ่นฐานบ้านเกิด เพราะมีอาชนกับสภาพการว่างงานในเมืองหลวงได้ จากปัญหาที่นักเขียนนำเสนอไว้นั้นสะท้อนให้เห็นผลกระทบที่ตามมาว่า เมื่อผู้คนถูกเลิกจ้างงานอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงทำให้ผู้คนเกิดความเครียดและเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การฆ่าตัวตาย

3.1.2 ผลกระทบต่อธุรกิจภาคเอกชน

เรื่อง คินสุดท้าย ของ ภูผา อัครนี้ สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจบริษัทธุรกิจการเงินปิดกิจการและบริษัทต่าง ๆ ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้พนักงานเกิดความเครียดและต้องปรับตัวรับมือปัญหาเศรษฐกิจ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของสามีภรรยาคนหนึ่งที่เคยใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย แต่เมื่อบริษัทไฟแนนซ์ที่ทั้งสองทำงานอยู่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ทั้งสองคนเกิดความเครียด และกลายมาเป็นปัญหาครอบครัว แต่เนื่องจากทั้งสองสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคเศรษฐกิจตกต่ำได้ จึงสามารถฝ่าฟันวิกฤตเศรษฐกิจไปได้ด้วยดี ดังข้อความ

ความตึงเครียดของเขาและหล่อนทวีขึ้น ทั้งคู่ชักไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจที่เคยคิดว่า ความรักมั่นคงนั้นจะจริงหรือไม่ ในเมื่อเศรษฐกิจสั่นคลอน แม้ว่าเศรษฐกิจส่วนตัวยังไม่ถึงขั้นพังครืน ไฟแนนซ์สองแห่งที่ทั้งคู่แยกกันทำอยู่หลุดพ้นจากการถูกสั่งปิดไปได้อย่างเฉียดฉิว เขาและเธอยังสามารถผ่อนคอนโดฯ กลางเมืองที่เพิ่งย้ายมาอยู่ได้ไม่กี่เดือน นับว่าโชคดีที่ทั้งเขาและหล่อนไม่ได้ทำงานกับพวกไฟแนนซ์ที่ถูกปิด และรอดพ้นการตกงานกระแทกหันไปอย่างเฉียดฉิว แต่ก็วิเคราะห์แล้วคงจะหมดช่วงรุ่งโรจน์ ความรุ่งเรืองเหมือนฝันคงไม่กลับมาอีกแล้ว...

(คินสุดท้าย. 2540 : 55)

เรื่อง สองสิ่ง ของ ภูผา อัครนี้ สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ราคาหุ้นตกต่ำส่งผลให้นักธุรกิจขาดทุน เรื่องนี้กล่าวถึงนักธุรกิจคนหนึ่งที่เคยประกอบธุรกิจจนร่ำรวยเนื่องจากมีผู้ช่วยที่มีความสามารถวางแผนการทำธุรกิจให้กับเขา แต่เมื่อเศรษฐกิจทั่วโลกซบเซา ราคาหุ้นตกต่ำลงมากและหุ้นของเขาเหลือแค่สองสิ่งจึงทำให้ขาดทุน ดังข้อความ

“เฮ้อ สองสิ่ง อี๊ ลุยธุรกิจมา 10 กว่าปี 4 – 5 ปีแรกทำงานหนักตัวเป็นเกลียวหัวเป็นนอต ทั้งคิด ทั้งทำ ลุยงานทุกอย่างกับลูกน้องจนตั้งหลักปักฐานได้ ไม่รวยมากเหมือนคนในตระกูลเศรษฐีเก่า แต่ก็ไม่น้อยหน้าผู้คนในสังคมมีสตางค์หรอก 5 – 6 ปีหลัง บริษัทอี๊ประสบความสำเร็จอย่างดี ขยายธุรกิจหลายต่อหลายเท่าด้วยต้นทุนสองสิ่ง...”

“ตอนนี้ราคาหุ้นก็เหลือสองสลึงมันยุติธรรมแล้วจะปู้” เสียหัวเราะเสียงปร่า ๆ แปร่งแปลก
เสียงหัวเราะของนักธุรกิจพันล้านที่เศร้ากว่าเสียงร่ำไห้ของยาก

(สองสลึง. 2540 : 61)

เรื่อง **สุนทรพจน์เถื่อน** ของ สมคิด สิงสง สะท้อนภาพปัญหาธุรกิจที่เกิดจากการ
กระทำของรัฐบาลที่ปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว คนไทยทั้งประเทศต้องเป็นหนี้ชาวต่างชาติโดย
ไม่รู้ตัว สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั้งประเทศ ดังข้อความ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ผ่านการปฏิบัติแผนแล้วแผนเล่า แต่ก็มีค่าไม่ต่างไป
จากกระดาษชำระ เมื่อจู่ ๆ โดยที่ประชาชนนอนหลับไม่รู้นอนคุ่มไม่เห็น ก็มีการประกาศปรับลดเงิน
ตราปล่อยให้เงินบาทลอยตัว แล้วก็มีการนำเงินสำรองและเงินตราต่างประเทศที่สะสมจากหยาดเหงื่อ
และแรงงานของคนทั้งแผ่นดิน ไปพยุงฐานะอันสั่นคลอนอ่อนแอของสถาบันการเงินบ้างละ นำไป
ต่อสู้ในตลาดการเงินระหว่างประเทศเพื่อรักษาค่าเงินบาทบ้างละ ขำว่าถลุงกันไปกว่าหนึ่งล้านล้าน
บาท โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแม้แต่แต่น้อย

(สุนทรพจน์เถื่อน. 2541 : 52)

นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้บริษัทหรือธุรกิจ
ต่าง ๆ ขาดทุนและสะท้อนปัญหาซึ่งเกิดจากการกระทำของรัฐบาลที่ปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว
ทำให้คนไทยต้องเป็นหนี้ต่างประเทศ สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั้งประเทศ

3.1.3 ผลกระทบต่ออาชีพนักเขียน

ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำยังส่งผลกระทบต่ออาชีพนักเขียนบางคน เพราะ
ปัจจุบันอาชีพนักเขียนนับได้ว่าเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงในสังคมได้ระดับหนึ่ง
เพราะคนไทยส่วนหนึ่งหันมาสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี
สารคดี ฯลฯ แต่เมื่อถึงยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำก็ได้ส่งผลกระทบถึงผู้ประกอบการอาชีพนี้เช่นกัน
ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากหนังสือขายได้น้อยลง เพราะผู้คนให้ความสำคัญกับเรื่องชีวิตความเป็นอยู่
มากกว่าจะหันมาซื้อหนังสือนวนิยายหรือเรื่องสั้นอ่าน ประกอบกับหนังสือเหล่านี้มีราคา
ค่อนข้างสูงกลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มผู้มีรายได้สูงซึ่งมีจำนวนน้อยในสังคมไทย จาก
การศึกษาพบว่าเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาด้านอาชีพนักเขียนมีดังนี้

เรื่อง **ชายชรากับไส้ตึงอีกเสบ** ของ คำพูน บุญทวี สะท้อนภาพชีวิตนักเขียนใน
ยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ขาดรายได้จากการเขียนหนังสือขาย ประกอบกับหนังสือหลาย
เรื่องขายไม่ออก ถึงแม้จะเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงโด่งดังก็อาจประสบปัญหานี้ได้เหมือนกัน
โดยเป็นเรื่องราวของนักเขียนคนหนึ่งที่เป็นไส้ตึงอีกเสบและกลัวการผ่าตัด อีกทั้งยังไม่มี
เงินเพียงพอสำหรับค่ารักษา เพราะสภาพเศรษฐกิจไม่ดี หนังสือก็ขายไม่ได้จึงไม่ได้เข้าไปรับ

การรักษา ซึ่งไม่เฉพาะแต่นักเขียนคนนี้เท่านั้นที่เดือดร้อน นักเขียนคนอื่น ๆ ก็พากันเดือดร้อน จนต้องขอความช่วยเหลือจากประชาสงเคราะห์โรงพยาบาล เพราะไม่มีเงินค่ารักษา ตั้งข้อความ

“...ผมก็ตอบว่าภาวนาย่าให้เป็นไส้ติ่งอักเสบ เพราะตอนนี้เงินทองหายากอย่างรู้กันอยู่แล้ว หนังสือก็ขายไม่ออก เพราะคนเป็นห่วงปากท้องมากกว่าการอ่านหนังสือนิยายและเรื่องสั้น...”

“นักเขียนไทยเขาดกงานกันเป็นแถว หนังสือหลายเล่มปิดกันเป็นระนาวเพราะยุคเศรษฐกิจทรุด สาธุสังคตศีลธิ์ ขออย่าให้ข้าฯ ตายในช่วงนี้เลย เพราะข้าฯ เขียนนิยายเรื่องสำคัญยังไม่จบ...”

“ผมพูดเสียงสั้น ๆ เหมือนจะร้องไห้ว่า ดีครับผมเป็นนักเขียนก็จริงอยู่แต่ดกงานเหมือนกันกับเพื่อนนักเขียนหลายคน นิตยสารต่าง ๆ ก็ปิดไปหลายเล่ม เพราะเศรษฐกิจทำพิษ ช่วยเรียนท่านหัวหน้าใหญ่แผนกประชาสงเคราะห์ด้วยว่า ผมขอบพระคุณสุดจะกล่าวคำใด ๆ ให้เหมาะสม เธอพูดว่าอย่าคิดอะไรให้มากเลยละ เพราะเรามีหน้าที่บริการสังคมเหมือนคุณลุงเขียนหนังสือให้สังคมอ่าน”

(ชายชรา กับไส้ติ่งอักเสบ. 2542 : 54, 56)

เรื่องสั้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของนักเขียนในด้านการดำเนินชีวิตในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อประสบปัญหาเศรษฐกิจจึงทำให้นิตยสารหลายเล่มต้องปิดตัวลงเพราะขาดทุน หนังสือบางเล่มขายไม่ออก ก็ยิ่งทำให้พวกเขาลำบากมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นคำว่า “นักเขียนไส้แห้ง” ยังคงใช้ได้อยู่ในสังคมยุคเศรษฐกิจตกต่ำอย่างเช่นในปัจจุบัน

3.1.4 ผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน

จากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม หลายคนต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะในด้านธุรกิจซึ่งมีการแข่งขันกันสูง ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ธุรกิจของตนอยู่รอดและได้ผลประโยชน์สูงสุด และในเรื่องการประกอบธุรกิจนั้นอาจจะต้องมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจนถึงกับมีการแข่งขันกัน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ก็มีให้เห็นแทบทุกวัน ดังเช่นเรื่อง **ทางที่ไม่ได้เลือก** ของ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ สะท้อนภาพเบื้องหลังการประกอบธุรกิจทุกชนิดมักมีอาชญากรรมเสมอ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของนักธุรกิจสาวคนหนึ่งที่มีความสามารถในการทำธุรกิจ เธอทำธุรกิจเกี่ยวกับโครงการก่อสร้างและที่ดิน ซึ่งมีมูลค่าหลายร้อยล้าน และเธอเองก็ไม่ได้รู้เลยว่าธุรกิจของเธอได้ไปขัดผลประโยชน์หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับใครบ้าง จึงทำให้เธอไม่ได้ระวังตัวในที่สุดจึงถูกมือปืนดักยิงพร้อมกับผู้ช่วยจนได้รับบาดเจ็บ ตำรวจสันนิษฐานว่าเป็นเรื่องของการขัดผลประโยชน์ทางธุรกิจหรือไม่ก็เรื่องชู้สาว ตั้งข้อความ

“ตำราจสันนิษฐานไว้ 2 ประเด็น ประเด็นแรกอาจเกิดจากการขัดผลประโยชน์ ระหว่างผู้ประกอบการ อาชีพขายที่ดิน หรือไม่คู่แข่งทางการค้าติดต่อสร้างมือปืนสังหาร “มือขวา” และพวกพ้องกรรมการผู้จัดการ บริษัทก่อน เข้าทำนองเบี่ยงหลังอาชญากรรมมักมีความร้ายว่ย”

(ทางที่ไม่ได้เลือก. 2536 : 55)

เรื่อง คนพรั้งนี้ ของ เหลือง แหลมทรายขาว สะท้อนภาพของผู้คนที่ดิ้นรนต่อสู้ใน การทำงานเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดในสังคม บางคนทำงานหนักจนต้องนำเวลาของวันพรั้งนี้มาใช้ จนหมดสิ้น และยังสะท้อนให้เห็นว่าในการเป็นลูกจ้างนั้นไม่มีทางร้ายว่ยขึ้นมาได้ ถึงแม้จะ ทำงานหนักแค่ไหนก็ตาม ดังข้อความ

ทุกคนถูกภาวะทางเศรษฐกิจกดดันให้ดิ้นรน แทนที่จะทำงานเพียงวันละ 8 ชั่วโมงก็ต้อง ทำงานจนได้ค่าจ้างเพียงพอต่อการครองชีพ ผมยังไม่เห็นลูกจ้างคนไหนทำงานจนรวยสักคนเดียว ยังไม่เห็นลูกจ้างสามารถมีบ้านอยู่โดยไม่ต้องเป็นหนี้สินธนาคาร ผมเห็นแต่ผู้กระเลือกกระแสนเอา ชีวิตของวันพรั้งนี้มาใช้ในวันนี้จนหมดสิ้น มันถูกนำมาใช้ด้วยความจำเป็น หากใครยังต่อต้านก็ ต้องตายอย่างเชียด หรือพิการทางกายและจิตใจ มันค่อย ๆ เทียวแห่งลงในที่สุด

(คนพรั้งนี้. 2538 : 53)

เรื่อง ผู้หญิงชื่อสุภัก ของ ขวัญ เพียงหยั สะท้อนภาพการต่อสู้ดิ้นรนของหญิง สาวคนหนึ่งที่ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ธุรกิจที่เธอทำประสบความสำเร็จและอยู่รอด โดยไม่สนใจว่า สิ่งนั้นจะเป็นการทำร้ายใครหรือทำให้ใครเดือดร้อนหรือใครจะมองว่าเธอเป็นคนเห็นแก่ตัวก็ ตาม ผู้เขียนได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในตัวของ สุภัก หญิงสาวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนด้วยการยอม เป็นภรรยาน้อยของนักธุรกิจคนหนึ่ง เธอได้เปิดร้านตัดเสื้อร่วมกับเขา ธุรกิจดำเนินไปด้วยดี แต่เมื่อเศรษฐกิจเริ่มตกต่ำ เธอต้องประคับประคองร้านตัดเสื้อให้อยู่รอดด้วยการลดตำแหน่ง และลดเงินเดือนของรัศมีเพื่อนรักที่คบหากันมานานเป็นการบีบบังคับรัศมีให้ลาออก รัศมีไม่ พอใจจึงขอลาออกเอง ดังข้อความ

...มันเป็นวิถีทางที่ต้องเป็นไป รัศมีเป็นหัวหน้าแผนกช่างเย็บ เป็นเพื่อนที่เรียนตัดเสื้อมาด้วยกัน เริ่มงานด้วยกันมาตั้งแต่เปิดห้องเสื้อ แต่ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ดีทั่วประเทศ และยังมีที่ท่าจะเป็นเช่นนี้ไปอีก นาน รายได้ของร้านถดถอยลงไปมาก สุภักต้องเอาตัวรอด รัศมีสอนพวกครองหัวหน้าไว้หลายคน ฝีมือ ทัดเทียมรัศมี แต่เงินเดือนน้อยกว่ามาก รัศมีเคยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหล่อน แต่ตอนนี้ไม่ใช่...

(ผู้หญิงชื่อสุภัก. 2542 : 55)

เรื่อง งาน ของ ตรุณี เดชนุสรณ์ สะท้อนภาพของหญิงสาวคนหนึ่งทีหนึ่งงานจาก บ้านนอกที่มีค่าแรงต่ำ และมาทำงานในเมืองหลวงจนถูกนายจ้างเอาเปรียบค่าจ้างแรงงาน

เธอต้องต่อสู้ดิ้นรนหางานพิเศษทำ เธอทำงานทุกอย่างเพื่อให้มีเงินมาก ๆ และเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น เธอประสบความสำเร็จในด้านการงานและทำงานมากเกินไปจนไม่มีเวลาดูแลตัวเอง อีกทั้งยังถูกนายจ้างเอาเปรียบตลอดเวลา ดังข้อความ

...คุณเชื่อไหมเจ้านายที่เคยใช้ฉัน ยกย่องฉัน เขาไปเยี่ยมพร้อมกับเงินจำนวนหนึ่ง เขาบอกว่าขอให้คุณหายป่วยไว ๆ เราคงได้ร่วมงานกันอีก เจ้านายของฉันฉลาดในการใช้คน เขามีน้ำใจเพื่อต่อสายใยให้เรากลายเป็นทาสงานเขา โดยที่ไม่ได้เจสียวใจ ฉันหลงมกมายอยู่กับงาน ฉันปล่อยให้งานฆ่าตัวเอง งานและเงินคือตัวการสำคัญที่ฆ่าฉันทางอ้อม ฉันอยู่กับงาน พกพาตัวเลขแต่ความสุขไม่มี ตอนนี้ฉันปลอมฉันกินอะไรไม่ถนัด ไม่อร่อยอีกแล้ว เพื่อนร่วมงานที่สนิทจริงใจด้วยก็ไม่มี จะนอนให้เต็มอ้อมก็ต้องพึ่งยานอนหลับ ฉันเข้าวัยชราเร็วกว่าอายุเพราะพักผ่อนน้อย สายตาพร่ามัว แต่ทางบริษัทก็ยังต้องการให้ทำหน้าที่ควบคุมต่อ

(งาน. 2538 : 51)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าสภาพเศรษฐกิจตกต่ำได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยสะท้อนภาพของผู้คนที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในการทำงานเพื่อให้มีชีวิตรอดในสังคม หลายคนถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ นักเขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวว่า ในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำทำให้หลายคนต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนอยู่รอด จากสภาพดังกล่าวทำให้ผู้คนกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว

3.2 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของมนุษย์ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

เศรษฐกิจแบบทุนนิยมส่งผลให้สภาพจิตใจของผู้คนในสังคมเปลี่ยนไป คือ มีจิตใจแข็งกระด้าง ให้ความสำคัญแก่วัตถุ ขาดมนุษยธรรม และสามารถทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่เป็นวัตถุ โดยไม่สนใจถึงความเดือดร้อนของคนอื่น จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาดังกล่าว ดังนี้

เรื่อง ในอาณาเขตของความโดดเดี่ยว ของ คมสัน นันทจิต สะท้อนภาพความรู้สึกของชายคนหนึ่งรู้สึกเหมือนว่าอยู่ตัวคนเดียวในสังคมที่รายล้อมไปด้วยมนุษย์ที่เห็นแก่ตัว หรือในสังคมที่ผู้คนต่างจ้องทำร้ายกันและกัน ซึ่งตีชิงเด่นและทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดในสังคมระบบทุนนิยม เช่นเดียวกับเรื่อง สายน้ำในลำธารแล้ง ของ วัชร เพ็ชรพรหมศร สะท้อนภาพจิตใจของมนุษย์ในระบบทุนนิยม ดังที่ตัวละครได้แสดงทัศนคติต่อผู้คนในสังคมว่า

ผมคิดว่าไม่ใช่ผมเพียงคนเดียวที่มีความคิดเช่นนี้ในสังคมปัจจุบัน แต่ด้วยกระแสทุนนิยมอันเชี่ยวกราก เงินกลายเป็นศาสนาใหม่ มนุษย์หายใจเข้าเป็นงาน หายใจออกเป็นเงิน ผายลมเป็นความ สะดวกสบายเหล่านี้ กลับกลบให้ความคิดของพวกเขาเป็นหมันและสูญสลายไปในที่สุด

(สายน้ำในลำธารแล้ง. 2541 : 46 – 47)

เรื่อง การต่อสู้กันในคำคินนั้น ของ ละเลง ระเริง สะท้อนให้เห็นสภาพจิตใจของ คนในปัจจุบันที่นับวันยิ่งเลื่อมและขาดคุณธรรม ต่างแสวงหาแนวทางเพื่อการดำรงชีวิตอย่าง มีความสุขและคอยแต่จะเอาเปรียบกัน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางศีลธรรม ดังที่ชายคน หนึ่งและเพื่อน ๆ ในหน่วยงานแห่งหนึ่งถูกเพื่อนร่วมงานเอาเปรียบ ดังข้อความ

“อ้าว เรื่องเงินนี่ พี่ก็เคลียร์จบไปแล้วนี่” มันจะจบได้อย่างไร ในเมื่อเขากับอีกหลายคนกำลัง ถูกเอาเปรียบเรื่องเงินเบี้ยเลี้ยงรายวันและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามสิทธิที่พวกเขาได้รับจากบริษัท เขารู้ว่า ฝ่ายที่คุมเงินตรงส่วนนี้มีการรวมหัวมูบมิบกัน เพื่อเอาเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง เพื่อนร่วมงานหลายคน ก็รู้ แต่ตกอยู่ในสภาวะจำทนเพราะฝ่ายตรงข้ามมีเส้นสายในบริษัทที่สามารถชู้ถูกชี้ผิดได้ สำหรับเขา แล้วไม่ได้ติดใจอะไรมากมายกับเงินจำนวนนี้ แต่มันเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง... ไซ้ มันไม่ถูกต้อง...

(การต่อสู้กันในคำคินนั้น. 2540 : 55)

เรื่อง บ้านแล้งน้ำใจ ของ สุพัต สะท้อนภาพของคนที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนด้วยตัวเอง มาตั้งแต่เด็ก จนประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจ และเนื่องจากเขาต้องช่วยเหลือตัวเอง ต่อสู้ ชีวิตเพียงลำพังโดยไม่เคยขอความช่วยเหลือจากใครและไม่เคยช่วยเหลือใคร ทำให้ทุกคนมอง ว่าเขาเป็นคนไร้น้ำใจ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของนักธุรกิจคนหนึ่งที่กลายเป็นคนไร้น้ำใจเพราะ สภาพแวดล้อมที่สอนให้เขาต้องต่อสู้มาเพียงลำพังมาตลอดชีวิต จนประสบความสำเร็จใน หน้าที่การงาน วันหนึ่งลูกคนงานที่สร้างบ้านให้เขาตามเขาไปที่สระน้ำและตกลงไปในสระ แต่เขาก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเพราะคิดว่าถ้าเสียเวลาช่วยเหลือเด็ก อาจทำให้เขาเสียงาน ใหญ่ที่ต้องรีบไปทำ เขาถูกพวกคนงานแจ้งข้อหาฆ่าคนตาย แต่เนื่องจากไม่มีหลักฐานจึงเอา ผิดกับเขาไม่ได้ คนงานพากันลาออกและกล่าวหาว่าเขาเป็นคนไร้น้ำใจ คนงานป่วยไม่มีเงินไป หาหมอเขาก็ไม่สนใจ ด้วยเหตุที่เขาต้องดิ้นรนต่อสู้เพียงลำพังเพื่อความอยู่รอด ประกอบกับ สังคมของการประกอบธุรกิจที่มีการแข่งขันกันสูงในทุก ๆ ด้าน จึงส่งผลให้เขากลายเป็นคน แล้งน้ำใจ ซึ่งบุคคลประเภทนี้นับวันจะเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย

ปัจจุบันคนในสังคมมักขาดความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขาดคุณธรรม ขาดความดี จนชายคนหนึ่งตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงคิดที่จะมอบสิ่งเหล่านี้ให้กับคนในสังคม ในเรื่อง หุ่นที่หายไป ของ ละอองจันทร์ ซึ่งเป็นเรื่องราวของวัชรชายหนุ่มที่ประสบความสำเร็จใน ชีวิตทุกด้าน วันหนึ่งเขาคิดจะเล่นหุ่นที่เรียกว่าหุ่นกลุ่มนามธรรม เช่น หุ่นความดี หุ่น คุณธรรม หุ่นความฝัน หุ่นความรัก หุ่นมนุษยธรรม เขาคิดว่าสิ่งเหล่านี้นับวันจะลดลง ถ้า

เขาซื้อเก็บไว้จะได้เงินมหาศาล แต่สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศเริ่มเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจในประเทศได้รับผลกระทบ รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ ทำให้ทุกคนในประเทศเดือดร้อน เมื่อสถานการณ์ในประเทศเริ่มตึงเครียดหุนหันคุณธรรมไม่มีค่าใด ๆ เลยทุกคนล้วนเห็นแก่ตัว วัชระกลายเป็นบุคคลล้มละลาย

นอกจากนี้ ชลัมพู ณ ชเลล้า ยังสะท้อนให้เห็นสภาพจิตใจของชายคนหนึ่งที่มีความฝันและความหวัง ในเรื่อง บาดแผล โดยเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่มีเนื้อตัวสกปรกร่างกายเต็มไปด้วยบาดแผล อาศัยอยู่ตามป้ายรถประจำทาง เขาไม่รู้ว่าออกจากบ้านมานานแค่ไหนและบ้านของเขาเป็นอย่างไร ผู้คนที่พบเห็นพากันรังเกียจ เขาเฝ้ามองดูฝูงนกพิราบที่มีเท้าสีชมพูบินมาเกาะยอดเจดีย์ และนึกเปรียบเทียบกับเท้าสกปรกของตัวเอง เขาไม่เคยมีรองเท้าใส่เหมือนคนอื่น ๆ เขาฝันอยากจะเป็นนกพิราบที่มีเท้าสีชมพูเพื่อที่จะได้บินไปเกาะยอดเจดีย์สีทอง ดังข้อความ

..ฤดูหนาวได้ผ่านพ้นไปแล้ว คงอีกนานกว่ามันจะกลับมาเยี่ยมเยือนอีก ฤดูร้อนที่มาถึงร้อนอบอ้าวตั้งแต่เริ่มฤดู แต่มันคงไม่ร้อนสำหรับเขา...ชายผู้ที่มีดินสีดำนับกับความคิดฝันว่าเพียงสักครั้งหนึ่งในชีวิตที่จะได้เข้าไปใกล้กับยอดเจดีย์สีทองงามจับตา ที่ดินสีชมพูของฝูงนกเดรัจฉานเหล่านั้นได้ไปถึง แม้จะทำได้แค่เพียงเข้าไปลูบคลำลึนฐานเท่านั้นก็ตาม

ฤดูร้อนปีนี้เหน็บหนาวนัก

เขาก็มองหาดินสีแดงด้วยกันเพื่อที่จะได้ชวนกันไปหาอีแตะ ผู้ที่จะทำให้ความฝันและความหวังของเขาเป็นจริง

และเขาก็ไม่เคยเงยหน้าขึ้นไปมองยอดเจดีย์นั้นอีกเลย

(บาดแผล. 2542 : 51)

เรื่อง บางสิ่งซึ่งยากจะอธิบาย ของ ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง สะท้อนภาพของชายคนหนึ่งที่เป็นนายสภาพความวุ่นวายในเมืองหลวงและหน้าที่การงานที่ตนต้องรับผิดชอบ จึงลาพักร้อนและใช้ชีวิตให้หมดไปกับการเที่ยวกลางคืนเพียงลำพัง ในคืนสุดท้ายของการลาพักร้อนเขาคิดถึงบ้านจึงกลับบ้านที่ต่างจังหวัด เขาได้พบกับครอบครัวที่อบอุ่น ธรรมชาติอันบริสุทธิ์และงดงาม เขาคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความสุขที่แท้จริง ดังข้อความที่เขาวิพากษ์วิจารณ์สังคมปัจจุบันว่า

...และภาพของกรุงเทพฯ ผุดขึ้นตรงหัวบันไดนั้น มีภาพดี ๆ อยู่บ้างพอ ๆ กับด้านตรงข้าม เช่นว่า ความสุขที่ได้เจอเพื่อน ๆ ที่จากกันไปนาน บรรยากาศร้านเจ้าประจำที่ชอบไปนั่ง เพื่อนที่ทำงานบางคน ร้านขายส้มตำ – ก๋วยเตี๋ยวข้างทาง แดดร้อนเปรี้ยงปร้าง ควันดำ น้ำคร่ำ ร้านขายหนังสือราคาถูก-แผงเทพ ร้านขายเสื้อผ้า บ่อยครั้งที่โรงหนัง บ่อย ๆ กับผู้หญิงบางคนที่ร้านพิซซา ไอศกรีมตามห้างสรรพสินค้า แฟชั่นและเรื่องที่เคยยกขึ้นมาพูดกันเป็นรายวันอย่างนักการเมืองผู้มีผี

ปากรารัฐบุรุษแต่พ่ายแพ้กับแค็กเกิลสเท่าซี่เล็บของตัวเอง พาดหัวตลกปนรันทดบนหน้าหนังสือพิมพ์ บางคืนที่นอนไม่หลับ วันที่แสนสั้นหรือบางวันที่แสนยาวนานเกินไปกับความมุ่งงมงายว่าชีวิตมัน จะเป็นอย่างไรต่อไป ความว่างเปล่าของสังคม มนุษย์วิ่งไล่จับเงินแลกกับความสะดวกสบายอย่างสอง อย่างโดยเงื่อนไขว่าต้องทนทุกข์กับอะไรกับอีกหลาย ๆ อย่าง ความไม่รู้หรือไม่ก็ไร้ทางออกที่ต้อง ยอมรับเอาวัตถุเป็นเพื่อนอันควรให้ความสนใจมากกว่าจะประณามซ้ำเติมกัน ซึ่งความไร้ค่าก็ได้กลืน กินตัวของมันเอง ทั้งหมดผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป เป็นไปอย่างที่มันเป็น..

(บางสิ่งซึ่งยากจะอธิบาย. 2540 : 60)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า เรื่องสั้นดังที่กล่าวมานั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นสภาพ จิตใจของผู้คนในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ล้นเต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ต่างเอาเปรียบกัน และกัน ทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดในสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน นักเขียนแสดงให้เห็น ว่า ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นเรื่องความสำคัญของวัตถุและทรัพย์สินเงินทอง มากกว่าคุณค่าทางจิตใจ ย่อมส่งผลทำให้การกระทำของบุคคลในสังคมเป็นไปเพียงเพื่อเงิน หรือธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ สุขในสังคม จึงมีผลทำให้คนในยุคทุนนิยมนี้กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ไร้หัวใจ โดยทำทุกอย่าง เพื่อผลประโยชน์ของตน ทำให้ความสัมพันธ์ทางใจสูญหายกลายเป็นความสัมพันธ์กันเพื่อ ผลประโยชน์เท่านั้น

4. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น แม้จะมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแล้วก็ตาม แต่การพัฒนายังดำเนินไปอย่างเชื่องช้าและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในองค์กรภาคอุตสาหกรรม โครงสร้างครอบครัว ชุมชน รัฐบาลมีนโยบายในเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เพื่อเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปสู่ประชาชนทั่วไป ทำให้อัตราการเรียนต่อจากประถมศึกษาไปสู่มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายสูงขึ้นและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้แนวโน้มของคนไทยจะมีความรู้สูงขึ้น เพราะคนรุ่นใหม่จะมีความรู้ทางการศึกษาอย่างต่ำชั้นมัธยมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ รวมทั้งต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมแก่นักเรียนให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ตลอดจนต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นการขยายโอกาสและศักยภาพในการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถซึ่งนำมาสร้างประโยชน์และความมั่นคงให้ประเทศชาติเจริญ ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะดำเนินนโยบายและรับผิดชอบการศึกษาของคนไทย หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเร่งผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ อาทิ ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมทั้งด้านความรู้และจริยธรรม

จากการศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 พบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 ด้านพฤติกรรมของครู อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา
- 4.2 ด้านขวัญและกำลังใจของครู
- 4.3 ด้านระบบการศึกษา

4.1 ด้านพฤติกรรมของครู อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา

ด้านพฤติกรรมของครูอาจารย์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่และการขาดความรับผิดชอบของครูอาจารย์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา

ของเด็ก ทำให้สภาพการศึกษาของเด็กขาดคุณภาพไปด้วย จากการศึกษาผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของครูอาจารย์ ดังนี้

เรื่อง ครูครึ่งเทอม ของ ชานามิ สะท้อนภาพของครูที่ขาดความรับผิดชอบและบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของปรีชาที่กำลังรอสอบบรรจุครู จึงไปสมัครเป็นครูรับจ้างสอนในโรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่ง เขาได้รับมอบหมายจากครูใหญ่ให้สอนหนังสือทำสมุด รบ. กรอกคะแนน บันทึกเวลาเรียน ออกข้อสอบ และเป็นครูประจำชั้น ฯลฯ ปรีชาต้องรับผิดชอบหน้าที่ทุกอย่างแทนครูประจำชั้นคนเดิมที่ไม่ยอมทำอะไรเลย ทั้งภาระทั้งหมดให้กับปรีชา เขาต้องทำงานหนักมาก ส่วนครูประจำชั้นหลาย ๆ คนกลับไม่ทำอะไรเลยรอลงชื่อในสมุดลงคะแนนเพียงอย่างเดียว ดังข้อความ

เขาเปิดดูบัญชีเรียกชื่อก่อนดำนในปก นอกเหนือจากเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นเดือนปิดภาคเรียนที่ 1 เดือนนอกจากนั้นยังไม่ได้กรอกอะไรลงไปเลย วางโล่งตั้งแต่เดือนมิถุนายนจนมาถึงเดือนธันวาคม รวมเป็นเวลาถึงเจ็ดเดือน เป็นเช่นนี้แล้วทำให้สองจิตสองใจว่าจะรับหรือไม่รับดี ทำไมครูประจำชั้นถึงไม่ทำเอง ลองหันไปเปิดดู รบ. 4 – ป หรือสมุดพก นอกจากหน้าปกเท่านั้นที่รู้ว่าเป็นของนักเรียนคนใด ด้านใด ไม่ได้เขียนอะไรเอาไว้เลย คะแนนไม่มี เกรดจากเทอม 1 ไม่มี...

"เฉพาะ รบ.4 ผมยังรับไม่ได้หรือครับครู เทอม 1 ผ่านไปแล้วยังไม่มีเกรดให้นักเรียนเลย ทำอย่างนี้มันเกินไปหน่อยละ ผมไม่รู้จะหาเกรดที่ไหนไปใส่ให้นักเรียน"

"ผมก็ปวดหัวกับครูคนนี้เหมือนกัน บอกให้ทำตั้งหลายครั้งแล้ว แกก็ยังไม่ทำ เอาอย่างนี้จะกันคุณเอาบัญชีเรียกชื่อไปทำก่อน ส่วน รบ.นักเรียนผมจะเร่งให้ครูวิชุดไปทำให้เสร็จแล้วคุณค่อยทำต่อเทอม 2"

(ครูครึ่งเทอม. 2540 : 49)

นอกจากนี้ปรีชายังได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูในโรงเรียนที่ไม่มาทำงาน และลาบ่อยหรือบางคนมาโรงเรียนแต่ไม่เข้าสอนหรือไม่ก็สั่งงานนักเรียนแต่ไม่ยอมตรวจ ส่วนนักเรียนเองก็ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม ไม่ตั้งใจเรียน เขาจึงสอนได้เพียงเทอมเดียวก็ขอลาออกเพราะมีอาการกับสภาพต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาได้ ดังข้อความ

เขาเข้ามาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนี้เกือบ 4 เดือน นานที่ศึกษาหนักจะเป็นการสอน กลับปรากฏว่าเป็นการรบกับสังคมรอบข้างมากกว่า ซึ่งก็ได้แก่ครูด้วยกันเอง เช่น ขาด – ลาบ่อย มาแต่ไม่เข้าสอน สั่งให้นักเรียนอ่าน ทำรายงาน ไม่ตรวจงานนักเรียน โหมเมใส่คะแนนให้ เป็นต้น อีกทั้งตัวนักเรียนก็ไ้ย้อย ตัวเองมีหน้าที่เรียนหนังสือกลับไม่เรียน หนังสือ ดิทยา ดิดกาบ ต้องไล่จับต้องบังคับกันจนเป็นที่น่าอึดระอาใจแก่ผู้พบเห็น...

(ครูครึ่งเทอม. 2540 : 49)

ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขาดความรับผิดชอบของครูแล้ว ตัวนักเรียนเองก็ยังขาดความรับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน

เรื่อง ผู้ช่วยครู ของ ทศนาวดี สะท้อนภาพพฤติกรรมของครูในโรงเรียนที่บกพร่องต่อหน้าที่ โดยให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ครูสอนนักเรียนแทน โดยเป็นเรื่องราวของยายจันดาที่ไปเฝ้าหลานชายที่โรงเรียนทุกวันจนเด็กนักเรียนชื่นชอบมาก ครูในโรงเรียนจึงให้แกช่วยทำอาหารกลางวันและสอนแทนในบางคาบ ส่วนครูที่มีหน้าที่สอนก็ไปทำกิจกรรมอย่างอื่น ดังข้อความที่ว่า

...ในแต่ละวันยายจันดาจะต้องได้สอนแทนครูไม่ต่ำกว่าหนึ่งชั่วโมง ระยะเวลาแม้ครูจะไม่ไปไหนก็แต่เอ่ยปากให้แกช่วย ส่วนตัวเขาเองจะเข้าไปนอนที่ห้องพยาบาลหรือห้องพักครูเสมอ ปล่อยภาระหน้าที่ให้เป็นของยายจันดา พาเด็กอ่านเขียนร้องรำทำเพลงอย่างสนุกสนาน...

(ผู้ช่วยครู. 2540 : 55)

วันหนึ่งครูประจำชั้น ป.1 ต้องไปอบรม 9 วัน ซึ่งในตอนแรกทางโรงเรียนจะให้นักเรียนชั้น ป. 1 หยุดเรียน แต่ครูส่วนใหญ่เห็นว่าถ้าให้นักเรียนชั้น ป.1 หยุดเรียน ยายจันดาก็คงไม่มาเฝ้าหลาน และจะไม่มีใครช่วยงานโรงเรียน จึงให้ยายจันดาสอนแทน ยายจันดาทำหน้าที่ได้ดี ไม่ขาดตกบกพร่อง และนักเรียนชื่นชอบมาก แต่วันหนึ่งศึกษานิเทศก์ได้มาตรวจงานโรงเรียน โดยที่โรงเรียนไม่มีครูอยู่เลย ดังข้อความ

ทั้งโรงเรียนเหลือครูแค่สองจากทั้งหมดหกคน นอกจากครูปอหนึ่งที่ติดอบรมแล้ว อีกสามคนรวมทั้งครูใหญ่พากันไปกินเหล้ากับชาวบ้านที่กำลังสูบปลาอยู่กลางทุ่งนาไม่ไกลนัก ตั้งแต่เช้าจนถึงเที่ยงยังไม่มีที่ท่าว่าจะกลับ

...เดี๋ยวนี้ทั้งโรงเรียนมีครูเพียงคนเดียว ครูสาวเข้าไปส่งงานที่อำเภอ ส่วนครูอีกคนหายไปไหนไม่รู้ตั้งแต่เที่ยง เด็กชั้นอื่นบ้างก็อ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัด แต่ก็เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่แล้วจะออกไปวิ่งเล่นที่สนาม หรือไม่ก็ปีนป่ายต้นไม้ตามเรื่องตามราว

ยายจันดาคิดว่าบุคคลที่มานั้นเป็นพวกที่มาขายของหรือมาทวงหนี้จึงไม่ได้สนใจอะไร และตอบว่าไม่รู้ว่าพวกครูหายไปไหนหมด เมื่อครูใหญ่ทราบเรื่องจึงโกรธมากและสั่งห้ามยายจันดาเข้ามาในโรงเรียนอีก แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของครูที่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่

(ผู้ช่วยครู. 2540 : 55)

เรื่อง สันดาน ของ สฤณี ผาอาจ สะท้อนภาพของครูที่วางตัวไม่เหมาะสมกับความ เป็นครู เป็นเรื่องราวของเด็กชายต้นหยงลูกชายภารโรงที่ทำการบ้านส่งอาจารย์ธวัช ซึ่งเป็นเรื่องการเขียนวิพากษ์วิจารณ์รายงานข่าวต่าง ๆ ต้นหยงได้เขียนเรื่องจริงที่ตนพบเห็นในโรงเรียน เช่น ครูบางคนใช้น้ำของโรงเรียนล้างรถ หรือการใช้หอประชุมและไฟของโรงเรียน

จัดงานแต่งงาน โดยอาจารย์ธวัชนำข้อความที่ต้นหยงเขียนส่งเป็นหนังสือสนเท่ห์ จนนต้นหยง
ถูกครูใหญ่เรียกไปต่อว่าเพราะข้อความในหนังสือเป็นลายมือของต้นหยง ดังข้อความ

“ทำไมเธอเขียนอย่างนี้ เธอรู้ไหมว่าถ้าหนังสือสนเท่ห์กระจายออกไปข้างนอก โรงเรียนของ
เราจะเสื่อมชื่อเสียงขนาดไหน”

“ไม่ทราบครับ”

“ใครใช้ให้เธอเขียน” ผู้อำนวยการโยนคำถามที่ผมคาดไม่ถึง

“ไม่มีใครใช้ครับ ผมเขียนเอง เอ้อ...”

“เธอรู้ได้อย่างไรว่าอาจารย์ใช้ห้องน้ำของโรงเรียนล่างรถ”

“ผมเห็นครับ”

“เห็นเธอก็ไม่มีสิทธิไปว่าอาจารย์เขาอย่างนั้น เรื่องไฟเหมือนกัน ที่มีคนมาขอใช้ห้องประชุม
โรงเรียน จัดงานแต่งงานส่งเสียงอีกทีก็ เธอรู้ได้อย่างไรว่าเขาใช้ไฟฟรี”

“ไม่รู้ครับ”

“อู่วะ” ผู้อำนวยการหน้าแดงจัด “เธอเขียนด่าผู้อำนวยการด้วย คนที่ประกาศปาว ๆ หน้า
เสาธงทุกเช้าให้ประหยัดกลับเป็นเสียเอง เธอหมายถึงผู้อำนวยการใช่ไหม”

“ผมไม่ได้มีเจตนาเช่นนั้นครับ ผมเพียงแต่เขียนการบ้านส่งอาจารย์ธวัช อาจารย์เป็นนักข่าว
และผมก็เขียนให้เหมือนคอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์เท่านั้นครับ...”

(สันดาน. 2541 : 51)

ต้นหยงเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของอาจารย์ในโรงเรียนดังที่กล่าวมา เพราะเขาเป็นลูก
ของภารโรงจึงนำเรื่องที่เขาเห็นมาเขียน แต่เขามีได้มีเจตนาที่จะให้เรื่องดังกล่าวกลายเป็นเรื่อง
ใหญ่หรือต่อว่าอาจารย์บางท่าน เขาเพียงแต่ต้องการทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์
ให้เต็มความสามารถเท่านั้น โดยไม่คิดเลยว่าอาจารย์ธวัชผู้ที่เขานับถือจะทำได้ถึงเพียงนี้

เรื่องการประกวดโรงเรียนดีเด่นหรือครูดีเด่นก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานิยมกัน และในการประกวดแต่ละครั้งโรงเรียนจะเตรียมพร้อมใน
เรื่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ อุปกรณ์สื่อการสอน ตัวครู ตัวนักเรียน
ทุกอย่างจะถูกจัดเตรียมขึ้นโดยที่มิได้มีการปฏิบัติตามจริงเลย ดังที่ทัศนาวดี ได้สะท้อนภาพ
เหล่านี้ไว้ในเรื่อง ในโลกแคบ ซึ่งเป็นเรื่องที่โรงเรียนแห่งหนึ่งเตรียมความพร้อมในการ
ประกวดครูดีเด่น ดังข้อความ

การประกวดครูดีเด่นเริ่มขึ้นแล้ว...

สื่อการเรียนการสอนถูกหยิบยืมมาจากที่ต่าง ๆ เพื่อสะสมไว้วัดคณะกรรมการ ดูเหมือนพวก
เขาจะเวียนกันอย่างไรว่า พอถึงเวลาก็ส่งคืน ปีนี้โรงเรียนนี้อาไป ปีหน้าก็ให้โรงเรียนใหม่ วัน ๆ
เด็ก ๆ แทบไม่ได้เรียน เพราะมัวแต่ตกแต่งห้องตามคำสั่งของครู ประดับประดามั่นเข้า ผมเองนึก
ไปถึงโรงลิเกหรือผ้าจากของหมอลำเพลิน

ถึงวันนัดหมายกันของพวกเขา ว่าที่ครูตีเต๋นจะจัดเตรียมทุกอย่างไว้ดีบริบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียน ชูเชิญให้เด็กต้องอาบน้ำทาแป้งและทำตัวสงบเสียมเสียสักวันครึ่งวัน ชักซ้อมคำพูดให้กับเด็กอย่างเคร่งเครียดและที่ขาดไม่ได้ก็คือสุราอาหารชั้นดี...

(ในโลกแคบ. 2539 : 49)

ปัจจุบันระบบการสอบสัมภาษณ์เพื่อเลือกคนเข้าศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่สถานศึกษาต่าง ๆ นิยมใช้กัน ไพโรจน์ บุญประกอบ ได้สะท้อนภาพการต่อต้านระบบการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกคนเข้าศึกษาวิชาชีพครูไว้ในเรื่อง ภาวะพิลึก ว่าการสอบสัมภาษณ์ที่ใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีนั้น ไม่สามารถตัดสินอะไรได้ จึงทำให้มีครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมมากมายในปัจจุบัน ดังข้อความ

เพราะปล่อยให้ผ่านกันไปง่าย ๆ นี่สิถึงได้มีครูสมศรีขายกระเป๋า ครูเฉลาขายเครื่องสำอาง ครูสุรางค์ขายประกัน ครูอัญชันขายแท็บเล็ตแอร์ ครูแย้ ๆ ขายตัวแย่งผัวคนอื่น ครูพวกนี้ไม่เคยสนใจลูกศิษย์ ไม่สนใจหาความรู้เพราะหาเงินสนุกกว่า ตรงกิเลสมากกว่า

(ภาวะพิลึก. 2538 : 51)

นอกจากเราจะพบพฤติกรรมด้านลบของครูอาจารย์บางคนแล้ว ยังมีครูอาจารย์ที่ปฏิบัติตัวเหมาะสม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และรักในอาชีพครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์ ดังปรากฏในเรื่อง เปิดเทอมใหม่ ของ ฟองละมูล พิมพ์ ของ วัน ณ จันทรธาร และ ศิษย์เก่า ของ ชัญวลี ศรีสุโข ที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของครูที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง และมีความตั้งใจที่จะให้นักเรียนมีความรู้และเป็นคนดี ดังข้อความที่ลูกศิษย์คนหนึ่งพูดถึงอาจารย์แต่ละท่าน ดังนี้

ถัดจากครูอุทัยเป็นครูจินตนาสอนวิชาเรขาคณิต ครูจินเป็นครูผู้หญิงเอวบางร่างเล็ก มาถึงก็ตั้งหน้าตั้งตาสอน โดยเขียนคำอธิบายบนกระดานดำ วิชานี้เป็นสิ่งที่ยากสำหรับนักเรียนชั้น ม.1 ที่เพิ่งเข้ามาเรียนใหม่ เมื่อนักเรียนคนไหนไม่เข้าใจ ครูจินก็เรียกมาที่หน้าห้องยื่นอธิบายตัวต่อตัว

วันนั้นฉันเกิดไม่เข้าใจเรื่องที่ครูจินสอนเลยแม้แต่หน่อย ครูจินพาฉันไปหน้าห้องเรียน อธิบายหลายครั้ง ก็ยังไม่แจ่มแจ้ง ครูจินพยายามอธิบายเป็นครั้งที่สาม เมื่อฉันบอกว่าพอเข้าใจ ฉันเห็นน้ำตาครูจินหยดแหมะลงที่พื้นดิน ครูพิมพ์ว่า "ก็ครั้งครูก็อธิบายได้ขอเพียงให้พวกเธอเข้าใจ"

.....

ฉันเห็นครูวีตั้งใจสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ไม่เคยขาดแม้แต่วันเดียว...

ยังมีครูอีกหลายคน เช่น ครูภาสกร สอนศิลปะ ครูณัดสอนประวัติศาสตร์ ฯลฯ แต่ละท่านมีความตั้งใจให้นักเรียนมีความรู้ และเป็นคนเก่ง

(ศิษย์เก่า. 2543 : 60 – 61)

นอกจากเราจะพบพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านดีและด้านไม่ดีของครูอาจารย์แล้ว พฤติกรรมด้านลบของผู้บริหารการศึกษาก็ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การศึกษาไม่พัฒนา และนับเป็นปัญหาที่สำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี แต่สิ่งที่เขากระทำกลับตรงกันข้าม ไม่มีคุณสมบัติในการเป็นผู้บริหาร ใช้อำนาจในทางที่ผิด สามารถออกคำสั่งให้ใครทำอะไรก็ได้ ขาดความยุติธรรม ดังปรากฏในเรื่อง จดหมายปิดผนึก ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนพฤติกรรมของครูใหญ่ที่สร้างค่านิยมผิด ๆ ให้แก่ครูในโรงเรียน และขาดความยุติธรรม เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของครูใหญ่คนหนึ่งที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน เช่น การสำรวจนักเรียนที่เข้าเรียนเพื่อหวังผลงาน โกงเงินค่านมและค่าอาหารกลางวันนักเรียน เล่นพรรคเล่นพวก ไม่เข้าสอนนักเรียนปล่อยให้ เป็นภาระของครูคนอื่น และให้การโรงเรียนเป็นคณกรอกคะแนนเด็กห้องที่ตนเป็นครูประจำชั้น ส่วนเรื่องระเบียบการลาของครูและการลงชื่อมาทำงาน ครูใหญ่เป็นคนตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นเพื่อ ตัวเองทั้งนั้น และนอกจากนี้ยังเป็นผู้บริหารที่ตระหนี่ เจ้าเล่ห์ ไม่มีความจริงใจต่อใครเลย ครูทุกคนในโรงเรียนล้วนทราบพฤติกรรมและทนเห็นการกระทำของครูใหญ่ไม่ไหวจึงกล่าวคำ ปราศรัยขึ้นในงานเลี้ยงส่งไปรับตำแหน่งใหม่ ดังตัวอย่าง

ท่านใช้ใหม่เป็นคนดาร์ขึ้น ท่านให้ครูอนุบาลลงบัญชีว่าเด็กได้ตีมนมทุกวัน แต่ในความเป็นจริง ให้เด็กตีมนมเพียงสองวันเท่านั้น และตีมันได้กันสักกี่คน บางสัปดาห์ไม่ได้ตีมันแม้แต่วันเดียว เพราะครูไปอบรมบ้าง เด็กไม่มาโรงเรียนบ้าง แต่ตามบัญชีละ ตามรายงานหน่วยงานเหนือส่งจายนมแก่เด็กไม่มีบกพร่อง ใบเสร็จรับเงินจากทางร้านมีพร้อมสรรพ.....

เกี่ยวกับเรื่องสองชั้นท่านก็มาแปลก เปิดเผยให้แจ่มแจ้งดีแท้ โดยบอกว่าท่านไม่ใช่ผู้บริหาร รุนเก่า และจริง ๆ แล้ว “สองชั้น” มิใช่ความลับทางราชการดอก มันเป็นผลประโยชน์ที่ใครจะรู้จัก ฉกฉวยมากกว่า ผมยอมรับละว่าเป็นครูมาสิบกว่าปี ก็เพิ่งเห็นท่านนี้แหละใจถึงกล้าหาญ กล้าที่จะประกาศล่วงหน้าว่า ปีนี้จะให้ใครได้สองชั้น ปีหน้าจะให้ใคร ที่นี้ท่านก็สอนพวกเราเลยว่าควรจะทำปฏิบัติ ตัวอย่างไรให้สมหวังใน “สองชั้น”...

บอกตรง ๆ ว่าผมได้ฟังก็แทบหงายหลัง ข้าราชการนะไม่สอนสิ่งเหล่านี้มันก็แทบจะกลายเป็น สัตว์บางประเภทอยู่แล้ว มาเลี่ยมสอนให้ประจบสอพลอ มันจะเหลือความเป็นคนก็มากน้อย จิตวิญญาณของตัวตนอยู่ที่ไหน บอกกันตรงนี้อีกครั้งว่าผมสะอิดสะเอียนกับการพรีสอนเยี่ยงนี้ยิ่งนัก....

ท่านบอกว่าจะมาสายหรือไม่มันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่คนมาลงเวลาก่อน ต้องเขียนเวลาลงเข้า ๆ หน่อย เช่น 06.00 น. หรือ 07.00 น. ก็ว่าไป คนต่อ ๆ มาจะได้ไม่ลงเวลาตกขอบ คือ ล่ากว่า 8.30 น. นับแต่ข้อเอื้อเพื่อนี้ถูกนำมาใช้ ปรากฏว่าไม่มีใครมาสายเลยสักคน ตัวเลขในสมุดลงเวลาปฏิบัติราชการ ยืนยันได้...ผมยังไม่รู้ว่าเรื่องราวทั้งหมดท่านสร้างขึ้นเพื่อท่านโดยเฉพาะ เพราะท่านเป็นคนมาโรงเรียนสาย และกลับก่อนแทบทุกวัน...

(จดหมายปิดผนึก. 2537 : 52 – 53)

หรือในเรื่อง เรื่องเล่าจากชายขี้เมา ของ ทศนาวิ ที่สะท้อนพฤติกรรมของครูใหญ่ ที่ขาดความรับผิดชอบ ครูใหญ่ขอรับบริจาคเงินชาวบ้านเพื่อนำเงินมาเลี้ยงต้อนรับครูที่มา บรรจุใหม่ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของครูใหญ่คนหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ แต่ไม่ปฏิบัติตามโครงการ โดยรายงานผลโครงการว่าในหมู่บ้านมีครูหนังสือทุกคนแล้ว แต่แท้จริงแล้วยังมีคนไม่รู้หนังสืออีกมากมาย ดังข้อความ

“ไอ้โครงการอะไรนั่นมันล้มเหลวโดยสิ้นเชิง คนในหมู่บ้านนี้ไม่รู้หนังสือยิ่งสิบกว่า เดียวนี้มัน ก็ยังเหมือนเดิม แต่ไอ้ครูใหญ่กลับรายงานว่าปลอดคนไม่รู้หนังสือแล้ว ดลกใหม่ละ”

“ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะนี่” ผมขยับ

“ก็มันทำไม่จริงนะสิ ในทางปฏิบัติมันแค่แบ่งครูรับผิดชอบเป็นกลุ่มเป็นคุ้ม เขาให้หนังสือมา สอนก็เอาไปแจกทิ้งไว้ตามบ้าน พอสิ้นเดือนมาก็รายงานความคืบหน้า ไอ้ครูใหญ่ขี้เมาก็กลัวไม่ได้ หน้าได้ตา แถมบอกว่าทางอำเภอเร่งมา มันเลยรายงานเท็จว่าครูหนังสือหมดแล้ว สามเดือนเท่านั้นแหละมึงเอ๊ย อำเภอเอาป้ายมาปักว่า หมู่บ้านนี้ปลอดคนไม่รู้หนังสือเป็นหมู่บ้านแรก โอ๊ย...กูจะ บ้าตาย...”

(เรื่องเล่าจากชายขี้เมา. 2540 : 49)

นอกจากนี้ทุกครั้งที่มีการครูใหม่มาบรรจุ ครูใหญ่จะขอบริจาคเงินชาวบ้านครัวเรือนละ 50 บาทเพื่อทำพิธีบายศรีและเลี้ยงต้อนรับ ดังข้อความ

“หมู่บ้านนี้ทุกครั้งที่มีการครูใหม่มาเขาจะทำพิธีสู่ขวัญบายศรีให้ และมีงานเลี้ยงที่โรงเรียนเป็นการ ต้อนรับ และทุกที่ครูใหญ่จะขอบริจาคเงินครัวเรือนละ 50 บาท ดูลิเงินตั้งหลายพัน นี่กูก็โดนด้วยมันมาเก็บ ถึงนาทีเดียว ป่านนี้ไอ้ครูใหญ่มันคงถลุงเงินมาแอ่ที่อำเภอโน่น”

(เรื่องเล่าจากชายขี้เมา. 2540 : 49)

นอกจากนี้ปัญหาด้านการขาดความยุติธรรมของผู้บริหาร ยังเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบ มากในระบบการศึกษา ผู้บริหารบางคนขาดความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ โดยจะให้สองชั้นแก่พวกพ้องของตน ผู้ที่ทำผลประโยชน์ให้ หรือผู้ที่ประจบประแจงสอพลอ และนอกจากนี้ยังคอยจ้องจับผิดผู้ได้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลาอีกด้วย ดังที่ ทศนาวิ ได้ สะท้อนไว้ในเรื่อง ก่อกองไฟ ดังข้อความ

ตั้งแต่เป็นครูมาฉันไม่เคยได้รับความดีความชอบไอ้ที่เขาเรียกว่า “สองชั้น” เลยแม้แต่ครั้งเดียว นี่เป็นความจริงที่แกลงจะพอดาคเฒ่าได้ถึงสาเหตุ ถึงฉันจะมีความดีอยู่บ้าง แต่ความชอบนั้นหาแทบ ไม่เจอ มีข่าวว่าเรื่องนี้เขาจัดคิวเหมือนเรารอน้ำหน้าแล้งแต่ในที่สุดมันก็เป็นเรื่องของคนอื่นไป พอถึง รอบฉันมันก็กระโดดข้ามหน้าตาเฉย ความเป็นไปในข้อนี้ฉันทราบดี และทำใจได้เพราะความซาซึน อีกทั้งไม่เคยหวังกับมันเลยสักครั้ง แต่สิ่งหนึ่งที่ทนไม่ได้คือ การจับผิดของผู้บังคับบัญชาและคำพูด

เยาะเย้ยถากถางประชดประชันของเพื่อนร่วมงาน ทั้งการส่งสายตาเหยียด ๆ ของพวกเขา....

(ก่อกองไฟ. 2542 : 53)

นอกจากนี้ทัศนคติที่ยังสะท้อนภาพการขาดความศรัทธาในอาชีพครูไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของครูหันมายุติธุรกิจเกี่ยวกับการสอนพิเศษ ไม่สนใจสอนในชั้นเรียน มุ่งแต่จะให้นักเรียนเรียนพิเศษ การลอกผลงานวิชาการ หรือการรับจ้างทำวิจัย ดังข้อความ

ปีนี้เป็นปีที่สิบเจ็ดแล้วที่ฉันยึดอาชีพครู ย้ายมาแล้วสามโรงเรียน ทุกครั้งก็เหมือนหนีเสือปะจระเข้ซักระลอกใจว่าวงการครูเดี๋ยวนี้มันเลวร้ายไม่แพ้สาขาอาชีพอื่นหรืออาจจะยิ่งกว่า ฉันอยากจะเล่าเรื่องราวทุกเรื่องที่ผมพบให้แกฟัง แต่บางเรื่องมันก็สนใจในรายละเอียด เพราะเพียงแต่ได้ยินมา เป็นต้นว่าเรื่องการสอนพิเศษ ซึ่งถือเป็นธุรกิจยอดฮิตที่มันได้คร่ำวิญญานครูไปแล้ว หรือเรื่องการลอกผลงานวิชาการ อะไรทำนองนี้ มันมีอยู่เกลื่อนเมือง รวมทั้งการทำวิจัยรับจ้าง และยังมีอื่น ๆ อีกมาก...ขนาดเพียงแค่นี้ แกคงสะอิดสะเอียนแบบคาดไม่ถึงนะ...มันเกิดขึ้นจริงในวงการครู

(ก่อกองไฟ. 2542 : 53)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนแสดงออกถึงความไม่พอใจในพฤติกรรมของครู จึงได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านลบของครูอาจารย์ในเรื่องความบกพร่องและขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ และยังกล่าวตำหนิครูบางคนที่วางตัวไม่เหมาะสมกับความเป็นครู ทั้งนี้ นักเขียนยังได้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับระบบการคัดเลือกผู้เข้ามาศึกษาวิชาชีพครูว่า ปัจจุบันที่นิยมใช้ระบบการสอบสัมภาษณ์นั้นไม่สามารถตัดสินอะไรได้ จึงทำให้มีครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมมากมายในปัจจุบัน ด้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้บริหารการศึกษานับเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การศึกษาไม่พัฒนา นักเขียนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนมากมักใช้อำนาจในทางที่ผิด ขาดความยุติธรรม ขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้บริหาร หรือเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี โดยเฉพาะปัญหาด้านการขาดความยุติธรรมนั้นเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พบมากในระบบการศึกษาของไทย กล่าวคือ ผู้บริหารบางคนยังขาดความเป็นธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านลบของครูอาจารย์หรือผู้บริหารแล้ว นักเขียนยังสะท้อนภาพของครูที่ปฏิบัติตัวเหมาะสม มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์อีกด้วย

4.2 ด้านขวัญและกำลังใจของครู

ด้านขวัญและกำลังใจของครูนับเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ส่งผลต่อการศึกษาของไทย เพราะคนส่วนใหญ่เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย จึงหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่สร้างรายได้มากกว่า ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพครูเมื่อรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย ก็ต้องแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับตัวเอง โดยไม่คำนึงว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นเรื่องที่ไม่

ถูกต้องหรือเป็นการผิดคุณธรรมและขาดความซื่อสัตย์หรือไม่ ดังที่ ชม นวนมุสิก ได้สะท้อนไว้ในเรื่อง ภาพวาด ซึ่งเป็นเรื่องราวของครูคนหนึ่งประกอบอาชีพครูมาสิบกว่าปี แต่ชีวิตก็ยังลำบาก เงินเดือนแต่ละเดือนไม่พอใช้ และกำลังกังวลใจกับเรื่องค่าเทอมของลูกชายที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก ซึ่งเขาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในปัจจุบันนี้ว่า

จะไม่ให้ผมคิดอย่างนั้นได้อย่างไร ในเมื่อลูกชายคนเดียวของผมกำลังจะเปิดเทอม กับการเรียนในปัจจุบัน หากพ่อแม่ไม่มีเงิน อย่าหวังว่าลูกจะได้เรียนสูง ๆ ไม่ใช่แต่ความคิดผม ผมรู้ว่าทุกคนก็คิดและรู้สึกอย่างนั้น เพราะแค่เข้าเรียนเพียงชั้นอนุบาลก็แย่แล้ว ไหนจะค่าลูกสมัครเข้าเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนมีชื่อเสียง จะเข้าไปต้องเสียค่าฝากเป็นค่าน้ำร้อนน้ำชา ไม่งั้นอย่าหวังเลย ผมก็ไม่น้ำร้อนอะไรแล้วละพันครึ่งยังเอาไม่อยู่ และพอเข้าไปได้ทีนี่เป็นเรื่องใหญ่ ไหนจะต้องจ่ายค่าบำรุงการศึกษา ค่าชุดนักเรียน ค่าหนังสือ ค่าอื่น ๆ อีกต่าง ๆ นานา จำเป็นไม่จำเป็นโรงเรียนก็บังคับซื้อไปทุกอย่าง

(ภาพวาด. 2543 : 56)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ครูบางคนเลือกที่จะขาดคุณธรรมและขาดความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น เพราะความจำเป็นบางอย่าง ซึ่งสวนทางกับคำพร่ำสอนที่ให้ไว้กับนักเรียน ดังข้อความ

คุณธรรมความซื่อสัตย์ ผมพร่ำสอนให้มีในตัวเด็กทุกคน ผมเชื่อว่าการปลูกฝังสิ่งที่ดีให้พวกเขา ตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก ๆ จะส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ผมเป็นผู้พร่ำสอนเขา เรียกกรองให้เขาเป็นคนดี ขณะที่ผมกำลังคิดจกจวยโอกาสให้กับตนเองอย่างไม่ซื่อสัตย์อย่างนั้นหรือ

(ภาพวาด. 2543 : 57)

เช่นเดียวกับเรื่อง มือปืน ของ ทศนาวดี ที่สะท้อนความรู้สึกด้านมนุษยธรรมของครูคนหนึ่งที่กำลังตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำผิดในเรื่องการรับจ้างเข้าสอบบรรจุข้าราชการครู เพราะ “ความยากจน..ความจำเป็น...ความเป็นเพื่อน...สายใยแห่งมิตรภาพ...ความถูกต้อง...มโนธรรม อนาคต...เขาแยกไม่ออกว่าอะไรมีน้ำหนักมากกว่ากัน” (มือปืน. 2543 : 55)

เรื่อง เด็ก แม่ จัน ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์ สะท้อนภาพของหญิงสาวคนหนึ่ง ที่รักในอาชีพครู จึงเลือกมาประกอบอาชีพนี้ ถึงแม้จะได้รับเงินเดือนน้อย แต่เธอก็มีความสุขเมื่อได้เห็นเด็ก ๆ อ่านออกเขียนได้ แต่วันหนึ่งเมื่อทางบ้านเดือดร้อน ต้องการเงินเพื่อนำไปใช้หนี้ เธอจึงลาออกจากอาชีพที่เธอรักและตัดสินใจเป็นนางแบบตามคำชวนของเพื่อน ดังข้อความ

ฉันมาถึงบ้านเกิดด้วยความหดหู่ในหัวใจ เมื่อได้ทราบจากปากของแม่อีกครั้งหนึ่งว่าเราถูกเร่งรัดหนี้สินนับแสนบาท ที่แม่เคยกู้ยืมทุนคนหนึ่งมาปลูกบ้าน โดยมีที่ดินผืนเล็ก ๆ ที่เราอาศัยอยู่ไปค้ำประกันไว้ ฉันกลับมาคราวนี้ก็คงทำได้แค่เพียงปลอบใจแม่เท่านั้น อาชีพขายข้าวแกงแผงลอยอย่างแม่ กับอาชีพแม่พิมพ์ของชาติที่ทุ่มเทจิตใจเพื่ออนาคตเด็กชนบทตาต้า ๆ อย่างฉัน จะลวก ๆ ไปหาเงินจำนวนนี้มาได้หรือ – ฉันครุ่นคิด

(เด็ก แม่ ฉัน. 2537 : 53)

เรื่อง **ครูนอกกระดาน** ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพของครูคนหนึ่งที่ตั้งใจลาออกจากราชการเพราะไม่อยากเป็นครู และต้องการไปทำงานต่างประเทศเหมือนครูคนอื่น ๆ ที่ลาออกไปประกอบอาชีพที่ต่างประเทศและร่ำรวยกลับมา แต่เมื่อไปถึงก็พบว่าตนเองถูกหลอก มิใช่แค่เพียงเขาคนเดียวเท่านั้นครูคนอื่น ๆ อีกสิบกกว่าคนที่ไปร่วมชะตากรรมกับเขาก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน เมื่อหาเงินใช้หนี้ได้จึงกลับมาขอรับราชการต่อ แต่ก็ไม่ได้ผลเพราะไม่มีเส้นสายเหมือนคนอื่น ๆ เขาจึงตัดสินใจสอบบรรจุครูอีกครั้งหนึ่ง เพราะเขารู้สึกรักในอาชีพนี้ ดังข้อความ

เขาตัดสินใจลาออกจากครู...

โดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่ต่างประเทศ ข้าราชการคนอื่นลาออกไปประกอบอาชีพที่ประเทศญี่ปุ่น ร่ำรวยกลับมาเป็นภาพเฟร็ดที่เขาหมายใจไว้ว่า โดยคิดเผื่อเหลือเผื่อขาดเอาไว้ว่า หากไม่ได้อย่างหวังก็จะกลับมาขอเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง

(ครูนอกกระดาน. 2537 : 53)

นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ครูส่วนใหญ่จึงแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง แม้ว่าจะเป็นการผิดคุณธรรมหรือขาดความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ส่วนครูบางคนก็รักในอาชีพจริง ๆ ก็มีอาจทนกับสภาพรายได้ที่ไม่พอกินพอใช้จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าขวัญและกำลังใจของครูเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้ครูมีประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น เพราะเมื่อครูมีชีวิตที่ดี มีความสุข มีความสบายย่อมมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น

4.3 ด้านระบบการศึกษา

ปัญหาอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย คือ ระบบการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบในระดับปริญญาตรี นักเรียนเรียนแต่วิชา รู้แต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน จึงทำให้การพัฒนาคนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับวิธีการเรียนการสอนยังเป็นลักษณะแบบท่องจำ ครูป้อนความรู้ให้ศิษย์ เป็นลักษณะการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน จึงมิได้เน้นกระบวนการให้เกิดการพัฒนาในด้านความคิด รู้จักแยก-

แยะวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยอีกด้วย และในขณะเดียวกัน ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน และยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู และนอกจากนี้ นักเรียนยังขาดความสุขในการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมิได้สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ครอบครัวและชุมชนไม่มีโอกาสร่วมคิดร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นพฤติกรรมที่ซ้ำซาก และการสอนยังเน้นที่การท่องจำ โดยที่มีสัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิด และการอบรมบ่มนิสัยน้อยกว่าการท่องจำเนื้อหา จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพเกี่ยวกับระบบการศึกษา ดังนี้

เรื่อง ร่างผอมโย่งยืนเด่นในความคิดตลอดทางที่เดินมา ของ นาม มะโรง สะท้อนภาพระบบการศึกษาของไทยที่นิยมสอนแบบท่องจำ และใบปริญญาก็มีอาจวัดความสามารถของคนได้ เพียงแต่ท่องจำกับเรียนหนังสืออย่างเข้าใจก็ได้ใบปริญญาเหมือนกัน จึงทำให้การพัฒนาคนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และได้เน้นกระบวนการให้เกิดการพัฒนาในด้านการคิด รู้จักแยกแยะวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังที่นักศึกษาคนหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบการศึกษาว่า

...เขาตั้งข้อสังเกตถึงการเรียนอาเรยธรรมแบบนกแก้วนกขุนทองว่านำไปสู่การยึดอัตราและเหยียดขาดุพันธ์ แทนที่จะรู้จักรากเหง้าของตนเองและเคารพผู้อื่น ผมแม้ปากกลบความเข้าใจอันคลุมเครือ เขาพูดถึงใบปริญญาไม่สามารถการันตีระดับความรู้ เกือบตกกับเกียรตินิยมได้ปริญญาเหมือนกัน ท่องจำกับเรียนอย่างเข้าใจได้ปริญญาเหมือนกัน เขาย้ำจะไม่รับใบหลักฐานสำคัญในการสมัครงานเมื่อเรียนจบ

(ร่างผอมโย่งยืนเด่นในความคิดตลอดทางที่เดินมา. 2538 : 53)

เรื่อง ห้องไม่มีหน้าต่าง ของ ชลัมพู ณ ชเลล้า ยังสะท้อนภาพของอาจารย์ที่ไม่พัฒนาระบบการสอนของตนเอง ไม่ว่านักศึกษาจะผ่านไปกี่รุ่นก็ยังคงใช้ระบบการสอนแบบเดิม ตำราเล่มเดิม สอนตามตำราทุกตัวอักษร คำพูดเดิม ๆ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง โดยยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ดังข้อความ

เสียงบรรยายทฤษฎีวิวัฒนาการแห่งความสำเร็จในชีวิตมนุษย์ ที่ท่านรองศาสตราจารย์ดอกเตอร์ วยตัน 50 ถ่ายทอดจากตัวอักษรหน้าตำราหน้าเหลืองออกมาเป็นภาษาพูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ โดยไม่ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับแม้เพียงสักคำ ท่านรองฯ ทำหน้าที่ได้สมบทและสมเกียรติ

ยิ่งนักกับการเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่นาคของชาติที่กำลังจะก้าวออกไปเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าเหมือนกับนักศึกษาทุกรุ่นที่ผ่านมา, กับตำราเล่มเหลืองที่เป็นคลังความรู้ที่ท่านรองฯ เชื่อมมันอย่างไม่คิดจะเปลี่ยนแปลง นับเนื่องมาตั้งแต่ท่านรองฯ ยังเป็นนักศึกษาหนุ่ม

(ห้องไม่มีหน้าต่าง. 2543 : 63)

นอกจากนี้ยังมีครูบางคนที่ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนอกหลักสูตร มุ่งแต่จะให้นักเรียนเรียนหนังสืออย่างเดียว และคิดว่าจะทำอย่างไรให้นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้มากที่สุด จนมองข้ามกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างประสบการณ์ความรู้ให้กับเด็ก ๆ ดังที่ สร้อยแก้ว คำมาลา ได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง วันที่ผ่าน ซึ่งได้กล่าวถึงระบบการศึกษาของรัฐที่ล้าสมัย ครูบางคนที่หัวโบราณก็ยังคงมุ่งแต่ให้นักเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาในหนังสือและคิดแต่จะให้นักเรียนทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะได้สอบเข้าเรียนต่อให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นเกียรติแก่สถาบัน โดยที่ลืมคิดถึงศักยภาพของตัวนักเรียนว่ามีความสามารถเพียงพอหรือไม่ ส่วนครูที่พยายามส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะก่อประโยชน์ให้นักเรียนเกิดความคิดความรู้ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเนื้อหาในตำราก็ถูกมองว่าไร้สาระ ชวนเด็กทำกิจกรรมมากเกินไปจนเป็นสาเหตุให้ถูกย้าย ดังข้อความ

“ตอนนี้ครูดำรงถูกส่งย้ายไปสอนที่อื่น เพราะชวนเด็ก ๆ ทำกิจกรรมมากเกินไป โรงเรียนของเธอเนะ มีแต่หัวเก่าคร่ำครึ โบราณ พวกเขานึกได้ แต่ว่าจะสอนเด็กยังไงให้สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เยอะๆ สอนยังไงให้เด็กสอบติดพยาบาล สาธารณสุขเยอะ ๆ ครูแทบทุกคนคิดเพียงแค่ว่า ทำยังไงจะผลักดันเด็กให้เดินไปสู่สถาบันการศึกษาแห่งใหม่ที่มีชื่อเสียง เพื่อจะได้เป็นเกียรติและมีหน้าตาเป็นความภาคภูมิใจของสถาบัน พวกเขาไม่เคยคิดหรือว่า เด็กที่ตนกำลังสอนนั้น แท้จริงมีความสามารถ มีศักยภาพทำอะไรได้บ้าง พอครูดำรงสอนให้เด็ก ๆ กล้าคิดกล้าทำ สอนให้เด็ก ๆ รู้ว่าโลกนี้มีที่ว่างให้ทุกคน ขอเพียงเราเรียนรู้ให้เป็น สร้างความรู้ให้เป็นอำนาจ เพื่อที่เราจะได้ไม่ต้องกลัวใคร ไม่ต้องกลัวตงงาน ไม่ต้องปล่อยให้ใครมาเอาเปรียบ ไม่จำเป็นต้องเอาชีวิตไปฝากไว้กับระบบการศึกษาที่ห่วยแตกของรัฐ ครูดำรงก็ถูกเพ่งเล็ง....”

(วันที่ผ่าน. 2543 : 63)

เรื่อง เสียงเพรียกจากเพลงกอไผ่ ของ วิไลลักษณ์ วิไลแก้ว สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา เพราะปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญกับทุกคน ทุกคนจึงมุ่งแสวงหาการศึกษาแม้จะต้องจากถิ่นบ้านเกิดมาไกลแสนไกล ดังที่ชายคนหนึ่งต้องจากบ้านเกิดเพื่อมาศึกษาในเมือง

เกือบทั้งวันเขาใช้ชีวิตในเขตรั้วขาว คร่ำเคร่งกับกองหนังสือกองโตราวกับพิสมัยมันเสียเต็มประดา หลายคนที่ไม่ต่างจากเขาเท่าใดนัก ทุกคนมุ่งหล่อหลอมตัวเองเพื่อยืนหยัดอยู่ในสังคมอย่าง “ปัญญาชน”

จำต้องลงทุนด้วยการจากบ้านมาไกล ทนต่อความโหยหาอาวรณ์ เพื่อแสวงหาต้นทุนและกำไรนั้นกลับคืน เขาก็เป็นหนึ่งในนั้น

(เสียงเพรียกจากเพลงกอไผ่. 2539 : 48)

เพราะสังคมยกย่องคนที่มีการศึกษาจึงทำให้ทุกคนมุ่งแสวงหาความรู้เพื่อให้อยู่ได้ในสังคม ดังเช่นชายคนดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่เขาเองก็ไม่อยากจะเข้ามาศึกษาในเมืองหลวง

นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนค่านิยมในเรื่องการรับปริญญา ในเรื่อง *ถึงสี่วันบุหรี* ของ สมใจ สมคิด สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของการรับปริญญาของผู้ที่สำเร็จการศึกษา และคิดว่าวันนี้เป็นวันแห่งความสำเร็จ พ่อแม่พี่น้องต่างพากันมาร่วมความยินดีกันมากมาย แต่ก็มึบางคนที่ไม่เห็นด้วยกับความคิดนี้ และคิดว่าจะไม่ขอเข้ารับปริญญา แต่ทางบ้านไม่ยอม และเสียใจกับการกระทำของเขา โดยเฉพาะพ่อแม่ที่อุตส่าห์ส่งลูกเรียนจนจบก็หวังจะเห็นความสำเร็จของลูกในวันนี้ ดังข้อความ

...เขาบอกพ่อของเขาว่า “ไม่รับปริญญาจะได้ไหม” พ่อของเขาก็บอกว่า “แล้วแต่เอ็ง” แต่เขารู้ไม่ว่า เขาได้ทำผิดพลาดที่ไม่ได้บอกเรื่องนี้กับแม่เขา เมื่อแม่เขารู้ภายหลัง ก็เสียใจร้องไห้ ร้อง-ให้รำพึงรำพันถึงเรื่องนี้ให้พ่อแม่ผมฟัง

“มันกลัวจะบดสีเพื่อนหรือไง ว่าพ่อแม่บ้านนอกมันยากจน ถึงฉันต้องตัดชุดผ้าไหมชุดละสองสามพัน ฉันก็ยอม...ลองคิดดูอุตส่าห์ส่งให้มันเรียน พอมันจบ มันกลับเนรคุณ จะคิดทำให้แม่มันภูมิใจสักนิดก็ไม่มี...

(ถึงสี่วันบุหรี. 2538 : 51)

นอกจากนี้ ชายเสรี ยังสะท้อนภาพเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้ในเรื่อง *ควายตาพร้อมกับมดสังททองแก่* ว่า การเรียนรู้ในบางเรื่องนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตและธรรมชาติมันเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ดังข้อความ

เมื่ออยู่โรงเรียนตั้งแต่ชั้น ป.1 จนถึงชั้น ม.ศ.3 ผลการสอบปลายภาคของข้าพเจ้าในแต่ละปี คิดเฉลี่ยเป็นเปอร์เซ็นต์ ข้าพเจ้าจะทำคะแนนได้ไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซนต์เสมอ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คะแนนของข้าพเจ้าจะดีเยี่ยม จนคุณครูผู้สอนต่างก็ยกย่องชมเชย ข้าพเจ้าอยู่เสมอ แต่ทว่าเมื่อกลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้าน ข้าพเจ้าซึ่งเป็นเด็กบ้านนาป่าเขาแท้ ๆ ก็จะกลายเป็นเด็กโง่ในสายตาของเพื่อน ๆ อยู่เสมอ

ไปตกเบ็ดกับเพื่อนในสมัยเลี้ยงควายอยู่กลางทุ่งนา ปลาก็ไม่ค่อยติดเบ็ด พกหนัง สติ๊กขึ้น ไปพรางตัวแอบยิงนกอยู่บนต้นไม้ ก็ไม่ค่อยมีนกบินเข้ามาเกาะใกล้ ๆ ให้ได้ยิง..

ข้าพเจ้ายอมรับว่า สัญชาตญาณในการเรียนรู้ชีวิตธรรมชาติของข้าพเจ้าในสมัยเด็ก ๆ นั้น บกพร่องเอาการ การได้ออกมาส่งสัตว์กับเจ้าพริ้งในคืนนี้นับเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ข้าพเจ้าเริ่มคิดได้ จนกระทั่งทัศนคติที่ว่า คนฉลาดได้เพราะการศึกษาในความหมายของการศึกษาในระบบห้องเรียน

ที่หลาย ๆ คนได้ให้ความสำคัญนั้น ตอนนี้ข้าพเจ้าชักจะไม่มั่นใจเสียแล้ว

(ควายดาพร้อมกับมุตสังข์ทองแก่. 2544 : 55)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้วิพากษ์วิจารณ์ระบบการศึกษาของไทยที่มี การสอนแบบท่องจำ มิได้เน้นกระบวนการให้เกิดการพัฒนาด้านการคิดหรือการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง และยังได้สะท้อนภาพของครูอาจารย์บางคนที่ไม่พัฒนาระบบการสอนของ ตนเองหรือครูบางคนที่ยึดแต่จะให้นักเรียนเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาในหนังสือ โดยไม่ส่งเสริมให้ นักเรียนทำกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการ ศึกษาว่าปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่ง สังคมยกย่องผู้มีการศึกษา รวมทั้งสะท้อนค่านิยม ในเรื่องการรับปริญญาที่คนส่วนใหญ่มักคิดว่าเป็นจุดหมายปลายทางของความสำเ็จหรือเป็น การจบการศึกษาหาความรู้แล้ว

ภาพสะท้อนปัญหาทางการศึกษานั้น ปัญหาที่นักเขียนนำเสนอส่วนใหญ่เป็นเรื่อง พฤติกรรมของตัวบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา ล้วนแต่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม บกพร่องในหน้าที่ ขาดจริยธรรม ขาด ความสำนึก ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ ไม่เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างจริงจัง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหากครูยังบกพร่องในหน้าที่ ขาดประสิทธิภาพก็จะมีผลกระทบกระเทือนต่อการศึกษาของ เด็ก ทำให้สภาพการศึกษาของเด็กขาดประสิทธิภาพไปด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่านักเขียน ส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา และระบบการศึกษา แต่ไม่นำเสนอหรือกล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียน แสดงว่านักเขียนต้องการกล่าวโทษต่อบุคคลดังกล่าวเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ขวัญและกำลังใจของครูก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะหากครูมีขวัญและกำลังใจก็มีส่วนส่งเสริมให้ระบบการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน และปัญหาสำคัญที่รัฐควรเร่งดำเนินการแก้ไข คือ เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ยังคงสอนให้นักเรียนท่องจำ ครูป้อนความรู้ให้กับศิษย์เพียงอย่างเดียว ไม่ให้เด็กได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนก็ยังคงเป็นพฤติกรรมที่จำเจและการสอนยังเน้นที่การท่องจำ โดยที่มีสัดส่วนการฝึกปฏิบัติ การฝึกคิดและการอบรมบ่มนิสัยน้อยกว่าการท่องจำเนื้อหา

5. ภาพสะท้อนด้านครอบครัว

เรื่องสั้นในปัจจุบันมีเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมในแง่มุมที่ซับซ้อนขึ้นตามสภาพสังคมที่กำลังสับสนวุ่นวายและพบเห็นได้โดยทั่วไป ถึงแม้ว่าเรื่องสั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นจากจินตนาการของตนเอง แต่สภาพสังคมที่นักเขียนมีชีวิตรอยู่ในขณะนั้นย่อมมีอิทธิพลต่อตัวผู้เขียน ทำให้ผู้เขียนนำมาเขียนเพื่อสื่อให้กลุ่มผู้อ่านเข้าใจและรู้เห็นความเป็นไปของสังคมดังกล่าว ปัญหาสังคมที่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่และนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น คือปัญหาของครอบครัว สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด เพราะครอบครัวเป็นสถาบันสังคมสถาบันแรกที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนและปลูกฝังค่านิยมด้านต่าง ๆ แก่บุคคลในสังคมและครอบครัวจะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณค่า วิถีประเพณีปฏิบัติและมาตรฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อให้แต่ละคนมีบุคลิกภาพเป็นไปตามลักษณะที่สังคมพึงประสงค์ ครอบครัวมีหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หน้าที่ดังกล่าวจะปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สังคมที่สงบสุขจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์รู้จักใช้ชีวิตร่วมกันเสมือนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ดังที่ โกศล วงศ์สวรรค์ สุธิลา ดุลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์ (2537 : 239) กล่าวว่า “ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง เป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมอุปนิสัยอารมณ์ เริ่มมีที่มาจากบ้าน เด็กจะเป็นผู้มีความคิด ความรู้สึก มีมารยาทการวางตัว จากการอบรมและสิ่งแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ บิดามารดา สถานที่อยู่อาศัย ความเป็นอยู่ ฐานะของครอบครัว วัฒนธรรมในบ้าน สถานภาพของเด็กสำหรับครอบครัว บ้านจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลที่จะหล่อหลอมบุคลิกภาพ...” แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ครอบครัวอยู่ในสภาวะที่เรียกว่า “บ้านแตก” พ่อแม่แยกทางกัน ย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหารักรุ่มเพศ ปัญหาโสเภณี และปัญหาอาชญากร เป็นต้น

จากการศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 พบว่าเรื่องสั้นได้สะท้อนภาพปัญหาครอบครัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 5.1 ผู้นำครอบครัวประพฤติตัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบ
- 5.2 ปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว
- 5.3 ปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง
- 5.4 ปัญหาการนอกใจคู่ครอง
- 5.5 ความรักความหวังไข ความผูกพันของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

5.1 ผู้นำครอบครัวประพฤติดัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบ

ค่านิยมของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมักคาดหวังให้สามีเป็นผู้นำครอบครัว รับภาระเลี้ยงดูตลอดจนมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในครอบครัว แต่มักจะพบเสมอว่าผู้นำครอบครัวประพฤติดัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบ ซึ่งก็มีสาเหตุต่าง ๆ เช่น ลุ่มหลงในอบายมุข ดิตสุรา ดิดการพนัน เป็นต้น จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาดังที่กล่าวมา ดังนี้

เรื่อง สัตว์เลี้ยง ของ คำผาย โพธิ์คูณ สะท้อนภาพของผู้นำครอบครัวที่ประพฤติดัวไม่เหมาะสม ดิตสุรา เมื่อเมาสุรามักก่อเหตุทะเลาะวิวาทและทุบตีภรรยาทุกครั้ง เมื่อลูกชายเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พ่อปฏิบัติต่อแม่แทบทุกวัน เขาจึงซึมซับพฤติกรรมเหล่านั้นมา และมักจะแสดงออกเป็นบางครั้งเมื่อมีปากเสียงกับภรรยา ดังข้อความ

ผมมีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ไม่สู้จะอบอุ่นนัก มีพ่อเป็นขี้เหล้า เป็นนิสัยสันดานที่ยามแกลเมา มักหาเรื่องทุบตีแม่ มีเรื่องระหองระแหงทะเลาะกันอยู่เป็นประจำ จนดูเป็นเรื่องปกติในครอบครัว แม่เป็น "สัตว์เลี้ยง" ของพ่อไปตั้งนานแล้ว พ่อยังมีความเชื่อเก่า ๆ ว่าแกเป็นผู้ชายในยุค "หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน" อยู่

อาจเป็นไปได้ว่า พฤติกรรมเหล่านั้นได้แฝงผมอยู่ และมันได้ขุ่นออกมาใช้แล้วด้วยพฤติกรรมเลียนแบบ ทั้งที่ผมอยู่ในยุคที่ "หญิงชายเสมอภาคกัน" แท้ ๆ ที่ผู้รู้กล่าวไว้ว่า ปัญหาครอบครัวพ่อแม่ส่งผลไปถึงครอบครัวลูก เมื่อเขาแยกเรือนไปมีครอบครัว เขาจะนำพาครอบครัวไปสู่เส้นทางนั้น ทำจะจริง...

(สัตว์เลี้ยง. 2539 : 58)

ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่าการที่เด็กเห็นพ่อแม่ทะเลาะทุบตีกันในวัยเด็กนั้นเป็นผลต่อจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและการเรียนรู้ของเด็กมาก ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำร้ายร่างกายภรรยาได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีแนวโน้มจะกลายเป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมในระยะยาวได้ เพราะเด็กในครอบครัวที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน เด็กจะเรียนรู้และซึมซับความรุนแรงนี้ไปโดยกระบวนการอบรมและขัดเกลาทางสังคม (socialization) การที่เด็กชายพบเห็นพ่อทำร้ายทุบตีแม่อยู่เสมอทำให้เด็กมีความเห็นต่อการใช้ความรุนแรงด้วยการทุบตีภรรยาในอนาคตว่าเป็นเรื่องปกติหรือเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะใช้กับผู้หญิง หรือจำเป็นต้องใช้กำลังหากหมดความอดทนเป็นจำนวนถึงร้อยละ 89 (วรภากรณ์ ดวงจันทร์. 84 : 2530)

ในเรื่อง ใบยางร่วง ของ ศิริวร แก้วกาญจน์ สะท้อนภาพของภรรยาคนหนึ่งที่ต้องทำมาหากินเลี้ยงลูกสาวแทนสามีที่ขาดความรับผิดชอบ ดิตสุราและชอบทุบตีภรรยา เธอต้อง

ทนอยู่กับสามีที่ขาดความรับผิดชอบเพราะไม่อยากให้ลูกสาวเกิดปมด้อย และไม่อยากให้ใครมาเรียกว่า “ลูกไม่มีพ่อ” เพราะเธอเองก็เคยประสบเหตุการณ์เหล่านี้มาก่อน จึงรู้ว่าเจ็บปวดแค่ไหน ดังข้อความ

เมื่อผีเปรตแห่งอบายมุขพรากความรักเขาไปจากหล่อน ดูเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างแย่แสนดี หล่อนเคยคิดจะหนีเขาไปให้ไกลแสนไกล ทุกอย่างจะได้จบสิ้นกันเสียที ทว่าเมื่อคิดถึงลูก หล่อนก็ทำอย่างที่ยึดไว้ไม่ได้ ทุกวันนี้หล่อนทนอยู่ก็เพื่อลูก เพื่ออนาคตของลูก กลัวเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนล้อว่าเป็นลูกไม่มีพ่อ

“อีลูกไม่มีพ่อ” คำ ๆ นั้นทิ่มแทงหัวใจให้เจ็บปวดแค่ไหน หล่อนรู้ซึ่งกับมันดี”

.....
พ่อออกจากบ้านทุกครั้งที่เราสร้างมาและกลับมาตีตื้นพร้อมกับกลิ่นแอลกอฮอล์โชยคลุ้ง คินไหน์ที่พ่อพอจะถ่อสังขารกลับมาได้ พ่อจะหลับพับคาบันได หรือไม่ก็ตรงหัวนอกชาน เป็นภาระของต้อยกับแม่ที่จะต้องช่วยประคับประคองพ่อเข้ามานอนในกระท่อม หากคินไหน์ที่พ่อดื่มไม่เมาเต็มที่ คินไหน์พ่อจะส่งเสียงโวยวายลั่น เรื่องโน้นเรื่องนี้ สุดท้ายก็หยุดลงที่แม่ หาเรื่องทุบตีแม่ทุกครั้ง อย่างเมื่อคืนก่อน – ก่อนที่แม่จะล้มป่วย แม่เพียงแต่บอกว่าไม่มีเงิน เมื่อพ่อกลับมาขอไปซื้อเหล้า ทั้งที่เมามาแล้วพ่อกลับเตะต้อยแม่เสียยกใหญ่

พ่ออย่างสามชุนเข้ามาหาเธอเมื่อเธอร้องห้าม เพราะทนเห็นภาพของแม่โดนพ่อรังแกไม่ไหว เหมือนความเป็นคนของพ่อละลายหายไปกับน้ำเหล้า, เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่าจนมีอาการจดจำ

(ใบयर่วง. 2536 : 54 – 55)

แม่ต้องทนลำบากทำงานหนักเลี้ยงลูกเพียงลำพัง และหลังจากแม่ล้มป่วยลูกสาวต้องหยุดโรงเรียนมาดูแลแม่ ซึ่งผู้เป็นพ่อนั้นไม่เคยมาเหลียวแลเลย

นอกจากนี้ ภาพสะท้อนของผู้นำครอบครัวที่เมาสุราและมักจะทุบตีทำร้ายภรรยาเสมอ ยังปรากฏในเรื่อง **หลังบ้านใหญ่** ของ อัดถากร บำรุง ซึ่งผู้เขียนได้บรรยายถึงพฤติกรรมอันโหดร้ายของผู้นำครอบครัวในขณะที่ดื่มเหล้าจนเมาและทุบตีภรรยาว่า

เสียงเอะอะลั่นมาก่อน พอถึงบันไดก็จะเรียกแม่ลงไปด่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย แม่จะนั่งร้องไห้พลางฟังพ่อด่าไปจนเหนื่อย เพียงแม่อ้าปากถามถึงความผิดที่ทำให้พ่อหาเหตุมาโกรธ แม่ก็จะถูกลงไม้ลงมือในทันที ถึงตอนนั้นหล่อนและพี่ ๆ น้อง ๆ ต่างพากันไปซุกตัวอยู่ที่มุมห้อง – หัวใจของทุกคนสั่นกลัว ราวจะเขย้านบ้านทั้งหลังให้สะเทือน ยิ่งแม่หวีดร้องด้วยความเจ็บปวด มือไม้ของพ่อก็ยังกระหน่ำลงบนร่างของแม่หนักขึ้น ครั้นลูก ๆ ส่งเสียงร้องด้วยความตกใจและสงสารแม่ พ่อก็จะหันมาราวีลูก ๆ แทน

พ่อจะเรียกทุกคนออกไปรวมเสร็จแล้วก็จะตบหน้าทุกคนด้วยกำปั้นเท่าที่แรงของพ่อจะมีอยู่

(หลังบ้านใหญ่. 2540 : 56)

เรื่อง ค่ายและคุก ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ สะท้อนให้เห็นผู้นำครอบครัวที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ครอบครัว กินเหล้าติดการพนัน และทุกครั้งที่เมากลับบ้านมักจะหาเรื่องภรรยา เงินทองก็ไม่เคยให้ลูกเมียใช้ ดังข้อความ

...ไม่มีทางเสียละที่พ่อจะเอาใจใส่แม่ มีหน้าซ้ำเมื่อเมามายกลับมาพ้อยังหาเรื่องทะเลาะกับแม่เสียอีก กับข้าวไม่ถูกปากบ้างละ แม่มีท่าทางพิรุณบ้างละ แล้วพ่อละ แกล้งอยากจะได้เถียงแทนแม่ที่ได้แต่เงยเบยเสียเหลือเกิน เงินทุกบาททุกสตางค์ที่พ่อกินได้มันเคยกลับมาถึงบ้านของเราบ้างมัย ไม่มีเสียละ เงินเปื้อนเลือดเหล่านั้นมันได้ไหลลงขวดเหล้าไปเสียสิ้น หรือไม่ก็ถูกเขวี้ยงหายเข้าไปในบ่อนพนัน

(ค่ายและคุก. 2538 : 50)

จะเห็นว่าปัญหาการทำร้ายร่างกายภรณานั้นเกิดขึ้นในสังคมไทยมานานแล้ว การทำร้ายภรณาย่อมส่งผลกระทบต่อครอบครัวด้วย เพราะทำให้แม่ไม่สามารถดูแลลูกได้อย่างเต็มที่ และนอกจากนี้หากลูก ๆ พยายามปกป้องช่วยเหลือแม่ เด็กก็จะกลายเป็นเหยื่อที่ถูกพ่อตัวเองทำร้ายด้วย ปัญหาการทำร้ายร่างกายและทุบตีภรณามีปรากฏมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งทางข่าวหนังสือพิมพ์และทางสื่อมวลชนอื่น ๆ และถึงแม้ว่าหลักฐานการรายงานต่าง ๆ ตลอดถึงสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการทำร้ายร่างกายยังมีน้อย แต่เท่าที่ปรากฏข้อมูลก็แสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์การทำร้ายร่างกายภรณามีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น

เรื่อง สายเลือด ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ สะท้อนภาพของแม่ที่ต้องเลี้ยงดูลูกสองคนเพียงลำพัง หลังจากที่ถูกสามีแล้ว เธอก็โกรธแค้นสามีมาก ดังข้อความ

แม่พร่ำบอกเขามาตั้งแต่เด็ก (หรือตั้งแต่อยู่ในท้อง) ว่าเขากับน้องไม่มีพ่อ (ไอ้) ผู้ชายคนนั้นเพียงแต่ทำให้พวกเขาเกิดมาเท่านั้น เกิดมาเพื่อเป็นคนโชคร้าย ห่างไกลจากชีวิตที่เรียกว่าสะดวกสบาย หลังจากนั้นนางก็จะพร่ำสาธยายแต่เรื่องหนหลังซ้ำ ๆ ขณะรับฟัง, เด็กชายรู้สึกราวกับกำลังสั่นงันกอยู่ในลมพายุบ้า

“ไฉนมันหุบเบา เพียงแม่มันยุให้เลิกกับกู มันก็เลิกทั้ง ๆ ที่พวกมันยังแบเบาะ”

(สายเลือด. 2544 : 56)

แม่ต้องพาลูกชายและลูกสาวออกจากบ้านและมีชีวิตที่ลำบาก เนื่องจากไม่มีผู้นำครอบครัวประกอบกับมีฐานะยากจน ทำให้เด็กชายไม่ได้เรียนหนังสือ และต้องช่วยแม่ทำงานตั้งแต่อายุน้อย ดังข้อความ

อายุสิบเอ็ดขวบ เขาควรจะได้เรียนต่อในชั้นประถมห้า แต่ทว่า – แม่ของเขาได้ร้องขอให้เขาออกมาช่วยงานในไร่ ให้โอกาสน้องสาวเพียงคนเดียวได้ร่ำเรียนต่อไป แล้วใครจะเชื่อว่าเด็กชายวัยขนาดนั้น

วัยที่กระดูกและกล้ามเนื้อยังไม่เจริญเติบโต วัยเดียวกับที่เด็กหลายคนยังเกาะพ่อแม่เป็นลูกแห่ง... จะ
 กรำกรำงานในไร่ได้เคียงบ่าเคียงไหล่กับพวกผู้ใหญ่...

(สายเลือด. 2544 : 56)

ปัญหาด้านผู้นำครอบครัวทำตัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบนั้น นักเขียน
 สะท้อนให้เห็นสาเหตุที่ผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากติดสุรา
 เมื่อเมาแล้วก็หาเรื่องทุบตีภรรยา โดยชี้ให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก
 เพราะเมื่อพ่อแม่ทะเลาะและทุบตีกันนั้นย่อมส่งผลต่อจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและการเรียนรู้
 ของเด็กเป็นอย่างมาก นอกจากนี้นักเขียนยังเสนอให้เห็นความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะ
 ปัญหาการทำร้ายร่างกายภรรยาว่า นับวันจะเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาสังคม โดย
 สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและนำไปสู่ปัญหา
 ครอบครัวในที่สุด

5.2 ปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว

เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกในครอบครัวเกิดความขัดแย้งหรือไม่เข้าใจกัน ย่อมทำให้
 สมาชิกในครอบครัวขาดความสุข ดังเช่นปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่กับลูกซึ่งอยู่
 ในช่วงวัยรุ่น สร้อยแก้ว คำมาลา ได้สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างแม่กับลูกไว้ใน
 เรื่อง ด้ายสีชมพู ซึ่งเป็นเรื่องราวของนก เด็กหญิงที่เคยช่วยพ่อแม่ทำงานอย่างขยันขันแข็ง
 แต่หลังจากที่เธอเข้าเรียนชั้นมัธยมได้พบเจอเพื่อน ๆ หลายคนและเริ่มเป็นสาว ก็ทำให้เธอ
 เปลี่ยนไป เธอทะเลาะกับแม่บ่อยขึ้นเพราะไม่เข้าใจกัน ดังข้อความ

ปีที่แล้ว นกทะเลาะกับแม่อย่างแรงเป็นครั้งแรกในชีวิต แม่ว่านกเริ่มซี้เกียจ ตอนเย็นชอบเที่ยว
 ไม่มาช่วยแม่ ในขณะที่นกก็รู้สึกว่ แม่ใช้งานนกมากเกินไป นกไม่มีเวลาได้เที่ยวอย่างคนอื่น ๆ เลย
 พ่อแม่จับไม่เรียวมาฟาดที่ก้นนกโทษฐานที่นกเถียงแม่อย่างไม่เกรงใจ นกก็พังข้าวของที่อยู่ใกล้มือ
 ร้องไห้ตะโกนใส่หน้าแม่ว่า “นกไม่ใช่เด็กแล้วนะ ทำไมถึงตีนก”

เมื่อไม่นานมานี้เอง นกก็โกรธแม่เกือบอาทิตย์ ไม่พูดไม่จากับแม่ เพราะว่าแม่ดูนกต่อหน้าคน
 ที่มาซื้อกล้วยแขก ซึ่งมีเด็กผู้ชายที่รุ่นราวคราวเดียวกันอยู่ด้วย นกรู้สึกเสียหน้าและอายเป็นอย่างมาก
 นกเดินหนีกลับบ้าน ไม่ยอมช่วยแม่เก็บแผงร้านและไม่ยอมกินข้าว แม่ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมนกเปลี่ยน
 ไปกลายเป็นเด็กซี้ไม่โง่งงอย่างนี้ แม่กลัวนกจะกลายเป็นเด็กเอาแต่ใจ เพราะลำพังแค่เหนื่อยกาย
 ก็แทบแย่อยู่แล้ว แม่จะต้องมาเหนื่อยใจเพราะนกเปลี่ยนไปอีก

(ด้ายสีชมพู. 2541 : 50)

นกกนำปัญหาเหล่านี้ไปปรึกษากับเพื่อน ๆ ที่มีปัญหาล้าย ๆ กัน และจากความ
 คิดเห็นของเพื่อน ๆ ทำให้กคิดว่าพ่อแม่ไม่รักและไม่มีเวลาให้ตน ทำแต่งานและใช้งานเธอ
 หนัก ดังข้อความ

นกกคิดว่าเพื่อนซึ่งเป็นคนวัยเดียวกันจะเข้าใจกันมากที่สุด นกจึงเริ่มเล่าปัญหาของตัวเองให้
 เพื่อน ๆ ที่ดูคล้าย ๆ กันฟัง หลายคนรู้สึกไม่แตกต่างจากนก บางคนบอกว่าพ่อแม่ไม่รักตนเองเลย
 รักแต่น้อง บางคนเริ่มจะจับผิดในความรักของแม่เลี้ยงว่า แม่เลี้ยงรักตนเองจริงหรือเปล่า บางคนพ่อ
 แม่แยกทางกันอยู่ ตัวเองอยู่กับยาย ก็เลยรู้สึกว่าขาดความรัก นกเริ่มหันมามองตัวเองบ้างก็เริ่มรู้สึก
 แล้วว่า พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ความรักกับนก ทำแต่งาน และก็ใช้งานหนัก

(ด้ายสีชมพู. 2541 : 50)

ส่วนแม่เองก็มีได้หนึ่งนอนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ขวนขวายหาหนังสือจิตวิทยาวัยรุ่นมา
 อ่านและพยายามเอาใจใส่จนมากขึ้น แต่นกก็ยังไม่เข้าใจในตัวแม่อยู่ดี วันหนึ่งทางโรงเรียน
 จัดงานวันแม่ แต่นกไม่ให้แม่ไปเพราะอายเพื่อน ๆ ที่มีแม่เป็นคนขายกล้วยแขก เธอจึงขอยืม
 แม่ของเพื่อน แม่ของเพื่อนบอกให้นกนำดอกมะลิไปกราบแม่ที่บ้านเพราะแม่คือผู้มีพระคุณกับ
 เรามากที่สุด ในระหว่างนั้นเองทางโรงเรียนได้แจ้งให้นกทราบว่าแม่ของเธอประสบอุบัติเหตุ
 กระทะน้ำมันทอดกล้วยแขกว่าได้รับบาดเจ็บ เธอรู้สึกเสียใจมากที่ประพฤติดปฏิบัติไม่ดีกับแม่
 เพราะถ้าหากวันนี้เธอยอมให้แม่มาที่โรงเรียน แม่คงไม่ได้รับบาดเจ็บ และด้วยเหตุนี้ทำให้เธอ
 เข้าใจในตัวแม่ของแม่มากขึ้น

ในเรื่อง ในวันหนึ่ง สร้อยแก้ว คำมาลา ได้สะท้อนภาพของแม่ที่เศร้าโศกเสียใจที่
 ลูกสาวคนเล็กป่วยเสียชีวิต เธอโกรธและตำหนิลูกสาวคนโต หาวว่าไม่ยอมเลี้ยงน้องปล่อยให้
 น้องตากแดด สนใจแต่เล่นไปวัน ๆ ไม่ดูแลน้องจนน้องป่วยเสียชีวิต หลังจากลูกสาวคนเล็ก
 เสียชีวิตเธอจึงเข้มงวดกับลูกสาวคนโต ไม่ให้ออกไปไหนและดุด่าแทบทุกวัน หลายครั้งเธอ
 เห็นลูกสาวคนโตแอบร้องไห้ เธอพยายามบอกกับตัวเองว่า อีกไม่นานถ้าความโศกเศร้าผ่าน
 ไปทุกอย่างจะกลับมาเป็นเหมือนเดิม บางครั้งเธอจะเข้าไปกอดลูกสาวคนโตหลังจากที่ตบตีลูก
 ในเวลาที่ลูกทำอะไรไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งมันอาจจะช่วยผ่อนคลายความเจ็บปวดภายในใจของลูกได้
 แต่มันมีอาจทำให้ลูกลืมความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นได้ ดังข้อความที่เธอกระทำต่อลูก

ลูกสาวคนโตกลายเป็นที่รองรับอารมณ์เกรี้ยวกราดของเธออยู่เสมอในยามที่เธอท้อแท้ สิ้นหวัง
 ถ้าเธอกลับมาจากสวนและพบว่าลูกไม่อยู่บ้าน ไปเล่นบ้านอื่น เธอจะตามไปลากแขนลูกกลับมาจากวงอัน
 สนุกสนานของเด็ก ๆ เถววัลย์สีม่วงที่เด็กใช้ต่อเป็นเชือกเล่นกระโดด ถูกเธอคว้ามาฟาดลูก ลูกสาวเธอ
 ร้องไห้ตลอดทางกลับบ้าน

(ในวันหนึ่ง. 2543 : 59)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้พูดถึงธรรมชาติของเด็กที่มักชอบเล่น ชอบสนุก อยากพบ อยากเจอโลกที่สวยงามว่า “แต่เด็กก็คือเด็ก เด็กทุกคนในโลกคงอยากมีความสุข อยากสนุก อยากพบเจอโลกที่สวยงาม ตื่นเต้นสว่างไสว พวกเขาอยากแสวงหา อยากไขว่คว้าสิ่งที่ต้องการได้มามีได้มีสิ่งใดมากไปกว่าความชื่นบานในหัวใจเล็ก ๆ” (ในวันหนึ่ง. 2543 : 59) เธอไม่เคยปล่อยให้ลูกสาวคนโตออกไปเที่ยวที่ไหนเลย อีกทั้งยังไม่เข้าใจถึงธรรมชาติของเด็กว่าต้องการอะไร มีแต่จะลงไม้ลงมือกับลูก ซึ่งทำให้ลูกคิดว่าแม่ไม่รักตน และเพราะความเสียใจที่สูญเสียลูกสาวคนเล็ก เธอจึงพาลโกรธลูกสาวคนโตที่ไม่ดูแลน้อง ลูกสาวจึงหนีไปทำงานในกรุงเทพฯ และไม่กลับมาเยี่ยมพ่อกับแม่อีกเลย ส่วนแม่ก็ได้สำนึกถึงสิ่งที่ได้ทำกับลูก ๆ ดังข้อความ

“...ถึงวันนี้แล้วข้ารู้สึกผิดพลาดมากมายไปหมด ข้าไม่โกรธพวกลูกมันเลยที่มันไม่มาเยี่ยมข้า เพราะข้าทำร้ายพวกมัน คำอ้าย ถึงแม้ว่าข้าจะพยายามแล้วนะ แต่มันก็ไม่พอหรอก ข้าจะไม่แก้ตัวให้ตัวเอง วันที่ผ่านมาของลูกข้า ข้ากลับไปทำอะไรคืนมาไม่ได้แล้ว ทุกอย่างมันผ่านไปหมดแล้ว พวกลูก ๆ คงจะจำได้แต่ความโหดร้ายของข้า สุรุื้ออะไรไหม คำอ้ายข้าคิดมาตลอดว่า หากว่าข้าตายไปและเกิดใหม่ได้ สิ่งที่ข้าจะทำก็คือ จะไม่ยอมให้ลูก ๆ ของข้าต้องเจ็บปวดอีกแม้แต่ครั้งเดียว”

“เสียงแมลงกรีดปีกร้องระงม ปากหญิงแก่งคงพริ้ว ขอโทษนะ ลูกแม่ ขอโทษนะลูกของแม่ ทุก ๆ คน”

(ในวันหนึ่ง. 2543 : 59)

เช่นเดียวกับเรื่อง สังเสีย ของ เพื่อนแพง ที่สะท้อนภาพพ่อแม่ที่ไม่เห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองของลูกและเมื่อลูกเลือกทำในสิ่งที่ตนต้องการ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของไม้หอมที่ตัดสินใจแต่งงานกับคนรักและบินไปต่างประเทศโดยที่พ่อแม่ของเธอไม่เห็นด้วย เพราะต้องการให้เธอแต่งงานกับลูกชายของเพื่อน ทำให้พ่อโกรธมากและไม่ยอมรับลูกเขยคนนี้ ประกาศตัดขาดความเป็นพ่อลูก ดังข้อความ

“เรา..เราไม่ได้หนีตามกันนะแม่..เราเพียงแต่ต้องการเวลา..เขากำลังจะต้องบิน บินไปทำงานที่ฮ่องกง..ไม้จะไปกับเขา..เราจะจดทะเบียนกันที่โน่น..กลับมาเราจะมาราบพ่อกับแม่นะจ๊ะ..”

“..พ่อเค้าเสียใจมาก ไม่มีวันที่จะรับลูกเขยคนนี้หรอก..”

“..พ่อ..นะเหรอ..พ่อไม่มีวันเข้าใจไม้หรอก..พ่อจะให้ไม้แต่งงานกับลูกของเพื่อนพ่อที่ไม่ได้รัก..ไม้ทำไม่ได้..ยิ่งพ่อปฏิเสธความรักของเราแบบนี้ ทุกอย่างจะยิ่งเลวร้าย แค่นี้เราก็ก้าวพ้อจนลนลาน เข้าหน้าไม่ติดอยู่แล้ว..แม่ต้องช่วยไม้จะจ๊ะ แม่ต้องช่วยพูดกับพ่อให้ไม้หอมจะจ๊ะ..”

“แม่คงช่วยอะไรไม่ได้..” เสียงของแม่เย็บเย้นจนไม้หอมรู้สึกหนาวไปทั้งหัวใจ ประโยคถัดไปของแม่รุนแรงจนนึกไม่ถึง

"..พ่อยื่นคำขาดว่าถ้ายังดืงตันที่จะไปเมืองนอกด้วยกัน ก็จะต้องพ่อตัดลูก ชาตินี้เห็นที่จะไม่ต้องมาเผาผีกัน.."

(สังเสียบ. 2544 : 57)

การตัดสินใจของไม้หอมในครั้งนั้นทำให้พ่อแม่และพี่สาวเสียใจมาก แต่เธอก็ทำไปด้วยความรักและต้องการอยู่กับคนที่เธอรักมากกว่าที่จะยอมโดนบังคับให้แต่งงานกับคนที่ไม่ได้รัก แต่สิ่งที่พ่อแม่ทำนั้นก็เพราะอยากเห็นลูกมีความสุข นับว่าเป็นความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งทำให้ทุกคนไม่มีความสุข

เรื่อง การกลับมาของน้องสาวคนกลาง ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพของแม่ที่ชอบดุด่าลูก เห็นลูกเป็นที่รองรับอารมณ์และไม่เข้าใจในตัวลูก ส่งผลให้ลูกแสวงหาความรักจากคนอื่น เรื่องนี้เป็นเรื่องของพยอมเด็กสาวที่ถูกแม่ดุด่าเป็นประจำเพราะแม่เป็นคนอารมณ์ร้าย พยอมคิดว่าพ่อแม่ไม่รักตนจึงหนีตามคนขี่สามล้อไป แม่ผิดหวังและโกรธแค้นเธอมากจึงประกาศตัดขาดจากพยอมและหาทางเล่นงานลูกเขยต่าง ๆ นานาแต่ก็ไม่สำเร็จ ชีวิตของพยอมลำบากมากเธอแยกทางจากสามี เพราะสามีติดสุราและทำร้ายเธอ หลังจากแม่ทราบพยอมกำลังลำบากจึงให้อภัยและให้พ่อไปตามกลับมาอยู่ด้วยกัน และเริ่มเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าตนเองก็มีส่วนผิดที่ทำให้พยอมมีชีวิตแบบนี้ ดังข้อความ

ยิ่งใกล้วันที่ยี่น้องจะกลับมาแม่ก็ยิ่งทรมานทรมานเห็นได้ชัดว่าแม่อาการหนักกว่าพ่อ แม่เคยสารภาพกลาย ๆ ว่า สาเหตุที่พยอมเกลียดเปิดเบิ่งไปอย่างนั้น แกก็มีส่วนอยู่มาก "กูเคร่งครัดเอา กับมันเกินไป มันเลยเข้าใจว่ากูไม่รักมัน.." และสิ่งหนึ่งที่แม่ยอมรับผิดก็คือ การตบตีด่าทอมันเมื่อตอนเด็ก ๆ ภาพเหล่านั้นคงฝังใจมันมาก จนกระทั่งมันคิดว่าไม่มีใครที่บ้านรักมันอีกแล้ว มันจึงไปไขว่คว้าเอาความรักข้างหน้า หารู้ไม่ว่านั่นคือความรักที่จอมปลอม จะปลอมหรือจริงมันก็ได้ประจักษ์แล้วว่าแม่ไม่ยากล้ำเลิกล้างเหล่านั้น มันผ่านไปแล้ว

(การกลับมาของน้องสาวคนกลาง. 2537 : 57)

นอกจากนี้ในเรื่อง **ทุ่งธารที่เส้นขอบฟ้า** ของ อังคาร จันทาทิพย์ ยังสะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่และลูก เช่นเดียวกันนี้ สายัณห์ เจมระ ยังได้สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างแม่กับลูกสาวไว้ในเรื่อง **แม่** ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งเข้ามาศึกษาต่อในเมืองตามความต้องการของแม่ และวันหนึ่งเธอได้รับข่าวจากพ่อว่าแม่เสียชีวิต เธอเสียใจมาก เพราะตลอดเวลาที่แม่มีชีวิตอยู่ เธอกับแม่มักมีเรื่องขัดแย้งกันเสมอ หลายเรื่องที่เธอกับแม่มีความเห็นไม่ตรงกัน อย่างเช่น

"แม่ไม่รู้หรอก งตงงตงามอะไรของแก" แม่พูดเรียบ ๆ อย่างไม่แสดงความรู้สึก "บ้านเราปลูกผักทำสวนก็เพื่อเลี้ยงปากท้อง มีเงินพอได้ส่งเสียแก่เราเรียน แกเองเสียอีกกลับเอาไปซื้อหา

ของไม่เป็นเรื่อง"

ฉันรู้สึกขุ่นเคืองถ้อยคำของแม่อยู่กรุ่น ๆ มันเป็นเรื่องที่ยากจะเข้าใจว่าทำไมเราจึงมักเจ็บปวดอย่างรุนแรงต่อการกระทบกระเทียบของคนที่เรารักใคร่ใกล้ชิดยิ่งเสียกว่าจากคนอื่น

"แม่ไม่เข้าใจหรอก" ฉันเอ่ยออกมาอย่างสุดกลั้น "หนังสือทำให้คนเรามีความคิดอ่านและฉลาด" ฉันรู้สึกรุนแรงกับเรื่องแบบนี้เสมอ "แม่คงไม่เข้าใจเรื่องนี้แน่.. แม่ไม่เคยอ่านหนังสือเล่มนี้" รู้สึกผ่อนคลายเล็กน้อย ๑ เมื่อได้กล่าวประโยคสุดท้ายออกมา แต่ทว่ามันกลับกลายเป็นความเศร้าอย่างลึกซึ้งและปนกับความโศกเสียใจ..หากเพียงแต่แม่รู้ว่าฉันพยายามจะพูดถึงความจริงเท่านั้น.. แต่ครั้งนี้แม่ทำให้ฉันงุนงง แม่ร้องไห้ ฉันแอบเห็นแม่ปาดน้ำตาขณะที่เดินจากไป ฉันแทบไม่เชื่อสายตาตัวเอง"

(แม่. 2540 : 60)

เราจะพบเสมอว่าความปรารถนาและความมุ่งหวังของลูกมักจะแตกต่างกับแม่เสมอ ซึ่งผู้เขียนได้สะท้อนภาพดังที่กล่าวมาได้อย่างสมจริง

เรื่อง **ที่นี้มีปลาขาย** ของ ชลัมพู ณ ชเลล้ำ สะท้อนภาพของครอบครัวที่ต้องดิ้นรนทำมาหากินจนไม่มีเวลาพักผ่อน เมื่อต่างคนต่างเหน็ดเหนื่อยจึงก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและส่งผลกระทบต่อลูก "บางวันพ่อออกไปขายของแต่เช้ากลับถึงบ้านหลังสองยาม แม่หงุดหงิดพ่อเหนื่อย ทั้งคู่ทะเลาะกันทุกวัน แม่คงเริ่มเกลียดพี่มันตั้งแต่พี่มันยังไม่เป็นตัวตลก แม่ตำหนิตั้งแต่พี่มันอยู่ในท้อง ถ้าพี่มันไต่ยีน พี่มันคงคิดว่าตัวเองชื่อ "ดอก" เป็นแน่" (ที่นี้มีปลาขาย. 2541 : 54) ในขณะที่มันเริ่มเป็นสาวพ่อกับแม่จะดุด่าเธอเป็นประจำ และดูถูกเธอต่าง ๆ นานา จนเธอทนไม่ไหวจึงหนีไปทำงานกับเพื่อนและกลับเอาเงินมาให้แม่ แม่จึงเริ่มเข้าใจในตัวของมันมากขึ้น ส่วนพ่อก็ทำงานหนักจนร่างกายทรุดโทรม แม่ก็กินแต่เหล้า ปล่อยให้ลูกชายอีกสองคนอาศัยเรียนที่วัด แม่ออกไปขายตัวที่ท้องสนามหลวงแทบทุกวันกว่าจะกลับถึงบ้านก็ดึกดื่น ส่วนพ่อทำงานกลางวัน ทั้งสองจึงไม่มีโอกาสอยู่ด้วยกัน และในที่สุดพ่อก็ทิ้งครอบครัวไปมีภรรยาใหม่ ส่วนลูกชายสองคนก็นำเงินที่พี่สาวให้ไปเพาะพันธุ์ปลาหางนกยูงขาย โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาต่าง ๆ

เรื่อง **สิ้นเสียงปิ่น** ของ นพดล พลกุล สะท้อนภาพการไม่เข้าใจกันในครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องราวของแรมที่ประกอบอาชีพผดกกฎหมายแล้วต่อมาคิดอยากจะทำเล็ แต่เกรงกลัวผู้มีอิทธิพล ซึ่งภรรยาของเขาเองต้องการให้เขาเลิกอาชีพนี้อย่างเด็ดขาด แรมพยายามอธิบายถึงเหตุผลและปัญหาต่าง ๆ ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ให้ภรรยาฟัง แต่ภรรยาไม่ยอมรับรู้ปัญหาอะไรทั้งสิ้น และพาลูกสาววัย 5 ขวบหนีไปอยู่ที่อื่น โดยไม่ยอมให้พบแรม แรมกลุ้มใจมาก ไม่รู้จะทำอย่างไร เขาเฝ้ารอโทรศัพท์จากลูกและเมียจนวินาทีสุดท้ายแล้วยังตัวตาย ดังข้อความ

ลายมือไ้เอนส่อความอ่อนด้อยทางการศึกษาของผู้เขียน เจือความสับสนในหวังจิต บรรจุสารสื่อถึงเมียและลูก พร่ำวิงวอนให้ทั้งสองชีวิตกลับเข้ามาอยู่ในบ้านอันเป็นสถานที่ที่ทั้งร้างไว้ให้ ท้ายสุดทั้ง

ข้อความสั่งสอนแก่ลูกอันเป็นการกระทำหน้าที่ของพ่อครั้งสุดท้ายอย่างห่วงหาทั้งหมดนั้นประกอบขึ้นเพียงสองประโยคบนเศษกระดาษยับย่น

(สันเสียงปิ่น. 2541 : 47)

ปัญหาด้านความไม่เข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวนั้น นอกจากจะเป็นเรื่องราวระหว่างพ่อ แม่ ลูก สามีและภรรยาแล้ว ยังมีเรื่องราวที่เป็นความขัดแย้งทางความคิดของคนในครอบครัวระหว่างลูกเขยกับแม่ยาย ดังที่ ขจรฤทธิ์ รักษา สะท้อนภาพความขัดแย้งนี้ไว้ในเรื่อง แม่ยายของผม ซึ่งเป็นเรื่องราวของลูกเขยคนหนึ่งที่ไม่ชอบนิสัยที่ตระหนี่มากจนเกินไปของแม่ยาย “ผมเกลียดแถมตั้งแต่วันแรกที่เห็นหน้า แถมเป็นนางเฒ่าสารพัดพิษ มีเงินทองมากมายแต่ไม่เคยหยิบออกมาใช้จ่าย แถมหาตระเวนคนทั้งโลกจะเล่นไม่ชื่อกับแถม ปฏิกริยาจากพวกแม่ค้าหน้าตลาดยืนยันข้อสมมติฐานของผมนี้ได้เป็นอย่างดี” (แม่ยายของผม. 2544 : 54) ลูกเขยทนเห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของแม่ยายไม่ไหวจึงวางแผนที่จะสั่งสอนโดยแกล้งผลัดตกบันได แต่แม่ยายรู้ทันจึงเป็นฝ่ายผลัดลูกเขยตกบันไดแทน สร้างความโกรธแค้นให้กับลูกเขยเป็นอย่างมาก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้เป็นปัญหาระดับพื้นฐานของสังคม และอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ซึ่งทุกวันนี้มีให้เห็นอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างพ่อตา แม่ยายกับลูกเขยหรือลูกสะใภ้กับพ่อแม่ของสามี

ในเรื่อง คุณยายทำถูกแล้ว ของ เสาร์ ราศีสิงห์ สะท้อนภาพของหลานสาวที่ไม่เข้าใจว่าทำไมคุณยายถึงไม่ยกมรดกให้กับเธอ เพราะเธอเป็นหลานคนเดียวที่เหลืออยู่และสมควรจะได้รับมรดกชิ้นนี้มากที่สุด แต่คุณยายกลับยกให้กับน้องชายของคุณยายทั้ง 3 คนที่ไม่เคยใกล้ชิดคุณยายเลย เนื้อหาของเรื่องนี้เป็นเรื่องของเรือนขวัญที่เติบโตมาจากการเลี้ยงดูของคุณยาย หลังจากเรือนขวัญมีครอบครัวแล้ว เธอได้ขอบ้านเรือนไทยจากคุณยาย แต่หลังจากที่คุณยายเสียชีวิตคุณยายกลับยกบ้านเรือนไทยให้กับน้องชายของคุณยาย ทำให้เรือนขวัญโกรธคุณยายและไม่เข้าใจเหตุผลของคุณยาย เพราะเธอคิดว่าบ้านเรือนไทยต้องเป็นของเธอถึงจะถูกต้อง แต่แล้ววันหนึ่งเธอก็เข้าใจการกระทำของคุณยายเพราะสามีเธอได้รับมรดกจากพี่สาวซึ่งไม่คิดว่าจะได้ เพราะพี่สาวให้เหตุผลว่า

“...น้องกับหลาน น้องเป็นผู้มาก่อน ถึงน้องจะออกจากบ้านไปตั้งแต่ยังรุ่นหนุ่ม เพื่อก่อร่างสร้างตัว ด้วยความมานะอันเป็นนิสัยของผู้ชายที่ดี ไม่หวังทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่ น้องต่อสู้ให้เห็นจนถึงที่สุดแล้ว แต่น้องก็ไม่ได้รวยรวย ทั้งไม่ใช่คนอกตัญญู ลืมบุญคุณพ่อแม่ น้องมีสิทธิจะได้รับ ถึงไม่ขอ พี่ก็จะให้”

(คุณยายทำถูกแล้ว. 2544 : 56)

จึงทำให้เรือนขวัญเข้าใจในสิ่งที่คุณยายทำทั้งหมดว่า ถึงอย่างไรน้องก็ต้องมาก่อนหลานถึงแม้ว่าน้องจะไม่ได้ใกล้ชิดหรืออยู่ร่วมกัน เพราะฉะนั้นการที่คุณยายยกบ้านเรือนไทยให้กับน้องชายของคุณยายนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว

เช่นเดียวกับเรื่อง ในแสงสว่าง ของ เตือนวาด พิมวนา ที่สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างหลานชายกับลุง เป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่งที่มีลุงตาบอด เด็กชายแอบเห็นลุงมีพฤติกรรมแปลก ๆ หลายครั้ง เขาไม่รู้ว่าลุงทำอะไรเมื่อโตขึ้นจึงทราบว่าพฤติกรรมของลุงนั้นเป็นความต้องการทางเพศของผู้ชาย ลุงรู้ว่าเด็กชายเฝ้าดูพฤติกรรมของตนมาโดยตลอดจึงโกรธและฉีกกระเป๋าสีเสื้อของเด็กชาย ทำให้เด็กชายโกรธแค้นลุงมาก วันหนึ่งลุงมีปากเสียงกับภรรยาและหญิงสาวที่ลุงแอบไปมีความสัมพันธ์ด้วย เด็กชายเห็นเหตุการณ์ที่ลุงถูกทำร้ายจนบาดเจ็บจึงเข้าไปช่วยเหลือ และไม่ยอมปริปากพูดใด ๆ เพราะกลัวว่าลุงจะจำตนเองได้ ตลอดทางเดินกลับบ้านลุงพูดประชดเด็กชายต่าง ๆ หว่าเขาเป็นคนขี้ขลาด สร้างความโกรธแค้นให้กับเด็กชายมาก เด็กชายจึงไม่คิดจะช่วยเหลือลุงอีกต่อไป

ด้านปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งสภาพความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวระหว่าง พ่อ แม่ ลูก สามี ภรรยา หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เพราะเมื่อเกิดปัญหาการไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัวขึ้นไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ก็ตามล้วนส่งผลถึงความสุขของสมาชิกทุกคน และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะเรื่องราวการไม่เข้าใจกันระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งปัจจุบันมีให้เห็นมากมาย เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ดีงามของคนไทยเริ่มจางหายไป

5.3 ปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่าง พ่อ แม่ ลูกจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่ครอบครัวอยู่ในสภาวะที่เรียกว่า “บ้านแตก” พ่อแม่แยกทางกันย่อมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาครอบครัวแตกแยก ดังนี้

เรื่อง นกที่ปีกเจ็บ ของ ทินกร มนเจริญ สะท้อนปัญหาของลูกที่พ่อแม่แยกทางกัน และคิดว่าตนไม่ได้รับความรักจากพ่อและแม่ จึงประชดชีวิตด้วยการติดยาเสพติดและไม่ตั้งใจเรียนจนถูกทางมหาวิทยาลัยคัดชื่อออก เนื้อเรื่องกล่าวถึงทิวาติและหญิงสาวคนหนึ่ง ทั้งสองเป็นคู่รักกันและเกิดในครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน โดยเฉพาะทิวาติที่ติดตลอดเวลาว่าพ่อ

ไม่รักตนจึงกลายเป็นคนที่มีปัญหาทางจิตใจ เก็บกด ขี้เหงา ทวีชาติชอบขึ้นไปบนดาดฟ้า และมองนกนางแอ่นที่บินอยู่บนท้องฟ้า เขาอยากบินได้เหมือนพวกนกนางแอ่น เพื่อที่จะได้บินไปในสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ แต่วันหนึ่งหลังจากที่ทวีชาติทะเลาะกับคู่รักและถูกรังแกออกจากมหาวิทยาลัยเขาได้กระโดดตึกฆ่าตัวตาย โดยไม่มีใครรู้ว่าสาเหตุมาจากอะไร ดังข้อความ

ข่าวการตายของเขาเป็นเรื่องที่ยับยั้งขึ้นมาพูดกันมากในมหาวิทยาลัยว่าทำไมเขาถึงกระโดดลงมาจากตึก 5 ชั้นแห่งนี้

บางทีมันอาจจะเป็นอุบัติเหตุ บางทีอาจเป็นเพราะบุหรี่ยัดไส้ที่เขาสูบ หรือบางทีมันอาจเป็นความตั้งใจของเขาเองก็ได้ หรืออาจหลายอย่างประกอบกัน ค็นั้นเขาคงต้องการจะบินเหมือนกับที่เขาเคยพูดเสมอ เพียงแต่ปีกของเขาบาดเจ็บ เขาอาจรอคอยใครบางคนมารักษาแผลให้กับเขา

(นกที่ปีกเจ็บ. 2541 : 51)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงความรู้สึกของลูกที่ตกอยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตนต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังเช่น

พ่อและแม่มีปากเสียงกันอย่างรุนแรงเสมอ ภาพเหล่านั้นยังตรึงอยู่ในความรู้สึกของฉันทลอดเวลา ฉันไม่รู้ว่าพวกเขามีปัญหาอะไรกัน น้ำเสียงของพวกเขาดุดันจนฉันหวาดกลัว ฉันมักแอบอยู่ตามตู้เสื้อผ้าในมุมอับของห้องมืด ๆ ด้วยความสับสนจนไม่รู้ว่าควรจะทำอะไรดีไปกว่าการเอามืออุดหูเพื่อไม่ให้ได้ยินเสียง และเฝ้าบอกกับตัวเองว่าอีกสักครู่ทุกอย่างก็จะต้องผ่านไป แต่มันก็ไม่เป็นเช่นนั้น เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ยาวนานเหมือนกับว่ามันจะไม่มีวันจบสิ้น จนในที่สุดเมื่อถึงวันหนึ่งแม่ก็จัดกระเป๋าเดินทางและงูมือของฉันทิ้งออกมาจากบ้าน...

(นกที่ปีกเจ็บ. 2541 : 50)

ความรู้สึกของเด็กที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวแตกแยกนั้น นับเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่พ่อแม่มักจะละเลยและลืมนึกถึงสภาพจิตใจของลูก ดังในเรื่อง บ้านยักษ์ ของ ชามา ได้สะท้อนภาพความรู้สึกของเด็กที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่แตกแยก เด็กได้รับการเลี้ยงดูจากทั้งบ้านพ่อและบ้านแม่ที่มีแนวทางในการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน เด็กจึงเกิดความสับสนระหว่างบ้านพ่อและบ้านแม่ จึงเลือกที่จะไปอยู่กับยักษ์ ซึ่งถึงแม้จะโหดร้าย แต่ก็อาจจะอบอุ่นกว่าอยู่กับพ่อแม่ที่แตกร้าง เด็กชายคนจึงร้องจะไปอยู่กับยักษ์ สร้างความแปลกใจให้กับแม่ว่าทำไมลูกถึงอยากจะไปอยู่กับยักษ์ ทั้งที่ยักษ์ในจินตนาการของลูกเป็นสิ่งที่น่ากลัวและโหดร้าย แต่แล้ววันหนึ่งแม่ก็ได้คำตอบว่า เป็นเพราะลูกกำลังสับสนเรื่องบ้าน ลูกต้องไปมาระหว่างบ้านพ่อและบ้านแม่ ดังข้อความ

โธ...แม่เพิ่งรู้เดี๋ยวนี้ว่า ลูกแม่สับสนเรื่อง "บ้าน" เพราะผู้ใหญ่ที่ตัวเองที่สร้างปัญหาให้เด็ก 'บ้าน' ในความหมายของลูกหมายถึงทั้งบ้านพักอาศัย และบ้านที่สองก็คือโรงเรียน ลูกแม่มีหลายบ้าน ทั้งบ้านพ่อ บ้านแม่ บ้านย่า และบ้านลุง ลูกอยู่มาแล้วทั้งนั้น จากวัยแรกเกิดจนย่างเข้าวัยรุ่นมาแล้ว ในวันที่ลูกเริ่มเฉลียวฉลาดและดูเหมือนเข้าใจในสิ่งที่ผู้ใหญ่บอกขึ้นทั้งหมดอย่างไม่น่าเชื่อ

ที่แน่ๆ ลูกรู้แล้วว่าพ่อแม่แยกทางกัน และส่งผลให้แยกกันอยู่คนละบ้าน

(บ้านยักษ์. 2544 : 54)

สาเหตุทั้งหมดเกิดจากผู้ใหญ่ที่ต่างจะเอาชนะกัน โดยลืมนึกถึงจิตใจของเด็ก เมื่อเด็กต้องอยู่ทั้งสองบ้าน คือ บ้านพ่อและบ้านแม่ เด็กจึงเกิดความสับสนระหว่างสองบ้านซึ่งไม่ครบสมบูรณ์ บ้านหนึ่งขาดพ่ออีกบ้านหนึ่งขาดแม่ เด็กจึงไม่ต้องการทั้งสองบ้าน และเลือกที่จะอยู่กับยักษ์ ดังข้อความ

"ลูกพูดได้เพียงตะโกนเสียงดังกับบ้านว่า "จะไปอยู่กับยักษ์" ทั้งที่ลูกมีทั้งสองบ้าน คือบ้านพ่อและบ้านแม่ แต่ลูกเลือกอยู่ฝ่ายศัตรู อยู่กับ "ยักษ์" ซึ่งลูกเคยหวาดกลัวนักหนา"

(บ้านยักษ์. 2544 : 55)

สภาพครอบครัวแตกแยกที่พบเห็นกันทั่วไปในสังคมนั้นนับวันจะเพิ่มขึ้น โดยก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย และปัญหาที่เกิดขึ้นและเด่นชัดที่สุดคือปัญหาเกี่ยวกับตัวลูก ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ขาดความรักจากบิดามารดา ซึ่งจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ อันจะเป็นเหตุให้เด็กได้รับความอึดอัดและมีความกดดันทางใจหลายอย่าง บางคนอาจได้รับผลกระทบทางจิตใจ โกรธแค้นบิดามารดาที่ทอดทิ้งตนและโหยหาความรักความอบอุ่นตลอดเวลา ส่งผลให้เขาเลือกกระทำในสิ่งที่ผิดและทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ดังที่ ฟอน ฝ่าฟาง ได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง ความรักป่วยไข้แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องราวของเด็กคนหนึ่งเมื่อตอนเขาเป็นเด็กเขาถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ตลอดเวลาเขาโหยหาและต้องการความรักความอบอุ่นและอยากใกล้ชิดแม่ เขาโกรธแค้นพ่อกับแม่ที่ทอดทิ้งเขาไปไม่รับผิดชอบในชีวิตของเขา ดังข้อความ

หล่อนปรากฏขึ้นในมโนภาพของผม, ผมเข็ดน้ำตาให้หมดแห่งด้วยความรู้สึกเลือนลาง คล้ายคลึงคล้อยคลาว่า ใบหน้าของหล่อนจะเป็นภาพใบหน้าของแม่ ความทรงจำวัยเยาว์ค่อย ๆ ผุดขึ้นเป็นห้วง ๆ มันนานมาแล้ว มันเป็นไปได้อย่างไรที่แม่ของผมเป็นเมียพระภิกษุรูปหนึ่ง แล้วแม่ก็หนีจากผมไป พระภิกษุผู้เป็นพ่อก็หนีจากไป ผมจึงกลายเป็นเด็กกำพร้า ชีวิตระหกระเหินหนาวเหน็บ เจ็บปวด

ไม่หรอก ผมไม่โทษที่แม่เป็นเมียของพระและไม่โทษที่เป็นพระมีเมีย แต่ผมเกลียดเขาที่พวก

เขาไม่มีความรับผิดชอบ เขาทอดทิ้งผม ไม่เคยโอบกอดผมเลย ไม่เคยเรียกผมว่าลูก ผมเป็นเพียงลูกเหลือเดน ซึ่งมันบั่นทอนความรู้สึกของผมอย่างร้ายกาจ มันเป็นแผลในใจติดตัวผมมา จนถึงวันนี้

(ความรักป่วยไข้แล้ว. 2538 : 60)

เขาแอบชอบหญิงสาวคนหนึ่งอาศัยอยู่ในคอนโดฯ เดียวกัน เขาอยากได้รับความอบอุ่นจากเธอ และทุกครั้งที่พบเห็นเธอเขามักจะจินตนาการว่าได้มีความสัมพันธ์กับเธอ เขากลายเป็นคนที่มึนงงใจโหดร้ายและชอบอ่านข่าวอาชญากรรม อยากเห็นคนอื่นตกอยู่ในสภาพความเจ็บปวดเหมือนเขา และจากการที่เขาถูกพ่อแม่ทอดทิ้งส่งผลให้เขาโกรธแค้นพ่อแม่ และโหยหาความรัก อยากสัมผัสความอบอุ่นเหมือนคนอื่น ๆ เขาจึงเข้าไปดักรอหญิงสาวในห้อง และเขาได้แสดงความรู้สึกที่ฝังใจออกมาว่า

ผมสับสนสับสนด้วยสายตาละห้อย ความรู้สึกอันเคยเข้มแข็งหดแคบเข้า และอ่อนยวบลงเหมือนเด็กน้อยสำอวยแม่

“ผมมาหาแม่ ผมคอยแม่ทั้งคืน” ผมเริ่มถ่ายทอดความรู้สึกเบื่อกลิ้งออกมา

“แม่เมอะไรกัน” หล่อนทั้งตกใจและโกรธเคือง จ้องตามผมเขม็ง

“แม่จำ แม่กอดผมบ้าง ผมคิดถึงแม่...” ผมพยายามเรียกร้อง ออดอ้อนเหมือนว่าผมรอพูดประโยคนี้มานานแล้ว

“นี่คุณจะทำอะไร...” หล่อนขึ้นเสียงอย่างไม่ดี

“ผมรักแม่...” ผมเดินไปหวังจะชบอกลหล่อน

“ไอ้บ้า...แกออกจากห้องฉันเดี๋ยวนี้” หล่อนชี้หน้าด่ากราดและไล่ผมออกไป ความรู้สึกแห่งรักของผมขาดผิง แต่มันกลายเป็นความจุนเจียว โกรธแค้นเข้ามาแทนที่...เพียงแต่ผมกอดผมบ้าง ผมก็พอใจแล้ว ทำไมต้องไล่ผมด้วย ผมมาขอความรัก ผมไม่ได้มาร้าย

“มึงไล่กูทำไม มึงไม่เคยรักกูเลย มึงไม่รับผิดชอบกู” ผมตะโกนขึ้นลั่นห้อง ทั้งโกรธและน้อยใจ น้ำตาของผมหลังพรวดออกมาเหมือนเด็กน้อย

“ฉันไม่ใช่แม่แก...” หล่อนยืนยันแต่ผมไม่เข้าใจและไม่ยอมรับอะไรอีกแล้ว ในใจผมมีแต่ความเคียดแค้นและขุ่นข้อง

(ความรักป่วยไข้แล้ว. 2538 : 61)

ในที่สุดเขาก็ลงมือข่มขืนและฆ่าหญิงสาวอย่างทารุณ สภาพของเขาเหมือนคนเป็นโรคจิต หลังจากนั้นเขาได้โทรศัพท์ไปบอกตำรวจ “มันบังคับเรา พ่อจำ แม่จำ...” “ผมนั่งร้องไห้อยู่ตรงนั้นด้วยความรู้สึกที่บรรยายไม่ถูก แล้วผมก็ตัดสินใจเรียกดตำรวจมาจับผม ผมจะสารภาพกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า ผมถูกมันบังคับ” เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดจากเด็กที่มีความกดดันทางจิตใจ เนื่องจากตนถูกทอดทิ้งจึงโกรธแค้นผู้เป็นพ่อและแม่ที่ทอดทิ้งตน และจากการเก็บกดในจิตใจหลาย ๆ อย่างส่งผลให้เขากลายเป็นคนที่มีความผิดปกติทางจิต และเลือกกระทำ

ในสิ่งที่ผิด ดังที่ โกศล วงศ์สวรรค์ สุธีรา ตุลยะเสถียร และสถิต วงศ์สวรรค์ (2537 : 247) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กที่ไม่ได้รับความรักจากบิดามารดาว่า

เด็กที่บิดามารดาให้ความรักใคร่ไม่เพียงพอ เด็กที่ขาดความรักจากบิดามารดาก็ดีหรือเด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น ความเมตตาจากบิดามารดาไม่เพียงพอก็ดี เด็กจะเสียความรู้สึกทางความรักไป เมื่อเด็กไม่ได้รับความรักก็ไม่รู้จักรักใคร่ และขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มักจะเก็บตัว และมีความรู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว เด็กประเภทนี้อาจจะกระทำความผิดได้ง่าย เพราะคิดว่าไม่มีใครจะต้องมาเสียใจกับเขาด้วยการที่เขากระทำความผิดนั้นเขามักมองทุกสิ่งในแง่ร้ายและมีความประพฤติน่าองแอ้งซ้อต่อต้านระเบียบสังคม

เรื่อง ประตุที่ปิดไว้ยามคำคืน ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพความรู้สึกของลูกที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับคนอื่น จนตัวเองรู้สึกโดดเดี่ยว โดยคิดว่าไม่มีใครต้องการตน ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่กับตายาย และคิดตลอดเวลาว่าไม่มีใครต้องการตน โดยเฉพาะพ่อกับแม่ที่ยกเขาให้คนอื่นเลี้ยง ดังที่เขาได้แสดงความรู้สึกออกมาว่า

ใช่, ไม่มีเลย ครั้นผมเกิดมา แม่กับพ่อก็โยนผมให้คนอื่น จนผมคิดว่า คนอื่น นั่นคือพ่อแม่ของผม เมื่อโตขึ้นอีกหน่อยถึงรู้ความจริง ความจริงที่ผมต้องการให้เป็นเพียงความฝัน พลันตื่นหายมลายสิ้น ผู้หญิงผอมโซ ดูแก่ก่อนวัย ใบหน้าอมทุกข์คนนั้นนั้นไม่น่าจะใช่แม่ของผม ยิ่งผู้ชายที่เต็มไปด้วยความโกรธเกรี้ยว ยิ่งแล้วใหญ่ ไม่มีส่วนมาเป็นพ่อ เขาถูกลืม ใช่มิเหมือนทาส หยิบหย่องภาพร่างมัวชั่วแถมชัดขึ้นเมื่อพวกเขาเหยียบตายาย

หนึ่งหรือสองปี พวกเขาจะมาเยี่ยมผมสักครั้ง

คุณอาจตื่นเต้นที่นานได้พบเจอพ่อแม่ สำหรับผมแล้ว ตรงกันข้ามละอายและหวาดหวั่น คิดดู ถ้าเป็นพ่อแม่จริง ๆ ทำไมพวกเขาไม่เลี้ยงดูผม ในเมื่อมีลูกคือผมเพียงคนเดียว แต่นี่กลับข้างผมออกจากดักให้มาตกอยู่ในอุปการะของคนอื่น อย่างที่รู้ คนอื่นย่อมเป็นคนอื่นวันอย่างคำ ถึงเขาจะเลี้ยงผมให้เติบโตผ่านเจ็บผ่านไข้มาจนหนุ่ม อีกไม่ถึงสองเดือนภาระจะต่าง ๆ จะสิ้นสุด ยามนั้นผมคงได้ตัดสินใจไปในโลกกว้างด้วยลำแข้งแห่งปริตนาของตนเอง

(ประตุที่ปิดไว้ยามคำคืน. 2542 : 59)

และทุกครั้งที่เขามีปากเสียงกับตายาย เขาจะถูกด่าและถูกไล่ให้ไปอยู่กับแม่ เขารู้ว่าตายายมีบุญคุณกับเขามากที่ส่งเสียให้เรียนให้ที่อยู่อาศัย แต่ครั้นตาและยายไม่พอใจก็จะไล่ให้เขาไปอยู่กับพ่อแม่ และเขาแสดงความรู้สึกที่มีต่อพ่อแม่ที่แท้จริงว่า

ผมเคยบอกหรือว่าผมอยากไปอยู่กับแม่กับพ่อ ทำไมต้องไล่ผมไปที่นั่น เขาอยู่ที่ไหน อยู่ไกลจากนี้มากนัก แต่ถึงใกล้ ใ้ว่าผมอยากจะไป ความผูกพันใด ๆ ไม่เหลืออยู่ พวกเขาแค่คนทำให้เกิด ไม่มี

เลือดในอกให้ดื่ม ไม่มีแม้อ้อมกอดอบอุ่น ยามไข้ไม่เคยดู ยามร้อนไม่เคยพัดวี ทั้งให้อยู่กับคนอื่น กลายเป็นส่วนเกินที่โตขึ้นมาโดยลำพัง

(ประดู่ที่ปิดไว้ยามคำคืน. 2542 : 59)

วันหนึ่งเขาต้องกลับมาอยู่กับพ่อแม่ที่แท้จริง เขาจึงรู้สึกว่พ่อแม่เป็นคนแปลกหน้า และจากพฤติกรรมของพ่อที่ดื่มแต่เหล้า ไม่ยอมทำงานทำการ มักจะเห็นเขาเป็นศัตรู ดุด่าว่ากล่าวเขาสารพัด ทำให้เขาหนีออกจากบ้านและไปสร้างเนื้อสร้างตัวจนมีครอบครัว แต่แล้ววันหนึ่งความสนิทสนมที่มีมากเกินกับเพื่อนร่วมงานสาว ทำให้ภรรยาเข้าใจเขาผิด ภาพครอบครัวที่อบอุ่นถูกทำลายด้วยคำกล่าวหาของภรรยา แต่เขาไม่คิดจะแก้ตัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้น เขาจึงหนีออกจากบ้านไปพร้อมกับความโดดเดี่ยวอีกครั้งหนึ่ง

เช่นเดียวกับเรื่อง อ้อมกอดฟ้า ของ ฮอยล้อ สะท้อนภาพของเด็กที่พ่อแม่แยกทางกันและถูกทอดทิ้งให้อยู่กับคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ เป็นเรื่องราวของแดงกับน้องชาย พ่อแม่ของเด็กชายทั้งสองแยกทางกัน แม่ของแดงทิ้งไปทำงานที่กรุงเทพฯ ส่วนพ่อหนีตำรวจไปอยู่ที่ไหนไม่มีใครทราบ นาน ๆ ครั้งแม่จึงจะมาเยี่ยมแดงกับน้อง เพื่อน ๆ ชอบล้อว่าแม่ของแดงเป็นโสเภณีสร้างความโกรธแค้นให้แดงมาก และทุกครั้งที่แม่มาเยี่ยมมักจะซื้อเสื้อผ้าสวย ๆ กับขนมมาฝากเสมอ แต่ระยะหลังนี้แม่พาผู้ชายคนหนึ่งมาหาและไม่ยอมให้แดงกับน้องเข้าใกล้ ทั้งสองจึงโกรธแม่มากโดยบอกกับคนอื่น ๆ ว่าแม่ของตนตายไปแล้ว ในระหว่างที่ทั้งสองกำลังโกรธเกลียดแม่อย่างรุนแรงพ่อก็กลับมาหาทั้งสอง ซึ่งสร้างความอบอุ่นให้แก่เด็กทั้งสองมาก แต่พ่ออยู่ได้ไม่นานก็จากไปอยู่ที่อื่น โดยมีพวกผู้ใหญ่บอกว่าพ่อไปอยู่กับภรรยาใหม่ จากการกระทำของพ่อและแม่ที่ไม่เคยให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กชายทั้งสองอย่างจริงใจ ทำให้แดงและน้องชายไม่รอคอยหรือต้องการความรักของคนทั้งสองอีกต่อไป เพราะลึกลับป่าผู้อุปการะเด็กทั้งสองได้ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กชายอย่างมากมายยิ่งกว่าพ่อแม่ที่แท้จริง ดังข้อความ

ทุกวันนี้แดงไม่รอคอยให้ใครโผล่มาเยี่ยม การเยี่ยมยามที่เป็นเพียงเรื่องชั่วคราวเด็กชายไม่ปรารถนาพบ ปัจจุบันลุงป้าเปรียบเสมือนพ่อแม่...

(อ้อมกอดฟ้า. 2540 : 61)

ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่าจากสภาพชีวิตครอบครัวที่ขาดทั้งพ่อและแม่บางครั้งอาจทำให้จิตใจของลูกย่ำแย่ แต่เมื่อมีคนหยิบยื่นความรักความหวังดีให้ด้วยความเต็มใจ โดยที่บุคคลนั้นมิใช่ทั้งพ่อและแม่ที่แท้จริงก็สามารถทำให้ชีวิตของเขามีความสุขได้

เช่นเดียวกับเรื่อง ทางรถไฟสายเหงา ของ กระเช็น ทายทำ สะท้อนภาพของเด็กชายคนหนึ่งที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่กับตาและยาย และวันหนึ่งเขาได้รับข่าวว่าแม่จะกลับมา

เยี่ยม เด็กชายจึงเฝ้ารอคอยแม่กลับมาพร้อมกับความหวังที่จะได้เสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียนใหม่ ๆ ไปอวดเพื่อน ๆ ในวันเปิดเทอม เมื่อถึงกำหนดวันที่แม่จะมาเด็กชายตื่นเต้นมากและไปรอแม่ที่สถานีรถไฟ หลายวันผ่านไปแต่ก็ไม่มีวีแววของแม่เลย ดังที่ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกของเด็กชายว่า

หวูดรถไฟป่วนลั่นดังอย่างก้าวร้าวก่อนจะเคลื่อนตัวออก สะท้านหัวใจวาบลง ฉึก...ฉึก เครื่องจักรพยายามลากจุดแต่ละโบกี้ให้เคลื่อนตัวออกไปจากสถานี หัวใจของฉันเหมือนจะเต้นอย่างเสียงที่ได้ยิน มันไม่เป็นจังหวะ เหมือนหัวใจของเด็กคนอื่น ๆ ที่มีพ่อแม่อยู่พร้อมพรั่ง หัวใจของพวกเขาจะเต้นอย่างมีความสุข เสียงฉึก...ฉึก...ฉึก...ฉึกถี่ระรัวขึ้นเหมือนจุดกระชากหัวใจของฉันให้หลุดลากลไปตามทางรถไฟที่ขรุขระด้วยหินหยาบ และรางเหล็กอย่างโหดร้าย ไกลออกไป...หวูดสัญญาณบอกพ้นเขตของสถานีส่งเสียงป่วน..น ยาวลากแผ่วผ่านในภวังค์ด้วยเสียงหวูดหวิวแทบจะตัดสินใจให้ขาดลง น้ำตาของลูกผู้ชายตัวน้อยมันล้นฝาน่วยตาหยาดลงบนแก้ม เสียงหวูดแผ่วทางตรงข้าม หัวใจของฉัน จนอดจะตั้งคำถามอย่างจำนนอยู่ในใจไว้ไม่ได้รถไฟจำ...แม่ฉันอยู่ไหน?

(ทางรถไฟสายเหงา. 2537 : 53)

เรื่อง บทเพลงของผีเสื้อ ของดิเรก นนทชิต สะท้อนภาพเด็กชายคนหนึ่งที่ถูกพ่อแม่ พี่สาวทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเพราะทุกคนต้องออกไปทำมาหากิน เด็กชายต้องอยู่กับความโดดเดี่ยวโดยมีสัตว์ต่าง ๆ เป็นเพื่อน ไม่ว่าจะเป็น จิ้งจก จิ้งหรีด ผีเสื้อ เขารอคอยการกลับมาของทุกคนและไม่เข้าใจว่าทำไมทุกคนต้องทอดทิ้งเขา ดังข้อความ

...เด็กชายนอกกำแพงยังไม่สามารถเข้าใจได้เลยจนกระทั่งบัดนี้ ว่าทำไมพ่อแม่และพี่สาวทอดทิ้งเขาไว้ข้างนอกแต่เพียงลำพังอย่างไม่ใยดีกับคำอ้อนวอนร้องตามน้ำตาไหลพราก บ่อยครั้งเหลือเกินที่พ่อพยายามการาบเขาด้วยไม้เรียวซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องทำขึ้นจากไม้ แม่สั่งล่ำทาบว่าเขาเป็นคนดี พี่สาวกลั่นแกล้งแล้วกระซิบบอกว่าทุกคนเข้าไปในกำแพงก็เพื่อเขา...

(บทเพลงของผีเสื้อ. 2541 : 50)

ในเรื่อง สร้างภาพ ของ จักร กัปวัฒนะ สะท้อนภาพของพ่อผู้ขาดความรับผิดชอบ โดยทอดทิ้งภรรยาและลูก ทำให้ลูกชายรู้สึกโดดเดี่ยว ตลอดเวลาเขารู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียวและต้องการมีครอบครัวที่อบอุ่น เขาเป็นคนมีฝีมือในการถ่ายภาพและตัดต่อภาพ ทุกครั้งที่เขารู้สึกเหงาเขามักจะนั่งดูภาพถ่ายครอบครัวซึ่งมีทั้งพ่อ แม่ ลูก ซึ่งเป็นภาพที่เขาตัดต่อขึ้นมาเอง เพียงเพราะอยากมีครอบครัวที่อบอุ่นเหมือนในภาพถ่าย ดังข้อความที่เขียนบรรยายไว้ได้ภาพ

“เป็นการถ่ายภาพครั้งแรกของลูก ทำทางเจ้าชู้ คุณพ่อเป็นคนถ่าย ต้องหลอกล่อกันอยู่นาน ลูกจะให้พ่ออุ้มทำเดี่ยว”

(สร้างภาพ. 2543 : 56)

ชายหนุ่มต้องเข้านอนรักษาตัวในโรงพยาบาลเพียงลำพังเพราะไม่อยากให้ทางบ้านทราบถึงอาการป่วย เขาต้องรู้สึกถึงความโดดเดี่ยวอีกครั้ง แต่ก็ชินกับการอยู่คนเดียวเพราะหลังจากที่ถูกพ่อทอดทิ้งและอาศัยอยู่กับแม่ก็เหมือนอยู่ตัวคนเดียวอยู่แล้ว และเมื่อมองดูภาพถ่ายที่ติดต่อขึ้นทำให้เขารู้สึกสะท้อนใจอย่างยิ่ง ดังข้อความ

ภาพพ่อยืนคู่กับแม่ โดยมีผมเปลือยกายท่อนบนนั่งขัดสมาธิอยู่บนเก้าอี้หวาย กางเกงในสีขาว กลืนเข้ากับสีเนื้อ สองมือยกขึ้นระดับไหล่เหมือนต้องการให้ใครสักคนโอบอุ้ม มันคงจะดีถ้าภาพนี้ไม่ใช่ชีวิตตัดต่อ เพราะความจริงแล้ว พ่อไม่เคยถ่ายรูปร่วมกับพวกเรา แม่บอกว่าพ่อกลัวแม่ใช้เป็นหลักฐานไปเอ่ยอ้างเรียกร้องสิทธิกับอีกบ้าน

(สร้างภาพ. 2543 : 57)

บางครั้งพ่อแม่ต้องทอดทิ้งลูกด้วยความจำเป็นที่ไม่อาจเปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ดังที่ นเรศ นโรปกรณ์ ได้สะท้อนภาพของแม่ที่ทอดทิ้งลูกด้วยความจำเป็นไว้ในเรื่อง แก้วในกองขยะ ซึ่งเป็นเรื่องราวของ แก้ว เด็กหญิงที่รู้ความจริงว่าตนมิใช่ลูกที่แท้จริงของพ่อและแม่ที่เลี้ยงดูมา จึงเสียใจมากและคิดจะหนีไปให้ไกลแสนไกล แก้วได้สอบถามเอาความจริงจากน้าสรซึ่งเป็นแม่ที่แท้จริงของแก้ว น้าสรเล่าความจริงให้แก้วฟังว่า แก้วเป็นลูกของนายอำเภอที่แอบได้เสียกับตนซึ่งเป็นเด็กในบ้านจนตั้งท้องและถูกภรรยานายอำเภอกลั่นแกล้งอย่างทารุณ จนต้องพาแก้วหนีออกมา และต้องทอดทิ้งแก้วให้คนอื่นเลี้ยงเพราะตนอาจเลี้ยงดูลูกได้ “...แม่เองในตอนนั้นก็หมดหนทางแล้วจริง ๆ จึงยกแก้วให้เขาตั้งแต่หนีจากบ้านหัวหน้าเขต พ่อของลูกในตอนนั้นโดยแม่ตั้งใจจะลืมอดีตทุกอย่าง แม้แต่ชื่อของแม่จากแม่กรก็เป็นแม่สรอย่างที่คุณเรียก และคนแถวนี้รู้จัก...” (แก้วในกองขยะ. 2536 : 51) หลังจากที่แก้วทราบความจริงว่าน้าสรเป็นแม่ของตนก็ดีใจ และไม่คิดโกรธเคืองแม่เลย

นอกจากนี้ อุเทน พรหมแดง ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของเด็กในเมืองที่แม่จะอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะดี แต่ก็ขาดความอบอุ่น ต้องรอคอยพ่อแม่ที่มีภารกิจงานรัดตัวแทบทุกวัน โดยปล่อยให้เด็กอยู่คนเดียวอย่างโดดเดี่ยว ในเรื่อง นิทานก่อนนอน ซึ่งเป็นเรื่องราวของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวแทบทุกวันเพราะภารกิจที่มากมายของพ่อแม่ บางวันกว่าจะกลับก็ตีสี่แล้ว เวลาหิวก็อาศัยอาหารในตู้เย็นที่แม่เตรียมไว้ให้ เด็กหญิงต้องเล่นคนเดียว อยู่คนเดียว และวันหนึ่งขณะที่กำลังรอคอยแม่กลับมาเด็กหญิงขึ้นไปเล่นตุ๊กตาบนห้องนอน โดยเล่นนิทานให้ตุ๊กตาฟังและสมมติให้ตัวเองเป็นแม่ส่วนตุ๊กตาเป็นลูก และ

ปฏิบัติตัวกับตุ๊กตาเหมือนที่แม่กระทำกับลูก และสิ่งที่เธอปฏิบัติกับตุ๊กตาก็คือสิ่งที่เธอต้องการจากแม่ และในขณะที่เธอกำลังเย็บเสื้อที่มีรอยขาดให้ตุ๊กตา เข็มแทงมือเด็กหญิงเลือดไหล เด็กหญิงร้องไห้พร้อมกับร้องหาแม่ด้วยความเจ็บปวด ดังข้อความ

ฉับพลันเด็กหญิงสะดุ้งโหยง ปลดปล่อยนอนตัวจืดกลางพื้นเตียงข้าง ๆ เจ้าของโดยมิเข็มเสียบคามืออยู่ เธอยกมือขึ้นดูเลือดสีแดงไหลซึมออกจากรูแผลที่พลาดเข้าเจาะ เมื่อความตกใจคลายลง ความเจ็บปวดก็เข้าทดแทน เด็กน้อยสะบัดมือเร่า ๆ ร้องไห้กระซิก “เจ็บจังคุณแม่ชา” เธอโอดครวญปนสะอื้นลำพัง

.....
ในห้องนอนชั้นบนที่ไฟยังสาดแสงสว่างอยู่ เด็กหญิงนอนหลับคร่ำครวญคนเดียวทั้งคราบน้ำตา ยังเปรอะเปื้อนเห็นเป็นรอยจาง ๆ บนผิวก้นนวล

ข้าง ๆ นั้นตุ๊กตาแสนน่ารักซึ่งท่อนบนเปลี่ยนเปลี่ยนนอนหลับตาพริ้มสงบนิ่งอยู่

(นิทานก่อนนอน. 2544 : 57)

ปัจจุบันในสังคมไทยมีเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง จนเด็กขาดความอบอุ่น สภาพความว่าเหว่ส่งผลให้เด็กเหล่านี้แสวงหาความอบอุ่นนอกบ้าน คบเพื่อนไม่ดีกลายเป็นเด็กใจแตก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพของเด็กผู้หญิงที่ถูกผู้เป็นพ่อล่วงเกินทางเพศ และทารุณต่าง ๆ นานาจนเด็กติดโรคร้ายเสียชีวิต ดังปรากฏในเรื่อง กำไลดอกหญ้า ของ ปางบุญ ผู้เขียนได้สะท้อนภาพของเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อต้นหาของพ่อ จนทำให้เด็กหญิงที่ร่าเริงสดใสต้องติดโรคร้ายจนเสียชีวิต เป็นเรื่องราวของว่าน เด็กหญิงที่พ่อแม่แยกทางกัน เพราะว่านมีหน้าตาคล้ายฝรั่ง แม่ของว่านจึงถูกกล่าวหาว่านอกใจสามี แม่จึงพาว่านกลับมาอยู่ที่บ้านเกิด ว่านเป็นเด็กน่ารักช่างพูดช่างคุย และได้สนิทสนมกับปายครูสาวในโรงเรียนในหมู่บ้าน วันหนึ่งพ่อของว่านมาขอคืนดีกับแม่ ว่านจึงต้องไปอยู่กับพ่อและแม่ ข้าวคราวของว่านเจ็บหายไ้ไป จนวันหนึ่งแม่กับว่านก็กลับมาอีกครั้ง และแม่กำลังตั้งท้องลูกคนที่สอง ว่านกลายเป็นเด็กเจ็บซึม ร่างกายเต็มไปด้วยบาดแผลเพราะถูกพ่อข่มขืน และทารุณต่าง ๆ นานา ดังข้อความที่แม่อุยเล่าเรื่องให้ปายฟังว่า

“มันทำได้ มันทำ ลูกของมัน ๆ ทำ” แม่อุยทำท่าสะอึกสะอื้นขึ้นมาอีกคน

“ทำ..ใครทำอุย”

“พ่อหมา ๆ ลูกมันแท้ ๆ มันยังทำได้ มันไม่ใช่คน มันเป็นหมา” นางก่นด่าต่อไปอีกยืดยาวจนไม่รู้จะสรรหาถ้อยคำใดมาด่า

ปายนั่งอึ้งตกตะลึง ชาต่านไปทั้งตัว พ่อหมา ๆ พ่อหมา ๆ ปายทวนคำพลาถกคิดรีจะเป็นพ่อจริงด้วย ดูซิว่านหม่นหมอง ว่านช้า ว่านโรยรา แล้วน้ำตาของปายก็ไหลรินออกมาอีกคน พร้อมสะอื้น

เบา ๆ

“เด็กน้อยเธอเป็นเหยื่อเกม เหยื่อค้นหาของสัตว์ป่าจริง ๆ

.....
เธอกลายเป็นเหยื่อค้นหาอันเลวร้ายของผู้ชายที่หยอดเชื้อสร้างเธอขึ้นมา บัดนี้เธอกำลังจะ
จากโลกนี้ไปด้วยโรคร้ายที่ผู้ชายคนนั้นยัดเยียดให้

(กำไลดอกหญ้า. 2544 : 61)

ชีวิตของเด็กหญิงที่ถูก “พ่อบังเกิดเกล้า” ทำร้ายเพราะค้นหาและปัญหาเหล่านี้นับวัน
จะเพิ่มมากขึ้น มีให้เห็นมากมายทั้งนี้เกิดจากผู้เป็นบิดาขาดศีลธรรม ขาดความยับยั้งชั่งใจซึ่ง
ส่งผลกระทบต่อเด็กและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

เมื่อเกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวจนทำให้ครอบครัวแตกแยกแล้ว ผลกระทบ
ย่อมตกอยู่กับลูก เพราะเมื่อพ่อแม่แยกทางกันความอบอุ่นภายในครอบครัวจะกลับกลายเป็น
ความหวาดระแวง ขาดความรักที่แท้จริงซึ่งเป็นการบั่นทอนสุขภาพกายและใจของเด็กเป็น
อย่างมาก ทำให้ลูกขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจ สิ่งต่าง ๆ
เหล่านี้มีส่วนผลักดันให้เด็กมีปัญหาหรือเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคม

ด้านปัญหาคือครอบครัวแตกแยกและปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง นักเขียนได้สะท้อนปัญหา
ของลูกที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวแตกแยกกว่าย่อมส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก ทำให้
เด็กรู้สึกวุ่นวายถูกทอดทิ้ง ขาดความอบอุ่น โดยมีผลต่อการเจริญเติบโตด้านจิตใจ ซึ่งบางคน
ถึงกลับโกรธแค้นบิดามารดาที่ทอดทิ้งตน จนกลายเป็นคนที่มีปัญหาทางจิตและเลือกทำในสิ่ง
ผิด โดยเด็กเหล่านี้มักจะโยนหาความรักความอบอุ่นตลอดเวลา ในด้านปัญหาของเด็กที่ถูก
ทอดทิ้งนั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นความรู้สึกของเด็กที่ถูกทอดทิ้งว่ามักจะคิดว่าไม่มีใคร
ต้องการตน จึงรู้สึกโดดเดี่ยว เด็กเหล่านี้มักจะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับญาติพี่น้องหรือคนอื่นที่
ไม่ใช่ญาติ และชอบไปแสวงหาความสุขนอกบ้าน คบเพื่อนไม่ดีกลายเป็นเด็กใจแตก ซึ่ง
ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา นอกจากนี้ยังได้สะท้อนภาพของเด็กที่ถูกพ่อล่วงเกินทางเพศ
และทารุณกรรมอย่างโหดร้าย ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและนับวันจะ
เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศในเด็ก

5.4 ปัญหาการนอกใจคู่ครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่สำคัญที่สุดใน
ครอบครัว เพราะถ้าคู่สามีภรรยามีความรักใคร่เข้าใจซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกันย่อม
ทำให้ครอบครัวมีความราบรื่นมั่นคง สมาชิกในครอบครัวก็พลอยมีความสุขไปด้วย
โดยเฉพาะบุตร แต่ถ้าหากสามีภรรยามีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ไม่มีความรักใคร่และไม่
ซื่อสัตย์ต่อกันแล้ว อาจทำให้ครอบครัวแตกแยกได้

การนอกใจคู่ครองก่อให้เกิดปัญหาความร้าวฉานในครอบครัว โดยเฉพาะสามีมักเป็นต้นเหตุสำคัญ สามีมักยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นและคิดนอกใจภรรยา ก่อให้เกิดปัญหาการหย่าร้าง เพราะภรรยามีอาจทนต่อพฤติกรรมของสามีได้ดังที่ มหรรณพ โฉมเฉลา ได้สะท้อนพฤติกรรมของสามีที่นอกใจภรรยาเสมอ ๆ จนภรรยามีอาจทนพฤติกรรมของสามีได้ จึงยอมมีความสัมพันธ์กับชายอื่นด้วยความพึงพอใจและคิดจะหย่าขาดจากสามี ซึ่งปรากฏในเรื่อง วัลยากับจระเข้ผู้ฝืนอยากเป็นสาหร่าย วัลยากำลังมีปัญหาเกี่ยวกับสามีที่ไปมีผู้หญิงอื่นโดยที่ไม่สนใจเธอเลย เธอจึงหนีสามีมาเข้าบ้านพักริมทะเลสาบแห่งหนึ่ง และเพราะความเหงาที่ต้องอยู่เพียงลำพังคนเดียว เธอจึงมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มคนหนึ่งและคิดที่จะหย่าขาดจากสามี เพราะต้องการอยู่กับชายหนุ่มคนที่เธอพึงพอใจ วัลยารู้สึกกำลังทำอะไรอยู่และสิ่งที่เธอทำนั้นมิใช่การแก้แค้นสามีที่คิดนอกใจ แต่เป็นความพึงพอใจของเธอ ดังข้อความ

“นี่ไม่ใช่เป็นการแก้แค้น” หล่อนบอกตัวเอง “แต่เป็นความพึงพอใจ”

สามีของหล่อนไม่เคยหยุดที่จะนอกใจ นับตั้งแต่วันที่แต่งงานกันเขามีคนอื่นอยู่ตลอดเวลา หล่อนเคยคิดว่าหล่อนเจ็บปวดจนชาชินกับมันแล้ว แต่ในที่สุดก็มาถึงจุดที่ทนไม่ได้ หล่อนหนีสามีมาเข้าบ้านพักริมทะเลสาบเหนือเขื่อนอยู่คนเดียว มันเป็นฤดูฝนแทบไม่มีแขกคนอื่นพักอยู่นอกจากเธอและชายหนุ่ม

(วัลยากับจระเข้ผู้ฝืนอยากเป็นสาหร่าย. 2544 : 60)

วัลยารู้สึกผูกพันกับชายหนุ่มและอยากให้เขากลับไปอยู่กับเธอที่กรุงเทพฯ และเธอตัดสินใจที่จะหย่าขาดจากสามีเพราะชายหนุ่มคนนี้ ดังข้อความ

วัลยารู้สึกกลัวเพราะหล่อนกำลังรู้สึกผูกพันกับเขา ชายหนุ่มทำให้ตัดสินใจหย่าขาดจากสามีได้เด็ดขาด หล่อนไม่อยากสูญเสียเขาไป และคิดว่าความสัมพันธ์กับชายหนุ่มไม่ได้เป็นไปแค่การสนองตัณหาราคะเท่านั้น หล่อนหวังจะสานสัมพันธ์กับเขาต่อไป

(วัลยากับจระเข้ผู้ฝืนอยากเป็นสาหร่าย. 2544 : 60)

และการที่ผู้ชายไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นเพราะความใกล้ชิดนั้นย่อมสร้างความเสียใจให้กับภรรยา ส่วนตัวสามีเองก็เสียใจกับเรื่องที่เกิดขึ้นเพราะความไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจของตน ดังปรากฏในเรื่อง แมวบาดเจ็บ ของ ชาคritt โภชะเรือง ที่สะท้อนภาพของสามีที่มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นเพราะความใกล้ชิด และมีอาจให้ใครล่วงรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขากับหญิงอื่นได้ โดยเฉพาะภรรยาที่กำลังนอนป่วย และเขาเองก็เป็นห่วงภรรยามาก ดังข้อความ

...ถึงแม้จะไม่มีอะไรเกิดขึ้นก็ตามแต่ตอนนี้เขาเหมือนว้าวสันหลังหวัะ เขาจะปล่อยให้คิดทำตัวจนจ้านเกินเหตุไม่ได้อีกแล้ว ถึงแม้ว่าเขาจะนึกพอใจหล่อนอยู่บ้าง แต่นั่นก็เป็นเพียงอารมณ์ชั่ววูบ... ยิ่งคิดเขายิ่งละเอียดใจ เมื่อก่อนเขาคิดว่าเป็นไปไม่ได้เด็ดขาด เมื่อแต่งงานเป็นฝั่งเป็นฝาแล้วเขาจะมีผู้หญิงคนอื่น แต่ทว่า – บัดนี้...เขาเข้าใจแล้วว่าทำไมจึงไม่คิดเช่นนั้นอีก อย่างไรก็ตาม ในเวลาหน้าสิ่วหน้าขวานเช่นนี้ เขาจะให้คนอื่นมารู้ความสัมพันธ์ระหว่างเขากับนิตได้อย่างไร โดยเฉพาะปุ๋ย นั้นเท่ากับว่าเขาเร่งวันตายให้กับหล่อนเร็วขึ้นอีก เขาจะทำร้ายหล่อนได้ลงคอเชียวหรือ

(แมวบาดเจ็บ. 2541 : 53)

สาเหตุที่เขามีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นก็เพราะความใกล้ชิดและอารมณ์ชั่ววูบ ซึ่งฝ่ายหญิงเองก็ยินยอมพร้อมใจ และชายหนุ่มก็ไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น โดยที่เขาไม่เคยรู้เลยว่าภรรยาที่กำลังป่วยใกล้เสียชีวิตได้รับรู้พฤติกรรมของเขากับหญิงสาวมาตลอด หลังจากสามีรู้ว่าภรรยาทราบเรื่องทั้งหมดและไม่ต่อว่าตนเลย ยิ่งทำให้เขารู้สึกผิดและเป็นห่วงความรู้สึกของภรรยา และรู้สึกละเอียดที่ได้ทำผิดต่อภรรยาที่เขารักและรักเขา

เช่นเดียวกับเรื่อง **สังกะตัง** ของ ศรีดาวเรือง ที่สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีกับภรรยา หลังจากทีภรรยาเห็นว่าสามีเคยมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นและมีลูกด้วยกัน และสามีเองก็ไม่เคยรู้มาก่อนว่าผู้หญิงคนที่ตนมีความสัมพันธ์ด้วยจะมีลูกกับตน ภรรยาจึงโกรธที่สามีไม่ยอมบอกความจริง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา ซึ่งเป็นเรื่องราวของครอบครัวนักธุรกิจคนหนึ่งที่มีชีวิตครอบครัวมีความสุขมาตลอด แต่วันหนึ่งเพื่อนที่ต่างจังหวัดได้มาเยี่ยมและเล่าให้ฟังว่าพบเด็กชายคนหนึ่งที่มีหน้าตาคล้ายเขาและใช้นามสกุลเดียวกับเขา และคิดว่าอาจจะจะเป็นลูกชายของเขาแต่เขาก็ปฏิเสธว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ ภรรยา กับลูกสาวพากันไปเที่ยวต่างจังหวัดและพบกับเด็กชายคนดังกล่าว หลังจากกลับมาจึงทำให้ภรรยาไม่พูดกับสามี ภรรยาโกรธที่สามีไม่ยอมเล่าความจริงให้ฟัง แต่สามีก็ยังยืนยันคำตอบเดิม และเล่าให้ฟังว่า ครั้งหนึ่งเขาเคยมีความสัมพันธ์กับหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเธอเต็มใจและเธอได้เสียชีวิตไปแล้ว และไม่คิดว่าเรื่องราวจะเป็นแบบนี้ สามีโกรธเพื่อนที่นำเรื่องราวทั้งหมดมาเล่าให้ภรรยาฟัง จึงโทรศัพท์ไปต่อว่าและได้คุยกับลูกชายของตนเอง แต่ลูกชายกลับไม่ต้องการให้เขายอมรับเป็นพ่อ ต่อมาเขาล้มป่วยโดยภรรยาเฝ้าดูแลอย่างใกล้ชิดแต่ก็ยังคงหมางเมินกับเขา ดังที่เขาได้แสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า

เขาเอาแต่จ้องมองสีหน้าแววตาของภรรยาที่แปลกไปจากเดิม ส่วนประโยคสนทนาก็ยังคงไม่ออกเสียง มันทำให้เขาหงุดหงิดไม่หาย คนอยู่ด้วยกันมานานถึงยี่สิบกว่าปี แต่วันหนึ่งความรู้สึกแปลกแยกได้เกิดขึ้น จากความเข้าอกเข้าใจกันดี มาบัดนี้เขากลับไม่แน่ใจว่าภรรยาของเขากำลังคิดอะไรอยู่ เธอคิดว่าเขานอกใจ ? เธอหวังทรัพย์สินสมบัติที่อาจจะถูกแบ่งไป ? หรือเธอกำลังรู้สึก

น้อยเนื้อต่ำใจที่เธอไม่มีลูกชายให้เขา? ในทางกลับกันบางทีเขาอาจรู้สึกว่าเขากำลังมองเขาด้วยสายตาผิดหวัง หาวว่าเขาไร้มนุษยธรรม ไม่รับผิดชอบ...ทำไมนะทำไมผู้หญิงถึงได้เข้าใจยาก ในเมื่อเขาได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อครอบครัวมาตลอด...

(สังกะตัง. 2544 : 56)

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจหรือด้วยเหตุบังเอิญใด ๆ ก็ตามย่อมเป็นเหตุให้เกิดความแตกร้างภายในครอบครัวทั้งสิ้น เพราะภรรยาอาจจะเชื่อถือและไว้วางใจสามีได้อีกต่อไป

ด้วยนิสัยเจ้าชู้ของผู้ชายเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องมีผู้หญิงอยู่ตลอดเวลา และเมื่อภรรยารู้ว่าสามียังเกี่ยวพันกับหญิงอื่นและคิดนอกใจภรรยาทำให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการโต้เถียงทะเลาะวิวาทในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวจึงแตกร้าง ไม่มีความสุข ดังปรากฏในเรื่อง น้ำท่วม ซึ่ง สังคม เกสัชมาลา ได้สะท้อนภาพความแตกร้างในครอบครัว เนื่องจากท่วมผู้เป็นสามีเป็นคนเจ้าชู้ จนปรานผู้เป็นภรรยาทนไม่ไหวจึงนำเรื่องทั้งหมดไปฟ้องผู้บังคับบัญชาจนกลายเป็นเรื่องราวใหญ่โต ทั้งสองมีอาชีพเป็นครู ภรรยาสืบรู้ว่าสามีแอบไปมีความสัมพันธ์กับน้อยครูอีกคนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ทุกคนไม่เชื่อว่าน้อยจะทำเรื่องไม่ดีตามที่ปรานกล่าวหาได้ แต่แล้ววันหนึ่งทุกคนก็เชื่อว่าท่วมกับน้อยมีความสัมพันธ์กัน ดังข้อความ

...ถึงวันนี้ปิดกันไม่มิดเสียแล้วว่าเธอไม่ใช่ “ชู้” ของท่วม และเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่าความระแวงของปรานเป็นจริงทุกประการ และรอยร้าวนี้ไม่อาจสมานได้หรอก เนื่องจากท่วมได้แยกกันอยู่กับหล่อน (หลังจากขอร้องให้หล่อนหย่าขาดแล้วไม่เป็นผล) ผมเองไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมท่วมเลือกน้อยทั้งที่เธอไม่สวยไปกว่าเมีย ไม่ดีไปกว่าปราน

(น้ำท่วม. 2543 : 57)

ท่วมถือเป็นผู้ชายที่เจ้าชู้และมีผู้หญิงหลายคนผ่านเข้ามาในชีวิต ปรานทนพฤติกรรมของท่วมไม่ไหวจึงขอหย่าขาดจากท่วม แต่ปรานก็ยังคงตามหาเรื่องน้อยอยู่เรื่อย ๆ หลังจากที่ท่วมกับปรานหย่าขาดจากกันอย่างเด็ดขาด ท่วมจึงคบหากับน้อยอย่างเปิดเผยแต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีผู้หญิงอื่นอยู่เรื่อย ๆ ส่วนน้อยเองก็เริ่มทนนิสัยเจ้าชู้ของท่วมไม่ไหวจึงขอเลิกกับท่วม

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าการนอกใจคู่ครองนั้นไม่一定会เกิดจากสาเหตุใดก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว จากเรื่องสั้นดังกล่าวมานั้น นักเขียนได้สะท้อนภาพของผู้ชายที่ยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นจนกลายเป็นปัญหาครอบครัวและเกิดการหย่าร้างในที่สุด เพราะผู้หญิงมีอาจทนต่อพฤติกรรมของชายที่คิดนอกใจจนได้ และสาเหตุที่นักเขียนส่วนใหญ่เสนอเรื่องราวของชายที่มีพฤติกรรมนอกใจนั้นอาจเป็นเพราะใน

สังคมไทยนั้น ฝ่ายชายมักมีพฤติกรรมดังกล่าวเสมอ โดยเห็นเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องธรรมดา หรือคิดว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของชายไทย โดยหารู้ไม่ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นเหตุให้เกิดความแตกร้างภายในครอบครัวแทบทั้งสิ้น ซึ่งนักเขียนได้เสนอเรื่องราว และผลกระทบต่าง ๆ ของปัญหาได้อย่างสมจริง

นอกจากเรื่องสั้นหลายเรื่องจะสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาภายในครอบครัวในลักษณะต่าง ๆ กันดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนถึงความรักความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัวในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

5.5 ความรักความห่วงใย ความผูกพันของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

เรื่อง หมอนอิงอันอบอุ่น ของ สนั่น ชูสกุล สะท้อนภาพของพ่อที่ห่วงใยลูก มีอาจทนเห็นความลำบากของลูกที่มีภาระหนี้สินมากมายจึงเข้ามาช่วยเหลือ แต่ลูกชายละอายใจที่จะต้องรับเงินจากพ่อแม่ อีก เพราะที่ผ่านมาพ่อแม่ก็ให้ความช่วยเหลือเขามาโดยตลอด ดังข้อความ

ในใจของข้าพเจ้าขณะนี้สับสนยิ่ง มิใช่เพราะกลัวพี่น้องจะล่วงรู้ข้อสนทนาระหว่างพ่อกับข้าพเจ้า หากเพราะข้าพเจ้าได้ครุ่นคิดใคร่ครวญมาหลายเวลาแล้วว่า ข้าพเจ้าไม่ควรรบกวนเงินพ่อแม่แล้ว ข้าพเจ้าจะเอาตัวรอดเอง อดาย พี่น้องที่จะต้องแบมือรับเงินจากพ่อแม่และแม่อยู่รำไป... พ่อแม่ส่งเสริมให้ข้าพเจ้าได้ร่ำเรียนสูงกว่าพี่น้องทุกคนในบ้าน ถ้าจะเทียบฐานะกันถือว่าข้าพเจ้าย่ำแย่กว่าใครเพื่อน ใจข้าพเจ้าไม่สามารถยอมรับภาวะ “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” และลึกลงไป ควรจะจบลงได้แล้ว ความยากลำบากของพ่อแม่ในการหมุนหนี้ให้ลูกเรียน หมุนหนี้ให้ลูกลงทุน และหมุนหนี้ให้ลูกซื้อ รถ สร้างบ้าน ข้าพเจ้าเรียนสูง ใช้เงินเยอะกว่าเขา ควรจะกลับมารบกวนพ่อแม่ให้น้อยกว่าเขา... น้อย ที่สุด

(หมอนอิงอันอบอุ่น. 2537 : 54)

ด้วยเหตุนี้เขาจึงปฏิเสธที่จะรับเงินจากพ่อ จึงทำให้ทำให้พ่อโกรธและหาว่าเขาเป็นคนหยิ่ง และถ้าเขายังคงมีนิสัยหยิ่งยโส ไม่ยอมฟังใครในที่สุดคนอื่นก็ไม่สามารถฟังเขาได้ และการที่พ่อให้เงินเขาสวนหนึ่งเพื่อไปใช้หนี้เพราะเห็นว่าเขาลำบากกว่าพี่น้องทุกคน ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ลูก ๆ จะเติบโตมีครอบครัว มีการมีงานทำเป็นหลักเป็นฐานอย่างไร แต่วันหนึ่งเมื่อลูกต้องลำบากหรือเดือดร้อน ไม่ว่าจะด้วยเรื่องใด ๆ ก็ตามพ่อแม่ก็มีอาจจะทนดูได้ เพราะพ่อแม่ทุกคนปรารถนาให้ลูกทุกคนมีความสุข

ในเรื่อง แต่ละวันพรากจาก ของ ด.ช. กระสอบ สะท้อนภาพความรักความห่วงใยของสมาชิกในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก เมื่อลูกชายที่จากไปเรียนหนังสือในเมืองกลับมาเยี่ยมบ้านที่ชนบท เด็กชายรู้สึกถึงความอบอุ่นเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับทุกคนในครอบครัว ไม่ว่าจะ

เป็นพ่อและแม่หรือน้องชาย ที่แสดงความห่วงใยและเอาใจใส่เขาตลอดเวลา พ่อและแม่พร่ำบอกให้เขาดังใจเรียนหนังสือโดยไม่ต้องเป็นห่วงทางบ้าน ในวันที่เขาเดินทางกลับ แม่ส่งเงินจำนวนหนึ่งเพื่อเป็นค่ารถ ทั้ง ๆ ที่แม่ก็ไม่ค่อยมีเงิน และเขาเองก็อยากให้แม่เก็บเงินไว้ใช้เอง ทุกคนร่ำลากันด้วยความห่วงใย ดังข้อความ

...พ่ออาสาไปส่งผมที่ท่ารถในตลาด ผมโบกมือลาแม่ที่มองตามรถซึ่งกำลังเคลื่อนห่างออกมาช้า ๆ แวตาท่วงใยฉายชัดส่งผ่านมากับสายลม จนบ้านและแม่ลับตา ผมหลับตาลงซึมซับความเศร้าตรม พ่อพยักหน้าให้กำลังใจจากเบาะนั่งข้าง ๆ หลังจากผมลืมตาขึ้นความอบอุ่นสุดท้ายเหมือนโอบกอดผมไว้ในห้วงขณะผมเหินห่างในพายุแห่งพراقจาก ซึ่งกำลังถาโถมพัดใจอย่างบ้าคลั่ง

(ในแต่ละวันพراقจาก. 2544 : 54)

เด็กชายจากบ้านมาด้วยความรู้สึกคิดถึงพ่อแม่และน้องชาย และรู้ว่าทุกคนมีความรักและห่วงใยเขามากแค่ไหน โดยตั้งใจว่าวันหนึ่งเมื่อถึงเวลาเขาจะกลับมาอยู่กับทุกคน “โอ..พ่อแม่ที่รัก, ห่วงใย น้องชายที่คิดถึง บ้านอันอบอุ่นริมทางลาดยางและท้องทุ่ง..สักวันหนึ่งลูกชายและพี่ชายจะหวนคืนมา กลับคืนมา” (ในแต่ละวันพراقจาก. 2544 : 53)

เรื่อง ที่นี้...มีแม่ให้เช่า ของ ทศนาวิ สะท้อนภาพของแม่คนหนึ่งทำงานรับจ้างเป็นแม่ให้คนอื่น ทุกคืนเธอจะต้องออกไปกับเจ๊บ่นกร้องสาวที่จ้างให้เธอเป็นแม่ โดยให้นั่งเฝ้าเหมือนมีแม่มาคุมในเวลาที่เจ๊บ่นขึ้นไปร้องเพลง เพื่อเรียกร้องความสนใจและเพิ่มคุณค่าจากบรรดาแขกที่เข้ามาฟังเจ๊บ่นร้องเพลง ซึ่งก็ได้ผลทุกครั้ง แต่เธอก็ยังไม่เคยลืมลูกสาวที่นอนรอที่ห้อง ลูกสาวทำงานในโรงงานแห่งหนึ่ง ทั้งสองไม่ค่อยได้พูดคุยกันเท่าไรเพราะเวลาไม่ตรงกัน ความเป็นแม่ลูกจึงไม่ค่อยสมบูรณ์นัก ตลอดเวลาที่เธอเล่นละครเป็นแม่ให้เจ๊บ่นเธอยังคงนึกถึงลูกสาวตัวจริงของเธอที่กำลังนอนหลับสนิทด้วยความอ่อนเพลีย และถึงแม้เธอจะแสดงเป็นแม่ของเจ๊บ่นทุกวันแต่เธอก็ไม่มีความรู้สึกผูกพันกันเลย ทุกอย่างเป็นการ เสแสร้ง แต่ความสำนึกของแม่ที่แท้จริงมักจะเกิดขึ้นทุกครั้งเมื่อเธอได้เห็นลูกสาวที่แท้จริงนอนรออยู่ในห้อง ดังที่ผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกของแม่ที่มีต่อลูก และลูกที่แสดงความรักต่อแม่

หล่อนเปิดประตูห้อง ลูกสาวนอนตะแคงหันหน้าเข้าฝา เสียงกรนเบา ๆ ด้วยความเหนื่อยล้า นั้น เรียกให้สำนึกที่แท้จริงของหล่อนกลับคืนมา ละครคืนนี้ได้จบลงแล้ว ร่างที่เหยียดอยู่ตรงหน้าคือโลกแห่งความจริงที่หล่อนไม่เคยปฏิเสธ รอยยิ้มอันปราศจากการเสแสร้งผุดขึ้นมาอีกครั้งของคืนนี้.. ความรู้สึกตบตันแล่นจับหัวใจอย่างจับพลันเมื่อสายตาของหล่อนปะทะกับช่อดอกมะลิบนหัวเตียง... “แม่คะ..แม่คงเหนื่อยมาทุกคืน ลูกสงสารแม่จังเลย พรุ่งนี้เป็นวันแม่แห่งชาติ ดอกไม้ชื่อนี้คงแทนพระคุณของแม่ไม่ได้เพียงเสี้ยว อีกไม่นานเราคงได้กลับบ้านแล้ว..รักแม่ที่สุด”

น้ำตาลอ่อนเอ่อทันเต็มปาก..สอดกระดาดแผ่นนั้นไว้ใต้หมอน เอื้อมมือปิดไฟ อ้อมแขนโอบรัด
ลูกสาว พร้อมปล่อยเสียงสะอื้นออกมาเบา ๆ

(ที่นี่มีแม่ให้เช้า. 2543 : 59)

ในเรื่อง ทางไกล ของ สมใจ สมคิด สะท้อนภาพของแม่ที่รอคอยโทรศัพท์จากลูกที่
ไปทำงานต่างจังหวัดด้วยความกระวนกระวาย เพราะเธอต้องใช้เวลาในการเดินทางไปรับ
โทรศัพท์ของลูกที่บ้านพี่สาว ระหว่างทางเธอพบกับอุปสรรคหลายอย่าง เธอกระวนกระวายใจ
เพราะกลัวจะไม่ทันเวลานัด แต่เมื่อถึงเวลาที่ลูกชายโทรศัพท์มาเธอได้พูดกับลูกชายเพียงไม่กี่
คำ ซึ่งไม่คุ้มค่ากับความลำบากในการเดินทาง แต่เธอก็มีความสุขที่ได้ยินเสียงของลูกชายที่
เธอรัก

ในเรื่อง วันนี้เหมือนเมื่อวาน ของ นิวัติ พุทธประสาท สะท้อนภาพของหญิงสาวที่
เป็นทั้งภรรยาและแม่ และปฏิบัติหน้าที่การเป็นแม่บ้านได้อย่างสมบูรณ์ ทุกวันเธอจะต้องคอย
เตรียมอาหารไว้ให้สามีและลูก ๆ เธอมีฝีมือในการทำอาหารและมักจะต้องอยู่แต่ในครัวทุกครั้ง
บางครั้งเธอก็รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเป็นแม่บ้าน ๆ ที่วัน ๆ ต้องคอยคิดว่าจะเตรียมอาหารอะไร
ไว้รอสามีและลูก ๆ แต่เธอก็รู้สึกภูมิใจและคิดว่าครอบครัวจะสมบูรณ์ถ้าสมาชิกในครอบครัว
รู้จักหน้าที่ของตนเอง เช่น สามีมีหน้าที่ออกไปทำงานนอกบ้าน ลูกมีหน้าที่เรียนหนังสือ
ส่วนภรรยาก็เป็นแม่บ้านมีหน้าที่ดูแลครัวเรือน และทุกคนจะต้องมีความรักความห่วงใยซึ่งกัน
และกัน จึงจะทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ ดังข้อความ

เมื่อเราทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากันในโต๊ะอาหาร ฉันกำลังนึกไปถึงเวลาที่ต้องต่อสู้อย่างหนักเกี่ยวกับ
งาน หรือภาระในครัวเรือนมีคุณค่าประการใด สิ่งที่ฉันคิดค้นมียู่ว่า ถ้าผู้นำครอบครัวอย่างเขา
ไม่มีภรรยาคอยปฏิบัติในเรื่องนี้ บ้านนี้คงไม่มีชีวิตที่สมบูรณ์พูนสุขด้วยโภชนาการอันรื่นรมย์...

แม้ว่าวันนี้จะผ่านไปเช่นวันวาน ทว่า ความแตกต่างจากกรสอาหารทำให้ชีวิตพ้นจากความจำเจ
ไปได้ ไม่ว่าจะคิดอย่างไร แต่ฉันคิดเสมอ ความเป็นครอบครัวสำคัญยิ่ง ไม่อาจจะขาดความเป็นแม่
ไปได้ ความสำเร็จของผู้ชายจึงมีเบื้องหลังเป็นผู้หญิงเสมอ

(วันนี้เหมือนเมื่อวาน. 2541 : 52)

ในเรื่อง โอ้...เจียบชะ ของ เตือนวาด พิมวนา สะท้อนภาพความรักความเข้าใจ
ของสามีภรรยาคู่หนึ่ง ซึ่งภรรยาสามารถยอมรับสามีที่มีอาการผิดปกติ คือ ทุกครั้งที่นอน
หลับสามีจะหอนโหยหวนเหมือนสุนัขได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนเราเมื่อมีความรักต่อกันแล้ว
ย่อมยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนที่เรารักได้ ดังข้อความ

รัฐจวนหันมองเมีย “ตามจริง ๆ ถ้าใคร ๆ ก็รู้ว่าฉันเป็นอย่างนี้แกละอายเขามากไหม”
“รู้ก็รู้สิ จะไปอายทำไม” นางเขียนว่า “ถึงแกละแกละใจไม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องผิดอะไรนี่”

“โกหกถ้าไม่อายแล้วแกไล่เข้าไปด้างที่อื่นทำไม”

“ฉันไม่ได้อายนะ ฉันกลัวแกอายต่างหาก”

“โธ่เอ๋ย รัญจวน เรื่องขี้นะตัว เมื่อไหร่แกจะเลิกคิดซะที แกเป็นคนดีลืมนไปแล้วรี เป็นคนดีที่สุดในหมู่บ้านนี้เลย ใคร ๆ เขาก็รักแกทั้งนั้น”

รัญจวนพลิกตัว ชุกหัวกับอกเมีย พุดเสียงอู้อี้ว่า “ต่อแต่นี้ใครจะมาใครจะไปแกไม่ต้องไล่ฉันไปไหนอีกแล้วนะ”

“อืม” นางเขียวส่งเสียง ลูบหัวรัญจวนอย่างอ่อนโยน “เจียบชะ คิดมากทำไมอี”

(ไฉ..เจียบชะ. 2544 : 63)

นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าความรักความห่วงใยภายในครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ลูกหรือญาติพี่น้อง โดยเฉพาะความรักความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้น เป็นสิ่งที่มีค่ามหาศาล แม้ว่าลูก ๆ จะเติบโตมีครอบครัว แต่วันหนึ่งเมื่อลูกลำบากพ่อแม่ย่อมมีอาจทนเห็นลูกลำบากได้ เพราะพ่อแม่ทุกคนปรารถนาให้ลูกมีความสุข

จากการศึกษาเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพด้านครอบครัวนั้น นักเขียนส่วนมากจะเสนอปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผู้นำครอบครัวประพฤติตัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบ ความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง ปัญหาการนอกใจคู่ครอง โดยผู้เขียนเสนอให้เห็นว่าสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวย่อมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ทุกคนจึงมีหน้าที่ของตนเอง ถ้าพ่อแม่ ลูก หรือสามีภรรยาปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ไม่บกพร่องแล้วย่อมทำให้ครอบครัวมีความสุข เป็นครอบครัวที่มีคุณภาพ ส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความมั่นคงสงบสุข แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ย่อมทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา โดยเฉพาะผู้เป็นบิดามารดาถ้าเกิดความบกพร่องในหน้าที่ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาแก่ครอบครัว มีผลต่อปัญหาของลูก ๆ ได้และจะส่งผลต่อความไม่สงบสุขในสังคมและประเทศชาติได้

ในอดีตครอบครัวไทยมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด มีความอบอุ่น แต่สภาพสังคมปัจจุบันทำให้ทุกคนในสังคมมีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ความเอาใจใส่และความเอื้ออาทรภายในครอบครัวจึงน้อยลง โดยเฉพาะในสังคมเมือง จึงทำให้สมาชิกในครอบครัวห่างเหินกัน พ่อแม่เองก็ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกเพราะต้องทำมาหากิน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่ลูกมากขึ้น และนอกจากนี้แนวโน้มของครอบครัวไทยยังประสบปัญหาความแตกร้างมากขึ้น ซึ่งตรงกับทัศนะของ บุญเหลือ วันทายนต์ (2525 : 87 – 88) ได้กล่าวไว้ว่า

สภาพครอบครัวไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะครอบครัวในเมืองซึ่งมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเสื่อมคลายลง เนื่องจากความห่างเหินกัน โดยอิทธิพล

ความเจริญทางเศรษฐกิจที่สมาชิกต้องไปประกอบธุรกิจนอกบ้าน สมาชิกในครอบครัวมีอิสระมากขึ้น หญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ทั้งยังนิยมความสะดวกสบายต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพ ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยได้พึ่งพาอาศัยกัน

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเจริญด้านเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันหลักทางสังคมอันได้แก่ ครอบครัว โดยทำให้สมาชิกของครอบครัวต่างต้องพยายามปรับตัวเข้าหากันให้เข้ากับความเร็วและความกดดันต่าง ๆ ทั้งจากภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว หลายครอบครัวก็สามารถปรับตัวได้ แต่อีกหลายครอบครัวก็มีอาจปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการต่าง ๆ ได้จึงก่อให้เกิดการ “แตกแยกและล่มสลาย” เด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ในสภาพครอบครัวเหล่านี้จึงเป็นผู้ได้รับความกระทบกระเทือนจากปัจจัยการขาดเสถียรภาพของครอบครัวเป็นอย่างมาก เช่น ถูกละเลย ทอดทิ้ง ถูกลงโทษ ทารุณ ทุบตีรุนแรงเกินกว่าเหตุ (ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์, 2537) ซึ่งผู้เขียนได้เสนอภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไว้อย่างสมจริงในเรื่องสั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

6. ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี

ช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ความเป็นอยู่ของประชาชน ผู้คนในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ต่างคนต่างเร่งรีบดิ้นรน แข่งขันกันเพื่อให้มีชีวิตรอดในสังคมจนทำให้บางคนขาดคุณธรรม จริยธรรมที่พึงามบางประการไป ประกอบกับสถาบันทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อคนไทยในเรื่องการปลูกสร้างค่านิยม ความคิด ความเชื่อในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกศีลธรรมเริ่มเสื่อมลง รวมทั้งคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่สนใจในเรื่องศีลธรรม ในส่วนของพุทธศาสนาเองก็มีข่าวการประพฤติดนที่ไมเหมาะสมของพระสงฆ์บางรูปอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประชาชนเริ่มเสื่อมศรัทธาต่อสถาบันพระพุทธศาสนา จากสภาพความเปลี่ยนแปลงและความเจริญในด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาส่งผลให้สังคมไทยรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันและในขณะเดียวกันวัฒนธรรมไทยที่พึงามของไทยกำลังสูญหายไป

จากการศึกษาเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 จำแนกหัวข้อภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ดังนี้

- 6.1 ด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์
- 6.2 ด้านวัฒนธรรมและค่านิยม
- 6.3 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี
- 6.4 ด้านความเชื่อ

6.1 ด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาประจำชาติ พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระศาสดาของศาสนาพุทธได้สอนให้คนเราทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว และสอนให้เชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษหรือนรก สวรรค์ เมื่อคนเราอยู่ร่วมกันมากขึ้น ความคิดเห็นย่อมแตกต่างกันออกไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องดำเนินชีวิตโดยการยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อทำจิตใจให้สงบ โดยสอนไม่ให้ยึดติดกับวัตถุ ทุกสิ่งทุกอย่างมักเปลี่ยนแปลงและคงอยู่เป็นธรรมดา เป็นการเตือนตนด้วยการใช้หลักธรรมะ อีกทั้งปัจจุบันสถาบันศาสนาถือได้ว่าเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย แต่ทว่าผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ประพฤติดนที่ไมเหมาะสม ผิดศีลธรรม ทำให้พุทธศาสนามัวหมอง ผู้คนเสื่อมศรัทธา

พระสงฆ์มีทั้งรูปที่เคร่งครัดในศีลวัตร ปฏิบัติธรรมอยู่เป็นนิจ แต่ก็มีพระบางรูปที่ประพฤติผิดศีลธรรม ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้หลุดพ้นจากกิเลสได้ ดังปรากฏในเรื่อง ไปไม่ถึงนิพพาน ของ ฐฎฐ ระโนด ซึ่งสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตนที่ไมเหมาะสม

ของผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับสีกา ซึ่งถือว่าผิดวินัยสงฆ์อย่างร้ายแรง โดยเป็นเรื่องราวของเจ้าอาวาสรูปหนึ่งที่แอบมีความสัมพันธ์กับหญิงม่าย จนลูกศิษย์วัดเข้าไปพบข่าวของเครื่องใช้ของผู้หญิงในกุฏิ ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายภาพที่ลูกศิษย์วัดเข้าไปพบว่า

ผมแทบไม่เชื่อสายตาตัวเองต่อภาพที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าตัวเอง มันพาดแขวนอยู่ตรงราวตากผ้าของเจ้าอาวาสสองสามชิ้น และที่หน้าห้องน้ำใกล้ห้องนอนของเจ้าอาวาสมีรองเท้าแตะสีฉูดฉาดวางแอมมูมผ้าห้อยอยู่อย่างไม่เป็นระเบียบนัก ด้วยความอยากรู้อยากเห็นผมสอดสายตาสำรวจไปยังห้องนอนของเจ้าอาวาสที่รับสายยูเอไอเวย์ ๑ โดยไม่ติดกุญแจ จากแสงสว่างที่ส่องลอดเข้ามาทางหน้าต่างที่เปิดแง้มไว้ครึ่งบานด้านติดกับต้นมะพร้าวข้างกุฏิตรงของประตูด้านตรงข้ามกับหน้าต่างบานดังกล่าว มีราวผ้าซึ่งพาดอยู่ ให้ตายสิ เจ้าวัดอุประเภทเดียวกันกับที่แขวนพาดอยู่ในห้องเก็บของนั่นอีกแล้ว ผมสาบานกับตัวเองอย่างลึบตัวและนึกถึงใบหน้าของน้าทวด แม่มาลัยบ้านข้างวัดที่มาป่วนเบี่ยนอยู่แถวกุฏิเจ้าอาวาสด้วยความสนิทสนมจนดึก ๑ ตื่น ๑ ขึ้นมาทันควัน

(ไปไม่ถึงนิพพาน: 2537 : 54)

เมื่อเจ้าอาวาสทราบว่าลูกศิษย์วัดรู้ความลับของตนจึงหาทางกลั่นแกล้ง ทำโทษต่าง ๆ และไล่ออกจากวัด ลูกศิษย์รู้สึกโกรธแค้นเจ้าอาวาสมาก และเห็นว่าการกระทำของเจ้าอาวาสเป็นสิ่งไม่ถูกต้องจึงโทรศัพท์แจ้งความกับตำรวจให้ไปตรวจค้นที่กุฏิเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสจึงถูกจับไปดำเนินคดี

เช่นเดียวกับเรื่อง ขอให้ได้เกิดใหม่ในชาติหน้า ของ ขจรฤทธิ์ รักษา ที่เสนอภาพสะท้อนทางสังคมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา คือ พระสงฆ์ปฏิบัติตนผิดศีลซึ่งถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางศาสนาที่รุนแรงที่สุด เพราะผู้สืบทอดศาสนาประพฤติดิปฏิบัติไม่ถูกต้องก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงขายบริการคนหนึ่งที่ตั้งใจใส่บาตรพระสงฆ์ตอนเช้าเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับพี่ชาย และขอพรให้พ่อแม่มีความสุขรวมทั้งขอให้ตัวเองมีชีวิตที่ดีขึ้น หลังจากใส่บาตรเสร็จเธอรู้สึกสบายใจและมีความสุข โดยมีความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นในวันต่อ ๆ ไป และตั้งใจจะใส่บาตรอีก เธอออกไปทำงานในตอนกลางคืนและตกใจมากเมื่อพบว่าแขกของเธอในคืนนี้คือพระสงฆ์รูปหนึ่งที่เธอใส่บาตรไปเมื่อเช้านี้ ดังข้อความ

เธอจำรถคันใหญ่ของเขาได้ เคยมารับเธอไปข้างนอกครั้งหนึ่งเมื่ออาทิตย์ก่อน เป็นคนใจดี อายุสี่สิบกว่า สวมแว่นดำดำ พูดเนิบ ๑ ดูเหมือนจะสวมวิกด้วย เธอจำกลิ่นตัวของเขาได้ ไม่รู้ใช้สบู่อะไร กลิ่นไปจึงแปลกไปกว่าผู้ชายคนอื่น ๑

ยิ้มให้ทันทีที่เธอก้าวเข้าไปในรถและกระพุ่มมือไหว้ เขาบอกให้คนขับเลี้ยวออกทางถนนใหญ่ และตรงไปที่เดิม คนขับไม่พูด ค่อย ๆ เลื่อนรถออกไปจากลานจอดรถอย่างช้า ๆ

“คิดถึงรู้ไหม” เขาพูด

เธอหันไปยิ้มให้

“เมื่อเช้าตักบาตรหรือ” เขาพูดต่อ

เธอแปลกใจหันไปจ้องหน้าตรง ๆ เขายิ้มกว้าง เธอรู้สึกคุ้นในน้ำเสียง “ค่ะ”

“ทำบุญเยอะ ๆ ดีแล้ว” เขาพูด

“ค่ะ”

“ตักบาตรทุกเช้า ได้บุญเยอะ ๆ ชาตินี้จะได้พบกันอีก”

คราวนี้เธอนึกออกแล้ว ใจเธอหายวูบไปกองที่ตาตุ่ม แต่มันสายไปแล้ว รถกำลังเลี้ยวเข้า
โรงแรม เธอสวดมนต์ขอให้คุณพระคุณเจ้ายกโทษให้ ต่อไปจะไม่ลุกขึ้นมาตักบาตรอีก

(ขอให้ได้เกิดใหม่ในชาติหน้า. 2543 : 57)

เรื่อง ตาลปัตร ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมพระสงฆ์ที่กระทำการอัน
ขัดต่อพระธรรมวินัยของสงฆ์ มอมเมาประชาชนให้เชื่อถือในไสยศาสตร์และเครื่องรางของ
ขลัง จนมีลูกศิษย์มากมายมาขอบูชาวัตถุมงคล ดังข้อความ

กิตติศัพท์เขาเลื่องกระฉ่อน ผู้คนหลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศ มาปวารณาตนเป็นสานุศิษย์ มา
ขอบูชาวัตถุมงคล ขอให้ช่วยปัดเป่าทุกข์ร้อน และที่มากที่สุดคือ มาขอเลขเด็ดที่ว่ากันว่าแม่นราวตาเห็น
ครั้งหนึ่งหนังสือพิมพ์ประโคนข่าวกันอย่างครึกโครม ว่าเลขเด็ดจากวัดนี้มีคนถูก 7 งวดซ้อน ๆ เจ้ามือ
สิ้นเนื้อประดาตัวไปตาม ๆ กัน บางเจ้าถึงกับงดรับเลขเด็ดที่ว่าไปเลย

(ตาลปัตร. 2542 : 55)

ชื่อเสียงของท่านเป็นที่ร่ำลือ สื่อมวลชนพากันลงข่าวอย่างครึกโครม แต่ก็มีผู้เฝ้า
สังเกตพฤติกรรมของเขายู่ โดยเฉพาะเรื่องที่เขาคิดจะปลุกเสกกุมารทองจากศพทารกแรก
เกิด ซึ่งสื่อมวลชนให้ความสนใจกับข่าวนี้มาก ดังข้อความ

...สื่อมวลชนเริ่มหันมาเปิดประเด็นของเขาในด้านลบ ยิ่งในช่วงที่เขาคิดการใหญ่ ทำพิธีปลุกเสก
กุมารทองจากศพทารกแรกเกิด สื่อมวลชนกระทั่งข่าวถึยิบ ประเด็นข่าวมุ่งไปทางตั้งข้อสังเกตว่า เขาได้
ศพทารกมาได้อย่างไร และยังตั้งคำถามต่อไปอีกว่า การกระทำเช่นนี้จะเข้าข่ายผิดกฎหมายในกรณีใด...
ฆาตกรรม ? หรือว่าฆาตกรรม

(ตาลปัตร. 2542 : 56)

หลังจากสื่อมวลชนออกข่าวไปทำให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้าไปตรวจสอบและแจ้งข้อหา
แต่เนื่องจากเขามีลูกศิษย์ที่อยู่ในแวดวงผู้ถือกฎหมายจึงนำความลับเรื่องการจับกุมมาแจ้งให้
ทราบ โดยแนะนำให้เขาเลิกกระทำการดังกล่าวและให้หนีไปอยู่ที่อื่น เจ้าหน้าที่จึงเอาความผิด
เขาไม่ได้

เรื่อง ฆาตกรรมในความฝัน ของ ฮ. นิกฮูกิ สะท้อนภาพของพระสงฆ์ที่ยุ่งเกี่ยวกับทางโลกจนลืมข้อวินัยของสงฆ์ และพฤติกรรมด้านลบของพระสงฆ์บางรูป เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของพระรูปหนึ่งที่ปรารถนาให้สร้างพระพุทธรูปไว้หน้าโรงเรียนแสงอรุณเพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียนได้สักการะบูชา แต่กลับถูกพระอีกรูปหนึ่งที่มีนิสัยขี้อิจฉา เจ้าเล่ห์ กลั่นแกล้งยุยงให้เจ้าอาวาสวัดแสงอรุณคัดค้านการก่อสร้าง สร้างความโกรธแค้นให้กับท่านมาก ดังข้อความ

อาตมาร้องไห้ในอก น้ำตามันพาลจะไหลออกมาข้างนอก แต่ว่าเป็นพระนี่นะ พระจะทำอะไรและอย่างไรดีละ ตอบโต้กับพระรูปนั้นรี จะเอาอะไรไปตอบโต้ และพระที่ใส่โคลัรูปนั้นก็ปาราชิกมานานแล้ว ชี ฉ้อ ขโมยของแต่ก็ยังหน้าด้านทนอยู่ในผ้าเหลืองได้ มันไม่มีความละอายแก่ใจอะไร มันจึงสามารถทำทุกอย่างได้

(ฆาตกรรมในความฝัน. 2541 : 50)

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงพฤติกรรมของพระสงฆ์บางรูปในวัดแสงอรุณที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม เช่น ลักเล็กขโมยน้อย โดยที่เจ้าอาวาสยังคงนิ่งเฉยไม่แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น อันทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนา เพราะมีพระสงฆ์ที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม ผิดศีลธรรม ดังข้อความ

แต่เรื่องราวมันเป็นอย่างนี้ จากการที่อาตมาบวชมานาน ทำให้ได้รับทราบความเหลวแหลกของพระภิกษุมากมาย เพราะเราจะไม่ค่อยทำลายใครตรง ๆ เพราะเกรงว่าจะได้รับผลด้วย และเห็นว่าพระไม่ใช่ วัดแสงอรุณมีพระปาราชิกมากมาย แต่เจ้าอาวาสก็ไม่ยุ่ง ไม่เคยเลยที่จะมาสอบสวนทวนพยานว่าพระรูปนั้นปาราชิกจริงไหม จะได้ไล่สึกไป เจ้าอาวาสท่านนิ่งดูตาย จริงอยู่ท่านเป็นพระมันคงอยู่ในพระธรรมวินัย แต่ท่านมีตำแหน่งเจ้าอาวาสนี่นา ท่านไม่ใช่ นักปกครอง นักปกครองที่ดีจะต้องไม่นิ่งดูตายจะต้องกล้าคิดกล้าตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่ใช่ถือแต่ว่าแล้วแต่บาปแต่กรรมของแต่ละคน สมัยจึงรววัด ใครจะทำอะไรในวัดก็ได้ พวกหน้าด้านหน้าทนและทำร้ายคนอื่นก็ยังคงลอยนวลอยู่ต่อไป

(ฆาตกรรมในความฝัน. 2541 : 50)

พระรู้สึกโกรธที่ไม่สามารถสร้างพระพุทธรูปให้นักเรียนได้สักการะบูชาได้ แต่ท่านก็พรับ่อกตัวเองเสมอว่า ทุกสิ่งทุกอย่างของมนุษย์เกิดจากความยึดถือ จึงไม่คิดโต้ตอบสมิรูปนั้นอีกต่อไป แต่ท่านก็มีอาจทำได้อย่างที่ตั้งใจไว้ ท่านจึงเขียนเรื่องสั้นซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการก่อสร้างพระพุทธรูป และในตอนจบของเรื่องเจ้าอาวาสอนุญาตให้สร้างพระพุทธรูปได้ ซึ่งเหตุการณ์ในเรื่องสั้นได้เกิดขึ้นจริง สมิรูปนั้นถูกรถชนเสียชีวิต ส่วนพระถูกจับในข้อหาจ้างวานฆ่าคนตาย แต่ท่านปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา ดังข้อความ

“อาดมาเป็นพระอย่างไรละ พระจะทำได้อย่างมากก็เพียงแค่การแสดงความรู้สึก แต่ไม่อาจที่จะทำมันจริง ๆ ได้ อาตมาเพียงแต่อยากให้พระหรือสมิรูปนั้นตาย แต่ต้องมีใช้ด้วยมือของอาดมา เพราะอาดมากลับบาปกรรม อาตมาอยากให้เจ้าอาวาสเปลี่ยนใจ แต่มันเป็นไปไม่ได้ อาตมาเป็นนักเขียน จึงแต่งเรื่องสั้นขึ้นมา อาตมาทำได้เท่านี้จริง ๆ”

“แต่ทว่าเรื่องที่เกิดขึ้นนั้นมันเป็นชีวิตจริง ท่านสั่งฆ่าเขาจริง ๆ”

(ฆาตกรรมในความฝัน. 2541 : 51)

สุดท้ายพระถูกจับในข้อหาเป็นผู้บงการฆ่า หลังจากคนขับรถสารภาพว่าพระเจ้าให้เขาขับรถชนสมิรูปนั้น ๆ จริง

พระภิกษุสงฆ์ควรจะเป็นผู้ละเว้นจากกิเลส คือความโลภ โกรธ หลง แต่กลับมีพระบางรูปที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสงฆ์ ดังที่แพรทัญญา ได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง ล่ม ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระรูปหนึ่งที่ชาวบ้านพากันรำลือว่าเทศน์ได้น่าเสียงไพเราะ และมีรูปร่างงดงามมาก สมภารวัดหนึ่งจึงนิมนต์ท่านมาเทศน์ให้ชาวบ้านฟัง ในระหว่างที่ท่านเทศน์อยู่นั้นเกิดขัดใจกับชาวบ้านคนหนึ่ง ทำให้ท่านไม่พอใจและเลิกเทศน์โดยลุกจากธรรมาสน์ไปอย่างไม่มีเหตุผล พร้อมกับต่อว่าชาวบ้านผู้นั้นว่าเป็นผู้มีกิเลสหนา สร้างความแปลกใจให้ชาวบ้านที่มาฟังเทศน์ ดังข้อความ

และแล้วโดยไม่มีใครคาดคิด มหาอุตม์ลุกจากธรรมาสน์เดินอาด ๆ ออกไปพร้อมกับบ่นพึมพำ พวกกิเลสหนา จะไม่เทศน์อีกแล้ว มาผิดที่

ทุกคนรู้สึกช็อกและงงงวย แต่ละคนทำอะไรไม่ถูก นี่ไม่ถึงว่าไฉ่เปี้ยวคนหาปลาจะทะเล่ขึ้นมากลางปล้องอย่างนี้ และนี่ไม่ถึงว่ามารูปงามคำเล่าลือว่าเป็นนักเทศน์เก่ง เสียงเพราะจะมีอารมณ์ร้อนและไร้สติถึงเพียงนี้ หลายคนบ่นพึมพำ

(ล่ม. 2539 : 49)

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าแม้แต่พระผู้ที่ได้ชื่อว่าละกิเลสทางโลกแล้วยังมีอารมณ์โกรธอย่างไม่มีเหตุผล “ทุกอย่าง อนิจจัง แม้แต่พระสงฆ์ยังมีกิเลสหนา ขี้โกรธ และไม่สงบ” (ล่ม. 2539 : 50)

เรื่องสั้นดังกล่าวมาส่วนมากสะท้อนพฤติกรรมของพระสงฆ์ในด้านลบ คือ ประพฤติตัวไม่เหมาะสม แต่ยังมีพระสงฆ์ที่ประพฤติดีเคร่งครัดในพระธรรมวินัยจนชาวบ้านพากันศรัทธาและรำลือว่าเป็นพระที่ดี ดังปรากฏในเรื่อง มัคทายกบุญธรรม ของ บุญโฮม นานูน้อย ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระบุญธรรมซึ่งมีความประพฤติเคร่งครัดในพุทธศาสนา มีความตั้งใจที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนา ชาวบ้านพากันเลื่อมใส ศรัทธา ดังข้อความ

นางไฉนพระกล่าวถึงกลับนั่งอึ้ง ลูกชายคนกลางของนางเป็นเสมือนสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจนางกับสามี เพราะพระปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ชาวบ้านศรัทธาเลื่อมใส ไปทางไหนก็มีแต่คนยกย่องกราบไหว้ได้ขาด ชมกันว่าพระลูกชายนี้ประเสริฐหลาย คำชูทั้งวัดทั้งบ้าน แสดงธรรมก็ฟังไพเราะ งานพัฒนาวัดวาอารามก็บ่เคยขาดตกบกพร่อง เข้าพรรษาหน้าฝนหญ้าขึ้นลานวัด พระก็จัดแจงตักกลองลงวัด บอกกล่าวญาติโยมให้ถือจอบเสียมติดมือมาด้วย พอพิธีทางศาสนาเสร็จรับพรจบ พระก็พาญาติโยมดายหญ้า จนลานวัดสะอาดราบงาม

(มัทนายกบุญธรรม. 2538 : 50)

พระบุญธรรมทนเห็นพ่อแม่ลำบากไม่ไหว จึงสืกออกมาช่วยพ่อแม่ทำนา หลังจากสึกและมีครอบครัวแล้วก็ขยันช่วยทั้งงานบ้านงานวัดอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และด้วยน้ำเสียงที่ไพเราะบุญธรรมจึงทำหน้าที่เป็นมัคนายกเทศนาให้พรชาวบ้านและเชิญชวนกันทำบุญในงานประจำปี งานบุญกุศลต่าง ๆ

ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่ปรากฏในเรื่องสั้นมักเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดี พระสงฆ์บางรูปปฏิบัติตนไม่เหมาะสม ผิดศีลธรรม กระทำการอันผิดวินัยของผู้ครองสมณเพศ ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาในพุทธศาสนา

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนพฤติกรรมของพระสงฆ์ในด้านที่ไม่เหมาะสม โดยสะท้อนให้เห็นถึงความประพฤติของพระสงฆ์บางรูปที่ไม่สามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้หลุดพ้นจากกิเลสทำให้คนเสื่อมศรัทธา โดยเฉพาะในเรื่องที่ผู้สืบทอดพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ทางเพศกับสีกา ซึ่งถือว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางศาสนาที่ร้ายแรงที่สุด หรือในเรื่องที่พระสงฆ์กระทำการอันขัดต่อพระธรรมวินัยของสงฆ์ มอมเมาประชาชนให้เชื่อถือในไสยศาสตร์ รวมทั้งพระสงฆ์ที่มักยุ่งเกี่ยวกับทางโลก ไม่ยอมละกิเลสจนล้มข้อวินัยของสงฆ์ เรื่องราวต่าง ๆ ที่นักเขียนนำเสนอไว้นั้น ปัจจุบันกำลังก่อความรุนแรงและมีเพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในสถาบันศาสนา ซึ่งเรามักจะได้ยินเรื่องราวเหล่านี้เสมอ ๆ ส่งผลให้คนในสังคมเสื่อมศรัทธา ซึ่งเป็นผลให้ศาสนาคลอนแคลนได้ เรื่องสั้นดังที่กล่าวมานั้นส่วนใหญ่สะท้อนพฤติกรรมด้านลบของพระสงฆ์ แต่ยังมีบางส่วนที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมในด้านดี จากการศึกษารายงานเพียงเรื่องเดียวที่สะท้อนให้เห็นพระสงฆ์ในด้านดี ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่านักเขียนคงพบเห็นเรื่องราวอันไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นในสถาบันศาสนา ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้น จึงนำเสนอเรื่องราวอันไม่เหมาะสมนี้ไว้ในผลงานของตน

6.2 ด้านวัฒนธรรมและค่านิยม

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์อยู่ตลอดเวลา และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่นเดียวกัน ดังที่ รัชนิกร เศรษฐ (2536 : 122) กล่าวว่า

ปัจจุบันวิถีชีวิตประจำวันของชาวไทยต่างก็ได้รับอิทธิพลต่างชาติอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมต่างชาติทั้งในด้านวัตถุที่เห็นได้ชัด ได้แก่ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกในครอบครัวและการแต่งกาย ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมของยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่นสำหรับวัฒนธรรม ด้านแนวความคิดที่มีผลต่อแนวความคิดของคนไทยนั้นมีอิทธิพลทำให้คนไทยเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นผู้ที่มีความเห็นแก่ตนเอง แข่งแย้งชิงดีชิงเด่นเพื่อความอยู่รอดของตนเองแบบชาติตะวันตก ความสัมพันธ์แบบไทยๆ ซึ่งก่อให้เกิดความอบอุ่นใจก็เปลี่ยนไปเป็นความสัมพันธ์แบบทฤษฎี การรับวัฒนธรรมต่างชาติมาเป็นสมบัติตนนั้นทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ก้าวหน้าทัดเทียมกับชาติอื่น ๆ แต่บางครั้งสิ่งที่รับมาโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องนั้นก็อาจนำความเสื่อมเสียให้สังคมไทยได้ จึงจำเป็นต้องเลือกเฉพาะวัฒนธรรมที่ดีและเหมาะสมจากสังคมอื่นเพื่อมาเสริมสร้างวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยให้ดียิ่งขึ้น ส่วนสิ่งใดที่ดังมาอยู่แล้วก็ต้องช่วยกันส่งเสริมและรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติไทยต่อไป

จากการศึกษาเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพด้านวัฒนธรรมและค่านิยมพบว่าเรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ได้สะท้อนภาพต่าง ๆ ดังนี้

- 6.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
- 6.2.2 ค่านิยมด้านการดำเนินชีวิต
- 6.2.3 ค่านิยมด้านอาชีพนักเขียน
- 6.2.4 ค่านิยมด้านอาชีพนักแสดง

6.2.1 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

สังคมไทยรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกทั้งด้านความคิด ค่านิยมและความเจริญทางเทคโนโลยีจนเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมย่อมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนทุกกลุ่มในสังคม เพราะพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้น จากการศึกษารายงานเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพด้านวัฒนธรรม ดังนี้

เรื่อง ผู้ยังอยู่ ของ สร้อยแก้ว คำมาลา สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทย โดยที่คนไทยกำลังรับวัฒนธรรมตะวันตกทำให้คนในสังคมหันมานิยมเครื่องมือ ของใช้

และอุปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้นจนกลายเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของคนไทย โดยเฉพาะในกลุ่ม นักศึกษาตามสถาบันต่าง ๆ ดังข้อความ

...ถ้าซักว่านี่อีกปี เราจะไม่ได้ติดภาพมหาลัยแบบเก่า ๆ เพราะวัฒนธรรมของนักศึกษาเปลี่ยนไป เช่นว่า ถ้าจะถามถึงใครสักคน ก็จะต้องมีสร้อยต่อท้าย เช่น แป้ง วิตตองส์ หนอย...ขอโทษจริง ๆ เรา กลัวเขียนชื่อยี่ห้อสินค้าเขาผิดวะ เอาเป็นว่าเสื้อผ้า กระเป๋า รถ โทรศัพท์ เพจเจอร์ เป็นเครื่องหมาย อะไรบางอย่างของนักศึกษาในปัจจุบัน

(ผู้ยังอยู่. 2541 : 50)

อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกส่วนหนึ่งทำให้สภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคม เปลี่ยนแปลงไป เพราะเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยทำให้คนไทยได้รับความสะดวกสบายขึ้น นอกจากนี้ผู้คนยังหันมานิยมวัตถุสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งยังใช้ชีวิตที่ทันสมัยโดยคิดว่าวัฒนธรรมตะวันตกเป็นเรื่องดีงาม

เรื่อง แดนใด ของ วงเดือน ทองเจียว เป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงผู้คนให้ความสำคัญกับความเจริญในปัจจุบันจนลืมนึกถึงความเจริญในอดีตที่เต็มไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ยวดยานพาหนะมีทั้งเกวียน ม้า ช้าง แต่ปัจจุบันภาพต่าง ๆ เหล่านี้ เลือนหายไปหมดแล้ว เหลือเพียงโลกปัจจุบันที่เพียบพร้อมไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก ส่งผลให้ผู้คนมีจิตใจเปลี่ยนไป ดังข้อความ

ถิ่นใดไหนอื่นจะคงความแปลกพิลึกเช่นนี้หาไม่ถ่ายนัก ฉะนั้นตะลึงเมื่อได้ยืนเมียงมองรูป ทรงเคสสถานแห่งอดีตร่อยกว่าปีที่ผ่านมายังสมบูรณ์แข็งแรง มีผู้คนอาศัยอยู่ใต้หลังคาแผ่นกระเบื้อง ดินเผาที่เต็มไปด้วยบรรยากาศสลัว และความเจียบอันวังเวง...นั่นคือ การมองเห็นเพียงรูปทรงภายนอกที่แปลกปลอมกับยุคสมัยใหม่ ส่วนภายในนั้นเล่าเป็นเช่นใด...ห้องหับเรียงรายเหล่านั้นล้วนใสส่องไปด้วยไฟนีออนของโลกปัจจุบัน แต่เพียบพร้อมไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกจิปาตะเท่าที่จะ สรรหามาปรนเปรอความสุขได้เช่นเดียวกับผู้คนของเมืองอื่นที่มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง

(แดนใด. 2544 : 56 – 57)

วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลทำให้ค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะ ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องเพศ ชายหญิงในปัจจุบันมักอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานซึ่งขัดต่อวัฒนธรรม ไทยที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ สุจินดา ชันดยาลงกต สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง อีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวิลด์ ซึ่งอีฟเป็นหญิงสาวคนหนึ่งที่ไม่ยอมให้วัฒนธรรมตะวันตกเข้าครอบงำ ตนเอง เธอระวังตัวเสมอในเรื่องการคบหากับเพศตรงข้าม และเห็นว่าการมีความสัมพันธ์ทาง เพศกับชายถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะไม่ประพฤติดนตามค่านิยมในสังคมอย่างเด็ดขาด ดังข้อความที่แสดงให้เห็นค่านิยมของผู้หญิงในปัจจุบันว่า

สมมติว่าผู้ชายมาท้อร่อก่อดิดเชิญชวนว่า ลองมาศึกษากันดูสักหน่อย ผู้หญิงสมัยนี้เห็นเป็นโอกาสที่จะลองนอนกับผู้ชายดูจะเป็นอย่างไร เรียกว่าทดลองนอนกันก่อนแต่ง ศึกษานิสัยใจคอว่าจะไปกันได้หรือไม่

(อีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวลด์. 2540 : 60)

เด็กวัยรุ่นไทยในปัจจุบันไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อจารีตประเพณีไทยในเรื่องที่ว่าผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว ขณะเดียวกันวัยรุ่นส่วนมากคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ว่าจะเป็นการชิงสุกก่อนห่าม การเปลี่ยนคู่นอนระหว่างเพื่อนด้วยกัน การมีเพศสัมพันธ์กันได้โดยไม่สนใจต่อการมีครอบครัวแล้วหรือการนอกใจคู่สมรสตนเอง ทั้งนี้บุคคลส่วนมากที่มีลักษณะดังกล่าวจะมุ่งประเด็นตรงที่มีความพึงพอใจในเรื่องเพศสัมพันธ์เท่านั้น รักกันชอบพอกันก็อยู่ด้วยกันได้ หากไม่ชอบใจกันก็เลิกกันถือเป็นเรื่องธรรมดา การแต่งงานไม่มีความสำคัญสำหรับการอยู่ร่วมกันไม่ว่าวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ มักจะออกนอกกลุ่มนอกทางกันมากขึ้น วัยรุ่นมักมีความคิดทวนกระแสสังคมเสมอ ถือความพึงพอใจของตนเป็นสำคัญ คนอื่นไม่ควรเข้ามายุ่ง นอกจากนี้ ผู้เขียนยังแสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้คนในสภาพสังคมปัจจุบันไว้ในเรื่องอีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวลด์ ว่า

อีฟเป็นหญิงยุคใหม่ ยุคที่วัฒนธรรมการกินมันเปลี่ยนไปหมดแล้ว เดี่ยวนี้เราไม่ได้กินกันเฉพาะอาหารที่จับใส่ปากเดียว ๆ แต่เรากินกันทั้งอาหารหยาบ อาหารตา อาหารสมอง อาหารจิตใจ เราบริโภคกันเกินกว่าที่ร่างกายเราต้องการ เพราะเรามันโลภมากไม่กลัวท้องแตกตาย ไม่กลัวประสาทแตกตาย เราทะเยอทะยานอยากจะไปสู่จุดสูงสุดของพีระมิด เพราะเราไม่ยอมเป็นทาสใช้แรงงาน เราต่างก็มีอำนาจจักรของตัวเอง จะต้องปกครอง เราเลือกสิ่งที่จะบริโภคเข้าไปอย่างระมัดระวัง เรามีเพลง ภาพยนตร์ หนังสือ และศาสนาเป็นเพื่อน เราก็เลยไม่ต้องการคนที่เป็เพื่อนจริง ๆ

(อีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวลด์. 2540 : 60)

ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นักเขียนสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่กำลังถูกแทนที่ด้วยความเจริญของสังคมสมัยใหม่ และยังสะท้อนให้เห็นว่าอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกบางด้านส่งผลให้ค่านิยมที่ดั้งเดิมของคนไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะเรื่องอิสระเสรีทางเพศที่มีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่ในสังคมไทย ส่งผลให้คนในสังคมมีอิสระเสรีทางเพศมากขึ้น

6.2.2 ค่านิยมด้านการดำเนินชีวิต

ประเพณีการเลี้ยงต้อนรับหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานใหม่ถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของคนในสังคม เพราะปัจจุบันระบบอุปถัมภ์ได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทย ดังที่

บุญถึง ลือชา สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง เศรษฐีรัตติกาล แสดงค่านิยมการเลี้ยงต้อนรับผู้เป็นหัวหน้าเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งเป็นค่านิยมที่คนในสังคมปฏิบัติกันมาช้านานแล้ว ดังข้อความ

การเทศน์เจ้านายเป็นเรื่องสำคัญทีเดียวสำหรับผู้หวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ใครจะบอกว่าในปัจจุบันระบบอุปถัมภ์ระบบพวกใครพวกมันเป็นระบบค้ำครีล้าสมัยหรือเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปี น่าจะโล่งใจได้แล้ว เราควรจะต้องพิสูจน์กันที่ความรู้ความสามารถ ใครจะเชื่อเช่นนั้นก็เชื่อกันไปเถอะครับ สำหรับผม ทำงานในบริษัทแห่งนี้มาหลายปี ขอเถียงหัวชนฝา เจ้านายนั่นแหละสำคัญที่สุด เป็นผู้ชี้เป็นชี้ตาย ชื้ออนาคตในหน้าที่การงานของเราเลยทีเดียว และตัวนายเองก็เหมือนกัน การที่นายก้าวหน้าขึ้นมาเป็นใหญ่เป็นโตเหมือนอย่างทุกวันนี้ได้ นายก็ต้องสร้างฐานอำนาจในบริษัท สร้างบารมี สร้างลูกน้องไว้คอยปกป้องและสนับสนุน มันคือค่านิยมแบบไทย ๆ แม้ในต่างประเทศก็เถอะ เจ้านายแต่ละท่านก็ต้องวางกำลัง ฐานอำนาจอย่างนี้กันทั้งนั้น ดูนักการเมืองนั่นปะไร เขาตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาก็เพื่อสนับสนุนตนเอง การทำให้เจ้านายรักให้การสนับสนุนเป็นเรื่องสำคัญทีเดียว

(เศรษฐีรัตติกาล. 2536 : 52)

เมื่อหน่วยงานแห่งนี้ได้หัวหน้าใหม่ บรรดาลูกน้องในบริษัทจึงจัดเลี้ยงต้อนรับเจ้านายใหม่อย่างเต็มที่ “มันเป็นประเพณีของที่นี้ครับ” เพราะเห็นว่าเจ้านายมีส่วนผลักดันให้ลูกน้องก้าวหน้าในหน้าที่การงาน นอกจากนี้ค่านิยมการเลี้ยงต้อนรับหรือการเลี้ยงส่งผู้ร่วมงานนั้นถือเป็นค่านิยมที่คนไทยปฏิบัติกันมาช้านาน

นอกจากนี้ จำลอง ผึ้งชลจิตร ยังสะท้อนค่านิยมในการเลี้ยงต้อนรับเพื่อนร่วมงานใหม่และการชื่นชมร้องเพลงคาราโอเกะของบรรดาบุคคลต่าง ๆ ในสังคมตามงานเลี้ยงไว้ในเรื่อง พรรษาคาราโอเกะ ซึ่งเป็นเรื่องราวของสาวสี่ที่ขอร้องให้บุญถึงซึ่งเป็นญาติกันไปส่งตนวันย้ายไปรับตำแหน่งใหม่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง เพราะบุญถึงเป็นคนมีชื่อเสียง บุญถึงชอบร้องเพลงและเคยไปร่วมงานเลี้ยงบ่อย ๆ จึงรู้งานนี้ต้องมีคาราโอเกะแน่นอน จึงแอบฝึกร้องเพลง ในงานเลี้ยงต้อนรับมีครูอาจารย์จำนวนมากไปร่วมงาน หลายคนชื่นชอบในการร้องเพลง ไม่มีใครยอมลงจากเวที บุญถึงได้รับเชิญขึ้นร้องเพลงบนเวทีและร้องเพลงตามที่ตนตั้งใจไว้ เราจะพบว่าในปัจจุบันคาราโอเกะเป็นสิ่งที่คนในสังคมชื่นชอบเพราะบุคคลเหล่านี้จะได้แสดงความสามารถในการร้องเพลงไม่ว่าจะเป็นตามร้านอาหารหรือในงานเลี้ยงต่าง ๆ จะมีต้องคาราโอเกะเป็นส่วนประกอบ

การแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรือให้บุคคลอื่นยอมรับในความสามารถของตนปัจจุบันถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในยุคที่วัฒนธรรมไทยกำลังเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านจิตใจ ผู้คนในสังคมจะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนได้ครอบครองในสิ่งที่ตนต้องการ ถึงแม้จะเป็นการทำร้ายตนเองก็ตาม ยอดดา อะเข็มแข็ง สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง

ลานสังหาร ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งทีกรัดเลือดตัวเองเพื่อแลกกับทิพย์ทูลี่ซึ่งในเรื่องนี้ ทิพย์ทูลี่เป็นวัตถุนิตหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์ใช้ในการวัดความแข็งแกร่งและความสามารถของมนุษย์ ทุกคนต่างพากันกรัดเลือดของตัวเองเพื่อแลกกับทิพย์ทูลี่ และกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ทิพย์ทูลี่มากที่สุด เพราะทิพย์ทูลี่เป็นเสมือนเครื่องวัดความแข็งแกร่งและความสามารถอันสูงสุดของมนุษย์ ดังข้อความ

เป็นเรื่องปกติสำหรับที่นี่ ที่ทุกคนจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะต้องเรียกร้องให้ท่านมอบทิพย์ทูลี่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะนั่นคือสิ่งเดียวที่เป็นเครื่องวัดถึงความแข็งแกร่งและความสามารถอันสุดยอด เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาที่ผู้คนรอบข้างจะต้องอิจฉาตาร้อน จนน้ำลายหก

(ลานสังหาร. 2539 : 48)

ชายหนุ่มมีทิพย์ทูลี่มากจนเกือบจะอยู่ในอันดับต้น ๆ บางคนกรัดเลือดออกมากเกินจนสิ้นใจ รวมทั้งชายหนุ่มที่เลือดกำลังจะหมดเช่นกันจึงอ่อนวอนขอทิพย์ทูลี่ แต่ก็ไม่ได้ผล เพราะถ้าไม่มีเลือดสด ๆ ก็ไม่มีทิพย์ทูลี่ให้ ในที่สุดชายหนุ่มจึงสิ้นใจพร้อมกับรู้ความจริงว่าตนเองและคนอื่น ๆ กำลังถูกหลอกให้แข่งขันกันทำร้ายตัวเองเพื่อแลกกับของเสียบางอย่าง ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบัน ดังข้อความ

“อย่าโกรธตัวเองไปเลย” ท่านยิ้มอย่างกำซัย “พวกเจ้าก็ชอบทำร้ายตัวเองกันอยู่แล้ว เพราะพวกเจ้าทั้งหมดเป็นพวกตะกละตะกราม ที่ชอบกินชอบใช้อย่างล้างผลาญจนแทบไม่มีอะไรเหลือหรือ นอกจากของเน่าเหม็นที่พวกเจ้าพากันหลงชื่นชม ฮา...ฮา...ฮา...” ท่านหัวเราะเสียงดังอย่างสะใจ

(ลานสังหาร. 2539 : 48)

ตำแหน่งหน้าที่การงานในสังคมนั้นถือเป็นเกียรติของผู้ดำรงตำแหน่ง โดยเฉพาะในระดับผู้บังคับบัญชา เพราะตำแหน่งนำมาซึ่งอำนาจในการควบคุมหรือดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาเกือบทุกคนจึงเพียรพยายามหาหนทางเพื่อจะได้ขึ้นมาสู่ตำแหน่งอันสูงสุดนี้ และเมื่อดำรงตำแหน่งก็จะสำคัญว่าตนเป็นผู้มีเกียรติ ถือตัวว่ามีความสามารถมากกว่าคนอื่น ๆ จึงมักจะวางอำนาจมากเกินไป ดังที่เสถียร ยอดคดี ได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง โรคประหลาด ซึ่งเป็นเรื่องราวของผู้อำนวยการคนหนึ่งที่เป็นคนถือตัวมากเกินไป เพราะตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โต โดยคิดว่าจะต้องทำให้ลูกน้องมีความเชื่อถือและเกรงขาม เขาคิดเสมอว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด ลูกน้องไม่มีสิทธิ์โต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าใครไม่ให้เกียรติตนก็จะไม่พอใจ และมักจะระแวงลูกน้องว่าจะแอบนินทาหรือไม่เคารพตน เขาไม่เคยแสดงความเป็นมิตรกับใครเลย อาการเหล่านี้นับวันจะกำเริบมากขึ้น ครั้งหนึ่งเขาไปพบจิตแพทย์และเล่าอาการต่าง ๆ ให้จิตแพทย์ฟัง จิตแพทย์ให้หนังสือธรรมะแก่เขาหนึ่งเล่ม ซึ่งทำให้เขาโกรธมาก

คนในสังคมมีการปรับเปลี่ยนวิถีทางในการดำเนินชีวิตอยู่ตลอดเวลา แต่ในบางครั้งเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมและค่านิยมในแต่ละยุคสมัยเท่านั้น ดังในยุค “โลกาภิวัตน์” คนไทยในชนบทและในสังคมเมืองกำลังเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้ทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เราส์ มหาราชย์ สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของผู้คนเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย “โลกาภิวัตน์” ไว้ในเรื่อง โลกานุวัต ซึ่งเป็นเรื่องราวของลุงเย็นที่ชอบว่าประชดคนในครอบครัวและคนในหมู่บ้าน ที่ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ตามกระแสโลกานุวัตน์ ซึ่งลุงเย็นเองมีความเห็นว่าจะใช้คำว่า “ธรรมานุวัตร” มากกว่า เพราะธรรมคือความถูกต้อง การกระทำทุกอย่างตามความถูกต้องเท่านั้นโลกจึงจะอยู่รอด ดังข้อความ

“ธรรมานุวัตรนี้สิเป็นคำมีค่าและน่าสนใจ”

“ช่วยย่อความหมายหน่อยครับพ่อ”

“ถือ/ทำตามความถูกต้องไงละ ธรรม คือ ความถูกต้อง ถ้าทำทุกอย่างตามความถูกต้องเท่านั้น โลกจึงจะรอด โลกานุวัตรคำนี้ยังเรรวนยังเป็นกระบวนการที่ไร้ทิศทาง โลกานุวัตรที่ไร้สติปัญญา อาจทำให้เกิดโลกาวินาศได้”

(โลกานุวัต. 2538 : 54)

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ผู้คนติดต่อกันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดังที่ จริญญา พรปักษ์ประลัย ได้สะท้อนภาพสังคมในอนาคตของประเทศไทยที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยไว้ในเรื่อง ไดอารี่ปี 3000 ผู้เขียนบรรยายสภาพของกรุงเทพฯ ในอนาคตว่า

ปีนี้กรุงเทพฯ มีหิมะตกเกือบตลอดทั้งปี คนส่วนใหญ่จึงเก็บตัวอยู่แต่ในห้อง ซึ่งอบอุ่นด้วยแสงแดดจำลอง และใช้เวลาท่องเที่ยวไปในเครื่องจินตนาการรุ่นใหม่ที่มีระบบสัมผัสเข้าไป ทำให้ดอกไม้ ก้อนหิน หรือสายน้ำ ที่เราเห็นไม่ได้เป็นภาพจากเครื่องสร้างภาพเลเซอร์สามมิติอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่เราจับต้องได้จริง ๆ

(ไดอารี่ปี 3000. 2542 : 54)

ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปด้วยเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาแทนที่ ผู้คนติดต่อกันด้วยโทรภาพ อินเทอร์เน็ต มนุษย์โลกแทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย ดังที่ชายคนหนึ่งบรรยายถึงชีวิตประจำวันของตนว่า

มันทำให้ผมคิดถึงภาพชีวิตที่ผ่านมาของตัวเองที่แต่ละวันจะดำเนินไปอย่างอัตโนมัติ ตื่นเช้า กดปุ่มสั่งอาหารกิน เปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ พัก กดปุ่มสั่งอาหารกิน ทำงานที่เหลือให้เสร็จ ส่งงาน ปิด

เครื่องคอมพิวเตอร์ กดปุ่มสั่งอาหารกิน พักผ่อนด้วยเครื่องจินตนาการ (หรือใช้เวลาสั้น ๆ กับเธอ) นอนหลับ

(ไต่อาเรียปี 3000. 2542 : 55)

ปัจจุบันมนุษย์อยู่ในระบบสังคมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นอย่างสูง เทคโนโลยีทำอะไรหลาย ๆ อย่างให้แก่มนุษย์ ทำให้ระบบสังคมเปลี่ยนแปลงทั้งด้านดีและด้านร้าย เรา กำลังอยู่ในระบบที่ไม่สามารถปฏิเสธเทคโนโลยีบางอย่างได้ และเราสามารถนำเทคโนโลยีมา ใช้ในเรื่องบางอย่างได้ ฮ. นิกซาก็ ได้สะท้อนเรื่องราวเหล่านี้ไว้ในเรื่อง ปราบบเกมมหา เศรษฐี ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ได้เข้าไปเล่นเกมมหาเศรษฐี เขาวางแผนในการเล่น เป็นอย่างดี โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง โดยได้กล่าวถึงเทคโนโลยีในปัจจุบันว่า

คำถามขึ้นโดยผู้ถามโดยคอมพิวเตอร์ แต่เรื่องนี้ผมไม่เชื่อหรอก คอมพิวเตอร์สามารถ ล็อกสัญญาณกันได้ เทคโนโลยีสามารถขโมยกันได้ แม้กระทั่งมนุษย์ยังโกงกันได้ ประสาอะไรกับ สิ่งที่มารองรับใช้มนุษย์อย่างเทคโนโลยี

เทคโนโลยีก็คือวัตถุอย่างหนึ่ง เราสามารถใช้ประโยชน์จากมันได้ แต่ต้องระวังอย่าให้มัน กำหนดชีวิตและกรอบวิถีคิดของเรา คนเรามักจะเผลอเผลอตรงนี้ ปลดปล่อยวัฒนธรรมทางวัตถุ กรอบงำชีวิตและวิถีคิดของตน

(ปราบบเกมมหาเศรษฐี. 2543 : 56)

ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้นเข้ามามีบทบาทใน ชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ แต่สิ่งสำคัญเราอย่าให้ความ เจริญทางวัตถุนี้เข้าครอบงำจนใช้สิ่งเหล่านี้ในทางที่ไม่ถูกต้อง

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนในสังคมที่ปฏิบัติ กันมาช้านานเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงต้อนรับเพื่อนร่วมงานใหม่ ซึ่งถือเป็นการสืบทอด และ ยังได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมในยุคที่วัฒนธรรมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการแสวงหา เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและให้บุคคลอื่นยอมรับในความสามารถของตน ค่านิยมการถือตัวโดย ถือว่าตนเองมีอำนาจบารมีมากกว่าคนอื่น รวมทั้งยังสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงการดำเนิน ชีวิตของผู้คนเพื่อให้ทันกับยุคสมัยใหม่ โดยมีท่าทีที่ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมดังกล่าว และยัง ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมให้ มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย โดยสิ่งเหล่านี้ต่างก็เข้า มามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์จนมีอาจหลีกเลี่ยงได้

6.2.3 ค่านิยมด้านอาชีพนักเขียน

ปัจจุบันรางวัลด้านวรรณกรรมก็เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่มีส่วนทำให้หนังสือของนักเขียนขายดี เพราะผู้อ่านจะยอมรับผลงานที่ได้รับรางวัลมากกว่า จึงทำให้นักเขียนบางคนไฝฝืนที่จะได้รับรางวัลต่าง ๆ เพื่อความมีชื่อเสียงและผลตอบแทนที่จะได้รับ เช่นในเรื่อง แล้วซีไรต์ก็ไปวัด ของ เรสส์ มหาราษฎร์ สะท้อนให้เห็นว่ารางวัลวรรณกรรมมีผลต่อการสร้างชื่อเสียงให้นักเขียน เพราะสังคมให้การยอมรับผลงานที่ได้รับรางวัลมากกว่าสนใจเนื้อหาของผลงานนั้นอย่างแท้จริง จนทำให้นักเขียนคนหนึ่งนำต้นฉบับที่จะส่งเข้าประกวดรางวัลซีไรต์ไปให้พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของประเทศเหียบบเพื่อความเป็นศิริมงคล นอกจากนี้ เจ้าของสำนักพิมพ์ชื่อดังก็ทำเช่นเขาเหมือนกัน ดังที่เขาได้แสดงความคิดเห็นและความหวังต่อการได้รับรางวัลซีไรต์ และความลำบากของอาชีพนักเขียนว่า

“อ่า พอดีมีสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งเขาจะช่วยพิมพ์งานของผมออกเป็นเล่ม แล้วเขาจะเอาส่งเข้าประกวดด้วย ผมก็เลยแอบคิดเอาไว้ว่าปีนี้รางวัลซีไรต์น่าจะเป็นของผมซึ่งถ้าเกิดเป็นจริงขึ้นมา ตัวผมก็พอจะลืมตาอ้าปากกะเขาได้บ้าง” คนที่ได้ยินได้ฟังน้ำเสียงของเขาจะรู้ได้ทันทีว่าเขาพูดออกมาจากความรู้สึกจริง ๆ

.....
“เอ้อ/มีคนอยากได้เยอะเหมือนกันนี่นะ ไหนลองบอกมาซิเขาจะให้มึงเท่าไร? เงินรางวัล”

.....
“จริง ๆ แล้วคงไม่เพียงแค่นั้นหรอกครับ นั่นแค่ตัวเงินรางวัล ไร้อส่วนรายได้จริง ๆ นั่นคือเปอร์เซ็นต์จากการขายหนังสือของผมที่ทางสำนักพิมพ์เขาจะแบ่งให้ เท่าที่ทราบมาก็เป็นหลักแสนครับ

“อืมม้ พอจะเข้าใจแล้วสรุปว่ามึงอยากจะรวยกับไร้อรางวัลซีไรต์อะไรนี่ว่างั้นเหอะ”

“มันเป็นทางเดียวที่หลายคนเชื่อว่าจะช่วยให้นักเขียนพ้นจากภาวะอดอยากปากแห้งได้ครับ หลวงพ่อ”

.....
“ไม่หรอกครับหลวงพ่อ ส่วนใหญ่ก็ยังอด ๆ ยาก ๆ นักเขียนบางคนก็หาแค่ขนมค่านมลูกแต่ละเดือนยังไม่ค่อยพอ ก็ยังมีอยู่”

(แล้วซีไรต์ก็ไปวัด. 2538 : 50 – 51)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาทางวรรณกรรม เช่นเรื่อง ตัวละครไม่สำคัญ ของ 'สุวิทย์ โสনারถ' สะท้อนปัญหาของนักเขียนเกี่ยวกับการสร้างตัวละครให้มีความสมจริง น่าสนใจ ตัวละครต้องเข้ากับยุคสมัยในสังคม ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลจริงที่มีชื่อเสียงอยู่ในขณะนั้น เรื่องนี้เป็นเรื่องของนักเขียนคนหนึ่งที่กำลังสร้างตัวละครในงานเขียนของตนเอง เขากำลังคิดถึงกงโหรน ซึ่งเป็นคนบ้าคนหนึ่งที่มีชีวิตที่น่าสนใจ แต่เขามีอาจน่ากงโหรนที่เป็นคนบ้ามาสร้างเป็นตัวละครได้ โดยให้เหตุผลว่า

“ตัวละครยุคนี้จะเป็นคนบ้าได้อย่างไร บรรณาธิการคนไหนจะเอาเรื่องของผมไปตีพิมพ์เล่า มันต้องเป็นตัวละครสำคัญ ๆ ทันกับยุคสมัยฐานะอย่างผู้นำรัฐบาล หรือรัฐมนตรีกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง หรือควรจะเป็นนักธุรกิจชื่อเสียงโด่งดัง อย่างน้อย ๆ ก็ต้องเป็นศิลปินหัวอนุรักษ์ที่ร้องเพลงเรียกร้องชวนรัก ป่า รักสัตว์”

(ตัวละครไม่สำคัญ. 2537 : 55)

ในเรื่อง **เปิด** ของ ยอดดา สะเซิมเซ็ง สะท้อนภาพของนักเขียนคนหนึ่งที่ยากจะเปลี่ยนแนวการเขียนจากเรื่องทุกข์ยากในสังคมที่ตนเองถนัด เป็นงานเขียนสร้างสรรค์ทันสมัยที่กำลังนิยมกันอยู่ เพราะคิดว่าแนวเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากนั้นล้าสมัย ไม่เป็นที่ต้องการแล้ว เพราะปัจจุบันคนนิยมอ่านอะไรที่ไม่ค่อยเข้าใจและเข้าใจยาก งานยิ่งยากยิ่งเป็นที่นิยม ดังคำสนทนาของเขาและเพื่อนว่า

“งานเขียนของแกพักหลังนี้ฉันอ่านไม่ค่อยรู้เรื่องเลย ดูมันไม่ค่อยเหมือนภาษาคนเท่าไร”

“คนรุ่นใหม่เขาชอบแนวนี้นั่นแหละ แกอย่าทำตัวล้าหลังอยู่เลย” ผมตำหนิเขา

“ฉันว่าแกน่าจะเขียนแบบเมื่อก่อนดีกว่า”

“แบบเมื่อก่อน...ฝนตกน้ำแห้ง ฝนแล้งน้ำท่วมนะหรือ” ผมลอบหัวเราะ “เขียนให้คนดูหมิ่นว่าไม่มีฝีมือเสียเปล่า”

“ใครบอก ฉันว่าแกเขียนเรื่องอย่างนั้นได้ดี แกไม่จำเป็นต้องทำตามคนอื่น แกน่าจะทำอย่างที่แกถนัด”

“จะให้ฉันกลับไปเขียนถึงชาวนาจุงควายอีกหรือ”

“นั่นละ มันมีชีวิตชีวา แกเขียนได้เยี่ยมจนฉันเห็นภาพตามที่แกพรรณนาทุกอย่าง”

“ไม่หรอก ลืมเสียเถอะ มันเป็นอดีตไปแล้ว เรื่องแบบนั้นอ่านแล้วมันซึมซับง่ายเกินไป ยุคนี้ต้องเป็นเรื่องที่อ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ อ่านแล้วงง ๆ งงจนบางทีก็ไม่ว่าพูดถึงเรื่องอะไร แค่ออกให้มีคนชมเป็นใช้ได้”

(เปิด. 2543 : 59)

เช่นเดียวกับเรื่อง **ผู้ละทิ้ง** ของ วรรณะ กวี สะท้อนภาพนักเขียนรุ่นใหม่ที่ยากจะสร้างรูปแบบและเทคนิคในการเขียนมากเกินไปจนกลายเป็นการทำลายวัฒนธรรมทางภาษา อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของเรื่อง เพราะคิดว่าถ้าเสนอเทคนิคแปลกประหลาดได้มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าผู้เขียนมีความสามารถมาก ซึ่งในปัจจุบันพบว่านักเขียนนิยมปฏิบัติกันมาก ดังที่บรรณาธิการหนังสือคนหนึ่งได้แสดงความรู้สึกต่องานเขียนในปัจจุบันว่า

ระยะหลัง ๆ ผมได้รับต้นฉบับเรื่องสั้นที่มักจะเสนอเทคนิคแพรวพราว นักเขียนรุ่นใหม่บางคนพยายามจะสร้างรูปแบบใหม่ ๆ บางครั้งมันก็สอดคล้องกับเนื้อหา แต่บางที่ขอ บอกตรง ๆ ว่าเขาเล่นรูปแบบมากเกินไปจนกระทั่งผมคิดว่าไม่จำเป็น มันไม่ได้ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ แต่กลับเป็นการทำลายวัฒนธรรมทางภาษา

แต่เมื่อเขาสามารถสร้างชื่อเสียงในระดับหนึ่งได้แล้ว คนอ่านก็รู้สึกว่าการคิดเทคนิคประหลาด ๆ มากเท่าไรก็ถือเป็นความสามารถเก่งกาจเหนือชั้นของนักเขียนคนนั้น ไม่ว่าเขาจะส่งผลงานไปลงที่ไหน บรรณาธิการเป็นต้องลงให้ เพราะมีคนอ่านติดอกติดใจ โดยไม่มีคนสนใจว่า รูปแบบที่เขาคิดขึ้นมาจะ ทำให้วัฒนธรรมภาษาไทยผิดเพี้ยนไปด้วยกลวิธีพิสดารของเขา

(ผู้ละทิ้ง. 2542 : 54)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพของผู้ที่ใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักเขียน อย่างเช่น เรื่อง เรื่องสั้นของผม ของ ทยา กิจการุณ สะท้อนภาพของผู้ที่อยากเป็นนักเขียน โดยทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้อ่านยอมรับในผลงานของตน ด้วยการออกมาหาประสบการณ์จริงในการเขียนเรื่องแนวปรัชญา หรือลงทุนพิมพ์หนังสือรวมเล่มเองและแจกหนังสือฟรีในงานแสดงหนังสือ แต่ก็ไม่มีใครสนใจเพราะเขาไม่ใช่ นักเขียนที่มีชื่อเสียง หรือในเรื่อง ภรรยาที่รัก ของ เพ็ญรพี ราไพ สะท้อนให้เห็นชีวิตของผู้ที่ใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักเขียนจนยอมลาออกจากงานประจำเพื่อดำเนินชีวิตเป็นนักเขียน ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้ภรรยามาก ภรรยาจึงประชดด้วยการขังเขาไว้ในห้องเป็นเวลา 8 เดือน โดยห้ามออกจากห้องโดยเด็ดขาด เพื่อให้เขาใช้เวลาอยู่กับการเขียนนวนิยายและเรื่องสั้นเพียงอย่างเดียว ผลงานของเขาได้รับการตอบรับจากผู้อ่านเป็นอย่างดีสร้างรายได้ให้เขาจำนวนหนึ่ง และจากการที่เขาถูกขังไว้ในห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ ทำให้เขาเขียนนวนิยายเรื่องแรกจนสำเร็จ คือ เรื่อง “โลกที่ถูกลิ้ม” ซึ่งเขียนขึ้นจากชีวิตจริง และนวนิยายเรื่องนี้ทำให้เขาได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์สังคมยอดเยี่ยมแห่งภาคพื้นเอเชีย – แปซิฟิก ซึ่งเขาได้มอบรางวัลอันทรงเกียรตินี้ให้แก่ภรรยาของเขา ที่มีส่วนสร้างฝันของเขาให้เป็นจริง

จากการศึกษา พบว่า เรื่องสั้นดังที่กล่าวมาได้สะท้อนให้เห็นชีวิตของนักเขียนและความกดดันของนักเขียนแต่ละคน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเขียน ซึ่งบางคนพยายามสร้างสรรค์ผลงานของตนให้เป็นที่ยอมรับในสังคมจนลืมนึกถึงความกดดันและความชอบของตน หรือบางคนก็พยายามเสนอรูปแบบและกลวิธีในการเขียนมากเกินไปจนกลายเป็นการทำลายวัฒนธรรมทางภาษา รวมทั้งยังสะท้อนวาทกรรมวรรณกรรมมีผลต่อการสร้างชื่อเสียง นักเขียนหลายคนจึงใฝ่ฝันที่จะได้รับรางวัลต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการสร้างสรรค์ผลงานของตน เพราะนักเขียนอาจสร้างสรรค์งานตามความต้องการของตลาดจนลืมนึกถึงความกดดันที่แท้จริงของตน

6.2.4 ค่านิยมด้านอาชีพนักแสดง

อาชีพนักแสดงนับเป็นอาชีพหนึ่งที่วัยรุ่นไทยใฝ่ฝันที่จะเข้ามาสัมผัสอาชีพนี้ จนกลายเป็นค่านิยมอย่างหนึ่ง เพราะคนที่เป็นดารานั้นนอกจากจะโด่งดังและมีผู้คนในสังคมยกย่องแล้วนั้น ยังเป็นอาชีพที่สร้างรายได้และความร่ำรวยได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย ในสังคมไทยทุกวันนี้คนที่เป็นดารานั้นจะต้องมีบ้าน มีรถ เพื่อให้เหมาะสมกับอาชีพและให้สังคมยอมรับ ดังที่ ชม นวนมุสิก ได้สะท้อนภาพชีวิตของผู้ที่เป็นดาราไว้ในเรื่อง นักแสดง ซึ่งเป็นเรื่องราวของดาราคนหนึ่ง ชื่อ ชัย ที่เป็นเด็กต่างจังหวัดเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ และเพราะเป็นคนหน้าตาดีจึงหันมาเอาดีด้านการแสดง จนต้องเลิกเรียนหนังสือ ครั้งหนึ่งเขาเคยขอยืมเงินพ่อแม่เพื่อซื้อโทรศัพท์มือถือ โดยอ้างว่าต้องใช้ติดต่องาน นอกจากนี้การเป็นดารายังต้องการมีหน้ามีตาในสังคม ประกอบกับความจำเป็นหลาย ๆ อย่างในการเป็นดาราจึงต้องรบกวนเงินพ่อแม่อีกครั้งเพื่อซื้อบ้านและรถ โดยชัยให้เหตุผลว่า

“คนเป็นดาราประชาชนแทบทุกคนต่างให้ความสนใจ ยิ่งเป็นดาราดัง ๆ มีชื่อเสียง รายการเปิดใจรวมไปถึงรายการต่าง ๆ มักจะเชิญไปเป็นแขกขอพูดคุยขอสัมภาษณ์ ก่อนสุดท้ายมักจะเปิดบ้านดารา เปิดสมุดบันทึกให้ประชาชนได้ดูกัน เหตุผลอะไรผมก็ไม่ทราบ รู้แต่ว่ารูปแบบนี้ประชาชนให้ความสนใจ แล้วถ้าถึงตอนนั้นเป็นผม” เขาหยุดถอนหายใจนิดหนึ่ง “ผมไม่มีบ้านอยู่เป็นดาราที่อยู่ห้องเช่า สายตาประชาชนหรือใคร ๆ มองเขาจะคิดอย่างไร ถึงประชาชนไม่คิดอะไร แต่ผมคิด ผมอาย”

“ผมจำเป็นต้องใช้เพราะงานของผมมันต้องวิ่งรอกตลอดเวลา ทั้งกลางวันกลางคืน ไปไหนมาไหนจะได้สะดวก”

(นักแสดง. 2544 : 55)

พ่อกับแม่ต้องนำที่ดินไปจำนองเพื่อหาเงินมาให้ชัย โดยที่เขาสัญญาว่าจะนำเงินมาคืนให้ เวลาผ่านไปหลายปีชัยก็ยังไม่เงินมาคืนให้ครบคร้ว โดยอ้างเหตุผลต่าง ๆ นานา ซึ่งเขาไม่เคยรู้เลยว่าที่บ้านกำลังเดือดร้อนในการหาเงินใช้หนี้แทนเขา และเมื่อเขาต้องแต่งงานกับแฟนสาวซึ่งเป็นดาราและเป็นลูกสาวของคนที่มีฐานะในสังคม ประกอบกับทั้งสองเป็นดาราทำให้อยู่ในความสนใจของประชาชน การแต่งงานจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับฐานะของฝ่ายหญิง ชัยจึงต้องขอยืมเงินทางบ้านอีก และสัญญาว่าเสร็จงานแต่งงานแล้วจะนำเงินมาคืนให้

เรื่อง นักแสดง ของ นิวัต พุทธประสาท สะท้อนให้เห็นความไม่แน่นอนของอาชีพนักแสดง โดยผู้เขียนเสนอให้เห็นชีวิตนักแสดงมักจะถึงจุดสูงสุดอย่างรวดเร็วและอยู่ได้ไม่นานก็จะตกต่ำ และในยามที่กำลังมีชื่อเสียงโด่งดัง ก็มักจะมีผู้คนให้ความสนใจ แต่วันที่ชื่อเสียงตกต่ำ ผู้คนก็หมดความสนใจ ดังชีวิตของนักแสดงชายคนหนึ่งที่กำลังโด่งดังและมีคนติดต่อ

ให้เล่นละคร ถ่ายแบบจนมีชื่อเสียง แต่ความโด่งดังมีชื่อเสียงก็อยู่กับเขาได้ไม่นาน ดังที่เพื่อนสาวคนหนึ่งได้ให้ข้อคิดในการมีอาชีพเป็นดาราวา

“...คุณก็เป็นสินค้าตัวหนึ่งที่ไม่มีวันจะได้ค่าตอบแทนใด ๆ นอกจากเศษเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทางรายการมอบให้คุณ โดยที่คุณเองก็ใช้รายการนั้น ๆ โปรโมทความโด่งดังที่แสนจะมากมายในตัวออกมาให้เห็น...

คุณจะทำให้รายการทั้งหลายขายสินค้าได้นับหมื่นนับแสนล้านบาท ขณะที่คุณเป็นเพียงนักแสดงชั้นเลวที่เลือกจะเล่นบทห่วย ๆ นั้นแหละตัวของคุณโดยแท้ สภาพที่ฉันเห็นนั้นมันเป็นความตกต่ำที่คุณนึกเสมอ ๆ ว่ามันเกิดขึ้นจริง แม้คุณจะรู้มาก่อนว่าสักวันคุณจะต้องตกต่ำ ทว่าคุณยังกล้าตัวเข้ามา บางครั้งคุณอยากจะหันเงินกับเพื่อนเปิดผับเพื่อนักดื่มวัยรุ่น แต่เอาเข้าสักวัน ความรุ่มโรยที่ไม่มีวันยั่งยืนจะสะท้อนกลับมาทำร้าย พอถึงจุดสูงสุด คุณจะหล่นลงมادتงกที่ถูกยิง คุณจะหมดสภาพอย่างน่ากลัว ต่อไปคุณจะเป็นเพียงผู้ชายคนหนึ่งที่ต้องทุกข์ตรมกับภาพเก่า ๆ โหยหาเวลาดี ๆ จากในภาพถ่าย และมันวีดิโอเทปที่มีแต่จะสีกกร่อน คุณจะเป็เพียงผู้ที่กลืนหายไปกับกลุ่มชนชั้นทุกชนชั้น ครั้งแล้วครั้งเล่า ความโด่งดังของคุณเหมือนหอกหนามที่ทำทลาย จุดจบของคุณจึงเป็นวิญญานอันน่าพิศวงม มันเป็ของคุณคนเดียวในเวลานี้”

(นักแสดง. 2540 : 61)

นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพนักแสดงแม้ว่าสร้างรายได้มากมายและสร้างชื่อเสียงแก่นักแสดงเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าหากผู้ประกอบอาชีพยังไม่รู้จักการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม ก็อาจจะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นได้ อีกทั้งอาชีพนี้ยังเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับความนิยมของคนในสังคม จึงต้องเตรียมตัวรับมือกับสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันที่เราหมดชื่อเสียง

วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมของไทยที่เปลี่ยนไปส่วนหนึ่งเป็นเพราะอิทธิพลที่รับมาจากตะวันตก วัฒนธรรมที่รับมาบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดความเจริญในสังคม แต่วัฒนธรรมบางอย่างก่อให้เกิดผลเสีย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต้อจิตใจ ทำให้ผู้คนขาดศีลธรรม พร้อมกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทยกำลังเลือนหายไป

พวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2543 : 77) กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยว่า

วัฒนธรรมย่อมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด แม้แต่วัฒนธรรมของไทยก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากปัญหาที่มนุษย์ประสบอยู่ในสังคมเป็นประจำ ประกอบกับมีความต้องการจะปรับปรุงวิถีชีวิตของตนเอง และครอบครั้ให้มีสภาพที่ดีกว่าเดิม จะเห็นว่าวัฒนธรรมกับสังคมต้องไปด้วยกันเสมอ มีผลเกี่ยวเนื่องกัน วัฒนธรรมมักจะเน้นหนักในทางด้านวิถีชีวิต ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัตถุ ค่านิยม ซึ่งความจริงแล้วสิ่งเหล่านี้ก็มีความสัมพันธ์กับ

โครงสร้างของสังคมด้วย เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมต้องอาศัยตัวการหรือผู้กระทำ ซึ่งต้องเป็นบุคคลในสังคม

จะเห็นว่าวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ ทำให้คนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ รอบตัวซึ่งมีส่วนทำให้ ความคิดความเชื่อ จิตใจ ตลอดจนทัศนคติของมนุษย์เปลี่ยนไป

6.3 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ความประพฤติของคนกลุ่มหนึ่งหรือพวกหนึ่งที่ยึดปฏิบัติเป็นระเบียบแบบแผนติดต่อกันมา โดยปกติมักเรียกว่า “ประเพณี” ประเพณีเกิดขึ้นเพราะคนในสังคมนั้นสร้างขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสุขความเจริญ เหมาะแก่ความเป็นอยู่ ประเพณีอาจเปลี่ยนไปตามความคิด ความเชื่อของแต่ละยุคแต่ละสมัย ประเพณีที่เหมาะสมกับสมัยหนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับอีกสมัยหนึ่งก็ได้ (ถาวร ชัยฤกษ์ และคนอื่น ๆ . 2529 : 53) ภาพสะท้อนด้านขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปรากฏในเรื่องสั้น มีดังนี้

เรื่อง กระตักกบกล้วย ของ นรินทร์ นวลปลั่ง สะท้อนภาพประเพณีลอยกระทง ซึ่งปฏิบัติกันมาช้านานแล้ว โดยเฉพาะชาวชนบทจะให้ความสำคัญกับประเพณีนี้มาก การลอยกระทงจะกระทำกันในวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวงในเดือน 12 ชาวบ้านจะเตรียมทำกระทงจากวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ เช่น ต้นกล้วยหรือดอกบัว นำมาประดิษฐ์เป็นกระทงสวยงาม ปักธูปเทียนและดอกไม้สักการบูชา ก่อนนำไปลอยในแม่น้ำเพื่อขอขมาต่อพระแม่คงคา ดังที่ผู้เขียนบรรยายสภาพลำคลองที่ชาวบ้านพากันมาลอยกระทง

เราดูกระทงกันอย่างลึบโลด วังบ้างเดินบ้างไปตามถนนในเงาแสงจันทร์ ในลำน้ำคดเคี้ยวอันยาวเหยียดสว่างเรืองรองด้วยแสงเทียน ลำแสงนั้นล่องลอยทยอยไหลเรื่อยเอื่อยช้าตามกระแสน้ำ ลำคลองที่เคยมีตมิตยามคำคินกลายเป็นลำคลองแห่งแสงเทียน สะท้อนท้องน้ำ เปลวเทียนวูบไหวเมื่อต้องลม กระทงบางลำเทียนดับ ลอยกระเพื่อมมาในแสงเทียนจากกระทงลำอื่นเห็นเพียงปลายรูปเป็นจุดแดง ๆ และกระทงหลายลำล้มตะแคงหรือคว่ำ แต่มันก็ลอยกันมาเป็นสาย

(กระตักกบกล้วย. 2536 : 54)

กระทงที่ชาวบ้านนำไปลอยนั้นนิยมใส่เหรียญลงในกระทงด้วย แต่ปัจจุบันกลับมีคนกลุ่มหนึ่งที่ลงไปเอาเหรียญในกระทง ทั้ง ๆ ที่กระทงกำลังลอยอยู่ในลำน้ำอย่างสวยงาม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่น่าตำหนิอย่างยิ่ง ประเพณีลอยกระทงเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยที่ปฏิบัติกันมาช้านาน จึงควรรักษาไว้เพื่อมิให้สูญหายไปตามกาลเวลา

เรื่อง คินข้าวประดับดิน ของ มาโนช พรหมสิงห์ สะท้อนให้เห็นประเพณีบุญข้าวประดับดิน ซึ่งเป็นประเพณีของชาวอีสาน โดยผู้เขียนต้องการเสนอว่าประเพณีนี้ยังนิยมกระทำกันทั่วไปในหมู่ชาวอีสาน ถึงแม้เขาเหล่านั้นจะเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวง แต่เมื่อถึงเทศกาลเขาจะพากันกลับบ้านเกิดเพื่อทำบุญวันข้าวประดับดิน

ประเพณีบุญข้าวประดับดินนั้นจะมีขึ้นในเดือน 9 เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นประเพณีของคนอีสาน ปรีชา พิณทอง (2534 : 136) กล่าวถึงพิธีบุญข้าวประดับดินว่า

....เมื่อถึงแรม 13 ค่ำ เดือน 9 ญาติโยมจัดเตรียมอาหารคาวหวานและหมากพลูไว้ กะให้มีส่วน ส่วนหนึ่งเลี้ยงดูกันในครอบครัว ส่วนที่สองแจกให้ญาติพี่น้อง ส่วนที่สามอุทิศให้ญาติที่ตายไป ส่วนที่สี่นำไปถวายพระสงฆ์ สำหรับส่วนที่จะอุทิศให้ญาติที่ตายไปแล้ว เขาห่อให้เป็นห่อ ๆ ได้พอสมควร เอาใบกล้วยมาห่อของหวาน 1 ห่อ ของคาว 1 ห่อ หมากพลูบุหรี 1 ห่อ แล้วเย็บติดกันเป็นห่อใหญ่ ในระหว่างตีห้าของวันรุ่งขึ้น เขาจะเอาห่อเหล่านี้ไปวางตามต้นไม้ในบริเวณวัด ด้วยถือว่าญาติที่ตายไปจะมาขอรับของอยู่ที่นั่น เสร็จแล้วกวาดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้

เรื่อง เชวต้าวสุดท้าย ของ โถ่เรบอ สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมของชาวปกากะญอ เป็นเรื่องราวของหน่อวาหญิงสาวชาวปกากะญอที่คนรักซึ่งสัญญาว่าจะมาสู่ขอได้หายจากไป เธอจึงต้องสวมชุดเชวตามประเพณี เพราะผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานจะต้องสวมชุดนี้เท่านั้นและชาวบ้านจะถูกเหยียดหยาม ขับไล่ให้ออกจากหมู่บ้านโดยไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ทั้งสิ้น ดังข้อความ

...เชวได้กลายเป็นปมด้อยให้กับชีวิต คำพูดของผู้คนมีแต่เย้ยหยันหยามเหยียดหล่อนกับเชวตัวนี้ ความรู้สึกรับเอาไว้มิไหว จนบางครั้ง ความไม่พอใจใคร่เคืองลูกหลานยังระบือบจาริตประเพณีของชนเผ่าที่บังคับให้หล่อนต้องสวมใส่เสื้อผ้าได้เฉพาะเชวเท่านั้น หล่อนจำใจสวมใส่มันด้วยความรู้สึกปวดร้าวเอือมระอา

(เชวต้าวสุดท้าย. 2544 : 54)

การที่เธอเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานนั้น เป็นเสมือนความผิดร้ายแรงของชนเผ่า เธอรู้สึกน้อยใจกับประเพณีที่ไม่ยุติธรรมสำหรับเธอ โดยที่ไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ทั้งสิ้น ดังข้อความที่บรรยายความรู้สึกของเธอว่า

วันที่ญาติ ๆ และคนในหมู่บ้านต่างร่วมกันไปสร้างกระท่อมิให้แก่หล่อนที่ชายหมู่บ้าน หล่อนรู้ดีว่ามันเป็นการขับไล่หล่อนลงจากเรือน และขับหล่อนพ้นออกจากหมู่บ้าน ด้วยวัยที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมาจนถึงวัยชรา ไม่จำเป็นต้องขบคิดตีความต่อการกระทำของพวกเขา ผู้หญิงที่ไม่ได้ผ่านการ

แต่งงานอย่างหล่อนจะไม่มีสิทธิตายในหมู่บ้าน

พวกเขาคงสะอิดสะเอียนในตัวหล่อน จนหมดความอดทน จึงขับไล่ไสส่งหล่อนพ้นออกไปจากหมู่บ้าน ผู้หญิงเช่นหล่อนไม่มีสิทธิปรินิพพานเรียกเรื่องใด ได้แต่เก็บงำความโกรธเคืองต่อจารีตประเพณีผ่านเผ่าพันธุ์ ที่กำหนดกฎเกณฑ์บังคับใช้กับคนโซคร้ายอย่างหล่อน

(เชาว์ตัวสุดท้าย. 2544 : 54)

วันที่เธอเสียชีวิตญาติ ๆ ไม่ได้ทำพิธีอะไรให้เลย ตามประเพณีของชนเผ่าเธอต้องแต่งตัวด้วยชุดแม่บ้านและในโลงศพต้องใส่อวัยวะเพศปลอมของผู้ชายลงไปด้วย เพราะเป็นความเชื่อว่าการเกิดชาติหน้าจะได้มีคู่ครอง

ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นว่าจารีตประเพณีบางอย่างที่ยึดถือปฏิบัติกันมา บางเรื่องเป็นความเชื่อที่มลายและอาจเป็นการทำร้ายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ดังเช่น หน่อว่าเธอต้องถูกคนในเผ่ากระทำเพียงเพราะความเชื่อที่ยึดถือกันมาอย่างไม่มีเหตุผล ซึ่งหน่อเองก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ เธอจึงต้องยอมรับในการกระทำดังกล่าว

นักเขียนได้กล่าวถึงประเพณีลอยกระทงอันเป็นประเพณีที่คนไทยปฏิบัติกันมาช้านาน จึงควรรักษาไว้เพื่อมิให้เกิดการสูญหาย และยังได้กล่าวถึงประเพณีบุญข้าวประดับดิน ซึ่งเป็นประเพณีของพี่น้องชาวอีสานที่นิยมปฏิบัติกันอยู่แม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะเข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวงแต่ก็มีได้ละทิ้งประเพณีอันดีงามนี้ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมของชาวปากาเกอญออันเป็นชนกลุ่มน้อย โดนชี้ให้เห็นว่าประเพณีบางอย่างที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตามความเชื่อโดยไม่มีเหตุผลอาจทำร้ายเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนี้ นักเขียนได้นำเสนอเรื่องราวไว้อย่างน่าสนใจ

6.4 ด้านความเชื่อ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ยามใดที่มนุษย์ตกอยู่ในภาวะที่ไม่มั่นคงทางจิตใจ หวาดหวั่นต่อสิ่งต่าง ๆ ย่อมต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ โดยเชื่อกันว่าอำนาจลึกลับหรือสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ประสบเหตุต่าง ๆ ทั้งด้านดีและด้านร้าย มนุษย์จึงแสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้ตนสบายใจขึ้น พิธีกรรมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ยอมรับนับถือกันมาช้านานว่าสามารถควบคุมอำนาจลึกลับบางอย่างที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และทำให้ความหวาดกลัวต่อสิ่งเหล่านั้นหมดไป โดยมุ่งหวังและเชื่อกันว่าสิ่งเหล่านั้นสามารถดลบันดาลหรือช่วยเหลือให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตนต้องการได้ ดังที่ประสาธ อิศรปริดา (2515 : 118) กล่าวว่า “ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน มีอยู่จริงและไม่มีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่อาจพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้” ภาพสะท้อนด้านความเชื่อที่ปรากฏในเรื่องสั้นแบ่งเป็น

6.4.1 ความเชื่อทางไสยศาสตร์

6.4.2 ความเชื่อทางพุทธศาสนา

6.4.1 ความเชื่อทางไสยศาสตร์

ความเชื่อทางไสยศาสตร์นั้นเกิดขึ้นเพราะมนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบเกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้ จึงคิดว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะอิทธิพลและอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จันทนา วงษ์วิจารณ์ (2541 : 321 – 322) กล่าวว่า

ความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจจะเป็นผีเทวดา พระเจ้า เป็นผู้ทำให้เกิดสถานการณ์เลวร้าย และมนุษย์เกิดความเกรงกลัววิตกกังวลไม่สบายใจ สิ่งที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดความสบายใจคือ การเข้าไปร่วมพิธีกรรม ซึ่งจะบำบัดรักษาให้หายได้ หรือลดความเคร่งเครียดลงไปพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ได้แก่ การเข้าทรง การบนบานศาลกล่าว การขับไล่ผี ซึ่งต้องอาศัยผู้ประกอบพิธีกรรมคือ คนทรง หมอผี ช่วยปัดเป่าทุกข์ให้ เพราะเชื่อกันว่าคนทรงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการติดต่อกับผีหรือวิญญาณได้ และจะเป็นร่างให้วิญญาณมาประทับทรง ส่วนหมอผีเป็นผู้กำราบผีหรือขับไล่วิญญาณให้ออกได้

จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความเชื่อด้านไสยศาสตร์ ดังนี้

เรื่อง ตอไม้ ของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนความเชื่อของชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญที่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับตอไม้ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นตอไม้ที่ชาวบ้านช่วยกันนำขึ้นมาจากแม่น้ำในหมู่บ้าน เป็นตอไม้ที่มีขนาดใหญ่ หลังจากนำตอไม้ขึ้นมาแล้วชาวบ้านนำผ้าแดงผืนใหญ่พันรอบตอไม้พร้อมรูปเทียนและข้าวของเซ่นไหว้ ทุกคนพากันกราบไหว้ตอไม้ศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนปรารถนา หลายวันต่อมาชาวบ้านคนหนึ่งช่วยนำตอไม้ขึ้นจากน้ำถูกหอยได้ดิน ทำให้หลายคนเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ประกอบกับหญิงชราและชายชราที่มากราบไหว้ตอไม้เพื่อขอให้หลานชายหายป่วยและขอให้ลูกสาวที่ออกจากบ้านไปหลายสิบปี กลับมา ซึ่งทั้งสองสมหวังในสิ่งที่ขอไว้อย่างไม่คาดคิด ทำให้ชาวบ้านพากันเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ของตอไม้มากขึ้นอีก ผู้คนต่างพากันมากราบไหว้ขอสิ่งที่ตนปรารถนา ซึ่งเป็นความมั่งงายของผู้คนที่พากันเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของตอไม้นี้ ดังที่ชายหนุ่มคนหนึ่งอยากจะอธิบายให้ชาวบ้านฟังว่า

วันแล้ววันเล่าชายหนุ่มมองดูผู้ที่เที่ยวมากราบไหว้ตอไม้ด้วยความหดหู่ นึกสงสารชาวบ้านอยากจะบอกให้ทุกคนเข้าใจเหลือเกินว่ามันเป็นเพียงตอไม้ธรรมดา ไม่มีเทวดาอารักษ์สิงสถิตเหมือนดังที่เข้าใจกัน ไม่สามารถบันดาลความสมบูรณ์พูนสุขแก่ใครได้

มันขึ้นมาจากน้ำด้วยแรงลากเข็นของใครเล่า ผัวแดงดอกไม้ และมาลัยเหล่านั้นใครที่โหนเล่านำมา ทุกสิ่งทุกอย่างที่เสริมแต่งให้มันดูวิเศษเหนือธรรมดา นั้นล้วนมาจากน้ำมือชาวบ้านทั้งสิ้น
(ต่อไม้. 2538 : 53)

หลายคนพากันมาราบไหว้และไม่สมหวังในสิ่งที่ตนขอ แต่ทุกคนก็ยังคงอ่อนน้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอความช่วยเหลือ เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร และถึงแม้สิ่งที่ตนขอยังไม่สมหวังแต่ก็มีความหวังว่าวันหนึ่งจะต้องสมปรารถนาในสิ่งที่ขอไว้ ดังข้อความ

ความเชื่อของคนชนบทมักมองเห็นแต่ด้านดีของสิ่งที่พวกเขาศรัทธา แม้ไม่เคยได้รับอะไรตามที่ไหว้วอนก็ไม่คิดแคลงแต่ตั้งตารอด้วยความอดทน
(ต่อไม้. 2538 : 53)

การยอมรับนับถือยึดมั่นในสิ่งต่าง ๆ เพื่อหวังผลทางด้านจิตใจยังคงมีอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน ดังที่ เยี่ยม ทองน้อย ได้สะท้อนความเชื่อของชาวบ้านที่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับผีปอบ ในเรื่อง **ดอนปอบ** โดยเชื่อกันว่าเป็นผีบรรพบุรุษที่คอยช่วยเหลือปกป้องรักษาหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนำของมาทำบุญในวันพระ และก่อนที่ชาวบ้านจะทำนาจะต้องทำบุญเลี้ยงผีบ้านผีเมืองก่อน ดังข้อความ

ศาลาหลังเล็ก ๆ หอมกรุ่นไปด้วยดอกไม้ ธูปเทียน และอาหารคาวหวานในวันพระวันศีล เจ้าจำพุมตาเอกจะนำมานูชาและถวายผีปอบ และในเดือนหกของทุกปี ชาวบ้านจะทำบุญเลี้ยงผีบ้านผีเมืองก่อนจะลงไปปักไถคราดดำข้าวกล้า
(ดอนปอบ. 2541 : 50)

แม้แต่ชาวบ้านที่กำลังเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ก็จะมากราบไหว้เพื่อขอให้ปอบช่วยเหลือ ดังข้อความ

ในยามที่ชาวบ้านมีทุกข์สุข เจ้าปอบก็จะได้รับสิ่งของถวายบูชา ใครเจ็บเป็นเอ็นอ่อนก็มาพึ่งพาท่าน เจ้าปอบให้สอดส่องดูแลรักษา นอกจากนี้ท่านปอบยังต้องต่อสู้กับผีบ้านเมืองอื่นที่เข้ามาก่อวุ่นหรือทำความไม่สงบให้กับหมู่บ้านของพวกเราอีกด้วย แม่ใหญ่เล่าให้ฟังว่า

“ในวันศีลวันพระ ตอนกลางคืนท่านเจ้าปอบจะขี่ม้าออกตะเวนดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน บางครั้งท่านก็ควมม้าผ่านบ้านเราเสียงดังก๊บ ๆ ๆ”

(ดอนปอบ. 2541 : 50)

ความเชื่อเรื่องผีปูดานี้เป็นความเชื่อของคนชนบทในภาคอีสานที่เชื่อกันมาช้านาน ซึ่งความเชื่อดังกล่าวน่าจะเป็นเสมือนการอบรมสั่งสอนผู้คนให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ไม่ขัดต่อ ขนบประเพณี ซึ่งทำให้คนในสังคมอยู่กันอย่างมีระเบียบและสงบสุข

เรื่อง ผู้พิทักษ์ ของ ทศนาวดี สะท้อนความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีจริง โดยคิดว่าสิ่งเหล่านี้ช่วยปกป้องอันตราย คุ่มครอง ช่วยเหลือคนให้รอดพ้นจากอันตราย เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายสามคนที่พากันขับเรือไปเที่ยวทะเล ระหว่างเดินทางกลับเจอลมและคลื่นในทะเลแรงมาก และในขณะที่ขับเรือผ่านศาลเพียงตาแห่งหนึ่ง ชายคนที่ขับเรือบอกให้เพื่อนอีกสองคนรินเหล้าและตบหูหรือลงน้ำเพื่อเป็นการเซ่นไหว้พ่อใหญ่ปู่ให้ท่านช่วยคุ้มครอง ดังข้อความ

“รินเหล้าให้พ่อใหญ่ด้วยนะ รินลงน้ำนั่นแหละ ตบหูหรือโยนลงไปด้วย” ผมมองหน้าชิงขังของ พรานน้ำที่ค่อย ๆ บังคับให้เรือเรียบไปตามฝั่ง

“เฮ้ย.. เหล้าก็พอ บุหรีก็ไถ้หมดแล้ว” สมควรร้องห้ามขณะที่ผมกำลังหย่อนบุหรีลงน้ำตามคำสั่งของทิดทรง

“ทิ้งลงไป พ่อใหญ่ปู่กินเหล้าแล้วต้องสูบบุหรี ท่านจะคอยพิทักษ์รักษาเราให้ปลอดภัย” ทิดทรงเผด็จการเสียงดัง พอนึกถึงคำว่าปลอดภัยแล้วท่านนั้น ผมก็ปล่อยบุหรีมวนนั้นเป็นอิสระทันที สมควรเบือนหน้าหนีด้วยความเสียดาย

“เล็ก เมื่อถึงรอบพีตี้มให้รินลงน้ำทุกรอบเลยนะ เวลาจุดบุหรีก็จุดลงน้ำด้วย พ่อใหญ่ปู่สูบบุหรีจัด ท่านศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ และจะคุ้มครองเรา”

(ผู้พิทักษ์. 2538 : 51)

ทุกคนกลับถึงฝั่งด้วยความปลอดภัย ทิดทรงเชื่อว่าที่พวกตนรอดพ้นจากอันตรายเพราะพ่อปู่ช่วยคุ้มครอง การที่เราเคารพ ไม่ลบหลู่ท่าน และรินเหล้ากับตบหูให้ท่าน ท่านจึงช่วยคุ้มครอง ซึ่งไม่เหมือนกับพวกเด็กหนุ่มอีกกลุ่มหนึ่งที่เรือเกิดจมลงขณะที่ข้ามฝั่งมา ดังข้อความ

“สาธุ..เห็นไหมล่ะ เรารอดมาได้เพราะท่านคุ้มครองแท้ ๆ ไม่ลบหลู่ท่าน มีเหล้ายา ก็ให้ท่านดื่ม ท่านสูบบุหรี พวกเด็กนั่นมันคงอยากลองดี ไปขี่ไปเยี่ยวลงในน้ำ ดินะไม่ถึงตาย”

(ผู้พิทักษ์. 2538 : 51)

แต่ทิดทรงไม่รู้ว่าเพื่อนทั้งสองได้ปีสสาวะลงในน้ำด้วย ดังข้อความ

สมควรมองเห็นว่าผม เรายึดตอบโต้กันอย่างช้า ๆ ทัดทรงคงไม่รู้หรือกว่าในระหว่างที่แกขึ้นไปซื้อของที่ทำเรื่อนั้น เราสองคนต่างยืนเยี่ยวลงในน้ำ เสียงดังราวคลื่นกระทบฝั่งทีเดียว

(ผู้พิทักษ์. 2538 : 51)

เช่นเดียวกับเรื่อง หมา รถ พระ ของ ปราบธนา รัตนะ สะท้อนความเชื่อของผู้คนที่ต่างพากันหลงเชื่อว่าการรอดพ้นอันตรายจากอุบัติเหตุรถโดยสารตกลงไปในคลองเพราะพระภิกษุที่โดยสารมาด้วย ดังข้อความ

“ให้ว่าท่านชะชิลูก เพราะท่านมาด้วยนะเนี่ย พวกเราถึงไม่เป็นอะไร”

.....
คนกลุ่มนั้นขยายใหญ่ขึ้นพร้อมเสียงวิพากษ์วิจารณ์อันดังอีกทีก็ยิ่งขึ้นว่าทุกคนแคล้วคลาดเพราะพระรูปนั้นนั่งมาด้วย ชายหนุ่มอีกหลายคนไปนั่งเรียงรอแถวรอคิวให้พระท่านเป่ากระหม่อม”

(หมา รถ พระ. 2543 : 57)

เรื่อง หูดหาย ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนความเชื่อของชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องผีและสิ่งลึกลับ โดยเชื่อกันว่าการที่มนุษย์ประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นเพราะลบลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของหูดลูกชายของแม่เฒ่าคนหนึ่งที่มีอาการผิดปกติทางจิต ชอบเก็บตัวเงียบ วันหนึ่งหูดหนีออกจากบ้าน แม่เฒ่าเฝ้าตามหาหลายวันก็ยังไม่พบ ชาวบ้านพากันเชื่อว่าลูกชายแม่เฒ่าถูกผีบังหรือไปลบลู่ตาปู่บ้านเลยถูกทำโทษ ดังข้อความ

คำคืน กลางวันผู้คนยังออกมาตามหาหูด โคนดอนป่าหนาก็บุกตามมา ทำราวกับว่ามันเป็นนกคุ้มที่จะคลานไปซุกอยู่ตามกอหญ้าได้ ขณะนั้นนิทานเรื่อง ผีบังบด ก็ถูกยกมาแล้ววิจารณ์หลายครั้งหลายหน บางคนเชื่อกันแล้วว่าเหตุที่หาไม่เห็นด้วยผีมือเมืองหนึ่งบังไว้ หูดได้ก้าวเข้าไปในมิติลึกลับที่วากันว่าอยู่ใกล้กันนิดเดียว เพียงแต่ตาเผลอมองไม่เห็น เมืองนั้นเต็มไปด้วยสาวงามและทรัพย์ศฤงคาร บ้างก็ว่ามันลบลู่ตาปู่บ้านเลยถูกกักตัวไว้รับใช้ ประเด็นหลังเข้ากับคำทำนายหมองสองหมอดูบ้านหนองแพง

(หูดหาย. 2538 : 52)

แม่เฒ่าหาทางออกด้วยการทำพิธี “ไล่เชียนซ้อง” ตามคำแนะนำของเพื่อนบ้าน แต่ทำพิธีเสร็จสิ้นไปหลายวันแล้วหูดก็ยังไม่กลับมา ชาวบ้านจึงพากันเชื่อว่าที่หาตัวหูดไม่พบอาจเป็นเพราะสมัยที่หูดไปทำงานก่อสร้างบ้านที่กรุงเทพฯ และไปผิตผีเจ้าที่เจ้าทาง ดังข้อความ

“...มิใช่มันไปผิตผีเจ้าที่เจ้าทางในงานที่มันทำนุ่นดอกหรือ สิบไปสิบมา มีเค้าจะจริง เพราะเพื่อนหลายคนยืนยันว่าหูดไปทำงานก่อสร้างบ้านจัดสรร มีการรื้อที่ทางศาลเจ้า หรือบุกกล้าผีเดิม ไปว่าผีประจำลำธาร ห้วยหนองหรือขุนเขาต่าง ๆ”

“เขาส่งไปหมดแหละบ้านจัดสรรนะ..”

อธิบายเช่นนี้ นางถึงพอมองออกว่าบ้านเรือนต่างขยายปลูกสร้างไปทุกหนทุกแห่งไม่ถือหรือว่าจะครอบตอหรือไม่ ไม่ถือหรือกว่าที่เหล่านนั้นเป็นแหล่งต้องห้าม จึงด้วยเหตุนี้ผีก็มาต้องลูก-เจ้าคนธำตุอ่อน ผู้ซึ่งกลายเป็นทพหน้าต่อสู้กับสิ่งลึกลับอย่างมีรูตัว

(หุดหาย. 2538 : 53)

และไม่ว่าใครจะแนะนำให้แม่เฒ่าทำพิธีอะไรนางยอมทำหมดเพื่อให้ลูกชายกลับมา แต่วันหนึ่งมีคนพบหูดอยู่บนต้นไม้สูง ซึ่งคนทั่วไปคงไม่มีใครกล้าปีนขึ้นไป ทุกคนพากันสงสัยว่าหูดขึ้นไปได้อย่างไร เมื่อหาคำตอบไม่ได้ทุกคนจึงเชื่อว่าเป็นเรื่องอำนาจของสิ่งลึกลับ

เรื่อง เรื่องราวในค่ายและผี ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ได้สะท้อนภาพความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับและเคราะห์กรรม เรื่องนี้เป็นเรื่องชายคนหนึ่งที่ยกเจอแต่เรื่องลึกลับ หมอดูเคยทำนายว่าตัวเขาและครอบครัวจะต้องประสบเคราะห์กรรม เมื่อ 5 ปีก่อนญาติสาวของเขาเสียชีวิตโดยเชื่อกันว่าบริเวณที่สร้างบ้านมีอาถรรพณ์ ต่อมาพ่อที่เป็นทหารเกณฑ์ถูกฆ่าตายอีก เมื่อเขามีอายุครบ 25 ปีก็เป็นทหารตามคำทำนาย หลังจากเข้าไปอยู่ในค่ายทหารก็พบเจอแต่เรื่องลึกลับ ในค่ายทหารแห่งนี้ทหารเกณฑ์ทุกรุ่นจะต้องเจอแต่เรื่องแปลก ๆ เช่นถูกผีเข้าสิงแล้วฆ่าครูฝึกเสียชีวิต และเขาเองก็ต้องพบเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อน คือ วันหนึ่งขณะนอนหลับ วิญญาณของแม่ได้มาหาเขา และรุ่งเช้าเขาถูกจับในข้อหาฆ่าครูฝึกตาย ซึ่งเขาเองก็ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไปได้อย่างไร

เช่นเดียวกับเรื่อง บันทึกกลับจาก...พีห่อ ของ รังสรรค์ ปัญญากุล ที่สะท้อนความเชื่อในเรื่องสิ่งลึกลับ โดยเป็นเรื่องราวของนักศึกษาคนหนึ่งที่ย้ายมาอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย และพบกับเหตุการณ์น่ากลัว เขาได้พบหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งเสียชีวิตไปแล้วมาปรากฏตัวให้เห็นในตอนกลางคืน โดยรุ่นพี่ได้เล่าเรื่องราวของหญิงสาวให้เขาฟังและบอกว่าน้องใหม่หลายคนก็เคยพบกับเหตุการณ์น่ากลัวนี้มาแล้ว ซึ่งในคืนต่อ ๆ มาก็มีคนพบเห็นหญิงสาวอีกหลายครั้ง ดังข้อความ

หลังจากคืนวันนั้นผ่านไป ภายในหอก็มีเรื่องวุ่นขึ้นอีกครั้งเมื่อเพื่อนคนหนึ่งนอนละเมอตื่นขึ้นมาทุบกระจกน้ำชั้นสอง คราบเลือดแดงติดตามผนังและเศษกระจก หลังจากเพื่อนๆ ช่วยกันห้ามและช่วยให้ตื่นจากภวังค์ เขาได้เล่าว่า เขากำลังคุยกับหญิงสาวผมยาวคนหนึ่งอยู่ และหล่อนก็ร้องไห้ด้วย ใจคงเป็นเธอผู้หญิงในภาพแน่ เมื่อผมนึกขึ้นได้ใบหน้าของหล่อนก็วิ่งเข้ามาในหัวผมอย่างไม่ได้ตั้งใจ

(บันทึกกลับจาก...พีห่อ. 2539 : 49)

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณยังปรากฏในเรื่อง ข้างตึกฉุกเฉิน ของ วิภาส ศรีทอง ซึ่งเป็นเรื่องราวของหมอรักษาคนไข้ที่มีความเชื่อว่าวิญญาณของคนไข้ที่เสียชีวิตจะติดตามตัวเองไปตลอด ดังข้อความ

“อาจารย์ชอบบอกว่า ยิ่งหมอฟ้าคนไข้ตาย ไม่ว่าจะพยายามรักษามากแค่ไหนก็เถอะ” ฉันทกล่าว
สืบ “วิญญาณพวกเขาจะตามหลังเราไปตลอดชีวิต”

.....
“วิญญาณคนตายจะตามเราเรียงแถวเป็นหางว่าว แถวยาวขึ้นเรื่อย ๆ”

(ข้างตึกฉุกเฉิน. 2543 : 60)

นอกจากนี้ ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและความมั่งงายของ
มนุษย์ในเรื่องวัดมณฑล โดยเชื่อกันว่าหากใครมีวัดมณฑลไว้ครอบครองผู้นั้นจะอยู่ยงคง
กะพัน สามารถป้องกันอันตราย หรือภัยต่าง ๆ ได้ ดังปรากฏในเรื่อง สมควรตาย ที่ทุกคน
ต่างเชื่อถือความศักดิ์สิทธิ์ของผ้ายันต์เกราะเหล็กที่ทำให้รอดพ้นจากความตายอย่างปาฏิหาริย์

ความเชื่ออันเกิดจากประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานเป็นสิ่งที่มนุษย์ยึดมั่นเชื่อถือ
และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเชื่อกันว่าหากละเลยไม่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจะถูกลงโทษ ดังที่
จิรภัทร อังศุมาลี สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง ม้าทรง ซึ่งเป็นเรื่องราวของบุนที่อุทิศตน
เป็นร่างทรงในพิธีถือศีลกินเจตลอดชีวิต เพราะครั้งหนึ่งเคยบ่นไว้ว่าถ้าแม่หายป่วยตนจะอุทิศ
ร่างเป็นม้าทรง เมื่อแม่หายป่วยจึงต้องปฏิบัติตาม ในพิธีถือศีลกินเจปีนี้บุนต้องมาร่วมพิธี
ทั้ง ๆ ที่เป็นห่วงแม่ที่กำลังป่วยและต้องอยู่บ้านคนเดียว บุนตั้งใจจะกลับไปนอนค้างกับแม่และ
ตอนเช้าจึงกลับมาร่วมพิธี แต่ถูกเพื่อน ๆ ซึ่งเป็นม้าทรงด้วยกันห้ามไว้ และบอกว่าสามวัน
แรกต้องทำตัวให้สะอาดและต้องค้างที่ศาลเจ้ามิฉะนั้นจะถูกลงโทษ โดยเล่าให้ฟังว่า

ม้าทรงหัว : กูเป็นม้าทรงมาหกปี มีครั้งหนึ่งไปนอนบ้าน ไม่รู้เหมือนกันว่าตัวเองไปโดนไร แต่
เจ้าลงโทษเกือบตายทั้งอ้วก ทั้งเจ็บปวดตามกล้ามเนื้อ ก่อนเจ้าจะเข้าทรงพอเอาดาบฟันหลังตัวเอง รู้สึก
เจ็บปวดทุกครั้ง เลือดไหลเป็นทาง เหล็กแหลมแทงแถมก็เจ็บ ยิ่งตอนเอาออกยิ่งเจ็บใหญ่ ที่สำคัญตอน
เจ้าออกไปแล้ว แผลจะอักเสบ ต้องรักษานานเลยกว่าแผลจะหาย

(ม้าทรง. 2544 : 54)

เพื่อน ๆ หลายคนบอกบุนว่าไม่ต้องเป็นห่วงแม่เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยคุ้มครองดูแล
แม่เอง และม้าทรงองค์อื่นต่างเล่าเรื่องราวของตนที่ต้องมาเป็นม้าทรงเพราะความเชื่อต่าง ๆ
ระหว่างนั้นแม่ของบุนไม่ยอมกินข้าว เฝ้ารอคอยให้บุนกลับมา โดยมีเพื่อนบ้านคอยดูแล แต่
ลูกชายผู้อุทิศร่างเป็นม้าทรงยังคงประกอบพิธีอันเป็นความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนพร้อมกับ
ม้าทรงองค์อื่น ๆ โดยไม่รู้ว่าแม่ของตนป่วยหนัก และในวันสุดท้ายของพิธีเพื่อนบ้านได้มา
ตามบุนให้กลับไปดูใจแม่เป็นครั้งสุดท้าย แต่บุนก็มีสามารถกลับไปได้เพราะต้องอยู่ในพิธี แม่
ของบุนเสียชีวิตในขณะที่เจ้ากำลังเข้าทรงร่างของบุน และเจ้าไม่สามารถคุ้มครองผู้เป็นแม่ของ
ม้าทรงบุนได้

หรือในเรื่อง ลายข่างโลง ของ ไพบุลย์ พันธุ์เมือง ยังสะท้อนความเชื่อของคนไทยในเรื่องการประกอบอาชีพเขียนลวดลายโลงศพ โดยสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมทำมาหากินกับศพ ดังข้อความ

ผมเขียนลายข่างโลงมาเป็นร้อย ๆ พัน ๆ ราย ผมยังไม่เคยรับเงินใครเลยสักบาท เพราะแถวบ้านของผมเขาไม่ทำมาหากินกับศพกัน เขาวามันอัปรีัยทำมาค้าขายไม่ขึ้น

(ลายข่างโลง. 2541 : 51)

หรือในเรื่อง รูปหนัง ของ สมใจ สมคิด ที่สะท้อนความเชื่อเรื่องการทำนายอนาคตเกี่ยวกับการประกอบอาชีพพากย์หนังเร่ ดังข้อความ

“ตอนที่เรียนอยู่มัธยมแกเริ่มหัดหนังตะลุง ตอนที่แกเป็นนายหนังพี่ไปเรียนนายร้อยเสียแล้ว คนแถวข้างบ้านเขาพูดกันว่าเหตุที่แกเล่นหนังไม่ดังก็เพราะวันที่ทำพิธีครอบมือโดยครูจันทร์แก้วนั้น พี่ปัญญาปิดตาหยิบรูปเพื่อเป็นการทำนายอนาคตของนายหนังนั้น แกหยิบได้รูปฤาษี”

“หยิบได้ฤาษี ทำนายว่าดีแต่สอนผู้อื่นเป็นหนังที่ไม่ดัง ถ้าได้รูปพระหรือรูปตัวตลก ก็จะดีจะดังได้ แต่บางคนก็พูดว่าเหตุที่หนังปัญญาไม่ดังเพราะชื่อเป็นเหตุ ชื่อนายหนังจะดังต้องเดิมคำว่า “น้อย” ต่อท้าย เช่น พร๋อมน้อย เกล้าน้อย ประยูรน้อย อะไรเทือกนั้นแหละ ครั้นพอแกจะใส่บั้งก็กลายเป็นปัญญาน้อย”

(รูปหนัง. 2536 : 55)

ด้านความเชื่อทางไสยศาสตร์นั้น นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ อันเป็นความเชื่อที่มีผลต่อจิตใจของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ชาวบ้านส่วนมากยังคงมกมายและมีความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล หรืออำนาจลึกลับบางอย่าง ทั้งนี้นักเขียนต้องการชี้ให้เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องงมงาย เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์ร้อนและหาทางออกไม่ได้จึงหันมาพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อเป็นที่พึ่งและอ่อนวอนให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้ตนสมปรารถนา ซึ่งบางครั้งความเชื่อดังกล่าวก็ส่งผลให้ผู้เชื่อถือประสบผลดังที่ตั้งใจไว้โดยบังเอิญ บุคคลที่ปฏิบัติตนเกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์จึงมีให้เห็นอยู่ทั่วไป ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในด้านจิตใจของผู้คนที่เดือดร้อน สังคมไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ แม้ว่าปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะมีบทบาทต่อสังคมไทยมาก แต่ในขณะเดียวกันความเชื่อด้านไสยศาสตร์ก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน เพราะผู้คนต้องการที่พึ่งทางใจ

6.4.2 ความเชื่อทางพุทธศาสนา

สังคมไทยเป็นสังคมชาวพุทธ มีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธศาสนิกชนอาศัยหลักคำสอนของพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต หลักคำสอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ ศาสนาพุทธจึงมีอิทธิพลในการสร้างค่านิยม ความคิด ความเชื่อของมนุษย์ จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความเชื่อทางพุทธศาสนา ดังนี้

เรื่อง เหตุเกิดบนโลก ของ มหรรณพ โฉมเฉลา สะท้อนความเชื่อเรื่องการทำบุญว่าเป็นการสร้างสมบุญบารมี ผู้ที่ทำบุญทำทานอยู่เสมอจะได้ไปเกิดบนสวรรค์ ดังที่หลวงพ่от่านหนึ่งได้สาธยายถึงอานิสงส์ของการทำบุญว่า

“สาธุชนชาวพุทธบริษัททั้งหลาย การทำบุญทำทานนั้นเป็นการสะสมทานบารมี เหมือนการสะสมทรัพย์เอาไว้อะไรก็กินในวันหน้า ผู้ใดบำเพ็ญตนทำบุญให้ทานอยู่เสมอ ทานบารมีก็จะชักนำไปสู่สวรรค์ ไปเกิดเป็นนางฟ้าเป็นเทวดา ได้เสวยสุขห่างไกลจากโลกและนรก หากยังบำเพ็ญตนถือศีลเคร่งครัดเป็นศีลบารมีอีก ก็จะได้ไปเกิดในพรหมโลกหรือสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ขึ้นไปเสียอีก สาธุชนทั้งหลายสวรรค์นั้นอยู่ไม่ไกล”

(เหตุเกิดบนโลก. 2538 : 53)

เช่นเดียวกับเรื่อง อิฐที่ช่างปั้น ของ เฉลิมศักดิ์ แหงมงาม ที่สะท้อนความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้านที่เคารพสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน ดังข้อความ

วัดกลางหมู่บ้าน ผู้คนกำลังตึกตัก วันนี้เป็นวันพระใหญ่ วันสำคัญ เพราะหลวงพ่อต่านเจ้าอาวาสได้บอกบุญชาวบ้านทั้งตำบล วันนี้จะมีการฉลององค์พระเจดีย์ ที่บรรจุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ชาวบ้านได้สักการะเคารพไปตลอดชั่วอายุไข นั่นคือสัญลักษณ์แห่งพระรัตนตรัยที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน

ผู้คนเดินวนเวียน เข้าไปชื่นชมกราบสักการะเจดีย์สีขาวสูงเสียดฟ้าแน่นไปหมด

(อิฐที่ช่างปั้น. 2544 : 57)

ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยได้รับการปลูกฝังให้มีใจกุศลมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกันและเชื่อว่าสิ่งที่ตนปฏิบัตินั้นจะตอบสนองในภายหน้า สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2524 : 23) กล่าวว่า

ค่านิยมและความเชื่อทางศาสนา คนในชนบทส่วนมากยังยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนา เรื่องกรรม การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว ชาวบ้านเลื่อมใสในพระที่เคร่งวินัย และนิยมปฏิบัติศาสนกิจ จึงทำให้นิยมทำบุญ และช่วยเหลือกิจการของวัด วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชีวิตของชุมชนเกี่ยวกับการทำบุญ แรงกระตุ้นที่ทำให้คนทำบุญ คือ ความเชื่อเรื่องกรรมและชาติหน้า ชาวบ้านถือว่าการทำบุญเปรียบเสมือนการลงทุนชาติหน้า และยังเชื่อว่าถ้าทำดีแล้วตายไป

จะได้ขึ้นสวรรค์ ความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยเชื่อว่า โลกแบ่งออกเป็นสวรรค์ โลกมนุษย์ และนรกนั้น ปัจจุบันยังมีชาวบ้านไม่น้อยที่ยังเชื่อในเรื่องนรก สวรรค์ และการทำบุญนั้นนอกจากจะทำให้ตนเองแล้ว ยังเผื่อแผ่ไปให้คนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ชาวบ้านเชื่อว่าการทำบุญสามารถแผ่ส่วนกุศลไปถึงคนตายได้

เรื่อง ความลับของโสดา ของ ชลัมพู ณ ชเลล้า สะท้อนความเชื่อความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อหญิงสาวคนหนึ่งที่เลื่อมใสในพุทธศาสนา นั่งสมาธิเป็นนิจ สั่งสอนและแนะนำชาวบ้านและช่วยแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ด้วยการนั่งสมาธิ จนชาวบ้านเกิดความศรัทธา ดังข้อความ

“โสดา โสดา โสดา” เสียงกล่าวคำโสดาดังอ้ออึง ในเนื้อเสียงบ่งบอกความศรัทธาเต็มเปี่ยม หลังจากที่ยืนนางหนึ่งวัยราว 35 แต่ใบหน้าดูสว่างแก่กว่าวัย แต่ทว่าอ้อมเอมและเต็มไปด้วยเมตตา ในชุดสีชมพูกลีบบัวนุ่งห่มคล้ายนักบวชสีมตาขึ้นจากการพร่ำพูดเรื่องมีชีวิตอยู่ในสังคมโลกที่เต็มไปด้วยปัญหานานัปการ และการหลุดพ้นบ่วงกรรมง่าย ๆ ด้วยวิธีการเจริญสมาธิให้จิตใจแข็งแกร่งเพื่อต่อสู้กับความอ่อนแอในจิตใจตนเอง

(ความลับของโสดา. 2544 : 54)

เรื่อง ให้ชีวิต ของ ภิรมยา สะท้อนให้เห็นผู้ที่คิดจะทำความผิด แต่เพราะความฝันเห็นภาพความน่ากลัวของผู้ทำผิดในนรกจึงตั้งใจทำบุญทำทานต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องราวของเนียนที่รับอาสาตั้งกรรมให้สามีภรรยาคนหนึ่ง หลังจากคลอดเด็กแล้วเนียนรู้สึกผูกพันกับเด็กที่ตนอุ้มท้องมาจึงตั้งใจจะไม่ยกลูกให้สองสามีภรรยาตามสัญญา บังเอิญเนียนฝันว่าตนถูกพาตัวไปในนรกเพราะยกยอกลูกของคนอื่นและผิดคำสัญญา แต่เป็นการนำไปผิดตัวซึ่งความผิดดังกล่าวยังไม่ได้ลงมือกระทำ หากหมั้นทำบุญทำทานเป็นประจำจะมีชีวิตอยู่ได้อีกนาน ภาพความน่ากลัวในนรกและความฝันที่เหมือนกับเกิดขึ้นจริง ๆ ทำให้เนียนเกิดความกลัวมากหลังจากตื่นขึ้นมาเนียนตัดสินใจคืนลูกให้สองสามีภรรยาตามสัญญา โดยตั้งใจจะทำบุญทำทานตลอดไป ดังข้อความ

“...เนียนกลัวมันเอาเนียนไป”

เทิดค่อย ๆ ปล่อยจนเนียนเริ่มรู้สึกตัวแล้วสงบลงแล้วเทิดก็บอกให้เนียนเล่าให้ฟัง เมื่อเนียนเล่าจบลง เทิดหัวเราะแล้วบอกว่าเนียนคิดมาก จึงทำให้ฝันร้ายไป แต่เนียนเถียงว่าไม่ได้ฝัน มันเกิดขึ้นกับเนียนจริง ๆ เนียนบอกว่าเนียนตัดสินใจแล้วจะยกลูกให้สามีภรรยาคนนั้น ต่อไปนี้จะไม่คิดเรื่องนี้อีก จะตั้งใจทำบุญทำทานอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร

(ให้ชีวิต. 2544 : 55)

คนไทยเป็นจำนวนมากที่นับถือศาสนาพุทธล้วนแต่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะชาวบ้านในชนบทมักจะยึดมั่นในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า ไม่กล้าลบล้าง พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อชาวบ้านมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้ใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง ดังปรากฏในเรื่อง พุทโธเอ๋ย ของ ทศนาวดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผู้ที่ถือโอกาสนำความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อพุทธศาสนา ใช้พุทธศาสนาแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง โดยไม่เกรงกลัวบาปกรรม เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชาวบ้านโนนสมบูรณ์ที่พากันเลื่อมใสในพระพุทธรูปไฮเทคที่เศรษฐกิจจากกรุงเทพฯ นำมาถวายแทนพระพุทธรูปองค์เดิมที่ถูกโจรกรรมไป ชาวบ้านพากันกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์และความทันสมัยของพระพุทธรูป แต่อดีตม้านายกเฒ่าคนหนึ่งไม่เห็นด้วยและพยายามคัดค้าน เพราะเห็นความไม่ชอบมาพากลของพระพุทธรูปองค์นี้ ดังข้อความ

ดูสิ... โยมาวิปริตเพียงนี้.. ฟังมันว่าสิ... ตามีไฟกระพริบด้วยระบบตั้งเวลาจากหกโมงเย็นถึงหกโมงเช้า ตรงฐานพระพุทธรูปมีปุ่มมากมายไว้ให้กดฟังก์ชันฟังก์ชันเลือกบทสวดได้ตามใจชอบ แคมปรับเสียงทุ้มแหลมได้เหมือนสเตอริโอชั้นเยี่ยม มีปุ่มกดน้ำพระพุทธรูปอีกต่างหาก ปุ่มเสียงเชียวซีทำนาย สะเดาะเคราะห์ และอีกสารพัดสารเพ เมื่อต้องการปุ่มหรือใช้บริการใดก็ให้หยอดเหรียญห้าบาททำบุญในช่องหน้าปุ่มนั้น ไอ้เศรษฐกิจมันบอกว่าเป็นวิธีทำบุญแบบใหม่เหมาะกับภาวะเศรษฐกิจ แต่มันไม่ปรีปากบอกรายละเอียดว่าปุ่มที่กดเงินไหลออกมานั้นอยู่ตรงไหน เหตุผลสั้น ๆ ของมันก็คือเพื่อป้องกันเหตุร้ายจึงขอรุบไว้ให้ผู้ใหญ่บ้านรู้คนเดียว และเงินที่ได้นั้นก็เอาเข้าทำบุญวัดวาอาราม ทั้งสาธารณะประโยชน์อื่น ๆ อีก

(พุทโธเอ๋ย. 2541 : 51)

ความศักดิ์สิทธิ์และความทันสมัยของพระพุทธรูปรำลือไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง พุทธศาสนิกชนพากันมาทำบุญอย่างมากมาย เวลาผ่านไปหลายเดือนแต่ไม่มีใครเคยเห็นเหรียญเต็มฐานพระเลย ต่างคนต่างนิ่งเฉย อดีตม้านายกเฒ่ากลายเป็นชายขี้อายประจำหมู่บ้าน พอมาได้ที่ก็มักจะพึมพำด่าทอผู้ที่ผ่านไปมา ชาวบ้านเชื่อว่าเหตุที่แกสติเฟื่องเพื่อนเพราะดูหมิ่นพระพุทธรูปไว้มาก แม้แต่การเสียชีวิตของอดีตม้านายกเพราะไฟฟ้าลัดวงจร ชาวบ้านก็ปักใจเชื่อว่าแกตั้งใจจะไปขโมยเงินมาซื้อเหล้า แต่ด้วยพุทธานุภาพของพระพุทธรูปจึงทำให้คนใจบาปชั่วอย่างแกได้รับผลกระทบทันตาเห็น

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นถึงคนไทยส่วนมากยังคงมีความเชื่อในพุทธศาสนาและเชื่อในเรื่องบาปบุญ อันเป็นอิทธิพลของพุทธศาสนาที่สอนให้คนทำความดีละเว้นความชั่ว เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสร้างค่านิยมให้คนทำบุญทำทานเพื่อจะได้ไปเกิดในสวรรค์ ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2528 : 23 – 28) กล่าวว่า "ศาสนาพุทธมีอิทธิพลเหนือคนไทย ความคิดเกี่ยวกับเรื่องบาปบุญมักจะอยู่ในจิตใจของคนไทย คำสองคำนี้เป็น

คำพูดกันจนติดริมฝีปาก และคนไทยก็นิยมที่จะทำบุญทุกครั้งที่มีโอกาส พุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย จึงมีอิทธิพลในการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับการทำบุญกุศล คนไทยเชื่อว่าการทำกุศลนั้นเป็นกรรมดีที่หาสร้างสมไว้จะส่งผลถึงอนาคตทั้งชาตินี้และชาติหน้า” ทั้งนี้เรื่องสั้นดังที่กล่าวมานั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาของผู้คนที่มีต่อพุทธศาสนา และสะท้อนความเชื่อในเรื่องการทำบุญทำทานเพื่อหวังผลในชาติหน้า โดยที่ชาวพุทธก็ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านาน

7. ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อันได้แก่ป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ ฯลฯ รวมทั้งสถานที่พักผ่อนทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเลล้วนเป็นธรรมชาติที่สวยงาม แต่นับวันทรัพยากรทางธรรมชาติเหล่านี้กลับถูกทำลายไปทุกวัน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามมา รัตนา อัทธภูมิสุวรรณ (2542 : 75) กล่าวถึงสิ่งแวดล้อมว่า

สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา โดยหลักการแล้วสิ่งแวดล้อมสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการ คือ สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏเองตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำธารป่าเขา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น โดยการนำเอาส่วนของธรรมชาติมาประยุกต์ดัดแปลงใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การนำต้นไม้มาแปรสภาพและประกอบเป็น บ้าน การสร้างถนน เขื่อน ชลประทาน โดยการใช้หิน ดิน ปูน ทราย และสิ่งประดิษฐ์อื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ประการนี้มีการเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับชีวิตมนุษย์ในสังคมเป็นอย่างมาก จนกลายเป็นระบบนิเวศ ที่มนุษย์และธรรมชาติใช้ประโยชน์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่โดยทั่วไปมนุษย์มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากธรรมชาติมากกว่าจะให้ความรักกับธรรมชาติ อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ปัญหามลพิษ และการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การผลิตรถยนต์ การสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดมลภาวะเป็นพิษต่าง ๆ ขึ้น ทำให้เกิดการเสียดุลทางธรรมชาติจนทำให้ระบบนิเวศทางธรรมชาติเสียไป รวมทั้งการรับการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ได้รับมา จากตะวันตกส่งผลกระทบต่อที่อยู่ร่วมกันในสังคมจนกลายเป็นปัญหาสังคมไทย” ธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์และประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม หากเมื่อใดก็ตามที่ธรรมชาติถูกทำลายลง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม

จากการศึกษา พบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ด้านการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.2 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1 ด้านการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกมนุษย์ทำลายลงไปมากทั้งในด้าน ป่าไม้ สัตว์น้ำ สัตว์ป่า อากาศและน้ำ สาเหตุเนื่องมาจากประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจึงมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากขึ้น ตลอดจนความเจริญของบ้านเมืองและการ

นำวิทยาการที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาประเทศโดยไม่มีการควบคุมที่ดีพอจึงทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกคนต้องร่วมมือกันป้องกันเพื่อคงไว้ซึ่งทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีจะได้เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ถวัลย์ พึ่งเงิน. 2537 : 14) จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

เรื่อง เรื่องเล่าจากหนองน้ำ ของ จรูญพร ประปักษ์ประลัย สะท้อนให้เห็นปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์ในยุคปัจจุบันว่า หากมนุษย์ยังไม่หยุดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะต้องหมดไปในโลกและอนุชนรุ่นหลังคงจะไม่มีสิ่งเหล่านี้ไว้ชื่นชมอีกแล้ว ดังข้อความที่มนุษย์ในโลกอนาคตได้ขอร้องให้มนุษย์ยุคปัจจุบันหยุดการตัดไม้ทำลายป่า

“ผมจำเป็นต้องทำเช่นนี้เพื่อบอกให้คุณหยุดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติก่อนที่มันจะสาบสูญไป ผมคือคนของอนาคต คนในยุคสมัยของผมกำลังเดือดร้อนเพราะสิ่งที่พวกคุณได้ทำลงไป”

“ผมขอร้อง อย่างน้อยที่สุดก็ขอให้คิดเถอะว่าพวกผมคือลูกหลานของพวกคุณ”

(เรื่องเล่าจากหนองน้ำ. 2542 : 51)

เช่นเดียวกับเรื่อง ชัยชนะของต้นหญ้า ของ เกาศิลปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพของธรรมชาติที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยฝีมือและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ โดยการบุกรุกถางป่าเพื่อทำสวนยางพารา ดังข้อความ

เงื้อมมือของฟ้าดินที่จัดการเปลี่ยนแปลงป่าใหญ่ให้กลายเป็นสวนยางพาราที่น่าเกลียดน่าชังนี้เป็นเพราะมันแต่งแต้มความเห็นแก่ตัวเอาไว้ด้วย

(ชัยชนะของต้นหญ้า. 2540 : 60)

ต้นไม้ใหญ่ใหญ่บนภูเขาถูกทำลายลงเพื่อกลายสภาพเป็นสวนยางพารานับพันต้น ธรรมชาติที่เคยสวยงาม ภูเขาที่อุดมไปด้วยพืชพันธุ์และสัตว์นานาชนิดต้องหมดไป เหลือเพียงกอหญ้าเล็ก ๆ ที่ยังคงงอกงามอยู่ตามโคนต้นไม้ แต่อีกไม่นานกอหญ้าเหล่านี้ก็คงถูกทำลายลงเช่นกัน วันหนึ่งน้ำป่าไหลมาจากภูเขาพัดพาต้นยางล้มระเนระนาด กลายเป็นซุงทับถมบ้านเรือน ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า การตัดไม้ทำลายป่านอกจากจะเป็นการทำลายธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาภัยธรรมชาติตามมาอีกด้วย

ในเรื่อง สีอะไร ของ ธาตรี จินตวิจิต ที่สะท้อนให้เห็นชาวบ้านผู้บุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเพื่อใช้เป็นที่ทำมาหากิน โดยผู้เขียนได้บรรยายถึงสภาพของป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิดก่อนที่จะถูกมนุษย์บุกรุก ดังข้อความ

ตรงที่แก้วสีกวันไฟกำลังลอยอ้อยอิ่งเป็นสีดำ ปะทุปลาบแปลบสีแดงจาง ๆ และเห็นเก้าอี้ดำ
ลอยกว้างในอากาศ เป็นอาการของชาวบ้านสักคนหนึ่งกำลังเผาป่า ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ ๆ มีนกร้อง
เพลงเพราะ ๆ ร้องได้ยาว ๆ ด้วย ป่าที่มีงูจงอางขึ้นเขา มีกระเจงขี้ตีน มีเสือปลาไวกว่าแมว มีกูร่า
เหม็นสาบ มีอีแกงเนื้อเข้มแดง ๆ มีหนูป่า มีค้างคาวน้อยตสูงลิบ ไก่ป่าเหมือนไก่แจ้ ชะนีร้องหา
ผัว มันเคยมีอยู่ในป่าจริง ๆ นะ ไม่ใช่ไปแลในสวนสัตว์

(สืออะไร. 2539 : 51)

เรื่อง **ฉันไม่ใช่คนของที่นี่** ของ กัมพล จิตตะนัง สะท้อนให้เห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม
ล้อมด้วยฝีมือและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องราวของอาจารย์และนักศึกษากลุ่ม
หนึ่งทำงานกับทีมวิจัยอ่าวปัตตานี แต่ทีมงานวิจัยไม่เห็นด้วยเพราะงานวิจัยครั้งนี้ทำให้ป่า
ชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เปลี่ยนสภาพเป็นท่าเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ
หมู่บ้านแห่งนี้กำลังถูกทำลาย ผู้คนไม่มีที่ทำมาหากิน ดังข้อความ

...ทะเลถูกถมให้เป็นพื้นดินสูง แผ่นดินกำลังผลิตเปลี่ยนมือผู้ถือครองจากป่าชายเลนสู่ท่าเทียบเรือ
พาณิชย์ขนาดใหญ่ โกงกาง แสม ไม่อาจฝังรากลง ณ ที่ที่ต้นพ่อต้นแม่เคยงอกงามได้อีก กระแสน้ำจำต้อง
เปลี่ยนทิศวิถี ปลาตีนคงไร้บ้านเพราะถนนกำลังรุกไล่ผ่านริมหาดโคลน สุดท้ายก็ชาวประมงพื้นถิ่นคงต้อง
สิ้นแหล่งทำกิน

(ฉันไม่ใช่คนของที่นี่. 2540 : 54)

เรื่อง **ผักสวนครัว** ของ อัดถกร บำรุง สะท้อนภาพผู้ได้รับผลกระทบจากการ
ก่อสร้างโรงงานกระจกในแหล่งชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งปลูกผักสวนครัวไว้กิน
เองรวมทั้งชักชวนเพื่อนบ้านให้ปลูกผักไว้กินเอง เพราะผักที่เราปลูกเองนั้นปลอดภัยจาก
สารพิษ แต่แล้วเขาต้องพบกับปัญหาเพราะได้รับผลกระทบจากการถมที่ดินเพื่อก่อสร้าง
โรงงานกระจกที่สร้างขึ้นใกล้ ๆ บริเวณแปลงผักของเขา ดังข้อความ

ผู้จากการถมที่ของโรงงานกระจกกระทบมาถึงแปลงผักของผมอย่างช่วยไม่ได้ ยอดใบของ
ผักทุกต้นจะลอบไปด้วยฝุ่นแดงจากดินลูกรัง...เมื่อผ่านไปก่อนเดือนความแปลกเปลี่ยนต่อสถานที่ซึ่ง
เคยชินตากลับบังเกิดขึ้นกับผม แต่ฝนห่าเดียวน้ำก็ท่วมขังแปลงผักผมไว้มิดชิด พลันที่การถมดิน
ลูกรังยกระดับในพื้นที่ของฝ่ายโรงงานกระจกเสร็จสิ้นตามลงด้วยกำแพง จนเกือบแห้งให้คอดั่งป่า
สภาพบริเวณของบ้านผมก็แทบจะกลายเป็นแอ่งน้ำ อีกสอง – สามเดือนให้หลังแปลงผักของผมก็
ยากเกินกว่าจะฟื้นฟูให้มีสภาพสมบูรณ์เช่นแต่ก่อนหน้าห้าปีนั้นที่เริ่มลงเสาเข็มก็ได้เขยบ้านของเรา
ให้สันเทียรามีวิญญานของผีร้ายสิงอยู่ในเนื้อไม้ทุกแผ่นมันรวดเร็วจนน่าใจหายกับสภาพของแปลง
ผักที่น่าชื่นตาชื่นใจที่ได้กลายเป็นตมหญ้ารกรื้อประเภทท่อน้ำ

(ผักสวนครัว. 2541 : 51)

เรื่อง ระหว่างรุ่น ของ ชาติชาย อมรเลิศวัฒนา สะท้อนให้เห็นปัญหามลพิษในนา
กึ่งและการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่ง
ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม เธอไม่เห็นด้วยที่พ่อใช้ที่ดินเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เพราะจะเกิดสารเคมี
ตกค้างในดินไม่สามารถปลูกพืชพรรณชนิดใดได้ เธอแสดงละครเวทีต่อต้านการสร้างโรงงาน
ไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและลูกหลานในอนาคต เธออยากให้พ่อมาดูละคร
เวทีเรื่องนี้เพื่อจะได้เข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และคนที่ได้รับผลกระทบนี้มีใช้
ใครอื่น คือลูกหลานของเขานั่นเอง ดังข้อความที่แสดงให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้น

ฉันต้องย่าเท้าเปล่าไปตามคันนา แต่แล้วก็ลื่นตกไปในบ่อกุ้งจนได้ ทั้ง ๆ ที่สะโพกฉันปวดร้าว
ฉันก็ต้องรีบขึ้นจากบ่อกุ้ง ในเมื่อหล่นลงไปใบบ่อน้ำใสกลับกลายเป็นขุ่นขี้โคลน ตะกอนนั้นไม่ใช่ดิน
ธรรมดา แต่คือสารเคมีตกค้างในนากุ้ง ฉันยอมเจ็บดีกว่าให้สารพิษแผ่ซ่านไปทั่วร่างกาย

แม้ว่าสภาพแวดล้อมไม่ขึ้นอยู่กับพรมแดนแต่ละประเทศ การเกิดมลพิษย่อมส่งผลกระทบไป
ทั่วโลก แต่ที่เห็นชัดเจนคือการสืบทอดใช้ที่ดินผืนที่พ่อทำเป็นนากุ้ง ไม่สามารถปลูกพรรณไม้ใด ๆ
ได้ ผู้ซึ่งเดือดร้อนคือฉันคนเดียว

ถ้าเป็นพลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์แล้ว ผลกระทบไม่เพียงไร้พรมแดนเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อ
มนุษย์ไปยังหลาย ๆ รุ่น นับหมื่นปีที่ใกล้ชิดแหล่งกำเนิดพลังงานไฟฟ้าชนิดนี้ ฉันไม่รู้ว่ามีอีกนานเพียง
ใด รัฐจึงประกาศอย่างชัดเจนว่าจะใช้พลังงานนิวเคลียร์ ถ้าประกาศจริงจะมีคนก็มากน้อยจะต่อสู้เพื่อ
ลูกหลานในอนาคตของเรา

(ระหว่างรุ่น. 2544 : 54)

นอกจากนี้ ถาวร บุญปวัฒน์ ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพอากาศของโลกที่ล้นเต็มไป
ด้วยสารพิษต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวและฝีมือมนุษย์ในเรื่อง สงครามไร้พรมแดน
ดังข้อความ

พงศ์ นึกถึงเอกสารบรรยายถึงสภาพอากาศของโลก อันเต็มไปด้วยสารที่ฆ่าคนอย่างช้า ๆ
พบว่าสารที่ใช้กับยาฆ่าแมลงมีกระจายอยู่กว้างขวางในโลกทุกวันนี้ เนื่องจากทั่วโลกต้องใช้ยาฆ่า
แมลง ทั้งในการปราบศัตรูพืชและแมลงในบ้าน กล่าวกันว่าสารพิษเหล่านี้ถ้าฉีดในภาคเหนือหรือ
อีสาน ก็จะกระจายไปได้ถึงภาคใต้ มันมีสื่อที่ดื้ออย่างลมและก้อนเมฆ น้ำในแม่น้ำลำคลองและ
มหาสมุทรเมื่อระเหยขึ้นไปเป็นก้อนเมฆ ซึ่งเลื่อนลอยไปไหนต่อไหนได้ เมื่อมันตกลงไป สารพิษ
ที่มาจากน้ำที่ระเหยไปอยู่ในก้อนเมฆก็จะตกลงมา เมฆที่อยู่ภาคใต้ลอยไปตกภาคอื่นได้

(สงครามไร้พรมแดน. 2537 : 53)

อาชีพการจับผีเสื้ออัดกรอบหรือทำเครื่องประดับขายถือเป็นการทำลายธรรมชาติอย่าง
หนึ่ง ในปัจจุบันมีผู้นิยมประกอบอาชีพนี้กันมากเพราะเป็นอาชีพที่สร้างรายได้มหาศาล ดังที่

ดุษิต จักรวาทิตย์ ได้สะท้อนเห็นถึงอาชีพการจับผีเสื้ออัดกรอบขายไว้ในเรื่อง เงามีเสื้อ ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ได้เดินทางไปตามป่าเขาเพื่อจับผีเสื้อพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีสีสันสวยงาม จนหลงเข้าไปในหมู่บ้านกะเหรี่ยง ผู้เขียนได้บรรยายให้เห็นธรรมชาติอันสวยงามของผีเสื้อว่า

...ถึงตะเวนขึ้น ๆ ลง ๆ ไปตามป่าและเทือกเขาของภาคเหนือ เพื่อการค้นหาไล่ล่าเจ้าสัตว์โลก ตัวเล็ก ๆ แสนสวยที่มีลีลาการบินอย่างนุ่มนวลอยู่ในท่ามกลางเหล่าดอกไม้ จากดอกนั้นไปดอกนี้เพื่อ ไขว่คว้าที่มันพบได้ของมันดูดน้ำหวานจากเกสรดอกไม้ เขาเคยศึกษาค้นคว้าจากตำรับตำราแล้วก็ ทำให้อดทึ่งไม่ได้เกี่ยวกับวงจรชีวิตอันน่าแปลกประหลาดของมัน จากตัวอ่อนที่เริ่มออกมาจากไข่ แล้วกลายเป็นตัวหนอนหรือตัวแ้วที่มีรูปร่างน่าเกลียดน่าชยะแขยงเหมือนตัวไต่บุงไต่ร่าน ซึ่งมีขน ขึ้นปกคลุมเต็มลำตัวแล้วถ้าบังเอิญมีใครไปถูกเข้า มันก็จะปล่อยน้ำพิษที่จะทำให้มีอาการคันและ แสบร้อน นอกจากนั้นมันยังเป็นศัตรูอันฉกาจของชาวไร่ชาวนา

(เงาผีเสื้อ. 2544 : 54)

สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ปัจจุบันสัตว์ป่าถูกทำลายลงไปมาก ทำให้สัตว์ป่ามีจำนวนลดลง และบางชนิดได้สูญพันธุ์แล้ว จึงทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเร่งหา แนวทางแก้ไขสัตว์ป่าที่กำลังสูญพันธุ์ ดังที่ นาดาลี ได้สะท้อนภาพการกักขังสัตว์ป่าเพื่อแพร่ ขยายพันธุ์ทางธรรมชาติไว้ในเรื่อง ละงู ละงูเป็นสัตว์ป่าชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายสุนัขบ้าน สวนสัตว์แห่งหนึ่งจับละงูมาจากป่าเพื่อทดลองผสมพันธุ์ตามธรรมชาติ แต่ละงูมีอาเจียนต่อ สภาพการถูกกักขังและการดูหมิ่นศักดิ์ศรีจากสัตว์อื่น ๆ ได้ จึงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อละงู เพศเมียและเจ้าหน้าที่สวนสัตว์ มันไม่ยอมให้ลูกหลานตัวเองต้องถูกจองจำในสถานที่แห่งนี้ อีกต่อไป ดังข้อความ

เจ้าละงูรอและรอ หมายถึงประกาศอิสรภาพต่ออิสรภาพเทียม ๆ ของที่นี่ มันสัญญากับตัวเองว่า จะไม่ยอมให้ใครจับแพร่พันธุ์ ไม่ยอมให้ลูกหลานของมันถูกจองจำ หากแม้มันจะเป็นละงูตัวสุดท้ายของ เผ่าพันธุ์ก็ตาม นี่เป็นหนทางเดียวที่จะปกป้องรักษาศักดิ์ศรีอันน้อยนิดที่เหลืออยู่

(ละงู. 2544 : 56)

ละงูเป็นสัตว์ป่าจึงควรอยู่ในป่า มันไม่ยอมถูกมนุษย์กักขัง ด้วยเหตุนี้มันจึงไม่ยอม ให้มนุษย์จับผสมพันธุ์ เพราะมีฉะนั้นแล้วลูกหลานของมันก็จะยังคงถูกมนุษย์กักขังอย่างไร้ อิสรภาพต่อไป มันจึงตัดสินใจทำร้ายเจ้าหน้าที่จนถูกยิงตาย ดังนั้นธรรมชาติของสัตว์ป่าควร ที่จะอยู่ในป่า ถ้าเราจับพวกมันมากักขังไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม นอกจากจะเป็นการ ทรมาณแล้วยังทำให้สัตว์สูญพันธุ์ได้

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะเป็นพิษของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น จนต้องได้รับการเอาใจใส่และแก้ไขอย่างเร่งด่วน มลพิษส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ทั้งในด้านปัญหาอากาศเป็นพิษ นำมาเสียมลพิษทางเสียง

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นล้วนเกิดจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ทั้งสิ้น สังคมเจริญมากขึ้นเท่าใด สิ่งแวดล้อมย่อมถูกทำลายลงมากเท่านั้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้ประโยชน์นั้นวันจะหมดไป หากเรายังคงนิ่งเฉยไม่ช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ ในอนาคตอาจไม่มีสิ่งเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานได้ชื่นชม ในด้านผลกระทบที่เกิดจากการทำลายสิ่งแวดล้อมนั้นผู้ที่ได้รับผลกระทบมิใช่ใครอื่นก็คือมนุษย์ด้วยกันนั่นเอง

7.2 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุดและโดยทั่วถึงกัน ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงห้ามใช้หรือเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ แต่จะต้องนำมาใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (นิวัติ เรืองพานิช. 2533 : 46) จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

เรื่อง **เจ้าะโหลโก๊ะ นักล่ากล้วยไม้ป่า** ของ ไท อยู่คง สะท้อนภาพของชนกลุ่มน้อยคนหนึ่งที่มีความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เจ้าะโหลโก๊ะเป็นชาวกะเหรี่ยงคนเดียวที่รู้จักและมีความรู้เกี่ยวกับดอกไม้ป่า เขามีอาชีพเก็บดอกไม้ป่าขายให้กับคนเมือง โดยไม่สนใจทำไร่เลื่อนลอย ตัดไม้ถางป่าเหมือนคนอื่น ๆ ในชีวิตของเขาไม่เคยตัดต้นไม้ใหญ่เลยสักต้นเดียว เขานำความรู้ที่มีแอบเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ป่าทางธรรมชาติตามต้นไม้ในภูเขา โดยคิดที่จะทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

เรื่อง **สวนหลังบ้าน** ของ กร ศิริวัฒน์ สะท้อนให้เห็นผู้ที่เห็นความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงสร้างสวนหลังบ้านขึ้นเพื่อให้เกิดความร่มรื่นขึ้นท่ามกลางความแออัดในเมืองหลวง ที่เต็มไปด้วยมลภาวะเป็นพิษต่าง ๆ สวนหลังบ้านของเขามีทั้งสวนผัก ไม้ยืนต้น ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ได้มาก “สวนหลังบ้านนอกจากจะให้ความร่มกายเย็นใจแล้ว ยังให้ความเป็นธรรมชาติด้วย” (สวนหลังบ้าน. 2538 : 50) ประโยชน์ของสวนหลังบ้านนั้นมีมากมาย ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่าเราไม่จำเป็นต้องไปแสวงหาธรรมชาติในป่าเขาก็ได้ เพียงแต่ใช้บริเวณพื้นที่ในบ้านปลูกพืชพรรณต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่มรื่นให้กับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติวิธีหนึ่งด้วย นอกจากนี้ กร ศิริวัฒน์ ยังได้สะท้อนให้เห็นว่าถ้าหากธรรมชาติมีความสมดุลแล้ว เราจะสามารถพบเห็นธรรมชาติได้โดยทั่วไปโดยได้

กล่าวถึงธรรมชาติของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำในสถานที่แห่งหนึ่งที่พากันส่งเสียงร้องดังเซ็งแซ่ใน
เรื่อง บังจันทร์ ดังข้อความ

หลังจากฝนตกมาหลายวันติดต่อกัน ทำให้น้ำในสระบัวหลังบ้านเต็มปริ่มขอบสระ ทั้งเขียว ปาด
อึ้งอ่าง และคางคกส่งเสียงร้องกล่อมคำคืนมิให้เจียบเหงา จิ้งหรีดตัวเล็ก ๆ ที่ขุดรูอยู่รอบ ๆ สระน้ำ ก็
พลอยผสมโรงร้องจี๊ด ๆ เซ็งแซ่

(บังจันทร์. 2537 : 52)

ปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มนุษย์ให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะปรากฏ-
การณ์ที่มีได้เกิดขึ้นบ่อยนัก ดังเช่นปรากฏการณ์ฝนดาวตก ในประเทศไทยเคยมีข่าวเกี่ยวกับการ
เกิดฝนดาวตก เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2541 สื่อมวลชนลงข่าวอย่างครึกโครม คน
ไทยให้ความสนใจกันมาก ดังที่ ภาควัย จินตณัมัย ได้สะท้อนภาพผู้คนที่ให้ความสนใจกับ
ปรากฏการณ์ฝนดาวตกไว้ในเรื่อง ฝนดาวตก ซึ่งเป็นเรื่องราวของประชาชนที่พากันเดินทาง
ไปต่างจังหวัดยังบริเวณที่เชื่อว่าจะเห็นฝนดาวตกมากที่สุดตามที่สื่อมวลชนเสนอข่าว “โอ้โฮ
มันบ้าขนาดนั้นเชียวหรือพี่” “เออเนี่ยแหละอิทธิพลของสื่อล่ะ” ผู้คนมากมายพากันไปดูฝนดาว
ตก แต่ก็ต้องผิดหวังเพราะปริมาณของฝนดาวตกไม่มากเหมือนดังที่สื่อมวลชนเสนอข่าว ดัง
ข้อความ

...ในที่สุดก็มาถึงไร่ลุงคำสิงห์จนได้ ดีสามกว่าแล้ว ยังไม่มีใครเห็นฝนดาวตก กำหนดเวลา
คือตีสองสี่สิบห้านาที

“นักดาราศาสตร์อาจคำนวณผิดก็ได้” ใครคนหนึ่งโผล่ขึ้นมา
เสียงกรีดดังขึ้นมาจากกลุ่มสร้อยอีก คงเห็นดาวตกอีกดวงหนึ่ง ผมยังไม่เห็นดาวตกสักดวง
สำนักสุดท้ายของผมก่อนผล็อยหลับไปในชั่ววูบก็คือความอึดใจที่ได้มากับเพื่อน ๆ มาสุด
อากาศบริสุทธิ์ และ...มา..นอนดินดูดาว...

(ฝนดาวตก. 2541 : 52)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม-
ล้อมว่า ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า ฯลฯ
ที่มนุษย์ใช้ประโยชน์นั้นนับวันจะหมดไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องให้ความสำคัญและ
สนใจในคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ โดยช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่มากที่สุด เพราะหากทุกคนต่าง
คิดที่จะทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว วันหนึ่งอาจต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ตามมา

8. ภาพสะท้อนด้านความรัก

ความรัก คือ ความผูกพันทางด้านจิตใจระหว่างชายหญิงหรือบุคคลอื่น ๆ หรือเป็นความผูกพันด้านความรู้สึกที่เป็นสุขและอบอุ่นของบุคคลหรือต่ออีกคนหนึ่ง ความรักเป็นความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนและความเอื้ออาทรที่มีต่อกันและกัน เมื่ออยู่ใกล้กับบุคคลที่เรารักจะมีความสุข ความรักเป็นสิ่งที่มีความค่า ชีวิตจักไร้ความหมายหากปราศจากความรัก ความรักเป็นแสงสว่างที่ส่องโลกให้ชีวิตมนุษย์มีความสุข มีความหวังที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปอย่างมีความหมาย ความรักช่วยให้มนุษย์ผูกพันกับชีวิตยิ่งขึ้น ทำให้การมีชีวิตอยู่นั้นทรงคุณค่า พลังแห่งความรักนั้นยิ่งใหญ่ไพศาล สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตมนุษย์ได้ และช่วยให้มนุษย์นั้นต่อสู้กับความยากลำบากทั้งมวล ความรักนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก ความรักแบบหนุ่มสาว ความรักแบบพี่น้อง ความรักเพื่อนมนุษย์หรือความรักต่อโลก ฯลฯ จากการศึกษาเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพด้านความรัก ปรากฏในลักษณะดังนี้

- 8.1 ความรักของหนุ่มสาว
- 8.2 ความรักของพ่อแม่
- 8.3 ความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลก

8.1 ความรักของหนุ่มสาว

ความรักระหว่างชายหญิงเป็นความรักประเภทหนึ่ง ซึ่งทุกคนแสวงหาหรือต้องการสัมผัส เป็นความรักที่แสดงความรัก ห่วงหาอาทร ความรักระหว่างหนุ่มสาวมีทั้งความสมหวังและความผิดหวัง ความรักของหนุ่มสาวนั้นเป็นความรักที่ต่างจากความรักประเภทอื่น คือเป็นความต้องการในรูปแบบของความรักที่มีเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก และแรงดึงดูดทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นรูปแบบของความรักที่อาจก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งได้มากที่สุด จากการศึกษาปรากฏภาพสะท้อนความรักของหนุ่มสาว ดังนี้

- 8.1.1 ความผิดหวังในความรัก
- 8.1.2 ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง
- 8.1.3 ทักษะเกี่ยวกับความรักของชายหญิง

8.1.1 ความผิดหวังในความรัก

การผิดหวังจากความรักทำให้เกิดเป็นความทุกข์ คนรักอาจทอดทิ้งไปหรือไม่เข้าใจกันทำให้เสียใจ บางคนสิ้นหวังถึงกับทำร้ายตัวเองและบางคนถึงกับไม่กล้าที่จะมีความรักอีกต่อไป ดังที่ ด็ก วงศ์รัฐฯ ได้สะท้อนภาพเหล่านี้ไว้ในเรื่อง นักร้องโม่งยามนี้ไปเธอเป็นเพียงแค่คนบางคนที่คุณรู้จัก ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายหนุ่มที่มีความ

รักเป็นครั้งแรก เขาจึงทุ่มเทความรักให้กับหญิงสาวคนรัก เมื่อเธอทอดทิ้งเขาไปชายหนุ่มก็
ผิดหวัง เศร้าโศกเสียใจจนหัวใจแทบสลาย เขาตามหาคนรักไปทุกหนทุกแห่งแต่ก็ไม่พบ และ
ไม่ยอมมอบความรักให้ใครอีกต่อไปนอกจากผู้หญิงเพียงสองคนคือแม่และยาย ดังข้อความ

เมื่อร้าวราน

ฉันอยู่ที่นั่น

ถ้าเธอโอบอุ้มความปิติมาให้ ก่อนน้ำตาชายหยดหนึ่งตกในอก

ฉันอยู่ที่นี้

ฉันรักยายและแม่ ทั้งสองเป็นผู้หญิง ฉันจึงรักผู้หญิงที่เป็นผู้หญิง...

ไม่รักอีกแล้ว

ไม่รักอีกครั้ง อย่า (หย่า) เลย

(นับจากโมงยามนี้ไปเธอเป็นเพียงแค่คนบางคนที่ฉันรู้จัก. 2542 : 51)

ในเรื่อง คีนหนึ่งในร้านปั้นหม้อ ของ ขวลา ชัยมีแรง สะท้อนให้เห็นชายผู้
ผิดหวังในความรัก เมื่อถูกคนรักทอดทิ้ง จึงเศร้าโศกเสียใจ ตีแม่เหล้าเมาทุกวันไม่ดูแลตัวเอง
จนกิจการร้านปั้นหม้อทรุดลงอย่างน่าใจหาย วันหนึ่งเพื่อนรุ่นน้องอีกคนที่ผิดหวังในรักเช่นกัน
และเคยคิดจะฆ่าตัวตายมาหาเขาเพื่อต้องการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ใครสักคนหนึ่ง
รับรู้ เมื่อทั้งสองต่างให้กำลังใจกันและกันจึงทำให้เข้าใจความรักดีขึ้น ดังข้อความ

“ความรักเป็นอย่างนี้เองหรือพี่หนู ทำไมต้องมีความทุกข์ทรมาน เรากำลังเข้าใจผิด มันไม่ใช่
ความรักหรอก มันเป็นอย่างอื่นที่หยาบคายและมั่งง่าย ผมเข้าใจแล้ว และผมจะเลิกเศร้าเสียใจกับ
มัน...โอ...ราคะ...ราคะที่สามานย์ที่สุด”

(คีนหนึ่งในร้านปั้นหม้อ. 2537 : 50)

ทั้งสองถูกผู้หญิงคนเดียวกันทอดทิ้ง โดยคิดว่าความสุขที่ผ่านมานั้นเป็นความรัก
ระหว่างเขาและเธอ หลังจากที่เธอทอดทิ้งเขาไปจึงรู้ว่าทั้งหมดนั้นไม่ใช่ความรัก แต่มันเป็น
เพียงการแสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่งเท่านั้น ดังข้อความ

“นายกำลังเผชิญช่วงอกหักรักร้างเหมือนกันหรือ เราคิดว่าอย่างนั้นนะ ถ้าเราเข้าใจไม่ผิด
มันรุนแรงเอากการอยู่โซ่มี๊ เอากั๊อตัวนั้นมานั่งสิ”

“อย่าสนใจเรื่องของผมเลยมันเป็นเพียงการแสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่ง และผมหลงคิดว่ามัน
เป็นความรัก เป็นเรื่องธรรมดาของไก่อ่อนหน้าโง่ตัวหนึ่งเท่านั้น”

“ฮะฮะ ฮ่า ไก่อ่อนหน้าโง่หรือหรือเจ้าก็เป็นไก่อ่อนหน้าโง่เหมือนกันขนุนน้อย อยู่ในการ
แสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่งและหลงคิดว่าเป็นความรัก คำพูดของนายทำให้เราได้คิด ขอบใจมาก
ไอ้เพื่อนยาก รินอีกเลย รินอีกจนกว่าจะถึงรุ่งสาง”

(คืนหนึ่งในร้านปั้นหม้อ. 2537 : 51)

เรื่อง **จัน บันทึกรักของจันวันสำคัญ วาเลนไทน์เดียร์** ของ ชาคิต โภชะเรือง เป็น
อีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นชายผู้พลาดหวังในความรัก ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงชายคู่หนึ่งที่
คิดว่าตนเองมีความฝันที่คล้ายกัน เพราะความใกล้ชิดและสนิทสนมกันจึงก่อให้เกิดความรัก
ความผูกพัน ทั้งสองสร้างสวนเกษตรในฝันร่วมกันและคอยให้กำลังใจกันและกัน แต่แล้ววัน
หนึ่งเมื่อหญิงคนรักพบชายที่ดีกว่า มีความสามารถมากกว่า เธอจึงทอดทิ้งเขาไป ชายหนุ่ม
เศร้าโศกเสียใจมาก ดังความรู้สึกของชายหนุ่ม

...ฉันเสียใจ น้อยใจ ท้อใจ ความฝันของฉันพังทลายลงแค่นี้หรือ? ฉันไม่เป็นคนเก่งของเธอ
อีกแล้วใช่ไหม? ฉันหมดความสำคัญสำหรับเธอแล้วหรือ? ฉันไม่ใช่คู่คิดสำหรับเธอแล้ว? หรือเธอหา
เหตุผลที่จะไล่ฉันออกไปจากวงจรชีวิตของเธอ? ฉันไม่เข้าใจ ฉันสับสน ฉันมีงง ทำไมเธอไม่บอก
กับฉันตรง ๆ ว่าเธอต้องการอะไร ฉันถามตัวเองว่าฉันเป็นอะไรไปแล้วหรือนี่ ทำไมฉันจึงเป็นมาก
ขนาดนี้ และวันนี้ฉันก็พบแล้วว่าฉันเป็นอะไร

ฉันเป็นเพียงคนที่ความฝันสิ้นสลายไปก็เท่านั้น ขอให้เธอมีความสุขในวันวาเลนไทน์

(จัน บันทึกรักของจันวันสำคัญ วาเลนไทน์เดียร์. 2540 : 55)

เช่นเดียวกันนี้ นิวัต พุทธประสาท ได้สะท้อนภาพความผิดหวังในความรักไว้ในเรื่อง
ลมหายใจอุบัติซ้ำ ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งผิดหวังในความรักจนมีอาเจียนเห็นภาพ
บรรยากาศเก่าๆ ระหว่างเขาและคนรักได้จึงตัดสินใจไปเมืองนอก แต่แล้วก็ต้องพบกับความ
ผิดหวังในรักครั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งและในเรื่อง **พื้นผิวทั้งหมดของความรู้สึก** ของ นิวัต พุทธ-
ประสาทเช่นกันที่สะท้อนให้เห็นชายผู้เคยผิดหวังกับความรักและเมื่อพบผู้หญิงคนหนึ่งโดย
บังเอิญ ซึ่งเขาพึงพอใจเธอและคิดว่าความรักเป็นความบังเอิญของคนสองคน ดังข้อความ

ความรักไม่ใช่ความบังเอิญ ผมเคยเถียงกับคนรักเก่าว่าไม่ใช่เช่นนั้นเสมอไป เธอยังบอกว่า
ความรักเป็นความบังเอิญไม่ได้ ความรักต้องมีที่มาที่ไป ความรักต้องเต็มไปด้วยความเห็นอกเห็นใจ
ความรักต้องเต็มไปด้วยความเข้าใจ และความอะไรอีกหลายพันอย่างเท่าที่เธอจะสรรหามา
เป็นนิยาม แต่ผมตั้งป้อมของผมตลอดเวลาว่า อย่างไรก็ตาม ผมเชื่อว่าความรักเป็นความบังเอิญ
อยู่วันอย่างค่า เป็นความบังเอิญที่ทำให้ผู้ชายกับผู้หญิงคู่หนึ่งมาพบกัน บังเอิญทำให้ผู้หญิงคู่หนึ่ง
มาพบกัน บังเอิญทำให้ผู้ชายคู่หนึ่งมาพบกัน ทำไมถึงเป็นแบบนั้น เป็นเพราะว่าสังคมของเราได้
เคลื่อนผ่านจุดหนึ่งของการเปลี่ยนมาแล้วเป็นเรื่องยากที่เราจะพบใคร ทำความรู้จักใครได้อย่างง่าย ๆ

สังคมเราปิดประตูกับเรื่องพวกนี้ แต่อีกประตูกลับเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นในสังคม และรอวันปะทุอยู่ไม่ครามครัน

(พื้นผิวทั้งหมดของความรู้สึก. 2542 : 59 – 60)

ความรักเป็นสิ่งที่มีความกำกวม ผลักดันให้มนุษย์ทำในสิ่งต่างๆ ในทางที่สร้างสรรค์ มนุษย์มีความต้องการที่จะรักคนอื่นและต้องการให้คนอื่นรัก ความรักนั้นมีทั้งความสุขและความทุกข์ นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อมนุษย์ไม่สมหวังในความรัก โดยเฉพาะเมื่อคนรักจากไปหรือถูกคนรักทอดทิ้ง ทำให้บุคคลนั้นเกิดความทุกข์ เศร้าโศกเสียใจ บางคนถึงกับสิ้นหวังไม่อยากจะทำอะไร ความรักที่ไม่สมหวังจึงก่อให้เกิดความทุกข์ แต่มนุษย์ทั่วไปก็มีอาจหลีกเลี่ยงความทุกข์อันเกิดจากความรักได้ เพราะความรักเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ และสิ่งเดียวที่จะทำได้คือการยอมรับในความผิดหวัง อย่าให้ความผิดหวังทำร้ายตัวเรา โดยเป็นที่น่าสนใจว่าเรื่องราวที่ปรากฏนั้นเป็นเรื่องของชายที่ผิดหวังในความรักทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเขียนที่เขียนเรื่องสั้นที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวนั้นเป็นผู้ชาย จึงนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านทัศนะของตน โดยให้ฝ่ายชายเป็นผู้ผิดหวังในความรัก

8.1.2 ความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง

ความรักระหว่างชายหญิงเป็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ทางกายหรือความสัมพันธ์ทางเพศ จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง ดังนี้

เรื่อง ไวน์หยดสุดท้าย ของ อรุณา โควินท์ สะท้อนให้เห็นว่าความรักกับความสัมพันธ์ทางเพศนั้นมีความสำคัญในการใช้ชีวิต เมื่อเริ่มรักใหม่ ๆ ความรู้สึกในเรื่องดังกล่าวยังคงมีความสำคัญที่สุด แต่เมื่ออยู่ด้วยกันนานวันเข้าความรักอาจจืดจางได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งที่อยู่กินกับคนรักมา 3 ปีและรู้สึกว่าความรักและความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างเขาและเธอเริ่มจืดจาง ซึ่งเธอคิดว่าเรื่องเหล่านี้ไม่สำคัญเท่ากับความเข้าใจและความเห็นอกเห็นใจกัน หลังจากได้รับคำแนะนำจากเพื่อนรุ่นพี่ผู้มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว เธอจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงตัวเองใหม่เพื่อให้คนรักรู้สึกชอบในการกระทำของเธอ ดังข้อความ

บ่อยครั้งที่ฉันนำคำพูดของเพื่อนร่วมงานมาขบคิด พวกหล่อนพูดอย่างเปิดเผยว่า สามัมจะรักหลงใหลจนไม่คิดนอกใจ ถ้ามีความสัมพันธ์ทางเพศที่ตื่นเต้นอยู่เสมอ

ฉันคิดค่านในตอนแรก แต่เมื่อทบทวนคำพูดของพี่รีว และระลึกถึงตัวเองกับชายคนรัก ความคิดของฉันก็เริ่มเปลี่ยนไป

(ไวน์หยดสุดท้าย. 2543 : 57)

เรื่อง จันทรเจ้าชู้ ของ เตือนวาด พิมวนา สะท้อนให้ภาพชายคนหนึ่งที่ไม่เคย
 เกี่ยวข้องหรือสนใจเพศตรงข้าม ทั้งชีวิตทุ่มเทให้กับงานที่ทำ แต่ในวันหนึ่งเมื่อเขาได้มี
 ความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนหนึ่งโดยบังเอิญ ทำให้จิตใจเขาว่าวุ่น ครุ่นคิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 ในคืนนั้นจนไม่เป็นอันทำงาน ดังข้อความที่เขาแสดงความรู้สึกออกมาว่า

"คิดดูเถิด โดยไม่เคยรู้จักพูดจากันเลย ฉันสมสู่กับเธอราวกับสัตว์ตัวหนึ่ง นั้นยังไม่ร้ายเท่า
 ไหว่ เพราะฉันไม่ได้ขู่เข็ญ เราต่างเป็นสัตว์ด้วยกันทั้งคู่ พอเห็นก็รีบกระโจนเข้าใส่กันช่างว่างเปล่า
 และไม่มีสิ่งใดให้นับเป็นคุณค่าได้เลย เรื่องแบบนี้อาจเกิดกับใครก็ได้ บัดนี้ได้เกิดขึ้นกับฉันแล้วคน
 หนึ่ง สำหรับคนอื่นเขาดูผ่านไปลืมมันไป เพราะเขาเป็นคน สัญชาตญาณแบบสัตว์ในตัวเรา
 นั้นแค่ประเดี๋ยวประด๋าวก็พอจะเข้าใจ พอจะให้อภัยกันได้ แต่ฉันเป็นอะไร หรือนี่หัวใจของฉันมัน
 กลายเป็นสัตว์อย่างถาวรไปแล้วกระมัง ถึงได้คิดติดใจอยากจะนอนกับผู้หญิงคนนั้นขึ้นมาอีก โดยไม่
 ต้องมีเหตุผลอันดีงามใด ๆ เลย ฉันตกเป็นทาสความชั่วช้าไปเสียแล้ว แม้แต่สติสัมปชัญญะที่จะ
 ทำงานเดี๋ยวนี้ก็ไม่มีอีกแล้ว"

(จันทรเจ้าชู้ 2544 : 55)

ตลอดเวลาเขาครุ่นคิดถึงแต่ผู้หญิงคนดังกล่าว อยากจะมีความสัมพันธ์กับเธออีก ทั้ง ๆ
 ที่ไม่รู้ว่าเธอเป็นใครมาจากไหน ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนล้วนตกเป็นทาสของกามารมณ์
 ไม่มีใครสามารถห้ามความรู้สึกหรือความต้องการได้ และจะไม่ถึงถึงว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก

นอกจากนี้ สุจินดา ชันตยาลงกต ยังได้สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของผู้หญิงเกี่ยวกับ
 ความรักและการมีเพศสัมพันธ์ไว้ในเรื่อง เช็กซ์หวาน ที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของผู้หญิง
 สาวคนหนึ่งที่ยลรักคนที่มีครอบครัวแล้ว โดยคิดว่าความรักระหว่างเขาและเธอไม่จำเป็นต้องมี
 ความสัมพันธ์ทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นความรักที่บริสุทธิ์ใจ ขอเพียงเธอรักเขาและเขาก็รัก
 เธอ และขอเพียงได้พบหน้ากันก็เป็นสุขแล้ว แต่ทั้งเขาและเธอก็มีอาจปฏิเสธความต้องการ
 ทางเพศเมื่ออยู่ด้วยกันได้ ถึงแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ดังข้อความ

ไม่มีภาระผูกพัน ไม่มีน้ำหนักร่วงทับ ไม่มีสำนึกผิดพลั้ง ไม่มีผู้หญิงอีกคน ไม่มีหน้าที่ของ
 ผู้เป็นพ่อ ไม่มีแม่หน้าที่การงานและหน้าที่ต่อใคร ๆ

มีแต่ฐานะคนรักกัน มีแต่เราสองเท่านั้น

เราจะพรากจากกันได้อย่างไร

.....

หวานใจ หวานใจไม่ทาบ เปรียบปาน ชายอื่นใดฉันก็ไม่ปรารถนา ไม่ต้องการจูบอื่น ไม่
 ต้องการสัมผัสอื่น ไม่ต้องการเลือดพล่านจากคนอื่น ไม่ต้องการอาวุธประหารใคร ไม่เข้า
 สู้สมรภูมิไหน

หวานเอ่ยหวานนัก แม่ต้องแลกกับความรู้สึกผิดในภายหลัง แม่ต้องทนกำสรดไม่เว้นวัน
แม่ต้องถูกติฉินเหมือนฉีกใจกัน แม่ยอมรับตัวเองไม่ได้ในบางที ใช่ แม้ว่าต้องฝืนหน้าขึ้น ทำเหมือน
กันไม่แคร์ เหมือนช่างมัน

(เช็กซ์หวาน. 2538 : 53)

เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นว่าหากมนุษย์ตกอยู่ในอำนาจของความรักและกามารมณ์แล้วยอม
มองข้ามการประพฤติผิดศีลธรรม เช่น การมีชู้หรือผิดลูกเมียผู้อื่น

เช่นเดียวกับเรื่อง วันที่ไม่อยากทำอะไร ของ สุจินดา ชันดยา ลงกต ที่สะท้อนให้
เห็นความรู้สึกของหญิงสาวคนหนึ่ง ที่รู้สึกเบื่อหน่ายต่อเรื่องการมีความสัมพันธ์กับคนรัก แต่ทุก
ครั้งที่พบกันเธอมักจะยอมทำตามใจเขาทุกอย่าง ตลอดเวลาเธอเป็นฝ่ายเฝ้ารอให้คนรักมาหา
และขอร้องให้เขาแต่งงานกับเธอ แต่คนรักยังคงปฏิเสธเรื่อยมา ทุกครั้งที่เขาและเธอพบกัน
จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกันเสมอ ซึ่งเธอก็ไม่เข้าใจว่าทำไมจะต้องเป็นแบบนี้ ทั้ง ๆ ที่เธอ
ก็รู้สึกเบื่อหน่ายแต่บางครั้งเธอก็ต้องการ ดังข้อความ

ในบางครั้งเธอมีอารมณ์สุนทรีย์เหมือนกัน ในบางหนเธอพร้อมจะมีอะไร ๆ กับเขาหลังจากไปดู
หนังดี ๆ สักเรื่อง หลังจากความรื่นรมย์ในการพบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ใหม่ ๆ ของเขาและของเธอเอง
หลังจากสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อความสดใหม่ในชีวิต เธอก็พร้อมสำหรับเช็กซ์

(วันที่ไม่อยากทำอะไร. 2537 : 53)

เรื่อง เหงาไหม ของ เอื้อ อัญชลี สะท้อนภาพชายหนุ่มที่ไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วตน
ต้องการอะไรในความรัก หญิงสาวสองคนที่เขาผูกพัน คือ รวีเป็นหญิงสาวที่อ่อนหวานเปราะ-
บาง ทำให้เขารู้สึกเบื่อหน่ายในบางครั้ง ซึ่งแตกต่างจากมินตราหญิงสาวที่มีความมั่นใจและ
แข็งแกร่งและมีอารมณ์เร้าร้อนในเรื่องเพศ และความแตกต่างระหว่างการมีความสัมพันธ์ทาง
เพศระหว่างหญิงสาวสองคนเป็นเรื่องทำให้เขารู้สึกสับสน ดังข้อความ

เวลามีเช็กซ์กับรวี คุณชอบนึกเทียบกับมินตรา รวีบอกว่าทำไมคุณไม่อ่อนหวานเหมือน
เมื่อก่อน คุณรู้ดีว่ามันมีผลมาจากการมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่แตกต่างกันมาก มันทำให้บทบาท
ของคนเปลี่ยนสลับไปมา ยิ่งมินตราทำตัวเป็นเจ้าของเจ้าข้าวเจ้าของคุณ คุณยิ่งอยากกอดรวีให้อยู่ได้อ่านา
และตกเป็นทาสกามารมณ์ของคุณ

ผู้หญิงสองคน คนหนึ่งทำให้คุณรู้สึกติดลบ แต่อีกคนยอมให้คุณบวกเพิ่มได้เสมอ

(เหงาไหม. 2544 : 54)

นอกจากนี้ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ ยังสะท้อนให้เห็นหญิงสาวที่ไม่อาจแสดงความรู้สึก
และความต้องการบางอย่างในขณะที่ตกอยู่ในห้วงของความรักและจริยธรรมจากเรื่อง รติแห่ง

ราตรีกาล ซึ่งเป็นเรื่องราวของชายหญิงคู่หนึ่งที่นั่งพลอดรักกันในคืนหนึ่ง หญิงสาวไม่สามารถบอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองออกมาได้ เพราะเธอเป็นผู้หญิงจึงต้องเก็บซ่อนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อชายคนรักไว้ ดังข้อความ

...แล้วสิ่งที่ฉันกลัวที่สุดก็คืออารมณ์และจินตนาการของตนเอง ที่มันมักมากเกินกรอบและกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ให้กับผู้หญิง สังคมมักจะยอมรับธรรมชาติและธรรมชาติของผู้หญิงไม่ได้ และที่สำคัญก็คือ ฉันยังอยากจะเป็นผู้หญิงที่ดีของสังคม ฉันจึงต้องเพียรพยายามกักขังอารมณ์ ความรู้สึก และความรักไว้มิให้ฉันรู้ได้

(รติแห่งราตรีกาล. 2544 : 56)

ภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิงนั้น นักเขียนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิงนั้นถือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์เป็นเรื่องปกติของการดำเนินชีวิตและมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตคู่ เพราะเมื่อชายหญิงมีความรักต่อกันแล้วย่อมหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ไม่ได้

8.1.3 ทศนะเกี่ยวกับความรักของชายหญิง

ความรักทั่ว ๆ ไปของชายหญิงนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากชายหญิงมีความรักและความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ความรักยั่งยืนและช่วยให้ชายหญิงมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น จากการศึกษาพบทศนะเกี่ยวกับความรักของชายหญิง ดังนี้

8.1.3.1 ความรักคือการให้อภัย ความรักส่วนหนึ่งเกิดจากความสงสารและความเห็นใจ แม้ว่าผู้ที่เรารักจะเป็นคนไม่ดีในสายตาของคนอื่นหรือเขาอาจจะทำให้เราเสียใจอยู่เสมอ แต่เมื่อรักแล้วก็พร้อมที่จะให้อภัยได้ตลอดเวลา ความรักสามารถทำให้ชีวิตของคนเราเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากเราเข้าใจและเชื่อมั่นในคนที่เรารัก ดังที่ สร้อยแก้ว คำมาลา เขียนเรื่อง *คนรัก* โดยสะท้อนภาพความรักความผูกพันและความเข้าใจซึ่งกันและกัน และการให้อภัย แม้ว่าคนที่เรารักจะทำให้เสียใจตลอดเวลา เนื้อเรื่องกล่าวถึงนายและพลอยซึ่งทั้งสองคนเป็นคู่รักกัน นายเป็นผู้ชายที่ขาดความรักความอบอุ่นและมีพฤติกรรมไม่ดีแต่พลอยก็เข้าใจถึงสาเหตุที่นายมีพฤติกรรมแบบนั้น บางครั้งพลอยทนการกระทำที่ไม่ดีของนายไม่ไหวจนเกือบจะเลิกลาภกันหลายครั้ง แต่เพราะความรักความผูกพันและความสงสารทำให้พลอยทอดทิ้งนายไปไม่ได้ วันหนึ่งทั้งสองทะเลาะกันอย่างรุนแรง พลอยทิ้งนายไปคบกับผู้ชายคนใหม่ แต่พลอยก็มีอาจมอบความรักให้กับผู้ชายคนนั้นได้ และรู้ว่าตนรักนายมากถึงแม้เขาจะเป็นคนไม่ดีก็ตาม พลอยจึงกลับมาหานาย ซึ่งทำให้นายทำตัวดีขึ้น ประสบความสำเร็จในเรื่องเรียน ทั้งนายและพลอยยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกันเพราะความรัก ดังข้อความ

“พลอย อย่าจากฉายไป รักฉายเถอะ อย่าจากฉายไป”

และน้ำตาของเขาก็ทำให้หล่อนใจอ่อน ถึงอย่างไรหล่อนก็รักเขามาก แม้ว่าจะหล่อนทิ้งเขาไป แต่หล่อนเองแหละที่เจ็บปวด อีกทั้งวันเวลาที่เขาดูแลเธอ ก็ทำให้เธอซึ่งใจจนไม่อาจตัดสินใจได้

“พลอยให้โอกาสฉายเถอะ ฉายผิดไปแล้ว

อะไรหรือคือสิ่งที่ทำให้ผู้ชายอย่างเขาพูดคำว่าผิดไปแล้วออกมา มันไม่ใช่คำพูดที่พูดออกมาจากปากเพียงเท่านั้น หากแต่ออกมาจากใจเขาดังหากและด้วยความรักที่หล่อนมีต่อเขา หล่อนจึงให้อภัย หล่อนย้ำคำว่าให้อภัย ให้อภัย เพราะหล่อนคิดว่า หากจะรักใครแล้ว หล่อนต้องรักเขาจริง ๆ รักชีวิตเขาและเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างชีวิตเขาให้ดีขึ้น

(คนรัก. 2543 : 59)

นอกจากนี้ ชลัมพู ณ ชเลล้ำ ยังสะท้อนภาพของชายหนุ่มผู้ไม่เคยเห็นค่าของความรัก รักใครไม่เป็น และรักแต่ตนเองไว้ในเรื่อง คนข้างแรม ชายหนุ่มอยากให้คนอื่นมอบความรักให้ตนตลอดเวลาทั้ง ๆ ที่ตนไม่เคยให้สิ่งนั้นกับใครเลย ซึ่งกว่าจะรู้ตัวและเห็นค่าของความรักก็สายไปเสียแล้ว ดังข้อความ

“ศิระเคยรักใครบ้างมัยนอกจากตัวศิระเอง” เป็นคำถามที่ไม่มีอะไรซับซ้อนเลยแต่มันก็ทำให้ผมขบและคิดเพื่อหาคำตอบให้กับเธอ

“ผมรักคุณงิริน” ผมบอกคำในใจที่เก็บไว้มานาน แต่เธอปฏิเสธเสียงแข็งว่าไม่ใช่ เธอบอกผมว่าผมไม่เคยรักเธอเลย ผมรักแต่ตัวเอง ผมเหมือนคนไม่รู้จักอ้อมในความรัก ผมต้องการให้ใคร ๆ มารักผม เห็นคุณค่าในตัวผม และเมื่อผมเริ่มที่จะอ้อมกับมัน ผมก็จะเฉยเมยต่อคนเหล่านั้น ต่อเมื่อผมเริ่มโหยหาอีกครั้ง ผมก็จะเริ่มหา โดยการสร้างคุณค่าให้กับตัวเองและก็จะเป็นอย่างนี้เรื่อยไป

“ถ้ารินรักใคร รินก็จะพยายามเข้าใจเขา ให้โอกาสและให้อภัยเขาเสมอ แต่เขาไม่เคยเห็นคุณค่าของความรักที่รินให้เลย เขาต้องการแต่ความรัก เขารักตัวเอง เขารักคนอื่นไม่เป็น”

(คนข้างแรม. 2541 : 52)

เมื่อรินคนรักทิ้งเขาไปทำให้เขาเสียใจมาก หลังจากทีศิระพบเด็กชายคนหนึ่งจึงทำให้เข้าใจชีวิตและผู้คนรอบข้างมากขึ้น เด็กชายทำให้ศิระเข้าใจว่าชีวิตคือการต่อสู้และต้องอยู่ด้วยความอดทน ในวันเกิดของเขารินซึ่งให้อภัยเขาทุกอย่างและได้โทรศัพท์มาอวยพรวันเกิดทำให้เขามีกำลังใจที่จะทำความฝันของตัวเองให้สำเร็จ

8.1.3.2 ความรักที่ยั่งยืนคือความเหมาะสม ความเหมาะสมใน

บางเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิดหรือความต้องการเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนสองคนอยู่ร่วมกันหรือไปด้วยกันได้ ดังที่ ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง ได้สะท้อนให้เห็นว่าความเหมาะสมทั้งด้านความคิดและความต้องการนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนเราใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมี

ความสุขไว้ในเรื่อง ระยะห่างและคลื่นแทรก ซึ่งเป็นเรื่องราวของเอกมลที่แอบชอบเพื่อนร่วมงานคนหนึ่ง เขาไม่กล้าเข้าไปคุยกับเธอ แต่วันหนึ่งเขามีโอกาสคุยกับเธอโดยบังเอิญ และหลังจากนั้นทั้งสองโทรศัพท์คุยกันทุกคืน ทั้งสองนัดกันไปทานข้าวเมื่อเผชิญหน้ากันและพูดคุยกันในบางเรื่อง ทำให้เอกมลรู้สึกว่าเขาและเธอช่างแตกต่างกันเหลือเกินทั้งความคิดและความต้องการบางอย่าง หลังจากวันนัดทานข้าวเอกมลไม่มีโอกาสพบเธอเลย เขาจึงตัดใจจากเธอเพราะคิดว่าเขาและเธอไม่เหมาะสมกัน ดังข้อความ

...เคยมีคนบอกว่าความรักจะมั่นคงก็ต้องอยู่ในระยะห่างที่พอดี เหมือนกับเสาของวิหารที่อยู่ห่างกัน วิหารจึงจะยังคงอยู่ได้ แต่กับความห่างไกลกันถึงขนาดนี้ นอกจากจะไม่ใช้ความรักแล้ว ความเข้าใจยังหาแทบจะไม่มีอีกด้วย อะไรหนอที่ผลักดันให้คนถอยห่างไกลจากกันถึงเพียงนี้ทั้งที่อยู่ห่างกันแต่ไม่เกินไปเอื้อมถึง..

(ระยะห่างและคลื่นแทรก. 2539 : 49)

8.1.3.3 ความรักคือความอบอุ่น เรื่อง ชลาลัย ของ นิวัต

พุทธประสาท สะท้อนภาพความรักของหญิงสาวคนหนึ่งที่เกิดขึ้นเพราะความเหงาและต้องการความอบอุ่นจากใครสักคนหนึ่ง ชลาลัยเป็นนางแบบสาวสวยที่บังเอิญพบกับชายสูงอายุคนหนึ่งที่พักอยู่ห้องติดกัน ครั้งแรกที่พบกันเธอรู้สึกว่าผู้ชายคนนี้อบอุ่น เธอไปหาเขาบ่อยครั้งและอยากให้เขาเป็นคู่รักของเธอ ซึ่งอาจจะทำให้เธอหายเหงาบ้างในบางครั้ง และเขาก็เป็นเพื่อนคุยที่ดี ชลาลัยรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นเมื่ออยู่ใกล้กับเขาซึ่งแตกต่างกับผู้ชายที่ผ่านเข้ามาในชีวิตเธอ ดังข้อความ

“อากาศเย็นนะคะวันนี้” ฉันบอก พลังคล้องแขนกับแขนอุ่นของเขา เขาชะงักเท่า คงไม่คิดว่าฉันจะทำอย่างนี้ ช่วงเวลานั้นฉันคิดถึงเวลาที่ขับรถกลับจากร้านคนเดียว และหวังเวลาหลังจากนั้นมีชายหนุ่มหลายคนอยากมาส่ง แต่ฉันปฏิเสธเสมอเพราะว่าต้องขับรถกลับ ฉันรู้สึกเบื่อ รู้แก่ใจว่าหากฉันมากับเขา เรื่องราวคงจบลงที่เตียงนอนและรุ่งเช้าผู้ชายพวกนี้ก็จะรีบตาลีตาเหลือกแต่งตัวออกไปตอนตีสี่ตีห้า ตอนเจ็ดโมงเช้า เมื่อตื่นขึ้นมาพบเตียงว่างเปล่า ชีวิตก็ไม่เหลืออะไรเลย ความมหัศจรรย์ขณะร่วมรักก็ปลาสนาการไปสิ้น

ระหว่างขึ้นลิฟท์ ฉันอยากขบไหล่ของเขาเบา ๆ นาน ๆ ฉันไม่รู้ทำไม ถึงรู้สึกดีกับผู้ชายคนนี้ เราหายใจรดกัน ได้ยินเสียงแมลงหายใจของกันดังไม่หยุด

(ชลาลัย. 2543 : 55)

ชายสูงอายุไม่เคยล่วงเกินชลาลัยเลย แม้จะอยู่กันเพียงลำพัง วันหนึ่งชลาลัยทราบความจริงว่าเขาไม่เคยคิดอะไรกับเธอเลย เธอจึงตัดสินใจไปทำงานที่เมืองนอก เพราะคิดว่าระหว่างเขากับเธอมันคงเป็นไปไม่ได้ บางครั้งความรักอาจเกิดขึ้นอย่างไม่รู้ตัว ไม่เลือกเวลา

สถานที่ หรือบุคคล และความรักรักมักจะไม่มีเหตุผล ไม่มีเหตุผลว่าทำไมถึงรักและรักเพราะอะไร แต่เมื่อเรารู้ว่ารักนั้นเป็นไปไม่ได้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม เราจะต้องยอมรับความจริง

หรือในเรื่อง **คนเหงาในหมอกหนาว** ของ พนม ตรีพลอักษร สะท้อนภาพชายคนหนึ่งที่มีความวุ่นวายในมหาวิทยาลัย โดยหนีไปพักผ่อนกับญาติทางภาคเหนือ เขาใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังท่ามกลางอากาศหนาวเย็น และทุกครั้งที่เขารู้สึกเหงาและอยู่คนเดียวทำให้เขาคิดถึงคนรักมากขึ้น ดังข้อความ

...ฉันคิดถึงบ้าน คิดถึงพ่อ คิดถึงแม่ คิดถึงคนรักของฉันที่อยู่ในเมือง อยากให้เธอมายืนอยู่ใกล้ ๆ ท่ามกลางไอหมอกสีขาวที่หนาวเหน็บที่เธอและฉันอยากจะมาสัมผัสสักครั้งหนึ่ง แล้วเราจะเดินจูมมือไปด้วยกันให้สุดขอบฟ้าแสนไกล แต่วันนี้ฉันยืนอยู่อย่างเดียวดาย อ้างว้าง ว่าเหวอยิ่งนัก ฉันไม่รู้ว่าจะไปหาใครที่จะมาเป็นเพื่อนคุยกับฉันในยามที่อ่อนแอ..

(คนเหงาในหมอกหนาว. 2540 : 51)

8.1.3.4 ความรักคือความมั่นคง เรื่อง **เจ้าของ** ของ วรรณะ กวี สะท้อนให้เห็นว่าความรักนั้นย่อมมีความมั่นคงตัวเอง ไม่จำเป็นต้องมีเจ้าของ ถึงแม้คนที่เรารักจะไม่เหมือนเดิมหรือเป็นของคนอื่นไปแล้วก็ตาม แต่ความรักจะยังคงอยู่ตลอดไป ซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงสาวคนหนึ่งที่ย้ายคนรักชวณเธอไปอยู่ด้วยกันที่ต่างจังหวัด แต่เพราะเธอต้องทำตามความต้องการของน้ำสาวที่อยากให้เธอเป็นในสิ่งที่น้ำสาวต้องการ ทำให้เธอตอบปฏิเสธคนรัก เมื่อวันหนึ่งที่เธอทราบความต้องการที่แท้จริงของตัวเองจึงตัดสินใจที่จะไปอยู่กับคนรัก โดยตั้งใจจะไปบอกกับเขาว่าเธอเป็นอิสระและเธอสามารถทำในสิ่งที่เธอต้องการได้ ชีวิตของเธอไม่ใช่ของใครอีกต่อไปแล้ว ดังข้อความ

ถ้าฉันได้พบเขา สิ่งแรกที่ฉันจะบอกเขาก็คือ...

ฉันไม่ใช่ของใครอีกแล้ว ถ้าเขารักฉันก็คงอย่าคิดเพียงว่าฉันจะต้องเป็นอย่างที่เขาต้องการให้ทำ หากความรักคือการยอมสูญเสียความเป็นเจ้าของชีวิตตัวเองเพื่อตกเป็นของคนอื่นแล้ว ความรักยังคงงามอยู่หรือ

บางทีเขาอาจมีหญิงสาวในชีวิตไปแล้ว แต่นั่นก็ไม่ใช่สิ่งสำคัญที่จะมาหยุดยั้งความรักที่ฉันมีต่อเขา ฉันยังเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีใครเป็นเจ้าของใคร ท้องฟ้าไม่ใช่เจ้าของเมฆ ผืนดินไม่ใช่เจ้าของดอกไม้ ดวงตะวันไม่ใช่เจ้าของแสงแดด และเขาก็ไม่ใช่ของใคร

วันที่ฉันพบเขา...เขาพาหญิงสาวงามคนหนึ่งพร้อมเด็กชายเล็ก ๆ มาด้วย เขามารับฉันด้วยใบหน้าแจ่มใสที่สถานีรถไฟจังหวัดเชียงราย ภาพเบื้องหน้าทำให้ฉันเชื่อว่าความรักจะคงอยู่ด้วยตัวของมันโดยไม่จำเป็นต้องมีเจ้าของ

"ฉันรักเธอ...เด็กชายผู้ล่วงรู้ว่ฉันไม่ใช่เจ้าของตุ๊กตาบนตู้"

(เจ้าของ. 2542 : 51)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้เสนอเรื่องราวด้านทัศนะเกี่ยวกับความรักของชายหญิงว่า ความรักคือการให้อภัย ความรักที่ยั่งยืนคือความเหมาะสม ความรักคือความอบอุ่น ความรักคือความมั่นคง ทั้งนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นว่าความรักเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคน มนุษย์ย่อมแสวงหาความรักและต้องการเป็นที่ยอมรับของคนที่เรา รัก เรื่องราวของความรักแต่ละรูปแบบที่นักเขียนนำเสนอไว้นั้นเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งนักเขียนได้นำเสนอเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ

เรื่องราวเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวที่นักเขียนนำเสนอ นั้น ได้สะท้อนให้เห็นว่าความรักเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคน และความทุกข์อันเกิดจากความผิดหวังในความรักก็เป็นเรื่องธรรมดา เรื่องความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิงถือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ บางคู่เข้าใจว่าเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กันเป็นปัจจัยสำคัญของคู่รัก ซึ่งแท้จริงอาจเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งนี้ควรพิจารณาที่ความเหมาะสม ความเข้าใจมากกว่าว่าทำอย่างไรชีวิตคู่จะดำเนินไปอย่างตลอดรอดฝั่ง

8.2 ความรักของพ่อแม่

ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้นถือเป็นความรักที่บริสุทธิ์ เป็นความรักที่แท้จริง โดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทนหรือหวังผลประโยชน์ใด จากการศึกษานี้ปรากฏเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความรักของพ่อแม่ ดังนี้

เรื่อง เต็นรำใต้แสงดาว ของ จารี จันทราภา สะท้อนให้เห็นความรักของพ่อที่มีต่อลูกสาวและต้องสูญเสียลูกสาวไปโดยมิอาจทำได้ จึงทำให้เขาฆ่าตัวตายตามลูกสาว เขารู้สึกผิดที่สอนให้ลูกรู้จักความรักและมอบความรักให้กับทุกคนโดยไม่เลือกว่าผู้นั้นจะเป็นใคร เพราะในทัศนะของผู้เป็นพ่อเห็นว่าความรักเป็นสิ่งสวยงาม ดังนั้นเมื่อลูกสาวถูกข่มขืนและฆ่าตัวตายจึงทำให้เขาเสียใจมากและด้วยความรักที่มีต่อลูกและมีอาจทนอยู่ต่อไปโดยไม่มีลูกสาวอยู่เคียงข้างได้ ทำให้เขาฆ่าตัวตายตามลูกสาวไป ดังข้อความที่เขาพำพรณาถึงลูกว่า

คืนนี้ฟ้าดำจางเลยลูก พ่ออยากตะกายขึ้นไป พระเจ้า ไซ้...พระเจ้าได้โปรดกรุณาให้ลูกสาวของพ่อลงมาพบพ่อสักครู่ได้ไหม ผมคิดถึงลูกสาวมากครับ ผมไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไปอีกแล้ว ชีวิตแทบไร้ความหมายนับแต่ภรรยาผมจากไป พระเจ้าใจร้าย พระองค์พรากภรรยาผมไปแล้วเวลานี้ยังพรากรลูกสาวผมไปอีก พระองค์ช่างไม่ยุติธรรมเอาเสียเลย สว่น้อยยังซื้อ อ่อนหวาน ผมอยากร่วมดูแลความฝันของเธอให้อบอุ่น แต่พระองค์ได้ทำให้ดวงใจของผมปวดเจ็บ ทำไมพระองค์ไม่ห้ามพวกเขา พระองค์ทำให้เหล่านารทำกับลูกผมได้ ทำไม..ลูกคือความหมาย ความหวังเดียวของผม พระองค์ก็รู้ วันนี้ไม่มีลูกแล้วผมจะยืนหยัดอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างไร

(เต็นรำใต้แสงดาว. 2541 : 50)

เช่นเดียวกับเรื่อง **คนทุกข์ในเพลงเศร้า** ของ แพร จารุ ที่สะท้อนให้เห็นความทุกข์โศกของพ่อซึ่งลูกเสียชีวิตที่โรงพยาบาล เขาเดินร้องให้เข้าไปในร้านอาหารและพรรณนาถึงความรู้สึกที่สูญเสียบุคคลที่รักไปอย่างไม่มีวันกลับ และร้องไห้มากยิ่งขึ้นเมื่อได้ยินเพลงเศร้าที่นักดนตรีเล่น ดังข้อความ

แกเอาหลังมือป้ายน้ำตา ตี้มเบียร์ต่อ และลูกเดินจากไปอย่างง่าย ๆ แกกร้องไห้จนพอใจ หรือเรียกสติคืนกลับได้ คงจะเป็นอารมณ์ความรู้สึกสด ๆ หรือไม่กี่เสียงเพลงเศร้าที่นักดนตรีบรรเลงไปกระทบจิตใจแกอย่างแรง เพลงเศร้ามักจะสื่อสารกับแกได้เพราะเป็นบทเพลงเดียวกันกับบทเพลงของคนทุกข์

.....
ลูกแกตายที่โรงพยาบาล แกมาฟังเพลงและร้องไห้ นอกจากนั้นไม่มีใครรู้เรื่องราวกับแก ฉันคิดว่าลูกแกควรจะเป็นผู้หญิง ลูกสาวของแก โชคดีที่ฉันไม่ตายพ่อฉันไม่ต้องเศร้าเสียใจ โชคดีของพ่อที่ตายไปก่อนที่จะทันเห็นฉันตาย

เขว่าคนตายก่อนเป็นผู้โชคดี ที่ไม่ต้องเศร้าโศกกับการจากไปของคนที่เรารักคนแล้วคนเล่า
(คนทุกข์ในเพลงเศร้า. 2543 : 61)

นอกจากนี้ สังคม เกสัชมาลา ยังสะท้อนให้เห็นความเศร้าโศกของพ่อที่ต้องสูญเสียลูกชายไปในเรื่อง **ในป่าช้า** ความรักของพ่อที่มีต่อลูกเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ เป็นความรักที่มีอาจหาสิ่งใดมาเปรียบเทียบได้ แต่เมื่อวันหนึ่งลูกซึ่งเป็นบุคคลที่พ่อรักต้องจากไป ผู้เป็นพ่อยอมเสียใจเป็นธรรมดา ดังที่ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นพ่อที่รักลูกมากเกินไปและไม่อาจทำได้เมื่อต้องสูญเสียลูกไปอย่างไม่มีวันกลับ

นอกจากนี้ความรักและความปรารถนาดีของพ่อที่มีต่อลูกยังปรากฏในเรื่อง **ความรักของ ฝนดอกไม้** ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความรักความห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูก โดยต้องการให้ลูกสาวรู้จักโลกภายนอกและคนรอบข้างด้วยตนเอง จึงยอมให้ลูกสาวไปเที่ยวตามสถานบันเทิงโดยมีพ่อนั่งเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ ผู้ชายที่เข้ามาทักทายหญิงสาวล้วนแต่หวังในตัวเธอทั้งสิ้น ทำให้เธอรู้ว่า อันตรายรอบข้างยามค่ำคืนมีมากมายเหลือเกิน และผู้ชายที่ไวใจได้มากที่สุดคือ พ่อของเธอคนเดียว ไม่มีใครรักห่วงใยและจริงใจเท่ากับพ่อของเธออีกแล้ว ดังบทสนทนา

“หนูยังดูเหมือนเด็กอยู่อีกหรือคะ” ฉันอดสงสัยเสียไม่ได้ทุกครั้ง เขามองหน้าฉัน รอยยิ้มอบอุ่น ไม่เคยหายไปจากใบหน้าเขา

“หนูเป็นเด็กน้อยที่ปายังต้องคอยห่วงอยู่เสมอเช่นนั้นแหละ ต่อให้หนูมีลูก มีหลานเต็มบ้าน ปาก็คอดที่จะห่วงหนูไม่ได้”

“หนูไม่คิดมีใครหรอกค่ะป้า จะหาใครดีกับหนูได้เหมือนป้าละคะ” ฉันกอดเอวเขาแน่นขึ้น

แว่วเสียงเพลงรักของเรา (หรืออาจเป็นของฉันทันคนเดียว) ลอยมาตามสายลม

.....
 "คราวหน้าป่าไม่ต้องมานั่งอยู่ตรงนั้นแล้วนะ หนูรู้แล้วละว่าถ้าหนูมาคนเดียวหนูต้องเจอกับอะไรบ้าง คราวหน้าเราชวนแม่มาด้วยนะคะ ป่าจะได้ไม่เหงา" ฉันทบหน้าลงบนอกอุ่นของเขา เราพากันเดินกลับบ้านซึ่งอยู่บนถนนอีกสายในเวลาอันแสนสั้น ปีกคู่แกร่งของฉันทันอย่างไรรู้ก็ยังคงเป็นคู่ปีกบอบบางของนกน้อยสีขาวที่เพิ่งหัดบินวันยังค่ำ

ฉันทันยิ้มกับตัวเองให้กับความรักความผูกพันของเรา บ้านหลังน้อยเปิดไฟรั่วไว้รอต้อนรับสองพ่อลูกที่เดินคุยกันมาอย่างมีความสุข

(ความรัก. 2541 : 51)

เช่นเดียวกันนี้ วัชระ เพชรพรหมศร ยังสะท้อนความรักความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกไว้ในเรื่อง นกต่อ ซึ่งเป็นเรื่องราวของของพันที่ส่งลูกชายไปเรียนในเมืองและอาศัยอยู่กับญาติ สองอาทิตย์จึงจะกลับบ้านสักครั้ง พันเป็นห่วงลูกที่สนใจแต่เรื่องเรียนมากเกินไปโดยไม่สนใจเรื่องอื่นเลย กลัวว่าลูกจะเคร่งเครียดเกินไปและอาจจะฆ่าตัวตายเหมือนคนอื่น ๆ ทุกครั้งที่ลูกชายกลับบ้านเขาพยายามชวนทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่ลูกชายมักจะเก็บตัวอยู่ในห้องอ่านหนังสือ ดังข้อความที่พ่อแสดงความห่วงใยในตัวลูก

แม้หนูจะเรียนเก่งเอามาก ๆ แต่พันก็ยังรู้สึกไม่สบายใจเสียทีเดียว เขาเริ่มเห็นผลเสียที่เกิดขึ้นกับหนู เขารู้สึกว่าแถมมุ่นกับเรื่องเรียนมากเกินไป จนไม่สนใจสิ่งอื่นที่เข้ามาในชีวิต แกเป็นคนเพื่อนน้อย ไม่ค่อยพูดค่อยจากับคนอื่น กลับบ้านทุกครั้งเป็นต้องขลุกอยู่กับกองหนังสือ ทั้ง ๆ ที่เพิ่งจะเปิดเทอมใหม่ ช่วงปิดเทอมก็เช่นกันแทนที่จะหยุดพักผ่อนเที่ยวเล่นกับพรรคพวกเพื่อนฝูง แต่กลับเลือกขลุกอยู่กับตำราเรียน บางครั้งเขากลัวเหลือเกินว่าแถมจะบ้าเอาได้และเขายังกลัวเข้าไปอีกเมื่อไม่กี่วันมานี้ ข่าวการฆ่าตัวตายของนักศึกษาหลายคน ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ก็มาจากผิดหวังต่อผลการเรียน เขากลัวเหลือเกินว่าโตขึ้นแถมจะเป็นเช่นนั้น

(นกต่อ. 2542 : 50)

เขาจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ลูกชายสนใจสิ่งรอบข้างบ้าง ด้วยการชวนไปเที่ยวเล่น หรือทำในสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ลูกได้ผ่อนคลายจากเรื่องเรียน แต่ก็ยังไม่ได้ผล วันหนึ่งเขาชวนลูกชายไปต้อนนกในสวน และวางแผนที่จะให้ลูกชายกลับบ้านทุกอาทิตย์ โดยให้ลูกชายเป็นคนต้อนนกและเขาแอบหักกรงนกเพื่อให้นกบินหนีไปได้ ซึ่งแผนที่เขาทำประสบความสำเร็จ โดยลูกชายสัญญาว่าจะกลับมาต้อนนกตัวที่บินหนีไปให้ได้

เรื่อง พ่อ ลูกชาย และทะเล ของ สายัณ เฌมเร๊ะ ได้สะท้อนภาพของพ่อที่ห่วงใยและมีความกังวลต่อตัวลูกชายที่ต้องเผชิญชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาสังคมทั้ง

อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ หลายครั้งผู้บริสุทธิ์ต้องถูกฆ่าตาย แต่คนชั่วกับใช้ชีวิตอย่างสุขสบายในสังคม โดยไม่สามารถตอบคำถามลูกชายได้ว่า เป็นคนดีนั้นเป็นอย่างไร

นอกจากความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกแล้ว ยังมีเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความรักความกตัญญูของลูก ๆ ที่มีต่อแม่ในเรื่อง *ดินแดนของแม่* ของ วรเดือน ทองเจียว ซึ่งหญิงสาวคนหนึ่งได้รับข่าวว่าแม่ป่วยหนักจึงรีบกลับบ้านที่ต่างจังหวัด ญาติพี่น้องทุกคนรออยู่ที่โรงพยาบาล หมอเรียกลูก ๆ ทุกคนเข้าไปคุยพร้อมกับขอบริจาคเลือดให้กับแม่ ลูกทุกคนพร้อมที่จะช่วยแม่ อาการของแม่ดีขึ้นและทรุดลงอีก แม่เสียชีวิตลงท่ามกลางความเสียใจของลูก ๆ ทุกคน ลูกชายคนเล็กบวชให้แม่ 1 พรรษา และลูก ๆ ทุกคนช่วยกันจัดงานศพให้แม่อย่างสมเกียรติ ดังข้อความที่ลูก ๆ แสดงความรัก ความกตัญญูต่อแม่

หมอใหญ่เรียกลูก ๆ และญาติพี่น้องเข้าไปในห้องเฉพาะ ปรีกษาถึงการเจาะเลือดให้คนป่วย โดยรีบด่วน ในฐานะลูก ต่างเดินเข้าห้องเจาะเลือดอย่างไม่นึกหวั่นกลัว ทุกคนพร้อมเสียสละแม้ชีวิตของตนให้แม่ด้วยความเต็มใจ เสมือนเป็นการทดแทนความบกพร่องที่ผ่านมา

.....

"ฉันจะบวชหนึ่งพรรษาเพื่อแม่..." น้องชายคนกลางเอ่ยขึ้นพลางเช็ดน้ำตา ทุกคนต่างร่ำร้องแทบขาดใจ

"วิญญาณของแม่จะรู้หรือไม่ก็ตามเถิด... ฉันขอทดแทนบุญคุณของแม่ด้วยการละทิ้งสันดานหยาบช้ำสักกระยะ..."

(ดินแดนของแม่. 2543 : 56 – 57)

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้สะท้อนภาพความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก โดยนำเสนอเรื่องราวความทุกข์โศกของพ่อที่ต้องสูญเสียลูกไปอย่างไม่มีวันกลับ รวมทั้งความรักความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความรักของพ่อแม่เป็นความรักที่ประเสริฐกว่าความรักทั้งหลาย เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทนและไม่เสื่อมคลาย ไม่ว่าลูกจะดีหรือเลว

8.3 ความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลก

ความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลกเป็นความรักที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในโลก ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนมนุษย์ สัตว์ หรือความรู้สึกสงสารในชะตากรรมของมนุษย์ เป็นความรักอีกประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมใดแล้วจะทำให้สังคมนั้นมีความสุข เพราะโดยปกติแล้วคนเราจะรักตนเองก่อนรักคนอื่น แต่ถ้ามนุษย์ที่อยู่ในโลกนี้มอบความรัก ความปรารถนาดีให้แก่กันและกันแล้วจะทำให้สังคมน่าอยู่ จากการศึกษารากฏเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลกในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ดังนี้

8.3.1 ด้านความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์

8.3.2 ด้านความรักที่มีต่อสัตว์

8.3.1 ด้านความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์

ความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์นั้นเป็นความรักความชดชื่นหนึ่งที่ปรารถนาให้เพื่อนมนุษย์และสังคมมีความสุข เป็นความรักความห่วงใยที่มีให้แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังปรากฏในเรื่อง นิทานคนปลูกต้นไม้ ของ สร้อยแก้ว คำมาลา ที่สะท้อนให้เห็นความปรารถนาดีอยากให้ทุกคนมีความสุข เป็นความรักความห่วงใยที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เรื่องนี้เป็นเรื่องราวของชายชราคนหนึ่งเดินทางมาหาสถานที่ปลูกดอกไม้เพื่อต้องการมอบความรักให้กับทุกคน ชายชราสอนให้โมบายเข้าใจถึงความงามของโลกที่ต้องใช้หัวใจคนเข้มแข็งดูแล คำพูดของชายชรามีความหมายมาก วันหนึ่งเขาหายไปและกลับมาพร้อมกับบอกโมบายว่าโลกกำลังขาดดอกไม้ เราต้องปลูกดอกไม้เพื่อพวกเรา ซึ่งหมายถึงทุกวันนี้โลกของเราเต็มไปด้วยความโหดร้าย ทุกคนขาดความรัก ความเมตตาต่อกัน เราควรช่วยกันแบ่งปันสิ่งเหล่านี้ให้แก่กันและกัน ดังข้อความ

บัดนี้ลูกหลานกำลังเต็มบ้านเต็มเมือง และฉันก็พร้อมจะเข้าใจมันกับบ้านเมืองที่มีทั้งร้ายและดี เป็นพันธุ์ไม้ดีพันธุ์ไม้ร้ายกละเคล้าปะปน ฉันรู้ว่าคุณปู่รู้ว่าฉันเองจะดูแลชีวิตของฉันได้จึงไม่ยอมกลับมาให้ฉันได้เจออีก แต่ฉันแน่ใจว่าถ้าหากวันใดหมู่บ้านของฉันเต็มไปด้วยไฟร้อนจากความเลวร้ายในใจของมนุษย์ บ้านเมืองของฉันมีคนดีน้อยกว่าคนร้าย มีความโหดร้ายมากกว่าความงดงาม เมื่อนั้นคุณปู่จะต้องหอบดอกไม้จากที่ไหนสักแห่งมาให้

ฉันรู้ฉันแน่ใจ ว่าเดี๋ยวนี้ ขณะนี้ คุณปู่กำลังถางหญ้า ปลูกดอกไม้อยู่ที่ไหนสักแห่ง ด้วยความเชื่อมั่นศรัทธา เพื่อที่จะได้เดินไปยังอีกแห่งและที่นั่นก็จะมีเด็ก ๆ และผู้ใหญ่ร้องตามนั้น ดอกไม้จะไร่นะ สวยจริง ๆ ขอดอกไม้ให้ฉันด้วยเถอะ ให้ฉันด้วย ขอดอกไม้ฉันด้วย...

(นิทานคนปลูกต้นไม้. 2540 : 56)

การที่ชายชรานำดอกไม้มาปลูกตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นเสมือนตัวแทนของความรัก ความห่วงใย และความปรารถนาดีอยากให้โลกมนุษย์เต็มไปด้วยความสุขนั่นเอง

หรือในเรื่อง สะพาน ของ มาโนช พรหมสิงห์ ที่สะท้อนภาพความรักความปรารถนาดีอยากให้ทุกคนในโลกมีความสุข มีความรัก ความเอื้ออาทรกัน เรื่องนี้เป็นเรื่องของชายชราคนหนึ่งมีหน้าอบรมสั่งสอนและคอยมอบความรักให้กับเด็ก ๆ ที่ถูกทอดทิ้ง ณ เกาะเขาเขียวชายชราที่เด็ก ๆ เรียกว่าครูเฝ้ารอคอยสะพานที่จะเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์ที่มีแต่ความรักความเอื้ออาทร ชายชราไม่เห็นสะพานนี้นานแล้ว แม้ว่าครั้งหนึ่งเขาเคยเดินบนสะพานนี้ แต่เขาก็โกหกตัวเองว่าเป็นแค่ความฝัน วันหนึ่งเขาและเด็ก ๆ ช่วยกันสร้างสะพาน

ใหม่ด้วยความรัก และมีความหวังว่าสะพานนี้จะเป็ความหวังให้เขากับเด็ก ๆ ได้พบสิ่งที่หวังไว้ ดังข้อความ

“พวกเราดีใจที่ครูมาร่วมกับพวกเรา ไม่ทอดทิ้งเรา ไม่ทอดทิ้งสะพานด้วย ดีจริง ๆ ที่ครูเคยเห็น เคยเดินบนสะพานมาแล้วด้วย... ถึงครูไม่บอกอะไร เราก็ยังจะสร้างมัน เราตัดสินใจแล้ว...” เด็กหญิงชายต่างแย่งกันพูดแข็งแซ่ “...คงมีเพื่อนอีกมากมายที่จะมาร่วมกับเรา เราจะช่วยกันสร้างและเดินข้ามไปให้ได้”

มือยังเกาะกุมไม้เท้า ยามผ้าฝ้ายยังคล้องอยู่กับไหล่ ขำกำลังบินไปพร้อมกับเด็กสิบแปดคน พวกเราเกาะเกี่ยวกันอย่างแนบแน่น เมื่อร่อนลงที่ริมฝั่งแม่น้ำ ก็เห็นเด็กชายที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว เขาแยมยิ้มพลางโบกกระดานอะไรสักอย่างในมืออวดพวกเรา

“ฉันเพิ่งได้รับจดหมายจากพ่อแม่...” พ่อและแม่ของเขาทำงานอยู่ในเมืองหลวง ปล่อยให้เขาอยู่อย่างโดดเดี่ยวในกระท่อมบนเกาะ “..มันมาทันเวลาพอดีเลย” เด็กชายพูดเสียงดังร่าเริง

“พวกเธอเตรียมอะไรกันมาบ้างล่ะ” ขำเอ่ยขึ้นท่ามกลางวงล้อมของเด็กสิบเก้าคน ลักครู่เขาก็เห็นมือน้อย ๆ วางข้าวของต่าง ๆ ลงบนพื้นทรายต่อหน้า มีทั้งก้อนกรวดสีสันสวยงาม เมล็ดหญ้า เมล็ดต้นไม้ที่มีปีก (ซึ่งเรียกว่า “หมากปิ่น”) เศษปีกผีเสื้อ ปีกแมลงปอ เปล็ดปลาเงิน

“ผมมีสิ่งนี้แหละ” เด็กชายจากเกาะกลางแม่น้ำเปิดซองจดหมายออกช้า ๆ “ มันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของผม ใช้ล่ะ จดหมายจากพ่อแม่ที่ลงท้ายด้วยคำว่ารักและห่วงใยนี้เอง” ซองจดหมายเปิดออกเต็มที่ หัวใจดวงเล็กกระจิวรวงพुरुลงมา

(สะพาน. 2541 : 52)

ผู้เขียนใช้สะพานเป็นสัญลักษณ์แทนความรัก ความห่วงใยและความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะสะพานที่พวกเด็ก ๆ ช่วยกันสร้างขึ้นนั้น สร้างขึ้นจากความรัก ความหวังและความปรารถนา

เช่นเดียวกันนี้เรื่อง การแสดงรอบที่ 365 ของ จรูญพร ปรปักษ์ประลัย ยังได้สะท้อนภาพความรัก ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ อยากให้มนุษย์รู้จักตัวตนที่แท้จริง โดยนักแสดงละครใบ้คนหนึ่งเปิดการแสดงละครกลางสนามหญ้าแห่งหนึ่งเพื่อให้ผู้คนที่ผ่านไปมาได้ดู การแสดงในครั้งนี้ต้องการให้ผู้คนรู้จักตัวเอง รู้จักสังคมปัจจุบันมากขึ้น แต่ไม่มีใครสนใจการแสดงเลย บางคนก็มองว่าการแสดงของเราเป็นสิ่งที่ไร้สาระ ดังข้อความ

“ไ้บอกว่าคนนี้ทำให้ทุกที่บนโลกเป็นเวทีของมัน เป็นสถานที่ที่มันจะแสดงศรัทธาอย่างสูงสุดซึ่งมันมีศิลปะการละคร บนเวทีแห่งนี้มันก็ไม่ต่างจากนักบุญผู้ชี้ทางสว่างให้กับโลก ทำให้ผู้คนรู้จักตัวเอง รู้จักความเป็นคนที่มีทั้งดีและเลว หยาบและละเอียด อ่อนไหวและแข็งแกร่ง รู้ว่าอะไรคือจริง อะไรคือปลอม อะไรคือเหตุ อะไรคือผล เข้าใจอารมณ์อันหลากหลายของมนุษย์ สามารถจัดแยกลำดับอารมณ์ได้อย่างละเอียด ประณีตลึกซึ้ง”

(จรูญพร ปรปักษ์ประลัย. 2543 : 56)

เรื่อง เพื่อนนอน ของ แพร จารุ สะท้อนภาพความสงสารและความเห็นใจที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ เรื่องนี้เป็นเรื่องของหญิงสาวคนหนึ่งที่ไม่กล้านอนคนเดียวในหอพัก เจ้าของร้านเสริมสวยในหอพักจึงแนะนำเด็กสาวคนหนึ่งให้นอนเป็นเพื่อนโดยให้ช่วยดูแลห้องพักแทนค่าจ้าง วันหนึ่งหญิงสาวคิดจะเลิกจ้างดาเป็นเพื่อนนอน แต่หลังจากที่เธอทราบเรื่องราวทั้งหมดว่า สาเหตุที่เจ้าของร้านเสริมสวยให้ดาลงมานอนเป็นเพื่อนเพราะเจ้าของร้านเสริมสวยได้คู่ขาคนใหม่มาอยู่ด้วยและไม่ต้องการดาอีกแล้ว หญิงสาวจึงเกิดความสงสารโดยไม่รู้อาจะทำอย่างไรกับดาเด็กสาวที่มานอนเป็นเพื่อนดี

เช่นเดียวกันนี้ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ยังสะท้อนภาพความรักของเพื่อนมนุษย์ที่มีต่อคนบ้าไว้ในเรื่อง บุญ โดยบุญเป็นคนบ้าที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ทุกคนให้ความรักและเอ็นดูเขามาก บุญเป็นคนที่มีความคิดอยู่อย่างเดียว คือปฏิบัติตอบสนองต่อคำตอบจากคำถามตามแบบฉบับของเขา เช่น เขามักจะถามว่าทำอะไรนะ เมื่อได้รับคำตอบแล้วก็จะทำตามสิ่งนั้น เขามีความสุขที่ได้ทำในสิ่งที่เขาถามและทำด้วยความจริงใจ แต่บางครั้งเขาอาจจะก่อความวุ่นวายโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่ทุกคนก็รักเขา บุญเป็นเพียงคนบ้าคนหนึ่งที่ไม่มีความผิดพลเมืองแม้ว่าจะเคยมีคนเรียกร้องสิทธิการเป็นพลเมืองให้กับเขา จากเรื่องผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้วคนบ้ามักเป็นที่รังเกียจของสังคม คนส่วนใหญ่จะกลัวและไม่กล้าเข้าใกล้คนเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตามเขาเหล่านั้นก็เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่ยังคงมีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกเหมือนคนปกติทั่วๆ ไป แม้ว่าเขาจะมีโลกส่วนตัวและมีความสุขในแบบของตัวเอง เพราะฉะนั้นเราควรมอบความรักความเอื้ออาทรเพราะเขาเหล่านั้นน่าสงสาร

เรื่อง คำสัญญาในโลกเจียบ ของ พันทาง ได้สะท้อนภาพความรักความผูกพันของเด็กหญิงคนหนึ่งที่มีให้กับผู้ที่คอยห่วงใยและปรารถนาดี ซึ่งเป็นความรักที่บริสุทธิ์ โดยเป็นเรื่องราวของเชลล์แมนหนุ่มคนหนึ่งเดินทางไปติดต่องานต่างจังหวัด และรู้จักกับออยเด็กที่น่าสงสารและเป็นใบ้ ออยเป็นหลานของเจ้าของโรงแรม ด้วยความมีน้ำใจของเชลล์แมนหนุ่มทำให้ออยหลงรักเขา ซึ่งเขาเองก็รู้สึกเอ็นดูและผูกพันกับออย ออยหวงแหนชายหนุ่มมาก วันหนึ่งออยเห็นเชลล์แมนหนุ่มนอนอยู่กับเด็กหญิงขายบริการทำให้ออยโกรธและไม่ยอมพบหน้าเขา เชลล์แมนหนุ่มต้องกลับกรุงเทพฯ กระทั่งหันเลยไม่มีโอกาสลาออย ระหว่างทางเขาคิดตลอดเวลาว่า สำหรับออยแล้วคำสัญญาต่าง ๆ ที่ให้ไว้กับเธอเป็นเสมือนความเชื่อมั่น ความรัก ความอบอุ่นที่ออยไม่เคยได้รับจากใครเลย เขารู้สึกผิดที่ทำให้ออยเสียใจเวลาผ่านไปหลายเดือนเขาจึงได้ข่าวว่าโรงแรมถูกไฟไหม้และออยเสียชีวิต เขาเสียใจมากจึงตัดสินใจบวชให้ออยตลอดชีวิต ดังข้อความ

ตลอดทางที่ผมขับรถเข้ากรุงเทพฯ นั้น ผมรู้ว่าสำหรับออยแล้วคำสัญญาที่ผมกับแกมีร่วมกันเป็นดังความเชื่อมั่น เป็นสายใยที่ผูกมัดเอาความรัก ความอบอุ่น ซึ่งแกไม่เคยรับจากใครเลย

และผมยังรู้สึกผิดมากขึ้น ที่มัวแต่นึกว่าแกเป็นเด็ก สิ่งทีแก็เห็นเป็นเรื่องจริงจัง แทนทีผมจะหาทาง
แกไข กลับคิดว่าเป็นเรื่องสนุก

.....
ผมจำไมได้ว่าตัวเองรับฟังเรื่องทั้งหมดได้อย่างไร ในเมื่อหัวใจเต็มไปด้วยความปวดร้าว
เด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งทีไม่มีพิษมีภัยกับใครกลับมีจุดจบทีแสนโหดร้าย ผมจะไม่ให้อภัยตัวเอง
จนกว่าผมจะรู้ว่าออยให้อภัยผม ผมจะบวชให้แกตลอดชีวิต...ผมสัญญา

(คำสัญญาในโลกเจียบ. 2540 : 57)

นอกจากนี้เรื่อง ไฉนจึงรู้ว่าพี่ชายกำลังเดินตามหาความรักทีหายไป ของ แสงดาว
ศรัทธามัน ยังสะท้อนภาพความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทรของเพื่อนรุ่นน้องทีมีต่อเพื่อนรุ่นพี่ ซึ่ง
เป็นการแสดงออกถึงความรักทีมีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเป็นเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ชอบสะสม
หนังสือและรักหนังสือมาก แต่ลูกสาวแอบเอาหนังสือไปขายเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่าย เพื่อน
รุ่นน้องได้พบหนังสือเหล่านั้นที่ร้านหนังสือเก่าเนื่องจากหนังสือทุกเล่มมีลายมือชื่อของเขา จึง
พยายามซื้อกลับมาคืนให้เขา เพราะรู้ว่าเขาเป็นคนรักหนังสือและไม่มีเงินจึงมอบเงินจำนวน
หนึ่งให้เพื่อเขาจะได้ซื้อหนังสือกลับมา รุ่นพี่ชายซึ่งในความมีน้ำใจและความห่วงใยของ
รุ่นน้องมาก เขาดีใจทีโลกนี้ยังหลงเหลือความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทรของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
ดังข้อความ

ฉันอ่านคำในจดหมายของน้องสาวสามสี่รอบ แล้วประจักษ์กับกระตาคจดหมายเก็บไว้ในซอง
พร้อมบรรจุหีบสิ่งทีน้องสาวอยากมีส่วนร่วมช่วยตามหาความรักให้กับพี่ชายสอดใส่ลงใน กระเป่า
เสื้อ...รด่วนพิเศษสายเหนือ ยังคงเร่งฝัจักรมุ่งไปข้างหน้า...หยาดน้ำร้อใสเอ่อขึ้นในดวงตา ในห้วง
ภวังค์นี้ ดวงใจของฉันท้อย ๆ คลายความหม่นเศร้า ฉันเริ่มมีความสุขมากขึ้น...โลกนี้ยังมีความรัก
อันงดงามให้มนุษย์ได้ชื่นชมอยู่...

(ไฉนจึงรู้ว่าพี่ชายกำลังเดินตามหาความรักทีหายไป. 2543 : 59)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวทีมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นใจในชะตากรรมของ
เพื่อนมนุษย์ในเรื่อง โค้งรุ่งบนโลงศพ ของ ด็ก วงศ์รัฐ สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของชายคน
หนึ่งทีรู้สึกสงสารเพื่อนรักและครอบครัวซึ่งประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตทั้งครอบครัว เขานั่งคิดถึง
ความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ทั่วไปโดยเฉพาะเรื่องความตายเพราะตัวเขาเองก็เคยเผชิญความ
ตายมาหลายครั้ง และความตายนั้นก็อยู่แค่มือเอื้อม ดังข้อความ

แต่กับเพื่อนผู้จากไปพร้อมกับเมียและครอบครัวของเขา มันก็คงทรมานพอประมาณทีต้องตาย
ในน้ำ ในวาระมงคลขึ้นปีใหม่
เป็นสุข เป็นสุข เกิด - เพื่อน

เขาเรียงลำดับภาพจากวันเวลาที่ผ่านไปเลยในความคิดของตัวเอง ไซ้ – ความตาย “เคย” อยู่แค่มือเอื้อมถึงเขาเคยลั่นนอนริมบาทวิถีแถบชานเมืองโตเกียว ในนาทีกแรก ๆ ของเช้าวันใหม่ จดจำความนึกคิดได้ว่า เลือกที่เกิดไม่ได้ จึงเลือกที่ตายไม่ได้เช่นกัน

ไซ้ – ความตายอยู่แค่มือเอื้อมถึง

(โค้งรุ่งบนโลงศพ. 2539 : 57)

เรื่อง เตี้ย หมาตีน ตลกตามพระ ของ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ สะท้อนภาพชะตากรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะคนชั้นต่ำที่มักถูกเอาเปรียบหรือถูกกระทำจากสังคมตลอดเวลา เตี้ย หมาตีนเป็นตัวแทนของคนชั้นต่ำที่เป็นผู้ถูกกระทำ ถูกเอาเปรียบจากสังคม เตี้ยมีรูปร่างอัปลักษณ์ คือ ตัวเตี้ย ผิวดำ มีแม่เป็นคนปัญญาอ่อน เขามักถูกเพื่อน ๆ กลั่นแกล้งและล้อเลียนเสมอ ๆ หลังจากแม่เสียชีวิต น้ำก็รับไปอยู่ด้วย ด้วยรูปร่างที่อัปลักษณ์ของเตี้ย หมาตีน ทำให้เขากลายเป็นตลกที่มีชื่อเสียง การแสดงแต่ละครั้งของเขาเรียกเสียงหัวเราะให้กับคนดูได้มาก แต่ภายในใจของเขากลับมีแต่ความเศร้าโศก โดยเฉพาะเมื่อมีคนพูดถึงแม่ที่ปัญญาอ่อนและการเสียชีวิตของแม่ที่ผิดแปลกไปจากคนทั่วไป คือแม่ของเตี้ยเสียชีวิตในท่าก้นโถงคาหลุมมัน ดังข้อความ

โย่ง ทองหยอด ร่ายยาวถึงที่มาว่าอ้ายเตี้ยนี้เป็นหลานแท้ ๆ ของตน แม่มันคือนางสายผู้เป็นน้องสาว นางสายตายโหงไปเพ็งผาเสร็จ

ตายพิสดารเสียด้วย นางตายทำกันโคง

ตายเพราะนางไปขุดมันเสา มันเสามันเป็นมันป่า ห้วยวายเป็นแขน ผิงอยู่ในดินลึกเป็นวา ชาวบ้านมักขุดเอาแค่ครึ่งค่อนหัวเพราะคร้านขุด แต่นางสายใจคอกจะเอาหมดทั้งหัว จึงขุดลึกลงลึกค้อยเซะค้อยเซะปะเหลาะไม่ให้หัวมันขาด

คุกเข่ามุดหัวลงในหลุม ยึดเหยียดแขนควักดินออก ยิ่งลึกยิ่งถล่ำหัวเลยปักกำถอนตัวไม่ขึ้น หลุมก็แคบแขนจึงขัดคาปากหลุมก็คับไหล่ นานเข้าเลือดลงหัวอากาศในหลุมไม่พอหายใจ

น่าสงสาร นางคงดิ้นขลุกขลักอยู่นานกว่าจะขาดใจ

จนเย็นย่ำตามุขไปพบ แก่ไม่รู้ว่านางตายแล้วยังถือโอกาสเปิดผ้าหยอกกันนางเล่น ร้องไซโย ไซโยกูเก็บตุตใครได้ ตบกันนางพลางกระเช้าว่าอ้ายมันเสาหัวนี้ทำจะยาวทะลุโลก

ครั้นชั้นสูตรดูเห็นว่าตุตซิด เอามือแตะก็เย็นมือ ตามุขจึงรู้ว่านางเป็นศพ

“แม่มึงตายทุเรศแท้”

“แล้วพ่อมันล่ะ” บุญสนองถาม

“พ่อมันก็ลอยนวลอยู่ในหลุมบ้านนั่นแหละ”

“ตายแล้วหรือยัง”

“ที่ตายไปก็มี ที่ยังอยู่ก็มีอีกมาก” โย่งหักนิ้วนับจนหมดสองมือก็ยังเอ่ยนามบรรดาของน้องสาวตนไม่ครบ

(เตี้ย หมาตีน ตลกตามพระ. 2544 : 54 – 55)

และยังได้บรรยายสภาพอันอัปลักษณ์ของเตี้ยว่า

หากความอัปลักษณ์ผิดประหลาดเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของดาวตลกในยุคนี้อันแล้วไซ้ “เตี้ยหมาตีน” ก็คือดาวดวงใหม่ที่พร้อมจะจรัสแสงในไม่ช้า

“เตี้ย หมาตีน” มีดีที่ความเตี้ยต่ำผิดมนุษย์ เตี้ยขนาดเดินลอดหว่างขาน้ำโย่งได้สบาย แขนสั้น คอกกาง มือห้อยต้องแต่งแกว่งอยู่ระดับเอว ขาโก่ง เข่ากางมุ่มข้าวหลามตัด ดินแบ หัวโตเหมือนบาตร-พระ ตาพองโต ตาดำลอยในแว้งตาขาวสีขุ่น แหวตาดูเศร้า แต่ปากเบะคล้ายแสยะยิ้มอยู่ตลอดเวลา....

(เตี้ย หมาตีน ตลกตามพระ. 2544 : 54)

เช่นเดียวกันนี้ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ ยังสะท้อนให้เห็นความรักความเห็นใจเพื่อนมนุษย์ที่ต้องประสบชะตากรรมไว้ในเรื่อง **แห่ล่อนจ้อน** โดยผู้เขียนได้แสดงความเห็นใจและเวทนาหญิงเสียดคนหนึ่งที่ผู้คนต่างพากันรังเกียจและทำร้ายนางตลอดเวลา นางไม่ได้ใส่เสื้อผ้าและเข้าไปร่วมงานขบวนแห่หน้าในวัดแห่งหนึ่ง หลายคนพากันรังเกียจและขับไล่นางออกจากขบวนแห่หน้า เด็กหลายคนที่กำลังเล่นกันอยู่ใช้ปืนเด็กเล่นไล่ยิงนาง นางกรีดร้องด้วยความเจ็บปวด นางแอบเอาจิ๋วพระที่ตากไว้มาห่มร่างกายซึ่งทำให้นางรู้สึกถึงความปลอดภัย แต่นางก็ถูกรุมทำร้ายอีกครั้งเมื่อผู้คนเห็นนางห่มจิ๋วพระ หลังจากถูกแย่งจิ๋วพระไปทำให้นางถูกพวกเด็ก ๆ ทำร้ายอีกครั้ง ดังข้อความที่บรรยายความรู้สึกในชะตากรรมของนางว่า

ฉันจะถูกทำร้ายอีกครั้งคงไม่หนักหนาเกินทน แอบอุ่นใจเจี๊ยบ ๆ ว่าหากหนักข้อไปอย่างไรเสียเขาต้องห้ามปรามพวกมันไม่ให้ทำร้ายฉัน เอาเถิดเจ็บปวดเล็กน้อยไม่ติดใจ แต่ดู ๆ พวกมันไม่ประสงค์เอาเลือดเอาเนื้อดูเหมือนจะมุ่งเพียงปลีเสื้อผ้าอันแสนอุ่นจากกายฉันเท่านั้น

ฉันไม่เหลืออะไรแล้ว กลับมาเป็นคนเปล่าเปลือยล่อนจ้อนดังเดิม ยามนี้ไม่มีจิ้งหะเจ้าเร่ใจ ไม่มีใครมาร่วมร้ายว้ายพ้อ มีเพียงทะเลโมนผู่ใหญ่แห่ด้นล่อมหน้าล่อมหลัง เอาก้อนดินขว้างปา กอบฝุ่นสาตใส่ เอาปืนอีโบะอัดลูกขำมะเลียงยิงตูดฉัน

บนทางผิวฝุ่น ฉันเดินทอดน่องทอดใจแล้ว หลับตาหลับหู ปล่อยเท้าก้าวไปตามแต่มัน

(แห่ล่อนจ้อน. 2538 : 51)

หรือในเรื่อง **พระหน่อแห่งเมืองหนาว** ของ วัน ณ จันทรธาร ที่สะท้อนภาพของเด็กหญิงคนหนึ่งารู้สึกสงสารในชะตากรรมของตัวละครในนิทานที่แม่เล่าให้ฟัง เนื้อเรื่องเกี่ยวกับพระหน่อที่ออกไปเที่ยวชมเมืองเพื่อรับรู้ถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และพบสาวชาวบ้านคนหนึ่ง พระหน่อเปิดเผยฐานะที่แท้จริงของตนให้นางรู้ ทหารกล่าวว่าเรื่องราวจะใหญ่โตจึงจับตัวหญิงสาวไปขังไว้บนหอคอย หญิงสาวต้องการกลับบ้านและไม่ยอมกินอาหารจนร่างกายซูบ-ผอม ฝ่ายพระหน่อเองก็ลืมนึกว่าเคยขังหญิงสาวไว้ พอนึกขึ้นได้จึงรู้สึกผิดจึง

ปล่อยหญิงสาว แต่เธอได้เสียชีวิตแล้ว หลังจากที่เด็กหญิงฟังเรื่องราวจบจึงรู้สึกหญิงสาวที่ต้องประสบชะตากรรม ดังข้อความ

“หนูไม่ชอบ ไม่เห็นรู้เรื่องเลย ทำไมไม่มีใครมาช่วยสาวน้อย คนหายไปทุกคน ไม่มีใครรู้ว่าเธอหายไปไหนหรือคะ” เธอชักก๊อปปี้

“ก็...อาจจะรู้ หรืออาจจะไม่รู้ คนเมืองหนาวอาจจะไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงก็ได้จะ อะไรลืมได้พวกเขาก็ช่วยกันลืม เพื่อ..เพื่อความสุขกระมัง”

“หนูเกลียดพระหน่อ ใจร้าย น่าเกลียดน่ากลัวที่สุด” เด็กหญิงค้อนลมค้อนแล้ง

(พระหน่อแห่งเมืองหนาว. 2541 : 51)

เรื่อง **แต่วิญญาณศิลปิน** ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนภาพความรู้สึกของชายคนหนึ่ง ที่รู้สึกสงสารเพื่อนรักที่ถูกแทงเสียชีวิต ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีมนุษย์ทั่วไปหลีกเลี่ยงความตายไม่พ้น ทุกคนต้องเผชิญกับมัน ดังข้อความที่ตัวละครแสดงความรู้สึกว่า

ความตายเริ่มผ่านมาให้ผมเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ไม่กี่ปีมานี้ ญาติพี่น้องของผมหลายคน เสียชีวิตลงในเวลาไล่เลี่ยกัน ความตายครั้งแรกก็เกิดขึ้นกับเพื่อนรักคนหนึ่งของผม ขอขอบคุณความตายที่เข้ามาใกล้ชิดผมในเวลาอันควร เข้ามาในวัยที่ผมเรียนรู้ชีวิตเพียงพอและเริ่มยอมรับการสูญเสียที่มีเหตุผลได้แล้ว มันทำให้ผมไม่เศร้าโศกเกินไป ทำให้ผมรอคอยความตายได้โดยไม่ทรมานทรมานหวาดหวั่น

ความตายเข้ามาทักทายผมอีกครั้ง เพื่อนเก่าที่อยู่ต่างจังหวัดส่งข่าวมาบอกว่าเพื่อนของผมอีกคนหนึ่งเสียชีวิตแล้ว ความตายครั้งนี้เกิดขึ้นในวงเหล้า ทหารพรานกลุ่มหนึ่งตั้งวงกินเหล้าตั้งแต่หัวค่ำ ยิ่งดึกก็ยิ่งเมามายกันมากขึ้น การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นตามปกติวิสัย ครั้งนี้มีทหารพรานโชคร้ายโดนแทงตายไปหนึ่งราย ทหารพรานคนนั้นก็ชื่อ “โมก” เพื่อนเก่าของผมเอง

(แต่วิญญาณศิลปิน. 2538 : 50)

เรื่อง **เทวดาดี** ของ เสี้ยวจันทร์ แรมไพร ได้สะท้อนภาพความรู้สึกที่มีต่อชะตากรรมของมนุษย์ โดยชายคนหนึ่งชอบสมมติตัวเองว่าเป็นเทวดา แต่ชีวิตของตนกลับลำบากมิได้เหมือนกับเทวดาที่มักมีแต่ความสุขสะดวกสบาย เขาสมมติตัวเองเป็นเทวดาเดินสอนผู้คนในสังคม และพบเด็กชายกำลังเดินขายของคนหนึ่งโดยไม่มีใครสนใจซื้อเลย ดังข้อความ

เด็กชายตาถลนเดินขาย “มิลเลอร์ บอล” โลกกลมกระจกที่สะท้อนแสงแวววาวเวลาแสงไฟตกต้องกระทบ เด็กชายคือผลพวงของสงครามเลือดเย็น เดินปากบิตปากเบี้ยวฟ้องต่อโลกว่า ความรักเอื้ออาทรมันคงสูญหายไปจากโลกนี้เสียแล้ว แทนที่จะไม่มีใครสนใจซื้อโลกส่องแสงของเด็กชายเลย

(เทวดาดี. 2543 : 56)

เขาได้พบเพื่อนที่เคยเป็นนักเขียนด้วยกันเข้ามาทักทายด้วยข้อความประชดประชัน เขาเฝ้ามองดูผู้ที่ผ่านไปมาจนได้เวลาที่เขาต้องแสดงละครใบ้เรื่องเดิมที่เล่นจนจำได้ เขา กางปีกบินไปชนกับแผ่นป้ายโฆษณา แล้วตกลงมากระทบพื้นถนน ผู้คนเข้ามามุงดูเพราะคิดว่าคือการแสดงและโยนเศษเหรียญให้เขา

นอกจากนี้ในเรื่อง **ปัจเจกชน** ของ ตะวัน สันติภาพ ยังได้สะท้อนภาพของคนที่ยอมรับในชะตากรรมของตัวเองและความรักความห่วงใยของบุคคลใกล้ชิดที่มีต่อเพื่อนผู้ประสบชะตากรรม ซึ่งต้องเผชิญกับโรคมะเร็งและมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน เพื่อน ๆ ครูและลูกศิษย์พากันมาเยี่ยมเขามากมาย ความหลังในอดีตสมัยที่อยู่ในชนบทแทรกเข้ามาในความรู้สึกของเขาและเขาพร้อมที่จะตายโดยไม่ต้องการความสงสารจากใคร ดังข้อความ

“พวกเขาแห่กันมาเยี่ยมเราด้วยความสงสาร” พิชิตคำรามก้องในความรู้สึก” เราไม่ต้องการความสงสารจากใคร ไม่ต้องการความกรุณา ชีวิตของเราเย็นหยัดด้วยลำแข้งมากกว่ายี่สิบปี แม้มันจะลำบากยากเข็ญอย่างไร เราไม่เคยร้องขอความช่วยเหลือจากใคร บางครั้งเรายืมเงินเขาด้วยผลตอบแทนคือดอกเบี๋ย เราขอให้เขาสอนแทนบางคาบที่ติดธุระ แต่เราก็ก่อนชดใช้ในวันหลัง เราไม่เคยเอาอะไรจากใครฟรี ๆ”

ความรันทดวิ้งเป็นก้อนขึ้นจุกคอหอย

“เราไม่เคยต้องการความสงสารจากใคร” พิชิตร้องเสียงดังคับห้อง “เราคนเดียวเท่านั้นที่มีสิทธิ์สงสารตัวเอง”

(ปัจเจกชน. 2541 : 51)

นักเขียนสะท้อนให้เห็นความรักความปรารถนาดีที่อยากให้ทุกคนมีความสุข มีความรัก ความเอื้ออาทรกัน ซึ่งเป็นความรักความห่วงใยที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นความสงสารความเห็นใจและความมีน้ำใจที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ความรักความปรารถนาดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่บนโลกนั้น ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งอื่น ๆ ล้วนแต่ควรมอบความรักให้แก่กันทั้งสิ้น และยังได้สะท้อนให้เห็นมนุษย์ผู้ประสบชะตากรรม ไม่ว่าจะเป็นการประสบกับเหตุการณ์หรือเคราะห์กรรมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ โดยได้แสดงความรู้สึกเห็นใจและสงสารต่อเพื่อนมนุษย์ที่ต้องประสบเคราะห์กรรมเหล่านั้น จะเห็นว่าความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์นั้นเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

8.3.2 ด้านความรักที่มีต่อสัตว์

ความรักที่มนุษย์มีต่อสัตว์นั้นถือว่าเป็นความรักอีกประเภทหนึ่งที่หากเกิดขึ้นในสังคมแล้วจะทำให้สังคมน่าอยู่ เพราะสัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งที่มีชีวิต มีความรู้สึก ดังที่ วัน ฌ จันทรธาร ได้สะท้อนภาพความรักของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์ไว้ในเรื่อง

นักสู้เตาหู้ใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องราวของแก๊งที่เก็บลูกแมวข้างถนนมาเลี้ยง แต่แม่ไม่ให้เลี้ยงเพราะเจ้าของที่แม่เช่าขายของไม่ชอบแมว จึงให้เลิกเด็กเสิร์ฟในร้านอาหารเป็นคนเลี้ยง และตั้งชื่อว่าแป้ง มันจับหนูแก๊ง แก๊งกับเลิกรักแป้งมาก วันสงกรานต์ทุกคนกลับไปเยี่ยมบ้านต่างจังหวัด หลังจากกลับมาแก๊งก็พบแป้งตายอยู่ในถังขยะ เจ๊กฮวดเจ้าของร้านขายของชำเป็นคนฆ่าโดยอ้างว่ามันขโมยของในร้าน แก๊งกับหาญเสียใจที่แป้งตายและโกรธมากเพราะไม่สามารถทำอะไรได้ หาญซึ่งขายเตาหู้ทอดจึงระบายความแค้นโดยสมมติให้เตาหู้เป็นเจ๊กฮวด และตั้งใจทอดให้มันใหม่เกรียมทุกชิ้นถึงแม้จะขายไม่ได้ก็ไม่เป็นอะไร แต่ทำไปเพื่อให้หายแค้น

เช่นเดียวกันนี้ในเรื่อง วีรกรรม ของ จัตวา ศุภิสุทธิ ยังสะท้อนให้เห็นความรักของมนุษย์ที่มีต่อสัตว์คือสุนัข โดยเป็นเรื่องราวของลุงแก่นในสมัยเป็นเด็กได้เก็บลูกสุนัขที่มีสภาพผอมโซและสกปรกซึ่งกำลังตะกายอยู่ริมตลิ่งขึ้นบนฝั่งมาเลี้ยง แก่นรักสุนัขตัวนี้มากและตั้งชื่อว่าแดง แดงเป็นสุนัขที่ซื่อสัตย์และรักเจ้าของมาก วันหนึ่งเกิดเหตุร้ายขึ้นที่บ้านแก่น วิทยุในหมู่บ้านขึ้นไปจุดพีสาวของแก่นในขณะที่ไม่มีใครอยู่บ้าน แดงซึ่งถูกมัดด้วยเชือกในลอนไว้กับเสาบ้านพยายามตะเกียกตะกายและเห่าเสียงดังจนทุกคนได้ยิน ทำให้พีสาวของแก่นได้รับความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ ดังข้อความ

...มันลุกขึ้นแล้วเดินลงบันไดอย่างเชื่องช้าด้วยอาการเซ ๆ ของคนเพิ่งฟื้นตัว แต่แล้วภาพที่มันเห็นเบื้องหน้านั้นกลับทำให้มันหายมึนเป็นปลิดทิ้ง เลือดในตัวของมันแข็งตัวเย็นเฉียบขึ้นมา มันโชนทีเดียวไปยังร่างของไอ้แดงที่นอนหมอบอยู่คาเสาเรือนคุกเข่าลงข้าง ๆ แล้วเอามือซ้อนหัวของไอ้แดงขึ้นมา

มันมีแต่เลือด เลือดที่แดงยิ่งกว่าสีแดงของในลอน เลือดที่ไหลออกมาจากทั้งทางปาก ทางจมูกและทางคอ จริงอย่างที่แม่ว่า ต่อให้มันเห่าจนคอแตกตายก็คงไม่มีใครได้ยินมัน ยกเว้นไอ้แกคนนี้คนเดียวที่ได้ยิน น้ำตาของเด็กน้อยไหลพรากอาบแก้มในขณะที่ทอดร่างที่เริ่มเย็นซีดของสุนัขของตน รู้สึกถึงเสียงร้องให้ที่ขึ้นมาติดคาอยู่ที่คอ มันค่อย ๆ แกะเอาเชือกออกจากคอไอ้แดง แผลโดนเชือกบาดที่คอของไอ้แดง ลึกและกว้างอย่างน่ากลัว มันเอามือลูบหัวไอ้แดงอย่างเชื่องช้า แล้วเสียงร้องให้ของมันก็หลุดออกมา จากนั้นไอ้แก่นก็เริ่มร้องให้ มันร้องให้มากเท่าเด็กคนหนึ่งจะร้องได้ในชีวิตหนึ่ง ร้องโดยไม่คิดจะหยุดร้องให้อีกเลยตลอดชีวิตนี้

(วีรกรรม. 2544 : 56)

นักเขียนสะท้อนให้เห็นความรักความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสุนัขหรือแมวล้วนเป็นสัตว์ที่อยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ โดยเฉพาะสุนัขถือว่าเป็นสัตว์ที่มีความซื่อสัตย์ต่อเจ้าของมากที่สุด

จากที่ได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิยายสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 โดยได้จัดแบ่งหมวดหมู่ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นเป็น 8 ด้าน ดังได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยพบว่า ยังมีเรื่องสั้นอีกจำนวน 23 เรื่อง ที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ นำมาวิเคราะห์ ด้วยเหตุที่ว่าเรื่องเหล่านั้นมีแนวเนื้อหา ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. เป็นเรื่องจินตนาการของผู้เขียน เช่น เรื่อง สู่สรวงสวรรค์ ของ โกศล อนุสิม ที่เนื้อหากล่าวถึงตำนานการเกิดมนุษย์ และ เรื่อง แร้งอสูรไล่เดือนปีศาจ ของ ปราโมช ปราโมทย์ ที่เนื้อหากล่าวถึงตำนานการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

2. เนื้อเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในต่างประเทศ เช่น เรื่อง คนโซ เรื่อง ผีหลอก และ เรื่อง ภาพหลอน ของ ธรรมชาติ ประภาศิริ ที่กล่าวถึงชายคนหนึ่งทำงานในต่างประเทศ และพบกับเหตุการณ์ลึกลับต่าง ๆ เรื่อง กำมือและนิ้วโป้งแห่งเมดิเตอร์เรเนียน ของ ส. เทพธำเพย เนื้อเรื่องกล่าวถึงนักศึกษาชื่อคาร์โลซึ่งเป็นชาวเกาะคอร์ซิกาที่พยายามเรียกร้องอิสรภาพจากประเทศฝรั่งเศสจนถูกยิงเสียชีวิต เรื่อง แม่ม่ายแห่งโพนไซ ของ ไพฑูรย์ ธัญญา กล่าวถึงชีวิตของหญิงขายบริการคนหนึ่งทำงานอยู่ในโรงแรมโพนไซในประเทศเวียดนาม เรื่อง โอเจ้าดวงดอกจำปา ของ จุฬา ละคร ที่กล่าวถึงหญิงสาวชาว โพนสว่างคนหนึ่งที่ยากข้ามฝั่งมาทำงานในประเทศไทย เป็นต้น

บทที่ 3

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสาร

เนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544

เรื่องสั้นเป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ต้องใช้ความรู้ความสามารถและศิลปะในการเขียน เพื่อเสนอเรื่องราวตลอดจนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ โดยที่นักเขียนแต่ละคนจะมีเทคนิคหรือกลวิธีการเสนอแนวคิดหรือเรื่องราวในรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ทั้งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตาม งานเขียนที่มีรูปแบบหรือลักษณะการเขียนที่หลากหลายย่อมเป็นที่น่าสนใจของผู้อ่าน นักเขียนบางคนอาจใช้กลวิธีการนำเสนออย่างตรงไปตรงมาซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดได้ไม่ยากนัก แต่บางครั้งนักเขียนอาจใช้กลวิธีนำเสนอแนวคิดด้วยลีลาทางวรรณศิลป์ ผู้อ่านต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจึงจะสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างชัดเจน การศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดนั้นมีผู้อธิบายความหมายไว้ดังนี้

ชลธิรา กลัดอยู่ (2511 : 211 – 212) อธิบายว่า เทคนิคหรือกลวิธีการแต่งถือเป็นแนวการเขียนอย่างหนึ่งที่ผู้แต่งจงใจไว้เพื่อเสนองานเขียนของตนให้ปรากฏออกมาในรูปแบบหรือลักษณะต่าง ๆ การกำหนดโครงสร้างของเรื่องด้วยการวางเค้าโครงเรื่อง การลำดับเรื่องราว วิธีการดำเนินเรื่องจากเริ่มต้นไปสู่จุดจบ การกำหนดลักษณะตัวละครและการปล่อยตัวละคร การสร้างฉากหรือการกำหนดเวลา สถานที่ บรรยากาศ วิธีการเสนอแนวคิด หรือการวางจุดมุ่งหมายต่าง ๆ

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517 : 29) กล่าวถึงเทคนิคหรือกลวิธีว่า เทคนิคคือวิธีการหรือกลวิธีซึ่งผู้แต่งนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์สะท้อนใจ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีฝีมือขนาดไหน โบราณใช้คำว่า “อุปาย” (แต่ปัจจุบันความหมายกลายเป็นทางที่ไม่ดี) เพื่อให้ผู้อ่านได้ถ่ายทอดความคิดนั้นอย่างซึมซาบ กลวิธีในการแต่งวรรณคดีเป็นคุณสมบัติสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เรื่องมีคุณค่าทางวรรณคดี กลวิธีเป็นความสามารถและฝีมือของผู้แต่ง ๆ วรรณคดีประเภทเรื่องเล่ามีหลากหลายวิธีและทวีขึ้นไปเสมอตราบเท่าที่ศิลปะการแต่งเจริญก้าวหน้าไป

ชวน เพชรแก้ว (2520 : 20) ให้ความหมายว่า เทคนิคคือกลวิธีที่ผู้แต่งนำมาใช้ในการถ่ายทอดความนึกคิดหรือความสะท้อนใจ เป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งมีฝีมือเพียงใด การใช้เทคนิคอาจทำได้หลายประการ เช่น อาจใช้โดยการสร้างผู้เล่าเรื่องขึ้น อาจจะเป็นการกล่าวย้อนหลัง อาจจะเป็นเรื่องและปิดเรื่องโดยสร้างความสะท้อนใจ

จากคำอธิบายดังกล่าวสรุปได้ว่า กลวิธีการเสนอแนวคิดหมายถึงกลวิธีต่าง ๆ ที่นักเขียนแต่ละคนเลือกใช้ในการสร้างสรรค์งานประพันธ์ของตน และเสนอแนวคิดของตนด้วย

กลวิธีทางวรรณศิลป์ ทำให้งานนั้นมีคุณค่าน่าสนใจมากกว่าการเล่าเรื่องแบบตรงไปตรงมา ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการเสนอแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์จำนวน 380 เรื่องนั้น ปรากฏว่ามีกลวิธีการเสนอภาพสะท้อน ดังต่อไปนี้

1. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง
2. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา
3. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก
4. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์
5. การเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีอื่น ๆ

1. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักเขียนนิยมนำมาใช้ในการสร้างผลงานของตน กลวิธีการเล่าเรื่องมีหลายวิธี ดังที่ วัลยา วัฒนศรี (2538 : 9 – 16) ได้กล่าวถึงกลวิธีการเล่าเรื่องกับการศึกษาวรรณกรรมไทยว่า นักเขียนจะสร้างผู้เล่าเรื่องขึ้นมาซึ่งจะปรากฏหรือไม่ปรากฏในฐานะตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในตัวบทก็ได้ และผู้เล่าเรื่องนั้นจะเป็นผู้เลือกวิธีการเล่าเรื่องที่จะเสนอเหตุการณ์หรือเรื่องราวในเรื่องต่อผู้อ่าน การเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. ทรศนะไร้ขอบเขต เป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้งเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและตัวละครทุกตัว โดยความรู้ที่ไร้ขอบเขตจำกัดและเรียกวิธีการนี้ว่าเป็นวิธีเล่าเรื่องแบบผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้ง

2. ทรศนะจำกัดขอบเขต เป็นการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในเรื่องนั้นถูกจำกัดการรับรู้เฉพาะสิ่งที่เขาเห็น ได้ยินหรือรับรู้ ทรศนะจำกัดขอบเขตแบ่งผู้เล่าเรื่องได้หลายประเภท ดังนี้

2.1 ผู้เล่าเรื่อง – ผู้กระทำ ผู้เล่าเรื่องปรากฏตัวในฐานะตัวละครเอกและเล่าเรื่องตามมุมมองของเขา ผู้เล่าเรื่องจะแทนตัวเองด้วยสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง ผู้อ่านจะรู้ทันทีว่าเป็นผู้เล่าเรื่อง – ผู้กระทำ หรือผู้เล่าเรื่อง – ตัวเอก

2.2 “เขา” วิธีนี้ผู้เล่าเรื่องเป็นตัวละครเอก และจะเล่าตามประสบการณ์ของเขาโดยไม่เปิดเผยตัวด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่สาม

2.3 ผู้เล่าเรื่อง – ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ วิธีนี้ผู้เล่าเรื่องใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเล่าเรื่อง แต่เขาไม่ได้เป็นตัวละครเอกแต่จะอยู่ในเหตุการณ์สำคัญทุก ๆ ครั้งหรือรับทราบเรื่องจากการสนทนากับผู้อื่นหรือการจับความจากคำพูดของตัวละครอื่นๆ ผู้เล่าเรื่องแบบนี้อาจมีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์บางช่วง แต่ถ้าช่วงใดที่เขาไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์เขา

จำเป็นต้องถูกจำกัดให้คาดเดาส่งที่เกิดขึ้นแก่ตัวเอกหรือเล่าสิ่งที่ตัวเอกยินดีเปิดเผยให้เขาทราบเท่านั้น

จากการศึกษาเรื่องสั้น จำนวน 380 เรื่อง พบว่านักเขียนได้ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยโดยใช้กลวิธีในการเล่าเรื่องสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 ผ่านผู้เล่าเรื่อง

1.2 ผ่านตัวละคร

1.3 กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน

1.1 ผ่านผู้เล่าเรื่อง

1.1.1 ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม

กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องนั้น ผู้เล่าเรื่องจะไม่ปรากฏตัวในเรื่องในฐานะตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง แต่ผู้เขียนจะสมมติตัวเองว่าเป็นผู้รู้แจ้งและเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ผู้เล่าเรื่องจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผู้เล่าเรื่องจะกระทำตนเป็นเสมือนผู้รู้แจ้งในเหตุการณ์และการกระทำตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละครทุกตัว ดังนั้นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจึงเสนอผ่านการกระทำ คำพูด ทักษะของตัวละครที่ถูกเอ่ยถึงในสรรพนามบุรุษที่สาม คือ เธอ หล่อน เขา พวกเขา มัน หรือเรียกชื่อตัวละครในฐานะบุรุษที่สาม เป็นต้น ซึ่งการใช้กลวิธีโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องแบบนี้จึงเอื้อต่อการเสนอภาพสะท้อนทางสังคม จากการศึกษารื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม จำนวน 110 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง การกลับมาของน้องสาวคนกลาง	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ครุฑนอกกระดาน	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง หายหา	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง หูดหาย	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ในป่าช้า	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ผู้ซื้อสัตย์	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง เรื่องของหมา	ของ ทศนาวดี
เรื่อง ผู้ช่วยครู	ของ ทศนาวดี
เรื่อง ที่นี้มีแม่ให้เช่า	ของ ทศนาวดี
เรื่อง พุทโธ่เอ๋ย	ของ ทศนาวดี
เรื่อง ห้องไม่มีหน้าต่าง	ของ ชลัมพู ณ ชเลล้ำ
เรื่อง ขานขับเคียว	ของ ปราโมช ปราโมทย์

เรื่อง บ้านยักษ์	ของ ชามา
เรื่อง ละงู	ของ นาดาลี
เรื่อง สงครามภายใน	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง โลกร้าย	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง ทางผ่านแห่งความเจ็บปวด	ของ กานติ ณ ศรัทธา
เรื่อง หวาด หวาด	ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทรัพย์
เรื่อง ฝันร้ายของสายเดี่ยว	ของ ทยา กิจการุณ
เรื่อง อยาก	ของ อุเทน พรหมแดง
เรื่อง นิทานก่อนนอน	ของ อุเทน พรหมแดง
เรื่อง บ้านหลังเก่า เต่า และเมืองหลวง	ของ ทินกร มนเจริญ
เรื่อง รถเข็นของนาง	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง บนเส้นทางสายนักปฎิวัติ	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ให้ชีวิต	ของ ภิรมยา
เรื่อง เศษสำนึก	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง ฝนหลงฤดู	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง บ้านในเมือง	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง ดอไม้	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง โลกของนะดี	ของ ละเวง ปัญจะสุนทร
เรื่อง บ้านโคกนางหนี	ของ เราสี มหาราษฎร์
เรื่อง มือบหมา	ของ เราสี มหาราษฎร์
เรื่อง หมาบ้า	ของ วัชระ เพชรพรหมศร
เรื่อง นกต่อ	ของ วัชระ เพชรพรหมศร
เรื่อง วิทยานิพนธ์ดีเด่น	ของ วัชระ เพชรพรหมศร
เรื่อง สมหมาย ลูกเมีย และหมา	ของ เปี้ย คำปัน
เรื่อง เด็กหญิงที่ร่าเริงเหมือนนกเด้าระบำ	ของ ชัชวาลย์ โคตรสงคราม
เรื่อง จะเลือกท่านเป็นผู้แทนฯ	ของ พันธกานท์ จตุณราษฎร์
เรื่อง สถานการณ์สุดท้าย	ของ นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง บ่อน้ำกับความหลัง	ของ สมใจ สมคิด
เรื่อง ทางที่ไม่ได้เลือก	ของ สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ
เรื่อง เชวต้าวสุดท้าย	ของ โถ่เรบอ
เรื่อง อำนาจประชาชน	ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม
เรื่อง ครูครึ่งเทอม	ของ ชานามิ

เรื่อง อ้อมกอดฟ้า	ของ ฮอยล้อ
เรื่อง กล้านอกเตา	ของ ฮอยล้อ
เรื่อง การต่อสู้ในคำคืนนั้น	ของ ละเลง ละเร้ง
เรื่อง คุณยายทำถูกแล้ว	ของ เสาร์ ราศีสิงห์
เรื่อง วัลยากับจระเข้ผู้ฝืนอยากเป็นสหาย	ของ มหรรณพ โฉมเฉลา
เรื่อง ชพณฯ กับกระเป๋ajemส์บอนด์	ของ วิฑูรย์ ทองแท่ง
เรื่อง ขอให้ได้เกิดใหม่ในชาติหน้า	ของ ขจรฤทธิ์ รักษา
เรื่อง มาจากป่าคอนกรีต	ของ เยี่ยม ทองน้อย
เรื่อง มัคนายกบุญธรรม	ของ บุญโฮม นาภูน้อย
เรื่อง คื่นข้าวประดับดิน	ของ มาโนช พรหมสิงห์
เรื่อง ความฝันของคนโสมม	ของ มาโนช พรหมสิงห์
เรื่อง สงครามไร้พรมแดน	ของ ถาวร บุญวัฒน์
เรื่อง เงาผีเสื้อ	ของ ดุสิต จักรศิวัตินัย
เรื่อง ระยะห่างและคลื่นแทรก	ของ ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง
เรื่อง เตี้ย หมาตีนดลกตามพระ	ของ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ
เรื่อง เหงาไหม	ของ เอื้อ อัญชลี
เรื่อง คนเจ็บหู	ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ
เรื่อง น้ำโห	ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ
เรื่อง สังกะตัง	ของ ศรีดาวเรือง
เรื่อง จดหมายจากซอยสิบแปด	ของ ทวีสิทธิ์ ประครองศิลป์
เรื่อง หารรถพระ	ของ ปรรธนา รัตนะ
เรื่อง สายเลือด	ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์
เรื่อง ปฏิวัติครั้งที่ 1001	ของ นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง ด้ายสีชมพู	ของ สร้อยแก้ว คำมาลา
เรื่อง บทเพลงของผีเสื้อ	ของ ดิเรก นนทชิต
เรื่อง วิถีโคจร	ของ ดิเรก นนทชิต
เรื่อง ถูร่อง	ของ เพ็ญ ภาคตะ
เรื่อง พ่อยังไม่กลับมา	ของ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์
เรื่อง ล่ม	ของ แพรกหญ้า
เรื่อง บนเส้นทาง 123 ในเช้าวันหนึ่ง	ของ ตึก วงศ์รัฐฯ

เรื่อง โค้งรุ่งบนโลงศพ	ของ ตึก วงศ์รัฐฯ
เรื่อง คนเมา – คนบ้า	ของ ตึก วงศ์รัฐฯ
เรื่อง มารยา	ของ แสนคำ อภิวัดณ์
เรื่อง มือปิ่น	ของ ทศนาวดี
เรื่อง วันที่ผ่าน	ของ สร้อยแก้ว คำมาลา
เรื่อง แก้วในกองขยะ	ของ นเรศ นโรปกรณ์
เรื่อง อีฐที่ข้างปิ่น	ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม
เรื่อง ทุกอย่างล้วนดีขึ้นแล้ว (?)	ของ ภูซพงค์ ภูแสง
เรื่อง ทางไกล	ของ สมใจ สมคิด
เรื่อง นั่งร้าน	ของ เฉลิม พนโพนม
เรื่อง นักสู้เต้าหู้ไหม้	ของ วัน ณ จันทรธาร
เรื่อง เทวดาดื้อ	ของ เสี้ยวจันทร์ แรมไพร
เรื่อง การแสดงรอบที่ 365	ของ จริญญา ปรปักษ์ประลัย
เรื่อง ลูกโป่ง	ของ จริญญา ปรปักษ์ประลัย
เรื่อง เฒ่าเลี้ยงควาย	ของ ประเสริฐ จันดำ
เรื่อง ไฉ่ยอด	ของ วาด รวี
เรื่อง เมืองที่ไม่น่าไว้วางใจ	ของ คำร้อย คำเพราะ
เรื่อง ผู้ถูกลงทัณฑ์	ของ คำร้อย คำเพราะ
เรื่อง ขาวคราวของหนุ่มสาวยุคใหม่	ของ พงษ์เผ่า เทพอารักษ์
เรื่อง 18 วัน 5 ชั่วโมง กับ 10 นาที	ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทรัพย์
เรื่อง ตาลปัตร	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง ผู้สืบสันดาน	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง อำนาจประชาชน	ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม
เรื่อง ความลับของโสดา	ของ ชลัมพู ณ ชเลล้ำ
เรื่อง แมวบาดเจ็บ	ของ ชาคิต โภชะเรือง
เรื่อง ที่ดินติดถนนสี่เลน	ของ วีระ สุดสังข์
เรื่อง ผู้หญิงชื่อสุภัก	ของ ขวัญ เพียงหทัย
เรื่อง เราเขา	ของ ปราโมช ปราโมทย์
เรื่อง ภาพเกียรติยศ	ของ ชาคมน์ ลุนาชัย
เรื่อง คนหลงสมัย	ของ เยี่ยม ทองน้อย
เรื่อง หลังบ้านใหญ่	ของ อัดถากร บำรุง
เรื่อง ทางน้ำไหล	ของ ชม นวนมุสิก

เรื่อง สิ้นเสียงปืน

ของ นภดล พลกุล

เรื่อง ดำนันทแห่งมนุษยธรรม

ของ เชียงชัน บาเรียง

เรื่อง คนรัก

ของ สร้อยแก้ว คำมาลา

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม ดังนี้

ในเรื่อง **ผู้หญิงชื่อสุภัก** ของ ขวัญ เพียงหทัย สะท้อนภาพการต่อสู้ดิ้นรนทางด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนสะท้อนภาพของ สุภัก หญิงสาวคนหนึ่งที่ต้องสู้ชีวิตมาโดยตลอด และเพื่อต้องการมีชีวิตที่ดีเธอจึงยอมเป็นภรรยาน้อยของนักธุรกิจคนหนึ่ง เรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “หล่อน” และเรียกชื่อตัวละครว่า “สุภัก” ในฐานะบุรุษที่สาม เล่าเรื่องทั้งหมดเพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงบุคลิก พฤติกรรมตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละครว่า

...สุภักไม่ใช่คนสวยจัด แต่บุคลิกที่โดดเด่นของหล่อนชวนให้น่าสนใจ หล่อนเลือกคบผู้ชาย รวย 3 – 4 คน ขณะที่คิดวางแผนอนาคตและในที่สุดก็ตัดสินใจเป็น “ผู้หญิงส่วนตัว” ของนักการเงินหนึ่งที่มีอายุมากแล้ว

หล่อนรู้ว่าตัวเองไม่ใช่คนแรกในบรรดาผู้หญิงของเขาแต่มันไม่ใช่เรื่องที่ต้องสนใจ เขาไม่ใช่ผู้ชายประเภทที่ให้บ้านหลังหนึ่ง รถคันหนึ่งแล้วให้นอนรออยู่ที่บ้านเหมือนผู้ชายทั่วไป ข้อเสนอของเขาที่ว่าเป็นเงินก้อนโตสำหรับทำธุรกิจส่วนตัว หลังจากนั้นหล่อนก็เป็นของเขาโดยไม่ต้องยุ่งเรื่องเงินกันอีก นั่นเป็นสิ่งที่ทำให้สุภักเลือกเขาจากผู้ชาย 4 คน...

ชีวิตของหล่อนเต็มไปด้วยการดิ้นรน หล่อนดูแลทุกอย่างด้วยตนเอง แม้แต่งงานของกิตติก็ต้องผ่านความเห็นชอบของหล่อนก่อน แม้มันจะดูเหมือนว่าไม่ให้เกียรติเขาก็ตาม การเงินในร้านต้องควบคุมให้แม่นยำโดยเฉพาะในยุคที่เศรษฐกิจปั่นป่วนเช่นนี้...

มันเป็นอย่างนี้เสมอมา สุภักเลิกสนใจไปนานแล้ว หล่อนมีชีวิตที่ต้องดูแล มีห้องเสื้อที่จะล้มไม่ได้ ตระกูลนี้จะไม่มียศบรรดาศักดิ์ชั่วรอย เกียรติยศที่กู้คืนมาจะต้องดำรงไว้ ไม่ว่าจะต้องทำร้ายใครก็ตาม แม้แต่รัศมีเพื่อนเก่า

หล่อนไม่ยอมให้ความโดดเดี่ยว ความไม่มีเพื่อนหรือความเจ็บเหงาใด ๆ เข้ามาครอบงำจิตใจ หล่อนจะต้องเข้มแข็งและต่อสู้เพื่อตัวเอง ที่นี้กรุงเทพฯ เมืองที่คนดิ้นรนจึงจะอยู่รอด หล่อนจะต้องมีความหวังและเดินไปข้างหน้า ใครที่ไม่ยืนอยู่ตรงที่ของหล่อนย่อมไม่รู้หรือว่ามันยากลำบากเพียงใดที่จะดำรงรักษาสິงที่มีอยู่ หล่อนจะก้าวผ่านเรื่องราวทุกอย่างและทิ้งไว้เบื้องหลัง

(ผู้หญิงชื่อสุภัก. 2542 : 55 – 54)

จากข้อความจะเห็นว่า ผู้เล่าเรื่องทราบได้แม้แต่ความคิดในจิตใจของตัวละครจึงทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพียงลำพัง เธอจึงกระทำทุกวิถีทาง

เพื่อให้ชีวิตและธุรกิจที่เธอทำประสบความสำเร็จและอยู่รอด โดยไม่สนใจว่าสิ่งนั้นจะเป็นการทำร้ายใครหรือทำให้ใครเดือดร้อน หรือใครจะมองว่าเธอเป็นคนเห็นแก่ตัวก็ตาม

ในเรื่อง โลกร้าย ของ พิสิฐ ภูศรี เสนอภาพสะท้อนเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยสะท้อนภาพของชายคนหนึ่งที่ดีเชื่อเอดส์จากหญิงขายบริการทางเพศ ชายหนุ่มคิดจะแก้แค้นโดยการแพร่เชื้อเอดส์ให้กับหญิงขายบริการทางเพศทุกคน เรื่องนี้ใช้กลวิธีโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องเพื่อเล่าเรื่องของ “เขา” ซึ่งเป็นตัวละครในเรื่องที่ได้รับเชื้อเอดส์เพื่อเสนอภาพสะท้อนเกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ในลักษณะของการบรรยายภาพความรู้สึกของตัวละคร โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม ดังนี้

...หลังจากรู้แน่ชัดว่าตนเองติดเชื้อโรคร้าย ความรู้สึกของเขามีส่อสังคม ผู้คน ก็เต็มไปด้วยความเคียดแค้นชิงชัง โดยเฉพาะความรู้สึกที่มีต่อหญิงขายบริการ เขาตั้งปณิธานอย่างแรงกล้าจะต้องหาผู้หญิงขายบริการมาร่วมรับชะตากรรมเดียวกันให้ได้ ก่อนที่เขาจะตายไปจากโลกนี้

เวลาช่วงมีอยู่น้อยนิด สภาพร่างกายของเขาเริ่มไม่เอื้ออำนวย กำลังถดถอย สารรูปหอมชืดเซียวลงทุกวัน จุดซ้ำเห่อตามผิวหนังก็มีมากขึ้นตามลำดับ แต่ถึงกระนั้นเขาก็ไม่ละความพยายามทุกครั้งที่เขาไปใช้บริการทางเพศ เขาจะร่ำสุราเสียจนเมาเพียบ เข้าไปในห้องแล้วก็หาทางปิดไฟให้มืดสนิท เมื่อถึงเวลาปฏิบัติภารกิจเขาจะทำเป็นลืมใส่ยางอนามัยหรือไม่ก็ขอร้องหญิงขายบริการตรง ๆ ว่าอย่าใส่เลยดีกว่า

ทว่าแผนการก็ล้มเหลวทุกครั้ง ไม่มีใครยอม ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าใส่เถอะพี่ ปลอดภัยไว้ดีกว่า เมื่อหนูเป็นอะไร พี่จะได้ไม่เดือดร้อน เขาฟังแล้วได้แต่หัวเราะ ยอมปล่อยเหยื่อรายนั้นเพื่อเสาะหาเหยื่อรายใหม่ในโอกาสต่อไป

แต่จนแล้วจนรอดเขาก็ไม่มีโอกาส ฆ่า ใครได้เลย กระทั่งโรคร้ายกำเริบหนัก เดินเหินไม่ได้ ได้แต่นอนแบบบรอคยวาระสุดท้ายอยู่บนเตียง

ระยะเวลาที่หมอบอกว่าอาจจะยาวนานถึง 10 ปี แต่ในที่สุด เขาก็ลาจากโลกร้ายนี้ไปภายหลังใช้ชีวิตอยู่กับมันเพียงปีเศษ...

(โลกร้าย. 2543 : 58)

จากข้อความ จะเห็นว่าผู้เล่าเรื่องทราบแม้แต่ความคิดและความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใต้สำนึกของตัวละครที่มีต่อเหตุการณ์ในเรื่อง จึงสะท้อนภาพของผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์ซึ่งรู้สึกโกรธแค้นสังคมและมีความคิดที่จะแก้แค้น โดยการแพร่เชื้อเอดส์ให้กับหญิงขายบริการทุกคน และเนื่องจากผู้เล่าเรื่องสามารถล่วงรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ผู้เล่าเรื่องจึงสามารถเล่าถึงเรื่องราวในอดีตที่เกิดขึ้นกับตัวละครเพื่อทำให้ผู้อ่านทราบถึงสาเหตุที่ชายหนุ่มได้รับเชื้อเอดส์จากหญิงขายบริการว่า ครั้งหนึ่งที่เขาไปร่วมสัมมนาที่ต่างจังหวัดและพากันไปเที่ยวสถานบริการทางเพศ ซึ่งปกติแล้วเขาจะป้องกันตัวเองทุกครั้งที่มี

ความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงขายบริการ แต่ครั้งนี้เขาเมามากจึงไม่ยอมสวมถุงยางอนามัย ทำให้เขาได้รับเชื้อเอดส์จากหญิงขายบริการ

ในเรื่อง ละงู ของ นาดาลี สะท้อนภาพการกักขังสัตว์ป่าเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ทางธรรมชาติ เป็นเรื่องราวของละงูซึ่งเป็นสัตว์ที่ถูกจับมาเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ทางธรรมชาติและสัตว์นานาชนิดที่ถูกกักขังไว้ในสวนสัตว์แห่งหนึ่ง เรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องสมมติตนเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์และเล่าเรื่องทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบโดยไม่มีบทสนทนาของตัวละครเพื่อเสนอภาพสะท้อนดังกล่าว โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “มัน” และเรียกชื่อตัวละครว่า “ละงู” ในฐานะบุรุษที่สาม พร้อมทั้งกล่าวถึงชื่อสัตว์แต่ละชนิดในลักษณะของการบรรยายพฤติกรรมของสัตว์อย่างละเอียดและบรรยายความรู้สึกของละงูที่ต้องถูกกักขังและถูกดูหมิ่นศักดิ์ศรีจากสัตว์อื่น ๆ ดังข้อความ

ทุก ๆ วันมันตื่นขึ้นมาพร้อมกับความงงเกลียดจ้งจ้ง ล้อมกรอบด้วยเสียงหัวเราะเยาะของฝูงลิงแสมทันทีที่ตะกายลุก พวกลิงจะตะโกนว่า “เฮ้ยพวกเราดูซิ ไอ้พ่อพันธุ์มันจะแน่นกับเมียมันแล้ว” จากนั้นก็พากันโห่ฮาไม่จบสิ้น

การถูกจองจำถือว่าลดศักดิ์ศรีของตนมากพออยู่แล้ว ข้ายังโดนเยาะเช่นนี้อีก ในหัวของมันมีแต่ความเคียดแค้น ขณะเดียวกันก็อดสำนึกในความต่ำต้อยของตนในสภาพเช่นนี้ไม่ได้ มันยอมรับว่าคำปราชญ์ของพวกลิงแสมมีส่วนถูกทีเดียว

ทั้งวันมันจะนอนขมหงอยอยู่อย่างนั้น พอมีเสียงล้อเลียนหรือเจ้าหน้าที่ยกถังอาหารเข้ามา เจ้าละงูเพียงยกศีรษะขึ้นมานิดหนึ่ง ก่อนพุบลงไปในท่าเดิม คือวางคางแนบลงบนฝาเท้าทั้งสองข้างจมอยู่ภวังค์อันว่างเปล่า ภวังค์ที่ห่อหุ้มด้วยกำแพงอันหนาทึบ

หลังแผลหายระบม ละงูสาวรวบรวมความกล้า ค่อย ๆ ก้าวเหยียบ ๆ เข้ามาใกล้มันอีก นัยน์ตาล้อนอ้อยอิงอยู่ที่เรือนกายอันแข็งแกร่งของเจ้าละงู หล่อนรู้สึกถึงเลือดอุ่นวาบในอกอวบเจ้าละงูจับกลืนหล่อนได้เพียงซึ่งเปลือกตาขึ้นแค่ครู่ก่อนเบนสายตาไม่อินังไปทางอื่น ละงูสาวรีบย้ายทิศก้าวยังคลองสายตาของมันอีกแล้วหกหน้าหกหลังไปมา พลังค์ยเขี่ยดินเล่นอย่างมีจริต หล่อนภาวนาให้ลวดลายเจ้าชูของมันตื่นตัวเสียที เจ้าละงูกลับเปิดปากอวดเขี้ยว โดยไม่ต้องคำรามแต่อย่างใด หล่อนพลันสะดุ้ง ผลุงออกไปอย่างเช็ดหลาบ

ดูเหมือนว่าความหดหู่สิ้นหวังหล่อหลอมเจ้าละงูให้เปลี่ยนพฤติกรรมเป็นสัตว์ดุร้ายขึ้นทุกขณะ แล้ววันหนึ่งมันก็ทำสิ่งที่สวนทางกับสัญชาตญาณของสัตว์ มันพุ่งเข้าใส่รางอาหารอย่างแรง รางลัมคั่ว เมล็ดข้าวโพด, เมล็ดถั่วกระจัดกระจาย ดินย่ำฉ่ำบนอาหารของมัน ละงูสาวแผ่นแนบเข้าเพิงทันที และแล้วเจ้าละงูก็ทำสิ่งที่ต้องห้ามในสายตาของสัตว์ทุกตัว

มันยกขาหลังข้างหนึ่งแล้วเอียงตัวฉีใส่รางอย่างลำพอง...

(ละงู. 2544 : 55)

จากข้อความ จะเห็นว่าผู้เล่าเรื่องสามารถล่วงรู้ถึงความคิดในจิตใจได้สำนึกของตัวละคร จึงถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึกของตัวละครอย่างละเอียด ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตัวละครอย่างชัดเจน และเนื่องจากผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้งเรื่องราวทุก ๆ อย่างจึงสามารถวิเคราะห์ถึงจิตใจของตัวละครที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังเช่น ความรู้สึกของตัวละคร คือ “ละมู” ที่มีอาจทนต่อสภาพการถูกกักขังและถูกล้อเลียนจากสัตว์ต่าง ๆ ได้ ในความรู้สึกของมันก็มีความเกลียดชัง โกรธแค้น และรู้สึกถึงความต่ำต้อยที่ต้องอยู่ในสภาพการถูกกักขังอย่างไร้ศักดิ์ศรี จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้มันมีพฤติกรรมที่ดุร้าย และเพื่อมิให้ลูกหลานของมันต้องถูกมนุษย์กักขังอย่างไร้สภาพ มันจึงตัดสินใจทำร้ายเจ้าหน้าที่จนตัวเองถูกยิงตาย ดังนั้นจึงทำให้มองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องราว การที่เรานำสัตว์ป่ามากักขังไว้ย่อมเป็นการฝ่าฝืนธรรมชาติของมัน เพราะฉะนั้นธรรมชาติของสัตว์ป่าควรที่จะอยู่ในป่า ถ้าเราจับมันมากักขังไว้ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม นอกจากจะเป็นการทรมานแล้วยังทำให้สัตว์สูญพันธุ์ได้

ในเรื่อง ฝนหลงฤดู ของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนภาพของชาวนาที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ต้องนำข้าวเปลือกที่เก็บไว้กินแบ่งขายเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เรื่องนี้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอภาพสะท้อนดังกล่าว โดยผู้เล่าเรื่องเล่าเรื่องราวของครอบครัวหนึ่งที่มีฐานะยากจน โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “นาง” และ “สามี” ดังข้อความที่ผู้เล่าเรื่องบรรยายสภาพความทุกข์ยากของครอบครัวนี้ว่า

ในปีที่น้ำทำอันวยได้ข้าวกล้าสมบูรณ์ นางกับครอบครัวก็เต็มอิมด้วยความปิติ แต่หลายต่อหลายปีที่เต็มต้นด้วยน้ำตา ข้าวปลาได้น้อย แถมติดค้างหนี้ปุ๋ยและข้าวที่กู้ยืมคนอื่นมากินก็ไม่มีปัญญาจะใช้คืน

แต่ไม่ว่าผลปรากฏจะดีร้ายเช่นไร ชัยชนะที่แท้จริงของชาวนาอย่างนางช่างอยู่ไกลแสนไกล เหลือเกิน ราวกับแสงริบหรี่กำลังจมดิ่งในห้วงมืดมน ตราบชั่วชีวิตแสนสิ้นของนางคงไม่มีวันไปถึง

ข้าวเปลือกเจ็ดกระสอบตรงหน้าเป็นผลผลิตที่กลั่นออกมาจากหยาดเหงื่อของนางกับสามีและลูก มันเป็นตัวแทนของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งความหวังทั้งลมหายใจ

ตั้งแต่ตอนเย็นวันวาน นางพร้อมด้วยสามีและลูกสาวช่วยกันบรรจุลงกระสอบที่เจ้าของโรงสีฝากรถมาทิ้งไว้ข้างทาง ซึ่งก็เป็นสามีนางนั่นเองที่ฝากของไปกับเจ้าของรถโดยสาร แล้ววันนี้ทุกคนต้องตื่นกันแต่เช้ามืดช่วยกันยกกระสอบข้าวเปลือกใส่สาเลื้อนออกมาไว้ข้างทางรอรถ

ก่อนข้าวเปลือกจะถูกบรรจุกระสอบมาวางไว้ตรงนี้ นางกับสามีถกเถียงกันอยู่หลายวัน ในที่สุดก็เห็นร่วมกันว่ามันต้องแบ่งขายอยู่ดี หลายปีแล้วที่นางกับลูกๆ ต้องทนใส่เสื้อผ้าเก่าๆ นอนข้างกองไฟในหน้าหนาว ของใช้จำเป็นก็ขาดแคลน ทำงานหนักมาหลายปีแต่ไม่เคยได้รับรางวัลที่น่าชื่นใจเลยสักครั้ง

ปัญหาข้าวไม่พอกินถึงหน้าปีเก็บเกี่ยวนั้น นางกับสามีตกลงกันว่าค่อยหาทางแก้ไขเอาภายหลัง

(ฝนหลงฤดู. 2538 : 50)

ผู้เล่าเรื่องได้เล่าถึงสภาพความทุกข์ยากของตัวละครคือนางและสามี ที่มีความจำเป็นต้องขายข้าวเปลือกที่เก็บไว้กินเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน นอกจากนี้ผู้เล่าเรื่องยังได้แสดงความเห็นใจตัวละครที่ต้องประสบกับความทุกข์ยากมาตลอดชีวิต จากเรื่องผู้อ่านสามารถเห็นภาพสะท้อนของปัญหาต่าง ๆ จากการบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดของผู้เขียน ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ที่รู้เรื่องราวทั้งหมดของเรื่องที่เกิดขึ้น

ในเรื่อง **สังกะตัง** ของ ศรีดาวเรือง สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีกับภรรยา ผู้เล่าเรื่องเล่าถึงชีวิตของ จิน สัจจวัฒน์ นักธุรกิจคนหนึ่งที่มีชีวิตครอบครัวมีความสุขมาตลอด แต่วันหนึ่งเมื่อภรรยา รู้ความจริงว่าเขาเคยมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนหนึ่งโดยไม่ตั้งใจและมีลูกกับเธอ จึงทำให้เขาและภรรยาไม่เข้าใจกัน ต่อมาเขาล้มป่วยมีภรรยาดูแลอย่างใกล้ชิด แต่ภร่ายังคงหมองเหม็นกับเขา ดังที่ผู้เล่าเรื่องซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “เขา” เล่าเรื่องราวแบบล่องรู้ความคิดและพฤติกรรมของตัวละครอย่างละเอียดว่า

เขาล้มป่วยลงด้วยอาการของความดันโลหิตสูงและโรคหัวใจกำเริบ ถึงกับต้องเข้าโรงพยาบาล ตลอดเวลาภรรยาของเขาทำหน้าที่ไม่บกพร่อง เธอเช็ดหน้าหวีผม...แต่หวีได้เพียงด้านหน้า เพราะเขาไม่ได้หันศีรษะให้เขาเอาแต่จ้องมองสีหน้าแววตาของภรรยาที่แปลกไปจากเดิม ส่วนประโยชน์สนทนาก็ยังคงไม่ออกเงย มันทำให้เขาหงุดหงิดไม่หาย คนอยู่ด้วยกันมานานถึงยี่สิบกว่าปี แต่วันหนึ่งความรู้สึกแปลกแยกได้เกิดขึ้น จากความเข้าใจกันดี มาบัดนี้เขากลับไม่แน่ใจว่าภรรยาของเขากำลังคิดอะไรอยู่ เธอคิดว่าเขานอกใจ? เธอหวังทรัพย์สินสมบัติที่อาจจะถูกแบ่งไป? หรือเธอกำลังรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจที่เธอไม่มีลูกชายให้เขา? ในทางกลับกันบางทีเขาอาจรู้สึกว่าเขา กำลังมองเขาด้วยสายตาผิดหวัง หว่าเขาไร้มนุษยธรรม ไม่รับผิดชอบ...ทำไมนะทำไมผู้หญิงถึงได้เข้าใจยาก ในเมื่อเขาได้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อครอบครัวมาตลอด ความรุ่งโรจน์ทางการเมืองก็กำลังเปิดประตูอยู่

ทันใดเขารู้สึกเสียวแปลบในอกราวกับถูกแห้ว และจากบาดแผลนั้น มีใบหน้าของลูกสาวเขา โผล่ออกมา ลูกหนูรู้เรื่องนี้แล้วหรือยัง ทำไมเขาจึงไม่ยากพูดกับลูกในเรื่องนี้และถ้าพูดออกไปแล้วจะมีผลเป็นอย่างไร เธอคงน้อยใจว่าจะมีคนมาแย่งพ่อไปหรือจะมีคนมาแย่งสมบัติ ลูกสาวสุดที่รักจะเลิกลูกชายหรือเปล่า

จนบัดนี้เขายังไม่รู้ว่ามิใครบอกเธอแล้วหรือยัง

จากวันที่อารมณ์โกรธพุ่งแรงและตื้อติดมาด้วยความกังวลบัดนี้เขากลับหัวกลับหางกลับทิศทางเป็นซึมเศร้า มีคนไม่ต้องการเป็นลูกของเขา เขาผู้มีฐานะอันมั่นคง มีชื่อเสียง มันเป็นไปได้อย่างไร มีคนไม่ต้องการทรัพย์สินสมบัติของเขา มีคนไม่ต้องการแม้แต่จะเห็นหน้าหรือทำอะไรสักอย่างเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นสายเลือดเดียวกันกับเขาหรือไม่

แต่ที่แย่ที่สุดก็คือ เขาไม่เข้าใจความรู้สึกของตัวเอง เพราะในเมื่อเหตุการณ์ก็ดูไม่มีอะไร
เลวร้ายแล้ว ทำไมเขาจึงรู้สึกไม่ดีเอาเสียเลย

(สังกะตัง. 2544 : 56)

จากข้อความที่ผู้เล่าเรื่องได้บรรยายพฤติกรรมของตัวละครแบบลวงรู้ความคิดนี้ ทำให้
ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีและภรรยา เพราะไม่ว่าเหตุการณ์
ดังกล่าวจะเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจหรือด้วยเหตุบังเอิญใด ๆ ก็ตาม ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความ
แตกร้างภายในครอบครัวทั้งสิ้น เพราะภรรยามีอาจจะเชื่อถือและไว้วางใจสามีได้อีกต่อไป

ในเรื่อง วิทยานิพนธ์ดีเด่น ของ วัชร เพชรพรหมสร สะท้อนภาพความล้มเหลว
ของรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขปัญหาของประเทศอย่างจริงจังจึงทำให้ปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย
โดยผู้เล่าเรื่องซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “เขา” ได้บอกเล่าถึงความคิดของตัว
ละครว่า

ใครละเป็นผู้ก่อปัญหาที่แท้จริงขึ้นมา ไ้พวกบ้าเหล่านั้นคือจำเลยที่หนึ่งอย่างไม่ต้องสงสัย
แล้วใครละที่ปล่อยพวกมันออกมาเพ่นพ่านในเมืองนี้ มันคือภาพที่แปลกแยก ที่นี้ไม่ใช่พื้นที่ของ
พวกมันนี่แหละคือผลพวงแห่งความล้มเหลวของนโยบายรัฐ รัฐไม่จริงจังต่อการพัฒนาชนบทอย่าง
จริงจัง ทั้งที่คนส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพเกษตรกรรม แต่รัฐกลับมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้าน
อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งผลประโยชน์ตกอยู่ในมือของนายทุนเพียงไม่กี่คน สุดท้ายแล้ว
ภาคเกษตรก็มีอันต้องล่มสลาย พืชผลราคาตกต่ำ เกษตรกรเป็นหนี้เป็นสินมากขึ้น คนว่างงานหลัง
ฤดูเก็บเกี่ยวมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เมื่อพื้นที่บ้านหมดหนทางทำมาหากิน ชาวบ้านก็จำต้องอพยพ
เข้ามาหางานในเมือง เมื่อเข้ามาก็เกิดปัญหาคนล้นงาน หลายคนถึงกับต้องปล้นชิงวิ่งราว หลายคน
ร่อนเร่พเนจรไร้ที่อยู่อาศัย จะกลับบ้านก็ไม่มีปัญญากลับ กลายเป็นปัญหาสังคมที่ยากจะแก้ไข
ใช้แล้ว ทุกอย่างล้วนเชื่อมโยงร้อยรัดกันจนเป็นปัญหา

เขาทอดถอนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นเหลือบไปมองอีกฟาก พวกมันก็เป็นผลพวงหนึ่งของปัญหา
ต่อไปรัฐต้องกลับมาคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะผลักดันคนเหล่านี้กลับสู่บ้านเกิดของตัวเอง เพื่อลด
ปัญหาตรงนี้ลง

(วิทยานิพนธ์ดีเด่น. 2544 : 54)

เนื่องจากผู้เล่าเรื่องเป็นผู้รู้แจ้งในทุกเรื่องจึงสามารถเข้าถึงความคิดและแสดงความรู้สึก
ของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง ผู้เล่าเรื่องจึงถ่ายทอดเรื่องราวตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผ่าน
ตัวละครในเรื่องคือ “เขา” ซึ่งรู้สึกผิดหวังต่อการทำงานของรัฐบาล ผู้อ่านจึงสามารถมองเห็น
ภาพสะท้อนของรัฐบาลที่ไม่ยอมแก้ไขปัญหาของประเทศจนทำให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย

ในเรื่อง คนเจ็บหู ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ สะท้อนภาพของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องกลับมาเป็นหมอนวดอีกครั้ง หลังจากที่เลิกอาชีพนี้ไปนาน เพราะต้องการเงินพาลูกชายที่กำลังเจ็บหูไปหาหมอ เรื่องนี้ใช้กลวิธีเสนอภาพสะท้อนด้วยการเล่าเรื่องโดยผู้เล่าเรื่องซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่สามแทนตัวละครว่า “หล่อน” ซึ่งเป็นผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องเป็นโสเภณีด้วยความจำเป็น หล่อนต้องออกไปขายบริการอีกครั้งทั้ง ๆ ที่ร่างกายเริ่มทรุดโทรมเพื่อจะได้มีเงินพาลูกชายไปหาหมอ ตลอดเวลาที่เขากำลังบริการแขกที่มาเที่ยว เสียงของลูกชายที่ร้องเจ็บหูได้แทรกเข้ามาพร้อมกับความเจ็บปวดของตนเองที่ถูกแขกทำร้าย โดยผู้เล่าจะเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครและได้บรรยายความรู้สึกของหล่อนว่า

หล่อนไม่ได้หารายได้พิเศษในหอนวดมาหลายเดือน มันเบื่อมันหน่ายขึ้นมาเฉย ๆ เบื่อแม้แต่จะนวด แต่มันจำเป็น มันเป็นอาชีพ จำใจทำไปทั้ง ๆ ที่เพื่อเนื้อหนังผู้ชายถึงขั้นสะอิดสะเอียน

นี่ถ้าลูกชายไม่เจ็บหู หล่อนคงไม่ต้องฝืนใจทำอย่างนี้ อารมณ์สักหยดก็ไม่มี นานจนจำไม่ได้แล้วว่าหล่อนเป็นอย่างนี้มาตั้งแต่เมื่อไหร่ ผู้ชายไม่สามารถปลุกอารมณ์ของหล่อนได้เลย ไม่ว่าจะหล่อเหลาหรือช่างเอาอกเอาใจขนาดไหน

อย่ามัวยืดยาดอยู่เลย หล่อนบอกตัวเอง อารมณ์หรือไม่อารมณ์ไม่สำคัญหรอก ใช้น้อยมันเจ็บหู พยายามล่อไอ้หมอนี่หน่อย โชคดีไอ้หมอนี้จะได้ไปหาหมอไม่ต้องทนเจ็บหู

โชคดียของหล่อนอยู่ที่ความเป็นสัตว์ไม่เลือกเวลาเวลาของมนุษย์ อยู่ที่เขามาเพราะตันทาเป็นเบื่องตันอยู่แล้ว หล่อนเป็นเป้าของตันทา โอกาสและสถานการณ์อำนวย อย่างไรก็ตามไม่มีทางรอด ไม่ว่าหล่อนจะถือว่ามันเป็นโชคดีหรือโชคร้าย

การตกลงต่อรองไม่ยุ่งยาก ด้วยว่าหล่อนมิได้บอกเกินมาตรฐานโรงนวดและเมื่อเขาต่อตามลงมาเล็กน้อย หล่อนก็ตอบยินยอมในเกือบจะทันที

แต่มายุ่งยากขลุกขลักในความรู้สึกของหล่อนเมื่อเขาเริ่มใช้สิ่งที่จ่ายซื้อ ผู้ชายคนนี้เหมือนเด็กที่ชอบบิด ชอบบีบและขยี้สิ่งที่ตัวเองจะกินเสียก่อน บดบิบขยี้จนและเทะไม่เหลือเค้าเดิม

หล่อนร้อง หล่อนไวยวายผลึกใสอย่างมีขีดจำกัด ต้องไม่มากจนทำให้เขาล้มเลิกและไม่จ่ายเงิน “แม่เจ็บหู” เหมือนลูกชายมาตะโกนโอดโอยอยู่ข้างหู

(คนเจ็บหู. 2540 : 60 – 61)

ผู้เล่าเรื่องได้เล่าให้ผู้อ่านทราบถึงความรู้สึกของตัวละครในลักษณะการล่วงรู้ถึงความคิด ความรู้สึกตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผู้อ่านจึงมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากการเล่าเรื่องของผู้เล่าซึ่งเป็นผู้รู้เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเรื่องสั้นบางเรื่องที่มีลักษณะแปลกออกไป คือ นักเขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามและบุรุษที่สองแทนชื่อตัวละคร ในเรื่อง เหงาไหม ของ เอื้อ อัญชลี ซึ่งสะท้อนภาพของชายหนุ่มคนหนึ่งที่ไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วตนต้องการอะไรในความรัก เรื่องนี้มีกลวิธีนำเสนอโดยการนำผู้อ่านให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องราวที่เกิดขึ้น

ในเรื่องนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกภายในใจของตัวเองและให้ผู้อ่านเข้ามามีส่วนร่วมด้วย โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สองว่า “คุณ” และสรรพนามบุรุษที่สามว่า “เธอ” และ เรียกชื่อตัวละครว่า “รวิ” และ “มินตรา” ในฐานะบุรุษที่สาม เล่าเรื่องถึงชายคนหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อหญิงสาวสองคนที่เขาผูกพันด้วย คือ รวิกับมิตราโดยได้บรรยายพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวอย่างละเอียด ดังตัวอย่าง

รวิอบอุ่นอ่อนโยนแต่อีกด้านหนึ่งเธอก็เปราะบาง และเจ้าน้ำตาเวลาเกิดความรู้สึกเกินปกติ เธอจะแสดงออกด้วยน้ำตา สงสารก็ร้องไห้ กลัวก็ร้องไห้ โกรธก็ร้องไห้ เหมือนมีเพียงน้ำตาเป็นเครื่องแสดงอารมณ์

คุณเป็นคนไม่เปิดเผยความรู้สึกและรำคาญคนที่ชอบแสดงอารมณ์ของตนเอง แม้ทำที่เป็นปลอบใจ แต่ทุกครั้งที่เธอร้องไห้ คุณรู้สึกหน่าย หงุดหงิดกับน้ำตาผู้หญิง ยิ่งเมื่อเธอรบเร้าคุณเรื่องแต่งงาน เธอก็ต้องเสียน้ำตามากขึ้น เพราะคุณไม่ยอมรับปากใด ๆ ทั้งสิ้น

ส่วนมิตรา นั้นแตกต่างจากรวิทุกอย่าง เธอเป็นผู้หญิงเพียบพร้อม มีสกุลอยู่ในฐานะหลานสาวเจ้าของธนาคาร เธอทำงานในระดับบริหาร และมีส่วนสำคัญในการทำให้คุณเจริญรุดหน้ากระทั่งเลื่อนขั้นขึ้นเป็นผู้จัดการหนุ่ม

มินตราเป็นหญิงสาวที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความมั่นใจและแข็งแกร่งมาก คุณไม่เคยเห็นอาการสลดของเธอเลย ไม่ว่ารู้สึกอย่างไร เธอจะวางเฉยไม่ว่าเสียใจหรือไม่พอใจ เธอจะปั้นหน้านิ่งเหมือนไม่มีหัวใจ เธอไม่เคยปล่อยให้ความอ่อนไหวเล็ดลอดออกมา

แน่นอนว่าบุคลิกของผู้หญิงทั้งสองเป็นตัวกำหนดบทบาทด้านเชิกรักของพวกเธอด้วย รวิเยื้องย่างเหมือนแมวสีขาวมณีที่เธอเลี้ยง เธอรักสะอาดเนื้อตัวผุดผ่องจนคุณอยากทำให้มันสกปรก เธอมักแสดงอาการรังเกียจน้ำลายคุณ คุณบอกเธอว่าช่วยไม่ได้เพราะเวลาคลุกเคล้าอยู่กับเรือนร่างของเธอมันเหมือนคลุกอยู่บนขนมปังที่มีครีมนุ่มชั้นสีขาวสอได้ ชวนให้คุณระงับความตะกละกลามไม่ได้

เวลามีเชิกรักกับรวิ คุณชอบนึกเทียบกับมินตรา รวบินว่าทำไมคุณไม่อ่อนหวานเหมือนเมื่อก่อน คุณรู้ดีว่ามันมีผลมาจากการมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง มันทำให้บทบาทของคนเปลี่ยนสลับไปมา ยิ่งมินตราทำตัวเป็นเจ้าข้าวเจ้าของคุณ คุณยิ่งอยากกดรวิให้อยู่ใต้อำนาจและตกเป็นทาสกามารมณ์ของคุณ

ผู้หญิงสองคน คนหนึ่งทำให้คุณรู้สึกติดลบ แต่อีกคนยอมให้คุณบวกเพิ่มได้เสมอ

(เหงาไหม. 2544 : 54)

เรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องได้เล่าเรื่องราวทั้งหมด โดยนำเอาอารมณ์แห่งราคะที่ซ่อนอยู่ในเบื้องลึกของตัวมนุษย์มาตีแผ่ผ่านตัวละครโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามและสรรพนามบุรุษที่สอง และยังใช้กลวิธีการนำเสนอเรื่องราวด้วยการนำผู้อ่านให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในเนื้อหาสาระตลอดทั้ง

เรื่องอีกด้วย จากข้อความที่ผู้เล่าเรื่องได้ถ่ายทอดความรู้สึกภายในใจของตัวละครได้อย่างละเอียด ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง โดยสะท้อนให้เห็นความรู้สึกของผู้ชายคนหนึ่งที่มีสับสนถึงความแตกต่างระหว่างการมีเพศสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงสาวสองคนที่เขาผูกพันด้วย คือ รวีและมินตรา โดยไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วตนต้องการอะไรในความรัก

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนส่วนใหญ่นิยมใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม จำนวน 110 เรื่อง และใช้สรรพนามบุรุษที่สองจำนวน 1 เรื่อง การที่นักเขียนเลือกใช้กลวิธีนี้ในการเสนอภาพสะท้อนเพราะกลวิธีนี้นักเขียนสามารถที่จะบรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์เรื่องราวหรือพฤติกรรมความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ซึ่งเป็นวิธีการที่นักเขียนสามารถแทรกความรู้สึกนึกคิด คำพูดที่อยากพูดหรือต้องการแสดงพฤติกรรมผ่านตัวละครบางตัวเพื่อให้ความคิดที่แทรกไว้ในลักษณะต่าง ๆ สื่อไปถึงผู้อ่านได้

1.2 ผ่านตัวละคร

1.2.1 ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง

การนำเสนอภาพสะท้อนด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องนี้ ผู้เขียนให้ผู้เล่าเรื่องปรากฏตัวในฐานะตัวละครในเรื่อง โดยจะมีบทบาทและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้เล่าเรื่องจะใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือ ผม ฉัน ข้าพเจ้า เรา ข้า เป็นต้น แทนตัวเองในขณะที่เล่าเรื่อง การใช้กลวิธีนี้ในการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอภาพสะท้อนมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1.2.1.1 ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง

1.2.1.2 ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่อง

1.2.1.3 การเล่าเรื่องโดยผ่านกระแสนึกของตัวละครเอก

1.2.1.1 ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่อง

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องและใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งคือ ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตนเองโดยใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า ผม ฉัน ดิฉัน ข้าพเจ้า เรา ข้า เป็นต้น เล่าเรื่องของตนเองหรือเล่าเหตุการณ์ที่ตัวละครได้ประสบมา โดยผู้เขียนจะบอกถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเอกและเล่าถึงเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครอื่น ๆ ผ่านสายตาของตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง เมื่อผู้เล่าเรื่องแสดงความคิดหรือสาระสำคัญใด ๆ ที่จะมีผลต่อการเสนอภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ นั้นจะมีค่าเท่ากับได้แสดงต่อผู้อ่านโดยผ่านตัวละครเอกของเรื่องนั่นเอง จากการศึกษาเรื่องสั้น

จำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่า
เรื่องจำนวน 59 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง หมอนอิงอันอบอุ่น	ของ	สนั่น ชูสกุล
เรื่อง ชลาลัย	ของ	นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง ลมหายใจอุบัติซ้ำ	ของ	นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง วันนี้เหมือนเมื่อวาน	ของ	นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง ผู้เสียสละ	ของ	เนตรา นภิศ
เรื่อง ลูกผู้ชาย	ของ	สุวิทย์ โสনারถ
เรื่อง ประชาธิปไตย นาย และลูกจ้าง	ของ	ถวัลย์ มาตรฐาน
เรื่อง บ้านที่กลับจากฟีนอ	ของ	รังสรรค์ ปัญญากุล
เรื่อง ก่อนจะจ่อมจม	ของ	ฮอยล้อ
เรื่อง เมื่อข้าพเจ้าเปลือยกายเดินไปบนท้องถนน	ของ	อาลี ไต้ะอิสชา
เรื่อง ดึกดื่นคืนนั้น	ของ	ศิริวัฒน์ โนนบุตร
เรื่อง ถ้อยรำพึงบนถนนสายเปลี่ยว	ของ	จุฬา ละคร
เรื่อง โบกยบินไปเกิดความฝัน	ของ	จุฬา ละคร
เรื่อง วันกลับบ้าน	ของ	ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ลูกเรือ	ของ	ไชยา วรรณศรี
เรื่อง อลิสา	ของ	ชาติณรงค์ วิสตุกุล
เรื่อง บาปสีขาว	ของ	นิราศ นิรันดร์
เรื่อง ขวดใบต่อไป	ของ	ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง
เรื่อง จำเลยร่วม	ของ	ชัยวุฒิ ศรีสุขโข
เรื่อง คำตอบ	ของ	ภูกระดาษ
เรื่อง แผลเป็น	ของ	โชคชัย บัณฑิต
เรื่อง เงื่อน	ของ	โชคชัย บัณฑิต
เรื่อง อาชญากร	ของ	ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง กามาตัญจ	ของ	ทวิสิทธิ์ ประครองศิลป์
เรื่อง รถเมล์สายปรารถนา 2541	ของ	แก่นทอง
เรื่อง ชายชรา กับ ไม้ดั่งอักเสบ	ของ	คำพูน บุญทวี
เรื่อง คินเปลี่ยว	ของ	สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง หญิงสาวในภาพวาดที่ไม่สมบูรณ์	ของ	สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ควายตาพร้อมกับมดสังข์ทองแก่	ของ	ชายเสรี
เรื่อง บ้านแล้งน้ำใจ	ของ	สุพพัต

เรื่อง ทาง	ของ ชลัมพู ณ ชเลล้า
เรื่อง คนข้างแรม	ของ ชลัมพู ณ ชเลล้า
เรื่อง ของง่าย	ของ ยอดดา ฮะเซ็มเซ็ง
เรื่อง คำถามที่รอคำตอบ	ของ นรุทธิ์ อุทธา
เรื่อง คนหลอกผี	ของ อุดร ทองน้อย
เรื่อง ขายมนุษย์	ของ อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง
เรื่อง นักแข่งลิ	ของ สะมะพร
เรื่อง เรื่องที่เกิดขึ้น	ของ สกนธนาถ เลิศศาสตร์ไพศาล
เรื่อง คนพรางนี้	ของ เหลือง แหลมทรายขาว
เรื่อง งาน	ของ ตรุณี เดชานุสรณ์
เรื่อง ก่อกองไฟ	ของ ทศนาวดี
เรื่อง นายกรัฐมนตรีที่หุ่นยนต์ต้องการ	ของ ฟอน ฟ้าฟาง
เรื่อง เรื่องราวในค่ายและผี	ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์
เรื่อง เหตุการณ์ธรรมชาติของเช้าวันหนึ่ง	ของ รัช มัญญา
เรื่อง ไดอารี่ปี 3000	ของ จริญญา ปรปักษ์ประลัย
เรื่อง ผู้ละทิ้ง	ของ วรณะ กวี
เรื่อง เรื่องสั้นของผม	ของ ทยา กิจการุณ
เรื่อง ภรรยาที่รัก	ของ เพียงรพี ราไพ
เรื่อง ไม่ปลอม	ของ เอื้อ อัญชลี
เรื่อง ฉันไม่ใช่คนของที่นี่	ของ กัมพล จิตตะนัง
เรื่อง ไวน์หยดสุดท้าย	ของ อรุดา โควินท์
เรื่อง เปลือกนอก – เปลือยใน	ของ อรุดา โควินท์
เรื่อง พ่อ ลูกชาย และทะเล	ของ สายัณ เจมเร๊ะ
เรื่อง แม่	ของ สายัณ เจมเร๊ะ
เรื่อง ไฉนจึงรู้ว่าพี่ชายกำลังตามหาความรัก ที่หายไป	ของ แสงดาว ศรีทามัน
เรื่อง สันดาน	ของ สฤษฎ์ ผาอาจ
เรื่อง อนารยคติ	ของ พิสิฐ ภูศรี

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้
เล่าเรื่อง ดังนี้

ในเรื่อง ชายชรา กับ ไม้ตั้งอักษะ ของ คำพูน บุญทวี สะท้อนภาพชีวิตนักเขียนในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ เรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องเป็นตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตนเองเพื่อสะท้อนภาพปัญหาดังกล่าว โดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือ “ผม” เป็นผู้เล่าเรื่องราวของนักเขียนที่กำลังเป็นไม้ตั้งอักษะและกำลังกังวลเรื่องไม่มีเงินที่ใช้ในการรักษา ก็มหลันภรรยาสาวจึงพาไปผ่าตัดที่โรงพยาบาลศิริราชเพราะค่ารักษาถูก อีกทั้งระยะนี้สภาพเศรษฐกิจไม่ดี หนังสือขายไม่ได้จึงทำให้ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับค่ารักษา จนต้องขอความช่วยเหลือจากประชาสงเคราะห์ของโรงพยาบาล ผู้เล่าเรื่องยังได้กล่าวอีกว่าไม่เพียงแต่ตนเองเท่านั้นที่เดือดร้อน นักเขียนคนอื่น ๆ ก็พากันเดือดเพราะไม่มีคนซื้อหนังสือ ดังข้อความที่ตัวละครกล่าวว่า

“...ผมก็ตอบว่าภาวนาอย่าให้เป็นไม้ตั้งอักษะ เพราะตอนนี้เงินทองหายากอย่างรู้กันอยู่แล้ว หนังสือก็ขายไม่ออก เพราะคนเป็นห่วงปากท้องมากกว่าการอ่านหนังสือนิยายและเรื่องสั้น...”

“นักเขียนไทยเขาดกงานกันเป็นแถว หนังสือหลายเล่มปิดกันเป็นระนาวเพราะเศรษฐกิจทรุด สาธุสังคตส์สิทธิ์ ขออย่าให้ข้าฯ ตายในช่วงนี้เลย เพราะข้าฯ เขียนนิยายเรื่องสำคัญยังไม่จบ...”

“ผมพูดเสียงสั้น ๆ เหมือนจะร้องไห้ว่า ดีครับผมเป็นนักเขียนก็จริงอยู่แต่ดกงานเหมือนกันกับเพื่อนนักเขียนหลายคน นิตยสารต่าง ๆ ก็ปิดไปหลายเล่มเพราะเศรษฐกิจทำพิษ ช่วยเรียนท่านหัวหน้าใหญ่แผนกประชาสงเคราะห์ด้วยว่า ผมขอบพระคุณสุดจะกล่าวคำใด ๆ ให้เหมาะสม เธอพูดว่าอย่าคิดอะไรให้มากเลยคะ เพราะเรามีหน้าที่บริการสังคมเหมือนคุณลุงเขียนหนังสือให้สังคมอ่าน”

(ชายชรา กับ ไม้ตั้งอักษะ. 2542 : 54, 56)

เรื่องนี้ผู้เล่าเรื่องปรากฏตัวในฐานะตัวละครเอกและเล่าเรื่องราวของตัวเอง โดยผู้เล่าจะพูดถึงตัวเองด้วยสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือ “ผม” การนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องนี้ ผู้เขียนจะแสดงความรู้สึกนึกคิดผ่านตัวละครเอกได้อย่างชัดเจนและเล่าถึงตัวละครอื่น ๆ ในมุมมองของผู้เล่าเรื่องตามที่ได้ยินหรือรับรู้จากผู้อื่น ซึ่งในเรื่องสั้นเรื่องชายชรา กับ ไม้ตั้งอักษะ ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนทางสังคมด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องโดยใช้ตัวละครเอกเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวโดยใช้ชื่อบุคคลจริงคือ คำพูน บุญทวี ซึ่งเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง

ในเรื่อง แผลเป็น ของ โชคชัย บัณฑิต สะท้อนภาพเหตุการณ์พิษภัยทางพิษ โดยสะท้อนให้เห็นความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอก คือ “ฉัน” เล่าเรื่องราวความหลังเกี่ยวกับแผลเป็นของตัวเองตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เล่าเรื่องแสดงความรู้สึกว่าแผลเป็นของตนเองคงไม่น่าจดจำเท่ากับความรู้สึก

ของเพื่อน ๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ผู้เขียนให้ตัวละครเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

แต่เมื่อมาคิดดูอีกทีก็แปลก แผลเป็นซึ่งเป็นเพียงก้อนเนื้อแข็งนูน สามารถถูบล้างล้างได้ ทุกครั้งที่มองเห็นมัน กลับเป็นอุปสรรคช่วยลำดับเหตุการณ์ในชีวิตของเจ้าของแผลได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นมองรูปพรรณของแผลหรือนามธรรมของความทรงจำรำลึกก็ตาม

เมื่อฉันเล่าเรื่องแผลเป็นให้เพื่อนเก่าสมัยยังวิ่งเล่นไล่จับ ยิงนก ตกปลามาด้วยกันฟัง นอกจากเพื่อนจะสนใจแล้วบางคนยังร่วมเสริมแต่งส่วนที่ฉันลืม ๆ ไป ยิ่งเจ้าคนที่เคยเป็นหัวใจ มีรอยแผลเป็นพร้อมประสบการณ์แสน ๆ เป็นกระบุงโกย ยิ่งให้การย้อนตำนานแผลเป็นเป็นไปด้วยความสนุกออกโรสชาติยิ่งขึ้น

แต่ทว่าได้มีโอกาสเล่าเรื่องแผลเป็นให้เพื่อนผู้เคยผ่านเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม ปีสองห้าสามห้าฟัง เพื่อนกลับเอาแต่ยิ้ม ฉันรู้ว่าเพื่อนไม่เคยถูกคมกระสุนเหมือนผู้ร่วมเหตุการณ์ในวันนั้น เพื่อนจึงไม่มีแผล แต่จะอย่างไรเพื่อนก็เห็นเหตุการณ์ทุกอย่างเท่าที่เพื่อนเห็นหรือการที่เพื่อนไม่มีแผลเป็น จึงเป็นการยากที่เพื่อนจะถูบล้างและทบทวนความจำในอดีต ไม่อีกทีแผลนั้นอาจเป็นนามธรรมเกินไปจนเกินกว่าจะจับต้องได้แม้ในความคิดคำนึง

หรือแผลอาจจะกว้างและยังไม่แห้งสนิท...

ข้อนี้ฉันเองก็ยังไม่แน่ใจ คงต้องรอจนกว่าเพื่อนจะพร้อม เมื่อแผลตกสะเก็ด

บางทีแผลเป็นตลอดชีวิตที่ผ่านมาของฉันอาจเป็นเพียงเรื่องไร้สาระถ้านำมาเทียบกัน

(แผลเป็น. 2544 : 55)

เรื่องนี้ผู้เขียนเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตัวเองตั้งแต่ต้นจนจบในลักษณะของการเล่าเรื่องไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีบทสนทนา เนื่องจากผู้เล่าเรื่องซึ่งเป็นตัวละครเอกเล่าเรื่องของตนเองจึงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างสมจริงและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องจากคำบอกเล่าของตัวละครเอกได้อย่างชัดเจน

ในเรื่อง บาบีสขาว ของ นิราศ นิรันดร์ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประสบการณ์ของตัวเอง โดยสะท้อนให้เห็นปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียน ผู้เล่าเรื่อง คือ “ผม” ซึ่งเป็นนักเรียนชายคนหนึ่งที่คุณพ่อ ๆ ชักชวนให้เสพยาบ้าและถูกอาจารย์จับได้ในขณะแอบเสพยาในห้องน้ำ ดังข้อความที่ตัวละครเอกให้ฟังว่า

ผมรู้ว่าเพื่อนหลายคนกำลังหลงทางผิด นำพาชีวิตลงสู่เหวนรก หลงลืมไปว่าตัวเองกำลังลองเล่นอยู่กับไฟอันตรายที่ทำลายล้างชีวิตให้สิ้นสูญ ผมเป็นคนหนึ่งในจำนวนนั้น กำลังร่วมทางไปบนถนนแห่งความชั่ว ผมก็หลงตัวเองที่คบเพื่อนแบบเกกมะเหรกเกเร ผมไม่รู้ว่าเขาติดยามาก่อน แคมเคยถูกไล่ออกจากโรงเรียนอื่นมาแล้ว เขาได้ยาบ้ามาอย่างไรผมไม่ทราบ รู้แต่ว่าเขา

รับมาจากวัยรุ่นแถวสะพานบ้านด้วยกัน แล้วนำมาปล่อยในโรงเรียน ผมปฏิเสธไม่เล่นด้วยในตอนแรก ๆ ที่เขาชักชวนให้เสพ เพราะรู้ถึงพิษภัยของมันอยู่เต็มอก แต่พอเขาจะยื่นจะยอหลายครั้งเข้าใจผมก็เริ่มแกว่ง จะลองดีไหมหนอ? ความรู้สึกตอนนั้นเต็มไปด้วยความสับสนวุ่น

(บาปสีขาว. 2542 : 50)

ผู้เขียนให้ตัวละครเอก คือ “ผม” แสดงความรู้สึกขัดแย้งในใจของตนเองว่าจะลองเสพยาบ้าตามที่เพื่อน ๆ ชักชวนหรือไม่ แต่เพราะคำสับประมาทของเพื่อนทำให้เขาเลือกทำในสิ่งที่ผิด ซึ่งทำให้พ่อกับแม่เสียใจมาก เมื่อทางโรงเรียนจับได้ว่าเขาเสพยาบ้าจึงส่งตัวไปสถานบำบัด และจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เขาสำนึกได้และไม่คิดจะกลับไปหามันอีก ดังข้อความที่ตัวละครเล่าให้ฟังว่า

ผมพยายามข่มความเจ็บปวดในใจไว้ลึก ๆ เหลียวมองดูแม่ที่ นั่งอยู่ข้าง ๆ ผมได้ยินเสียงสะอื้นหยาดน้ำตาเม็ดหนึ่งไหลปราดลงมาบนเนินแก้มหมอง ๆ ของแม่ ผมเองก็เก็บน้ำตาไว้ไม่อยู่ เมื่อเห็นแม่ร้องไห้..ผอ.บอกให้เราสำนึกบาปด้วยการกราบลงบนตักแม่ พร้อมกับให้สัญญาว่าจะไม่ประพฤตินิสัยชั่วร้ายนั้นอีก...คราวนี้ผมได้ยินเสียงของแม่สะอื้นหนักขึ้นกว่าเดิมและปล่อยโฮออกมาดัง ๆ ผมเองต้องขยับเข้าไปโอบกอดแม่และร้องไห้ด้วยกัน ผมให้สัญญาทั้งน้ำตา “ผมจะไม่ไปเสพมันอีกแล้วครับแม่”

หลังจากวันนั้นทางโรงเรียนทำหนังสือส่งตัวผมไปบำบัดที่โรงพยาบาลรัฐญารักษ์ ผมยังจำคำพูดของแม่ได้...น้ำเสียงนั้นเยือกเย็นและขมขื่น

“ทำตัวดี ๆ นะลูก แล้วแม่จะคอยมาเยี่ยม”

ยี่สิบเอ็ดวันเต็ม ๆ ที่ผมใช้เวลาเฝ้าการรักษาเหมือนยี่สิบเอ็ดวันที่ผมเข้าไปพบโลกใหม่ ได้รู้จักเพื่อนที่หลงผิด ย่างก้าวพลาดในชีวิตมาอยู่รวมกัน กินอยู่หลับนอนอยู่ภายใต้กฎระเบียบอันเดียวกัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นการเติมพลังแห่งจิตใจก่อให้เกิดสำนึกใหม่ที่สดใสและงดงาม ทั้งหมดนั้นผมได้ปฏิบัติตามที่แม่ตั้งใจครบถ้วน

(บาปสีขาว. 2542 : 51)

การเสนอภาพสะท้อนด้วยวิธีนี้ ผู้เล่าเรื่องมีฐานะเป็นตัวละครเอกในเรื่องและเล่าเรื่องราวของตนเอง โดยเล่าถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนได้ประสบมาแล้วถ่ายทอดเรื่องราวตลอดจนความรู้สึกของตนมายังผู้อ่าน วิธีนี้ผู้เขียนสามารถให้ตัวละครแสดงความรู้สึกนึกคิดผ่านตัวเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้อย่างชัดเจน

ในเรื่อง บันทึกกลับจากฟieh ของ รังสรรค์ ปัญญากุล สะท้อนภาพความเชื่อในเรื่องลี้ลับ เรื่องนี้ผู้เขียนให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตัวเองตั้งแต่ต้นจนจบ ในลักษณะของการบันทึกเรื่องราวของตัวเอง โดยเป็นเรื่องราวของนักศึกษาชายสองคนที่ถูกรถชนเสียชีวิตในระหว่างปิดภาคเรียน เขาเขียนบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหอพักชาย เริ่มตั้งแต่วันแรก

ที่เข้ามาอยู่และได้รู้จักกับรุ่นพี่ในหอพัก รุ่นพี่เล่าเรื่องความเป็นมาของหอพักให้ฟัง ซึ่งเป็นเรื่องลึกลับน่ากลัว โดยผู้เขียนให้ตัวละครพบเจอเรื่องราวลึกลับด้วยตัวเอง ดังข้อความ

คืนนั้นทั้งคืนผมต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อปิดตาให้สนิท ส่วนเพื่อนนอนกรนกรอก ๆ กันอย่างสบายอารมณ์ หลังจากที่ผมหลับได้สักพักก็ต้องสะดุ้งตื่นเมื่อผมพบว่ามီးเสียงโซ่ตรวนลากผ่านหน้าห้องพร้อมกับเสียงร้องไห้ของหญิงสาว

ผมลุกพรืดพรวดขึ้นด้วยความตกใจ แต่ก็อยากรู้ว่ามီးใครมาร้องไห้ดึก ๆ ตื่น ๆ เลยจะลองไปปลุกเพื่อน ๆ แต่ปรากฏว่าผมนอนอยู่ในห้องเพียงคนเดียว ผมจึงตัดสินใจก้าวออกไปตามเสียงนั้นออกไป และแล้วผมก็พบหล่อนหญิงสาวรูปร่างสูงโปร่งปล่อยผมยาวลงมาเคลียไหล่ ดอกจำปีถูกทัดไว้ที่ร่องหูส่งกลิ่นหอมอบอวลคลละคลุ้งกับกลิ่นธูปเทียน หล่อนสวมชุดนอนสีขาวคลุมทับด้วยเสื้อคลุมสีฟ้ายาวลงมาถึงเข่าในมือถือโซ่เส้นเล็ก ๆ ลากเป็นทางไปตามพื้น

หล่อนสะบัดหน้ามาทางผม ดวงตาที่เศร้าสร้อยและแดงกล้าไปด้วยคราบน้ำตาที่ไหลรินเป็นทางยาวผ่านแก้มนวล และริมฝีปากที่ขาวซีดจนดูเหลือ

หล่อนยังสะอื้นให้อยู่เป็นระยะ ๆ ผมพยายามเข้าไปถามเธอว่าเกิดอะไรขึ้นกับเธอ หรือมีอะไรที่ผมพอจะช่วยเหลือเธอได้บ้าง แต่แล้วเธอก็เดินหายเข้าไปในห้อง Study เกิดมีแสงสว่างจ้าพวยพุ่งออกมาพร้อม ๆ กับการหายตัวอย่างลึกลับของเธอ มันยิ่งสร้างความแปลกใจให้ผมยิ่งขึ้นเมื่อประตูห้องยังไม่ได้เปิด และแสงสว่างที่เกิดขึ้นมันมาจากไหน มันทำให้ผมแปลกใจยิ่งนัก เสียงสะอื้นให้ของหล่อนยังติดค้างอยู่ที่หูของผม

เหนือภาพของผมเริ่มแตกทะลักออกมาทั้งใบหน้า เมื่อนึกขึ้นได้ว่าผู้หญิงที่ผมพบคือผู้หญิงในภาพ ผมบอกตัวเองว่าผมได้เจอของดีเข้าอย่างจังเสียแล้ว

(บันทึกกลับจากพีหอ. 2539 : 48 – 49)

ผู้เขียนให้ตัวละครเอก คือ “ผม” เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวเองและได้บอกให้ทราบในตอนจบของเรื่องว่าแท้จริงแล้วตัวละครเอกที่เล่าเรื่องนั้นได้ถูกรถชนเสียชีวิต เรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องที่ตัวละครเขียนบันทึกไว้เท่านั้น ดังข้อความ

พวกเราไปเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนานเหวี่ยงในตัวเมือง แล้วเหตุการณ์ที่ไม่น่าเกิดก็เกิดขึ้น เมื่อมีข่าวทางหนังสือพิมพ์ว่าสิบสองคนทีกลับจากเล่นน้ำเป็นข่าวที่ผมและพี่น้องสยดสยอง มันไม่น่าเกิดกับพวกเขาเลยผมนึกในใจ

.....

สงกรานต์ผ่านไปแล้วแม่ก็ไม่มารับผมตามสัญญา แต่แม่มาได้วันหนึ่งแล้วก็รีบไป แม่คงลืมไปแล้วว่าผมยังไม่ได้กลับ ผมก็เลยติดอยู่ที่หอนี้อีกสองปี ผมบอกกับตัวเองมาตลอดสองปีว่า สักวันหนึ่งจะต้องมีคนมาเจอบันทึกที่ผมเขียนเอาไว้ ใช่มั้ยอ่านให้เขาฟัง

หญิงสาวผมยาวเดินมาจับไหล่ผมแล้วพูดว่า “ยังไม่ลืมเรื่องในอดีตเธอ...”

“ยัง ผมยังอ่านบันทึกไม่จบเลย...”

ผมจะเล่าให้คุณฟังก่อนนะ อ้อแต่อย่าลืมว่าคุณจะไม่บอกใคร โดยเฉพาะน้องหของผม

(บันทึกกลับจากพี่ห. 2539 : 49)

ในเรื่อง ผู้เสียสละ ของ เนตรา นภิศ สะท้อนภาพความไร้น้ำใจของคนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้โดยสารบนรถประจำทางคันหนึ่งที่ไม่มีใครสนใจสละที่นั่งให้กับหญิงชราที่ขึ้นมาบนรถโดยสารประจำทาง จนกระทั่งพระสงฆ์รูปหนึ่งทนเห็นสภาพความไร้น้ำใจของผู้โดยสารบนรถไม่ไหวจึงลุกให้หญิงชรานั่งและเดินลงจากรถไป ผู้เขียนเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านมุมมองของตัวละครเอก คือ “ผม” ซึ่งเป็นนักศึกษาคนหนึ่งที่ได้โดยสารมาขึ้นรถและเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผู้เล่าเรื่องได้แสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์นี้ว่า

ผมมองดูยายคนนั้น แกยังยืนเหมือนไม่สนใจอะไรต่อชีวิต...ตรงนี้มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งยืนอยู่ด้วย ส่วนคนที่นั่งอยู่เบาะด้านหน้าผมและอยู่ด้านหลังยายนั้น ตอนนั้นก็หลับกันหมดแล้ว ผมเริ่มเข้าใจสาเหตุที่ทำให้คนเหล่านี้หลับ หรืออาจจะทำเป็นหลับได้จากเพื่อนหนุ่มผู้โดยสารข้างผมนี่เอง รวมทั้งตัวเองก็มีอาการอยู่บ้างแล้ว

ผมจำได้ว่า ครูเคยพูดเมื่อสมัยชั้นประถมและชั้นมัธยมว่า เมื่อขึ้นรถโดยสารถ้าเห็นคนแก่ คนพิการ คนมีท้องและพระสงฆ์ ควรจะลุกให้นั่ง เพราะคนเหล่านั้นเป็นคนน่าสงสารและน่าเคารพ

สักครูใหญ่ยายก็นั่งลงกับพื้นตรงนั้นและยื่นมือไปลากตะกร้ามาคันขลุกขลิกเอาหมากพลูออกมาเคี้ยว... ผมรู้สึกสงสารแกขึ้นมาทันที รู้สึกว่าถ้าเป็นแม่ตนเองขึ้นมาจะทำอย่างไร นี่ก็เหลืออีกเป็นชั่วโมงจะถึงตัวจังหวัดอยากจะให้แกได้นั่งที่ดี ๆ กว่านี้ แต่ใจหนึ่งก็คิดว่าตนเองนั่งอยู่สักไม่สามารถลุกได้ และอีกใจหนึ่งก็คิดว่าถ้าแกนั่งอยู่ตรงนั้นก็น่าจะสบาย แม้จะมองดูน่าเกลียดบ้าง แต่ทุกคนก็เสียค่าโดยสารด้วยกันทั้งนั้น ผมคิดอย่างนี้กลับไปกลับมาหลายตลบ

“ที่จริงมันน่าจะมีคนลุกให้ยายนั่งบ้างนะ” ผมพูดออกมาเบา ๆ อย่างอดทนไม่ได้หลังจากการครุ่นคิด เพื่อนหนุ่มโดยสารนั่งอยู่ข้างลิ้มตามองผมหันไปสบสายตาเอากับหลวงพี่อีกครั้ง

ผมสังเกตเห็นหนุ่มสาวหลายคนที่เป็นเบาะด้านในแอบยืดยัดออกมาดูยายนั่งเคี้ยวหมากแล้วก็หันกลับไปซุบซิบอะไรกัน และก็ดูเหมือนจะทำเป็นหลับกันอีก...

.....

ท่านหันมามองหน้าคนถาม เหลือบตามาทางผมแววดานั้นถึงจะดูไม่อ่อนโยนนักแต่ผมเห็นแววแห่งบุญและเสียสละ แล้วก็พูดออกมาดัง ๆ ว่า “ที่จริงมันน่าจะมีใครลุกให้ยายแกนั่งบ้างนะ” จากนั้นท่านก็หันไปบอกยายให้ลุกมานั่งที่ว่าง และก็กำหน้าสบตาดูขี้นมขลังค่อย ๆ เดินลงรถไป..

รถโดยสารเคลื่อนตัวออกช้า ๆ แผดเสียงเครื่องยนต์ดังขึ้นจนถึงขีดสุด ผมและผู้โดยสารหลายคนทั้งที่เคยหลับอยู่ก่อนหน้านั้น ต่างลุกขึ้นยืนหันหลังมองผ่านกระจกไปดูหลวงพี่ เมื่อรถโดยสารเริ่มวิ่งเร็วขึ้นทุกขณะ เห็นหลวงพี่เป็นวัตถุมืดเลื่องเคลื่อนฝ่าเปลวแดดจ้าตามหลังรถมา

แต่ดูราวกับว่าห่างออกไป ห่างออกไป.. สองฟากฝั่งของถนนราดยางสายยาวไกลเต็มไปด้วยพื้น
แผ่นดินสีเขียวยาว ผมนึกถึงความเป็นนักศึกษาของตนเอง และเริ่มรู้สึกเจ็บปวดภายในหัวใจอย่างบอก
ไม่ถูก เมื่อเห็นยายนั่งพนมมือก้มหน้าขยับปากมูบมิบอยู่..ฯ

(ผู้เลี้ยวขวา. 2542 : 51)

ผู้เขียนให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวที่ตนได้ประสบมาและแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้น โดยให้ตัวละครวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของผู้คนที่ไร้น้ำใจ จะเห็นว่าความคิดของตัว
ละครและการกระทำนั้นขัดแย้งกัน กล่าวคือ ตัวละครก็เป็นผู้โดยสารคนหนึ่งซึ่งเห็นเหตุการณ์
มาโดยตลอดอีกทั้งยังไม่พอใจการกระทำของผู้โดยสารคนอื่น ๆ แต่ตัวละครก็ไม่ได้เป็นผู้
เลี้ยวขวาดังความคิดของตน

ในเรื่อง คีนเปลี่ยว ของ สังคม เกสัชมาลา เป็นอีกเรื่องที่สะท้อนภาพความไร้
น้ำใจของเพื่อนมนุษย์ ผู้เขียนเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเล่าเรื่อง โดยใช้สรรพนาม
ว่า ผม ซึ่งประสบเหตุการณ์ด้วยตนเองและเล่าเรื่องของตนเองซึ่งประสบอุบัติเหตุ
รถจักรยานยนต์ล้มตรงทางโค้งแห่งหนึ่งซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอุบัติเหตุและมีคนเสียชีวิตบ่อยมาก
เขาต้องการความช่วยเหลือ แต่กลับไม่มีรถคันไหนจอดรับเขาเลย เขารู้สึกกลัวขึ้นมาอย่างไม่
มีเหตุผล พยายามทุกวิถีทางที่จะไปให้พ้นจากโค้งแห่งนี้ เขารู้สึกว่าโลกมนุษย์กำลังไร้ความ
รัก ดังข้อความที่ตัวละครกล่าวว่า

...ประสาทุกส่วนผมตื่นฟឹบเมื่อแสงไฟสาดเป็นลำขึ้นมาจากด้านหลัง ผมวิ่งออกไปที่ถนน
โบกไม้โบกมือ...

ฉลุย...

ผ่านไปชนิดไม่มีชะลอ ไม่มีอะไรทั้งสิ้นนอกจากจะชนผมกระเด็น หากไม่กระโดดหลบเมื่อก็
กลับมานั่งอยู่ข้างถนน สิ้นหวังเปล่าเปลี่ยว เมื่อรถบรรทุกปรากฏขึ้นจากด้านล่าง – แสงไฟเงยลำ
ขึ้นมา ผมก็ลุกขึ้นไปเผชิญมันอีกครั้งหนึ่ง – โบกมือและร้องตะโกน แล้วมันก็ผ่านผมไปอย่างช้า ๆ ...

ในโลกที่เต็มไปด้วยความหวาดระแวงเช่นนี้ หามีหรือคนจะหยุดรถมาถามไถ่...

(คีนเปลี่ยว. 2538 : 50)

เขาหวนคิดถึงความหลังครั้งหนึ่งที่เขาและเพื่อนขับรถยนต์ผ่านโค้งอันตรายและมีคน
ขอความช่วยเหลือเพื่อพาหญิงสาวที่ถูกคนบ้าข่มขืนไปส่งโรงพยาบาล แต่เขากลับไม่สนใจ ซึ่ง
ทำให้หญิงสาวเสียชีวิต ดังข้อความ

คนขับลงเกียร์ดำนำผมลี้ลงผ่านร่องรอยแสนเปลี่ยวครั้งนั้น ผ่านงอข้อศอกอากาศรรพณ์
คนขับบีบแตรคารวะเจ้าที่เจ้าทาง ค่อย ๆ ประคองพวงมาลัยลี้ลงตามทางคดชัน เราเหลียว
เห็นแสงไฟอำเภอรอบยับบราวดาวเกาะกลุ่มกันอยู่เบื้องล่างโน้น ขณะที่รายรอบเป็นเงาครีมน้ำ
ผ่านเลยมูบม้าย่นำย่านนากลัว และแล้วก็แว่วยินตะโกนขอความช่วยเหลืออยู่ริมทางข้างหน้า-ตรงโค้ง
ต่อระหว่างเขากับพื้นราบ

คนขับเลื้อยตามมาปรึกษาพร้อมชะลอรถ

“จอด...จอดซักคราว จอดให้ด้วย จอด-จอดไหน...”

เสียงร้องบอกระรัวก็ออกมาพร้อมโบกมือตระหนกตื่น

ผมเห็นเป็นเพียงเงาจูบวาบเป็นกลุ่มดำ ๆ คล้ายภูตผี พลันผมก็พยักหน้าบอกให้คนขับ
เหยียบคันเร่งพุ่งรถจากมา..

หมายเหตุ : ผมรู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากที่ไม่ได้จอต้อนรับพวกเขา เพราะไม่เช่นนั้นหญิงที่ถูก
คนบ้าข่มขืน และญาติ ๆ กำลังนำส่งโรงพยาบาลอาจจะยังไม่ตาย

(คืนเปลี่ยว. 2538 : 51)

เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเอกเล่าเหตุการณ์เสนอทัศนะ
ของตนเอง และให้ตัวละครสำนักถึงสิ่งที่ครั้งหนึ่งตนก็เคยมีพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็น
การสะท้อนให้เห็นความไร้น้ำใจของผู้คนในสังคม

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละคร
เอกเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งนั้น จำนวน 59 เรื่อง กลวิธีนี้ผู้เล่าจะเป็นผู้
เล่าเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ออกมาจากมุมมองของผู้เล่าซึ่งเป็นตัวละครเอกที่มีบทบาท
สำคัญในเรื่อง การเล่าเรื่องโดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องจึงเอื้อต่อการเสนอภาพสะท้อน
ทางสังคม เนื่องจากเป็นการเล่าโดยตัวของผู้เล่าเองจึงทำให้เรื่องดูมีความสมจริง น่าเชื่อถือ
และสามารถดึงดูดอารมณ์ของผู้อ่านให้คล้อยตามได้มาก และจากการศึกษาเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธี
การเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเล่าเรื่องนี้ส่วนมากเป็นการให้ตัวละครเล่าเรื่องราวของ
ตนเองในลักษณะของการบรรยายหรือเขียนเล่าเรื่องราวให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวของตนโดยตรง

1.2.1.2 ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่อง

กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยให้ตัวละครรองเล่า
เรื่องนั้น เป็นการเล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง เล่าเรื่องราวของตัวละครเอกหรือตัว
ละครอื่น ๆ โดยมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้ตัวละครในเรื่องแสดง
ความรู้สึกนึกคิดหรือพูดพาดพิงถึงตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องอีกด้วย ตัวละครรองที่เป็นผู้เล่าเรื่อง
จะเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นจากมุมมองของตน จึงทำให้ผู้อ่านสามารถพิจารณาลักษณะและพฤติกรรม
ของตัวละครด้วยตนเอง จากการศึกษารื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธี
การเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่องจำนวน 47 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง ผู้พิทักษ์	ของ ทศนาวดี
เรื่อง ในโลกแคบ	ของ ทศนาวดี
เรื่อง มะลิลา	ของ ชัชวาลย์ โคตรสงคราม
เรื่อง สงสาร	ของ วงเดือน ทองเจียว
เรื่อง ดินแดนของแม่	ของ วงเดือน ทองเจียว
เรื่อง ตัวละครไม่สำคัญ	ของ สุวิทย์ โสনারถ
เรื่อง แด่วิณญาณศิลปิน	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง เพื่อนนอน	ของ แพร จารุ
เรื่อง คนทุกข์ในเพลงเศร้า	ของ แพร จารุ
เรื่อง บubu	ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
เรื่อง งานอดิเรกของพ่อ	ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
เรื่อง ฝนดาวตก	ของ ภาควัย จินตณมัย
เรื่อง เจ้าโหลโกะนักล่ากล้วยไม้ป่า	ของ ไท อยู่คง
เรื่อง ไปไม่ถึงนิพพาน	ของ ภูญ ระโนด
เรื่อง ไล่ตัวร้าย	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง บัตรประชาชน	ของ รัตน์ คำพร
เรื่อง สัญญาหน้าดอกจาน	ของ เยี่ยม ทองน้อย
เรื่อง ไปสเตอร์ทอักษ	ของ ปรีทรรศ หุตากร
เรื่อง เรื่องเล่าจากหนองน้ำ	ของ จริญญา ปรปักษ์ประลัย
เรื่อง เวลาที่เหลืออยู่	ของ เบญจมาศ จูมณี
เรื่อง หรรษาคาราโอเกะ	ของ จำลอง ผึ้งชลจิตร
เรื่อง สมควรตาย	ของ ศักดิ์สิริ มีสมสืบ
เรื่อง คำถามเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	ของ วาด รวี
เรื่อง กวีเพื่อนผม	ของ สายัณ เหมระ
เรื่อง ฤดูทำงานของพ่อ	ของ วิฑูรย์ ทองแท่ง
เรื่อง ข้าวมันไก่	ของ กานต์ชนก
เรื่อง น้ำท่วม	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ที่นี้มีปลาขาย	ของ ชลัมพู ณ ชเลล้ำ
เรื่อง ร่างผอมโย่งยืนเด่นในความคิด ตลอดทางที่เดินมา	ของ นาม มะโรง
เรื่อง ปีกแห่งอาชญากรรม	ของ นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง นางฟ้า นักเขียน กับหญิงเฒ่า	ของ วัชระ เพชรทอง

เรื่อง จิตานุวัตร	ของ อนุสรณ์ มาราสา
เรื่อง ค่าของยาย	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง จดหมายปิดผนึก	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง คีนสังหาร	ของ ดิเรก นนทชิต
เรื่อง เสียงเพรียกจากจิตใต้สำนึก	ของ โดม วุฒิชัย
เรื่อง แคมป์ไฟ	ของ บรรณกร กลั่นขจร
เรื่อง ศิษย์เก่า	ของ ชัญวลี ศรีสุโข
เรื่อง พิมพ์	ของ วัน ฌ จันทรธาร
เรื่อง ผมไม่ลงคะแนนให้พ่อ	ของ โชติ ศรีสุวรรณ
เรื่อง ค่ายและคุก	ของ เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์
เรื่อง โรคประหลาด	ของ เสถียร ยอดดี
เรื่อง ในแสงสว่าง	ของ เดือนวาด พิมวนา
เรื่อง แม่ยายของผม	ของ ขจรฤทธิ์ รักษา
เรื่อง นกที่ปีกเจ็บ	ของ ทินกร มนเจริญ

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่อง ดังนี้

ในเรื่อง เวลาที่เหลืออยู่ ของ เบญจมาศ จูมณี สะท้อนภาพปัญหาโรคเอดส์ เรื่องนี้ใช้กลวิธีนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งคือ “ผม” เป็นผู้เล่าเรื่องในฐานะผู้ร่วมรู้เหตุการณ์เพื่อเล่าเรื่องราวของไก่ซึ่งเป็นเพื่อนรักของผู้เล่าเรื่อง โดยเล่าเรื่องราวของไก่ที่ได้รับเชื้อเอดส์จากชายคนรัก หลังจากที่ไก่ทราบว่าเธอได้รับเชื้อเอดส์ก็เริ่มเหินห่างจากเพื่อน ๆ เพราะกลัวเพื่อน ๆ จะพากันรังเกียจ จนทุกคนคาดคั้นเอาความจริงจากเธอและในที่สุดเธอได้บอกความจริงกับเพื่อน ๆ ว่าเธอกำลังเป็นโรคเอดส์ โดยที่เพื่อน ๆ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังใจให้เธอ ดังคำบอกเล่าของผู้เล่าเรื่องว่า

ช่วงเวลาที่มีความสุขอยู่นี้จะมีใครคิดบ้างว่าผู้ชายที่ไก่อบด้วยคนนี่เขาเป็นมัจจุราชที่นำความตายมาสู่เธอโดยไม่รู้ตัว แต่กว่าที่เธอและกลุ่มเพื่อน ๆ จะรู้ มันก็สายเกินไปเสียแล้ว เพราะหลังจากที่กลับจากการไปเที่ยวในคืนนั้น ชายผู้นี้ได้ป่วยขึ้นและเข้าโรงพยาบาล ซึ่งในเวลานั้นไก่อก็นั่งเฝ้าดูอยู่โดยไม่ห่างไปไหน

“คุณเป็นอะไรกับคนไข้ครับ?” หมอเดินมาถามเธอ

“เป็นแฟนเขาค่ะ มีอะไรหรือเปล่าคะหมอ” ไก่อรีบหันไปตอบพร้อมกับถามหมอด้วยความสงสัยเป็นอย่างมาก

หมอบอกให้เธอเข้าไปนั่งคุยกันในห้อง พอไปถึงหมอก็บอกกับเธอว่าให้ทำใจดีไว้ สิ่ง

หมอจะบอกห้ามบอกให้คนอื่นรู้ เพราะจะทำให้คนอื่นมีอาการทรุดหนักมากขึ้น

“แฟนของหนูเป็นอะไรหรือคะ” เธอถาม

เขาเป็นโรคเอดส์ครับ...” หมอบอกพร้อมกับพูดต่อว่า “คุณควรรู้จักวิธีป้องกันตัวในการอยู่ใกล้กับคนอื่นนะครับ” หมอแนะนำด้วยความเป็นห่วง

ตั้งแต่วันนั้นมา ไก่เริ่มเหงาหงอยเศร้าซึมอีกครั้ง แต่คราวนี้เห็นจะเป็นมากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา เธอห่างเหินจากพวกเราไปมาก ไม่มาพูดคุยปรึกษาเพื่อน ๆ เลยแม้แต่บ่อย ในเวลานั้นทุกคนไม่รู้เลยว่ามียะไรเกิดขึ้นกับเธอ แต่ก็ไม่คิดว่ามันจะเลวร้ายอย่างนี้

.....

พวกเราชนแก้วกันจนเริ่มมีอาการมีน ๆ กันขึ้นมาบ้างแล้ว บางคนก็ฟุบกับโต๊ะไปบ้างแล้วก็มี แต่สำหรับผมคงยังไม่ถึงขนาดนั้น แต่ก็ยอมรับว่ามีแล้ว

“เฮ้ย มึงอยากรู้ไหมว่ากูเป็นอะไร” ไก่มันพูดขึ้นมาดื้อ

“มึง..เป็นอะไรแล้วมึงทำไมไม่มาปรึกษาพวกกูบ้างวะ มึงพูดมาเลยว่าเป็นอะไร” ผมพูดเสียงดังจนเพื่อน ๆ ที่ฟุบอยู่สะดุ้งตื่นขึ้นมาหมดทุกคน

“มึงเป็นอะไรวะไก่..มึงเล่ามาเถอะ ยังไงมึงก็เป็นเพื่อนกับพวกกู พวกกูไม่ทิ้งมึงไปไหนหรอก...” มดเอื้อมมือไปจับไหล่ของเธอขณะที่กำลังพูด

“เออ...ถ้าพวกมึงอยากรู้ กูก็จะบอก กูไม่ไหวแล้วเพื่อน พวกมึงรู้ไหมว่าตอนนี้กูเป็นโรคที่สังคมเขารังเกียจ กูไม่อยากจะบอกพวกมึง เพราะกูกลัวว่าพวกมึงจะรับกูไม่ได้..ฮือ..ฮือ..พวกมึงเข้าใจกูหรือยังล่ะ...”

ผมจำภาพที่เธอเล่าไปร้องไห้ไปติดตามมาจนทุกวันนี้ ทุกคนในเวลานั้นทำอะไรไม่ถูกจริง ๆ อาการมีนเมหาหายไปโดยปริยาย ดาสว่างขึ้นมาทันที แต่ก็คงทำอะไรไปไม่ได้มากกว่านี้แล้ว มันสายไปแล้วจริง ๆ

(เวลาที่เหลืออยู่. 2541 : 51)

ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสะท้อนปัญหาโรคเอดส์ได้จากคำบอกเล่าโดยตรงของผู้เล่าเรื่องซึ่งมีฐานะเป็นตัวละครรองในเรื่องและเป็นผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ ซึ่งได้บอกเล่าความรู้สึกของเพื่อนผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์ที่กลัวว่าเมื่อเพื่อน ๆ ทราบความจริงว่าตนเป็นโรคเอดส์แล้วจะรังเกียจตนเอง เพราะในสังคมคนส่วนใหญ่ยังคงรังเกียจผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์

ในเรื่อง คนทุกข์ในเพลงเศร้า ของ แพร จารุ สะท้อนภาพความรักในด้านความรักของพ่อแม่ เรื่องนี้นำเสนอภาพสะท้อนโดยการเล่าเรื่องของตัวละครรองในฐานะบุรุษที่หนึ่ง แทนตัวเองด้วยสรรพนามว่า “ฉัน” ผู้เล่าเรื่องอยู่ในฐานะผู้รับรู้เหตุการณ์ในเรื่อง ผู้เล่าเป็นพนักงานในร้านอาหารแห่งหนึ่งที่พบเห็นชายชราที่กำลังไต่เคาะเพราะลูกเสียชีวิตที่โรงพยาบาล ชายชราเดินร้องไห้เข้าไปในร้านอาหารและพรรณนาความรู้สึกที่ต้องสูญเสียบุคคลที่รักไปอย่างไม่มีวันกลับ และร้องไห้มากยิ่งขึ้นเมื่อได้ยินเพลงเศร้าที่นักดนตรีกำลังเล่น ดังข้อความที่ผู้เล่าเรื่องเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟังว่า

แกเอาหลังมือป้ายน้ำตา ดิ้มเบียร์ต่อ และลุกเดินจากไปอย่างง่าย ๆ แกคงร้องไห้จนพอใจ หรือเรียกสติคืนกลับได้ คงจะเป็นอารมณ์ความรู้สึกสด ๆ หรือไม่ก็เสียงเพลงเศร้าที่นักดนตรีบรรเลงไปกระทบจิตใจแกอย่างแรง เพลงเศร้านั้นจะสื่อสารกับแกได้เพราะเป็นบทเพลงเดียวกันกับบทเพลงของคนทุกข์

.....
 ลูกแกตายที่โรงพยาบาล แกมาฟังเพลงและร้องไห้ นอกจากนั้นไม่มีใครรู้เรื่องราวกับแก ฉันคิดว่าลูกแกควรจะเป็นผู้หญิง ลูกสาวของแก โชคดีที่ฉันไม่ตายพ่อฉันไม่ต้องเศร้าเสียใจ โชคดีของพ่อที่ตายไปก่อนที่จะเห็นฉันตาย

เข่าว่าคนตายก่อนเป็นผู้โชคดี ที่ไม่ต้องเศร้าโศกกับการจากไปของคนที่เรารักคนแล้วคนเล่า บทเพลง คนทุกข์ และคืนโดดเดี่ยวในท่ามกลางผู้คนมากมายที่กำลังสนุกสนาน ฉันอยากกลับบ้าน

(คนทุกข์ในเพลงเศร้า. 2543 : 61)

ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ผู้เล่าเรื่องซึ่งมีฐานะเป็นตัวละครรองในเรื่องซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งว่า “ฉัน” เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวของชายชราโดยใช้สรรพนามแทนชายชราว่า “แก” ผู้เล่าเรื่องได้แสดงความรู้สึกสงสารและเห็นใจชายชราที่ต้องสูญเสียลูกไปอย่างไม่มีวันกลับ แม้ว่าผู้เล่าเรื่องจะมีสามารถล่วงรู้ถึงความรู้สึกของชายชราที่กำลังโศกเศร้าได้อย่างลึกซึ้ง แต่ผู้เล่าก็สามารถเข้าใจความรู้สึกของตนเองและบุคคลที่อื่น ๆ ที่ตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้อย่างชัดเจน

ในเรื่อง เรื่องเล่าจากหนองน้ำ ของ จุฑาพร ปรปักษ์ประลัย สะท้อนภาพปัญหาการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องนี้ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองคือ “ฉัน” เป็นผู้เล่าเรื่องที่ตนได้รับฟังจากการบอกเล่าของตัวละครเอกในเรื่องอีกทีหนึ่ง ผู้เล่ามีอาชีพเป็นนักเขียนเรื่องแนวลึกลับสยองขวัญและได้ไปเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งที่มีคนรำลึกกันว่ามีสิ่งลึกลับในหนองน้ำ ผู้เล่าเรื่องได้พบกับชายซึ่งรู้เรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียด ชายเล่าให้ผู้เล่าฟังว่า พ่อของเขาเคยเข้าไปตัดไม้กับเพื่อน ๆ หลังจากกลับออกมาก็มีสภาพเหมือนถูกผีหลอก ชาวบ้านจึงเชื่อว่าบริเวณหนองน้ำมีผี ต่อมาเมื่อผู้เล่าได้สัมภาษณ์ตัดไม้จึงนำอุปกรณ์ทันสมัยเข้ามาใช้ ชาวบ้านเชื่อว่าผีหนองน้ำหมดอำนาจจึงพากันมาสมัครเป็นลูกจ้างตัดไม้ แต่อยู่ได้ไม่นานคนเหล่านั้นพากันล้มตายเพราะไข้มาลาเรีย ทุกคนเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผีหนองน้ำ ต่อมาเมื่อผู้เล่าได้สัมภาษณ์อีก ชายจึงอาสาสมัครเข้าไปเป็นลูกจ้าง เพราะอยากรู้ว่ามีผีจริงหรือเปล่าและสิ่งที่เขาพบคือ ภาพของมนุษย์ในอนาคตที่เข้ามาเตือนให้มนุษย์หยุดทำลายป่า เพราะคนในยุคของมนุษย์ในอนาคตกำลังเดือดร้อนจากการทำลายของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน ดังข้อความ

ระหว่างที่เดินทางกลับมายังห้องพัก จันอดนึกถึงเรื่องราวที่ไม่มีอยู่ในเทพม้วนนั้นไม่ได้ ขณะที่เขาเล่าเรื่องนั้น น้ำเสียงและสีหน้าของเขาดูจริงจังอย่างยิ่ง สิ่งที่เขาเล่าให้น้องน้ำบอกกับเขาคือ

“ผมจำเป็นต้องทำเช่นนี้เพื่อบอกให้คุณหยุดทำลายทรัพยากรธรรมชาติก่อนที่มันจะสาบสูญไป ผมคือคนของอนาคต คนในยุคสมัยของผมกำลังเดือดร้อนเพราะสิ่งที่พวกคุณได้ทำลงไป

ผมขอร้อง อย่างน้อยที่สุดก็ขอให้คิดเถอะว่าพวกผมคือลูกหลานของพวกคุณ”

ร่างเรืองแสงอันเป็นภาพจากอนาคตดับวูบไปเหมือนถูกปิดสวิชต์ ชัยค่อย ๆ ลุกขึ้นอย่างมีนัยก่อนที่จะปะติดปะต่อเรื่องได้ว่า แท้ที่จริงสิ่งที่คนที่นี่เคยเห็นและคิดว่าเป็นผีมาโดยตลอดนั้น อาจเป็นเพียงภาพจากอนาคตที่ถูกส่งมาเพื่อเตือนพวกเราเท่านั้น

หลังจากวันนั้นเขาก็เก็บเรื่องที่เกิดขึ้นไว้ในใจมาโดยตลอด เขาโกหกทุกคนว่าสิ่งที่เขาเห็นคือผีร้ายที่ทำให้เขาเกือบเอาชีวิตไม่รอด ที่เขาต้องปกปิดความจริงไว้ก็เพราะเขาเชื่อว่าความกลัวเท่านั้นที่จะทำให้คำเตือนจากอนาคตที่เขาได้รับ มีความหมายขึ้นมาได้

เขาเล่าต่อไปว่าหลังจากเหตุการณ์นั้นไม่นาน พ่อของเขาก็เริ่มมีสติขึ้นมามากขึ้น และได้เล่าให้เขาฟังถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคืนที่พ่อเข้าป่าและกลับออกมาอย่างคนที่ไร้วิญญาณ

เรื่องของเรื่องก็คือ หลังจากที่พ่อกับเพื่อนเข้าไปในป่ากันได้ไม่นานเท่าไร พวกเขาก็เกิดทะเลาะกันอย่างรุนแรงเกี่ยวกับส่วนแบ่งที่จะได้รับหลังจากที่ขายไม้ได้ เมื่อตกลงกันไม่ได้ใครคนหนึ่ง ในพวกเขาก็ควักปืนออกมาและตัดสินใจอย่างด้วยลูกกระสุน

ไม่มีผีร้ายในหนองน้ำ หรือถ้าจะมี มันก็คือความละโมภในจิตใจคนเรานี่เอง

จันตัดสินใจเก็บเรื่องเล่าของชัยเป็นความลับตามที่ได้สัญญาไว้กับเขา ต้นฉบับที่จันเขียนมีหลายเหตุการณ์ที่จันแต่งเติมขึ้น เพื่อให้เรื่องเล่าจากหนองน้ำน่ากลัวชนิดใครที่ได้อ่าน ผมทุกเส้นบนศีรษะต้องลุกชัน แต่ครั้งนี้จันไม่ได้ทำเพื่อเอาใจคนอ่านเหมือนทุกครั้ง จันทำด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกับชัย คือ ใช้เรื่องที่ไร้สาระแบบนี้หลอกคนโง่ ไม่ให้ทำชั่ว บางครั้งคนเราก็ต้องยอมโกหกเพื่อผลลัพธ์ที่ดีกว่า

(เรื่องเล่าจากหนองน้ำ. 2542 :51)

เรื่องนี้ผู้เขียนให้ตัวละครในเรื่องเล่าเหตุการณ์ให้ตัวละครรองซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องฟัง แล้วตัวละครรองเล่าเรื่องราวให้ผู้อ่านฟังอีกทีหนึ่ง ผู้อ่านจึงมองเห็นภาพสะท้อนปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าจากคำบอกเล่าของตัวละครรอง

ในเรื่อง *ไปไม่ถึงนิพพาน* ของ บุญ ระโนด สะท้อนภาพพฤติกรรมของพระสงฆ์โดยสะท้อนให้เห็นการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของผู้สืบทอดพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับสีกา เรื่องนี้เสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่าในฐานะบุรุษที่หนึ่งคือ “ผม” ซึ่งเป็นลูกศิษย์วัด ผู้เล่าเป็นผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์จึงเห็นพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของตัวละครในเรื่องอย่างละเอียด เรื่องนี้เป็นเรื่องของเด็กชายซึ่งเป็นลูกศิษย์วัดอาศัยอยู่กับพระในวัดปลายชุมพลในเพื่อเรียนหนังสือ ครั้งหนึ่งตำรวจเข้าค้นกุฏิเจ้าอาวาสวัดปลายชุมพล

นอก เพราะมีคนแจ้งตำรวจว่าเห็นผู้หญิงเข้าออกกุฏิเป็นประจำ แต่การตรวจค้นไม่พบอะไร ตำรวจถูกลงโทษและชาวบ้านพากันรังเกียจตำรวจ เจ้าอาวาสวัดพลายชุมพลในกระวน-กระวายจนเด็กชายสงสัย และเด็กชายพบข้าวของเครื่องใช้ผู้หญิงในห้องเจ้าอาวาสวัดพลายชุมพลใน เจ้าอาวาสโกรธมากและหาเรื่องลงโทษเด็กชาย จนต้องหนีไปอยู่กับเจ้าอาวาสวัดพลายชุมพลนอก และตำรวจได้เข้าค้นกุฏิเจ้าอาวาสอีกครั้งหนึ่งซึ่งพบหลักฐานทุกอย่าง โดยเด็กชายเป็นคนโทรศัพท์แจ้งตำรวจเอง ดังข้อความที่ผู้เล่าเล่าให้ฟังว่า

ผมแทบไม่เชื่อสายตาตัวเองต่อภาพที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าตัวเอง มันขาดแขนอยู่ตรงราวตากผ้าของเจ้าอาวาสสองสามชั้น และที่หน้าห้องน้ำใกล้ห้องนอนของเจ้าอาวาสมีรองเท้าแตะสีฉูดฉาดวางแอบมุมฝาห้องอยู่อย่างไม่เป็นระเบียบนัก ด้วยความอยากรู้อยากเห็นผมสอดสายตาส่องไปยังห้องนอนของเจ้าอาวาสที่รับสายยูเอไอไว้เฉย ๆ โดยไม่ติดกุญแจ จากแสงสว่างที่ส่องลอดเข้ามาทางหน้าต่างที่เปิดแง้มไว้ครึ่งบานด้านติดกับต้นมะพร้าวข้างกุฏิตรงของประตูด้านตรงข้ามกับหน้าต่างบานดังกล่าว มีราวผ้าซึ่งขาดอยู่ ให้ตายสิ เจ้าวัตถุประเภทเดียวกันกับที่แขวนขาดอยู่ในห้องเก็บของนั่นอีกแล้ว ผมสาบานกับตัวเองอย่างลึ้มตัวและนึกถึงใบหน้าของน้าพลแม่ยายบ้านข้างวัดที่มาป่วยนอนอยู่แถวกุฏิเจ้าอาวาสด้วยความสนิทสนมจนตึก ๆ ตื่น ๆ ขึ้นมาทันควัน

(ไปไม่ถึงนิพพาน. 2537 : 54)

เรื่องนี้ผู้เขียนให้ผู้เล่าเรื่องซึ่งมีฐานะเป็นตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เห็นเหตุการณ์อย่างละเอียดแล้วถ่ายทอดเรื่องราวทั้งหมดมายังผู้อ่าน ผู้อ่านจึงมองเห็นภาพสะท้อนของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสมจากคำบอกเล่าของตัวละครรอง

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า พบว่านักเขียนใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่องจำนวน 47 เรื่อง โดยผู้เล่าเห็นพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวละครอื่นเนื่องจากตัวละครรองได้มีโอกาสอยู่ร่วมในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกในเรื่องหรือตัวละครเอกเล่าให้ตัวละครรองฟังอีกที แล้วตัวละครรองเล่าเรื่องให้ผู้อ่านฟังอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นเรื่องที่ตัวละครรองเล่าจึงเป็นเหตุการณ์ที่น่าเชื่อถือ มีความเป็นไปได้ ซึ่งสื่อให้ผู้อ่านมองเห็นสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่มีการนำเสนอด้วยการบรรยายเหตุการณ์เป็นหลักและการบรรยายโดยใช้ผู้เล่าเรื่องเพื่อเสนอภาพสะท้อนและมักใช้วิธีการเล่าเรื่องในลักษณะการอธิบายโดยมีการสรุปความคิดเห็นของผู้เล่าอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้อย่างชัดเจน

1.2.1.3 การเล่าเรื่องโดยผ่านกระแสนึกของตัวละครเอก

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนด้วยการเล่าเรื่องโดยผ่านกระแสนึกของตัวละครเอกนี้ ผู้เขียนให้ตัวละครเล่าเรื่องของตนเองในรูปคิดคำนึงถึงเหตุ-

การณ้ต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้วในอดีต ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2537 : 155 – 161) อธิบายว่า การใช้กระแสนี้ก็คือ ผู้เขียนให้ตัวละครเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จากความทรงจำ ความคิด หรือความรู้สึกของตัวละครในลักษณะการพูดกับตัวเองในใจของตัวละคร โดยใช้บทบรรยาย บทสนทนาที่แสดงความคิดที่มีลักษณะดึงเอาจิตใต้สำนึกมาตีแผ่ทำนอง “เปิดเผยตัวเอง” มากขึ้น ทำนองคล้าย “คำสารภาพ” หรือ “การแอบมองเรื่องของคนอื่น” มักใช้วิธีการปลดปล่อยให้ภาษาจิตใต้สำนึกพรูพรู จากการศึกษารื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยการเล่าเรื่องผ่านกระแสนี้ของตัวละครเอกจำนวน 25 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง	ของ	ฮ. นิกฮุกี้
เรื่อง คนสวยตกส้วม	ของ	ฮ. นิกฮุกี้
เรื่อง ปราบเกมมหาเศรษฐี	ของ	ฮ. นิกฮุกี้
เรื่อง ความรักป่วยไข้แล้ว	ของ	ฟอน ฟาฟาง
เรื่อง เด็กคนแรกที่ผมฆ่า	ของ	ภุชพงศ์ ภูแสง
เรื่อง ซื่อแล้วกินได้โลด	ของ	สมคิด สิงสง
เรื่อง ห้องของเรา	ของ	ทศนัย โคตรทม
เรื่อง ประตูที่เปิดไว้นามคำคืน	ของ	สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง ผู้สังเกตการณ์	ของ	จักร กัปวัตนะ
เรื่อง สร้างภาพ	ของ	จักร กัปวัตนะ
เรื่อง แห่ล่อนจ้อน	ของ	ศักดิ์สิริ มีสมสืบ
เรื่อง วันที่ไม่อยากทำอะไร	ของ	สุจินดา ชันดะยาวงกต
เรื่อง อีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวิลด์	ของ	สุจินดา ชันดะยาวงกต
เรื่อง เช็กซ์หวาน	ของ	สุจินดา ชันดะยาวงกต
เรื่อง จัน บันทึกรักของฉันวันสำคัญ วาเลนไทน์เดีย	ของ	ชาคริต โภชะเรือง
เรื่อง นับจากโมงยามนี้ไปเธอเป็นเพียงแค่ คนบางคนที่ฉันรู้จัก	ของ	ด็ก วงศ์รัฐฯ
เรื่อง แดนใต้	ของ	วงเดือน ทองเจียว
เรื่อง ทูงธารที่เส้นขอบฟ้า	ของ	อังคาร จันทาทิพย์
เรื่อง ในอาณาเขตของความโดดเดี่ยว	ของ	คมสัน นันทจิต
เรื่อง คำเตือน	ของ	การันต์ วรรณยุกต์
เรื่อง ทางรถไฟสายเหงา	ของ	กระเช็น ทายท้าว
เรื่อง ลึก	ของ	นรพัลลภ ประณทนรพาล

เรื่อง เต็นรำใต้แสงดาว

ของ จารี จันทราภา

เรื่อง ชีวิตป่วยไข้

ของ จุฬา ละคร

เรื่อง สุนทรพจน์เถื่อน

ของ สมคิด สิงสง

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการเล่าเรื่องผ่าน กระแสสำนึกของตัวละครเอก ดังนี้

ในเรื่อง เต็นรำใต้แสงดาว ของ จารี จันทราภา สะท้อนภาพความรักของพ่อที่มีต่อลูกสาว เรื่องนี้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านกระแสสำนึกของตัวละครเอกเสนอเรื่องราวของตัวเองเพื่อเปิดเผยความรู้สึกของตนเองที่ต้องสูญเสียลูกสาวไปอย่างไม่มีวันกลับเพื่อเสนอภาพสะท้อนด้านความรักของพ่อแม่ ผู้เขียนให้ตัวละครพรั่ำพรรณนาถึงความรู้สึกที่ต้องสูญเสียลูกสาวและรู้สึกผิดที่สอนให้ลูกรู้จักความรักและมอบความรักให้กับทุกคน โดยไม่เลือกว่าผู้นั้นจะเป็นใคร ดังข้อความ

พ่อผิดเอง...ลูก ที่พ่อสอนให้ลูกแสดงความรักกับทุกคนโดยไม่เลือกหน้า ไม่เลือกชนชั้น แล้วเขาก็ใช้เงื่อนไขนี้ทำลายลูก ทำไม..นับแต่ลูกจากพ่อหนึ่งเดือนเต็ม พ่อไม่เคยมีวันใดที่หลับตาแล้วไม่นอนฝันร้าย พ่อจะอยู่ที่นี้ ที่ ๆ ลูกเคยมีความฝันร่วมกับพ่อและคนรักของลูก

(เต็นรำใต้แสงดาว. 2541 : 51)

ในทัศนะของพ่อนั้นเห็นว่าการรักเป็นสิ่งสวยงาม ดังนั้นเมื่อลูกสาวถูกข่มขืนและฆ่าตัวตาย ด้วยความรักที่พ่อมีต่อลูกและมีอาจทนอยู่ต่อไปได้โดยไม่มีลูกสาวอยู่เคียงข้าง จึงทำให้เขาฆ่าตัวตายตามลูกสาวไป ดังข้อความที่ผู้เขียนให้ตัวละครพรั่ำพรรณนาถึงลูกสาวในลักษณะเปิดเผยความรู้สึกว่า

คืนนี้ฟ้าดำจ้งเลยลูก พ่ออยากตะกายขึ้นไป พระเจ้า ใช...พระเจ้าได้โปรดกรุณาให้ลูกสาวของผมลงมาพบผมสักครั้งได้ไหม ผมคิดถึงลูกสาวมากครับ ผมไม่อยากมีชีวิตอยู่ต่อไปอีกแล้วชีวิตแทบไร้ความหมายนับแต่ภรรยาผมจากไป พระเจ้าใจร้าย พระองค์พรากภรรยาผมไปแล้วเวลานี้ยังพรากลูกสาวผมไปอีก พระองค์ช่างไม่ยุติธรรมเอาเสียเลย สาวน้อยยังชื่อ อ่อนหวาน ผมอยากร่วมดูแลความฝันของเธอให้อบอุ่น แต่พระองค์ได้ทำให้ดวงใจของผมปวดเจ็บ ทำไม พระองค์ไม่ห้ามพวกเขา พระองค์ทำให้เหล่านักรักกับลูกผมได้ ทำไม..ลูกคือความหมาย ความหวังเดียวของผม พระองค์ก็รู้ วันนี้ไม่มีลูกแล้วผมจะยืนหยัดอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างไร

(เต็นรำใต้แสงดาว. 2541 : 50)

จากข้อความที่ผู้เขียนให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตนเองโดยปรากฏเป็นรูปกระแสดความคิดประหวัดไปถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะการรำพึงกับตัวเอง ผู้อ่านจึงมองเห็นภาพ

สะท้อนที่ปรากฏในเรื่องจากข้อความที่ผู้เขียนให้ตัวละครพรั้าพรรณนาถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในเรื่อง **แดนใด** ของ วงเดือน ทองเจียว สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่กำลังถูกแทนที่ด้วยความเจริญในยุคสมัยใหม่ เรื่องนี้ผู้เขียนเสนอแนวคิดที่มีต่อสภาพสังคมโดยผ่านกระแสน้ำของตัวละครเอกในลักษณะการมองสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นรอบข้าง โดยให้ตัวละครนึกถึงสภาพสังคมในอดีตที่พรั่งพร้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ยวดยานพาหนะมีทั้งเกวียน ม้า ช้าง แต่ปัจจุบันผู้คนหันมาให้ความสำคัญกับความเจริญในโลกปัจจุบันที่พรั่งพร้อมไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก ผู้คนมีจิตใจเปลี่ยนไป ดังข้อความ

ถิ่นใดไหนอื่นจะคงความแปลกพิลึกเช่นนี้หาไม่ถ้ายัก ฉันยืนตะลึงเมื่อได้ยืนเฝ้ามองรูปทรงเคหสถานแห่งอดีตร้อยกว่าปีที่ผ่านมายังสมบูรณ์แข็งแรง มีผู้คนอาศัยอยู่ใต้หลังคาแผ่นกระเบื้องดินเผาที่เต็มไปด้วยบรรยากาศสลัว และความเงียบอันวังเวง...นั่นคือ การมองเห็นเพียงรูปทรงภายนอกที่แปลกปลอมกับยุคสมัยใหม่ ส่วนภายในนั้นเล่าเป็นเช่นใด...ห้องหับเรียงรายเหล่านั้นล้วนใสส่องไปด้วยไฟนีออนของโลกปัจจุบัน แต่เพียบพร้อมไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกจีปาะเท่าที่จะสรรหามาปรนเปรอความสุขได้เช่นเดียวกับผู้คนของเมืองอื่นที่มีชีวิตอยู่ด้วยความหวัง

.....
แต่อนิจจาเอ๋ย... บัดนี้พวกเขาต่างกลายเป็นคนอื่นไปหมดแล้วทั้งร่างกายและจิตใจด้วยการตอกย้ำของกาลเวลา พวกเขาไม่หลงเหลือความทรงจำรำลึกในอดีตอะไรไว้เลย พวกเขาต่างเย็นชาเฉยเมย ไม่รู้สึกเจ็บร้าวใด ๆ ซึ่งต่างจากฉันโดยสิ้นเชิงที่ยังถูกทิ่มแทงด้วยโซ่แห่งความทรงจำ

ฉันเดินดุ่มอยู่ในบรรยากาศสลัวลางตามซอกซอยโบราณ และซุกหัวนอนในหลืบมุมคับแคบราวกับมีนเมาหรือลุ่มหลงมนต์อาถรรพณ์ของมันเสียเต็มประดา แม้ฉันจะคร่ำครวญถึงญาติพี่น้องแห่งถิ่นกำเนิดเพียงใด ก็ไม่ถ้ายักที่จะย้อนกลับไป

เปล่าเลย..ฉันไม่เคยหลงลืมเส้นทางกลับบ้านเก่าอย่างแท้จริงหรอก เพียงแต่ฉันยังไม่กล้าพอที่จะกลับไปบอกเล่าค้นพบพวกเขาและคำตอบอันเย็นชา

(แดนใด. 2544 : 56 – 57)

ในเรื่อง **ประตูที่เปิดไว้นามคำคืน** ของ สังคม เกสัชมาลา สะท้อนภาพของลูกที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งให้อาศัยอยู่กับคนอื่น เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเล่าเรื่องราวของตัวเองในลักษณะการพูดกับตัวเองว่า

ใช่, ไม่มีเลย ครั้นผมเกิดมา แม่กับพ่อก็โยนผมให้คนอื่น จนผมคิดว่า คนอื่นนั่นคือพ่อแม่ของผม เมื่อโตขึ้นอีกหน่อยถึงรู้ความจริง ความจริงที่ผมต้องการให้เป็นเพียงความฝัน พลันตื่นหายมลายสิ้น ผู้หญิงผอมโซ ดูแก่ก่อนวัย ใบหน้าอมทุกข์คนนั้นนะไม่น่าจะใช้แม่ของผม ยิ่งผู้ชายที่เต็มไปด้วยความโกรธเกรี้ยว ยิ่งแล้วใหญ่ ไม่มีส่วนมาเป็นพ่อ เขาถูกลืม ไร้เมียเหมือนทาส

หยิบหย่งภาพร่างมัวชั่วแจ่มชัดขึ้นเมื่อพวกเขามาเยี่ยมตายาย

หนึ่งหรือสองปี พวกเขาจะมาเยี่ยมผมสักครั้ง

คุณอาจตื่นเต้นที่นานได้พบเจอพ่อแม่ สำหรับผมแล้ว ตรงกันข้ามละอายและหวาดหวั่น คิดดู ถ้าเป็นพ่อแม่จริง ๆ ทำไมพวกเขาไม่เลี้ยงดูผม ในเมื่อมีลูกคือผมเพียงคนเดียว แต่นี่กลับ ขว้างผมออกจากตักให้มาตกอยู่ในอุปการะของคนอื่น อย่างที่รู้ คนอื่นย่อมเป็นคนอื่นวันอย่างต่ำ ถึงเขาจะเลี้ยงผมให้เติบโตผ่านเจ็บผ่านไข้มาจนหนุ่ม อีกไม่ถึงสองเดือนภาระธุระต่าง ๆ จะสิ้นสุด ยามนั้นผมคงได้ตัดสินใจในโลกกว้างด้วยลำแข้งแห่งปรีศนาของตนเอง

.....

ผมเคยบอกหรือว่าผมอยากไปอยู่กับแม่กับพ่อ ทำไมต้องไล่ผมไปที่นั่น เขาอยู่ที่ไหน อยู่ไกลจากนี้มากนัก แต่ถึงไกล ไซ้ว่าผมอยากจะไป ความผูกพันใด ๆ ไม่เหลืออยู่ พวกเขาแค่คนทำให้เกิด ไม่มีเลือดในอกให้ดื่ม ไม่มีแม่อ้อมกอดอบอุ่น ยามไข้ไม่เคยดู ยามร้อนไม่เคยพัดวี ทั้งให้อยู่กับคนอื่น กลายเป็นส่วนเกินที่โตขึ้นมาโดยลำพัง

(ประตูที่ปิดไว้ยามคำคืน. 2542 : 59)

ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากการที่ตัวละครแสดงความรู้สึกออกมา ในลักษณะการพูดในใจคนเดียว ซึ่งเป็นความรู้สึกของลูกที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งและรู้สึกโดดเดี่ยว โดยคิดว่าไม่มีใครต้องการตน

ในเรื่อง **เช็กซ์หวาน** ของ สุจินดา ชันตยาลงกต สะท้อนภาพความรู้สึกของหญิงสาวคนหนึ่งที่ยลรักชายที่มีครอบครัวแล้ว เธอคิดว่าความรักระหว่างเขาและเธอไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ทั้งเขาและเธอก็มีอาจปฏิเสธความต้องการทางเพศเมื่ออยู่ด้วยกันได้ ดังที่ผู้เขียนให้ตัวละครปลดปล่อยความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาว่า

อึ้งมือและปลายนิ้วที่เกี่ยวเส้นผมที่นวดคลึงศีรษะ ปลายลิ้นที่ซ่านเสียว สัมผัสที่เจอสัมผัส
กายที่แนบกาย ผ่านชั้นเสื้อผ้าที่สวมใส่ และที่ร่วงหล่นไปตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่ทันรู้ตัว

ตั้งแต่เมื่อไหร่ ที่ระหว่างเราไม่มีอะไรกันขวาง

แม้แต่ดวงตะวัน

แม้แต่ยามเช้าที่น้ำซัง

ไม่มีภาระผูกพัน ไม่มีน้ำหนักหน่วงทับ ไม่มีสำนึกผิดพลั้ง ไม่มีผู้หญิงอีกคน ไม่มีหน้าที่ของ
ผู้เป็นพ่อ ไม่มีแม่หน้าที่การงานและหน้าที่ต่อใคร ๆ

มีแต่ฐานะคนรักกัน มีแต่เราสองเท่านั้น

เราจะพรากจากกันได้อย่างไร

ด้วยว่าเลือดเนื้อและกายใจของเราตึงต๋อเข้าหากันและไม่ยอมที่จะพรากไป

เราจะรักกันประหนึ่งครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย เหมือนว่าตะวันจะดับตลอดไป และวันใหม่จะไม่มี
วันมาถึง ไม่ต้องคิดถึงอนาคต ไม่ต้องคิดถึงปัจจุบัน ด้วยว่าปัจจุบันกำลังดูแลตัวของมันอยู่

รักของเราหวานนัก เช็กซ์ของเราหวานนัก แม้เหยื่อหยาดหยดก็ยังหวานชื่น แม้กลิ่นกาย

ผสมกลิ่นบุหรืช่านใจ กลิ่นหอมอ่อน ๆ ของแซมพูหรือสบู่หรือน้ำยาโกนหนวดหรือยาดับกลิ่นใต้
 ล้วนผสมผสานเป็นกลิ่นดี

หวานใจ หวานใจไม่ทาบ เปรียบปาน ชายอื่นใดฉันก็ไม่ปรารถนา ไม่ต้องการจูบอื่นไม่ต้อง
 การสัมผัสอื่น ไม่ต้องการเลือดพล่านจากคนอื่น ไม่ต้องการอาวุธประหัตประหารใคร ไม่เข้าสู่
 สมรภูมิไหน

หวานเอ๋ยหวานนัก แม้ต้องแลกกับความรู้สึกผิดในภายหลัง แม้ต้องก่นกำสรดไม่เว้นวัน
 แม้ต้องถูกติฉินเหมือนฉีกใจกัน แม้อยอมรับตัวเองไม่ได้ในบางที ไซ้ แม้ว่าต้องฝืนหน้าขึ้น ทำเหมือน
 ไม่แคร์ เหมือนช่างมัน

แต่ใจนี้รู้ว่าเจ็บนี้บาดลึกนัก

หรือว่าไม่คุ้ม

หรือว่ายังเปลี่ยนใจทัน

เขาเลือกกาย เขาราคลาย เขากระชับขยับกาย เข้าไปถึงภูมิไหน ฉันรออยู่แล้วอย่างเคย

(เช็กซ์หวาน. 2538 : 53)

ผู้เขียนให้ตัวละครปลดปล่อยความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในลักษณะการพูดกับ
 ตัวเองในใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหากมนุษย์ตกอยู่ในอำนาจของความรักและกามารมณ์แล้ว
 ย่อมมองข้ามการประพฤติผิดศีลธรรม

ในเรื่อง รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง ของ อ. นิกรูก็ สะท้อนพฤติกรรมเบี่ยงเบน
 ทางเพศ เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเล่าเรื่องราวของตนใน
 ลักษณะการพูดกับตัวเอง โดยดึงเอาจิตใต้สำนึกของตัวละครออกมาตีแผ่ ดังข้อความ

ฉันเป็นเลสเบี้ยน น้องคนนั้นเป็นผู้หญิงที่ฉันรัก ฉันเป็นผู้หญิงคนหนึ่ง จะว่าวิปริตได้รึ
 ความรักนี้ะมันห้ามกันได้อยู่หรือ ฉะนั้น จะไปห้ามไม่ให้ฉันรักผู้หญิงด้วยกันได้อย่างไร

มาว่าฉันวิปริต ฉันวิปริตเพราะฉันมีรัก ฉันมีรักที่ฉันรู้ว่ามันนำความสูญเสียมาให้ไม่วันใด
 ก็วันหนึ่ง ก็ปีแล้วละที่ฉันได้รักกับน้องคนนั้นที่เธอรักฉันเหลือเกิน แต่เวลาผ่านไป เธอเปลี่ยนไป
 ทุกคนก็เหมือนกัน เวลาใดเวลาหนึ่งแห่งความรักของมนุษย์มันจะนำความเจ็บช้ำและสูญเสียมาให้
 คนรักทั้งไป คนรักตาย ตัวเองตาย จิบหายสิ้นดี

ถ้าจะว่าความรักของเลสเบี้ยนเช่นฉันคือความวิปริต มันวิปริตเพราะเลสเบี้ยนมีรักก็ต้องบอก
 ว่ามนุษย์ทุกคนมีรักต่างวิปริตกันทั้งนั้น วิปริตเพราะรักในสิ่งซึ่ง วันหนึ่งมันต้องนำน้ำตาให้เกิดแก่
 หัวใจและดวงตาของมัน

ฉันอยู่เพียงลำพัง ร้องให้เป็นความรักที่ไม่อาจบอก ธรรมชาติอันเลวร้าย กาลเวลาที่ทำให้น้ำตา
 ของฉันไหล

เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกผู้ทีวิปริต ที่รักในสิ่งที่ว่างเปล่า ยึดถือที่ทำให้ร้องไห้ ไม่แม้แต่ว่า
 คนอื่น ยึดถือว่าเป็นตัวกู และ ของกู นั่นเองที่ทำให้ทุกคนต้องเกิดตาย

ฟังเสียงสายลมกระซิบสือ ธรรมชาติอันบันดลบันดาล ศาสนาได้สอนพวกเราเอาไว้แล้วที่การ

ยึดถือเป็นทุกข์ ทุกสิ่งต่างว่างเปล่า แต่เพราะการไปยึดถือตนเอง พวกเราจึงต้องเวียนว่ายตายเกิด
จึงต้องร้องไห้เหมือนฉันทันเวลานี้

(รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง. 2540 : 57)

ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากการที่ตัวละครแสดงความรู้สึกออกมา
ในลักษณะการพูดกับตัวเอง โดยเป็นความรู้สึกของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีรู้สึกชอบเพศเดียวกัน ซึ่ง
สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย

นอกจากนี้ยังมีกลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านกระแสสำนึกโดยให้ตัวละครฝัน
ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในเรื่อง **สุนทรพจน์เถื่อน** ของ สมคิด สิงสง เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพ
ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดจากการกระทำของรัฐบาล เรื่องนี้ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัว
ละครฝันว่าตนเองได้ขึ้นไปพูดปราศรัยต่อหน้าประชาชนนับแสนคน เรื่องที่เขาพูดเป็นเรื่อง
เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของนักการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม
โดยเฉพาะเรื่องที่รัฐบาลปล่อยให้ค่าเงินบาทลอยตัว ทำให้คนไทยต้องเป็นหนี้
ต่างประเทศโดยไม่รู้ตัว ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั้งประเทศ ดังข้อความที่ตัว
ละครพูดว่า

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ผ่านการปฏิบัติแผนแล้วแผนเล่า แต่ก็มีค่าไม่ต่าง
ไปจากกระดาษชำระ เมื่ออยู่ ๆ โดยที่ประชาชนนอนหลับไม่รู้นอนหลับไม่เห็น ก็มีการประกาศปรับอัตรา
เงินตราปล่อยให้เงินบาทลอยตัว แล้วก็มีการนำเงินสำรองและเงินตราต่างประเทศที่สะสมจากหยาด
เหงื่อและแรงงานของคนทั้งแผ่นดิน ไปพยุงฐานะอันสั่นคลอนง่อนแง่นของสถาบันการเงินบ้างละ
นำไปต่อสู้อยู่ในตลาดการเงินระหว่างประเทศเพื่อรักษาค่าเงินบาทบ้างละ ขำว่าถ่วงกันไปกว่าหนึ่งล้าน
ล้านบาท โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแม้แต่หน่อย

(สุนทรพจน์เถื่อน. 2541 : 52)

หลังจากที่เขาพูดจบตำรวจได้ขึ้นไปจับตัวเขาในข้อหาบกฏภายในราชอาณาจักรพร้อมกับ
 সঙ্গেตั้งต้นจากความฝันเพราะเสียงร้องไห้ของลูกสาว จะเห็นว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเรื่องเป็น
เพียงความฝันของตัวละคร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดจากการกระทำ
ของรัฐบาล

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้
กระแสสำนึก จำนวน 25 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนส่วนใหญ่ใช้กับเรื่องสั้นประเภทที่เป็น
ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร โดยให้ตัวละครเป็นผู้เล่าถึงความครุ่นคิดคำนึงของตัวเองในเหตุ-
การณ์ที่ตัวละครประสบมา ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ตนได้พบเห็นหรือการกระทำบางอย่างที่ตัว
ละครเคยกระทำมา แล้วให้ตัวละครนึกย้อนเรื่องราวของตัวเองนำมาเปิดเผยให้ผู้อ่านได้รับรู้

ซึ่งผู้อ่านจะสามารถมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องได้จากความนึกคิดความรู้สึกที่ตัวละครนำมาเปิดเผยโดยใช้กลวิธีกระแสสำนึก จะเห็นว่าวิธีนี้นับเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน สาเหตุน่าจะมาจากการบรรยายแบบกระแสสำนึกนี้ให้อิสระแก่นักเขียนในการถ่ายทอดประสบการณ์ออกมา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจในความคิด ความรู้สึกของตัวละครหรือทำให้ทราบความทรงจำบางอย่างที่ฝังอยู่ในความคิดของตัวละครเป็นอย่างดี

1.2.2 ผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละครนั้น ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครผ่านทางพฤติกรรมที่แสดงออก การกระทำ คำพูด ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมของตัวละครโดยอ้อม (ธัญญา สังขพันธานนท์. 2539 : 174 – 176) โดยพฤติกรรมที่แสดงออกนั้น บางครั้งผู้เขียนอาจจะเป็นผู้เล่าให้เห็นพฤติกรรม ให้ตัวละครอื่นเป็นผู้กล่าวถึง หรือให้ผู้อ่านสังเกตจากคำพูดและการกระทำตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ทศนคติและความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้เขียน จึงทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของตัวละครที่แสดงออกมา จากการศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร จำนวน 34 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง ฆาตกรรมในความฝัน	ของ อ. นิกรู๊
เรื่อง รติแห่งราตรีกาล	ของ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์
เรื่อง ป้างเจกชน	ของ ตะวัน สันติภาพ
เรื่อง เจ้าของ	ของ วรรณะ กวี
เรื่อง จันทรเจ้าชู้	ของ เดือนวาด พิมวนา
เรื่อง พันผิวทั้งหมดของความรู้สึก	ของ นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง นักแสดง	ของ นิวัต พุทธประสาท
เรื่อง เศรษฐีรัตติกาล	ของ บุญถึง ลือชา
เรื่อง เหตุเกิดบนโลก	ของ มหรรณพ โฉมเฉลา
เรื่อง ลายข้างโลง	ของ ไพบุลย์ พันธุ์เมือง
เรื่อง ข้างตึกฉุกเฉิน	ของ วิภาส ศรีทอง
เรื่อง ในแต่ละวันพรากจาก	ของ ด.ช.กระสอบ
เรื่อง สัตว์เลี้ยง	ของ คำผาย โพธิ์คุณ
เรื่อง สายน้ำในลำธารแล้ง	ของ วัชระ เพชรพรหมศร
เรื่อง ถึงสี่วันบุหรื	ของ สมใจ สมคิด
เรื่อง เด็ก แม่ ฉัน	ของ อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์

เรื่อง สองสิ่ง	ของ ภูผา อัครนี้
เรื่อง เองช่วย	ของ วัชรพงษ์ กฐินหอม
เรื่อง คนโง่ คนสุดท้ายที่เหลืออยู่	ของ บัญชา ทรายทอง
เรื่อง เขาต้องการรัฐบาลของประชาชน	ของ ไสล ภูลี
เรื่อง ไม่เคยได้มาด้วยการขอร้อง	ของ สนั่น ชูสกุล
เรื่อง ชิงมรณะ	ของ ภู แลนคา
เรื่อง เมืองวิปริต	ของ ประชาคม ลุนาชัย
เรื่อง เงาในร่าง	ของ จาริ จันทรภา
เรื่อง เปิดเทอมใหม่	ของ ฟองละมุล
เรื่อง ในวันหนึ่ง	ของ สร้อยแก้ว คำมาลา
เรื่อง น้ำตาเจ้าพ่อ	ของ ณรงค์ จันทรเรือง
เรื่อง ดิ้นจากความฝัน	ของ นาม มะโรง
เรื่อง หมิ่น	ของ วีระ สุดสังข์
เรื่อง ความฝันสุดขอบฟ้า	ของ พิสมัย ประภัสสร
เรื่อง ศิลปิน	ของ นรพัลลภ
เรื่อง นักแสดง	ของ ชม นวนมุสิก
เรื่อง ภาพวาด	ของ ชม นวนมุสิก
เรื่อง คำสัญญาในโลกเจียบ	ของ พันทาง

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร ดังนี้

ในเรื่อง เขาต้องการรัฐบาลของประชาชน ของ ไสล ภูลี สะท้อนภาพการทำงานของรัฐบาลที่ไม่พัฒนาประเทศ ผู้เขียนสะท้อนพฤติกรรมของชายคนหนึ่งที่มีผิดหวังกับการบริหารงานของรัฐบาล และขึ้นไปประท้วงบนอนุสาวรีย์รัฐธรรมนูญเรียกร้องให้รัฐมนตรีลาออกและปฏิรูปการเมือง โดยพูดปลุกใจประชาชนทั่วประเทศว่า

“พี่น้องเอ๋ยเราถูกมอมเมาด้วยเครื่องมือรัฐมานานักแล้ว ทุก ๆ วันมีแต่รายการบันเทิง หลอกเราว่าบ้านเมืองไม่มีปัญหา แต่ความจริงก็คือความจริงอยู่วันอย่างคำ เราปล่อยให้พวกมหาโจร คือ พวกรัฐมนตรีสมคบกับกลุ่มนักธุรกิจมาปล้นความมั่นคงใส่ตัวเอง เห็นมัยเล่า ดิ้นกัน ได้หรือยังประชาชน รอพรุ่งนี้ พรุ่งนี้ และพรุ่งนี้ ยังมองเห็นอนาคตไร่อีกหรือเล่า”

“นี่นะพี่น้องร่วมชาติทั้งหลาย อย่ามัวหลับใหลอยู่ไย อ้ายพวกนักการเมืองมักอาศัยอ้างมาจากการเลือกตั้งว่า “ชอบธรรม” แต่เมื่อเข้ามาบริหารประเทศแล้วไม่เห็นทำอะไรให้กับประชาชน มีอนาคตเลย พอได้เป็น ส.ส. แล้วก็แย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีกันวุ่นวาย คิดบ้างไหมพี่น้อง

ภายใต้เก้าอี้รัฐมนตรีนั้นมิอะไรซ่อนอยู่...มีโครงการนับพันนับหมื่นนับแสน ๆ ล้าน"

(เขาต้องการรัฐบาลของประชาชน. 2539 : 51)

จากข้อความที่เป็นคำพูดของตัวละครนั้น ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของการทำงานของรัฐบาลที่หวังแต่จะเข้ามากอบโกยผลประโยชน์ของประเทศชาติ บ้านเมืองประสบปัญหามากมายแต่รัฐบาลกลับนิ่งเฉย ไม่ยอมแก้ไขปัญหาใด ๆ เลย ปล່อยให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้รับปัญหาทั้งหมด และจากการที่ตัวละครป็นขึ้นไปบนอนุสาวรีย์รัฐธรรมนูญโดยไม่เกรงกลัวใครนั้น สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครที่มีอาชวาทเห็นความอยู่ดีธรรมในสังคมได้จึงเรียกร้องความเป็นธรรมให้สังคม

ในเรื่อง คำสัญญาในโลกเจียบ ของ พันทาง สะท้อนภาพความรักความผูกพันของเด็กหญิงคนหนึ่งที่มีต่อผู้คอยห่วงใยและปรารภนาดี เรื่องนี้ผู้เขียนได้สะท้อนพฤติกรรมของเซลล์แมนหนุ่มคนหนึ่งที่ได้รู้จักกับออยเด็กหญิงที่น่าสงสารและเป็นไป ด้วยความมีน้ำใจของเขาทำให้ออยหลงรักและหวงแหนเขา ซึ่งเขาเองก็รู้สึกเอ็นดูและผูกพันกับออยเช่นกัน ดังข้อความที่เขาแสดงความรู้สึกไว้ว่า

แต่กับออยในโลกเจียบของแกนั้นล้วนมีความใสซื่อ บริสุทธิ์ การแสดงท่าทางที่จริงจังของแก เอาชนะใจที่แข็งกระด้างของผมได้อย่างมหัศจรรย์ และทำให้ผมรู้สึกผ่อนคลายจากเรื่องต่าง ๆ ที่เคยหนักอึ้งอยู่ในสมอง แกไม่เคยเรียกร้องอะไรจากผม ไม่ว่าจะเป็นขนมหรือของเล็กน้อยที่เด็กมักอยากได้

(คำสัญญาในโลกเจียบ. 2540 : 57)

วันหนึ่งออยเห็นเขาอยู่กับเดือนหญิงขายบริการคนหนึ่งทำให้ออยโกรธเขามาก และในวันนั้นเขาต้องเดินทางกลับกรุงเทพฯ ด้วยเลยไม่มีโอกาสลาออย ซึ่งเขาเองก็ไม่สบายใจกับเรื่องที่เกิดขึ้น ดังข้อความที่เขาแสดงความรู้สึกไว้ว่า

ตลอดทางที่ผมขับรถเข้ากรุงเทพฯ นั้น ผมรู้ว่าสำหรับออยแล้วคำสัญญาที่ผมกับแกมีร่วมกันเป็นดังความเชื่อมั่น เป็นสายใยที่ผูกมัดเอาความรัก ความอบอุ่น ซึ่งแกไม่เคยรับจากใครเลย และผมยังรู้สึกผิดมากขึ้น ที่แม้แต่นี้กว่าแกเป็นเด็ก สิ่งที่แกเห็นเป็นเรื่องจริงจัง แทนที่ผมจะหาทางแก้ไข กลับคิดว่าเป็นเรื่องสนุก

(คำสัญญาในโลกเจียบ. 2540 : 57)

จากข้อความที่ตัวละครแสดงความรู้สึกนั้นสะท้อนให้เห็นความรู้สึกของเซลล์แมนหนุ่มที่ทำให้ออยเสียใจ โดยไม่คิดว่าคำสัญญาต่าง ๆ ที่ให้ไว้กับออยนั้นจะมีค่าสำหรับออยมาก

เวลาหลายเดือนผ่านไปเขาไม่มีโอกาสกลับไปหาออยอีกเลย และได้รู้ว่าโรงแรมถูกไฟไหม้และออยเสียชีวิต เขารู้สึกผิดและเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงตัดสินใจบวชให้ออยตลอดชีวิต

ผมจำไม่ได้ว่าตัวเองรับฟังเรื่องทั้งหมดได้อย่างไร ในเมื่อหัวใจเต็มไปด้วยความปวดร้าว เด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งที่ไม่มีพิษมีภัยกับใครกลับมีจุดจบที่แสนโหดร้าย ผมจะไม่ให้อภัยตัวเองจนกว่าผมจะรู้ว่าออยให้อภัยผม ผมจะบวชให้แกตลอดชีวิต...ผมสัญญา

(คำสัญญาในโลกเจียบ. 2540 : 57)

จากพฤติกรรมของเซลล์แมนหนุ่มที่แสดงออกกับออยในหลาย ๆ เรื่อง เช่น ทุกครั้งที่เขาออกไปข้างนอกเขาจะซื้อขนม ของเล่น อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ มาฝากออยและยังสอนหนังสือให้ออยจนสามารถอ่านออกเขียนได้ รวมทั้งยังมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในทุก ๆ เรื่องที่เขามอบให้ออยจึงสะท้อนให้เห็นถึงความมีน้ำใจ ความรัก ความผูกพันของเด็กหญิงที่น่าสงสารคนหนึ่ง ซึ่งเป็นความรักที่บริสุทธิ์

ในเรื่อง นักแสดง ของ นิวัติ พุทธประสาท สะท้อนภาพค่านิยมด้านอาชีพนักแสดง โดยสะท้อนให้เห็นว่าคนที่เป็न्दารานั้นนอกจากจะโด่งดังและมีผู้คนในสังคมยกย่องแล้ว คนที่เป็न्दารานั้นจะต้องมีทั้งบ้านและรถยนต์เพื่อให้เหมาะสมกับอาชีพและให้สังคมยอมรับ เรื่องนี้ผู้เขียนได้สะท้อนพฤติกรรมของ ชัย ดาราคนหนึ่งซึ่งเป็นเด็กต่างจังหวัดและหันมาเอาดีด้านการแสดงจนเลิกเรียนหนังสือ ครั้งหนึ่งเขาเคยขอยืมเงินพ่อแม่เพื่อซื้อโทรศัพท์มือถือโดยอ้างว่าต้องใช้ติดต่องาน และต่อมาเขาขอยืมเงินพ่อกับแม่อีกครั้งเพื่อซื้อรถยนต์และบ้าน เพราะเขาเห็นว่าการเป็न्दารายังต้องการมีหน้ามีตาในสังคม ประกอบกับความจำเป็นหลาย ๆ อย่างในการเป็न्दารา จึงต้องรบกวนเงินพ่อแม่อีกครั้ง โดยชัยให้เหตุผลว่า

“คนเป็न्दาราประชาชนแทบทุกคนต่างให้ความสนใจ ยิ่งเป็न्दาราดัง ๆ มีชื่อเสียง รายการเปิดใจรวมไปถึงรายการต่าง ๆ มักจะเชิญไปเป็นแขกขอพูดคุยขอสัมภาษณ์ ก่อนสุดท้ายมักจะเปิดบ้านดารา เปิดสมุดบันทึกให้ประชาชนได้ดูกัน เหตุผลอะไรผมก็ไม่ทราบ รู้แต่ว่าเรื่องแบบนี้ประชาชนให้ความสนใจ แล้วถ้าถึงตอนนั้นเป็นผม” เขาหยุดถอนหายใจนิดหนึ่ง “ผมไม่มีบ้านอยู่ เป็न्दาราที่อยู่ห้องเช่า สายตาประชาชนหรือใคร ๆ มองเขาจะคิดอย่างไร ถึงประชาชนไม่คิดอะไร แต่ผมคิด ผมอาย”

“ผมจำเป็นต้องใช้เพราะงานของผมมันต้องวิ่งรอกตลอดเวลา ทั้งกลางวันกลางคืน ไปไหนมาไหนจะได้สะดวก”

(นักแสดง. 2544 : 55)

ชัยสัญญาว่าจะหาเงินทั้งหมดที่ยืมไปมาคืนให้ แต่เมื่อเขาต้องแต่งงานกับคนรักซึ่งเป็นลูกสาวของคนมีฐานะในสังคม ประกอบกับทั้งสองคนเป็นดาราซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชน การแต่งงานจึงต้องจัดให้เหมาะสมกับฐานะของฝ่ายหญิง ชัยจึงต้องขอยืมเงินทางบ้านอีกครั้ง ดังข้อความที่เขาให้เหตุผลว่า

“พ่อของหล่อนเป็นคนมีชื่อเสียง มีฐานะทางสังคม พวกเขาเลยอยากจะจัดให้สมฐานะ อีกทั้งความเป็นดาราของเขาและหล่อนใคร ๆ ต่างก็ให้ความสนใจ ทำให้โทรทัศน์แต่ละช่องติดต่อเพื่อทำรายการ เพราะฉะนั้นหากไม่ดีพอก็น้อยหน้าเขาแน่”

(นักแสดง. 2544 : 55)

จากพฤติกรรมของตัวละครและเหตุผลความจำเป็นที่ชัยต้องขอยืมเงินพ่อแม่เพื่อใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับอาชีพนักแสดงนั้น ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนด้านอาชีพนักแสดงว่า คนที่เป็นดารานั้นจะต้องเพียบพร้อมทุกอย่างเพื่อให้สังคมยอมรับ ซึ่งเห็นได้จากพฤติกรรมของชัยที่ต้องรบกวนเงินทางบ้านหลายครั้งเพื่อนำไปซื้อบ้าน รถ และโทรศัพท์มือถือ และใช้จ่ายในงานแต่งงาน โดยสัญญาว่าจะหาเงินมาคืนให้ แต่เวลาผ่านไปหลายปีชัยก็ยังไม่นำเงินมาคืนให้ที่บ้าน โดยไม่เคยรู้เลยว่าทางบ้านกำลังเดือดร้อนในการหาเงินใช้หนี้แทนเขา

ในเรื่อง ในวันหนึ่ง ของ สร้อยแก้ว คำมาลา สะท้อนภาพด้านการไม่เข้าใจของคนในครอบครัว ผู้เขียนได้สะท้อนพฤติกรรมของหญิงชราคนหนึ่งที่เคยรักใคร่กับการสูญเสียลูกสาวคนเล็ก จึงโกรธและตำหนิลูกสาวคนโตหาว่าไม่ดูแลน้อง เธอเข้มงวดกับลูกสาวคนโตไม่ให้ออกไปไหน ดุด่าแทบทุกวัน บางครั้งก็ดุด่าลูกทำอะไรไม่ถูกใจ นอกจากนี้เธอยังไล่ตีลูกชายคนเล็กที่ขโมยเงินของพี่สาวคนโตไปซื้อขนม ซึ่งทำให้เธอโกรธมาก ส่วนลูกชายด้วยความที่กลัวแม่ตีจึงวิ่งหนีเข้าไปพงหญ้าที่เต็มไปด้วยหนาม เขากลับมาจนไม่รู้สึกเจ็บที่ถูกหนามแทงตามร่างกาย ลูก ๆ ทนการกระทำของเธอไม่ไหวจึงหนีไปทำงานในกรุงเทพฯ โดยไม่กลับมาบ้านอีกเลย ส่วนเธอเองก็รู้สึกผิดที่ทำรุนแรงกับลูก ดังคำพูดของเธอว่า

“...ถึงวันนี้แล้วข้ารู้สึกผิดพลาดมากมายไปหมด ข้าไม่โกรธพวกลูกมันเลยที่มันไม่มาเยี่ยมข้า เพราะข้าทำร้ายพวกมัน คำอ้าย ถึงแม้ว่าข้าจะพยายามแล้วนะ แต่มันก็ไม่พอหรอก ข้าจะไม่แก้ตัวให้ตัวเอง วันที่ผ่านมาของลูกข้า ข้ากลับไปทำอะไรคืนมาไม่ได้แล้ว ทุกอย่างมันผ่านไปหมดแล้ว พวกลูก ๆ คงจะจำได้แต่ความโหดร้ายของข้า สุรุโระไรไหม คำอ้ายข้าคิดมาตลอดว่าหากว่าข้าตายไปและเกิดใหม่ได้ สิ่งที่ข้าจะทำก็คือ จะไม่ยอมให้ลูก ๆ ของข้าต้องเจ็บปวดอีกแม้แต่ครั้งเดียว”

“เสียงแมลงกรีดปีกร้องระงม ปากหญิงแก่งคงพำราญขอโทษนะลูกแม่ ขอโทษนะลูกของแม่ทุก ๆ คน”
(ในวันหนึ่ง. 2543 : 59)

จากพฤติกรรมของเธอที่ทำกับลูก ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดุด่า ตบตี หรือไม่เคยให้ออกไปไหนเลยนั้น สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของลูก ๆ ที่คิดว่าแม่ไม่รักตน จึงหนีไปทำงานในกรุงเทพฯ ทิ้งให้พ่อแม่อยู่กันเพียงลำพัง และจากคำพูดของแม่ยังสะท้อนให้เห็นความผิดพลาดของตนที่กระทำรุนแรงกับลูก ๆ ซึ่งเธอเองก็ยอมรับผิดกับสิ่งที่เกิดขึ้น

จากการศึกษา พบเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร จำนวน 34 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนส่วนใหญ่นิยมให้ตัวละครแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ในลักษณะการบรรยายความรู้สึกของตัวเองและจากคำพูดของตัวละครโดยตรง ซึ่งผู้อ่านจะสามารถมองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องโดยการสังเกตพฤติกรรม ลักษณะนิสัย ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ จากข้อความที่บรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวเองหรือจากคำพูดของตัวละครโดยตรง

1.3 กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน คือผู้เขียนใช้กลวิธีหลาย ๆ อย่างรวมกัน เช่น ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่อง ตัวละครเล่าเรื่อง การใช้บทสนทนา กระแสสำนึก เป็นต้น จากการศึกษารื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน จำนวน 14 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง คำคืนในเมืองใหญ่	ของ พิลิฐ ภูศรี
เรื่อง สุดแท้แต่ท่าน	ของ พิลิฐ ภูศรี
เรื่อง สงกรานต์ขม	ของ สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง เปิด	ของ ยอดดา ฮะเซ็มเซ็ง
เรื่อง พระหน่อแห่งเมืองหนาว	ของ วัน ณ จันทรธาร
เรื่อง กระทงกาทกล้วย	ของ นรินทร์ นวลปลั่ง
เรื่อง ไบยางร่วง	ของ ศิริวร แก้วกาญจน์
เรื่อง คนโง่ประจำหมู่บ้าน	ของ วีระ สุดสังข์
เรื่อง เพื่อน	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง คำคืนของคนป่วยไข้	ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ
เรื่อง ภาระพิลึก	ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ
เรื่อง เยาวชน	ของ ทยา กิจการุณ
เรื่อง ผิดตัว	ของ วิชาญ อัยรักษ์

เรื่อง คีนสุดท้าย

ของ ภูผา อัครนิ

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน ดังนี้

ในเรื่อง *ภาวะพิลึก* ของ ไพโรจน์ บุญประกอบ สะท้อนภาพการต่อต้านระบบการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกผู้เข้าศึกษาในวิชาชีพครู ผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอภาพสะท้อนโดยบทสนทนาของตัวละคร ดังตัวอย่าง

“ผมพยายามจะไม่รู้สึกแต่มันก็รู้สึก”

“คิดมากไปหน่อย”

“มันได้อะไรระหว่างการสัมภาษณ์คนแคสสิบนาที บางทีก็น้อยกว่านั้นอีก” เขารู้สึกเหมือนว่าตัวเองชักจนแล้ว

“ก็ดูบุคลิก ท่าที ดูจากการพูดจาว่าเขาเหมาะสมไหม”

“เหมาะสมกับอะไร”

“กับวิชาที่เขาจะเรียน”

“สิบนาทีเท่านั้นนะ เอาอะไรไปตัดสินว่าใครเหมาะสม ใครไม่เหมาะสม เก่งเกินคนไปละ

เมียทำท่าอึดระอาใจ แต่เขาไม่สน ความต้องการปลดปล่อยบางสิ่งบางอย่างในความรู้สึกมีอำนาจรุนแรงกว่า

“ถ้าเราสามารถตัดสินคนได้ถูกต้องภายในเวลาสิบนาทีโลกนี้มีสงครามได้ยังไง”

“เราตัดสินเฉพาะเรื่องเรียน ดูว่าเขาเหมาะที่จะเรียนไหม” เมียเขาใช้ความพยายามอย่างอดทน

“มีเด็กที่เราตัดสินว่าเขาเหมาะที่จะเรียน ให้เขาผ่านเข้ามาเรียนแล้วเขาก็เรียนไม่จบ เขาล้มเหลวจนสรุปได้เองว่าเขาไม่ชอบวิชาที่เขาเรียน แต่เราเลือกไปตัดสินว่าเขาเหมาะ เราทำกรรมรู้ไหม”

“ไม่ได้เจตนาร้ายนี่

(ภาวะพิลึก. 2538 : 50)

เพื่อย้ำให้เห็นถึงความคิดในตอนต้น ผู้เขียนจึงใช้กลวิธีให้ตัวละครแสดงความรู้สึกเพื่อย้ำให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากข้อความข้างต้นผู้เขียนได้กล่าวถึงวิธีการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาศึกษาวิชาชีพครูโดยการสัมภาษณ์ โดยให้ตัวละครมีท่าทีที่ไม่เห็นด้วย นอกจากนี้เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนในเรื่องชัดเจนยิ่งขึ้นยังได้ใช้กลวิธีให้ตัวละครแสดงความรู้สึกถึงปัญหาดังกล่าว ดังตัวอย่าง

เพราะปล่อยให้ผ่านกันไปง่าย ๆ นี่สิถึงได้มีครูสมศรีขายกระเป๋า ครูเฉลาขายเครื่องสำอาง ครูสุรางค์ขายประกัน ครูอัญชันขายทปเปอร์แวร์ ครูแย้ ๆ ขายตัวแย่งผัวคนอื่น ครูพวกนี้ไม่เคยสนใจลูกศิษย์ ไม่สนใจหาความรู้เพราะหาเงินสนุกกว่า ตรงกิเลสมากกว่า

ตอนสัมภาษณ์ก็คงตอบเหมือนเด็กคนนี้แหละถึงผ่านมาเป็นครูได้เห็นกันนอยุ่โด่ง ๆ อย่างนี้

แล้วยังฝันใช้วิธีการที่ไม่ได้ผลกันอยู่อีก มาตรฐานที่เชื่อถือได้ในการตัดสินใจไม่มี ใครจะรู้ว่าใครเป็น
อย่างไรได้ในเวลาแค่นี้ สิบนาที เกมเป็นสิบนาทีที่มีข้อมูลสะสมให้ผู้เข้าสัมภาษณ์ตระหนักว่าเป็นช่วง
เวลาของการวัดอ้างความสามารถและความดีของตน ไม่มีก็ต้องพูดให้มี

(ภาระพิลึก. 2538 : 51)

จากบทสนทนาของตัวละครและข้อความตัวละครแสดงความคิดเห็นออกมา ทำให้เห็น
ภาพสะท้อนของเรื่องว่าการสอบสัมภาษณ์เพื่อคัดเลือกผู้เข้าศึกษาวิชาชีพครู ที่ใช้เวลาเพียง
ไม่กี่นาทีนั้นไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าใครเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมที่จะเข้ามาศึกษา จึงทำให้มี
ครูที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมมากมายในปัจจุบัน

ในเรื่อง คืบคลานท้าย ของ ภูผา อัครนี้ สะท้อนภาพปัญหาเศรษฐกิจ ผู้เขียนให้ตัว
ละครสนทนาถึงปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ว่า

“เศรษฐกิจไทยอาจจะไม่รุ่งโรจน์ต่อเนื่องอย่างที่คิด ทีมวิเคราะห์จากต่างประเทศและนัก
วิชาการอิสระได้ประชุมร่วมกับทีมวิเคราะห์ในประเทศเมื่อปลายนี้ แต่ความคิดเห็นยังขัดแย้ง ผู้ใหญ่
ของบริษัทเสนอให้ลดตึกริศความเห็นว่าเศรษฐกิจไทยจะไม่รุ่งโรจน์ลงบ้าง เพราะสวนกระแสและยัง
ไม่มีข้อมูลที่เด่นชัด นอกจากข้อสังเกตว่าสถานะของค่าเงินบาทไทยคล้ายค่าเงินเปโซของเม็กซิโก
อาทิ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ แต่ทีมนักวิเคราะห์จากประเทศเสนอประเทศว่า การปรับเปลี่ยน
คนสร้างทางเศรษฐกิจของไทยช้ามาก จนทำให้ประสิทธิภาพการแข่งขันในตลาดโลกลดลงอย่าง
ต่อเนื่อง...” เขาหยุดคิด แววดาสู่อความกังวลใจที่ปิดไม่มิด

“ที่สำคัญนักวิชาการอิสระที่บริษัทจ้างเป็นที่ปรึกษาและเชิญมาเป็นครั้งคราว เห็นด้วยกับ
นักวิเคราะห์ต่างประเทศ เศรษฐกิจไทยไม่แข็งแกร่งอย่างที่เราคิดกันนะ และอาจจะสะดุดขาตนเอง
ในเส้นทางพัฒนาเศรษฐกิจของไทย ถ้าเกิดปัญหาเช่นนี้โครงสร้างเศรษฐกิจที่มีปัญหาอยู่แล้วจะ
ทำให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำซ้อน นักวิชาการที่ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองยังเตือนอีกว่าปัญหาโครงสร้าง
ทางการเมืองที่ไม่สมดุลสอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมจะซ้ำเติมให้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นเลว
ร้ายเพิ่มขึ้นหลายเท่า” เขามองไปนอกหน้าต่างถอนใจยาว

“ไม่น่าจะเป็นไปได้นะพี่ ตลาดหุ้นขึ้นไปเลย 1500 จุดแล้ว ธุรกิจต่าง ๆ ก็ผ่านวิกฤตอ่าว
เปอร์เซียวิกฤติ รสช. มาแล้ว ไม่น่าจะมีปัญหาหนักหน่วงกว่านี้ เพราะครั้งที่แล้วน่าจะถือเป็นการ
ตกต่ำของเศรษฐกิจได้ไม่ใช่หรือ”

(คืบคลานท้าย. 2540 : 55)

และใช้กลวิธีโดยผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามในลักษณะ
การบรรยายเล่าเรื่องเพื่อย้ำให้เห็นสภาพปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจหลาย
ประเภทว่า

ความตึงเครียดของเขาและหล่อนทวีขึ้น ทั้งคู่ชักไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจที่เคยคิดว่า ความรักมั่นคงนั้นจะจริงหรือไม่ ในเมื่อเศรษฐกิจสั่นคลอน แม้ว่าเศรษฐกิจส่วนตัวยังไม่ถึงขั้นพังครืน ไฟแนนซ์สองแห่งที่ทั้งคู่แยกกันทำอยู่หลุดพ้นจากการถูกสั่งปิดไปได้อย่างเฉียดฉิว เขาและเธอยังสามารถผ่อนคอนโดฯ กลางเมืองที่เพิ่งย้ายมาอยู่ได้ไม่กี่เดือน นับว่าโชคดีที่ทั้งเขาและหล่อนไม่ได้ทำงานกับพวกไฟแนนซ์ที่ถูกปิด และรอดพ้นการตกงานกระแทกหันไปอย่างเฉียดฉิว แต่ก็วิเคราะห์แล้วคงจะหมดช่วงรุ่งโรจน์ ความรุ่งเรืองเหมือนฝันคงไม่กลับมาอีกแล้ว ส่วนความคิดความอ่านของทั้งคู่ นั้นเล่าก็สวนทางกันอยู่บ่อย ๆ กระทั่งการปรุงแต่งรสรักก็ขาด ๆ หาย ๆ จนความปรารถนาอารมณ์รักไม่ตรงวันเวลากันบ่อยครั้งขึ้น แม้ว่าจะยังมีโอกาสฟุ้งออเครสตำร่วกันอยู่บ้างก็ตาม เขาและหล่อนตัดสินใจว่าดินนี้จะต้องดำเนินการขึ้นเด็ดขาด จะไม่ปล่อยให้สถานการณ์ยืดเยื้อออกไป เพราะรังแต่จะสร้างปัญหาและความปวดร้าวขึ้นเท่านั้น

(คืนสุดท้าย. 2540 : 55)

จากบทสนทนาของตัวละครและข้อความที่ผู้เขียนบรรยายเล่าเรื่อง ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องราว จากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้บริษัทหลายแห่งต้องปิดกิจการลง และจากปัญหาดังกล่าวส่งผลให้สามภรรยาคนหนึ่งเกิดความเครียดจนกลายเป็นปัญหาครอบครัว แต่เนื่องจากทั้งสองสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคเศรษฐกิจตกต่ำ จึงสามารถฝ่าฟันวิกฤตเศรษฐกิจไปได้ด้วยดี

ในเรื่อง **เปิด** ของ ยอดดา สะเซ็มเซ็ง สะท้อนภาพของนักเขียนที่อยากจะเปลี่ยนแนวการเขียนจากเรื่องที่ตนถนัดเป็นงานเขียนที่คนกำลังนิยมกันอยู่ เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีให้ตัวละครเอกแสดงความคิดเห็นออกมาว่า

ถึงแม้ในใจผมยังรักที่จะเขียนถึงเรื่องราวความทุกข์ยากของชาวนาชาวไร่ เรื่องของยายแก่ ขายกล้วยแขกที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง และเรื่องของชายพิการที่โดนจิกโก๋ปากชอยรุ่มกระที่บ รวมทั้งเรื่องของเด็กหญิงชาวไทยใหญ่วัยสิบสามในโรงน้ำชากลางเมืองเชียงใหม่ แต่เรื่องราวเหล่านี้จะเป็นอดีตสำหรับผม เพราะหลายคนมองว่าล้าสมัย ถึงแม้จะยังมีให้เห็นอยู่ในโลกของความจริงก็ตาม ตัวละครตลกสมัยเหล่านี้ ไม่สามารถเป็นสิ่งแปลกใหม่ หรือดึงดูดใจพอสำหรับนักอ่านมีระดับเสียแล้ว เทียบไม่ได้แม้แต่เรื่องราวของเด็กหนุ่มในห้องเช่าโสโครก ที่เอาแต่คร่ำครวญ ฟุ่มฟ่าย ซึ่งบางคนกลับสรุปว่าสามารถถอดจิตวิญญาณแห่งชีวิตได้อย่างชนิดสุดวิเศษ ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องยอมศิโรราบเสียที ผมจะเลิกเขียนเรื่องราวทำนองนี้อีกเด็ดขาด

(เปิด. 2543 : 58)

จากข้อความข้างต้น ตัวละครมีความคิดที่จะเปลี่ยนแนวการเขียนเรื่องที่ตนถนัดเป็นงานเขียนที่คนกำลังนิยม และเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนยังใช้กลวิธีให้ตัวละครสนทนากันถึงปัญหาดังกล่าวเพื่อย้ำให้เห็นถึงปัญหานี้ อีก ดังตัวอย่าง

“งานเขียนของแกพักหลังนี้ฉันอ่านไม่ค่อยรู้เรื่องเลย คูมันไม่ค่อยเหมือนภาษาคนเท่าไร”

“คนรุ่นใหม่เขาชอบแนวนี้กันทั้งนั้น แกอย่าทำตัวล้าหลังอยู่เลย” ผมตำหนิเขา

“ฉันว่าแกน่าจะเขียนแบบเมื่อก่อนดีกว่า”

“แบบเมื่อก่อน...ฝนตกน้ำแห้ง ฝนแล้งน้ำท่วมนะหรือ” ผมลอบหัวเราะ “เขียนให้คนดูหมิ่นว่าไม่มีฝีมือเสียเปล่า”

“ใครบอก ฉันว่าแกเขียนเรื่องอย่างนั้นได้ดี แกไม่จำเป็นต้องทำตามคนอื่น แกน่าจะทำอย่างที่แกถนัด”

“จะให้ฉันกลับไปเขียนถึงชาวนาจุงควายอีกหรือ”

“นั่นละ มันมีชีวิตชีวา แกเขียนได้เยี่ยมจนฉันเห็นภาพตามที่แกพรรณนาทุกอย่าง”

“ไม่หรอก ลืมเสียเถอะ มันเป็นอดีตไปแล้ว เรื่องแบบนั้นอ่านแล้วมันซึมซับง่ายเกินไป ยุคนี้ต้องเป็นเรื่องที่ย่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ อ่านแล้วงง ๆ งงจนบางทีก็ไม่ว่าพูดถึงเรื่องอะไร แค่ออให้มีคนชมเป็นใช้ได้”

(เปิด. 2543 : 59)

จากข้อความที่ผู้เขียนให้ตัวละครแสดงความรู้สึกนึกคิดและจากบทสนทนาของตัวละคร ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของนักเขียนคนหนึ่งที่ยากจะเปลี่ยนแนวการเขียนจากเรื่องทุกข์ยากในสังคมที่ตนถนัดเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ทันสมัยที่กำลังนิยมกันอยู่ เพราะเขาคิดว่าแนวเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ยากล้ำสมัย ไม่เป็นที่ต้องการแล้ว เพราะปัจจุบันคนนิยมอ่านอะไรที่ไม่ค่อยเข้าใจและเข้าใจยาก งานยิ่งยากยิ่งเป็นที่นิยม

ในเรื่อง **คนโง่ประจำหมู่บ้าน** ของ วีระ สดสังข์ สะท้อนภาพการทุจริตในการเลือกตั้ง เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอภาพสะท้อนโดยกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามว่า

เขาเท่านั้นที่ไม่ได้รับเงินซื้อเสียงการเลือกตั้งคราวนี้ นอกจากเขาแล้วแม้แต่เจ้าอาวาสก็ยังได้รับประเคนถวายสิ่งของในฐานะที่คอยชักชวนโน้มน้าวให้ญาติโยมเห็นคุณงามความดีของผู้สมัครข้าราชการครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านนี้ต่างก็ได้รับเงินซื้อเสียงกันถ้วนหน้า ส่วนประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงนั้น ไม่ต้องพูดถึงอยู่แล้วว่าฤดูกาลนี้พวกเขามีค่ามากมายแค่ไหน

.....

ในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไปใคร ๆ ในหมู่บ้านก็จะได้รับเงินซื้อเสียงกันอีก โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเดียว เบอร์เดียว เชื่อแน่ว่าต้องมีการแจกเงินมากกว่าเดิมถึงสาม

เท่า ทุกคนแลบลิ้นรอดด้วยความกระหาย

(คนโง่ประจำหมู่บ้าน. 2542 : 55 - 54)

นอกจากนี้เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนยังใช้กลวิธีโดยการ
ใช้บทสนทนาของตัวละครเพื่อย้ำให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอีก ดังตัวอย่าง

“แล้วใครล่ะที่แจกของ ชื่อเสียงก่อนเพื่อน” มีคำถามดังขึ้นในวงเหล้าของร้านค้า

“ใครจะไปรู้ล่ะ ข้าเกิดมาก็เห็นเขาแจกของชื่อเสียงแล้ว” อีกคนหนึ่งทั้งตอบทั้งส่ายหน้า
“อย่าไปรู้เลยจะกว่าที่เขาแจกของแจกเงินนั้นดีแล้ว พวกเราต้องขอบคุณเขา ถ้าไม่ได้รับแจก
จะได้มานั่งกินแบบนี้หรือ” คนที่สามว่า

“เออ...ใช่จะ แจกบ่อย ๆ ก็ดี” คนที่สองหันมาสนับสนุน

“มันบ่อยอยู่แล้ว อ.บ.ต. เสรีก็ ส.จ. ต่อจากนั้นก็ ส.ส. แล้ว อ.บ.ต. ก็เวียนกลับมาอีก นี่ยังไม่
นับเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนะโว้ย เลือก ส.ว. กูก็เชื่อว่าต้องมีแจก”

คนที่หนึ่งพูดด้วยความมั่นใจ

“บ๊ะ เป็นประชาชนคนไทยนี่มันดีโว้ย น่าจะมีเลือกตั้งทุกวัน จริงไหม สมชาย”

(คนโง่ประจำหมู่บ้าน. 2542 : 55)

จากข้อความที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามและจากบท
สนทนาของตัวละครทำให้มองเห็นการชื่อเสียงในการเลือกตั้งในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น
การเลือกตั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล หรือประเทศ หากผู้สมัครคนใดไม่ชื่อเสียงก็จะไม่ได้รับการ
เลือก ดังนั้นการชื่อเสียงในการเลือกตั้งจึงกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนในหมู่บ้านนี้

ในเรื่อง ผิดตัว ของ วิชาญ อัยรักษ์ สะท้อนภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรม
ฉ้อราษฎร์บังหลวง ผู้เขียนใช้กลวิธีเสนอภาพสะท้อนโดยบทสนทนาของตัวละครว่า

“นายช่างครับกรุณาชุดหลุมให้กว้างกว่าเดิมอีก 20 ซม. นะครับ มันไม่ได้ขนาดตามแปลน
กลัวว่ารากฐานจะไม่แข็งแรง กรรมการตรวจอาจจะไม่ผ่านก็ได้ เสียเวลาเปล่า ๆ และที่สำคัญถ้ามัน
รับน้ำหนักไม่ได้อาจพังมาเสียหายได้” เขาทักท้วงด้วยวาจาสุภาพและหวังดี

“ไม่เป็นไรหรอกครู ขาดเหลือไปบ้างเล็กน้อยไม่มีใครรู้หรอก เทฐานรากหล่อตอหม้อเสร็จก็
กลบเสีย อย่างดีก็ครูนี้แหละรู้ ส.จ. ท่านคุยกับกรรมการและผู้ใหญ่ทุกระดับกันแล้ว คงไม่มีปัญหา
หรอก” หัวหน้าคนงานบอกด้วยท่าทางที่ยิ่งผยองมองหน้าครั้นด้วยสายตาที่ไม่เป็นมิตรนัก

.....

“ไม่เป็นไรหรอกครู เติมนูนไม่เติมนูนมันก็เหล็กเหมือนกัน ไม่แตกต่างกันมากหรอก ผมรับ
เฉพาะค่าแรงเท่านั้น ส่วนวัสดุทั้งหมดผู้รับเหมาเขาเป็นคนหามาให้ เขามาค่อยคุยกับเขาเองก็แล้ว
กัน แต่งานผมซ้ำไม่ได้นะ ค่าแรงกินผมตายแน่ ประเทศไทยอย่างนี้แหละครับ ครูจะเอาอะไรกัน

นกหนา ครูทำใจเสียบ้างเกิด ตัวใหญ่ ๆ เขาฉ้อโกงกันมากกว่านี้หลายร้อยเท่า "ไม่เห็นเป็นอะไร"
หัวหน้าคนงานออกความเห็นและสอนให้คิดง่าย ๆ ตามเขา

(ผิตัว. 2544 : 55)

นอกจากนี้เพื่อให้เห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เขียนยังใช้กลวิธีกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สามเล่าเรื่องราว

วันนี้ก็เหมือนกับทุกวันเขาไปดูคนงานหล่อเสาตอม่อ คนงานกำลังประกอบแบบซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อน แต่นั่นสำคัญน้อยกว่าเหล็กที่นำมาใช้เป็นโครงสร้างของเสาเป็นเหล็กที่ไม่ได้ขนาดเพราะในแบบเขียนไว้ว่าต้องเป็นเหล็กข้ออ้อยเกลียวเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า $\frac{3}{4}$ นิ้ว หรือ 6 หุน แต่คนงานใช้เหล็กผิวเรียบธรรมดา มีหน้าซ้ายยังไม่เต็มขนาดอีกด้วย นับว่าร้ายแรงมาก

.....
ครูครั้นเดินไปดูคนงานอีกกลุ่มหนึ่งที่กำลังผูกโครงเหล็กสำหรับหล่อเสา เขาก็แปลกใจอีกเช่นกันที่ใช้เหล็กเหมือนกับเสาตอม่อ ปลอกเหล็กสองหุนที่รัดเหล็กใหญ่สี่เส้นให้แข็งแรงเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม นั้น แต่ละปลอกอยู่ห่างกันเหลือเกิน เขาไม่ได้ทักท้วงอะไร เบื่อคนงานแก้ตัวแทนผู้รับเหมา แต่กลับคิดว่าทำไมคนไทยจึงไม่รักประเทศไทย ทั้งที่คนเหล่านั้นมีเชื้อชาติและสัญชาติไทย ทำมาหากินอยู่ในเมืองไทย ทำไมเขาไม่จงรักภักดีต่อแผ่นดินแม่ของเขา เมื่อไทยไม่รักไทย ป่วยการที่จะให้คนชาติอื่นมารักเรา

(ผิตัว. 2544 : 55)

จากบทสนทนาของตัวละครและข้อความที่ผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของการฉ้อโกงในการก่อสร้างถึงน้ำประปาในโรงเรียนแห่งหนึ่ง โดยมีสมาชิกสภาจังหวัดเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง และดำเนินการก่อสร้างไม่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของบุคคลที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากรัฐได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูง ซึ่งมีส่วนรู้เห็นและเป็นใจให้ผู้รับเหมาก่อสร้างฉ้อโกง โดยบุคคลเหล่านี้จะได้รับสินบนหรือได้รับผลประโยชน์จากบุคคลที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสานนั้น พบจำนวน 14 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนส่วนใหญ่นิยมให้ผู้เขียนเล่าเรื่อง ตัวละครสำคัญเล่าเรื่อง ตัวละครแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อเสนอภาพสะท้อนร่วมกับบทสนทนาของตัวละคร การที่ผู้เขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสานนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ นอกจากผู้เขียนจะใช้กลวิธีใดวิธีหนึ่งแล้ว ผู้เขียนยังต้องการย้ำให้เห็นความคิดหรือภาพสะท้อนเหล่านั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงเลือกใช้กลวิธีอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเสริมเข้าไปอีก

2. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา

การใช้บทสนทนาในการนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะบทสนทนาของตัวละครแต่ละตัวสามารถทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจสิ่งที่นักเขียนต้องการนำเสนอ อีกทั้งยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ จากถ้อยคำที่ตัวละครในเรื่องพูดจา กัน ซึ่งถ้อยคำที่ตัวละครใช้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้นย่อมทำให้มองเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ จากการศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา จำนวน 18 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง โอกาสที่ยังมาไม่ถึง	ของ	ปิลันท์ประพาพ
เรื่อง สั่งเสีย	ของ	เพื่อนแพง
เรื่อง ยังเติร์ก	ของ	ทวีสิทธิ์ ประครองศิลป์
เรื่อง โลกานุยัต	ของ	เราส์ มหาราชภู
เรื่อง แล้วซีไรต์ก็ไปวัด	ของ	เราส์ มหาราชภู
เรื่อง ความรัก	ของ	ฝนดอกไม้
เรื่อง รูปหนัง	ของ	สมใจ สมคิด
เรื่อง พรหมแดน	ของ	บรรณกร กลั่นขจร
เรื่อง หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม	ของ	อัทธกร บำรุง
เรื่อง คินหนึ่งในร้านปั้นหม้อ	ของ	ชวลา ชัยมีแรง
เรื่อง เรื่องเล่าจากชายขี่เมา	ของ	ทัศนาวดี
เรื่อง ต้องเลือก	ของ	สัจภูมิ ลอ
เรื่อง พิการ	ของ	สังคม เกสัชมาลา
เรื่อง คำตอบแทน	ของ	เผ่าผม สุชาติ
เรื่อง สัตว์แปลกหน้า	ของ	พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง หน้าที	ของ	อาจินต์ ปัญจพรรค
เรื่อง คนบ้าแห่งทศวรรษ	ของ	ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์
เรื่อง โอ้...เจียบชะ	ของ	เดือนวาด พิมวนา

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา ดังนี้ ในเรื่อง แล้วซีไรต์ก็ไปวัด ของ เราส์ มหาราชภู สะท้อนให้เห็นว่ารางวัลวรรณกรรมถือเป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่มีส่วนทำให้หนังสือของนักเขียนขายดี เพราะผู้อ่านจะยอมรับผลงานที่ได้รับรางวัลมากกว่า จึงทำให้นักเขียนบางคนไฝฝืนที่จะได้รับรางวัลต่าง ๆ เพื่อความมีชื่อเสียงและผลตอบแทนที่จะได้รับ ผู้เขียนได้เสนอภาพสะท้อนผ่านบทสนทนายระหว่างนักเขียนกับพระเกจิอาจารย์ชื่อดังว่า

“คืออย่างนี้ครับหลวงพ่อกับ ในช่วงประมาณต้นเดือนเมษายนนี้ ไปจนถึงราว ๆ ต้นเดือนสิงหาคม ทางโรงแรมใหญ่แห่งหนึ่งเขาจะจัดประกวดงานเขียนประจำปีขึ้น ปีนี้เป็นงานเขียนประเภทกวีนิพนธ์เพื่อชิงรางวัลซีไรต์”

“อ้อ แล้วไง?”

“อ่า พอดีมีสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งเขาจะช่วยพิมพ์งานของผมออกมาเป็นเล่ม แล้วเขาจะเอาส่งเข้าประกวดด้วย ผมก็เลยแอบคิดเอาไว้ว่าปีนี้รางวัลซีไรต์น่าจะเป็นของผม ซึ่งถ้ามันเกิดเป็นจริงขึ้นมา ตัวผมก็พอจะลืมตาอ้าปากกับเขาได้บ้าง” คนที่ได้ยินฟังน้ำเสียงของเขาจะรู้ได้ทันทีว่าเขาพูดออกมาจากความรู้สึกจริง ๆ

“แล้วไอ้งานนี้มีคนส่งไปชิงกันเยอะไหมล่ะ”

“ที่ผ่านมาแต่ละครั้งก็หลายสิบเรื่องหลายสิบเล่มแหละครับ ส่วนปีนี้แ่ว ๆ ว่าคงจะไม่ต่ำกว่าสามสิบเหมือนกัน”

“อ้อ/มีคนอยากได้เยอะเหมือนกันนี่นะ ไหนลองบอกซิเขาจะให้มึงเท่าไรเงินรางวัล”

“ถ้าหลวงพ่อบเมตตาช่วยผม ผมก็จะได้ประมาณสามสี่หมื่นบาทนี่แหละ”

“หือ/แค่นั้นเองหรือ” เสียงหัวเราะดังหึ ๆ ในลำคอหลวงพ่อกับ

“จริง ๆ แล้วคงไม่เพียงแค่นั้นหรอกครับ นั่นแค่ตัวเงินรางวัล ไอ้ส่วนรายได้จริง ๆ นั่นคือเปอร์เซ็นต์จากการขายหนังสือของผม ที่ทางสำนักพิมพ์เขาจะแบ่งให้ เท่าที่ทราบมาก็เป็นหลักแสนครับ”

“พอจะเข้าใจแล้ว สรุปว่ามึงอยากจะรวยกับไอ้รางวัลซีไรต์อะไรนี่ว่างั้นเหอะ”

“มันเป็นทางหนึ่งที่หลายคนเชื่อว่าจะช่วยให้นักเขียนพ้นจากภาวะอดอยากปากแห้งได้ครับหลวงพ่อกับ”

“ไม่รู้สินะ กูเองก็ไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับวงการนักขงนักเขียนของพวกมึงหรือกะนะ รู้แต่ว่าหนังสือมันเกลื่อนตลาดไปหมด จนพวกแม่ค้าต้องช่วยเอาไปห่อกล้วยแขกห่อถั่วต้มกัน กูก็เลยคิดว่าพวกมึงไอ้คนเขียนหนังสือนี้คงจะร่ำรวยกันหมดแล้ว”

“ไม่หรือกรั้วหลวงพ่อกับ ส่วนใหญ่ก็ยังคง ๆ อด ๆ ยาก ๆ นักเขียนบางคนที่จะหาแค่ค่าขนมค่านมลูกแต่ละเดือนยังไม่ค่อยพอก็ยังมียู่”

“งั้นก็แสดงว่า ไอ้พวกเขียนหนังสือที่ทำเงินสู้พวกขายพระเครื่องไม่ได้สินะสิ”

(แล้วซีไรต์ก็ไปวัด. 2538 : 50 – 51)

จากบทสนทนาของนักเขียนและพระเกจิอาจารย์ชื่อดังสะท้อนให้เห็นว่ารางวัลวรรณกรรมมีผลต่อการสร้างชื่อเสียงให้แก่ักเขียน เพราะสังคมให้การยอมรับผลงานที่ได้รับรางวัลมากกว่าสนใจเนื้อหาของผลงานนั้นอย่างแท้จริง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักเขียนนำต้นฉบับกวีนิพนธ์ที่จะส่งเข้าประกวดรางวัลซีไรต์ไปให้พระเกจิอาจารย์ชื่อดังของประเทศเหยียบเพื่อความเป็นศิริมงคล โดยมีความหวังที่จะได้รับรางวัลในการประกวดครั้งนี้

ในเรื่อง **คนบ้าแห่งทศวรรษ** ของ ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ สะท้อนภาพของผู้คนในสังคมที่ขาดระเบียบวินัย ดังที่สันติชายหนุ่มคนหนึ่งพยายามสร้างระเบียบวินัยให้กับคนในหมู่บ้านจัดสรรที่เขาอาศัยอยู่ โดยการเป็นผู้นำยื่นเข้าคิวรอรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างรับ – ส่งคนในหมู่บ้าน แต่ไม่มีใครปฏิบัติตามเขาเลย ทุกคนแย่งกันแซงคิว ดังที่ผู้เขียนได้สะท้อนภาพดังกล่าวผ่านบทสนทนาของสันติในลักษณะการพูดในทำนองอภิปราย กล่าวคือ ให้สันติเป็นพูดฝ่ายเดียวโดยมีตัวละครอีกตัวเป็นผู้ซักถามบ้างตามโอกาส ดังตัวอย่าง

“ผมเชื่อว่าผมน่าจะทำมันได้นะ เพียงแต่มันอาจจะต้องใช้เวลาสักกระยะ ผมเริ่มต้นในเช้าวันนั้นเลยทีเดียวนะ ใช้ตัวเองนี่แหละเป็นจุดเริ่ม เช้าวันนั้นผมออกไปยืนรอรถมอเตอร์ไซด์ตั้งแต่เช้ามีดทั้งที่ปกติผมชอบเดินมากกว่าเพราะมันได้ออกกำลังกายไปในตัว ผมออกมายืนคอยรถก่อนใครเลยล่ะ ลองดูซิว่าคนที่มาใหม่จะต่อคิวผมหรือไม่ แต่เชื่อไหม ไม่มีใครใส่ใจกับผมเลย พอมอเตอร์ไซด์รับจ้างวิ่งมาจอดปั๊บ คนยืนรอรถที่ไวกว่า หน้าด้านกว่าก็ปราดเข้าไปซ้อนท้ายมันทันทีอย่างหน้าตาเฉย แล้วคนต่อไปก็จ้องกันใหญ่ ผมเลยกลายเป็นคนที่คล้ายกับว่ามายืนคอยใครอยู่ที่นั่น ทั้ง ๆ ที่ผมแสดงสีหน้าว่ามายืนคอยรถมอเตอร์ไซด์เช่นกันกับพวกเขา เมื่อผู้คนเริ่มทยอยออกมากันมากขึ้น ผมเกรงว่าจะไปทำงานสาย จึงใช้เท้าเดินออกไปถนนเช่นเคย”

.....

“คุณได้แนวร่วมไหมล่ะ”

“ได้สิแต่ยังไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นพวกนักเรียน ถึงกระนั้นผมก็ยังดีใจที่พวกเขาเริ่มรู้จักวัฒนธรรมเบื้องต้นของสังคม และเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน ผมรู้ต่อไปก็ผมมันตัวคนเดียว ยังไม่มีลูกมีเมียคอยอยู่ที่บ้าน ผมจึงสามารถต่อสู้ในแนวทางสันติของผมได้โดยไม่หวั่นหน้าพะวงหลัง โดยเฉพาะตอนเย็นหลังเลิกงาน พอผมมาถึงปากทางเข้าหมู่บ้าน ผมก็ทำหน้าที่ของผมในทันที ผมทำทีมองไปมองมาว่าใครมาก่อนมาหลังแล้วยืนอยู่ทางหางแถว”

“คุณไม่ได้บอกคนอื่นว่าคุณกำลังเข้าคิวรอรถมอเตอร์ไซด์” ผมถาม

.....

“มันก็เข้าอีหรอบเดิม ดู ๆ ไปแล้วแรก ๆ หลายคนก็อยากจะเข้าคิวนะ ผมรู้สึกเช่นนั้น แต่พอเจ้ามอเตอร์ไซด์มาถึงเข้าจะมีใครสักคนหรือที่หน้าด้านปราดเข้าไปนั่งท้ายมอเตอร์ไซด์อย่างหน้าตาเฉย ระบบสังคมที่ทำท่าจะดีมันก็เลยพังครืนลงมาอีก ทีนี้และคุณเอ๊ย ต่างคนต่างจ้องคอยจะแย่งกันละมันเป็นเรื่องอย่างนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า”

“คุณทำอย่างไรต่อไป” ผมซักต่อเพราะเชื่อว่าคนอย่างสันติจะล้มเลิกความตั้งใจไปง่าย ๆ

“ผมตัดสินใจยืนมันอยู่ตรงนั้นเลย ดูสิว่าจะมีใครมายืนต่อท้ายผมหรือไม่ ผมให้เวลากับตนเองกับสังคมแค่ 4 ทูม ถ้าไม่มีใครมาต่อคิวผมผมจะเลิกใช้วิธีการนี้ไปแสวงหาวิธีการใหม่ ประมาณ 3 ทูมเศษ ตรงที่จอดรถมอเตอร์ไซด์เหลือแค่ผมเพียงคนเดียว ไอ้มอเตอร์ไซด์มันเข้าไปส่งคนในหมู่บ้านสักประเดี๋ยวมันก็ขับออกมาเร็วปรือ แล้วมาจอดเทียบอยู่แค่ฝ่าเท้าผม โอ้คุณศุภชัย.. ความหวังที่ริบหรี่มาตั้งแต่ 5 โมงเย็นก็เริ่มประกายแสงเจิดจรัส มีคนมายืนต่อคิวผมแล้วล่ะ เธอเป็นผู้หญิงท้องโง่ดูเธอคงจะมาอยู่ใหม่หรือไม่ก็ไม่ใช้คนในหมู่บ้านแห่งนี้ แต่ก็ช่างเถอะ ถึงอย่างไรเธอก็เป็นสมาชิกของสังคมไทยอยู่ดี ผมส่งยิ้มผายมือเชิญเธอไปขึ้นรถก่อนผม แต่เธอหันหน้าขอบคุณแล้วปฏิเสธ

บอกผมว่า ผมมาก่อนควรจะไปก่อน ผมปฏิเสธและเชิญเธออีกครั้งเธอยังคงยืนกรานเช่นเดิมว่าจะไปรอหลังต่อจากผมแต่ผมเป็นสุภาพบุรุษ เธอเป็นสุภาพสตรี โดยเฉพาะกำลังท้องโย้อีกต่างหาก ผมจะยอมเธอได้อย่างไรกัน ผมยังคงคะยั้นคะยอให้เธอไปก่อน”

“เธอคงอยากเห็นสังคมมีกติกามีระเบียบแบบเช่นกันกับคุณ” ผมพยักหน้าโคลงศีรษะกล่าวเสริม

“ซ้าย – ซ้าย เธอเป็นคนที่ค่อนข้างหาได้ยากในสังคมไทยยุคสมัยนี้ โดยเฉพาะในหมู่บ้านของผม เธอยังคงไม่ยอมไปก่อนผมอยู่ดี ทั้งที่ผมคะยั้นคะยอเธออย่างไรก็ตาม จนไอ้มอเตอร์ไซด์รับจ้างมันรำคาญจึงโผล่ขึ้นกับเธอดัง ๆ ว่ามาขึ้นรถเถาะพี่สาว ที่หมู่บ้านเขาก็รู้กันทั้งนั้นว่าไอ้หมอนี่มันบ้า จะมาไอ้ไอ้เสียเวลากับมันทำไม เธอมองหน้าผมอย่างกลัว ๆ ขณะวิ่งไปชนท้ายมอเตอร์ไซด์อย่างรวดเร็ว จนเกือบสะดุดขาตัวเองล้มแน่ เธอไม่วายเหลียวหลังกลับมามองผมอย่างสงสัย ซึ่งผมก็ยังโค้งหัวและส่งยิ้มให้เธออย่างชื่นชม จนกระทั่งมอเตอร์ไซด์รับจ้างพาเธอลับหายไป เหลือผมทาง”

(คนบ้าแห่งทศวรรษ. 2537 : 50 – 51)

จากคำพูดของตัวละครนั้นแสดงให้เห็นว่าไม่มีใครสนใจกับการกระทำของเขาเลย ทุกคนมองว่าเขาเป็นคนบ้า ทั้งที่เขาอยากเห็นสังคมมีระเบียบวินัยจึงพยายามปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับทุกคนในหมู่บ้าน แต่ในสังคมยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยผู้คนที่เห็นแก่ตัว ไร้ระเบียบวินัย เขาจึงไม่อาจสร้างระเบียบวินัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับสมาชิกในสังคมได้

ในเรื่อง เรื่องเล่าจากชายชี่เมา ของ ทศนาวิดี สะท้อนพฤติกรรมของผู้บริหารการศึกษา โดยเฉพาะพฤติกรรมของครูใหญ่ที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้เขียนได้สะท้อนภาพผ่านบทสนทนาของชายชราชี่เมาว่า

“ไอ้โครงการอะไรนั่นมันล้มเหลวโดยสิ้นเชิง คนในหมู่บ้านนี้ไม่รู้หนังสือยิ่งไปกว่า เดิวนั้นมันก็ยังเหมือนเดิม แต่ไอ้ครูใหญ่กลับรายงานว่าตลอดคนไม่รู้หนังสือแล้ว ตลกไหมล่ะ”

“ทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะน่า” ผมขยับ

“ก็มันทำไม่จริงนะสิ ในทางปฏิบัติมันแค่แบ่งครูรับผิดชอบเป็นกลุ่มเป็นคุ่ม เขาให้หนังสือมาสอนก็เอาไปแจกทิ้งไว้ตามบ้าน พอสิ้นเดือนมาก็รายงานความคืบหน้า ไอ้ครูใหญ่ชี่เมาก็กลัวไม่ได้หน้าได้ตา แถมบอกว่าทางอำเภอเร่งมา มันเลยรายงานเท็จว่าคนรู้หนังสือหมดแล้ว สามเดือนเท่านั้นแหละมันเอ๊ย อำเภอเอาป้ายมาปักว่า หมู่บ้านนี้ตลอดคนไม่รู้หนังสือเป็นหมู่บ้านแรก โอ๊ย... ภูเขาบ้าตาย...”

(เรื่องเล่าจากชายชี่เมา. 2540 : 49)

และชายชรายังได้กล่าวถึงระบบการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านนี้ว่า

“เรื่องการศึกษาบ้า ๆ นั้นยังมีอีก” แกเกริ่นนำขณะยื่นมือมารับแก้ว

“มีงูรู้เรื่องการศึกษาออกโรงเรียนบ้างไหม”

“ใช้สิ..กุหลิมไป มีงูมันแค่คนตัดอ้อย เดี่ยวกูจะเล่าให้ฟัง” แกเว้นช่วงสำหรับยกน้ำล้างคอกก่อนจะรายต่อ

“ฟังข่าวตามวิทยุหรือตามหนังสือพิมพ์มันยากยกกันนัก มันน่าทุเรศไหมล่ะ”

“ทุเรศยังงั้น”

“มีงูไม่รู้อะไร ไอ้การศึกษาออกโรงเรียนนะ มันก็เหมือนกับการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือนั่นแหละ ไม่ค่อยได้ผลทำอะไรดอก มีงูเชื่อมั๊ย ลูกชายกูอยู่กรุงเทพฯ ไม่ค่อยมาเรียนมาสอบกับเขาสักที เดี่ยวนี้มันพาตุ๋มมอสามไปแล้ว”

“ไปได้มายังไง”

“ก็ไ้ครูประจำศูนย์อะไรนั่นมันไม่สอนจริงหรอก มากสอนไม่มากก็ปล่อย ขออย่างเดียวให้ได้เงินค่าหัวจากผู้สมัครเรียนก็พอ ถึงหน้าหากคนเข้าเรียน มันมาอ้อนวอนหวานล่อมเหมือนตอนผู้แทนฯ หาเสียง”

“แล้วตอนสอบล่ะ” ผมถามด้วยความแปลกใจ

“ก็นี่แหละสำคัญนัก ตอนสอบนี้สำคัญนัก มันบอกว่าให้หาคนอื่นสอบแทนได้ถ้าเจ้าตัวไม่อยู่ กูก็เอาเด็กมัธยมไปสอบแทนลูกชาย แล้วมันจะเหลืออะไร”

.....

“หมู่บ้านนี้ทุกครั้งที่มิครูใหม่มาเขาจะทำพิธีสู่ขวัญบายศรีให้ และมีงานเลี้ยงที่โรงเรียนเป็นการต้อนรับ และทุกที่ครูใหญ่จะขอบริจาคเงินครัวเรือนละ 50 บาท ดูลิเงินตั้งหลายพัน นี่กูก็โดนด้วย มันมาเก็บถึงนาทีเดียว ป่านนี้ไอ้ครูใหญ่มันคงถลุงเงินเมาแอลที่อำเภอโน่น”

(เรื่องเล่าจากชายชี่เมา. 2540 : 49)

ผู้อ่านจึงสามารถมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากบทสนทนาของตัวละคร ซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมด้านลบของผู้บริหารการศึกษาและครูอาจารย์ในเรื่องความบกพร่องและขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย

ในเรื่อง **คืนหนึ่งในร้านปั้นหม้อ** ของ ของ ชวลา ชัยมีแรง สะท้อนภาพความผิดหวังในความรัก โดยสะท้อนให้เห็นชายคนหนึ่งที่ถูกคนรักทอดทิ้ง จึงเศร้าโศกเสียใจ ตีมหาเมาทุกวัน ไม่ดูแลตัวเองจนกิจการร้านปั้นหม้อทรุดลงอย่างน่าใจหาย รวมทั้งเพื่อนรุ่นน้องอีกคนที่ผิดหวังในความรักและคิดจะฆ่าตัวตายมาหาเขา ทั้งสองต่างให้กำลังใจกันและกัน ดังบทสนทนาของทั้งสองว่า

“ความรักเป็นอย่างนี้เองหรือพี่หนูน ทำไ้ต้องมีความรักทรมาณ เรากำลังเข้าใจผิด มันไม่ใช่ความรักหรอก มันเป็นอะไรอย่างอื่นที่หยาบคายและมั่งง่าย ผมเข้าใจแล้วและผมจะเลิกเศร้าเสียใจกับมัน... โอ... ราวะ... ราวะที่สามานย์ที่สุด” นกเอี้ยงจับถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความรู้สึกลง เขาถอดเสื้อผ้าที่เปียกชุ่มออกจากร่างกายเปลือยเปล่า ก่อนที่จะสวมเสื้อผ้าที่แห้งและอุ่นจนเรียบ-

ร้อย ขุนน้อยมองดูการเคลื่อนไหวอย่างครุ่นคิด เขาครุ่นคิดถึงคำพูดของนกเอี้ยง สายฝนซาลงแล้วและเขารู้สึกสร้างเม

“นายกำลังเผชิญช่วงออกหักรักราวเหมือนกันหรือ เราคิดอย่างนั้นนะ ถ้าเราเข้าใจไม่ผิด มั่นรุนแรงเอาการอยู่ใช่ไหม เอาแก้อีตัวนั้นมานั่งสิ”

“อย่าสนใจเรื่องของผมเลยมันเป็นเพียงการแสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่ง และผมหลังคิดว่ามันเป็นความรัก เป็นเรื่องธรรมดาของไก่อ่อนหน้าโง่ตัวหนึ่งเท่านั้น”

“ฮะฮะ ฮ่า ไก่อ่อนหน้าโง่หรือเจ้าก็เป็นไก่อ่อนหน้าโง่เหมือนกันขุนน้อย อยู่ในการแสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่ง และหลังคิดว่าเป็นความรัก คำพูดของนายทำให้เราได้คิด ขอบใจมาก ไ้เพื่อนยาก รินอีกเลย รินอีกจนกว่าจะถึงรุ่งสาง”

(คืนหนึ่งในร้านปั้นหม้อ. 2537 : 50-51)

ทั้งสองถูกผู้หญิงคนเดียวกันทอดทิ้ง จึงเศร้าโศกเสียใจ โดยคิดว่าความสุขที่ผ่านมา นั้นเป็นความรักระหว่างเขาและเธอ หลังจากที่เธอทอดทิ้งเขาไปจึงรู้ว่าทั้งหมดนั้นไม่ใช่ความรัก แต่มันเป็นเพียงการแสวงหาของผู้หญิงคนหนึ่งเท่านั้น จากบทสนทนาของตัวละครทำให้มองเห็นภาพสะท้อนด้านความผิดหวังในความรักว่า ความรักนั้นทำให้เกิดความทุกข์ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่สมหวังในความรักเพราะถูกคนรักทอดทิ้งจึงมีแต่ความโศกเศร้าเสียใจ และบางครั้งถึงกลับคิดที่จะฆ่าตัวตาย

การเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยผ่านบทสนทนาของตัวละครนั้น ผู้อ่านจะสามารถสรุปความคิดสำคัญได้จากเหตุการณ์และผลที่ตัวละครในเรื่องนำมาโต้เถียงหักล้างหรือสนับสนุนกันและกัน จึงถือได้ว่าบทสนทนาของตัวละครเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการแสดงแนวคิดของเรื่อง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการสนทนาของตัวละครเป็นปัจจัยสำคัญในการเสนอภาพสะท้อนของเรื่อง จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนในเรื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง พบเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยการโต้บทสนทนา จำนวน 18 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนส่วนใหญ่นิยมให้ตัวละครสำคัญสนทนาโต้ตอบกันเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งให้ตัวละครเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ในลักษณะการบรรยายหรือพูดทำนองอภิปรายโดยให้ตัวละครพูดฝ่ายเดียวแล้วให้ตัวละครอีกตัวซักถามบ้างตามโอกาส

3. กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก

ฉาก หมายถึง สถานที่ เวลา วัตถุสิ่งของและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉากนี้ผู้เขียนจะใช้ฉากเป็นหลักในการเสนอภาพสะท้อนและจะใช้ฉากให้สอดคล้องกับภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่อง โดยจะสร้างฉากบรรยายภาคในเรื่องเพื่อนำเสนอภาพสะท้อนในลักษณะการบรรยายหรือพรรณนาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงเวลา สถานที่และบรรยายภาคในเรื่องซึ่งสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาระของเรื่อง โดยจะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจน

ยิ่งขึ้น จากการศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยการบรรยายฉากอย่างตรงไปตรงมา จำนวน 29 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง ท่งนาสีฟางแห้ง	ของ	มานพ ถนอมศรี
เรื่อง ยามเช้า	ของ	ดิเรก นนทชิต
เรื่อง มุมมืด	ของ	การันต์ วรรณยุกต์
เรื่อง เรื่องเล่าในรถแท็กซี่	ของ	ไศล ภูลี
เรื่อง คล้ายเคลื่อนเลื่อนลับ	ของ	รักษ์ มนูญญา
เรื่อง ท้องทุ่งและถนน	ของ	เอื้อ อัญชลี
เรื่อง เสียงเพรียกจากเพลงกอไผ่	ของ	วิไลลักษณ์ วิไลแก้ว
เรื่อง บทสวดและเสียงร้อง	ของ	ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ในห้องของผู้ป่วยรวม	ของ	สกลธนาถ เลิศศาสตร์ไพศาล
เรื่อง พญาแร้งกับมนุษย์ปักซี	ของ	ภูฐาน พันฉาย
เรื่อง ความหลังที่ขาดหาย	ของ	พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง พี่ชายของฉันยังไม่กลับมา	ของ	แพร จารุ
เรื่อง ผักสวนครัว	ของ	อัทธากร บำรุง
เรื่อง รอยอดีต – ปรตยุบัน	ของ	แสงดาว ศรัทธามั่น
เรื่อง บรรณาการ	ของ	อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง
เรื่อง บางสิ่งซึ่งยากจะอธิบาย	ของ	ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง
เรื่อง ดอนปู่ตา	ของ	เยี่ยม ทองน้อย
เรื่อง สีอะไร	ของ	ชาติรี จินตวิจิต
เรื่อง สวนหลังบ้าน	ของ	กร ศิริวัฒน์
เรื่อง บังจันทร์	ของ	กร ศิริวัฒน์
เรื่อง วีรกรรม	ของ	จิตวา สุพิสุทธิ์
เรื่อง ชัยชนะของต้นหญ้า	ของ	เงาศิลป์
เรื่อง การเดินทางยังไม่สิ้นสุด	ของ	ตึก วงศ์รัฐฯ
เรื่อง คนเหงาในหมอกหนาว	ของ	พนม ตรีพลอักษร
เรื่อง ในหัวแก่งคั้นฝนพรำ	ของ	อภิรักษ์ หลายสิบ
เรื่อง ได้เงาสงคราม	ของ	เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม
เรื่อง คำคืนหนึ่ง ละอองฝนและบ้านในซอย	ของ	เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม
เรื่อง เทา	ของ	ประเสริฐ จันดำ
เรื่อง ความตายของชายชรา	ของ	วีระ สุดสังข์

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก ดังนี้
 ในเรื่อง ผักสวนครัว ของ อัทธกร บำรุง สะท้อนภาพการทำลายธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนให้เห็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างโรงงานกระจกในแหล่ง
 ชุมชน ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยการบรรยายสภาพแปลงผักของชายคนหนึ่งว่า

...ลำมาบสายนั้นยังคงอุดมด้วยสัตว์ป่านานาชนิด ผักขึ้น ลำเพ็ง บอน แขนงและผักหนาม
 นั้นยังไม่นับถึงปลาอีกหลายพันธุ์ที่ยังพอเลี้ยงครอบครัวสามัญของลุ่มป่านได้อย่างสมบูรณ์ ผมคิด
 ไม่ถึงว่าพายุแห่งการพัฒนาจะลูกมาถึงได้รวดเร็วเช่นนี้

ฝุ่นจากการถมที่ของโรงงานกระจกกระทบมาถึงแปลงผักของผมอย่างช่วยไม่ได้ ยอดใบของ
 ผักทุกต้นเขลอะไปด้วยฝุ่นแดงจากดินลูกรัง... เมื่อผ่านไปก่อนเดือนความแปลกเปลี่ยนต่อสถานที่
 ซึ่งเคยชินตากลับบังเกิดขึ้นกับผม แต่ฝนหาเดิวน้ำก็ท่วมขังแปลงผักผมไว้มิดชิด พลันที่การถม
 ดินลูกรังยกระดับในพื้นที่ของฝ่ายโรงงานกระจกเสร็จสิ้นตามลงด้วยกำแพงจนเกือบแห้งให้คอตัง
 บ่า สภาพบริเวณของบ้านผมก็แทบจะกลายเป็นแอ่งน้ำอีกสอง – สามเดือนให้หลังแปลงผักของผม
 ก็ยากเกินกว่าจะฟื้นให้มีสภาพสมบูรณ์เช่นแต่ก่อน หน้าซำบ้านฉันที่เริ่มลงเสาเข็มก็ได้เขย้านบ้านของ
 เราให้สันเทียรามีวิญญานของผีร้ายสิงอยู่ในเนื้อไม้ทุกแผ่น มันรวดเร็วจนน่าใจหายกับสภาพของ
 แปลงผักที่น่าชื่นตาชื่นใจที่ได้กลายเป็นตงหญ้ารกเรือประเภททนน้า

เส้นทางเล็ก ๆ จากบ้านลุ่มปามาถึงบ้านผม มีกำแพงกันไว้เสียแล้ว ทางเดินใหม่ที่ต้องอ้อม
 พื้นที่ของโรงงานกระจกทำให้แถมเริ่มห่างหายไปจากบ้านของเรา อีกถนนสี่เลนที่ตัดเสริมเข้ามาใหม่
 ที่หน้าบ้านก็ได้เพิ่มความอึกทึกครึกโครม รถราที่ชักชวนกันมาขวักไขว่สกัดกันให้การไปมาหาสู่
 ระหว่างเพื่อนบ้านกับครอบครัวเราห่างระยะกันออกไป

(ผักสวนครัว. 2541 : 51)

จากข้อความที่ผู้เขียนได้บรรยายสภาพพื้นที่แปลงผักทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของผู้
 ที่ได้รับผลกระทบจากการถมที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงงานกระจก ซึ่งทำให้เกิดน้ำท่วมขังบริเวณ
 แปลงผักอีกทั้งฝุ่นละอองจากการก่อสร้างยังก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ และยังก่อให้เกิด
 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงนั้นอีกด้วย

ในเรื่อง ได้เงาสงคราม ของ เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม สะท้อนภาพปัญหาชายแดน
 ไทย โดยสะท้อนให้เห็นปัญหาการสู้รบระหว่างพม่ากับกะเหรี่ยง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศ
 ไทย ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายสภาพพื้นที่หมู่บ้านตามแนวชายแดนของประเทศไทยที่
 ได้รับผลกระทบดังกล่าวว่า

เห็นบ้านร้างสังกะสีสุดปลายถนนริมฝั่งน้ำ ฝาสังกะสีเป็นรูปพรุนด้วยรอยกระสุนสาดกระหน่ำ
 ไม่เอ๋มสืบทกก็เอ๋มเอชเค อาวุธสงครามชนิดร้ายแรง ที่แรงกระสุนทะลุทะลวงจนสังกะสีเป็นรูโหว่
 ยัดหัวแม่มือเข้าไป น่าจะหลว่งโพลก...

ตลอดแนวถนนไม่ต่ำกว่าสองร้อยเมตร อดีตคือคูหาร้านขายของชำจิปาตะ ณ ที่นี้คือตลาด การค้าริมฝั่งเมย ค้าขายระหว่างกัน ไทยกับกะเหรี่ยง มันคือห้องแถวไม้ หลังคาสังกะสี ไฟไหม้กระพือเป็นพายุอันกราดเกรี้ยว...มันคือฝีมือของรัฐบาลทหารพม่าด้วยข้อหาที่ว่า ฝ่ายไทย ให้การสนับสนุนทหารกะเหรี่ยง ค้าขายกับกะเหรี่ยง ห้ามก็ไม่เชื่อ ขอความร่วมมือก็ไม่สนใจ ทางเดียวเท่านั้นที่จะยุติการรุกรานของกองกำลังกะเหรี่ยง นั่นคือใช้ระเบิดทำลายล้างผลาญให้ สิ้นซาก ไม่ว่าวังแก้ว วังซ่า จิงราบพนาสุรย์ เหลือเพียงซากเสาบ้านดำเป็นตอตะโก กับเศษ สังกะสีกราบเขม่าจับคลัก ประจานผลพวงแห่งสงครามที่ไม่มีวันจะสิ้นสุดลงวันใด... หรือว่ามันจะ ต้องดำรงอยู่เช่นนี้ตลอดไป

(ได้เงาสงคราม. 2537 : 54)

จากข้อความที่ผู้เขียนบรรยายสถานที่ของหมู่บ้าน ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของ ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการสู้รบระหว่างพม่ากับกะเหรี่ยง บ้านเรือนของราษฎรบริเวณ แนวชายแดนไทยพม่าได้รับความเสียหายอย่างมาก ชาวบ้านต้องสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาชายแดนไทยระหว่างประเทศไทยกับพม่านั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน นับเป็น อุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะพวกชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามา ในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยได้รับความเดือดร้อน

ในเรื่อง ความตายของชายชรา ของ วีระ สดสังข์ สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลง ของสังคมชนบท โดยสะท้อนภาพความเจริญที่เข้ามาในหมู่บ้านอย่างรวดเร็ว เมื่อผู้คนต้องการ พัฒนาหมู่บ้านให้เจริญด้วยการสร้างถนนลาดยาง ผู้เขียนได้สะท้อนภาพปัญหาดังกล่าวผ่าน ฉากและบรรยากาศของเรื่องว่า

ตึกสวดหมู่บ้านหลับสงบ หลอดนีออนเปล่งแสงนวลแต่หัวค่ำ ก็ดับสนิท ยังเหลือแต่หลอด นีออนของเสาไฟในหมู่บ้านเท่านั้นที่ยังส่งแสงสว่างให้บรรดาแมลงกลางคืนเล่นไฟได้ต่อม

ถนนลาดยางจากตัวอำเภอ ผิวถนนยังราบเรียบ คืบคืบคืบนี้ก็เหมือนคืนที่ผ่านมา มีหนุ่ม วัยรุ่นของหมู่บ้านควมมอเตอร์ไซด์แผดเสียงทำลายความเงียบสงบ ทุกคนไปรวมกันที่ศาลาข้าง ถนนตามเวลานัดหมาย บางคนกำลังดมกาว บางคนเมาักัญชา เมาเหล้ามาแล้ว ยาเสพติดเป็น แรงกระตุ้นให้จิตใจอีกเหิม บ้าบิ่น กล้าควมมอเตอร์ไซด์ บิดคันเร่งเพิ่มความเร็วให้เต็มพิกัด เพื่อชัยชนะที่รออยู่ข้างหน้า โดยไม่คำนึงว่าเสียงเครื่องยนต์เหล่านี้จะไปรบกวนหูและประสาทใคร ในยามตึก เวลาหลับนอน

มันเหมือนเสียงปีศาจกระตุกขวัญของชายชราที่กำลังเคลิ้มหลับให้สะดุ้งตื่นขึ้นกลางดึก ชาย รูปร่างผอมกะหร่องมีเพียงหนังหุ้มกระดูก ข่มอาการหอบเหนื่อย กัดฟันด้วยความโกรธหงุดหงิด รำคาญ ความเจ็บป่วยที่กัดกร่อนความแกร่งของเรือนร่าง ทำให้เขาแทบไม่ได้หลับได้นอนอยู่แล้ว กลางวันก็เต็มไปด้วยผู้คนและเสียงอีกที่ก่อกวนใจคือเสียงรถไถนา รถยนต์ รถมอเตอรืไซด์ เสียงประกาศโฆษณาขายสินค้าของพวกเร่ร่อน พอถึงเวลากลางคืนจะมีโอกาสหลับเต็มอ้อมบ้างก็ถูกปลุก

ให้ตื่นด้วยเสียงแข่งมอเตอร์ไซด์ เขารู้สึกว่าสิ่งแวดล้อมรอบกายมันน่ารำคาญไปหมด นอกจาก
เขาต้องทรมาณเพราะอาการเจ็บเสียดที่ได้รำนมขาวแล้ว ยังต้องทรมาณเสียงที่เสียดแก้วหูอีก
(ความตายของชายชรา. 2540 : 58)

จากข้อความทำให้มองเห็นผลกระทบจากการสร้างถนน ซึ่งทำให้ชาวบ้านหลายคนต้อง
เดือดร้อน โดยเฉพาะชายชราอดีตผู้ใหญ่บ้านที่ทนไม่ได้กับเสียงดังของรถมอเตอร์ไซด์ และ
นึกเสียใจที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหานี้ จึงอพยพไปอยู่ที่กระท่อมกลางทุ่งนาและเสียชีวิตลงอย่าง
สงบ

ในเรื่อง เทา ของ ประเสริฐ จันดำ สะท้อนภาพปัญหาภัยแล้งซึ่งสร้างความ
เดือดร้อนให้กับชาวนา ชาวนาต้องอยู่อย่างอด ๆ อดยาก ๆ ข้าวปลาอาหารนับวันจะหายาก
ขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เขียนได้สะท้อนภาพปัญหาผ่านสภาพความแห้งแล้งในหมู่บ้านแห่งหนึ่งว่า

หาอยู่หากินมันเข็ญเคืองนักสารพัดสัตว์เล็กสัตว์น้อยว่างวายทุกถิ่นทำท้องทุ่ง ฝนไม่ตกมา
ตามเวลาที่ควรตก แม่น้ำตกก็ยังไม่บินมาให้เห็น ปู หอย อยู่ในเกณฑ์ใกล้สูญพันธุ์ ก่อให้เกิด
ความพริ้งพริ้นแก่ผู้ที่มีชีวิตอยู่ท้องทุ่งไร่นา ยิ่งนัก

.....
ในหนอง ในบ่อ ถึงจะมีน้ำอยู่บ้างตามสมควร แต่ไม่มีปลา เขาพูดกันว่า ฝนใหม่ น้ำใหม่
ปลาจะแหวกว่ายมาจากไหนให้เป็นอาหารคน จะมีกุ้งก็มีชิวก็แสนจำกัด จำเขี่ย คนเสาะหากันทุก
วันแทบจะเดินชนกันตาย ได้มากอบหนึ่งฝ่ายมือเดียว ดีใจกันเนื้อเต้น โอ้อโฮ

(เทา. 2536 : 52)

จากข้อความสะท้อนให้เห็นความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ประสบความขาดแคลน
อาหารในบ้าน ทำให้หลายคนต้องดิ้นรนออกไปขุดหาปู หาเขียดกลางทุ่งนาท่ามกลางอากาศ
ร้อนจัด แต่ก็ได้เพียงปลาตัวเล็ก ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้แต่สัตว์ที่จะนำมาเป็นอาหารก็หา
ยาก เพราะทุกคนต่างก็แย่งกันหากินจนเกือบหมด

จากการศึกษา พบเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก จำนวน
29 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนส่วนใหญ่นิยมสร้างฉากอย่างสมจริง ในลักษณะการบรรยายและ
พรรณนาภาพอย่างชัดเจนเพื่อเสนอภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ

4. การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ คือ คำที่ใช้แทนสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรมโดยมี
ความหมายนอกเหนือจากความหมายตามตัวอักษร ซึ่งผู้อ่านจะต้องตีความสัญลักษณ์นั้นให้
ถูกต้องจึงจะเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง กลวิธีการใช้สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือ

สำคัญในการสื่อความหมายในงานวรรณกรรม เป็นกลวิธีที่ได้รับความนิยมจากนักประพันธ์ไทยมาช้านาน

สัญลักษณ์มีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ (อัมพร สุขเกษม. 2522 : 19) คือ

สัญลักษณ์ตามแบบแผน (Conventional or Public Symbols) คือ สัญลักษณ์ตามแบบแผนที่นักเขียนรุ่นเก่ายึดถือจนแทบไม่ต้องตีความ

สัญลักษณ์ส่วนตัว (Private or Personal Symbols) คือสัญลักษณ์ร่วมสมัยที่นักเขียนรุ่นใหม่คิดค้นขึ้น

จากการศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 380 เรื่อง ปรากฏเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์ จำนวน 15 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง นกคูด	ของ มาโนช นิสรา
เรื่อง นกแสก – ตะกวด	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ร่างทรง	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ผู้นำทางการเมืองและเจ้าพ่อศาลพระภูมิ	ของ ไชยา วรรณศรี
เรื่อง ระบายสายน้ำ	ของ ชาดิชา อมรเลิศวัฒนา
เรื่อง หน้ากากเสือ	ของ พิสิฐ ภูศรี
เรื่อง ทางเดินในป่า	ของ ไพฑูรย์ ธีญา
เรื่อง ช่อฟ้า	ของ วงเดือน ทองเจียว
เรื่อง บทเพลงของนกกระเจิบ	ของ เยี่ยม ทองน้อย
เรื่อง บาดแผล	ของ ชลัมพ ฌ ชเลล้ำ
เรื่อง หุ่นที่หายไป	ของ ละอองจันทร์
เรื่อง กำไลดอกหญ้า	ของ ปางบุญ
เรื่อง ลานสังหาร	ของ ยอดดา ฮะเข็มแข็ง
เรื่อง นิทานคนปลูกต้นไม้	ของ สร้อยแก้ว คำมาลา
เรื่อง สะพาน	ของ มาโนช พรหมสิงห์

ดังจะขอยกตัวอย่างเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

ในเรื่อง นกแสก – ตะกวด ของ ไชยา วรรณศรี สะท้อนภาพนักการเมืองที่จะเข้ามาสร้างความเสียหายให้กับประเทศ โดยแสดงผ่านสัญลักษณ์ในเรื่อง คือ นกแสกและตะกวด ซึ่งชายคนหนึ่งได้ฝันเห็นสัตว์ทั้งสองชนิดว่า

คราวนี้มันมากกลางวันแสดก ๆ แดดจ้ำจ้ำ มันมากันอีกแล้ว ผุงมเหิมมากขึ้น ๆ ทัวท้องฟ้า เสียงบิน เสียงร้อง นี่มันอะไรกัน ผู้คนแตกตื่น ชี้มือไปที่มัน ไอน้กแห่งความตาย มันมาทำไมไป ออกไปให้พ้น ไปที่อื่น ผู้คนเริ่มหนีเมื่อมันมากขึ้นและทำท่าจะโฉบจิกผู้คนเหล่านั้นกรงเล็บของมันน่าสะพรึงกลัว ตัวมันใหญ่ตาแดงเดือก ท้องฟ้าเริ่มเป็นของมันที่เข้ายึด

.....

เสียงครี๊ด..ครี๊ด แผ่นดินเหมือนจะแยกจากกัน ผมผวาเข้าเกาะที่หน้าต่าง พระเจ้านั้นพวกมัน แต่มันไม่ใช่นกแสกนี่มันเป็นตะกวด เต็มไปหมดมากกว่านกแสกแต่มันมากับพื้น เสียงจึงเลื่อนลั่น สะท้านก้อง เสียงหวีดร้องของผู้คนเริ่มแตกตื่น วึ่งหนี พวกมันดูขยะแขยงเสียจริง เสียงร้องขู่ออกมาจากปากแหลม ๆ ของมัน ฟังพิกล พวกเขากลับ ผมกลัว ทำไมพวกมันถึงต้องมากมาย หรือจะเกิดอาเพศอย่างใดอย่างหนึ่ง พวกมันคือที่มาของพวกจับหายล่มจม ใครจะหาญออกมาไล่ พวกมัน ไม่มีใครเสี่ยง

.....

(นกแสก- ตะกวด. 2537 : 52)

ในความหมายทั่วไปนี้นกแสกคือนกแห่งความตาย ส่วนตะกวดคือสัตว์ที่มีความเชื่อกันว่านำความโชคร้ายมาให้ จากเรื่องเมื่อผู้คนเห็นนกแสกและตะกวดต่างพากันวิ่งหนีอย่างหวาดกลัว สัตว์ทั้งสองชนิดคือที่มาของความล่มจม โดยไม่มีใครกล้าไล่มันไป ผู้เขียนใช้นกแสกและตะกวดเป็นสัญลักษณ์ของนักการเมืองที่จะเข้ามาสร้างความหายนะให้กับประเทศชาติ โกงกินบ้านเมืองประชาชนต้องเดือดร้อน ซึ่งในตอนจบของเรื่องตัวละครสะดุ้งตื่นขึ้นพร้อมกับทราบข่าวว่ารัฐบาลประกาศยุบสภาและตัวละครได้พูดว่า “นี่นกแสกกับตะกวด จะเข้ามาครอบครองเมืองเราแล้วหรือนี่”

ในเรื่อง สะพาน ของ มาโนช พรหมสิงห์ สะท้อนภาพความรักความปรารถนาดี อยากให้ทุกคนในโลกมีความสุข มีความรัก ความเอื้ออาทรกัน ดังที่ชายชราคนหนึ่งซึ่งมีหน้าที่คอยอบรมสั่งสอนและมอบความรักให้กับเด็ก ๆ ที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ชายชราเฝ้ารอคอยสะพานที่จะเชื่อมระหว่างโลกมนุษย์ที่มีแต่ความรักความเอื้ออาทรกัน เขาไม่เคยเห็นสะพานนี้มานานแล้ว แม้ว่าครั้งหนึ่งเขาจะเคยเดินข้ามสะพานนี้ วันหนึ่งเขาและเด็ก ๆ ช่วยกันสร้างสะพานแห่งนี้ขึ้นใหม่ด้วยความรัก โดยมีความหวังว่าสะพานนี้จะสามารถทดแทนสิ่งต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ต้องการได้ ดังตัวอย่าง

“พวกเราตั้งใจที่ครุมาร่วมกับพวกเรา ไม่ทอดทิ้งเรา ไม่ทอดทิ้งสะพานด้วย ดีจริง ๆ ที่ครูเคยเห็น เคยเดินบนสะพานมาแล้วด้วย...ถึงครูไม่บอกอะไร เราก็คงจะสร้างมัน เราตัดสินใจแล้ว...” เด็กหญิงชายต่างแย่งกันพูดแข่งแซ่ “...คงมีเพื่อนอีกมากมายที่จะมาร่วมกับเรา เราจะช่วยกันสร้างและเดินข้ามไปให้ได้”

มือยังเกาะกุมไม้เท้า ย่ำฝ่าฝ้ายยังคล่องอยู่กับไหล่ ขำกำลังบินไปพร้อมกับเด็กสิบแปดคน พวกเราเกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นหนา เมื่อร่อนลงที่ริมฝั่งแม่น้ำ ก็เห็นเด็กชายที่อาศัยอยู่ก่อนแล้ว เขาแยมยิ้มพลางโบกกระดานอะไรสักอย่างในมืออวดพวกเรา

“ฉันเพิ่งได้รับจดหมายจากพ่อแม่...” พ่อและแม่ของเขาทำงานอยู่ในเมืองหลวง ปลอ่ยให้เขาอยู่อย่างโดดเดี่ยวในกระท่อมบนเกาะ “...มันมาทันเวลาพอดีเลย” เด็กชายพูดเสียงดังร่าเริง

“พวกเธอเตรียมอะไรกันมาบ้างล่ะ” ขำเอ่ยขึ้นท่ามกลางวงล้อมของเด็กสิบเก้าคน สักครู่ขำก็เห็นมือน้อย ๆ วางข้าวของต่าง ๆ ลงบนพื้นทรายต่อหน้า มีทั้งก้อนกรวดสีสนสวยงาม เมล็ดหญ้า เมล็ดต้นไม้ที่มีปีก (ซึ่งเรียกว่า “หมากปิ่น”) เศษปีกผีเสื้อ ปีกแมลงปอ เปล็ดปลาเงิน

“ผมมีสิ่งนี้แหละ” เด็กชายจากเกาะกลางแม่น้ำเปิดซองจดหมายออกช้า ๆ “มันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของผม ไข่ละ จดหมายจากพ่อแม่ที่ลงท้ายด้วยคำว่ารักและห่วงใยนี้เอง” ซองจดหมายเปิดออกเต็มที่ หัวใจดวงเล็กกระจิวรวงพรั่งมา

(สะพาน. 2541 : 52)

ในความหมายทั่วไปนั้น สะพานหมายถึงสิ่งที่นำไปสู่จุดหมายหรือจุดเชื่อมต่อ ในเรื่อง ผู้เขียนใช้สะพานเป็นสัญลักษณ์แทนความรักความห่วงใยและความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การที่ชายชราไม่เห็นสะพานนี้มานานแล้วและแม้ว่าครั้งหนึ่งเขาจะเคยเดินบนสะพานนี้ ซึ่งก็หมายถึงโลกมนุษย์ได้รู้ซึ่งความรักมานานแล้ว สังคมเต็มไปด้วยผู้คนที่เห็นแก่ตัว ชายชราจึงอยากจะเห็นสะพานนี้อีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นชายชราและพวกเด็ก ๆ จึงช่วยกันสร้างสะพานขึ้นใหม่ โดยสร้างขึ้นจากความรักและใช้สะพานนี้เป็นสื่อ นำความปรารถนาดีและความห่วงใยไปยังเพื่อนมนุษย์

ในเรื่อง นิทานคนปลูกต้นไม้ ของ สร้อยแก้ว คำมาลา สะท้อนภาพความรักความห่วงใยที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยปรารถนาอยากให้ทุกคนมีความสุข เรื่องนี้ผู้เขียนใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์แทนความรักความปรารถนาดี โดยให้ชายชราคนหนึ่งเดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อปลูกดอกไม้ เขาเห็นว่าโลกมนุษย์ในปัจจุบันเต็มไปด้วยความโหดร้าย มนุษย์กำลังขาดความรัก ขาดความเมตตา ทุกคนจึงควรช่วยแบ่งปันส่งความรักความเอื้ออาทรต่อกัน ดังตัวอย่าง

...ปู่บอกว่าโลกเรากำลังขาดดอกไม้ เราจึงต้องปลูกเมื่อพวกเขา คุณปู่ทางหมู่บ้านไปจนจดเชิงเขาแล้วก็เริ่มปลูกดอกไม้อีก

“ฉันจะปลูกไปให้มากที่สุด เพื่ออีกด้านหนึ่งที่ไม่สวยงามของโลก”

.....
 บัดนี้ลูกหลานกำลังเต็มบ้านเต็มเมือง และฉันก็พร้อมจะเข้าใจมันกับบ้านเมืองที่มีทั้งร้ายและดี เป็นพันธุ์ไม้ดีพันธุ์ไม้ร้ายคละเคล้าปะปน ฉันรู้ว่าคุณปู่รู้ว่าฉันเองจะดูแลชีวิตของฉันได้จึงไม่ยอมกลับมาให้ฉันได้เจออีก แต่ฉันแน่ใจว่าถ้าหากวันใดหมู่บ้านของฉันเต็มไปด้วยไฟร้อนจากความเลวร้ายในใจของมนุษย์ บ้านเมืองของฉันมีคนดีน้อยกว่าคนร้าย มีความโหดร้ายมากกว่าความงดงาม เมื่อนั้นคุณปู่จะต้องหอบดอกไม้จากที่ไหนสักแห่งมาให้

ฉันรู้ฉันแน่ใจ ว่าเดี๋ยวนี้ ขณะนี้ คุณปู่กำลังถางหญ้า ปลุกดอกไม้อยู่ที่ไหนสักแห่ง ด้วยความเชื่อมั่นศรัทธา เพื่อที่จะได้เดินไปยังอีกแห่งและที่นั่นก็จะมีเด็ก ๆ และผู้ใหญ่ร้องตามนั้น ดอกไม้อะไรนะ สวยจริง ๆ ขอดอกไม้ให้ฉันด้วยเถอะ ให้ฉันด้วย ขอดอกไม้ฉันด้วย...

(นิทานคนปลูกต้นไม้. 2540 : 55 - 56)

ในความหมายทั่วไปนั้นดอกไม้หมายถึงผู้หญิง จากเรื่องการที่ชายชรานำดอกไม้มาปลูกตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เขาเห็นว่าสถานที่เหล่านั้นต้องการดอกไม้ ดอกไม้จึงเป็นสัญลักษณ์ของความรัก ความหวังใย และความปรารถนาดีที่อยากเห็นโลกมนุษย์เต็มไปด้วยความสุขนั่นเอง

ในเรื่อง ลานสังหาร ของ ยอดดา อะเซ็มเซ็ง สะท้อนภาพของผู้คนที่แสวงหาอำนาจหรือให้บุคคลอื่นยอมรับในความสามารถของตน และจะทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ครอบครองในสิ่งที่ตนต้องการ แม้ว่าจะเป็นการทำร้ายตนเองก็ตาม ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของชายคนหนึ่งทีกริดเลือดตัวเองเพื่อแลกกับทิพย์ทูลีซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องวัดความแข็งแกร่งและความสามารถของมนุษย์ ผู้คนรอบข้างต่างพากันกริดเลือดตัวเองเพื่อแลกกับทิพย์ทูลี ดังตัวอย่าง

เป็นเรื่องปกติสำหรับที่นี่ ที่ทุกคนจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะต้องเรียกร้องให้ท่านมอบทิพย์ทูลีให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะนั่นคือสิ่งเดียวที่เป็นเครื่องวัดถึงความแข็งแกร่งและความสามารถอันสุดยอด เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาที่ผู้คนรอบข้างจะต้องอิจฉาตาร้อน จนน้ำลายหก

.....
 ท่านโปรยทิพย์ทูลีลงมาให้ผม ผู้คนรอบข้างเมื่อเห็นดังนั้นก็รีบวิ่งกรูกันเข้ามาหาหมายฉกฉวยแย่งชิง แต่ผมจะทำได้อย่างไร ทิพย์ทูลีเหล่านั้นผมต้องแลกมาด้วยเลือดสด ๆ จากข้อมือนับแสนหยด ผมรีบกอบทิพย์ทูลีเหล่านั้นขึ้นมาสูดดมเต็มก้น และทาบทาลงไปทั่วร่าง รวมทั้งแผลที่ข้อมือซึ่งผมใช้มีดกริดจนเหวอะเหวอะเมื่อก่อนหน้า...

(ลานสังหาร. 2539 : 48)

ทิพย์ทูลีเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจและความสามารถของผู้คนในยุคที่วัฒนธรรมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านจิตใจ ชายหนุ่มและผู้คนรอบข้างจึงพากันกริด

เลือดตัวเองเพื่อแลกกับทิพย์ทูลี เพราะทิพย์ทูลีเป็นเครื่องวัดความแข็งแกร่งและความสามารถอันสูงสุดของมนุษย์ในสังคม บางคนได้กรีดเลือดออกมากเกินจนสิ้นใจ รวมทั้งชายหนุ่มที่เลือดกำลังจะหมดเช่นกันจึงอ้อนวอนขอทิพย์ทูลี แต่ก็ไม่ได้ผล ในที่สุดชายหนุ่มจึงสิ้นใจพร้อมกับรู้ความจริงว่าตนเองและคนอื่น ๆ กำลังถูกหลอกให้แข่งขันกันทำร้ายตัวเองเพื่อแลกกับของเสียบางอย่าง ซึ่งเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันที่ต่างทำร้ายกันเพื่อให้ได้ครอบครองอำนาจและเพื่อให้ตนเป็นใหญ่ในสังคมโดยไม่สนใจถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น

ในเรื่อง **กำไลดอกหญ้า** ของ ปางบุญ สะท้อนภาพของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ถูกพ่อล่วงเกินทางเพศและทารุณต่าง ๆ จนเด็กติดโรคภัยและเสียชีวิต ผู้เขียนให้ตัวละครคือปายซึ่งเป็นครูในหมู่บ้านและรู้เรื่องราวของว่านเด็กหญิงที่ถูกพ่อทำร้าย เมื่อปายเห็นกำไลดอกหญ้าซึ่งว่านเป็นคนนำมามอบให้เธอ จึงทำให้เธอนึกถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

ปายหยิบกำไลดอกหญ้าที่ห้อยอยู่หน้าเตาผิงขึ้นมาดู ก้านดอกหลุดลุ่ยออกจากเบ้าที่ถัก ส่วนช่อดอกก็แห้งกรอบ เกสรเล็ก ๆ ร่วงออกไปจนหมด รูปทรงกลมโค้งบิดเบี้ยว กำไลดอกหญ้าสดเมื่อปีที่แล้วบอบช้ำรุ่มร่าไม่สวยงามเหมือนวันแรกที่เด็กหญิงตัวเล็กนำมามอบให้

(กำไลดอกหญ้า. 2544 : 60)

กำไลดอกหญ้าเป็นสัญลักษณ์แทนชีวิตของว่านเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อต้นเหตุของพ่อผู้เขียนจึงบรรยายให้ผู้อ่านเห็นสภาพกำไลดอกหญ้าที่มี “ก้านดอกหลุดลุ่ยออกจากเบ้าที่ถัก ส่วนช่อดอกก็แห้งกรอบ เกสรเล็ก ๆ ร่วงออกไปจนหมด รูปทรงกลมโค้งบิดเบี้ยว” ซึ่งก็เหมือนกับชีวิตของว่านเด็กหญิงที่พ่อแม่แยกทางกัน ว่านเป็นเด็กสดใสร่าเริง น่ารักช่างพูดช่างคุย และได้สนิทสนมกับปายครูสาวในโรงเรียนในหมู่บ้าน วันหนึ่งพ่อของว่านมาขอคืนดีกับแม่ว่านจึงต้องไปอยู่กับพ่อและแม่ ชาวคราวของว่านเจ็บหายไป จนวันหนึ่งแม่กับว่านก็กลับมาบ้านอีกครั้ง และแม่กำลังตั้งท้องลูกคนที่สอง ว่านกลายเป็นเด็กเจ็บซึ่ม ร่างกายเต็มไปด้วยบาดแผลเพราะถูกพ่อข่มขืนและทารุณต่าง ๆ นานา

ในเรื่อง **หน้ากากเสือ** ของ พิสิฐ ภูศรี สะท้อนภาพการปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศด้วยอำนาจเผด็จการ เรื่องนี้ผู้เขียนได้นำเสนอเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่ดินเข้าขึ้นมาแล้วพบว่าทหารได้ยึดครองอำนาจของประชาชนโดยที่เขาคิดไม่ถึงว่าจะมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก ชายหนุ่มและประชาชนถูกทหารพาไปพบผู้นำการปฏิวัติซึ่งสวมหน้ากากสิงโตปราศรัยอยู่ ทหารทุกคนสวมหน้ากากเสือ ประชาชนถูกบังคับให้สวมหน้ากากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ประชาชนทั้งประเทศกลายเป็นมนุษย์หน้ากาก ดังตัวอย่าง

หีบถูกเปิดขึ้น ผู้คนวิ่งฮือไปหยิบสิ่งของออกมาคนละชิ้น มันคือหน้ากาก หน้ากากสัตว์ สารพัดชนิด ไม่ว่าจะเป็นหน้ากากหมู หมา กา ไก่ เสือ ช้าง กระต่าย แรด ฯลฯ มีอยู่ครบทุกสัตว์... ประชาชนถูกสั่งให้ใส่หน้ากาก ท่านผู้นำใส่หน้ากากสิงโต ประชาชนใส่หน้ากากสารพัดสัตว์ พຽ່ງนี้ ชาวคงจะถูกเผยแพร่ไปทั่วโลกแน่ ประเทศของผมกลายเป็นประเทศหน้ากากไปแล้ว

.....

ทั่วทั้งประเทศนี้ ประชาชนกลายเป็นมนุษย์หน้ากากไปจนหมดสิ้นแล้ว ถึงแม้เหตุการณ์จะดูสงบเรียบร้อย แต่ร่องรอยการปฏิวัติยังปรากฏให้เห็นอยู่ ตามหัวมุมถนนมีทหารใส่หน้ากากเสือยืนถือปืนควบคุมอยู่เป็นกลุ่ม ๆ มากบ้าง น้อยบ้าง ผู้คนเดินขวั้ไขว่สับสน ซ่อนโฉมหน้าภายใต้ หน้ากากสัตว์นานาชาติ ผมเลยไม่อาจรู้ได้ว่าพวกเขามีสีหน้ากันอย่างไร จะเศร้าเสียใจหรือปีติยินดีกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ก็ไม่ทราบ...

(หน้ากากเสือ. 2538 : 51)

ผู้เขียนใช้หน้ากากสิงโตเป็นสัญลักษณ์แทนผู้นำที่มีอำนาจมากที่สุด หน้ากากเสือเป็นสัญลักษณ์แทนทหารผู้มีอำนาจ ส่วนหน้ากากสัตว์สารพัดชนิดนั้นเป็นสัญลักษณ์แทนประชาชน เพราะประชาชนถูกบังคับให้สวมหน้ากากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ตกอยู่ภายใต้ อำนาจของกลุ่มผู้นำการปฏิวัติคือทหารที่สวมหน้ากากเสือ ทหารจึงเป็นเสมือนผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ประชาชนหลายคนต้องซ่อนความรู้สึกของตนภายใต้หน้ากากที่ตนสวมใส่โดยมีอาจรู้ได้ว่า บุคคลเหล่านั้นรู้สึกเช่นไรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ในเรื่อง นกคูด ของ มาโนช นิสรา สะท้อนภาพความน่ากลัวของเมืองหลวงที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวของชายคนหนึ่งที่เขาครอบครัวย้ายมาอาศัยอยู่ในเมืองหลวง และทุกครั้งที่เขาหวาดกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับภรรยาและลูกเขาจะเห็น นกคูดตัวหนึ่งจ้องมองเขาด้วยสายตาดุร้าย ดังข้อความ

บนกำแพงด้านหลังศาลพระภูมิ ผมเห็นนกคูดตัวหนึ่งบินมาเกาะ มันหันมาทางผม สายตามันกับสายตาผมต่างจ้องมองกันในระยะที่ไม่ไกลนัก ผมเห็นว่าลูกตาของมันแดงก่ำเหมือนสัตว์ร้าย มันจ้องมองผมนิ่งอยู่ตรงนั้น ผมต้องหลบสายตาลง ตาแดงก่ำของนกทำให้ผมรู้สึกหวาดกลัวขึ้นมา ไม่ใช่กลัวนก แต่ผมรู้สึกเหมือนกับว่ามันคือสายตาแห่งความชั่วร้าย มันกำลังจ้องมองผมอย่างปองร้าย แม้ขณะที่ผมหลับตาลงต่ำ...

...ผมเห็นนกคูดตัวหนึ่งเกาะอยู่บนราวเหล็กล้อมต้นไม้ มันจ้องมองผมด้วยตาที่แดงจัดเหมือนตัวที่เห็นที่บ้าน ผมพยายามไม่สนใจ กวาดสายตาหาดูว่าลูกเมียของผมอยู่ที่ไหน...

"คูด คูด คูด ..." ผมได้ยินเสียงนกคูดร้องดังแว่วมาจากที่ไกล ๆ เสียงมันค่อย ๆ ดังชัดขึ้นจนผมได้ยินถนัดผมกวาดสายตาหาเจ้าของเสียงนั้น แต่ไม่เห็นแม้เงา ในขณะที่รู้สึกว้าวุ่น ๆ ตัวผมแว่วตาแรงโรจน์จ้องมองอยู่อย่างประสงค์ร้าย ผมรู้สึกกลัวขึ้นมาอีก รีบลงเดินจากตึกมุ่งตรงไปยังรถสตาร์ทเครื่องแล้วขับออกจากรั้วมหาวิทยาลัยมุ่งสู่บ้านเช่าทันที

เสียงนกคูดยังร้องระงม มันดังชัดเจนมากขึ้นจนผมแทบจะทนไม่ได้ สองข้างถนนเหมือนว่างเปล่ามีแต่แววตาแดงโรจน์เท่านั้นที่ไล่ตามจ้องมองอยู่อย่างประสค์ร้าย ผมเหยียบคันเร่งเพิ่มความเร็วมมากขึ้นจนกระทั่งมาจอดที่หน้าบ้าน เห็นลูกเมียเดินออกมาด้วยรอยยิ้ม แต่เสียงร้องของนกยังคงอื้ออึง และแววตาแดงโรจน์ยังคงจ้องมอง ขณะนี้ดูเหมือนมันกำลังจะบินพุ่งเข้ามาหมายจิกที่หัวใจของผมให้ยับเยินลงในบัดดล ผมตกใจสุดขีดฟุบหน้าลงบนพวงมาลัยรถ..เนิ่นนาน

(นกคูด. 2542 : 52 – 54)

ในความหมายทั่วไปนี้นกคูดเป็นนกแห่งความตาย โดยเชื่อกันว่าถ้านกคูดบินไปเกาะที่บ้านของใครบ้านนั้นจะมีคนตาย จากเรื่องผู้เขียนจึงใช้นกคูดเป็นสัญลักษณ์ของภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและกับทุกคนในเมืองหลวงแห่งนี้ ดังนั้นเมื่อชายหนุ่มกังวลถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับภรรยาและลูกจึงมักจะเห็นสายตาของนกคูดจ้องมองเขาด้วยความน่ากลัว และในวันที่เขารู้สึกเป็นห่วงภรรยาและลูกมากทำให้เขาได้ยินเสียงนกคูดร้องอยู่ใกล้ ๆ และสายตาของนกคูดจ้องมองเขาอยู่ตลอดเวลาทำให้เขาไม่มีสมาธิเรียนหนังสือและรีบกลับบ้านเพราะความเป็นห่วงภรรยาและลูก เมื่อไปถึงบ้านเห็นภรรยาและลูกปลอดภัยแต่เสียงร้องและแววตาที่ดุร้ายของนกคูดยังคงจ้องมองมายังเขา ซึ่งก็หมายถึงแม้ว่าครั้งนี้ภรรยาและลูกจะปลอดภัยแต่อันตรายต่าง ๆ ในเมืองยังคงมีอยู่ทุกวัน

กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้สัญลักษณ์นั้น พบว่าส่วนใหญ่ักเขียนใช้สัญลักษณ์ส่วนตัว เช่น หน้ากาก นกแสก นกคูด ตะกวด ดอกไม้ ฯลฯ (ในความหมายทั่วไปนั้น หน้ากาก หมายถึง การหลอกลวง นกแสกและนกคูด หมายถึง นกแห่งความตาย ตะกวด หมายถึง สิ่งที่น่าความโชคร้ายมาให้ ดอกไม้ หมายถึง ผู้หญิง) จะเห็นว่าสัญลักษณ์ของนักเขียนในปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่ใช่สัญลักษณ์แบบแผนที่นิยมใช้กันอยู่ในงานวรรณคดีไทย การนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้สัญลักษณ์ในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 มีจำนวน 15 เรื่อง สัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่นักเขียนคิดขึ้นและนำเสนอเรื่องราวใหม่ ๆ ที่น่าค้นหา ซึ่งผู้อ่านจะต้องตีความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้นให้ได้จึงจะสามารถมองเห็นภาพสะท้อนต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน

5. การนำเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีอื่น ๆ

5.1 จดหมาย

กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครเขียนจดหมายเพื่อเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เป็นวิธีที่เอื้อให้ตัวละครได้แสดงความคิดความรู้สึกของตนได้อย่างชัดเจน ถี่ถ้วน และเป็นขั้นตอนมากที่สุด เมื่อผู้อ่านได้ประมวลความคิดในจดหมายควบคู่ไปกับเหตุการณ์อื่น ๆ ในเรื่องจะทำให้มองเห็นภาพสะท้อนในเรื่องได้ชัดเจนขึ้น จากการศึกษาเรื่องสั้นจำนวน 380

เรื่อง ปราบปรามเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยการเขียนจดหมาย จำนวน 2 เรื่อง
ได้แก่

เรื่อง จดหมายถึงพ่อ

ของ ฟาโส เมียสุวิทย์

เรื่อง ผู้ยังอยู่

ของ สร้อยแก้ว คำมาลา

ในเรื่อง จดหมายถึงพ่อ ของ ฟาโส เมียสุวิทย์ สะท้อนภาพความผิดหวังในการทำงานของรัฐบาล นักการเมืองและข้าราชการที่ไม่มีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้กับประเทศชาติ เรื่องนี้ผู้เขียนใช้กลวิธีนำเสนอภาพสะท้อนผ่านจดหมายฉบับหนึ่งที่ลูกสาวเขียนถึงพ่อที่เสียชีวิตไปแล้ว โดยเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2000 ให้พ่อฟังอย่างละเอียด เช่น ปัญหา Y2k ที่ทุกคนกำลังให้ความสนใจ และปัญหาการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริจากในหลวงที่ให้ประโยชน์แก่ชาวจังหวัดสระบุรีมาก เธอซาบซึ้งถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่ทรงสอนให้ประชาชนพึ่งตนเอง อย่ารอคอยความช่วยเหลือจากบรรดานักการเมืองและข้าราชการ เพราะบุคคลเหล่านี้ไม่เคยให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจ รัฐบาลทุกชุดมีพฤติกรรมเหมือนกันหมด การเลือกตั้งแต่ละครั้งก็มีแต่การซื้อเสียง โกงกินประเทศชาติทำให้ประเทศไม่พัฒนา ดังตัวอย่าง

...ในหลวงสอนให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง โดยไม่หวังพึ่งข้าราชการและนักการเมือง เพราะที่ผ่าน ๆ มาข้าราชการและนักการเมืองไม่ได้ช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงใจ โดยมากช่วยด้วยความจำใจ มันก็เลยทำให้ประชาชนเจ็บใจ เลยเกิดการเดินขบวนกันยกใหญ่ ไม่ว่ารัฐบาลไหนก็มีทุกรัฐบาลที่เป็นแบบนี้ เท่าที่หนูสังเกตมาแล้วต่างก็โทษกันไปโทษกันมา มันเป็นธรรมดาของโลกแล้วละพ่อ เพราะเมื่อมีการงานอะไรก็แล้วแต่ มันก็ต้องมีคนรับผิดชอบ แต่คนมักจะรับชอบรับผิดชอบไม่ค่อยมี นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเมืองไม่ก้าวหน้า ประชาธิปไตยไม่เต็มใบ อีกอย่างคนขาดความรู้ เพราะหวังพึ่งคนอื่น เช่น เวลาถึงฤดูเลือกตั้ง มีการแจกเงินแจกของ ประชาชนส่วนใหญ่ชอบที่จะรับของแจกพวกนั้น

ซึ่งว่ากันตามตรงนะพ่อ เราจะเอาเงินของเราที่ได้มาโดยสุจริตมาแจกเธอมันก็เงินที่สุจริตแน่นอน เพราะมันหาง่าย ๆ แต่หนูว่าพวกที่ทำแบบนี้มันง่ายนะ ไม่นึกถึงผลเสียของส่วนรวม ทำให้ในหลวงต้องมาเหน็ดเหนื่อยทั้ง ๆ ที่พระองค์ก็อายุมากแล้วเพราะความตระบัดสัตย์ของนักการเมือง ที่ให้สัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งนะแหละ

(จดหมายถึงพ่อ. 2543 : 59)

ในเรื่อง ผู้ยังอยู่ ของ สร้อยแก้ว คำมาลา สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยซึ่งกำลังถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมตะวันตก เรื่องนี้ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยให้ตัวละครในเรื่อง คือ แก๊งซึ่งเป็นนักเขียนได้เขียนจดหมายถึงเพชรเพื่อนเก่า เล่าเรื่องราวในมหาวิทยาลัยที่มีสภาพเปลี่ยนไป มีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เข้ามาแทนที่ธรรมชาติ รวมทั้งค่านิยม

และวัฒนธรรมของนักศึกษาที่จะต้องมีโทรศัพท์มือถือ เพจเจอร์ ข้าวของราคาแพง ๆ มียี่ห้อ เก่งพูดถึงเรื่องราวในอดีตที่เคยทำกิจกรรมกับเพื่อนในมหาวิทยาลัย เขาคิดถึงวันเวลาเก่า ๆ แต่ปัจจุบันกลับเปลี่ยนแปลงไปหมดแล้ว ดังตัวอย่าง

เพชรตอนนี้เชียงใหม่ฝนตกเกือบทุกวัน ทุกเช้าหันหน้าหาดอยสุเทพจะเห็นหมอกขาว ๆ คลุมยอดพระธาตุดูอยู่ แต่วามันไม่สวยเหมือนเมื่อก่อนแล้วนะ คอนโดขึ้นเพียบ มหาวิทยาลัยเอง เมื่อก่อนเคยมีนโยบายว่าจะไม่สร้างอาคารสูงเกินสี่ชั้น แต่เดี๋ยวนี้ตึกอาคารใหม่ ๆ สูงชะลูด ต้นไม้ ข้างหอสมุดก็ถูกตัด ส่วนที่ไม่ถูกตัดก็มุด ๆ ตามข้างตึก จำได้ไหมว่า เมื่อก่อนเรากินข้าวที่ อมช. กัน เราหันไปดูต้นไม้ที่ข้างหอสมุดจะรู้สึกสบายตา บ่อยครั้งนกกระปูดตัวสีน้ำตาลยักษ์จะกระโดด ผล่ง (จริง ๆ คือมันบินนะ แต่ตัวมันใหญ่และบินสั้น ๆ แค่ว่าหกเมตร เพื่อเปลี่ยนที่กินอาหาร มันเลยคล้ายพวกบางกระโดดไปมา) แล้วไหนจะพวกกระแต กระรอกอีก ที่นั่นคือแหล่งศึกษา ระบบนิเวศชั้นดีเลยละ

แต่ไม่มีอีกแล้ว-ตึกสูงประมาณเสาไฟฟ้าสามต้นต่อกันผุดขึ้นมาแทน ที่สำคัญ ตัวตึกมีสีขาว เจิดจ้าแสบตาเป็นที่สุด เวลาเราแวะไปกินข้าวที่นั่นเราต้องหันหลังให้เพราะไม่จันแสงสีขาวเข้าตา ราวกับใครเอากระจกสะท้อนแดดเข้าใส่ เวิร์ปหรือเปล่าไม่รู้ที่เราพูด แต่เรารู้สึกอย่างนั้นจริง ๆ

.....

...ถ้าซักว่านี่อีกปี เราจะไม่ติดภาพมหาลัยแบบเก่า ๆ เพราะวัฒนธรรมของนักศึกษาเปลี่ยน ไป เช่นว่า ถ้าจะถามถึงใครสักคน ก็จะต้องมีสร้อยต่อท้าย เช่น แป้ง วิตตองส์ หนอย...ขอโทษ จริง ๆ เรากลับเขียนชื่อยี่ห้อสินค้าเขาผิดวะ เอาเป็นว่าเสื้อผ้า กระเป๋า รถ โทรศัพท์ เพจเจอร์ เป็นเครื่องหมายอะไรบางอย่างของนักศึกษาในปัจจุบัน

(ผู้ยังอยู่. 2541 : 50)

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านการเขียนจดหมายนั้น ผู้เขียนจะให้ตัวละครในเรื่องเขียนจดหมายถึงบุคคลใกล้ชิดหรือเพื่อนสนิท เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยได้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่าง ๆ จากการศึกษาพบเรื่องสั้นที่ใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนด้วยวิธีนี้เพียง 2 เรื่องเท่านั้น

5.2 บทละครเวที

การนำเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีการใช้รูปแบบการเขียนบทละครเวทีในเรื่องสั้นนั้น เป็นวิธีที่น่าสนใจมาก เพราะผู้อ่านจะได้รรถรสในการอ่านมากขึ้น จากการศึกษาการนำเสนอภาพสะท้อนในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 - 2544 จำนวน 380 เรื่อง พบ เรื่องสั้นที่นำเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีการใช้รูปแบบการเขียนบทละครเวทีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

เรื่อง ม้าทรง
เรื่อง ระหว่างรุ่น

ของ จิรภัทร อังศุมาลี
ของ ชาติชาย อมรเลิศวัฒนา

ในเรื่อง ม้าทรง ของ จิรภัทร อังศุมาลี สะท้อนภาพความเชื่อเรื่องการอุทิศตนเป็นร่างทรงในพิธีถือศีลกินเจ เรื่องนี้ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้รูปแบบการเขียนบทละครเวที โดยแบ่งเป็นองก์และฉาก ในตอนเปิดเรื่อง องก์หนึ่ง ฉากแรก เสนอเรื่องราวของผู้ที่อุทิศตนเป็นร่างทรงในพิธีถือศีลกินเจ โดยเฉพาะม้าทรงรุ่นที่กำลังเป็นห่วงแม่ที่นอนป่วยอยู่ โดยให้ตัวละครซึ่งเป็นม้าทรงสนทนากันถึงข้อห้ามต่าง ๆ ในระหว่างอยู่ในพิธี และบอกว่าเจ้าท่านจะช่วยคุ้มครองคนในครอบครัวให้อยู่รอดปลอดภัย เมื่อจบในฉากแรกผู้เขียนบรรยายถึงแม่ของม้าทรงรุ่นที่รอคอยลูกชายกลับบ้าน แล้วเริ่มเสนอเรื่องราวใน องก์หนึ่ง ฉากสอง เป็นเรื่องราวความเป็นมาของผู้ที่มาเป็นม้าทรง โดยม้าทรงแต่ละองค์ต่างเล่าเรื่องราวของตนที่ต้องมาเป็นม้าทรงเพราะความเชื่อต่าง ๆ หลังจากจบฉากที่สอง ผู้เขียนเล่าถึงแม่ของม้าทรงรุ่นที่ไม่ยอมกินข้าว เฝ้ารอคอยลูกชายกลับบ้านโดยมีเพื่อนบ้านคอยดูแล หลังจากนั้นจึงเสนอเรื่องราวในองก์สอง ฉากแรก นำเสนอเรื่องราวของม้าทรงที่กำลังประกอบพิธีโดยการทรมานตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เดินลุยไฟด้วยเท้าเปล่า และผู้เขียนจบฉากนี้ด้วยการเล่าถึงแม่ของม้าทรงรุ่นที่กำลังป่วยหนักและเสียชีวิตในขณะที่เจ้ากำลังเข้าทรงร่างของลูกชาย โดยที่เจ้าไม่สามารถคุ้มครองแม่ของเขาให้ปลอดภัยได้เลย

ในเรื่อง ระหว่างรุ่น ของ ชาติชาย อมรเลิศวัฒนา สะท้อนภาพการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนให้เห็นมลพิษในน้ำกุ่มและการต่อต้านการสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ ผู้เขียนนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้รูปแบบการเขียนบทละครเวที โดยแบ่งเป็นฉาก ฉากแรกเป็นการสนทนาของตัวละครพูดถึงผู้ที่ได้รับสารพิษจากการสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์จนเสียชีวิตและผู้ที่ได้รับผลกระทบต่าง ๆ ฉากสองเสนอเรื่องราวของตัวละครที่กำลังตั้งท้องและต้องอพยพไปอยู่ที่อื่นเพราะไม่อยากจะลูกในท้องได้รับสารพิษ รวมทั้งเล่าถึงอันตรายของสารพิษดังกล่าว ฉากสามเป็นการประท้วงของหญิงท้องแก่หลายสิบคนที่เดินประท้วงให้นายกรัฐมนตรีระงับการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยอธิบายถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับคนรุ่นหลัง โดยเฉพาะลูก ๆ ของพวกตนซึ่งอาจจะต้องพิการเพราะได้รับสารพิษดังกล่าว

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการนำเอาเทคนิครูปแบบการเขียนบทละครเวทีมาใช้นั้น ผู้เขียนใช้วิธีการเล่าเรื่องเหมือนการเขียนบทละครมีตัวละคร เวลา ฉาก และบท

สนทนา ซึ่งเป็นกลวิธีที่น่าสนใจและทำให้เรื่องสั้นมีความน่าอ่านมากขึ้น ผู้อ่านจะสามารถมองเห็นภาพสะท้อนที่ปรากฏในเรื่องจากบทละครในแต่ละฉากที่ผู้เขียนนำเสนออย่างละเอียด

5.3 บทภาพยนตร์

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนด้วยวิธีการนี้ผู้เขียนจะนำเสนอภาพสะท้อนผ่านการฉายบทภาพยนตร์ซึ่งพบในเรื่อง **หนัง – รัฐบาลรักษาการณ์** ของ ไซยา วรรณศรี เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพการแย่งชิงอำนาจของรัฐบาล ผู้เขียนใช้วิธีนำเสนอแบบบทภาพยนตร์ โดยฉายภาพยนตร์การเมืองเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นเรื่องราวการแย่งชิงอำนาจของฝ่ายเทพ มาร และทูต ผลปรากฏว่าฝ่ายเทพที่แยกตัวเข้ากับมารและทูตเป็นฝ่ายชนะ ส่วนหัวหน้าเทพแพ้และอับอายมาก โดยยอมที่จะเป็นเสียงข้างน้อยไปก่อนและหาโอกาสยุบฝ่ายเทพเพื่อรักษาการณ์ หนึ่งเรื่องนี้ฉายไปเรื่อย ๆ เล่าถึงความเป็นมาย้อนอดีต คนดูเริ่มเซ็งเพราะสามารถเดาเรื่องราวตอนจบได้ว่าสุดท้ายแล้วก็ต้องประกาศยุบสภา รัฐบาลหัวหน้าเทพเป็นรัฐบาลรักษาการณ์ ดังตัวอย่าง

หนังยังคงฉายไปเรื่อย ๆ เล่าถึงความเป็นมา ย้อนอดีต คนดูเริ่มเซ็ง เพราะเริ่มจะเดาออกแล้วว่า หนังเรื่องนี้จะลงเอยอย่างไร ในเนื้อเรื่องนั้นหลังจากหัวหน้าฝ่ายเทพพ่ายแพ้แล้ว ต่อมาไม่นานร่างของหัวหน้าฝ่ายเทพปรากฏบนจอภาพ

(ภาพโสตให้ตัวของหัวหน้าฝ่ายเทพใหญ่เต็มจอ)

คนดูนั่ง สายตาจับจ้องไปที่เสียงม้วนฟิล์มดังเคร้ง ๆ ๆ คนฉายหนังคงสาวฟิล์มออกมาเพื่อเปลี่ยนม้วนใหม่หรือหนังใกล้จบ

พระราชโองการฯ ประกาศยุบสภาฯ รัฐบาลฝ่ายหัวหน้าเทพเป็นรัฐบาลรักษาการณ์

สิ้นเสียงประกาศของหัวหน้าฝ่ายเทพในจอผ้ามีตัวหนังสือ –จบ- ขึ้นมาเต็มจอ คนดูโห่ดังลั่นโรง ไม่พอใจที่หนังจบลงดื้อ ๆ มีเสียงตะโกนด่า

“หนังเรื่องนี้จบภาคแรกไปแล้วนะครับ โปรดคอยชมภาคที่สองต่อไปเร็ว ๆ นี้ โปรแกรมหน้าอย่าพลาดนะครับ มาดูว่าใครจะมาเป็นหัวหน้าฝ่ายเทพคนใหม่ ขอขอบคุณมากครับสำหรับการอุดหนุน..สวัสดีครับ (เสียงของโฆษก)

ฮู้ว ฮู้ว ฮิ้ว ๆ ๆ ๆ ๆ

เสียงก่นด่า เสียงโห่ของคนดูสนั่นโรงแห่งนั้น ไฟเปิดสว่าง มองเห็นภายในชัดเจน ผู้คนทยอยออกจากที่แห่งนั้น

(หนัง – รัฐบาลรักษาการณ์. 2538 : 51)

จากการศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนนั้นพบกลวิธีการนำเสนอโดยผ่านการฉายบทภาพยนตร์เพียงเรื่องเดียว แสดงให้เห็นว่าวิธีการนี้ไม่เป็นที่นิยมของนักเขียนในช่วงนี้

จากการศึกษาพบว่า กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนที่นักเขียนนิยมใช้มากที่สุดคือ การเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีการเล่าเรื่อง มีจำนวนถึง 283 เรื่อง กลวิธีที่นักเขียนนิยมใช้รองลงมาคือ กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้อำนาจ การใช้บทสนทนา การใช้สัญลักษณ์ตามลำดับ และกลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนที่พบน้อยที่สุดคือ กลวิธีการเขียนจดหมาย พบเพียง 2 เรื่อง บทละครเวที พบ 2 เรื่อง บทภาพยนตร์ พบ 1 เรื่อง ทั้งนี้การที่นักเขียนนิยมนำเสนอภาพสะท้อนทางสังคมโดยใช้วิธีการเล่าเรื่องมากที่สุดนั้น อาจเป็นเพราะว่าเรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม นักเขียนจึงนิยมใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องได้ชัดเจน

บทที่ 4

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในด้านปัญหาสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ครอบครัว ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรัก และวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนในเรื่องสั้น จำนวน 380 เรื่อง สรุปผลได้ดังนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น

ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม

ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมเมือง พบว่า สังคมเมืองมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน คือ ปัญหาการอพยพเข้าเมือง นักเขียนส่วนใหญ่นำเสนอปัญหาของผู้คนที่เข้ามาทำงานในเมือง หลวงแล้วประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ถูกหลอกหลวง ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไร้ที่อยู่อาศัย ทุกคนต่างต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ในด้านปัญหาการจราจร พบว่า ส่วนใหญ่นำเสนอปัญหาสภาพการจราจรที่ติดขัดบนท้องถนน ความแออัดยัดเยียดของผู้โดยสารบนรถประจำทาง ปัญหามลพิษจากท่อไอเสียของรถ รวมทั้งพนักงานขับรถที่ขาดมารยาท ปัญหาอาชญากรรม พบว่า ส่วนใหญ่สะท้อนปัญหาการฆ่าชิงทรัพย์ การข่มขืน โดยชี้ให้เห็นว่าการก่ออาชญากรรมของคนในสังคมมีสาเหตุมาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วและปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนปัญหาแรงงานเด็กและเด็กเร่ร่อน พบว่า นักเขียนส่วนใหญ่สะท้อนภาพชีวิตของเด็กเร่ร่อน เด็กขอทานและเด็กจรจัด โดยเด็กเหล่านี้จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามสถานีรถไฟ ยังชีพด้วยการเก็บเศษอาหารที่เหลือตามร้านอาหาร รับจ้างทำงานเล็กๆ น้อย ๆ เพื่อแลกกับอาหารหรือเศษเงิน บางคนแย่งชิงวิ่งราว ล้วงกระเป๋า ลักเล็กขโมยน้อย ปัญหาโสเภณี พบว่า นักเขียนสะท้อนภาพความจำเป็นของหญิงสาวที่หันมาเป็นโสเภณีว่าส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความยากจน และยังสะท้อนให้เห็นว่าปัญหานี้เกิดขึ้นในสังคมไทยมาช้านานแล้วซึ่งยากต่อการแก้ไข ปัญหาโรคเอดส์นั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าผู้ติดเชื้อเอดส์ส่วนมากเป็นชายและเมื่อเป็นโรคนี้แล้วมักถูกสังคมรังเกียจ ส่วนปัญหาอื่น ๆ พบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนภาพความไร้น้ำใจและความเห็นแก่ตัวของคนในสังคมซึ่งเป็นเรื่องที่เราพบเห็นกันได้ทุกวัน ด้านพฤติกรรมทางเพศ พบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นเสรีภาพของ

ชายหญิงในยุคปัจจุบันในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ค่านิยมทางเพศของกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษาและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ส่วนปัญหาด้านคุณธรรมในการดำรงชีวิต นักเขียน สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นความเห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม ขาดระเบียบวินัย เอาัดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นึกถึงแต่ตนเองโดยไม่เห็นใจผู้อื่น

ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมชนบท นักเขียนสะท้อนปัญหาในหลายด้าน คือ ปัญหา ภัยธรรมชาติ ปัญหาส่วนใหญ่ที่นักเขียนนำเสนอไว้นั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ปัญหาความแห้งแล้งจนไม่สามารถทำมาหากินได้ ปัญหาน้ำท่วมที่สร้างความเสียหายให้กับ พืชผลทางการเกษตร ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านในชนบท ด้านปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการแผ่ขยายความเจริญไปสู่สังคมชนบท พบว่า นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเมื่อความเจริญด้านวัตถุแพร่ขยายไปสู่สังคมชนบท ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะความเจริญบางอย่างได้ทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม ส่วนปัญหายาบ้า นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าปัญหายาบ้านั้นนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในเกือบทุกพื้นที่ ทั้งในหมู่บ้าน ชุมชน สถาบันทั้งหรือแม้กระทั่งในสถานศึกษา วัดวาอาราม ในด้านปัญหาความยากจน นักเขียนสะท้อนภาพของหญิงสาวที่หันมาเป็นโสเภณีด้วยความจำเป็นและยังชี้ให้เห็นว่าความยากจนนั้นเกิดจากการขาดปัจจัยขั้นพื้นฐานเพื่อการยังชีพ ปัญหาด้านสาธารณสุข พบว่า ในชนบทห่างไกลความเจริญยังประสบปัญหาด้านสาธารณสุข เมื่อเจ็บป่วยแต่ละครั้งต้องเดินทางไปรักษาในเมือง อีกทั้งการบริการของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลของรัฐยังบกพร่อง ไม่อำนวยความสะดวกต่อประชาชน

ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง

นักเขียนได้สะท้อนภาพการเมืองการปกครองในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการทำการปฏิวัติ รัฐประหาร โดยสะท้อนภาพการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ล้มเหลว เพราะรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพและใช้อำนาจเผด็จการกับประชาชน และนักเขียนยังได้แสดงความไม่พอใจต่อการทำงานของกลุ่มผู้มีอำนาจซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกทหารที่ต้องการเข้ามาเป็นผู้บริหารประเทศ และยังเสนอภาพเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งได้สะท้อนภาพความรุนแรงและความโหดร้ายเกี่ยวกับการเรียกร้องประชาธิปไตยจนกลายเป็นเหตุการณ์นองเลือดที่มีการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ในด้านบทบาทของนักการเมืองและรัฐบาล นักเขียนได้สะท้อนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักการเมืองที่มักใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงประชาชน ไม่ทำตามสัญญาที่เคยให้ไว้กับประชาชนและยังสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองส่วนใหญ่ขาดความจริงใจ ความรับผิดชอบ ในหน้าที่และใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อประเทศชาติ ส่วนด้านการทำงานของรัฐบาลนั้นก็ได้อธิบายให้เห็นถึงความบกพร่องที่ปฏิบัติงานล่าช้า แย่งชิงอำนาจและทะเลาะกันเอง เพิกเฉยต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้าน

การทุจริตในการเลือกตั้ง นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การใช้กลวิธีและวิธีการต่าง ๆ ของผู้สมัครเลือกตั้งเพื่อให้ได้รับชัยชนะ ภาพสะท้อนด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐยังบกพร่องต่อการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติงานล่าช้าและข่มขู่ประชาชน ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ รับสินบนจากผู้แสวงหาผลประโยชน์ และบางคนมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งสร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้นักเขียนยังได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประชาชนซึ่งถูกเอาเปรียบในเรื่องที่ดินทำกิน ซึ่งเกิดจากเจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือกับกลุ่มผู้มีอิทธิพลใช้เล่ห์เหลี่ยมกลอุบายบิดเบือนกฎหมายเพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการเอาเปรียบประชาชนผู้ไม่รู้กฎหมาย ส่วนภาพสะท้อนด้านสงครามและปัญหาชายแดนไทย นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าการทำสงครามนั้นก่อให้เกิดความสูญเสียและยังส่งผลกระทบด้านจิตใจของผู้เข้าร่วมรบในสงครามเพื่อป้องกันประเทศ ด้านปัญหาชายแดนไทย พบว่า นักเขียนได้สะท้อนภาพความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านคือพม่า โดยผลของการสู้รบได้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามเขตชายแดนไทย และได้สะท้อนถึงปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เรื่องการเผาโรงเรียน

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

นักเขียนได้เสนอผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ เกิดปัญหาการเลิกจ้างงานและการว่างงาน ซึ่งส่งผลให้ผู้คนเกิดความเครียดและเกิดปัญหาการฆ่าตัวตายตามมา ด้านผลกระทบต่อธุรกิจภาคเอกชน โดยสะท้อนให้เห็นผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้บริษัทหรือธุรกิจต่าง ๆ ขาดทุน และยังส่งผลกระทบต่ออาชีพต่าง ๆ แม้กระทั่งอาชีพนักเขียนซึ่งทำให้หนังสือขายได้น้อยลง สาเหตุเพราะผู้คนให้ความสำคัญกับเรื่องชีวิตความเป็นอยู่มากกว่าจะหันมาซื้อหนังสือ ส่วนในด้านผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน นักเขียนได้สะท้อนภาพของผู้คนที่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในการทำงานเพื่อให้มีชีวิตรอด การถูกนายจ้างเอาเปรียบ และปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของผู้คนในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนั้น พบว่า นักเขียนได้นำเสนอเรื่องราวของคนที่ต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนอยู่รอด ในสังคมจึงเต็มไปด้วยผู้คนที่เห็นแก่ตัว ไร้น้ำใจ เอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ภาพสะท้อนด้านการศึกษา

นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นปัญหาพฤติกรรมของครู อาจารย์และผู้บริหารการศึกษา โดยสะท้อนภาพพฤติกรรมด้านลบของครูอาจารย์ในเรื่องความบกพร่องและขาดความรับผิดชอบต่อการศึกษาที่ ครูบางคนวางตัวไม่เหมาะสม ผู้บริหารที่ขาดความยุติธรรมหรือใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด และขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้บริหาร นอกจากนี้ นักเขียน

ยังสะท้อนภาพของครูที่ประพฤติตัวเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ ในด้านขวัญและกำลังใจของครูนั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย จึงทำให้ครูส่วนใหญ่แสวงหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง ส่วนครูบางคนที่มีใจรักในอาชีพจริง ๆ ก็มีอาจทนรับสภาพรายได้ที่ไม่พอใช้ได้จึงหันไปประกอบอาชีพอื่นที่สร้างรายได้มากกว่า ส่วนด้านระบบการศึกษานั้น พบว่า ผู้เขียนได้สะท้อนภาพระบบการศึกษาของไทยที่ยังไม่พัฒนา มีการสอนแบบท่องจำ ครูอาจารย์ที่ไม่พัฒนาระบบการสอน รวมทั้งครูบางคนที่มีงัดจะให้ให้นักเรียนเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาในหนังสือ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการศึกษาว่าปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่ง สังคมมักยกย่องผู้มีการศึกษา ทุกคนจึงมุ่งแสวงหาความรู้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

ภาพสะท้อนด้านครอบครัว

นักเขียนได้เสนอปัญหาไว้ในหลายด้านคือ ด้านผู้นำครอบครัวประพฤติตัวไม่เหมาะสม และขาดความรับผิดชอบพบว่า นักเขียนได้สะท้อนสาเหตุที่ผู้นำครอบครัวขาดความรับผิดชอบว่า ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการดื่มสุรา เมื่อเมาแล้วก็หาเรื่องทุบตีภรรยา ซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว และนำไปสู่ปัญหาครอบครัวในที่สุด ในด้านปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว นักเขียนได้สะท้อนภาพความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งสภาพความขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวระหว่างพ่อ แม่ ลูก สามีน ภรรยา หรือบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในครอบครัว โดยชี้ให้เห็นว่าเมื่อเกิดปัญหาการไม่เข้าใจกันแล้วย่อมส่งผลถึงความสุขของสมาชิกทุกคน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ในด้านปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง นักเขียนได้สะท้อนปัญหาของลูกที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวแตกแยกว่า บางคนโกรธแค้นบิดามารดาที่ทอดทิ้งตนจนกลายเป็นคนที่มีปัญหาทางจิตและเลือกทำในสิ่งที่ผิด ส่วนในด้านปัญหาของเด็กที่ถูกทอดทิ้งนั้น นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นความรู้สึกของเด็กที่ถูกทอดทิ้งว่ามักจะคิดว่าไม่มีใครต้องการตนและมักจะรู้สึกโดดเดี่ยว โดยเด็กเหล่านี้จะถูกทอดทิ้งให้อยู่กับญาติหรือคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติและมักจะแสวงหาความสุขนอกบ้านคบเพื่อนไม่ติกลายเป็นเด็กใจแตก ในด้านปัญหาการนอกใจคู่ครอง นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นว่าการนอกใจคู่ครองนั้นไม่ว่าจะเกิดจากสาเหตุใดก็ตามย่อมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยได้เสนอเรื่องราวของผู้ชายที่ยุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นจนกลายเป็นปัญหาครอบครัวและเกิดการหย่าร้างในที่สุด เพราะผู้หญิงมีอาจทนกับพฤติกรรมของชายที่คิดนอกใจได้ ในด้านความรักความห่วงใยในครอบครัว นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่า ความรัก ความห่วงใยในครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อทุกคนในครอบครัว โดยเฉพาะความรักความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี

นักเขียนได้สะท้อนภาพไว้หลายด้าน คือ ด้านบทบาทของพระสงฆ์ พบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของพระสงฆ์ที่กระทำการอันขัดต่อพระธรรมวินัย มีความสัมพันธ์ทางเพศกับสีกา มอมเมาประชาชนให้เชื่อถือในไสยศาสตร์ รวมทั้งพระสงฆ์ที่มักยุ่งเกี่ยวกับทางโลกไม่ยอมละกิเลสจนลืมนิยามของสงฆ์ ในด้านวัฒนธรรมและค่านิยม นักเขียนนำเสนอเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมไทยที่กำลังถูกแทนที่ด้วยความเจริญของสังคมสมัยใหม่ ในด้านค่านิยมการดำเนินชีวิต นักเขียนได้สะท้อนค่านิยมของคนในสังคมที่ปฏิบัติกันมาช้านานไว้หลายเรื่อง เช่น ในเรื่องการเลี้ยงต้อนรับเพื่อนร่วมงานใหม่ ซึ่งถือเป็นการสิ้นเปลือง ค่านิยมเกี่ยวกับการแสวงหาอำนาจและให้บุคคลอื่นยอมรับในความสามารถของตน รวมทั้งยังสะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงด้านการดำเนินชีวิตของผู้คนเพื่อให้ทันกับยุคสมัยใหม่ ค่านิยมด้านอาชีพนักแสดง นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพนักแสดงแม้จะสร้างรายได้มากมายและสร้างชื่อเสียงแก่ตนเองมากเพียงใดก็ตามอาจจะสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นได้และอาชีพนักแสดงยังเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของนักเขียนตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวนักเขียน ส่วนด้านขนบธรรมเนียมประเพณี นักเขียนกล่าวถึงประเพณีลอยกระทงอันเป็นประเพณีที่คนไทยปฏิบัติกันมาช้านานและประเพณีบุญข้าวประดับดินซึ่งเป็นประเพณีของชาวอีสาน รวมทั้งยังได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมของชาวปกากะญอ โดยชี้ให้เห็นว่าประเพณีบางอย่างที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตามความเชื่อโดยไม่มีเหตุผลอาจทำร้ายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ในด้านความเชื่อนั้น พบว่า นักเขียนเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ โดยสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชาวบ้านส่วนมากยังคงงมงายและมีความเชื่อในเรื่องอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล หรืออำนาจลึกลับบางอย่าง ส่วนความเชื่อทางพุทธศาสนานั้น พบว่า นักเขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงคนไทยส่วนมากที่ยังคงมีความเชื่อในพุทธศาสนาและเชื่อในเรื่องบาปบุญอันเป็นอิทธิพลของพุทธศาสนาที่สอนให้คนทำความดีละเว้นความชั่ว เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสร้างค่านิยมให้คนทำบุญทำทานเพื่อจะได้ไปเกิดในสวรรค์

ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นักเขียนได้สะท้อนปัญหาด้านการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่าเกิดจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ทั้งสิ้น และหากทุกคนยังคงนิ่งเฉยไม่ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ ในอนาคตอาจไม่มีสิ่งเหล่านี้ไว้ให้ลูกหลานชื่นชม ส่วนผลกระทบที่เกิดจากการทำลายธรรมชาตินั้นผู้ที่ได้รับผลกระทบก็มีใครอื่น ก็คือ มนุษย์

นั่นเอง ส่วนในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า นักเขียนสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมว่า ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติไม่อาจเป็นป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า ฯลฯ นั้นนับวันจะหมดไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์จะต้องให้ความสำคัญโดยอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่มากที่สุด

ภาพสะท้อนด้านความรัก

นักเขียนได้สะท้อนภาพความรักในหลายด้านคือ ด้านความรักของหนุ่มสาว นักเขียนนำเสนอเรื่องราวการผิดหวังในความรัก โดยสะท้อนให้เห็นผู้ที่ผิดหวังในความรักว่าย่อมเกิดความรู้สึก เศร้าโศกเสียใจ บางคนถึงกับสิ้นหวังจนไม่อยากทำอะไร ส่วนด้านความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิงนั้น นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางเพศถือเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นเรื่องปกติของการดำเนินชีวิตและมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตคู่ และในด้านทัศนะเกี่ยวกับความรักของชายหญิง พบว่า นักเขียนนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความรักว่า ความรักคือการให้อภัย ความรักที่ยั่งยืนคือความเหมาะสม ความรักคือความอบอุ่น ความรักคือความมั่นคง ทั้งนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นว่าความรักเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นมนุษย์จึงต้องแสวงหาความรักและต้องการเป็นที่ยอมรับของคนที่เรารัก ในด้านความรักของพ่อแม่ พบว่า นักเขียนสะท้อนภาพความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกว่าเป็นความรักที่ประเสริฐกว่าความรักทั้งหลาย เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่และบริสุทธิ์ เป็นความรักที่ไม่หวังผลตอบแทนและไม่เสื่อมคลายไม่ว่าลูกจะดีหรือเลว ส่วนในด้านความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลก นักเขียนนำเสนอเรื่องราวความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยสะท้อนให้เห็นความรักความปรารถนาดีที่อยากให้ทุกคนมีความสุข มีความรัก มีความเอื้ออาทรกัน ส่วนในเรื่องชะตากรรมของมนุษย์ นักเขียนสะท้อนให้เห็นมนุษย์ผู้ประสบชะตากรรม ไม่ว่าจะเป็นการประสบเหตุการณ์หรือเคราะห์กรรมในเรื่องต่าง ๆ โดยแสดงความรู้สึกเห็นใจและสงสารต่อเพื่อนมนุษย์ที่ต้องประสบเคราะห์กรรมเหล่านั้น รวมทั้งยังสะท้อนให้เห็นความสงสารและความมีน้ำใจที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ในเรื่องความรักที่มีต่อสัตว์ นักเขียนสะท้อนให้เห็นความรักความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสัตว์

จะเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่นักเขียนนำเสนอไว้ในเรื่องสั้นนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเรื่องที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักเขียนยังคงตระหนักและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม จึงนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ไว้อย่างน่าสนใจ

2. กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้น

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า นักเขียนได้ใช้กลวิธีในการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทย จำแนกได้เป็น 5 กลวิธี คือ การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์ และการเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีอื่น ๆ

ผู้วิจัยพบว่า นักเขียนนิยมใช้กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่องมากที่สุด ซึ่งพบมากถึง 290 เรื่อง โดยกลวิธีการเล่าเรื่องที่นักเขียนนิยมใช้มากที่สุด คือ การเล่าเรื่องผ่านตัวละคร มีจำนวน 165 เรื่อง โดยจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง มีจำนวน 59 เรื่อง โดยนักเขียนจะให้ตัวละครเอกเล่าเรื่องราวของตัวเองในลักษณะการบรรยายหรือเขียนเรื่องราวให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวของตนโดยตรง กลวิธีการเล่าเรื่องผ่านตัวละครที่นักเขียนนิยมใช้เป็นอันดับต่อมาคือ ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งมีจำนวน 47 เรื่อง กลวิธีนี้นักเขียนจะให้ตัวละครรองเป็นผู้เล่าเหตุการณ์ โดยผู้เล่าจะเห็นพฤติกรรมหรือการกระทำของตัวละครเอกเนื่องจากตัวละครรองได้มีโอกาสอยู่ร่วมในเหตุการณ์ ดังนั้นเรื่องที่ตัวละครรองเล่าจึงเป็นเรื่องที่น่าเชื่อถือมีความเป็นไปได้ กลวิธีที่นิยมเป็นอันดับต่อมา คือ การนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร พบ 34 เรื่อง กลวิธีนี้นักเขียนจะให้ผู้อ่านสังเกตจากคำพูด การกระทำตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ผู้อ่านจึงมองเห็นภาพสะท้อนของเรื่องจากพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของตัวละครที่แสดงออกมา และการเล่าเรื่องโดยผ่านกระแสนึกของตัวละครเอกเป็นกลวิธีที่นิยมใช้เป็นอันดับต่อมา พบ 25 เรื่อง กลวิธีนี้พบว่านักเขียนนิยมใช้กับเรื่องสั้นประเภทที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร วิธีการบรรยายแบบกระแสนึกนี้ให้อิสระแก่นักเขียนในการถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาจึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจในความคิดความรู้สึกของตัวละคร กลวิธีการเล่าเรื่องที่นักเขียนนิยมใช้รองลงมาคือผู้เขียนกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม มีจำนวน 111 เรื่อง ทั้งนี้การที่นักเขียนเลือกใช้กลวิธีนี้ในการนำเสนอภาพสะท้อนนั้นเป็นเพราะวิธีนี้นักเขียนสามารถที่จะบรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ เรื่องราว พฤติกรรม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ส่วนกลวิธีการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน พบเพียง 14 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนนิยมใช้วิธีกำหนดให้มีผู้เล่าเรื่อง ตัวละครเอกเล่าเรื่อง และผ่านพฤติกรรมของตัวละครเพื่อเสนอภาพสะท้อนร่วมกับบทสนทนาของตัวละคร

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนที่นักเขียนนิยมใช้รองลงมาคือ การนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้อุปมาอุปไมย พบ 29 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนนิยมพรรณนาภาพอย่างชัดเจนเพื่อเสนอภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนาเป็นวิธีที่นักเขียนนิยมใช้

เป็นอันดับต่อมา พบ 18 เรื่อง โดยพบว่านักเขียนให้ตัวละครสำคัญในเรื่องสนทนาโต้ตอบกันเพื่อพูดคุยกันเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ การนำเสนอภาพสะท้อนโดยผ่านบทสนทนานั้น ผู้อ่านจะสามารถสรุปความคิดสำคัญจากเหตุการณ์และผลที่ตัวละครในเรื่องนำมาโต้เถียงหักล้าง หรือสนับสนุนกันและกัน

กลวิธีที่นิยมใช้เป็นอันดับต่อมาคือ กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนโดยการใช้อยุทธลักษณะ พบ 15 เรื่อง ยุทธลักษณะที่นักเขียนส่วนใหญ่ใช้นั้นเป็นยุทธลักษณะส่วนตัว หรือเป็นยุทธลักษณะที่นักเขียนคิดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสาระที่ต้องการนำเสนอ ซึ่งผู้อ่านจะต้องตีความหมายของยุทธลักษณะให้ได้จึงจะสามารถมองเห็นภาพสะท้อนต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน

กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนที่พบน้อยที่สุด คือ กลวิธีการเขียนจดหมาย พบเพียง 2 เรื่อง บทละครเวที 2 เรื่อง บทภาพยนตร์ 1 เรื่อง จากการศึกษาค้นคว้าจะเห็นว่า กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนที่นักเขียนนิยมใช้มากที่สุด คือ การเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีการเล่าเรื่อง มีจำนวนถึง 290 เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารชั้นนำสุด สัปดาห์เป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม นักเขียนนิยมใช้กลวิธีการเสนอภาพสะท้อนโดยการเล่าเรื่องเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องได้ชัดเจน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 พบว่า เรื่องสั้นได้สะท้อนภาพสังคมไทยในแง่มุมต่าง ๆ จำนวน 8 ด้านคือ ด้านปัญหาสังคม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ครอบครัว ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรัก โดยพบว่าเรื่องสั้นที่นำเสนอภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคมมีจำนวนมากที่สุด นับได้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสภาพสังคมไทยที่กำลังอยู่ในช่วงเวลาที่สับสนและเปลี่ยนแปลงมาก ความเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นมีผลต่อสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย ทั้งนี้ นักเขียนได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ได้อย่างน่าสนใจ พร้อมกันนี้ยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับคนในสังคม ในขณะที่ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครองก็ได้รับการสะท้อนไว้ในเรื่องสั้นเป็นอันดับต่อมา ทั้งนี้เนื่องจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ผู้คนจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมือง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการเมืองที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งนักเขียนได้หยิบยกมานำเสนอไว้ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมต่าง ๆ ของบรรดานักการเมืองรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคน ซึ่งแต่ละปัญหานั้นนักเขียนนำเสนอไว้นั้นเป็นเรื่องที่พบเห็นทั่วไปในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนี้เรื่องใกล้ตัวของมนุษย์อย่างเรื่องครอบครัวนักเขียนก็ให้ความสนใจเช่นกัน ทั้งนี้เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอน และปลูกฝังค่านิยมด้านต่าง ๆ ให้กับบุคคลในสังคม ซึ่งหากครอบครัวมีปัญหา ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมได้ ฉะนั้นครอบครัวจึงมีความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุด นักเขียนจึงนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผู้นำครอบครัวที่ประพฤติตัวไม่เหมาะสม และขาดความรับผิดชอบ ความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่าสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวย่อมเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ทุกคนจึงมีหน้าที่ของตนเอง แต่ถ้าสมาชิกคนใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์ย่อมทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา นอกจากนี้เรื่องราวเกี่ยวกับความรักก็ได้รับความสนใจจากนักเขียนเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องราวของความรักเป็นเรื่องภายในตัวของมนุษย์ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทุกคน เพราะความรักนั้นช่วยให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกัน พลังแห่งความรักนั้นยิ่งใหญ่สามารถเปลี่ยนชีวิตมนุษย์ได้ และช่วยให้มนุษย์ต่อสู้กับความยากลำบากทั้งมวล เป็นที่น่าสังเกตว่า

แม้สภาพเศรษฐกิจของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544 จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก แต่นักเขียนกลับให้ความสนใจปัญหาเศรษฐกิจน้อยกว่าปัญหาอื่น ๆ ทั้งนี้ นักเขียนเพียงแต่หยิบยกมาเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเรื่องความอยู่รอดของผู้คนในสังคม ไม่ได้เน้นเศรษฐกิจในเชิงธุรกิจ

เมื่อพิจารณาภาพรวมของเนื้อหาในเรื่องสั้นทั้ง 380 เรื่องแล้ว จะเห็นว่านักเขียนได้นำเสนอภาพสะท้อนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น สังคมชนบทเริ่มเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ผู้คนหันมาใช้ชีวิตตามกระแสนิยม ชีวิตผู้คนมีความรีบเร่งมากขึ้น ต่างคนต่างเร่งรีบทำมาหากิน แข่งขันชิงดีชิงเด่น ผู้คนกลายเป็นคนเห็นแก่ตัวและไร้น้ำใจ ขาดระเบียบวินัยและชาติศีลธรรม ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมที่ดั้งเดิมของคนไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป และจากการที่คนในสังคมต่างต้องรีบเร่งดิ้นรนแข่งขันกันเพื่อให้มีชีวิตรอดในสังคมจนทำให้บางคนขาดคุณธรรม จริยธรรมที่ดั้งเดิมบางประการไป จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังได้สะท้อนให้เห็นในเรื่องสั้นที่นำมาวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลกระทบต่อการสร้างผลงานของนักเขียน

นอกจากนี้ ยังพบว่าเรื่องสั้นส่วนใหญ่ที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ยังมีเนื้อหาสอดคล้องกับแนวทางของหนังสือ ทั้งนี้เนื่องจากนิตยสารดังกล่าวเป็นนิตยสารที่นำเสนอข่าวสาร สภาพความเป็นอยู่ ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในด้านข่าวได้หยิบยกเอาข่าวในหลาย ๆ กระแสมาเผยแพร่ความจริง เรื่องสั้นส่วนใหญ่จึงมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมในขณะนั้น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในรายละเอียดบางเรื่องแล้ว จะเห็นว่านักเขียนได้หยิบยกเอาเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในขณะนั้นมากล่าวไว้ในผลงานของตนหลายเรื่อง เช่น เรื่องการทุจริตในการจัดซื้อนมโรงเรียน การทุจริตในการจัดซื้อยาในกระทรวงสาธารณสุข จากเรื่อง เมืองวิปริต ของ ประชาคม ลุนาชัย ภาพการชุมนุมประท้วงของประชาชน นักศึกษาในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จากเรื่อง รอยอดีต - ปรตยุบัน ของ แสงดาว ศรีทษามัน เรื่องพฤติกรรมของลูกชายนักการเมืองที่ใช้อำนาจอิทธิพลของผู้เป็นพ่อในทางที่ผิด จากเรื่อง ผู้สืบสันดาน ของ พิสิฐ ภูศรี เรื่องราวการก่อสร้างท่อก๊าซ ปตท. ในเรื่อง ไปสเตอร์ท่อก๊าซ ของ ปรีทรรศ หุตางกูร รวมทั้งเรื่องความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการการจัดซื้อที่ดินทำกินให้กับราษฎรในเขตพื้นที่ป่าสงวนในเรื่อง บรรณาการ ของ อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง เป็นต้น

ส่วนกลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนในเรื่องสั้นนั้น จะเห็นว่า นักเขียนนิยมใช้กลวิธีการเล่าเรื่องเพื่อนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยมากที่สุด ซึ่งก็เหมือนกับการเขียนของนักเขียนเรื่องสั้นทั่ว ๆ ไปที่นิยมวิธีการเล่าเรื่อง เพราะกลวิธีนี้สามารถนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่าย

และเข้าใจมากกว่ากลวิธีอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสะท้อนจากเรื่องได้ชัดเจนมากที่สุด

เรื่องสั้นในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ที่นำมาศึกษานั้น นับเป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนภาพสังคมไทยที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2523 : 56) ที่ว่า วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพของสังคม เพราะวาทะสังคมมีส่วนสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ วรรณกรรมและสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อกัน ความคิดเห็นของกวีอาจเป็นตัวแทนความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือของสังคมทั้งหมด อาจเป็นความคิดที่คล้อยตามหรือรักษาความคิดของสังคม หรือเป็นความคิดที่คัดค้านสังคมของเขาเองก็ได้ ในลักษณะเหล่านี้ นักเขียนอาจสร้างสรรค์ความคิดใหม่ขึ้นจากการคิดและประสบการณ์ของเขาเองหรือได้รับกระแสความคิดจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น

การศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ในครั้งนี้ จึงนับเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มองเห็นภาพของสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2544 และเวลาที่ใกล้เคียงได้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้จะเห็นว่านักเขียนได้นำเสนอปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้เรื่องสั้นที่ปรากฏในนิตยสารนี้เป็นเรื่องที่สะท้อนภาพสังคม แนวคิด พฤติกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีคุณค่าควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเรื่องสั้นจากนิตยสารอื่น ๆ ที่มีการตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. เดียวกันหรือปีต่อ ๆ ไป เพื่อดูความเหมือนหรือความแตกต่างด้านแนวทางการเขียนของนักเขียน ตลอดจนด้านเนื้อหาที่สะท้อนภาพสังคมไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระแสร้ มัลยาภรณ์. (2530). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กระแสร้ มัลยาภรณ์ และ ชูดา จิตพิทักษ์. (2528). *มนุษย์กับวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- กฤษณา วรชาสันต์. (2542). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2519). *วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- . (2522). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คามहुโณ (นามแฝง). (2534, มีนาคม). "ความเปราะบางของประชาธิปไตยในเมืองไทย," *ฐานสัปดาห์วิจารณ์*. 41(254) : 24 – 30.
- จันทนา วงษ์วิโรจน์. (2541). *วิเคราะห์เรื่องสั้นดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ* , ในช่วง พ.ศ. 2533 – 2539. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวน เพชรแก้ว. (2524). *การศึกษาวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- โชคชัย บัณฑิตศิลปะศักดิ์. (2542). *การวิเคราะห์สังคมไทยจากเรื่องสั้น ในนิตยสาร "ช่อกระเจต" ช่วง พ.ศ. 2535 – 2539*. ววิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2521). "วรรณคดีช่วยไทยพัฒนาสังคม," ใน *สรุปผลสัมมนาวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ : หอสมุดแห่งชาติ.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2523). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2523). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475 – 2500)*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.
- ถวัลย์ พึ่งเงิน. (2537). *การวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนประเภทบันเทิงคดีแนวอนุรักษ* *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร ช้องกฤษ และคนอื่น ๆ. (2529). *ชาติไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2537). *สังคมไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. กรุงเทพฯ : นาค.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2541). *วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเหลือ วันทายนต์. (2525). *ครอบครัวและวงศ์วาน*. กรุงเทพฯ : ประชาชาติจำกัด.

- ประทีป เหมือนนิล. (2523). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2518). *ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน*.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประยัต หงษ์ทองคำ. (2539, 17 พฤศจิกายน). "ปกิณกะการเมือง," *รัฐสภาสาร*. 44(11) :
28 – 29.
- ประไพ ศรีสุข. (2541). *ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นและนวนิยายของ
ชาติ กอบจิตติ*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา พิณทอง. (2534). *ประเพณีโบราณอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์
ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ฝ่ายศึกษาและวิจัยการพัฒนาสังคม กองศึกษาและเผยแพร่การพัฒนา สำนักคณะกรรมการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2536). *สังคมไทย 2536*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2537). *สังคมไทย 2536*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2538). *สังคมไทย 2537*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2539). *สังคมไทย 2538*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2540). *สังคมไทย 2539*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2541). *สังคมไทย 2540*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2542). *สังคมไทย 2541*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2543). *สังคมไทย 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- (2544). *สังคมไทย 2543*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2543). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต.
- เพ็ญจันทร์ มาประชา. (2541). *การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ
นิเวศน์ กันไทยราษฎร์*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2525). *วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมไทยในช่วง
14 ตุลาคม 2516 – 6 ตุลาคม 2519*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (ภาษาไทย).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2533). "ลักษณะความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม,"
พัฒนาการวรรณคดีไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- รัชนิกร เศรษฐโชติ. (2536). *โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- รัตนา อัดตภูมิสุวรรณ. (2542). *สังคมกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2532). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เรณู มหาวนา. (2529). *ภาพสะท้อนสังคมและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในเรื่องสั้นของ นิมิตร ภูมิถาวร*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ลาวัณย์ สังขพันธ์. (2529). *ภาพสะท้อนสังคมไทยจากเรื่องสั้นร่วมสมัย*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.
- ลิขิต ชีวเวทิน. (2536). *การเมืองการปกครองของไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ ดวงจันทร์. (2530). *การศึกษาความคิดเห็นของเด็กชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางต่อปัญหาสามเฑียรุบัติทำร้ายร่างกายภรรยา : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กชายในบ้านกรุณา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ไชยสาร. (2541). *ระบบการเลือกตั้งกับระบบการเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- วัลยา วิวัฒน์สร. (2538). *วรรณวินิจ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภ ตังคณานุรักษ์. (2540). *เด็กเร่ร่อนและปัญหาทางออก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
- วิภา กงกะนันท์. (2538). *วรรณคดีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ธรรมชาติ.
- ศิริบูรณ์ เกกิงสุข. (2543). *การวิเคราะห์นวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2543). *วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2540). *วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโชค สวัสดิรักษ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างไทย พม่า กะเหรี่ยง*. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. (2530). *นักเขียนหนุ่ม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต.
- สุนิสสา ศิวกุล. (2541). *การวิเคราะห์เรื่องสั้นของ ปกรณ์ ปิ่นเฉลียว*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี มณฑานุช. (2533). *เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย พ.ศ. 2500 – 2530*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2528). *สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). *เครื่องชี้ภาวะสังคม 2538 – 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- อนันต์ เลี้ยงเพชร. (2535). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากวารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ช่วงปี พ.ศ. 2520 – 2524*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2522). *ภูมิศาสตร์ชนบท. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- อมร รักษาสัตย์. (2544). *การเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินติ้ง.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนาและชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมนุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ จันลา. (2529). *การศึกษาเรื่องสั้นจากคอลัมน์ “วัยหนุ่มสาว” ในสตรีสาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2523 – 2526*. ปริญญาโท กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร สุขเกษม. (2522 ธันวาคม). “สัญลักษณ์,” *ประชากรศึกษา*.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2517). *ลักษณะสังคมและปัญหาสังคมของไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- Well, Rene and Austin Warren. (1970). *Theory of Literature*. 9th ed. New York : Hawest Book, Brances, World.

ภาคผนวก ก

อัตราร้อยละของภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์

ช่วง พ.ศ. 2536 - 2544

ลำดับที่	ภาพสะท้อนสังคมไทย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
ภาพสะท้อนด้านปัญหาสังคม			
1.	ปัญหาการอพยพเข้าเมือง	13	3.4
2.	ปัญหาการจราจร	10	2.6
3.	ปัญหาอาชญากรรม	12	3.1
4.	ปัญหาแรงงานเด็กและเด็กเร่ร่อน	9	2.3
5.	ปัญหาโสเภณี	4	1
6.	ปัญหาโรคเอดส์	23	6
7.	ปัญหาด้านความเป็นอยู่ทั่ว ๆ ไป	4	1
8.	ปัญหาภัยธรรมชาติ	7	1.8
9.	ปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการแผ่ขยายความเจริญจาก สังคมเมืองไปสู่สังคมชนบท	10	2.6
10.	ปัญหายาบ้า	3	0.7
11.	ปัญหาด้านความยากจน	4	1
12.	ปัญหาด้านสาธารณสุข	3	0.7
ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง			
13.	ภาพสะท้อนการทำการปฏิวัติรัฐประหาร	4	1
14.	ภาพสะท้อนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ	6	1.5
15.	ภาพสะท้อนด้านบทบาทของนักการเมืองและรัฐบาล	24	6.3
16.	ภาพสะท้อนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	17	4.4
17.	ภาพสะท้อนด้านสงครามและปัญหาชายแดนไทย	6	1.5
ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ			
18.	ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ	16	4.2
19.	ปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจของมนุษย์ในระบบ เศรษฐกิจทุนนิยม	7	1.8
ภาพสะท้อนด้านการศึกษา			
20.	ด้านพฤติกรรมของครู อาจารย์ และผู้บริหาร การศึกษา	13	3.4
21.	ด้านขวัญและกำลังใจของครู	5	1.3
22.	ด้านระบบการศึกษา	7	1.8

อัตราร้อยละของภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์

ช่วง พ.ศ. 2536 – 2544 (ต่อ)

ลำดับที่	ภาพสะท้อนสังคมไทย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
	ภาพสะท้อนด้านครอบครัว		
23.	ผู้นำครอบครัวประพฤติตัวไม่เหมาะสมและขาดความรับผิดชอบ	6	1.5
24.	ปัญหาความไม่เข้าใจกันของสมาชิกในครอบครัว	12	3.1
25.	ปัญหาครอบครัวแตกแยกและเด็กถูกทอดทิ้ง	10	2.6
26.	ปัญหาการนอกใจคู่ครอง	6	1.5
	ภาพสะท้อนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี		
27.	ด้านพฤติกรรมของพระสงฆ์	8	2.1
28.	ด้านวัฒนธรรมและค่านิยม	18	4.7
29.	ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี	3	0.7
30.	ด้านความเชื่อ	19	5
	ภาพสะท้อนด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
31.	ด้านการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	9	2.3
32.	ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	1
	ภาพสะท้อนด้านความรัก		
33.	ความรักของหนุ่มสาว	28	7.3
34.	ความรักของพ่อแม่	6	1.5
35.	ความรักที่มีต่อสรรพสิ่งบนโลก	17	4.4

อัตราร้อยละกลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นจากนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์
ช่วง พ.ศ. 2536 - 2544

ลำดับที่	กลวิธีการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมไทย	จำนวน (เรื่อง)	ร้อยละ
1.	การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้วิธีการเล่าเรื่อง	290	76.3
2.	การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้บทสนทนา	18	4.7
3.	การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้ฉาก	29	7.6
4.	การเสนอภาพสะท้อนโดยใช้สัญลักษณ์	15	3.9
5.	การเสนอภาพสะท้อนโดยกลวิธีอื่น ๆ	5	1.3

ภาคผนวก ข

รายชื่อเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ช่วงปี พ.ศ. 2536 – 2544
จำนวน 380 เรื่อง

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2536 จำนวน 23 เรื่อง

1. วิสา คัญทัพ. (2536, 23 – 29 กรกฎาคม). “ความเคลื่อนไหวที่ปลายทาง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(59) : 54 – 55.
2. มานพ ถนอมศรี. (2536, 30 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม). “ทุ่งนาสีฟ้าแห่ง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(60) : 52 – 53.
3. ณรงค์ จันทร์เรือง. (2536, 6 – 12 สิงหาคม). “น้ำตาเจ้าพ่อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(61) : 68 – 69.
4. สัจภูมิ ละออ. (2536, 13 – 19 สิงหาคม). “ต้องเลือก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(62) : 64 – 65.
5. รัช มนัญญา. (2536, 20 – 26 สิงหาคม). “เกมวิสามัญ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(63) : 52 – 53.
6. นเรศ นโรปกรณ์. (2536, 27 สิงหาคม – 2 กันยายน). “แก้วในกองขยะ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(64) : 54.
7. นิวัต พุทธประสาท. (2536, 9 – 3 กันยายน). “ศรัทธา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(65) : 54 – 55.
8. ศิริวร แก้วกาญจน์. (2536, 10 – 16 กันยายน). “ไปอย่างไร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(65) : 54 – 55.
9. สมบัติ ตั้งก่อเกียรติ. (2536, 17 – 23 กันยายน). “ทางที่ไม่ได้เลือก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(67) : 54 – 55.
10. นิรุทธิ์ อุทธา. (2536, 24 – 30 กันยายน). “คำถาม...ที่รอคำตอบ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(68) : 53 – 54.
11. อาจินต์ ปัญจพรรค์. (2536, 1 – 7 ตุลาคม). “หน้าที่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(69) : 53.
12. แสงดาว ศรัทธามั่น. (2536, 8 – 14 ตุลาคม). “รอยอดีต - ปรตยุบัน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(70) : 52 – 53.
13. ประเสริฐ จันดำ. (2536, 5 – 21 ตุลาคม). “เทา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(71) : 52 – 53.
14. สังคม เกษขมาลา. (2536, 22 – 28 ตุลาคม). “พิการ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(72) : 53 – 54.

15. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2536, 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน). “เรื่องราวในค่ายและผี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(73) : 52 – 54.

16. เราส์ มหาราชภูริ. (2536, 5 – 11 พฤศจิกายน). “โลกานุยัต,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(74) : 53 – 54.

17. อาจินต์ ปัญจพวรรค์. (2536, 12 – 18 พฤศจิกายน). “ทุกชีวิตเป็นศิลปินเดี่ยว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(75) : 53.

18. นรินทร์ นวลปลั่ง. (2536, 19 – 25 พฤศจิกายน). “กระทงกาบกล้วย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(76) : 53 – 54.

19. บุญถึง ลือชา. (2536, 26 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม). “เศรษฐีรัตติกาล,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(77) : 52 – 53.

20. ณรงค์ฤทธิ์ ตักดาณรงค์. (2536, 3 – 9 ธันวาคม). “พ่อยังไม่กลับมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(78) : 52 – 53.

21. สมใจ สมคิด. (2536, 10 – 16 ธันวาคม). “รูปหนัง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(79) : 54 – 55.

22. เยี่ยม ทองน้อย. (2536, 17 – 23 ธันวาคม). “สัญญาหน้าดอกจาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(80) : 56 – 57.

23. เเชิญ พันโพยม. (2536, 24 – 30 ธันวาคม). “นั่งร้าน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(81) : 56 – 57.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2537 จำนวน 46 เรื่อง

1. อุดร ทองน้อย. (2537, 7 – 13 มกราคม). “คนหลอกผี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(83) : 56 – 55.

2. ดิเรก นนทชิต. (2537, 14 – 20 มกราคม). “คืนสังหาร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(84) : 56 – 57.

3. สังคม เกสัชมาลา. (2537, 21 – 27 มกราคม). “การกลับมาของน้องสาวคนกลาง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(85) : 56 – 57.

4. โกสิน อนุสิน. (2537, 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์). “สู่สรวงสวรรค์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(86) : 52 – 53.

5. สุวิทย์ โสনারก. (2537, 4 – 10 กุมภาพันธ์). “ตัวละครไม่สำคัญ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(87) : 54 – 55.

6. สมใจ สมคิด. (2537, 11 – 17 กุมภาพันธ์). “ทางไกล,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(88) : 54 – 55.

7. กานติ ณ ศรีทธา. (2537, 18 – 24 กุมภาพันธ์). “ทางผ่านแห่งความเจ็บปวด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(89) : 54 – 55.
8. สังคม เกสัชมาลา. (2537, 25 กุมภาพันธ์ – 3 มีนาคม). “ผู้ซื้อสัตว์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(90) : 54 – 55.
9. นิวัต พุทธประสาท. (2537, 4 – 10 มีนาคม). “ปฏิวัติครั้งที่ 1001,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(91) : 56 – 57.
10. สนั่น ชูสกุล. (2537, 11 – 17 มีนาคม). “หมอนอิงอันอบอุ่น,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(92) : 54– 55.
11. เยี่ยม ทองน้อย. (2537, 18 – 24 มีนาคม). “มาจากป่าคอนกรีต,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(93) : 54 – 55.
12. อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง. (2537, 25 – 31 มีนาคม). “บรรณาการ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(94) : 54– 55.
13. พิสมัย ประภัสสร. (2537, 8 – 14 เมษายน). “ความฝันสุดขอบฟ้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(96) : 54 – 55.
14. แสนคำ อภิวัฒน์. (2537, 15 – 21 เมษายน). “มารยา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(97) : 52 – 53.
15. ประชาคม ลุนาชัย. (2537, 22 – 28 เมษายน). “ไอ้ตัวร้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(98) : 54 – 55.
16. ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ. (2537, 29 เมษายน – 5 พฤษภาคม). “หรีดของเจ้านาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(99) : 54 – 55.
17. ฟอน ฝ้าฟาง. (2537, 6 – 12 พฤษภาคม). “นายกรัฐมนตรีที่หุ่นยนต์ต้องการ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(100) : 52 – 53.
18. อาลี โต๊ะอิสซา. (2537, 13 – 19 พฤษภาคม). “เมื่อข้าพเจ้าเปลือยกายเดินไปบนถนน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(101) : 52 – 53.
19. เราส์ มหาราชภูรี. (2537, 20 – 26 พฤษภาคม). “มือบหมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(102) : 52 – 53.
20. สุวิทย์ โสনারก. (2537, 27 พฤษภาคม – 2 มิถุนายน). “ลูกผู้ชาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(103) : 52 – 53.
21. ถาวร บุญวัฒน์. (2537, 3 - 9 มิถุนายน). “สงครามไร้พรหมแดน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(104) : 52 – 53.
22. ไชยา วรรณศรี. (2537, 10 – 16 มิถุนายน). “นกแสง - ตะกวด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(105) : 52 – 53.

23. อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์. (2537, 17 – 23 มิถุนายน). “เด็กแม่ฉัน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(106) : 52 – 53.
24. ปราโมช ปราโมทย์. (2537, 1 – 7 กรกฎาคม). “คีตจักรรย์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(108) : 56.
25. รุญ ระโนด. (2537, 8 – 14 กรกฎาคม). “ไปไม่ถึงนิพพาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(109) : 54 – 55.
26. ทศนาวดี. (2537, 15 – 21 กรกฎาคม). “เรื่องของหมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(110) : 55 – 56.
27. เฉลิมศักดิ์ แหวมงาม. (2537, 22 – 28 กรกฎาคม). “ได้เงาสงคราม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(111) : 54 – 55.
28. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2537, 17 กรกฎาคม – 4 สิงหาคม). “คำคืนของคนป่วยไข้,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(112) : 54 – 55.
29. ภู แลนคา. (2537, 5 – 11 สิงหาคม). “ชิงมรณะ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(113) : 54 – 55.
30. สังคม เกสัชมาลา. (2537, 12 – 18 สิงหาคม). “ครุ่นอกกระดาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(114) : 52 – 53.
31. อนุรักษ์ ทรัพย์เฮง. (2537, 19 – 25 สิงหาคม). “ขายมนุษย์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 2(115) : 52 – 53.
32. กระเช็น ทาย้า. (2537, 26 สิงหาคม – 1 กันยายน). “ทางรถไฟสายเหงา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(116) : 52 – 53.
33. จาริ จันทราภา. (2537, 2 – 8 กันยายน). “เงาในร่าง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(117) : 50 – 51.
34. อนุสรณ์ มาลาสา. (2537, 9 – 15 กันยายน). “จิตานุวัตร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(118) : 52 – 53.
35. สุจินดา ชันดยาหลงกต. (2537, 16 – 22 กันยายน). “วันที่ไม่อยากทำอะไร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(119) : 52 – 53.
36. ทวีสิทธิ์ ประคองศิลป์. (2537, 23 – 29 กันยายน). “มวยแทน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(120) : 50 – 51.
37. ประชาคม ลุนาชัย. (2537, 30 กันยายน – 6 ตุลาคม). “ขาปลอมของปู่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(121) : 70 – 71.
38. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2537, 7 – 13 ตุลาคม). “น้ำโห,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(122) : 50 – 51.

39. ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2537, 14 – 20 ตุลาคม). “คนบ้าแห่งทศวรรษ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(123) : 50 – 51.

40. สังคม เกสัชมาลา. (2537, 21 – 27 ตุลาคม). “ในป่าช้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(124) : 50 – 51.

41. ชวาลา ชัยมีแรง. (2537, 28 ตุลาคม – 3 พฤศจิกายน). “คืนหนึ่งในร้าน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(125) : 50 – 51.

42. กร ศิริวัฒน์. (2537, 4 – 10 พฤศจิกายน). “บังจันทร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(126) : 52 – 53.

43. เยี่ยม ทองน้อย. (2537, 11 – 17 พฤศจิกายน). “บทเพลงของนกกระเจิบ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(127) : 52 – 53.

44. เดือนวาด พิมวนา. (2537, 18 – 24 พฤศจิกายน). “ในแสงสว่าง(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(128) : 52 – 53.

45. เดือนวาด พิมวนา. (2537, 25 พฤศจิกายน – 1 ธันวาคม). “ในแสงสว่าง(2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(129) : 52 – 53.

46. เดือนวาด พิมวนา. (2537, 2 – 8 ธันวาคม). “ในแสงสว่าง(3),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(130) : 52 – 53.

47. เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม. (2537, 9 – 15 ธันวาคม). “อำนาจประชาชน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(131) : 52 – 53.

48. สังคม เกสัชมาลา. (2537, 23 – 29 ธันวาคม). “จดหมายปิดผนึก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(133) : 52 – 53.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2538 จำนวน 42 เรื่อง

1. นิวัต พุทธประสาท. (2538, 30 ธันวาคม – 5 มกราคม). “อัตชีวประวัติของตัวหนอน (1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(134) : 64 – 65.

2. นิวัต พุทธประสาท. (2538, 6 – 12 มกราคม). “อัตชีวประวัติของตัวหนอน (2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(135) : 50 – 51.

3. ไชยา วรรณศรี. (2538, 13 – 19 มกราคม). “หนัง - รัฐบาลรักษาการณ์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(136) : 50 – 51.

4. มหรรณพ โฉมเฉลา. (2538, 20 – 26 มกราคม). “เหตุเกิดบนโลก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(137) : 52 – 53.

5. เราส์ มหาราชภูรี. (2538, 27 มกราคม – 2 กุมภาพันธ์). “เกมก็กกก็อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(138) : 52 – 53.

6. นิวัต พุทธประสาท. (2538, 3 – 9 กุมภาพันธ์). “สถานการณ์สุดท้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(139) : 52 – 53.
7. สังคม เกษมมาลา. (2538, 10 – 16 กุมภาพันธ์). “หูดหาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(140) : 52 – 53.
8. เสถียร ยอดดี. (2538, 24 กุมภาพันธ์ – 2 มีนาคม). “โรคประหลาด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(142) : 52 – 53.
9. เสถียร ยอดดี. (2538, 3 – 9 มีนาคม). “โรคประหลาด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(143) : 50 – 51.
10. สุจินดา ชันตยาสงกต. (2538, 10 – 16 มีนาคม). “เช็กซ์หวาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(144) : 52 – 53.
11. ไชยา วรรณศรี. (2538, 17 – 23 มีนาคม). “รถเข็นของนาง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(145) : 50 – 53.
12. ฟอน ฟ้าฟาง. (2538, 24 – 30 มีนาคม). “ความรักป่วยไข้แล้ว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(146) : 60 – 61.
13. ประชาคม ลุนาชัย. (2538, 31 มีนาคม – 6 เมษายน). “ดอไม้,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(147) : 52 – 53.
14. พิสิฐ ภูศรี. (2538, 7 – 13 เมษายน). “แต่วิญญาณศิลปิน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(148) : 50 – 51.
15. เยี่ยม ทองน้อย. (2538, 14 – 20 เมษายน). “คนหลงสมัย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(149) : 50 – 51.
16. กร ศิริวัฒน์. (2538, 28 เมษายน – 4 พฤษภาคม). “สวนหลังบ้าน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(151) : 50 – 51.
17. กร ศิริวัฒน์. (2538, 5 – 11 พฤษภาคม). “สวนหลังบ้าน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(152) : 50 – 51.
18. สนั่น ชูสกุล. (2538, 12 – 18 พฤษภาคม). “ไม่เคยได้มาด้วยการร้องขอ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(153) : 50 – 51.
19. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2538, 19 - 25 พฤษภาคม). “ค่ายและคุก(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(154) : 50 – 51.
20. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2538, 26 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน). “ค่ายและคุก(2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(155) : 50 – 51.
21. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2538, 2 - 8 มิถุนายน). “ค่ายและคุก(3),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(156) : 50 – 51.

22. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2538, 9 - 15 มิถุนายน). "ค่ายและคุก(จบ)," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(157) : 50 - 51.
23. ศักดิ์สิริ มีสมสืบ. (2538, 16 - 22 มิถุนายน). "แห่ล่อนจ้อน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(158) : 50 - 51.
24. ปราโมช ปราโมทย์. (2538, 23 - 29 มิถุนายน). "แร้งอสุรไล่เดือนปีศาจ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(159) : 50 - 51.
25. มาโนช พรหมสิงห์. (2538, 30 มิถุนายน - 6 กรกฎาคม). "ความฝันของคนโลมณ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(160) : 52 - 53.
26. พันธกานท์ ดุญธราชฎ์. (2538, 7 - 13 กรกฎาคม). "จะเลือกท่านเป็นผู้แทน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(161) : 50 - 51.
27. เรสส์ มหาราชฎ์. (2538, 14 - 20 กรกฎาคม). "แล้วซีไรต์ก็ไปวัด," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(162) : 50 - 51.
28. สังคม เกสัชมาลา. (2538, 21 - 27 กรกฎาคม). "คืนเปลี่ยว," เนชั่นสุดสัปดาห์. 3(163) : 50 - 51.
29. ทวีศิลป์ ประครองศิลป์. (2538, 28 กรกฎาคม - 3 สิงหาคม). "กามาสัญญาจร," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(164) : 52.
30. ไชยา วรรณศรี. (2538, 4 - 10 สิงหาคม). "ลูกเรือ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(165) : 50 - 51.
31. ไชยา วรรณศรี. (2538, 11 - 17 สิงหาคม). "ลูกเรือ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(166) : 50 - 51.
32. ตรุณี เดชานุสรณ์. (2538, 18 - 24 สิงหาคม). "งาน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(167) : 51 - 52.
33. ประเสริฐ จันดำ. (2538, 25 - 31 สิงหาคม). "เฒ่าเลี้ยงควาย," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(168) : 52 - 53.
34. พิสิฐ ภูศรี. (2538, 1 - 7 กันยายน). "หน้ากากเสือ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(169) : 50 - 51.
35. สมใจ สมคิด. (2538, 8 - 14 กันยายน). "ถึงสี่วันบุหรี," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(170) : 50 - 51.
36. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2538, 15 - 21 กันยายน). "ภาระพิลึก," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(171) : 50 - 51.
37. ทศนาวดี. (2538, 2 - 28 กันยายน). "ผู้พิทักษ์," เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(172) : 50 - 51.

38. ประชาคม ลุนาชัย. (2538, 29 กันยายน – 5 ตุลาคม). “เศษสำนึก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(173) : 52 – 53.
39. บุญโฮม นาบุญน้อย. (2538, 6 - 12 ตุลาคม). “มัตินายกบุญธรรม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(174) : 50 – 51.
40. โชติ ศรีสุวรรณ. (2538, 13 - 19 ตุลาคม). “ผมไม่ลงคะแนนให้พ่อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(175) : 50 – 51.
41. บัญชา ทรายทอง. (2538, 20 - 26 ตุลาคม). “คนโง่คนสุดท้ายที่เหลืออยู่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(176) : 50 – 51.
42. นาม มะโรง. (2538, 27 ตุลาคม – 2 พฤศจิกายน). “ร่างผอมโย่งยืนเด่นในความคิดตลอดทางที่ผ่านมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(177) : 52 – 53.
43. รัช มัญญา. (2538, 3 - 9 พฤศจิกายน). “เหตุการณ์ธรรมดาของเช้าวันหนึ่ง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(178) : 50 – 51.
44. ไชยา วรรณศรี. (2538, 10 - 16 พฤศจิกายน). “เพื่อน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(179) : 50 – 51.
45. ชัชวาลย์ ไครตสงคราม. (2538, 17 - 23 พฤศจิกายน). “เด็กหญิงที่ร่ำเรงเหมือนนักเดินร่ำ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(180) : 50 – 51.
46. เหลือง แหลมทรายขาว. (2538, 24 - 30 พฤศจิกายน). “คนพรั้งนี้,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(181) : 52 – 53.
47. สังคม เกสัชมาลา. (2538, 1 - 7 ธันวาคม). “สงกรานต์ขม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(182) : 50 – 51.
48. ประชาคม ลุนาชัย. (2538, 8 - 14 ธันวาคม). “ฝนหลงฤดู(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(183) : 50 – 51.
49. ประชาคม ลุนาชัย. (2538, 15 - 21 ธันวาคม). “ฝนหลงฤดู(จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(184) : 50 – 51.
50. วัชร เพชรทอง. (2538, 22 - 28 ธันวาคม). “นางฟ้านักเขียนกับหญิงเฒ่า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(185) : 50 – 51.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2539 จำนวน 46 เรื่อง

1. พิสิฐ ภูศรี. (2539, 29 ธันวาคม – 4 ธันวาคม). “ความหลังที่ขาดหาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(186) : 54 – 55.
2. ธรรมชาติ ประภาศิริ. (2539, 12 – 18 มกราคม). “ภาพหลอน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(188) : 50 – 51.

3. ชาตรี จินตวิจิต. (2539, 19 – 25 มกราคม). “สื่ออะไร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(189) : 50 – 51.
4. ไท อยู่คง. (2539, 26 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์). “เจ้าโหลโกะนักล่ากล้วยไม้ป่า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(190) : 50 – 51.
5. สุพัต. (2539, 9 – 15 กุมภาพันธ์). “บ้านแล้งน้ำใจ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(192) : 58 – 59.
6. ทินกร มนเจริญ. (2539, 16 – 22 กุมภาพันธ์). “บ้านหลังเก่า เต่าและเมืองหลวง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(193) : 58 – 59.
7. กานต์ชนก. (2539, 1 – 7 กุมภาพันธ์). “ข้าวมันไก่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(195) : 58.
8. สมะพร. (2539, 8 – 14 กุมภาพันธ์). “นักแข่งลิ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(196) : 58 – 59.
9. คำผาย โพธิ์คุณ. (2539, 15 – 21 กุมภาพันธ์). “สัตว์เลี้ยง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(197) : 58 – 59.
10. ธรรมชาติ ประภาศิริ. (2539, 22 – 28 กุมภาพันธ์). “งานวันเกิด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(198) : 58 – 59.
11. ดิเรก นนทชิต. (2539, 29 มีนาคม – 4 เมษายน). “ยามเช้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(199) : 58 – 59.
12. ประชาคม ลุนาชัย. (2539, 12 – 18 เมษายน). “อาชญากร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(201) : 58 – 60.
13. วิฑูรย์ ทองแท้. (2539, 19 – 25 เมษายน). “ฯพณฯ กับกระเป๋าสตางค์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(202) : 58 – 59.
14. พิสิฐ ภูศรี. (2539, 26 เมษายน – 2 พฤษภาคม). “อนารยคดี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(203) : 58 – 59.
15. ตึก วงศ์รัฐ. (2539, 10 – 16 พฤษภาคม). “โค้งรุ่งบนโลงศพ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(205) : 56 – 57.
16. ฮอยล้อ. (2539, 17 – 23 พฤษภาคม). “ก่อนจะจ่อมจม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(206) : 40 – 41.
17. ปิณฑประพาช. (2539, 31 พฤษภาคม – 6 มิถุนายน). “โอกาสที่ยังมาไม่ถึง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(208) : 48 – 49.
18. ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง. (2539, 7 – 13 มิถุนายน). “ระยะห่างและคลื่นแทรก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(209) : 46 – 47.

19. รัสสรรค์ ปัญญากุล. (2539, 14 – 20 มิถุนายน). “บันทึกกลับจาก...พีห่อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 4(210) : 48 – 49.
20. ธรรมชาติ ประกาศิตริ. (2539, 21 – 27 มิถุนายน). “เส้นทางไปนรก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(211) : 48 – 49.
21. ยอดดา สะเข้มแข็ง. (2539, 28 มิถุนายน – 4 กรกฎาคม). “ลานสังหาร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(212) : 48 – 49.
22. ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง. (2539, 12 – 18 กรกฎาคม). “ชาวโบดอไป,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(214) : 48 – 49.
23. วิไลลักษณ์ วิไลแก้ว. (2539, 19 – 25 กรกฎาคม). “เสียงเพรียกจากเพลงกอไผ่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(215) : 48 – 49.
24. ชาคมน์ ลุนาชัย. (2539, 2 – 8 สิงหาคม). “ภาพเกียรติยศ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(217) : 48 – 49.
25. พิสิฐ ภูศรี. (2539, 9 – 15 สิงหาคม). “สุดแท้แต่ท่าน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(218) : 48 – 49.
26. ทศนาวดี. (2539, 16 – 22 สิงหาคม). “ในโลกแคบ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(219) : 48 – 49.
27. เฉลิมศักดิ์ แหยมงาม. (2539, 23 – 29 สิงหาคม). “คำคืนหนึ่ง ละอองฝน และบ้านในซอย(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(220) : 48 – 49.
28. ไซยา วรรณศรี. (2539, 6 – 12 กันยายน). “บทสวดและเสียงร้อง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(222) : 48 – 49.
29. วีระ สดสังข์. (2539, 13 – 19 กันยายน). “ที่ดินดัดถนนสี่เลน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(223) : 48 – 49.
30. เขียวชัน บาเรียน. (2539, 20 – 26 กันยายน). “ตำนานแห่งมนุษยธรรม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(224) : 48 – 49.
31. ตึก วงศ์รัฐ. (2539, 27 กันยายน – 3 ตุลาคม). “บนเส้นทาง 123 ในเช้าวันหนึ่ง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(225) : 50 – 51.
32. นาม มะโรง. (2539, 4 – 10 ตุลาคม). “ตื่นจากความฝัน(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(226) : 50 – 51.
33. นาม มะโรง. (2539, 11 – 17 ตุลาคม). “ตื่นจากความฝัน(จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(227) : 50 – 51.
34. ธรรมชาติ ประกาศิตริ. (2539, 18 – 24 ตุลาคม). “ผีหลอก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(228) : 50 – 51.

35. วิฑูรย์ ทองแท้. (2539, 25 – 31 ตุลาคม). “ฤดูทำงานของพ่อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(229) : 50 – 51.

36. ไสย ภูลี. (2539, 1 – 7 พฤศจิกายน). “เขาต้องการรัฐบาลสู่ประชาชน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(230) : 50 – 51.

37. พิสิฐ ภูศรี. (2539, 8 – 14 พฤศจิกายน). “สัตว์แปลกหน้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(231) : 50 – 51.

38. ไชยา วรรณศรี. (2539, 15 – 21 พฤศจิกายน). “ผู้นำทางการเมืองและเจ้าพ่อศาลพระภูมิ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(232) : 50 – 51.

39. สังคม เกสัชมาลา. (2539, 29 พฤศจิกายน – 5 ธันวาคม). “หายหา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(234) : 48 – 50.

40. ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2539, 6 – 12 ธันวาคม). “เฟื่องฟ้าหลากสี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(235) : 48 – 49.

41. แพรกหญ้า. (2539, 13 – 19 ธันวาคม). “ลุ่ม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(236) : 48 – 49.

42. อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์. (2539, 20 – 26 ธันวาคม). “หวาด...หวาด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(237) : 48 – 49.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2540 จำนวน 44 เรื่อง

1. ธรรมชาติ ประภาศิริ. (2540, 3 – 9 มกราคม). “คนโซ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(239) : 50 – 51.

2. ตึก วงศ์รัฐ. (2540, 10 – 16 มกราคม). “คนเมา – คนบ้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(240) : 50 – 51.

3. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2540, 17 – 23 มกราคม). “ชายผู้นอนไม่หลับกับสนามเด็กเล่น,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(241) : 50 – 51.

4. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2540, 24 – 30 มกราคม). “ชายผู้นอนไม่หลับกับสนามเด็กเล่น(จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(242) : 50 – 51.

5. ทศนาวดี. (2540, 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์). “เรื่องเล่าจากชายขี้เมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(243) : 48 – 49.

6. ชามานิ. (2540, 7 – 13 กุมภาพันธ์). “ครูครึ่งเทอม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(244) : 48 – 49.

7. พนม ดริพลอักษร. (2540, 14 – 20 กุมภาพันธ์). “คนเหงาในหมอกหนาว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(245) : 50 – 51.

8. ประชาคม ลุนาชัย. (2540, 21 – 27 กุมภาพันธ์). “บ้านในเมือง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(246) : 66 – 67.
9. ฮ. นิกฮุกกี. (2540, 28 กุมภาพันธ์ – 6 กุมภาพันธ์). “รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง”(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(247) : 56 – 57.
10. ฮ. นิกฮุกกี. (2540, 7 - 12 มีนาคม). “รักวิปริตของมนุษย์คนหนึ่ง”(2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(248) : 55 – 56.
11. ฮอยล้อ. (2540, 14 – 20 มีนาคม). “อ้อมกอดฟ้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(249) : 60 – 61.
12. ตึก วงศ์รัฐฯ. (2540, 21 – 27 มีนาคม). “การเดินทางไกลยังไม่สิ้นสุด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(250) : 60 – 61.
13. สุจินดา ชันดยาลงกต. (2540, 28 มีนาคม – 3 เมษายน). “อีฟ ไอ คู้ด เซ็น เดอะ เวลด์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(251) : 60 – 61.
14. เผ่าผม สุชาติ. (2540, 4 – 10 เมษายน). “คำตอบแทน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(252) : 60 – 61.
15. ไพโรจน์ บุญประกอบ. (2540, 11 – 17 เมษายน). “คนเจ็บหู,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(253) : 60 – 61.
16. ศักดิ์สิทธิ์ คำหลวง. (2540, 25 เมษายน – 1 พฤษภาคม). “บางสิ่งที่ยากจะอธิบาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(255) : 58 – 60.
17. อาเขต ชูยิ่งสกุลทิพย์. (2540, 2 – 8 พฤษภาคม). “18 วัน 5 ชั่วโมง กับ 10 นาที,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(256) : 60 – 61.
18. สังคม เกสัชมาลา. (2540, 9 – 15 พฤษภาคม). “หญิงสาวในภาพวาดที่ไม่สมบูรณ์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(257) : 64 – 65.
19. ปราโมช ปราโมทย์. (2540, 16 – 22 พฤษภาคม). “เราเขา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(258) : 60 – 61.
20. ภูผา อัครนิ. (2540, 23 – 29 พฤษภาคม). “สองสิ่ง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(259) : 60 – 61.
21. นิวัต พุทธประสาท. (2540, 30 พฤษภาคม – 5 มิถุนายน). “นักแสดง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(260) : 60 – 61.
22. วัน ฌ จันทร์ธาร. (2540, 6 – 12 มิถุนายน). “พิมพ์,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(261) : 59 – 61.
23. ศักดิ์ศิริ มีสีบสม. (2540, 13 – 19 มิถุนายน). “สมควรตาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 5(262) : 58 – 61.

24. วีระ สดสังข์. (2540, 20 – 26 มิถุนายน). “ความตายของชายชรา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(263) : 58 – 59.
25. ละอองจันทร์. (2540, 11 – 17 กรกฎาคม). “หุ่นที่หายไป,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(266) : 60 – 61.
26. ดิเรก นนทชิต. (2540, 18 – 24 กรกฎาคม). “วิถีโคจร,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(267) : 60 – 61.
27. ภูษพงศ์ ภูแสง. (2540, 25 – 31 กรกฎาคม). “เด็กคนแรกที่ผมฆ่า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(268) : 60 – 61.
28. เกาศิลป์. (2540, 1 – 7 สิงหาคม). “ชัยชนะของต้นกล้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(269) : 60 – 61.
29. จุฬา ละคร. (2540, 8 – 14 สิงหาคม). “ไอ้เจ้าดวงดอกจำปา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(270) : 60 – 61.
30. สายัณ เณมเระ. (2540, 15 – 21 สิงหาคม). “แม่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(271) : 60 – 61.
31. วาด รวี. (2540, 22 – 28 สิงหาคม). “คำถามเกี่ยวกับกรรมบุญ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(272) : 60 – 61.
32. อัดถากร บำรุง. (2540, 29 สิงหาคม – 4 กันยายน). “หลังบ้านใหญ่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(273) : 55 – 57.
33. ตึก วงศ์รัฐ. (2540, 12 – 18 กันยายน). “เป็นอยู่ตามลำพัง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(275) : 55 – 57.
34. ชาคริต โภชะเรือง. (2540, 19 – 25 กันยายน). “จัน บันทึบของฉันทวันสำคัญ’วาเลนไทน์เดีย’,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(276) : 54 – 56.
35. ภูผา อัครนี้. (2540, 26 กันยายน – 2 ตุลาคม). “คืนสุกห้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(277) : 54 – 56.
36. พันทาง. (2540, 3 – 9 ตุลาคม). “คำสัญญาในโลกเจียบ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(278) : 55 – 57.
37. สังคม เกสัชมาลา. (2540, 10 – 16 ตุลาคม). “กุหลาบ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(279) : 54 – 55.
38. ทศนาวดี. (2540, 17 – 23 ตุลาคม). “ผู้ช่วยครู,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(280) : 54 – 56.
39. การ์นต์ วรรณยุกต์. (2540, 31 ตุลาคม – 6 พฤศจิกายน). “มัมมิด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(282) : 54 – 55.

40. จุฬา ละคร. (2540, 7 – 13 พฤศจิกายน). “ชีวิตป่วยไข้,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(283) : 54 – 55.
41. สร้อยแก้ว คำมาลา. (2540, 14 – 20 พฤศจิกายน). “นิทานคนปลูกต้นไม้,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(284) : 54 – 56.
42. ชัชวาลย์ ไครตสงคราม. (2540, 21 – 27 พฤศจิกายน). “มะลิสา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(285) : 54 – 56.
43. ละเลง ระเริง. (2540, 28 พฤศจิกายน – 4 ธันวาคม). “การต่อสู้กันในคำคินนั้น,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(286) : 54 – 55.
44. พิสิฐ ภูศรี. (2540, 5 – 11 ธันวาคม). “คำคินในเมืองใหญ่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(287) : 54 – 56.
45. กัมพล จิตตะนัง. (2540, 19 – 25 ธันวาคม). “ฉันไม่ใช่คนของที่นี่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(289) : 54 – 55.
46. ชลัมพู ณ ชเลล้ำ. (2540, 26 ธันวาคม – 1 มกราคม). “ที่นี่มีปลาขาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(290) : 54 – 56.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2541 จำนวน 44 เรื่อง

1. อภิรักษ์ หลายสิบ. (2541, 9 – 15 มกราคม). “ในหัวแก๊งคินฝนพรา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(292) : 46 – 47.
2. จุฬา ละคร. (2541, 16 – 22 มกราคม). “บ่อยบินไปเกิดความฝัน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(293) : 46 – 48.
3. ส.เทพรำเพย. (2541, 23 – 29 มกราคม). “กำมือและนิ้วโป้งแห่งเมดิเตอร์เรเนียน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(294) : 46 – 48.
4. วัชร เพชรพรหมศร. (2541, 29 มกราคม – 4 กุมภาพันธ์). “สายน้ำในลำธารแล้ง (1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(295) : 46 – 47.
5. วัชร เพชรพรหมศร. (2541, 5 – 11 กุมภาพันธ์). “สายน้ำในลำธารแล้ง(จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(296) : 46 – 47.
6. นพดล พลกุล. (2541, 12 – 18 กุมภาพันธ์). “สิ้นเสียงปิ่น(1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(297) : 46 – 47.
7. นพดล พลกุล. (2541, 19 – 25 กุมภาพันธ์). “สิ้นเสียงปิ่น(จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(298) : 46 – 47.
8. พิสิฐ ภูศรี. (2541, 26 กุมภาพันธ์ – 4 กุมภาพันธ์). “สงครามภายใน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(299) : 46 – 47.

9. พงษ์เฝ้า เทพอารักษ์. (2541, 5 - 11 มีนาคม). "ข่าวคราวของหนุ่มสาวยุคใหม่," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(300) : 46 - 47.
10. สมคิด สิงสง. (2541, 19 - 25 มีนาคม). "สุนทรพจน์เถื่อน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(302) : 50 - 53.
11. นิวัต พุทธประสาท. (2541, 26 มีนาคม - 1 เมษายน). "วันนี้เหมือนเมื่อวาน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(303) : 50 - 52.
12. ชลัมพู ณ ชเลล้ำ. (2541, 2 - 8 เมษายน). "ทาง(1)," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(304) : 50 - 51.
13. ชลัมพู ณ ชเลล้ำ. (2541, 9 - 15 เมษายน). "ทาง(จบ)," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(305) : 50 - 51.
14. วีระ สดสังข์. (2541, 16 - 22 เมษายน). "หมื่น," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(306) : 50 - 51.
15. ทินกร มนเจริญ. (2541, 23 - 29 เมษายน). "นกที่ปีกเจ็บ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(307) : 50 - 51.
16. วาด รวี. (2541, 30 เมษายน - 6 พฤษภาคม). "ไ้ยยอด," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(308) : 50 - 51.
17. จาริ จันทราภา. (2541, 21 - 27 พฤษภาคม). "เดินร่ำได้แสงดาว," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(311) : 50 - 51.
18. ไพบุลย์ พันธุ์เมือง. (2541, 28 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน). "ลายข้างโลง," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(312) : 50 - 51.
19. สังคม เกสัชมาลา. (2541, 4 - 10 มิถุนายน). "โดดเดี่ยวได้เงาจันทร์," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(313) : 50 - 51.
20. ขาติณรงค์ วิสตุกุล. (2541, 11 - 17 มิถุนายน). "อลิสา," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(314) : 50 - 51.
21. ชาคกริต โภชะเรือง. (2541, 25 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม). "แมวบาดเจ็บ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(316) : 52 - 53.
22. ปรีทรรต หุตากร. (2541, 2 - 8 กรกฎาคม). "โปสเตอร์ท้อก๊าซ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(317) : 50 - 51.
23. อัดถากร บำรุง. (2541, 9 - 15 กรกฎาคม). "ผักสวนครัว," เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(318) : 50 - 51.
24. สร้อยแก้ว คำมาลา. (2541, 16 - 22 กรกฎาคม). "ด้ายสีชมพู," เนชั่นสุดสัปดาห์. 6(319) : 50 - 52.

25. ชลัมพู ณ ชเลล้า. (2541, 23 – 29 กรกฎาคม). “คนข้างแรม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(320) : 50 – 52.
26. วัน ณ จันทรธาร. (2541, 30 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม). “พระหน่อแห่งเมืองหนาว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(321) : 50 – 51.
27. จุฬา ละคร. (2541, 6 – 12 สิงหาคม). “ถ้อยรำพึงบนถนนสายเปลี่ยว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(322) : 50 – 52.
28. ฮ. นิกฮูกี้. (2541, 13 – 19 สิงหาคม). “ฆาตกรรมในความฝัน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(323) : 50 – 51.
29. ทศนาวดี. (2541, 20 – 26 สิงหาคม). “พุทไธ่เอ๋ย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(324) : 50 – 51.
30. ตะวัน สันติภาพ. (2541, 27 สิงหาคม – 2 กันยายน). “ปัจเจกชน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(325) : 50 – 51.
31. พิสิฐ ภูศรี. (2541, 3 – 9 กันยายน). “บ้านว่างให้เช้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(326) : 50 – 51.
32. สฤษฎ์ พาอาจ. (2541, 10 – 16 กันยายน). “สันดาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(327) : 49 – 50.
33. การ์นต์ วรรณยุกต์. (2541, 17 – 23 กันยายน). “คำเตือน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(328) : 50 – 51.
34. มาโนช พรหมสิงห์. (2541, 24 – 30 กันยายน). “สะพาน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(329) : 50 – 52.
35. รัตน์ คำพร. (2541, 1 – 7 ตุลาคม). “บัตรประชาชน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(330) : 50 – 51.
36. เยี่ยม ทองน้อย. (2541, 8 – 14 ตุลาคม). “ตอนปู่ตา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(331) : 50 – 51.
37. ไชยา วรรณศรี. (2541, 15 – 21 ตุลาคม). “บนเส้นทางสายนักปฎิวัติ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(332) : 50 – 51.
38. ชลัมพู ณ ชเลล้า. (2541, 22 – 28 ตุลาคม). “ห้องไม่มีหน้าต่าง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(333) : 50 – 51.
39. ศิริวัฒน์ นวบุตร. (2541, 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน). “ดึกคืนคินัน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(334) : 50 – 51.
40. เบญจมาศ จุมณี. (2541, 5 – 11 พฤศจิกายน). “เวลาที่เหลืออยู่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(335) : 50 – 51.

41. บรรณากร กลิ่นขจร. (2541, 12 – 18 พฤศจิกายน). “แคมป์ไฟ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(336) : 50 – 51.
42. ฝนดอกไม้ม. (2541, 19 – 25 พฤศจิกายน). “ความรัก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(337) : 50 – 51.
43. ดิเรก นนทชิต. (2541, 26 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม). “บทเพลงของผีเสื้อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(338) : 50 – 51.
44. ภาควัย จิตนัย. (2541, 3 – 9 ธันวาคม). “ฝนดาวตก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(339) : 50 – 52.
45. ภูษพงศ์ ภูแสง. (2541, 10 – 16 ธันวาคม). “ทุกอย่างล้วนดีขึ้นแล้ว(?)” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(340) : 50 – 51.
46. สร้อยคำ คำมาลา. (2541, 17 – 23 ธันวาคม). “ผู้ยังอยู่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(341) : 50 – 51.
47. สังคม เกสัชมาลา. (2541, 24 – 30 ธันวาคม). “คำของยาย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 7(342) : 50 – 52.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2542 จำนวน 48 เรื่อง

1. ประชาคม ลุนาชัย. (2542, 31 ธันวาคม – 6 มกราคม). “มหกรรมแห่งชีวิต (1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(343) : 50 – 52.
2. ประชาคม ลุนาชัย. (2542, 7 – 13 มกราคม). “มหกรรมแห่งชีวิต (2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(344) : 50 – 52.
3. ประชาคม ลุนาชัย. (2542, 14 – 20 มกราคม). “มหกรรมแห่งชีวิต (จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(345) : 50 – 51.
4. นิราศ นิรันดร. (2542, 21 – 27 มกราคม). “บาปสีขาว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(346) : 50 – 51.
5. ถวัลย์ มาศจรัส. (2542, 28 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์). “ประชาธิปไตยนาย และ ลูกจ้าง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(347) : 50 – 51.
6. กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2542, 4 – 10 กุมภาพันธ์). “บู บู,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(348) : 50 – 52.
7. สมคิด สิงสง. (2542, 11 – 17 กุมภาพันธ์). “ซื้อแล้วกินได้โลด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(349) : 50 – 51.
8. ชลัมพู ณ ชเลล้ำ. (2542, 18 – 24 กุมภาพันธ์). “บาดแผล,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(350) : 50 – 51.

9. วัชร เพชรพรหมตร. (2542, 25 มกราคม – 3 มีนาคม). “นกต้อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(351) : 50 – 52.

10. นิวัต พุทธประสาท. (2542, 4 – 10 มีนาคม). “ปีกแห่งอาชญากรรม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(352) : 50 – 51.

11. โชคชัย บัณฑิต. (2542, 11 – 17 มีนาคม). “เนียน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(353) : 50 – 51.

12. เนตรา นภิศ. (2542, 18 – 24 มีนาคม). “ผู้เสียสละ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(354) : 50 – 51.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2543 จำนวน 46 เรื่อง

1. ทศนาวดี (นามแฝง). (2543, 30 ธันวาคม – 2 มกราคม). “มือปืน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(395) : 54 – 55.

2. นิวัต พุทธประสาท. (2543, 3 – 9 มกราคม). “ลมหายใจอุบัติซ้ำ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(396) : 62 – 64.

3. ทยา กิจการุณ. (2543, 10 – 16 มกราคม). “เยาวยน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(397) : 60 – 61.

4. ทยา กิจการุณ. (2543, 17 – 23 มกราคม). “เยาวยน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(398) : 60 – 61.

5. สร้อยแก้ว คำมาลา. (2543, 24 – 30 มกราคม). “ในวันหนึ่ง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(399) : 58 – 60.

6. ปราโมช ปราโมทย์. (2543, 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์). “ขานขับเคี่ยว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(400) : 58 – 60.

7. ปราโมช ปราโมทย์. (2543, 7 – 13 กุมภาพันธ์). “ขานขับเคี่ยว (จบ),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(401) : 58 – 59.

8. โดม วุฒิชัย. (2543, 14 – 20 กุมภาพันธ์). “เสียงเพรียกจากจิตใต้สำนึก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(402) : 58 – 59.

9. อ. นิกฮูกี้. (2543, 21 – 26 กุมภาพันธ์). “คนสวยดกส้วม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(403) : 58 – 59.

10. ยอดดา สะเข้มเข็ง. (2543, 27 กุมภาพันธ์ – 5 มีนาคม). “เปิด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(404) : 58 – 60.

11. สร้อยแก้ว คำมาลา. (2543, 6 – 12 มีนาคม). “คนรัก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(405) : 58 – 60.

12. จักร กัปปวัตนะ. (2543, 13 – 19 มีนาคม). "ผู้สังเกตการณ์," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(406) : 58 – 59.
13. ฟาไฮ เมียสุวิทย์. (2543, 20 – 26 มีนาคม). "จดหมายถึงพ่อ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(407) : 58 – 59.
14. จำลอง ผึ้งชลจิตร. (2543, 27 มีนาคม – 2 เมษายน). "หรรษาคาราโอเกะ (1)," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(408) : 58 – 60.
15. จำลอง ผึ้งชลจิตร. (2543, 3 - 9 เมษายน). "หรรษาคาราโอเกะ (จบ)," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(409) : 58 – 61.
16. รักษ์ มนูญญา. (2543, 10 – 16 เมษายน). "คล้ายเคลื่อนเลื่อนลับ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(410) : 58 – 59.
17. แสงดาว ศรัทธามั่น. (2543, 17 – 23 เมษายน). "โฉนจิ้งจอกพี่ชายกำลังเดินทางความรักที่หายไป," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(411) : 58 – 59.
18. ทศนาวดี. (2543, 24– 30 เมษายน). "ที่นี่มีแม่ให้เช่า," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(412) : 58 – 59.
19. ชัญวลี ศรีสุโข. (2543, 15 - 16 พฤษภาคม). "ศิษย์เก่า," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(415) : 60 - 61.
20. จริญญาพร ปรปักษ์ประลัย. (22 - 28 พฤษภาคม). "ลูกโป่ง," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(416) : 60 - 61.
21. แพร จารุ. (2543, 29 พฤษภาคม – 4 มิถุนายน). "คนทุกขีในเพลงเต๋า," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(417) : 60 – 61.
22. ฟอง ละมุล. (2543, 5 – 11 มิถุนายน). "เปิดเทอมใหม่," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(418) : 60 – 61.
23. อรุณา ไควินทร์. (2543, 12 – 18 มิถุนายน). "เปลือกนอก – เปลือยใน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(419) : 60 – 61.
24. วิภาส ศรีทอง. (2543, 19 – 25 มิถุนายน). "ข้างตึกฉุกเฉิน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 8(420) : 60 – 61.
25. สร้อยแก้ว คำมาลา. (2543, 26 มิถุนายน – 2 กรกฎาคม). "วันที่ผ่าน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(421) : 62 – 64.
26. มาโนช พรหมสิงห์. (2543, 3 – 9 กรกฎาคม). "คืนข้าวประดับดิน," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(422) : 54 – 56.
27. ปราวณา รัตนะ. (2543, 10 – 16 กรกฎาคม). "หมา รถ พระ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(423) : 56 – 57.

28. ชม นวนมุสิก. (2543, 13 – 27 กรกฎาคม). “ภาพวาด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(424) : 56 – 57.
29. วงเดือน ทองเจียว. (2543, 24 – 30 กรกฎาคม). “ดินแดนของแม่,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(425) : 56 – 57.
30. พิสิฐ ภูศรี. (2543, 31 กรกฎาคม – 6 สิงหาคม). “โลกร้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(426) : 56 – 58.
31. สังคม เกสซ์มาลา. (2543, 7 – 13 สิงหาคม). “น้ำท่วม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(427) : 56 – 58.
32. เพ็ญรพี ราไพ. (2543, 21 – 27 สิงหาคม). “ภรรยาที่รัก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(429) : 54 – 55.
33. ทยา กิจการุณ. (2543, 28 สิงหาคม – 3 กันยายน). “ฝันร้ายของสายเดี่ยว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(430) : 56 – 57.
34. ฮ. นิกฮูกี้. (2543, 4 – 10 กันยายน). “ปราบเกมมหาเศรษฐี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(431) : 56 – 57.
35. แพร จารุ. (2543, 11 – 17 กันยายน). “พี่ชายของฉันยังไม่กลับมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(432) : 56 – 57.
36. ขจรฤทธิ์ รักษา. (2543, 18 – 24 กันยายน). “ขอให้ได้เกิดใหม่ในชาติหน้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(433) : 56 – 57.
37. นิวัต พุทธประสาท. (2543, 25 กันยายน – 1 ตุลาคม). “ชลาลัย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(434) : 54 – 56.
38. เอื้อ อัญชลี. (2543, 2 – 8 ตุลาคม). “ท้องทุ่งและถนน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(435) : 56 – 57.
39. เพ็ญ คำปิ่น. (2543, 9 – 15 ตุลาคม). “สมหมาย ลูกเมียและหมา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(436) : 54 – 57.
40. อังคาร จันทาทิพย์. (2543, 16 – 22 ตุลาคม). “ทุ่งธารที่เส้นขอบฟ้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(437) : 56 – 57.
41. คมสัน นันทจิต. (2543, 23 – 29 ตุลาคม). “ในอาณาเขตของความโดดเดี่ยว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(438) : 56 – 57.
42. เสี่ยวจันท์ แรมไพร. (2543, 30 ตุลาคม – 5 พฤศจิกายน). “เทวดาดี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(439) : 56 – 57.
43. คำร้อย คำเพราะ. (2543, 6 – 12 พฤศจิกายน). “เมืองที่ (ไม่) น่าไว้วางใจ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(440) : 54 – 56.

44. จักร กัปปวัตนะ. (2543, 13 – 19 พฤศจิกายน). “สร้างภาพ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(441) : 56 – 57.

45. ฟองละมุล. (2543, 20 – 26 พฤศจิกายน). “ร้องเท้าเบอร์ 9,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(442) : 54 – 56.

46. ประชาคม ลุนาชัย. (2543, 27 พฤศจิกายน – 3 ธันวาคม). “เมืองวิปริต (1),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(443) : 60 – 61.

47. ประชาคม ลุนาชัย. (2543, 4 – 10 ธันวาคม). “เมืองวิปริต (2),” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(444) : 54 – 57.

48. อัดถากร บำรุง. (2543, 11 – 17 ธันวาคม). “หมู่บ้านปลอดอาชญากรรม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(445) : 54 – 56.

49. จรูญพร ปรปักษ์ประลัย. (2543, 18 – 24 ธันวาคม). “การแสดงรอบที่ 365,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(446) : 56 – 57.

50. อรุณา ไควินทร์. (2543, 25 – 31 ธันวาคม). “ไวน์หยดสุดท้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(447) : 56 – 57.

เรื่องสั้นช่วงปี พ.ศ. 2544 จำนวน 49 เรื่อง

1. ไชยา วรรณศรี. (2544, 1 – 7 มกราคม). “ร่างทรง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(448) : 56.

2. วิชาญ อัยรักษ์. (2544, 8 – 14 มกราคม). “ผิดตัว,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(449) : 54 – 56.

3. อุเทน พรหมแดง. (2544, 15 – 21 มกราคม). “นิทานก่อนนอน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(450) : 56 – 57.

4. มหรรณพ โฉมเฉลา. (2544, 22 – 28 มกราคม). “วัลยาภิจักรจะเข้าผู้ฝันอยากเป็นสาวร้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(451) : 60 – 61.

5. ปางบุญ. (2544, 29 มกราคม – 4 กุมภาพันธ์). “กำไลดอกหญ้า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(452) : 60 – 61.

6. ชาทิชา อมรเลิศวัฒนา. (2544, 5 – 11 กุมภาพันธ์). “ระบำสายน้ำ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(453) : 56 – 57.

7. ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2544, 19 – 25 กุมภาพันธ์). “รติแห่งราตรีกาล,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(454) : 56 – 57.

8. บรรณากร กลั่นขจร. (2544, 26 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม). “พรมแดน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(455) : 54 – 55.

9. ภู กระดาษ. (2544, 5 – 11 มีนาคม). "คำตอบ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(457) : 54 – 56.
10. ชายเสรี. (2544, 12 – 18 มีนาคม). "ควายตาพร้อมกับมดสังทอแง," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(458) : 54 – 55.
11. ดุสิต จักรสีวาทีตย์. (2544, 19 – 25 มีนาคม). "เงาผีเสื้อ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(459) : 54 – 57.
12. ชม นวมมุสิก. (2544, 26 มีนาคม – 1 เมษายน). "ทางน้ำไหล," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(460) : 54 – 56.
13. ขจรฤทธิ์ รักษา. (2544, 2 – 8 เมษายน). "แม่ยายของผม," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(461) : 54 – 55.
14. ศรีดาวเรือง. (2544, 9 – 15 เมษายน). "สังกะตัง," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(462) : 54 – 56.
15. เฉลิมศักดิ์ แหยมงาม. (2544, 16 – 22 เมษายน). "อิฐที่ข้างปิ่น," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(463) : 56 – 57.
16. จัตวา ศุพิสุทธิ์. (2544, 23 – 29 เมษายน). "วีรกรรม," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(464) : 56 – 57.
17. สกนธนาถ เลิศศาสตรไพศาล. (2544, 30 เมษายน – 6 พฤษภาคม). "ในห้องผู้ป่วยรวม," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(465) : 56 – 57.
18. จารี จันทราภา. (2544, 21 – 27 พฤษภาคม). "บทบาทใหม่," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(468) : 56 – 59.
19. เพื่อนแพง. (2544, 28 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน). "สังเสีย," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(469) : 56 – 57.
20. ชม นวนมุสิก. (2544, 4 – 10 มิถุนายน). "นักแสดง," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(470) : 54 – 56.
21. โชคชัย บัณฑิต. (2544, 11 – 17 มิถุนายน). "แผลเป็น," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(471) : 54 – 55.
22. เสาร์ ราศรีสิงห์. (2544, 18 – 24 มิถุนายน). "คุณยายทำถูกแล้ว," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(472) : 54 – 56.
23. เดือนวาด พิมวนา. (2544, 25 มิถุนายน – 1 กรกฎาคม). "โอ้..เงียบชะ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 9(473) : 60 – 63.
24. อุเทน พรหมแดง. (2544, 2 – 8 กรกฎาคม). "อยาก," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(474) : 54 – 56.

25. ภิรมยา. (2544, 9 – 15 กรกฎาคม). “ให้ชีวิต,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(475) : 54 – 55.
26. โถ้เรบอ. (2544, 16 – 22 กรกฎาคม). “เซวตั่วสุดท้าย,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(476) : 54 – 55.
27. วงเดือน ทองเจียว. (2544, 23 - 29 กรกฎาคม). “แดนใด,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(477) : 56 – 57.
28. ไพฑูรย์ ัญญา. (2544, 30 กรกฎาคม – 5 สิงหาคม). “ทางเดินในป่า,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(478) : 52 – 54.
29. ด.ช. กระสอบ. (2544, 6 – 12 สิงหาคม). “ในแต่ละวันพราวจาก,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(479) : 52 – 54.
30. ทศนัย ไครตทม. (2544, 13 – 19 สิงหาคม). “ห้องของเรา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(480) : 52 – 54.
31. เอื้อ อัญชลี. (2544, 20 – 26 สิงหาคม). “เหงาไหม,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(481) : 54 – 55.
32. สายัณ เณมเระ. (2544, 27 สิงหาคม – 2 กันยายน). “พ่อ ลูกชายและทะเล,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(482) : 54 – 55.
33. วัชร เพชรพรหมศร. (2544, 3 – 9 กันยายน). “วิทยานิพนธ์ดีเด่น,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(483) : 52 – 54.
34. ฮอยล้อ. (2544, 17 – 23 กันยายน). “กล้านอกเตา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(485) : 54 – 56.
35. สกนธนาถ เลิศศาสตรไพศาล. (2544, 24 – 30 กันยายน). “เรื่องที่เกิดขึ้น,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(486) : 56 – 57.
36. ชลัมพู ณ ชเลล้ำ. (2544, 1 – 7 ตุลาคม). “ความลับของโสดา,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(487) : 54 – 55.
37. ภูณาน พันฉาย. (2544, 8 – 14 ตุลาคม). “พญาแร้งกับมนุษย์ปักษี,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(488) : 52 – 54.
38. กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2544, 15 – 21 ตุลาคม). “งานอดิเรกของพ่อ,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(489) : 54 – 57.
39. จิรภัทร อังศุมาลี. (2544, 22 – 28 ตุลาคม). “ม้าทรง,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(490) : 54 – 56.
40. นรพัลลภ. (2544, 29 ตุลาคม – 4 พฤศจิกายน). “ศิลปิน,” เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(491) : 56 – 57.

41. ชามา. (2544, 5 – 11 พฤศจิกายน). "บ้านยักษ์," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(492) : 54 – 55.
42. เดือนวาด พิมวนา. (2544, 12 – 18 พฤศจิกายน). "จันทร์เจ้าขุ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(493) : 54 – 56.
43. ละเวง ปัญจสุนทร. (2544, 19 – 25 พฤศจิกายน). "โลกของนะดี," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(493) : 54 – 56.
44. นรพัลลภ ประณูทรพาล. (2544, 26 พฤศจิกายน – 2 ธันวาคม). "ลือก," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(495) : 52 – 54.
45. ศักดิ์สิริ มีสมสืบ. (2544, 3 – 9 ธันวาคม). "เตี้ย หมาตีน ดลกตามพระ," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(496) : 54 – 57.
46. นาดาลี. (2544, 10 – 16 ธันวาคม). "ละงู," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(497) : 54 – 56.
47. เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์. (2544, 17 – 23 ธันวาคม). "สายเลือด," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(498) : 56 – 57.
48. ชาติชาย อมรเลิศวัฒนา. (2544, 24 – 30 ธันวาคม). "ระหว่างรุ่น," เนชั่นสุดสัปดาห์. 10(499) : 54 – 56.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาววาสนา ดอนจันทร์ทอง
วัน เดือน ปีเกิด	28 ธันวาคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 15 หมู่ 11 ตำบลห้วยม่วง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73180 โทร. (034) - 207156
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกำแพงแสนวิทยา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2542	ศษ.บ (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2546	ศศ.ม (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร